Projekt

z dnia 25 lipca 2025 r.
Zatwierdzony przez .....

UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W WIELENIU
z dnia ..... 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Na podstawie art. 10e ust. 1, art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024., poz. 1465 ze zm.) w związku z art. 3 pkt 3, art. 4 ust. 1 i art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034, stanowiącą załącznik nr 1 do uchwały wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, stanowiącą załącznik nr 2 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wielenia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik nr 1 do uchwały nr ...
Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia ...

LIPIEC 2025

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIELEŃ NA LATA 2025-2034

URZĄD MIEJSKI W WIELENIU

ul. Kościuszki 34, 64-730 Wieleń

67 256 11 70

wielen_um@wokiss.pl

OPRACOWANIE POWSTAŁO

SPIS TREŚCI

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ 5

1.1. Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju 5

1.2. Główne bariery rozwojowe – słabe strony 8

1.3. Główne szanse rozwojowe 11

1.4. Wewnętrzne potencjały i silne strony 12

2. ANALIZA POTRZEBY PODNIESIENIA POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO GMINY WIELEŃ W ASPEKCIE TWORZENIA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWI KULTURY I TURYSTYKI, PRZY WŁĄCZENIU ORGANIZACJI SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO 14

2.1. Wstęp 14

2.2. Potencjał endogeniczny Gminy w aspekcie tworzenia warunków dla rozwoju kultury i turystyki 16

3. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY 25

3.1. Struktura Strategii 25

3.2. Wizja rozwoju Gminy 26

3.3. Cele strategiczne 27

3.4. Cele szczegółowe i kierunki działań 29

3.5. Charakterystyka celów szczegółowych 32

3.6. Projekty kluczowe, w tym projekty możliwe do sfinansowania przy wsparciu środków Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027 50

3.7. Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu powiązane z realizacją Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW) 61

4. OPIS PROCESU ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W PRACACH NAD PRZYGOTOWANIEM I WDRAŻANIEM STRATEGII TERYTORIALNEJ 68

5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WIELEŃ ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE 71

5.1. Terytorialny wymiar polityki rozwoju 71

5.2. Elementy przestrzenne w strategii rozwoju Gminy Wieleń 72

5.3. Istota modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy 73

5.4. Kluczowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Wieleń 73

5.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wieleń 93

5.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Wieleń 115
5.7. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wieleń 156
6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA 169
6.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego – Wielkopolska 2030 169
6.2. Obszary strategicznej interwencji (OSI) - wojewódzkie 171
7. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH 179
7.1. Wdrażanie zapisów Strategii 179
7.2. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii 180
7.3. Monitoring realizacji Strategii 181
7.4. Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii 183
7.5. Aktualizacja zapisów Strategii 185
8. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH 187
9. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 188
9.1. Ramy finansowe realizacji strategii 188
9.2. Źródła finansowania strategii 191

Szanowni Państwo,

Latem 2024 roku samorząd Gminy Wieleń podjął decyzję o przystąpieniu do opracowania nowego kompletnego dokumentu planistycznego - Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034.

Do współpracy w realizacji tego projektu strategicznego zaprosiliśmy zespół ekspertów z Fundacji „Partnerzy dla Samorządu" w Poznaniu.

Prace nad Strategią zostały poprzedzone opracowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń", której celem było uzyskanie kompleksowego wglądu w sytuację Gminy na przedmiotowych płaszczyznach.

Diagnoza prezentuje również trendy rozwojowe, stanowiąc podstawę do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy.

W oparciu o przeprowadzoną Diagnozę, w wyniku szczegółowych konsultacji społecznych (wywiady z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy, spotkania, dyskusje, sondaże ankietowe), została sformułowana strategia wskazująca pożądany stan docelowy Gminy Wieleń, cele rozwojowe oraz sposoby ich osiągnięcia.

Niniejszy program strategiczny opiera się na faktycznym stanie zasobów Gminy, stanowiąc kontynuację wieloletniego procesu jego rozwoju.

Wytyczone w tym celu plany realizacyjne będą prawdopodobnie modyfikowane w związku ze zmieniającymi się na przestrzeni lat warunkami wewnętrznymi i zewnętrznymi, lecz zawsze powinny trzymać się głównych kierunków rozwoju Gminy Wieleń, to jest dążenia do zapewnienia mieszkańcom możliwości nauki, pracy i odpoczynku w bezpiecznej, proekologicznej oraz zintegrowanej wspólnocie lokalnej.

Za powstanie tego dokumentu składam serdeczne podziękowania wszystkim mieszkańcom Gminy Wieleń, którzy uczestniczyli w pracach nad Strategią.

Elżbieta Rybarczyk

Burmistrz Wielenia

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

W dokumencie „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń" zaprezentowano kompleksową diagnozę samorządu na tle powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, Polski i wybranych gmin. Jedną ze składowych diagnozy stanowi prezentacja wyników sondażowych badań ankietowych, prowadzonych wśród mieszkańców Gminy (gospodarstwa domowe). Zaprezentowano również wyniki wywiadów, przeprowadzonych z opiniotwórczymi mieszkańcami - przedstawicielami środowisk i grup społecznych oraz organizacji i instytucji (przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Wieleniu i jednostek gminnych, radni, sołtysi, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych i instytucji publicznych).

Poniżej zaprezentowano **wnioski końcowe,** wynikające z przeprowadzonej diagnozy Gminy Wieleń (w dalszej części dokumentu zwanej także zamiennie Gminą) w **układzie zgodnym z rekomendacjami poradnika, opublikowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej** [1] **.** Jest to podsumowanie obecnej sytuacji Gminy, a jednocześnie wstęp do określenia perspektyw jej rozwoju.

1.1. Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące **najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju**, które w największym stopniu determinują poziom jakości życia mieszkańców oraz wpływają na perspektywy rozwojowe Gminy:

[1] Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny – MFiPR, 2021 rok

- Wartość ogólnego wskaźnika rozwoju Gminy Wieleń[2] na tle grupy porównawczej świadczy o **niekorzystnej ogólnej sytuacji gminy**. To samo można powiedzieć w kontekście 2 wymiarów funkcjonowania gminy: **gospodarczego i społecznego**.
- W ramach gospodarczego wymiaru funkcjonowania gminy w 2022 roku zanotowano **ujemną dynamikę zmian**. Fakt ten świadczy o pogarszającej się **sytuacji gminy w tym wymiarze**.
- Dodatnią dynamikę zmian (poprawa sytuacji) zanotowano w 2022 roku w wymiarze społecznym, co świadczy o **poprawiającej się sytuacji gminy.**
- W ramach wymiaru środowiskowego nie zanotowano w 2022 roku zmian, co świadczy o utrzymującej się **korzystnej sytuacji gminy w tym wymiarze.**
- **Zaledwie w 3 z 12**[3] obszarów funkcjonowania gminy w analizowanym okresie sytuacja była korzystna – **zanotowano dodatnią wartość wskaźników syntetycznych.**
- **W 9 z 12** obszarów funkcjonowania gminy w analizowanym okresie sytuacja była niekorzystna – **zanotowano ujemną wartość wskaźników syntetycznych.**
- **W 5** obszarach nastąpił **wzrost dynamiki** rozwoju gminy **- sytuacja uległa poprawie.**
- W pozostałych **7** obszarach (z 12) nastąpił **spadek** dynamiki rozwoju gminy **- sytuacja uległa pogorszeniu.**
- W opinii mieszkańców, **Gmina stanowi atrakcyjne i bezpieczne miejsce do zamieszkania i wypoczynku dla seniorów i rodzin z dziećmi, ceniących sobie spokój, ciszę oraz kontakt z naturą** (duża lesistość, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, Puszcza Notecka, 10 jezior, 4 rzeki, w tym rzeka Noteć).
- Mieszkańcy cenią sobie w szczególności: **walory przyrodnicze, bliskość i dostępność obiektów oraz usług, jak również spokój i poczucie bezpieczeństwa.**
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego określają następujące obszary gminy:
    - **północny** - wsie: Gieczynek, Dębogóra, Dzierżążno Wielkie, Dzierżążno Małe, Kocień Wielki i Kuźniczka. Poza sołectwami Dzierżążno Małe, Kocień Wielki i Gulcz. Zabudowa wsi ma charakter zwarty, o dobrej dostępności komunikacyjnej.
    - **południowy** - charakteryzuje się równoleżnikowym rozmieszczeniem osad wzdłuż północnej i południowej krawędzi doliny rzeki Noteci oraz wzdłuż doliny rzeki Miały. Północna zabudowa, wzdłuż Noteci, wsi Herburtowo, Marianowo, Kałądek, Folsztyn i Nowe Dwory stanowi zabudowę pasmową o charakterze rzędówki, związanej z gospodarczym wykorzystaniem łąk nadnoteckich. Po południowej stronie, jednostki osadnicze: Wrzeszczyna, Rosko i Gulcz mają charakter skoncentrowany.

[2] Głównym punktem odniesienia analizy jest średnia z grupy porównawczej, przyjęta jako wartość charakteryzująca całą grupę jednostek o zbliżonej charakterystyce funkcjonalnej i uwarunkowaniach rozwojowych. **Ogólny syntetyczny wskaźnik rozwoju gminy obrazuje poziom rozwoju gminy na tle grupy porównawczej** i obliczany jest jako średnia ze wskaźników syntetycznych wszystkich 12 obszarów, składających się na **trzy wymiary** zrównoważonego rozwoju: **gospodarczego**, **społecznego** i **środowiskowo-przestrzennego**. Szczegółowo przedstawione zostało to w dokumencie: „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń".

[3] Obszary szczegółowo opisane zostały w dokumencie: „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń".

- Gmina cechuje się małym stopieniem zagrożenia środowiska przyrodniczego. Fakt ten wynika z nieznacznego zainwestowania obszarów oraz braku inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi.
- Obszary lasów w znacznej części stanowią obszary chronione, o ograniczonym znaczeniu gospodarczym. Zasoby leśne pozwalają jednak na ich wykorzystanie gospodarcze, co stanowi jedną z podstawowych funkcji w gminie.
- Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują tereny o niskiej przydatności rolniczej, rozczłonkowane, tworzące głównie enklawy śródleśne. Przeważająca część terenów rolnych znajduje się na obszarach poddanych rygorom ochrony środowiska przyrodniczego.
- Zgodnie z brzmieniem obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP), polityka przestrzenna gminy ukierunkowana jest na działania prowadzące do osiągnięcia celu podstawowego – wielofunkcyjnego rozwoju gospodarczego gminy w warunkach wysokich reżimów ochrony środowiska przyrodniczego, spełniającego zasadę zrównoważonego rozwoju. Ze względu na uwarunkowania, na obszarze gminy wyodrębnia się następujące strefy polityki przestrzennej:
    - **strefa przyrodnicza** - obejmuje przeważający obszar Gminy Wieleń, w którym wyodrębnia się takie formy chronionego krajobrazu, jak: Puszczy Noteckiej (obszar Natura 2000), Puszczy nad Drawą (obszar Natura 2000), Doliny Noteci (obszar Natura 2000), węzłowe obszary przyrodnicze doliny rzeki Noteci i Gulczanki – biocentra o znaczeniu międzynarodowym, strefę zalewową rzeki Noteci, stanowiącą równocześnie europejski korytarz ekologiczny, strefę ograniczonych przekształceń przyrodniczych wokół miasta Wielenia, obejmującą lasy wskazane do ochrony, pozostałe obszary wód otwartych, ekosystemy łąk i lasów.
    - **strefa gospodarcza** - obejmuje strefę gospodarki leśnej, strefę gospodarki rolnej, z wyodrębnieniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej bez ograniczeń dla gospodarki, rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z ograniczeniami, które mogą wynikać z przepisów prawa miejscowego, ustalonych przez wojewodę wielkopolskiego dla obszarów chronionego krajobrazu; oznaczenie powyższych terenów zachowuje się zgodnie z dotychczasowym studium; wyznaczone obszary aktywizacji gospodarczej gminy predysponowane są do działalności usługowo-produkcyjnej.
    - **strefa usługowa** – obejmuje strefy wypoczynkowo-przyrodnicze, zlokalizowane w południowej części w dolinie rzeki Miały, w północnej części – w dolinie rzeki Dzierżążnej i Bukówki, strefę miejską – centrum usługowe gminy, potencjalną strefę obsługi turystyki wodnej i samochodowej w pradolinie rzeki Noteć, ze wskazaniem wsi Wrzeszczyna i Rosko – w rejonie drogi nr 181.
- W SUiKZP wskazano kierunki rozwoju sieci osadniczej gminy, które podzielono na:
    - **zabudowę mieszkaniową**, która może być realizowana na obszarze miasta, na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz na obszarach wiejskich jako uzupełnienie istniejącej zabudowy zagrodowej.
    - **miejsca aktywizacji gospodarczej**, gdzie jako zasadę generalną przyjęto w studium przekształcenie byłych ośrodków produkcji oraz urządzeń obsługi rolnictwa na cele działalności usługowo-wytwórczej.

  - **turystykę i wypoczynek** – rozwój tych obszarów w gminie ma być prowadzony poprzez turystykę pobytową, kwalifikowalną lub agroturystykę.
- Gmina posiada bezpośredni dostęp do kolei, co zwiększa jej dostępność komunikacyjną i umożliwia dotarcie do wielu ośrodków miejskich w przyzwoitym czasie. **Bezpośredni dostęp do kolei w gminie jest dużą przewagą gminy i potencjałem dla jej dalszego rozwoju.**
- Gmina nie posiada bezpośredniego dostępu do dróg krajowych oraz dróg szybkiego ruchu, co **ogranicza jej potencjał rozwojowy.**
- Gminę tworzy miasto Wieleń i 19 wsi sołeckich i jest to **powierzchniowo największa gmina województwa wielkopolskiego.**
- Największy odsetek firm na terenie gminy prowadzi działalność w ramach sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny i naprawy) oraz F (Budownictwo). Największe zmiany w analizowanej kwestii zaszły w zakresie zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych w sekcji budownictwo (wzrost o 76)
- Kluczowymi zagrożeniami dla gminy są: **depopulacja** oraz **zmiany klimatyczne**.

1.2. Główne bariery rozwojowe – słabe strony

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące główne **bariery rozwojowe**, które negatywnie wpływają na dalsze perspektywy rozwojowe gminy:

- W 2022 roku **ujemne wartości wskaźnika syntetycznego** zaobserwować można było w 9 (z 12) obszarach funkcjonowania gminy:
  - Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
  - Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
  - Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finasowania rozwoju)
  - Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
  - Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
  - Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
  - Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa
  - Obszar 9. Sytuacja demograficzna
  - Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna).
- W okresie 2018-2022 **w 7 obszarach (z 12) nastąpił spadek dynamiki rozwoju gminy – sytuacja w tych obszarach pogorszyła się**:
  - Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
  - Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
  - Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców
  - Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finasowania rozwoju)
  - Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa
  - Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)
  - Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru.
- Liczba mieszkańców gminy w latach 2012-2022 zmniejszyła się o 7,42% - spadek o 945 osób. W oparciu o powyższe dane można stwierdzić, że **w Gminie Wieleń występuje zjawisko**

depopulacji – gmina znajduje się w wyraźnym trendzie spadkowym liczby mieszkańców. Głównymi przyczynami zmian są: przyrost naturalny oraz migracje.

- W latach 2012-2022 wartość wskaźnika przyrostu naturalnego dla gminy nieznacznie fluktuowała, jednak **tylko w 2014** przyjęła dodatnią wartość.
- **Saldo migracji** w Gminie Wieleń w latach 2012-2022 znacznie fluktuowało, notując w całym okresie ujemne wartości. Najlepsza sytuacja w tym zakresie została zanotowana w 2012 roku z wartością wskaźnika -23, a najgorsza w 2018 roku z wartością -86.
- **W latach 2017-2022 największy spadek udziału w ogólnej populacji gminy nastąpił w grupie wiekowej 25-34,** szczególnie ważnej z punktu widzenia gospodarki, rynku pracy i demografii.
- **W gminie nastąpiło zrównanie liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym** i poprodukcyjnym**.** Młodsza grupa wiekowa straciła przewagę liczebną w 2015 roku, co jest negatywnym przejawem sytuacji demograficznej gminy.
- **W 2013 roku nastąpiło zrównanie liczby mieszkańców gminy w wieku 20-24 i 60-64, szczególnie ważnej z punktu widzenia gospodarki i rynku pracy.** Od tego czasu obie grupy mieszkańców notują spadek, przy czym większa dynamika spadku zauważalna jest w grupie młodszej – sytuacja w tej grupie szybciej się pogarsza niż w grupie osób starszych.
- Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupie wiekowej 70-79 (wzrost o 263 osoby). Niestety ten wzrost **nie został zamortyzowany przez analogiczne zmiany w grupach młodszych**. Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano bowiem w grupie 25-34 (spadek o 572 osoby), co jest negatywną przesłanką.
- W odniesieniu do Gminy Wieleń zaprognozowano[4], iż **w 2030 roku** populacja gminy wynosić będzie 10.927 mieszkańców, a więc **o 779 osób mniej** niż w 2023 roku (11.706). Z kolei **w 2040 roku** populacja gminy spadnie najprawdopodobniej do liczby 9.662, a więc **ok. dwa tysiące osób mniej niż obecnie.**
- Wg prognozy[5] grupą mieszkańców, która skurczy się najbardziej, są osoby do 17 roku życia. Spadek populacji tej grupy w perspektywie do 2040 r. wynosi 40%. Grupą, która zyska najwięcej, są osoby w wieku 80+, których przybędzie w perspektywie do 2040 r. o 106%. **Największy spadek ilościowy** (wartości absolutne) prognozowany jest **dla grupy 18-44 (spadek o 1.260 osób).**
- W Gminie Wieleń obszar przedsiębiorczości rozwija się podobnie jak w jednostkach porównawczych, jednak **sam poziom przedsiębiorczości jest na niższym poziomie.**
- **W 2020 roku łączna liczba formularzy PIT-11 wystawiona przez lokalnych pracodawców wyniosła 4.083.** Jest to mniej niż łączna liczba formularzy PIT-11 wystawionych dla mieszkańców gminy (ok. 6,5 tys.). Fakt ten ukazuje, iż **na terenie gminy lokalni pracodawcy tworzą mniej miejsc pracy niż wynosi liczba mieszkańców gminy aktywnych zawodowo**.
- **Liczba formularzy wystawionych dla mieszkańców gminy, pracujących na jej terenie, wyniosła w 2020 roku 2.252 szt.**, **natomiast 4.017 szt. formularzy PIT-11 wystawiono dla mieszkańców pracujących poza gminą.** Spadek o 203 szt. wystawionych formularzy

[4] Prognoza ludności na lata 2023-2060, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023
[5] Ibidem

zanotowano w grupie osób pracujących poza gminą. **Z danych ponadto wynika, iż większość jej mieszkańców pracuje poza gminą.**

- Poziom bezrobocia w gminach powiatu systematycznie spada. Stopa bezrobocia w całym analizowanym okresie była na poziomie zbliżonym do sytuacji w kraju, lecz mniej korzystna niż w województwie i powiecie.
- Na terenie gminy brakuje szkoły branżowej I stopnia.
- W latach 2015-2020 nastąpił znaczący spadek liczby podatników w wieku do 26 lat, natomiast największy wzrost zanotowano w grupie wiekowej 45-54 oraz w najstarszej grupie mieszkańców (65+), co jest **negatywną sytuacją**. **Jednocześnie najstarsza grupa mieszkańców, stanowiąca 23,1% ogólnej liczby podatników, „wypracowuje" dochód w wysokości 18,2%,** czyli mniej niż stanowi jej udział. Potwierdzają to dane dotyczące wartości dochodów osiąganych przez **emerytów**, którzy **stanowiąc 30,7% podatników osiągają dochody w wysokości 23,5%**, co świadczy o relatywnie niskich świadczeniach emerytów w gminie.
- Wzrost liczby dzieci w wieku szkolnym jest niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem, jednak spowodował on wzrost wydatków gminy na oświatę i wychowanie **o 74%** (rok 2021 do roku 2012); **w 2021 roku wyniosły one 12,3 mln zł.** Tylko część środków na utrzymanie szkół podstawowych jest otrzymywana w ramach subwencji, stąd większe obciążenie finansów samorządu.
- Wysokość wydatków z budżetu gminy na kulturę fizyczną, sport i rekreację jest niska. W 2022 roku wysokość wydatków z budżetu gminy na ten cel wyniosła ok. 681 tys. zł, co **daje wydatki rzędu ok. 57 zł na 1 mieszkańca.**
- Niższa od średniej dla województwa i kraju jest liczba lekarzy i dentystów pracujących według podstawowego miejsca pracy na 1.000 mieszkańców (dane powiatowe). Wartość wskaźnika w 2021 roku wyniosła 1,4, natomiast wartość dla województwa to 2, a kraju 2,3. **Pod tym względem sytuacja prezentuje się niekorzystnie.**
- Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących w latach 2012-2022 zmniejszyła się o ok. 47% (rok 2022 do roku 2012). Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w 2016 roku (8,7%), natomiast najniższą w 2019 roku (1,4%), co jest **negatywną przesłanką,** świadczącą o **zmniejszającej się zdolności finansowej gminy.**
- **W latach 2012-2022 w gminie oddano do użytku łącznie 208 mieszkań.** Najwięcej oddano w roku 2013 (29 mieszkań) oraz w 2022 roku (33 mieszkania).
- Tempo wzrostu łącznej długości dróg gminnych i powiatowych jest wyższe niż w kraju i województwie jednak **tempo zmian jest niewystarczające,** aby w najbliższych latach dorównać do wartości wskaźnika notowanego dla tych jednostek porównawczych. Analiza jakościowa dróg (odsetek dróg o twardej nawierzchni) wypada jeszcze bardziej niekorzystnie – w całym okresie **notowano niemal trzykrotnie niższą wartość wskaźnika niż w kraju i województwie. Z drugiej strony fakt ten można łatwo wyjaśnić bardzo dużą powierzchnią gminy oraz jej wysoką lesistością.**
- W 2022 roku odsetek mieszkańców w gminie, korzystających z sieci kanalizacyjnej, wynosił 42%, natomiast w powiecie było to 62,4%. W województwie i kraju było to odpowiednio 59,2% i 51,2%.

- Kluczowym deficytem jest **słaba zewnętrzna dostępność komunikacyjna Gminy** (dostęp do dróg szybkiego ruchu i autostrady), w tym **brak obwodnicy miasta**.
- **Dwugniazdowy układ miasta** jest barierą, która ogranicza potencjał rozwojowy gminy.
- Niezadowalający jest stan infrastruktury okołodrogowej.

1.3. Główne szanse rozwojowe

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące **główne szanse rozwojowe**, wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań, które będą kluczowym elementem koniecznym do wykorzystania przy definiowaniu celów rozwojowych gminy:

- Liczba podatników w wieku 27-44 lat, stanowiąca 31,9% ogólnej liczby podatników w gminie, **„wypracowuje" wartość dochodu na poziomie ok. 40%,** co ukazuje potencjał tej grupy wiekowej w zakresie aktywności ekonomicznej.
- W **2020 roku „wypracowano" w gminie rekordową wartość dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w kwocie ok. 36,6 tys. zł**. Jest to wartość niższa od tych zanotowanych w województwie (43,3 tys. zł), powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (40,1 tys. zł) oraz kraju (40,7 tys. zł).
- **Najwyższą zaliczkę na podatek odprowadzają osoby prowadzące działalność gospodarczą w średniej kwocie ok. 14,6 tys. zł.** Ponadto grupa ta zanotowała najwyższą dynamikę zmian w analizowanym okresie. Podkreślić jednak należy, iż jest to grupa ilościowo znacznie mniejsza od grupy osób osiągających dochody ze stosunku pracy. Liczba podatników z działalności gospodarczej wynosiła w 2020 roku 548, natomiast liczba podatników ze stosunku pracy wynosiła 3.738, co stanowi ok. 14% liczby podatników ze stosunku pracy. **Konieczne jest wykorzystanie lokalnego potencjału do stymulowania bodźców rozwojowych w zakresie przedsiębiorczości, szczególnie wśród osób młodych.**
- W latach 2012-2022 **dochody bieżące budżetu gminy wzrosły o 110%** do kwoty ponad 76 mln zł w 2022 roku, natomiast **dochody majątkowe wzrosły o 112%,** do kwoty 7,9 mln zł.
- W latach 2012-2022 zanotowano **wzrost dochodów z tytułu udziału w PIT** o 6,5 mln zł, które stanowiły w 2022 roku 53% dochodów podatkowych gminy.
- Pomimo zanotowanego wzrostu liczby mieszkań w gminie w ostatnich latach, w porównaniu z województwem i krajem ich liczba w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców jest niższa, co wskazuje na **szanse na rozwój w tym zakresie.**
- Zmiany zachodzące w społeczeństwie w związku z epidemią COVID-19 m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, **powinny zostać wykorzystane do stymulowania jej rozwoju, w szczególności wśród młodych mieszkańców.**
- Gmina Wieleń postrzegana jest jako **atrakcyjne miejsca do zamieszkania, pracy** i **wypoczynku.**
- **Możliwość pozyskania kolejnych środków pomocowych,** zwłaszcza w obliczu dostępności środków krajowych, środków unijnych z Krajowego Planu Odbudowy oraz w nowej unijnej perspektywie finansowej 2021-2027, stanowi szansę rozwojową.
- **Rozwojowi funkcji turystycznej gminy powinien towarzyszyć** rozwój bazy noclegowej, gastronomicznej i handlowej. Funkcja turystyczna stymulować będzie rozwój innych funkcji

usługowych jak i rozwój rolnictwa specjalistycznego: warzywnictwa i sadownictwa oraz hodowli inwentarza drobnego.

- **Aktywność zewnętrznych podmiotów** i **współpraca z nimi** pozwoli na **wykorzystanie potencjału turystycznego** gminy i dostępnej infrastruktury (żeglowność rzeki Noteć i szlaków kajakowych, gospodarstwa agroturystyczne oraz przedsiębiorcy branżowi).

1.4. Wewnętrzne potencjały i silne strony

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące **wewnętrzne (endogenne) potencjały i silne strony**, których wykorzystanie w największym stopniu może przyczynić się do zauważalnego rozwoju gminy:

- W 2022 roku **dodatnią wartość wskaźnika syntetycznego** zaobserwować można w 3 (z 12) obszarach funkcjonowania gminy:
  - Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców
  - Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru
  - Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze.
- W okresie 2018-2022 **w 5 obszarach** (z 12) **nastąpił wzrost dynamiki rozwoju gminy – sytuacja polepszyła się w tych obszarach:**
  - Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
  - Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
  - Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
  - Obszar 9. Sytuacja demograficzna
  - Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze.
- **Ponad 96% podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób.** Te podmioty w głównej mierze stanowią o sile gospodarczej gminy. Na jej terenie funkcjonuje niewiele podmiotów zatrudniających więcej niż 9 osób (41 podmiotów). Warto jednak wskazać na stabilność funkcjonowania tych podmiotów – ich liczba w analizowanym okresie nie zmieniła się pomimo niestabilnej sytuacji gospodarczej.
- W gminie na 1.000 mieszkańców dostępnych było 3 łóżka szpitalnego, co jest wynikiem wyższym od średniej dla województwa wielkopolskiego (2,5 łóżka) i jednocześnie takim samym jak w kraju (3,1).
- Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą, stanowiąca 5,4% wszystkich podatników „wypracowuje" 20% ogólnej wartości dochodów**. Fakt ten potwierdza znaczący potencjał tkwiący w lokalnych firmach**, który został zahamowany przez pandemię.
- W latach 2015-2020 nastąpił **wzrost wartości nominalnej uzyskiwanych dochodów – suma dochodów dla całej populacji wzrosła o ok. 28%, co należy uznać za korzystną zmianę.**
- Liczba osób **korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej** w gminie systematycznie spada. W 2012 roku było to 1.396 osób, natomiast **w 2022 roku już tylko 507 osób.** Spadek w analizowanym okresie wyniósł -826 osób, **czyli -59%.** W oparciu o powyższe dane wnioskować można, że w gminie **poprawia się sytuacja materialna osób najbardziej potrzebujących.**
- W przeliczeniu na 1.000 mieszkańców **w gminie funkcjonuje podobna liczba organizacji pozarządowych,** jak w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim, województwie, czy kraju. Fakt ten

obrazuje poziom zaangażowania mieszkańców gminy oraz ich gotowość do włączania się w życie gminy.

- W latach 2012-2022 w Gminie Wieleń wzrosła liczba porad lekarskich (27%), podobnie jak w pozostałych jednostkach porównawczych, jednak dynamika zmian odnotowana w gminie była najwyższa. Jak ukazują dane na Wykresie 42., w całym okresie notowano także w gminie wartości zbliżone do tych w powiecie oraz znacznie wyższe niż kraju i województwie. W 2022 roku w gminie wartość wskaźnika wyniosła 5.881, natomiast wartość dla województwa wynosiła 4.452, a dla powiatu aż 5.093. Biorąc pod uwagę powyższe wnioski stwierdzić należy, że **sytuacja w gminie w zakresie usług zdrowotnych prezentuje się korzystnie.**
- W Gminie Wieleń **96% powierzchni gminy objętych jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego**, co jest bardzo wysoką wartością. Sytuacja w Gminie w całym analizowanym okresie znacznie odbiegała od średniej dla powiatu (36,3%), województwa (24,6%) i kraju (39%). **Sytuacja w Gminie jest znacząco lepsza niż jednostkach porównawczych**.

2. ANALIZA POTRZEBY PODNIESIENIA POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO GMINY WIELEŃ W ASPEKCIE TWORZENIA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWI KULTURY I TURYSTYKI, PRZY WŁĄCZENIU ORGANIZACJI SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

2.1. Wstęp

Podniesienie endogenicznego potencjału Gminy Wieleń opiera się na wykorzystaniu specyficznych uwarunkowań Gminy - lokalnych potencjałów, do rozwoju i wzmacniania jej walorów endogenicznych, w tym kulturowych i turystycznych, zapewniając zrównoważony rozwój Gminy i regionu. Z danych statystycznych, przedstawionych w Rozdziale 1. *Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej* wynika, że ujemne wartości wskaźnika syntetycznego zaobserwować można było w 2022 roku w Obszarze 5. *Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury*, obejmującym m.in. usługi związane z kulturą w Gminie. Oznacza to, że sytuacja w gminie Wieleń była gorsza w porównaniu do średniej dla gmin z grupy porównawczej. Jednakże w okresie pięciu lat (2018-2022) nastąpił wzrost dynamiki rozwoju gminy Wieleń w Obszarze 5. To z kolei oznacza, że sytuacja ta poprawiła się w odniesieniu do gmin z grupy porównawczej. Poniżej, na wykresach, przedstawiono szczegółowe dane.

Wykres 1. Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – wskaźnik syntetyczny

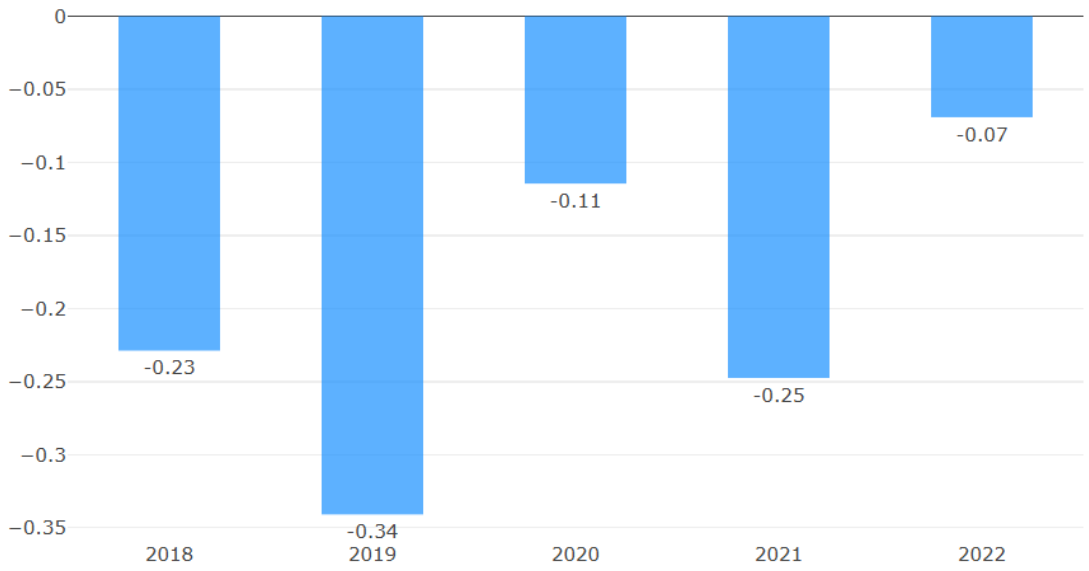

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

Wykres 2. Oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją – wskaźnik syntetyczny

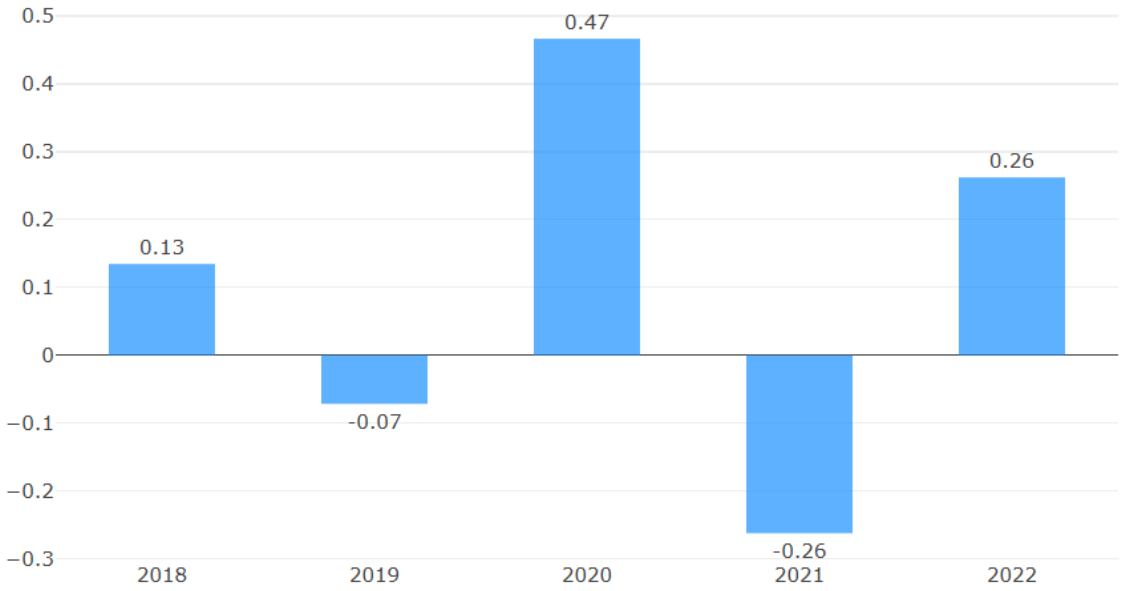

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

Wykres 3. Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – dynamika rozwoju (2018-2022)

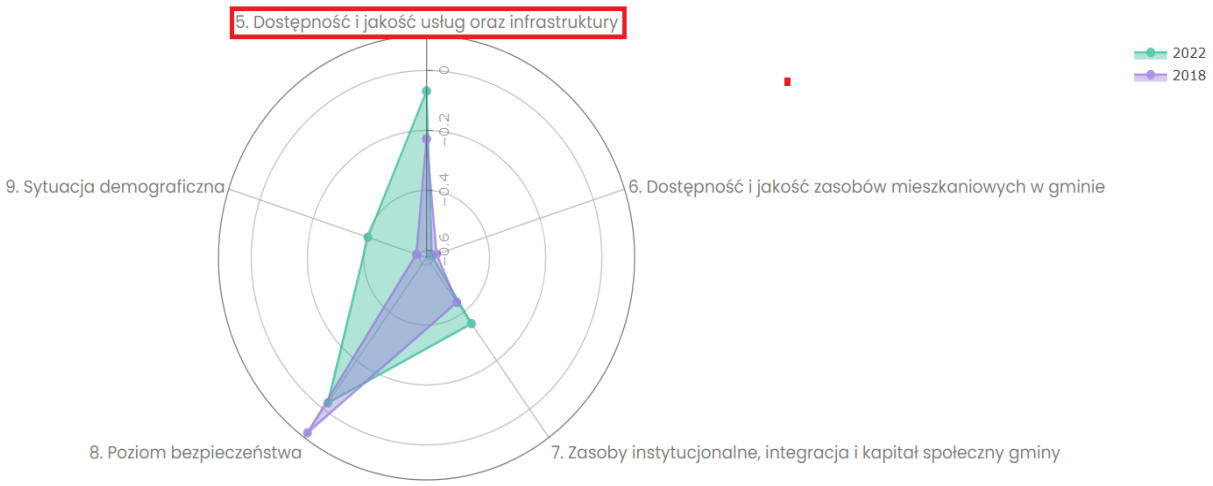

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

Ponadto, w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, w Gminie funkcjonuje podobna liczba organizacji pozarządowych, jak w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim, województwie, czy kraju. Fakt ten obrazuje **poziom zaangażowania mieszkańców gminy oraz ich gotowość do włączania się w życie samorządu**.

Na obszarze **województwa wielkopolskiego Gminę Wieleń** zaliczono do **obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją**. Gminy te znajdują się w głównej mierze przy granicy regionu, a ich nagromadzenie obserwuje się zwłaszcza w jego wschodniej i północnej części. Jednym z kluczowych kierunków rozwoju Gminy jest zatem podjęcie dalszych działań na rzecz dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, a także turystyki i rekreacji.

2.2. Potencjał endogeniczny Gminy w aspekcie tworzenia warunków dla rozwoju kultury i turystyki

Główną intencją omawianych działań jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa. Wpłynie to zarówno na zmiany jakościowe w zakresie oferty kulturalnej, jak i na jej zauważalne rozszerzenie. Znacznie wzrośnie także atrakcyjność turystyczna i inwestycyjna Gminy oraz całego regionu. W analizie, oprócz **wyeksponowania wewnętrznego potencjału Gminy**, wykazano także **deficyty** oraz inne **ograniczenia** uniemożliwiające lub utrudniające realizację opisywanego kierunku rozwoju Gminy.

Podstawowa sieć osadnicza na obszarze obecnej gminy Wieleń ukształtowała się w XVII wieku i z niewielkimi zmianami przetrwała do obecnych czasów. Wskutek pierwszego rozbioru Polski, miasto i okolice włączone zostały do Prus. W latach 1887-1919 Wieleń był stolicą starostwa powiatowego. Po odzyskaniu niepodległości i Powstaniu Wielkopolskim Wieleń stał się miastem granicznym. Granica polsko-niemiecka biegła po Noteci; rzeka dzieliła miasto na niemiecką część północną i południową część polską. Cały Wieleń wrócił do Polski w 1945 r.

Teren gminy jest wyjątkowo urozmaicony i bogaty w walory przyrodniczo-krajobrazowe. Jest tu kilkanaście jezior i kilka rzek, wśród których najważniejsza jest Noteć. Lasy zajmują aż 67% powierzchni Gminy. Dużą część Gminy obejmuje Puszcza Notecka – największy (ok. 118 tys. ha) zwarty kompleks leśny na Nizinie Wielkopolskiej.

Teren obecnego Wielenia był zamieszkany – i to najprawdopodobniej bez przerwy – od mezolitu. Pierwszy gród istniał tu prawdopodobnie w VII-VIII w. Na początek XI wieku archeolodzy datują założenie grodu obronnego, o którym wspomina Jan Długosz. Czyni to przy okazji opisu walk Bolesława Krzywoustego nad Notecią w latach 1108-1109. Znacznie więcej wiadomo już o Wieleniu za panowania króla Kazimierza Wielkiego (1333-1370). Ten władca wybudował tu wspaniały zamek, który był jednym z ogniw łańcucha obronnego, osłaniającego Wielkopolskę od Pomorza. Z biegiem czasu wykształcił się przy nim ośrodek handlowy i osiedlali się przy nim rzemieślnicy, powstała osada, która stała się zalążkiem miasta. Nie ma jednoznacznej odpowiedzi, kiedy otrzymała ona prawa miejskie. Badania historyczne wykazują, że stało się to najprawdopodobniej między 1331 a 1350 rokiem. W Wieleniu przyjęto, że pierwsza osada powstała w 1108 r., a prawa miejskie zostały na dane w 1348 r.

Tereny gminy Wieleń są **znakomitym miejscem do wypoczynku**, szczególnie **turystyki aktywnej**. Spotkamy tu wiele pięknych miejsc, **ciekawe zabytki**, czyste jeziora i niezwykłe lasy. **Puszcza Notecka** i **Dolina Noteci urzekają krajobrazami i bogactwem przyrody**. Przez teren Gminy przebiega wiele tras i szlaków turystycznych. Przemierzając te trasy, można podziwiać bardzo ciekawe przyrodniczo miejsca oraz poznawać ich historię. Poniżej zaprezentowano kluczowe obiekty, tereny i obszary stanowiące o niewykorzystanym w pełni wewnętrznym potencjale Gminy dla rozwoju kultury i turystyki.

2.2.1. Kluczowe obiekty zabytkowe i kulturalne w Gminie

- <u>Perły Ziemi Wieleńskiej – wiejskie kościoły i leśne kapliczki</u>

Historia kościołów Ziemi Wieleńskiej sięga XII wieku, kiedy datowane jest założenie kościoła pw. św. Wojciecha. Z dziejami regionu związane są losy wielu polskich rodów szlacheckich i arystokratycznych

– Nałęczów Szamotulskich (od 1298 do 1469 r.), następnie Górków (do 1592 r.), Czarnkowskich (do 1631 r.), Kostków (do 1647 r.), Weyherów (do 1651 r.), Grudzińskich (do 1687 r.), Opalińskich (do 1699 r.) i Sapiehów (do 1789). W 1789 r. wdowa Joanna Sapieżyna sprzedała majątek Zygmuntowi Fryderykowi von Blankensee. Ostatnimi właścicielami majątku w latach 1855-1945 byli Schulenburgowie. Do 1515 r. dobra wieleńskie były własnością królewską oddawaną w lenno, 4 marca wykupił je za 10 tys. guldenów Łukasz Górka i stały się własnością dziedziczną. **Prawdziwymi perłami Ziemi Wieleńskiej są zabytki,** a szczególnie **kościoły, kaplice** oraz **kapliczki leśne** i **przydrożne**. Jest ich wiele, a każda ma swój niepowtarzalny urok. Należą do nich w szczególności:

- Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Matki Bożej i św. Michała Archanioła w Wieleniu - obecny kościół parafialny został fundowany w 1615 r. przez Zofię z Herburtów Czarnkowską na miejscu drewnianego kościoła (z co najmniej XV w.), który kasztelanowa nakazała rozebrać. Nowy, murowany z cegły kościół konsekrował sufragan poznański Jan Baykowski w 1632 r. Ufundowanie tak okazałego, murowanego kościoła odbierano jako chęć wyróżnienia wyznania rzymsko-katolickiego przez Zofię z Herburtów Czarnkowską (sama była też katoliczką) w dobie intensywnej działalności kolonizacyjnej w dolinie Noteci prowadzonej przez Czarnkowskich, w wyniku czego na ziemiach tych osiedliło się wielu protestantów, którzy budowali drewniane zbory. W XVII w. kościół podniesiono do rangi kolegiaty. Świątynia ma styl wczesnobarokowy. Główny ołtarz ufundowany przez ks. Łukasza Kilińskiego w 1637 roku, został wykonany przez snycerzy z Pelplina. Znajduje się w nim obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, wzorowany na pelplińskim dziele Hermana Hana, drewniane figury świętych, Koronacja Maryi.
- Kaplica pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Wieleniu - znajduje się w Domu Pomocy Społecznej, prowadzonym przez Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Wieleniu. Została erygowana 16.12.1933 r., a poświęcona 9.10.1934 r. przez bpa Walentego Dymka. Ołtarz wyrzeźbił i ozłocił P. Pikusa z Szamotuł. W kaplicy znajdują się relikwie świętego abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego oraz relikwie świętego Jana Pawła II.
- Kaplica pw. Matki Boskiej Różańcowej we Wrzeszczynie - zbudowana została w 1992 r. przez mieszkańców Wrzeszczyny, którzy wcześniej mieli 6 km do kościoła parafialnego w Wieleniu. Kaplicę poświęcił bp Zdzisław Fortuniak 3.07.1993 r.
- Kościół parafialny pw. św. Rocha w Wieleniu - świątynia została wybudowana w latach 1930-1932 jako zbór ewangelicko-unijny. Jest to budowla halowa wzniesiona z cegły i otynkowana. Fundatorem kościoła był hrabia von Schulenburg – właściciel dóbr wieleńskich. Świątynia przetrwała działania wojenne i nie została zniszczona, jednakże w 1945 r. stała bez opieki, w wyniku czego uległa częściowej dewastacji – uszkodzone zostały m.in. organy oraz napęd dzwonów (został zdemontowany i wraz z trzema dzwonami przewieziony do kościoła Wniebowzięcia Matki Bożej i Świętego Michała Archanioła w Wieleniu). W 1946 r. została przekazana parafii katolickiej, która zaczęła organizować się w ówczesnym Wieleniu Południowym. Poświęcenie kościoła pw. św. Rocha odbyło się 2 lutego 1946 r.
- Kościół pw. św. Piotra i Pawła Apostołów w Folsztynie - ta neogotycka świątynia stoi na wzgórzu, w centrum dość rozległej wsi, w otoczeniu dorodnych drzew. Ma strzelistą wieżę. Została wybudowana w latach 1869-1870 dla protestantów, od 22.04.1946 r. służy katolikom.
- Kościół pw. Matki Bożej Siewnej w Herburtowie - wybudowany w 1782 r. jako ewangelicki, poświęcony 19.01.1958 r. Budowniczym był Johann Schöneck z Górnicy. Obiekt jest konstrukcji

zrębowej, wzmocniony od zewnątrz konstrukcją szkieletową z drewnianych bali. Dach jest kryty gontami, bez wieży, wewnątrz strop belkowy, a ściany są obite boazerią. Empora zachodnia z organami. Ołtarz i ambona późnobarokowe. W ołtarzu znajduje się współczesna figura Matki Boskiej Siewnej. W pobliżu kościoła stoi drewniana dzwonnica z XX w. Obiekt był kilkakrotnie przebudowywany, m.in. w 1958 r. i w latach 90. XX w. (zlikwidowano wówczas empory boczne i wydzielono zakrystię).

- Kościół pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Nowych Dworach - drewniana świątynia, zbudowana w 1792 roku, była początkowo zborem wyznania ewangelicko-unijnego. Na kościół katolicki została wyświęcona 25.11.1945 r. Budowniczym był Johann Schöneck z Górnicy (jego dziełem jest też kościół w Herburtowie).
- Kaplica pw. św. Józefa w Kuźniczce - służy do celów sakralnych od 1900 r. – najpierw ewangelicka, poświęcona 5.05.1945 r.
- Kościół parafialny pw. Matki Bożej Różańcowej w Dzierżążnie Wielkim - zbudowany został w 1595 r. z fundacji właściciela wsi Piotra Czarnkowskiego dla parafii ewangelickiej, od 1945 r. katolicki (poświęcony 1 września). Niektórzy historycy twierdzą, że był on początkowo katolicki, a dopiero od XVII w. protestancki. Posiada konstrukcję szkieletową wypełnioną cegłą (mur pruski) z wieżą. Dach pokryty dachówkami, hełm wieży gontami. Wewnątrz stropy belkowe. Na jego wyposażenie składa się też wiele przedmiotów o wartości wręcz muzealnej. Najbardziej wartościowe są ambona z I poł. XVII w. oraz organy i kunsztowny świecznik z brązu (1855 r.). Ołtarz główny zmontowany współcześnie, ale z wykorzystaniem zabytkowych elementów, m.in. wczesnobarokowych uszaków. Na wieży znajduje się dzwon z 1608 r.
- Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Dzierżążnie Małym - ten niezwykłej urody kościół stoi na placu w centralnym punkcie wsi. Niewiele brakowało, aby po dzielił on losy wielu innych ewangelickich świątyń, które po drugiej wojnie światowej przez długi czas stały opuszczone, gdyż Kościół katolicki nie spieszył się z ich przejęciem. W latach 50-tych we wsi pojawiła się ekipa budowlana z nakazem rozbiórki. Na szczęście miejscowa ludność postanowiła bronić kościoła. Podobno zbiegli się wszyscy mężczyźni z widłami i zmusili przyjezdnych do odwrotu. Wkrótce potem Kościół przejął świątynię, została ona poświęcona 4.08.1957 r. Kościół został ufundowany na początku XVII w. przez Stanisława Górkę. Nie wiadomo, czy pierwotnie był katolicki, czy protestancki.
- Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Gieczynku - pierwszy kościół w Gieczynku zbudowany został w 1606 r. Gruntownie przebudowano go w połowie XVIII w. Ołtarz główny i ambona pochodziły z początku XVII w. Dzwon został odlany w 1723 r. Ta wspaniała i zabytkowa świątynia spłonęła w pożarze, który wybuchł 3 lutego 1986 roku, w nocy po święcie Matki Boskiej Gromnicznej. Żar był tak duży, że stopił się nawet zabytkowy dzwon na wieży. Odbudowa kościoła – według współczesnego projektu – zajęła mieszkańcom zaledwie pół roku! Pierwsza msza św. została w nim odprawiona na odpust 14 września 1986 roku, w surowym jeszcze wnętrzu. Wystrój kościoła zajął jeszcze kilka lat mieszkańcom Gieczynka, którzy w tam tym okresie zasłynęli z pobożności i hojności.
- Kościół pw. św. Anny w Kocieniu Wielkim - ewangelicko-luterańską parafię założono w Kocieniu na początku XVII w. Należały do niej wsie: Mały Kocień, Usypisko, Kuźniczka, Kocieniec, Nowy Młyn, a jej filią był kościół w Folsztynie. Drewniany kościół istniał w Kocieniu już w 1611 r.

Obecna świątynia, o konstrukcji szkieletowej, wzniesiona została przez protestantów w 1843 r., za czasów pastora Edwarda Schmidta na miejscu starszego. Część kosztów budowy w wysokości 1500 marek pokryto z dobrowolnych składek wiernych. Kościół poświęcono 24.03.1844 r. Między 1904 a 1914 r. przeprowadzono gruntowny remont świątyni i przebudowano wieżę, wznosząc dwie ceglane kondygnacje. Kościół jest budowlą bez wyraźnych cech stylowych. Surową bryłę ożywia wieża. Bryła i rozwiązanie elewacji sytuują kościół w licznej grupie prowincjonalnych świątyń protestanckich, powstających w pierwszej połowie XIX w.

- Kościół parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Gulczu - początkowo funkcję kościoła pełniła kaplica pw. Chrystusa Króla, mieszcząca się w dawnym zajeździe. Do budowy kościoła parafialnego przystąpiono dopiero po II wojnie światowej. Budowniczymi byli mieszkańcy parafii, a wokół tego dzieła zjednoczył ich i pokierował ówczesny proboszcz Bernard Woltman. W Gulczu wydarzyła się rzecz niesłychana – w najtrudniejszym okresie stalinowskim, w latach 1950-53, wybudowano piękny kościół w stylu neoromańskim (wg projektu architekta Franciszka Morawskiego). Świątynia została konsekrowana 28.06.1953 r. przez ks. abpa Walentego Dymka.
- Kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa w Rosku - pierwszy kościół w Rosku pw. Wszystkich Świętych był drewniany i został wybudowany w 1573 r. Konsekrował go w 1591 r. ks. bp Jakub Brzeźnicki, sufragan poznański. Kościół ten spłonął. Obecny kościół zbudowano z ciosanego kamienia w latach 1856-1858, w stylu neogotyckim. Był konsekrowany w roku ukończenia budowy przez abpa Leona Przybylskiego. Kościół jest jednonawowy z łukiem gotyckim między nawą a prezbiterium i stropem z belek oszalowanym deskami.
- Kaplica pw. Matki Bożej Różańcowej w Białej - kaplicę w Białej zbudowali mieszkańcy tej wioski w 1933 r. na wiejskim gruncie. Nie posiada ona określonego stylu. Biała wcześniej należała do parafii we Wronkach, po wybudowaniu kaplicy została przyłączona do Roska. Ciekawostką jest zrobiony z poroży ołtarz boczny poświęcony św. Hubertowi – patronowi leśników i myśliwych – jedyny taki w Archidiecezji Poznańskiej.
- Kościół pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Dębogórze - został wybudowany z czerwonej cegły w 1910 r. jako świątynia ewangelicka. Erygowany 15.05.1958 r. Na ołtarzu widnieje obraz przedstawiający Maryję z Jezusem. Okna zdobią witraże z początku XVII w. W wieży kościelnej mieści się dzwon z brązu z 1922 r., wykonany przez G. Ulricha.
- Kościół pw. św. Antoniego Padewskiego w Miałach - wybudowany w 1913 r., ma styl neogotycki. Kościół należy do parafii pw. św. Ignacego Loyoli w Pęckowie.
- Kościół pw. św. Moniki w Zielonowie - kościół zbudowano ok. 1915 r. na miejscu poprzedniego z 1878 r. dla protestantów. Poświęcony został w pierwszy dzień Bożego Narodzenia, 25.12.1945 roku i odtąd jest świątynią katolicką, należącą do parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Jędrzejewie. Wznosi się w centrum wsi, przy drodze. Jego wysoka wieża stanowi wyraźną dominantę na płaskim terenie.
- Kapliczka nad jeziorem Białym upamiętnia pobyt kardynała Karola Wojtyły na spływie kajakowym w tych stronach w lipcu 1977 r.

- Pomnik Wdzięczności Ziemi Wieleńskiej ,wybudowany na początku lat 20. XX wieku. Na tablicy umieszczona jest intencja: *Matce Boskiej wdzięczni za wyzwolenie w roku 1919 Obywatele Ziemi Wieleńskiej*.

➢ XIX wieczny budynek Ośrodka Kultury „Strzelnica"

Budynek to **historyczna siedziba Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Wieleniu**. Historyczny Dom Bractwa Kurkowego w Wieleniu powstał ok. roku 1850, natomiast historia samego Bractwa Kurkowego w Wieleniu sięga roku 1645, kiedy to nadano przywilej i statut cechu rycerskiego w Wieleniu. Od roku 1953, kiedy odbyło się ostatnie spotkanie bractwa wieleńskiego (władze PRL zakazały działalności bractw), do 1998 roku budynek popadał w ruinę. Staraniami ówczesnych władz samorządowych oraz grupy mieszkańców ziemi wieleńskiej społecznie przeprowadzono zbiórki pomocowe i doprowadzono do remontu obiektu.

Od 1998 roku w obiekcie swoją siedzibę posiadał Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (obecnie Nadnoteckie Centrum Kultury). Poza pomieszczeniami biurowymi, w obiekcie znajdują się: **reprezentacyjna Sala Herbowa, kameralna Sala Kominkowa (z historycznym, zabytkowym kominkiem), hol i częściowo zagospodarowane poddasze na biuro, zaplecze socjalne oraz małe studio nagrań.** Dodatkowo w części podpiwniczonej znajduje się kotłownia olejowa. Obiekt ten jest nie tylko miejscem o znaczeniu historycznym, ale również nowoczesnym centrum kulturalnym, miejscem organizacji różnorodnych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych oraz artystycznych. Do czasu **zamknięcia obiektu** ze względu **na zły stan techniczny** (2022 r.), w budynku swoją siedzibę miało Nadnoteckie Centrum Kultury w Wieleniu (wcześniej Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Wieleniu). **Obiekt pełnił funkcje kulturalno-edukacyjne. W budynku swoją działalność prowadziła również Wieleńska Orkiestra Dęta**. Swoje cykliczne spotkania miały również: **Kluby Seniora działające na terenie Gminy Wieleń, koło kombatanckie i „Związek Dzieci Wojny Koło Terenowe w Wieleniu"**. **Sala herbowa była świadkiem najważniejszych wydarzeń kulturalnych, ale i samorządowych gminy Wieleń. To tutaj odbywały się uroczyste inauguracyjne sesje Rady Miejskiej, spotkania władz gminy na szczeblu gminnym, krajowym i międzynarodowym**.

Od samego momentu powstania w 1850 r. Dom Bractwa Kurkowego był centrum podtrzymania i rozpowszechniania polskiej tradycji narodowej i państwowej. Był również miejscem wzmocnienia tożsamości lokalnej i regionalnej. Od ponownego uruchomienia "Strzelnicy" (nazwa Domu Bractwa) w obiekcie tym, z racji funkcjonowania Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury (obecnie Nadnoteckiego Centrum Kultury), w dalszym ciągu rozpowszechniano, poprzez różne działania kulturalne, czy edukacyjne, polskie tradycje narodowe i państwowe, czy też wzmacniano tożsamość lokalną i regionalną.

Aktualny stan techniczny budynku Ośrodka Kultury „Strzelnica" w Wieleniu wymaga pilnych prac remontowych i konserwatorskich, aby zapobiec jego dalszej degradacji i zapewnić bezpieczeństwo użytkowników. Wymiany lub remontu wymaga stolarka okienna, która jest zniszczona i nie spełnia już swojej funkcji izolacyjnej. Drewniane okna są w wielu miejscach wypaczone, co prowadzi do przeciągów i utraty ciepła, a także naraża wnętrze budynku na wilgoć, co w dłuższej perspektywie może przyczynić się do poważniejszych problemów strukturalnych. Fundamenty budynku, zwłaszcza w części północnej, są zawilgocone, co powoduje wnikanie wilgoci w ściany obiektu. Zawilgocenie fundamentów to poważny problem, ponieważ prowadzi do erozji materiałów budowlanych, osłabiając całą konstrukcję. Przechodząca na ściany wilgoć powoduje również uszkodzenia wewnętrznych tynków

oraz niszczenie dekoracyjnych elementów wnętrza, takich jak drewniane sufity i boazerie, w tym szczególnie cenne, zabytkowe herby znajdujące się w sali herbowej.

Z uwagi na **stan fundamentów** oraz **dachu**, **budynek został wyłączony z użytkowania w 2022 roku.** Taki stan rzeczy wymaga natychmiastowej interwencji, ponieważ bez odpowiednich działań budowlanych i konserwatorskich istnieje ryzyko, że unikalne dziedzictwo kulturowe związane z budynkiem „Strzelnicy", w tym jego historyczna wartość, zostanie nieodwracalnie zniszczone. Ponadto, zawilgocenie fundamentów i ścian prowadzi do rozwoju pleśni i grzybów, co dodatkowo wpływa negatywnie na stan techniczny budynku oraz zdrowie przyszłych użytkowników.

- Wiejski Dom Kultury (WDK) w Rosku

Obiekt pełni kluczową **funkcję integracyjną** dla lokalnej społeczności, stając się **centrum życia kulturalnego i społecznego we wsi**. Dzięki swojej infrastrukturze i dostępności jest miejscem, w którym mieszkańcy, niezależnie od wieku, mogą spotykać się i uczestniczyć w różnorodnych wydarzeniach, takich jak **lokalne festyny, zebrania, spotkania towarzyskie, koncerty, czy warsztaty**. Organizowane w WDK zajęcia artystyczne, obrzędy i imprezy kulturalne, takie jak **warsztaty rękodzielnicze, dożynki, wieczory taneczne, czy spotkania klubów seniora,** sprzyjają wzmacnianiu więzi społecznych, rozwijają lokalną tożsamość oraz dają mieszkańcom przestrzeń do wspólnej wymiany doświadczeń. Obiekt **wspiera integrację międzypokoleniową**, angażując zarówno dzieci, młodzież, dorosłych, jak i seniorów do udziału w wydarzeniach, które jednocześnie kultywują tradycje i otwierają się na nowe formy aktywności. Dodatkowo pełni funkcję miejsca, w którym organizowane są działania edukacyjne i społeczne, takie jak szkolenia, spotkania informacyjne, czy zajęcia rekreacyjne, które przyczyniają się do podniesienia poziomu życia i aktywności mieszkańców.

Wiejski **Dom Kultury w Rosku nie tylko wspiera lokalne inicjatywy kulturalne, ale również promuje** włączenie społeczne, zapewniając przestrzeń dla osób, które mogą być zagrożone wykluczeniem społecznym, umożliwiając im uczestnictwo w życiu wsi i integrację z lokalną społecznością. Dzięki tej wszechstronnej funkcji pełni on rolę ośrodka życia społecznego, wspierając rozwój wspólnoty i wzmacniając więzi między mieszkańcami Roska.

Aktualny stan techniczny budynku Wiejskiego Domu Kultury w Rosku wymaga pilnej modernizacji. Obiekt wykonany jest w technologii tradycyjnej murowanej, jednak jego obecny stan wskazuje na konieczność wykonania szeregu prac naprawczych. Przede wszystkim przecieka, kryty blachodachówką, dach, co prowadzi do dalszego zawilgocenia wnętrza budynku. Dodatkowo instalacja rynnowa, wykonana z PCV, również wymaga naprawy, ponieważ uszkodzone elementy opierzeń i rynien powodują niekontrolowany odpływ wody deszczowej, co zwiększa ryzyko zalania fundamentów. Brak odpowiedniej izolacji przeciwwilgociowej ścian zewnętrznych doprowadził do zawilgocenia fundamentów oraz ścian pomieszczeń piwnicznych. Wilgoć przenika mury, szczególnie te poniżej poziomu gruntu, co przyczynia się do rozwoju pleśni oraz pogarszania stanu materiałów budowlanych. Przeprowadzenie izolacji przeciwwilgociowej jest niezbędne, aby zapobiec dalszym zniszczeniom strukturalnym. Aktualny stan techniczny budynku Wiejskiego Domu Kultury w Rosku jest niezadowalający i wymaga przeprowadzenia szeroko zakrojonych prac remontowych i modernizacyjnych.

2.2.2. Kluczowe obszary i obiekty związane z turystyką i rekreacją w Gminie

- Tereny turystyczno-rekreacyjne Sołectwa Biała

Biała to miejscowość **położona w Puszczy Noteckiej**. Nazwa Biała pochodzi od ryb zwanych bielicami (rodzaj leszczy), od których roiło się niegdyś w jeziorze. W ten sposób nazwę wsi tłumaczą ustne przekazy. Naukowcy twierdzą, że nazwa pochodzi od gleby bielicowej, świecącej białymi, lotnymi piaskami lub od porostów (białych mchów). Liczebność sołectwa wynosi ok. 180 osób. Sołectwo składa się wyłącznie **z jednej miejscowości** – **Biała**. Miejscowość **położona jest nad jeziorem Białym**, którego powierzchnia sięga 108 ha. Na jeziorze znajdują się **dwie wyspy**. Dojazd do miejscowości odbywa się drogą asfaltową, którą okalają z dwóch stron lasy. Przez samą miejscowość przebiega droga z kostki brukowej. Widoczne są **zabudowania letniskowe**. Chodnik urządzony jest wyłącznie przez samo centrum, bezpośrednio przy drodze. Na pozostałych ulicach brakuje chodnika. Występujące oświetlenie uliczne to lampy sodowe; oświetlenie wymaga rozbudowy. Miejscowość składa się z zabudowań rodzimych – są to budynki jednorodzinne. Zabudowania zlokalizowane są w przeważającej części po obu stronach ulic – to miejscowość o układzie wielodrożnicowym z dwustronną zwartą zabudową. Liczne są również zabudowania letniskowe. Miejscowość wyposażona jest w sieć wodociągową. Odprowadzenie ścieków odbywa się do zbiorników bezodpływowych; są również nieliczne przydomowe systemy oczyszczania ścieków. **Brak** jest **linii światłowodowej** i **gazociągowej**.

W Białej pomieszczenia świetlicowe zlokalizowane są budynku, w którym znajdują się pomieszczenia mieszkalne. Ogranicza to funkcjonalność tego obiektu. Obiekt jest wyposażony w zaplecze kuchenne. Wyposażenie świetlicy ocenia się jako bardzo dobre. Bezpośrednio przy budynku jest niewielki utwardzony teren. Determinuje to fakt, że **wszelkie uroczystości** i **spotkania dla mieszkańców** muszą się **odbywać na terenie przy plaży.** Teren ten został urządzony na potrzeby zarówno mieszkańców, jak i turystów. Znajduje się tam plac zabaw oraz boisko do piłki siatkowej. Są również urządzenia siłowni zewnętrznej oraz zaplecze socjalne. Plaża jest szeroka, a jezioro widoczne w pełni. W miejscowości znajduje się kościół pw. Matki Bożej Różańcowej, w którym znajduje się ołtarz pochodzący z 1932 roku. Przy kościele zlokalizowana jest dzwonnica i cmentarz. Ponadto na terenie miejscowości zlokalizowana jest kapliczka upamiętniająca wydarzenia historyczne, kiedy to mieszkańcy miejscowości zostali uratowani przez niemiecką rodzinę przed rozstrzelaniem przez Niemców.

W ramach Programu Wielkopolska Odnowa Wsi, w czerwcu 2022 roku opracowana i przyjęta została Strategia Rozwoju Sołectwa Biała w Gminie Wieleń na lata 2022-2026. W oparciu o analizę potencjału rozwojowego wsi przyjęto wizję rozwoju sołectwa, która brzmi: *„Biała staje się przyrodniczym krajobrazem wsi, gdzie żyje się zdrowo i aktywnie wypoczywa na łonie natury. **Zmodernizowana plaża i przestrzeń dookoła niej podniesie zadowolenie turystów, jak i mieszkańcó**w. Bardziej rozbudowana infrastruktura plaży i placu zabaw daje najmłodszym więcej radości i możliwości do aktywnie spędzonego czasu. Liczne gry, zabawy, warsztaty i imprezy plenerowe, organizowane dla mieszkańców i wczasowiczów, powodują rozwijanie ich pasji doświadczeń i zainteresowań”.* Do kluczowych planowanych przedsięwzięć rozwojowych ujętych w strategii zaliczyć można: stworzenie stałej oferty działań realizowanych na plaży w okresie wiosenno-letnim – kajaki, wspólne gotowanie potraw z grilla, porządkowanie plaży oraz poprawa funkcjonalności istniejącego terenu rekreacyjnego przy plaży, w tym montaż elementów rekreacyjnych, doposażenie istniejącego placu zabaw, postawienie

przebieralni, doświetlenie, monitoring, budowa wiaty integracyjnej - miejsca spotkań, a także budowa boiska wielofunkcyjnego.

- Tereny turystyczno-rekreacyjne Sołectwa Dzierżążno Wielkie

W ramach Programu Wielkopolska Odnowa Wsi, we wrześniu 2024 roku opracowana i przyjęta została Strategia Rozwoju Sołectwa Dzierżążno Wielkie w Gminie Wieleń na lata 2024-2029. W oparciu o analizę potencjału rozwojowego wsi sformułowano następujące wnioski i rekomendacje:

- **Najsłabszym elementem sołectwa** w tym obszarze jest niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna i techniczna oraz zły stan świetlicy wiejskiej. Według mieszkańców świetlica wymaga remontu i doposażenia; jest to zadanie priorytetowe do realizacji. Ważną dla mieszkańców inwestycją jest zagospodarowanie brzegu jeziora, poprawa techniczna w obszarze turystyki i rekreacji wokół jeziora. Mieszkańcy zgłaszają również braki w infrastrukturze drogowej, przede wszystkim konieczność wybudowania chodników, ale również posadowienie nowych lamp oświetleniowych.

  Rekomendacje: Realizacja inwestycji z zakresu doposażenia istniejącej infrastruktury społecznej niezbędnej do aktywności i odpoczynku mieszkańców. Współpraca z gminą w zakresie ewentualnych inwestycji z zakresu infrastruktury około drogowej.
- **Silną stroną jest różnorodność realizowanych wydarzeń**, jednak w ostatnim czasie aktywność mieszkańców spadła. Na ten obszar pozytywnie wpływa lokalizacja sołectwa i otaczająca przyroda – walory, jakimi są jezioro i lasy. Słabą stroną jest niedoinwestowany brzeg jeziora, gdzie infrastruktura turystyczna jest już przestarzała i wymaga remontów i wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań, jezioro ma bowiem duży potencjał turystyczny.

  Rekomendacje: Organizacja działań integracyjnych i oferta na spędzanie wolnego czasu dla wszystkich mieszkańców w celu integracji i aktywizacji. Pozyskiwanie środków na realizację projektów miękkich dla mieszkańców (w tym warsztaty, szkolenia, wyjazdy, kursy).
- **Dużą rolę odgrywają tu kultywowane tradycje, obchodzone uroczystości**. Obszar wzmacnia działalność Grupy Odnowy Wsi, a od niedawna nowego Koła Gospodyń Wiejskich, osłabia go niewystarczające wyposażenie świetlicy, brak środków na realizację projektów związanych z kultywowaniem tradycji.

  Rekomendacje: Rekomenduje się organizację spotkań i imprez integrujących lokalną społeczność, organizację szkoleń dla mieszkańców, warsztatów mających na celu zainteresowanie młodzieży kultywowaniem tradycji lokalnych.
- **Mieszkańcy rozwijają tu agroturystykę**, jest też kilka drobnych działalności. Sołectwo promuje swoje walory, przez co jest odwiedzane przez turystów. Szansą na rozwój jest tu nowy inwestor, który da miejsca pracy. Odczuwalnym problemem jest odpływ ludzi młodych, którzy podążają za pracą.

  Rekomendacje: Kursy i szkolenia z prowadzenia działalności gospodarczej i z pozyskiwania środków oraz promocja wsi.

Ponadto, określona została **wizja rozwoju** sołectwa, która brzmi: ***„Sołectwo Dzierżążno przystankiem i ostoją”***. Jest to **przyszły obraz (wizerunek) wsi** w perspektywie najbliższych kilku lat, pokazujący jak powinna ona docelowo wyglądać i jakie funkcje spełniać.

Dzierżążno Wielkie to malowniczo położona wieś **otoczona czystymi lasami**, w które obfitują w dary natury. **Centralnym punktem** tej urokliwej miejscowości **jest piękne jezioro**, które stanowi **serce letnich aktywności** i **relaksu**. Wzdłuż jego wschodniej części biegnie dróżka pieszo-rowerowa, prowadząca na taras widokowy **wbudowany w naturalne wzniesienie terenu**, z którego podziwiać można zapierające dech w piersiach widoki. Nowy, bezpieczny taras jest jednym z miejsc do relaksu i wytchnienia w otoczeniu pięknej przyrody. Na zrewitalizowanej plaży dostępne są atrakcyjne urządzenia do aktywnego spędzania czasu z dziećmi. Pomost stanowi granicę bezpiecznego brodzika, przy którym zamontowana jest zjeżdżalnia wodna.

Dla miłośników wakacji w formie campingu przygotowana jest **infrastruktura caravaningowa,** co sprawia, że jezioro w Dzierżążnie jest **atrakcją turystyczną**. Z plaży dróżką parkową dojść można do **Amfiteatru**, który bywa nazywany „Mini Sopotem". Ten urzekający urokiem obiekt to scena, przestrzeń do zabaw i tańca wraz z trybunami. W sąsiedztwie dostępna jest siłownia pod chmurką i bogato wyposażony duży plac zabaw młodszych użytkowników.

Cała **infrastruktura amfiteatru** sprzyja **integracji międzypokoleniowej** i **między sołeckiej**. Organizowane w tym miejscu letnie koncerty, festyny, konkursy wzmacniają więzi i ubogacają kulturową sferę życia w naszej miejscowości. W zimowy czas miejscem spotkań jest **nowoczesna sala wiejska**. Po gruntownym remoncie i termomodernizacji jest to funkcjonalne, przyjemne miejsce dla mieszkańców. Nowatorskie rozwiązania i ergonomiczne wyposażenie pozwalają na organizację warsztatów z szerokim wachlarzem tematycznym od kulinarnych po rękodzieło , spotkań tematycznych i wieczorków tanecznych. Wszystko to przyczynia się do bogatego życia kulturalnego mieszkańców wsi. Mieszkańcy dzięki dobrym drogom mogą szybko i bezpiecznie dotrzeć do pracy w sołectwie i pobliskich miejscowościach.

Do kluczowych planowanych przedsięwzięć rozwojowych ujętych w strategii zaliczyć można: termomodernizację świetlicy wiejskiej, remont poprawiający funkcjonalność świetlicy, zagospodarowanie terenu i poprawa estetyki wokół świetlicy wiejskiej, oświetlenie boiska i terenu wokół świetlicy, modernizację placu zabaw, budowę pomostów, modernizację boiska, budowę infrastruktury przy jeziorze dla turystów i letników (plac biwakowy), budowę drogi rowerowej, organizację cyklicznych imprez plenerowych (Dzień Dziecka, Witajcie Wakacje, Festyn Charytatywny), organizację kina plenerowego, organizację wycieczek rowerowych, a także organizację zajęć i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych, skierowanych do różnych grup wiekowych w sołectwie i międzysołeckich.

3. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

3.1. Struktura Strategii

Opracowana Strategia jest dokumentem o logicznej strukturze. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest **wizja rozwoju Gminy Wieleń**, która określa **pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek) gminy w perspektywie najbliższych kilkunastu lat**. Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach - strukturą swoją przypomina piramidę, której wierzchołek stanowi wizja rozwoju. Następnie wyróżniono niższe poziomy planowania:

Rysunek 1. Układ strategii[6]

Następnym, po wizji rozwoju gminy, poziomem planowania są **cele strategiczne**. Definiują one pożądane kierunki rozwoju samorządu, pozwalając jednocześnie na zachowanie jasnego podziału strategii i grupowanie poszczególnych celów szczegółowych i kierunków działań. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej wizji. Z kolei **cele szczegółowe** stanowią doprecyzowanie celów strategicznych - są definiowane na niższym poziomie w strukturze strategii i służą w dalszej kolejności sprecyzowaniu kierunków działań. **Kierunki działań**, w głównej mierze związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami działania samorządu, to rodzaje planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, przedstawione w ujęciu ogólnym, pozwalające osiągnąć cele szczegółowe.

W pracy nad wszystkimi powyższymi elementami strategii uwzględniono wymagania pryncypiów zarządzania strategicznego, które składa się z czterech zasadniczych faz działania:

[6] Jeżeli nie wskazano inaczej, źródłem wszystkich rysunków i tabel w niniejszym dokumencie są opracowania własne.

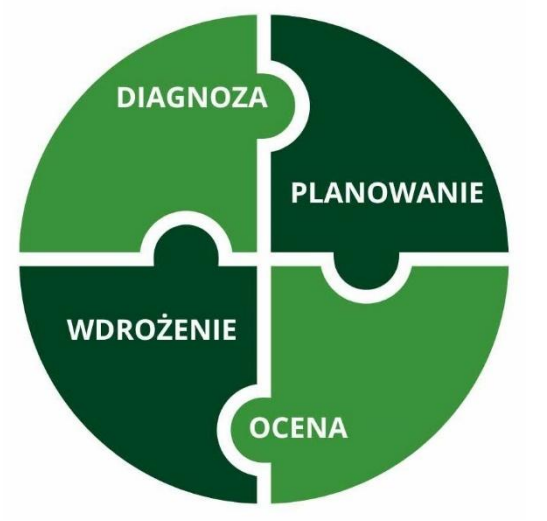

Kluczowym elementem w przygotowaniu strategii rozwoju jest planowanie, ale o sukcesie realizacji planu decyduje sposób jego wdrożenia i **poprzedzająca go kompleksowa diagnoza**. Ponieważ w rzeczywistości większość problemów, związanych z realizacją strategii, wynika najczęściej z niezbyt precyzyjnego zdefiniowania celów i zadań, jakie mają zostać wykonane, dlatego w przedstawionym dokumencie starano się stworzyć jak najbardziej przejrzysty schemat celów szczegółowych i kierunków działań, ułatwiający zrozumienie ich zasadności, a wynikających z kluczowych wniosków płynących z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy.

3.2. Wizja rozwoju Gminy

Wizja rozwoju gminy określa pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek) w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem, fotografią" gminy, pokazującym, jak powinna ona docelowo wyglądać i jakie funkcje spełniać. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż przy tworzeniu wizji w pierwszej kolejności uwzględniono wewnętrzne uwarunkowania rozwoju, a także wewnętrzne potencjały i silne strony, które należy wykorzystać i rozwijać. Innymi słowy, **rozwój Gminy Wieleń budowany będzie na jego potencjałach i silnych stronach.** Równolegle niwelowane będą bariery rozwojowe samorządu – słabe strony.

W rezultacie przeprowadzonej diagnozy Gminy, badań ankietowych, wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami gminy, przedsiębiorcami oraz konsultacji z szerokim gronem pracowników Urzędu Miejskiego, podległych jednostek, radnych i przedstawicieli innych instytucji, wypracowano następującą wizję rozwoju Gminy Wieleń:

GMINA WIELEŃ - „SERCE" PUSZCZY NOTECKIEJ, TO BOGATY W ZASOBY PRZYRODNICZE I KULTUROWE OŚRODEK MIEJSKO-WIEJSKI, ZAANGAŻOWANY W TWORZENIE ATMOSFERY PRZYJAZNEJ INNOWACJOM, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYCE I AKTYWNEMU WYPOCZYNKOWI, Z NOWOCZESNĄ INFRASTRUKTURĄ ZAPEWNIAJĄCĄ BEZPIECZEŃSTWO. TO ATRAKCYJNE MIEJSCE DO ZAMIESZKANIA I PRACY.

Powyższa wizja rozwoju Gminy Wieleń jest ambitna, ale jednocześnie możliwa do osiągnięcia. Gmina chce być atrakcyjna, dlatego będzie inwestować w szczególności w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rekreacyjną i turystyczną. Gmina chce stworzyć także miejsce, w którym rodziny będą mogły spokojnie żyć i pracować.

3.3. Cele strategiczne

W dalszej kolejności sformułowane zostały **2 cele strategiczne** rozwoju Gminy Wieleń, które są ze sobą powiązane. Bazują one także na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych i potencjałach gminy, a więc przede wszystkim na posiadanych wewnętrznych atutach i pojawiających się w otoczeniu szansach. Uwzględniają także najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia, wytyczając główne kierunki jej dalszego rozwoju. Realizacja celów, w perspektywie objętej niniejszym planem, powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji rozwoju.

Strategiczne cele rozwoju Gminy Wieleń przedstawiają się następująco:

Dla każdego mieszkańca ważnym aspektem codziennego życia jest funkcjonowanie w bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni. Atrakcyjnej, czyli w otoczeniu czystego środowiska naturalnego, sprawnego systemu komunikacyjnego oraz w odpowiedniej jakości ładzie przestrzennym. Celem gminy jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i dróg rowerowych, a także rozbudowa systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, aby sprostać rosnącym potrzebom mieszkańców. Ważne jest także posiadanie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Działania w zakresie wymienionych obszarów zostały doprecyzowane i uszczegółowione w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

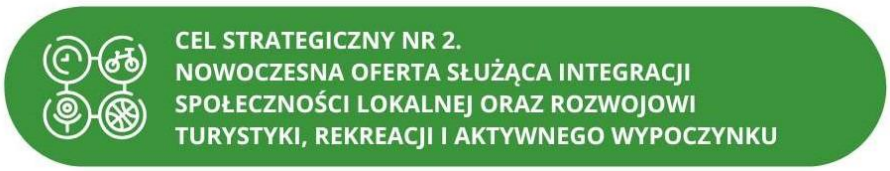

Dla lokalnego rozwoju gospodarczego Gminy zasadnicze znaczenie ma stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu. Konieczne jest aktywne angażowanie samorządu w działania wzmacniające lokalną przedsiębiorczość i rozwijanie atrakcyjnej oferty rekreacyjno-sportowej, w tym budowa oraz rozbudowa niezbędnej infrastruktury. Dzięki temu gmina może stać się m.in. atrakcyjnym turystycznie miejscem w tej części Wielkopolski. Ponadto, realizacja tego celu może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców i tworzenia nowych miejsc pracy. Doprecyzowane i uszczegółowione celu strategicznego nr 2 znalazło swoje odzwierciedlenie w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

Powyższe cele strategiczne bezpośrednio nawiązują do wizji rozwoju gminy i są ze sobą zintegrowane. Do ich osiągnięcia będzie prowadziła realizacja konkretnych przedsięwzięć, wynikających z kierunków działań, szczególnie tych wykorzystujących jej potencjały, a także związanych z poprawą warunków życia. Tym samym będzie następowało stopniowe, konsekwentne przybliżanie się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji.

Podejście zintegrowane w realizacji celów rozwojowych dla wymiaru społecznego, gospodarczego i środowiskowo-przestrzennego opiera się na współdziałaniu i wzajemnym uzupełnianiu się działań we wszystkich tych obszarach, co prowadzi do synergii i efektywnego wykorzystania zasobów Gminy. Kluczowym elementem tego podejścia jest uznanie, że rozwój społeczny, gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny są nierozerwalnie powiązane, a ich realizacja wymaga skoordynowanych działań, które przynoszą korzyści na różnych płaszczyznach.

W wymiarze społecznym budowanie społeczeństwa obywatelskiego i wspieranie integracji społecznej są nierozerwalnie związane z rozwojem infrastruktury społecznej oraz usług publicznych. Przykładem może być rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie aktywności mieszkańców, czy przygotowanie oferty dla młodzieży. Działania te mają na celu wzmacnianie więzi społecznych, poprawę jakości życia mieszkańców oraz budowanie wspólnoty opartej na współpracy i zaufaniu. Równocześnie, rozwój infrastruktury czasu wolnego, takiej jak tereny rekreacyjne, parki, czy drogi rowerowe, wspiera aktywność fizyczną i zdrowy styl życia, przyczyniając się do poprawy zdrowia mieszkańców.

W wymiarze gospodarczym kluczowym celem jest wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w tym rolnictwa, co wymaga stworzenia sprzyjających warunków, takich jak korzystna polityka proinwestycyjna, promowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży oraz rozwój lokalnych produktów i usług. Inwestycje w infrastrukturę, zarówno w zakresie transportu, jak i przestrzeni publicznych, są nie tylko działaniami wspierającymi rozwój gospodarczy, ale także podnoszącymi jakość życia mieszkańców i zwiększającymi atrakcyjność Gminy dla turystów. Rozwój turystyki, który generuje zyski dla lokalnej gospodarki, może być wspierany przez ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego i naturalnego, co z kolei wpływa na zwiększenie zatrudnienia w Gminie.

W wymiarze środowiskowo-przestrzennym poprawa jakości walorów przyrodniczych i kulturowych oraz zwiększenie dostępności przestrzennej obszaru Gminy są kluczowymi elementami zintegrowanego podejścia. Rozwój zielonych przestrzeni i dróg rowerowych poprawia jakość środowiska naturalnego, promuje zdrowy styl życia i zwiększa atrakcyjność turystyczną. Jednocześnie inwestycje w infrastrukturę transportową, takie jak rozwój transportu publicznego, wspierają zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i ułatwiają dostęp do lokalnych usług oraz atrakcji turystycznych i kulturalnych.

Wszystkie te działania mają wspólny cel: zrównoważony rozwój, który uwzględnia potrzeby społeczne, gospodarcze i środowiskowe, dążąc do stworzenia harmonijnej i dynamicznej społeczności. Zintegrowane podejście zakłada, że żaden z tych elementów nie może być realizowany w oderwaniu od innych – rozwój gospodarczy musi iść w parze z dbałością o środowisko naturalne i budowaniem społeczeństwa obywatelskiego. Dzięki takiemu podejściu Gmina może osiągnąć trwałe i długoterminowe korzyści, które poprawią jakość życia mieszkańców, wzmocnią lokalną gospodarkę i przyczynią się do ochrony środowiska naturalnego.

Na uwagę zasługuje fakt, że konstrukcja listy projektów, jak i ich zakres oraz sposób realizacji, zostały szczegółowo omówione i przedyskutowane podczas **spotkania roboczego partnerów społeczno-gospodarczych** oraz **liderów społecznych** w dniu 27 stycznia 2025 r. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele zarówno strony samorządowej, jak i interesariusze strategii, reprezentujący partnerów społeczno-gospodarczych. Pozwoliło to na wypracowanie listy projektów w oparciu o wzajemny dialog, zachowanie komplementarności działań i zintegrowanego charakteru projektów.

Rysunek 2. Podejście zintegrowane w procesie realizacji celów

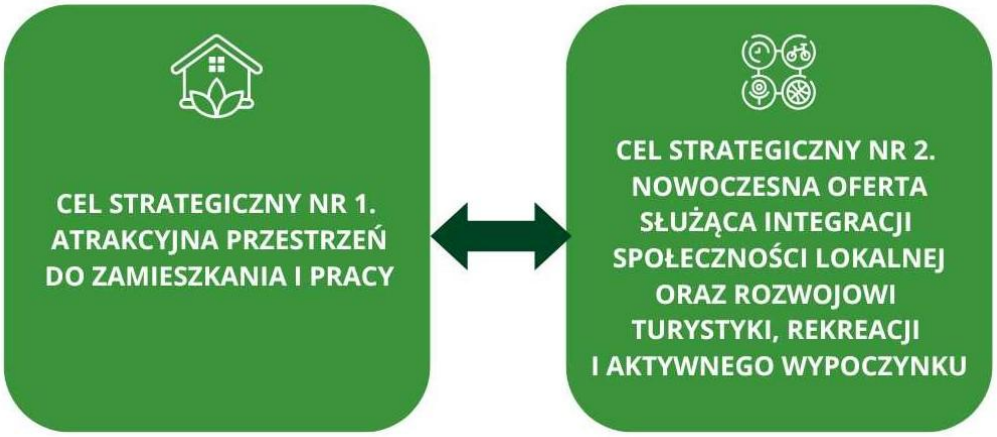

Strategia zatem, w rozumieniu jej twórców - przedstawicieli społeczności lokalnej - nie jest bowiem tylko ogólnym zestawieniem mało realnych do zrealizowania życzeń, lecz dokumentem wskazującym **konkretną „ścieżkę" rozwoju gminy**, która od momentu zatwierdzenia przez Radę Miejską, stanie się **podstawą rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowo-przestrzennego gminy.**

3.4. Cele szczegółowe i kierunki działań

Podczas formułowania celów szczegółowych i kierunków działań kierowano się poniższymi założeniami:

- Wskazane cele szczegółowe stanowią doprecyzowanie celów strategicznych, są ze sobą powiązane oraz wpisują się we wszystkie trzy wymiary rozwoju Gminy, tj.: wymiar społeczny, gospodarczy oraz środowiskowo-przestrzenny.
- Przedstawione kierunki działań wskazują na najpilniejsze potrzeby społeczności lokalnej, wyrażone w treści celów szczegółowych, w szczególności:
  - zapewnienie dogodnych i bezpiecznych warunków życia i pracy na terenie gminy
  - stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz sportowej
  - rozwój lokalnego biznesu
- Wskazane kierunki działań są, co do zasady, związane z obligatoryjnymi, bieżącymi zadaniami samorządu gminnego, ale nie ograniczają się tylko do tych obszarów.

Poniżej przedstawiono zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii oraz ich powiązanie z celami strategicznymi.

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Kierunki działań
1. ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ZAMIESZKANIA I PRACY	1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	1.1.1. Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy, w tym sporządzenie planu ogólnego gminy
		1.1.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy
	1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne	1.2.1. Poprawa jakości powietrza
		1.2.2. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
		1.2.3. Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury
		1.2.4. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		1.2.5. Edukacja ekologiczna
		1.2.6. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
		1.2.7. Poprawa czystości wód powierzchniowych
	1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny	1.3.1. Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej
		1.3.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych
		1.3.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii
		1.3.4. Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego
	1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	1.4.1. Stworzenie warunków rozwoju budownictwa czynszowego i deweloperskiego
	1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży	1.5.1. Utrzymanie infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej

		1.5.2. Polepszenie warunków nauczania w szkołach podstawowych
		1.5.3. Wzrost efektywności i jakości nauczania
		1.5.4. Zwiększenie racjonalności kosztów funkcjonowania oświaty
	1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	1.6.1. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
		1.6.2. Promocja zdrowego trybu życia
		1.6.3. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej oraz usług i kompetencji cyfrowych
		1.6.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych
		1.6.5. Wzmocnienie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy
2. NOWOCZESNA OFERTA SŁUŻĄCA INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ORAZ ROZWOJOWI TURYSTYKI, REKREACJI I AKTYWNEGO WYPOCZYNKU	2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna	2.1.1. Wspieranie aktywności i integracji mieszkańców
		2.1.2. Realizacja programu zapewniającego dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami
		2.1.3. Zaangażowanie młodzieży w różnorodne formy aktywności i działania innowacyjne
	2.2. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy	2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-kulturalno- sportowej gminy
		2.2.2. Wdrażanie i promocja usług rekreacyjno-kulturalno-sportowych
		2.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej
	2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa	2.3.1. Promowanie systemów wspierania rozwoju przedsiębiorców i rolników
		2.3.2. Promocja i rozwój lokalnych produktów i usług
		2.3.3. Kształtowanie polityki proinwestycyjnej

3.5. Charakterystyka celów szczegółowych

Poniżej zaprezentowano uzasadnienie wyboru poszczególnych kierunków działań oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

Tabela 2. Tabela celu szczegółowego nr 1.1.

Cel szczegółowy	**1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna**
Kierunki działań	
1.1.1. Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy	
1.1.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy	
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru – spadek dynamiki rozwoju gminy w ramach obszaru • Obszary lasów w znacznej części stanowią obszary chronione, o ograniczonym znaczeniu gospodarczym. Zasoby leśne pozwalają jednak na ich wykorzystanie gospodarcze, co stanowi jedną z podstawowych funkcji w gminie. • Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują tereny o niskiej przydatności rolniczej, rozczłonkowane, tworzące głównie enklawy śródleśne. Przeważająca część terenów rolnych znajduje się na obszarach poddanych rygorom ochrony środowiska przyrodniczego. • Gminę tworzy miasto Wieleń i 19 wsi sołeckich i jest to największa gmina województwa wielkopolskiego. • W odniesieniu do Gminy Wieleń zaprognozowano[7], iż w 2030 roku populacja gminy wynosić będzie 10.927 mieszkańców, a więc o 779 osób mniej niż w 2023 roku (11.706). Z kolei w 2040 roku, populacja gminy spadnie najprawdopodobniej do liczby 9.662, a więc ok. dwa tysiące osób mniej niż obecnie. • Występowanie na terenie Gminy obiektów i terenów zdegradowanych
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Możliwość pozyskania kolejnych środków pomocowych (zwłaszcza w obliczu dostępności środków krajowych, środków unijnych z Krajowego Planu Odbudowy oraz w nowej unijnej perspektywie finansowej 2021-2027) • Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru – dodatnia wartość wskaźnika rozwoju gminy w ramach obszaru

[7] Prognoza ludności na lata 2023-2060, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023

	• W Gminie Wieleń 96% powierzchni gminy objętych jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co jest bardzo wysoką wartością. Sytuacja w Gminie w całym analizowanym okresie znacznie odbiegała od średniej dla powiatu (36,3%), województwa (24,6%) i kraju (39%). Sytuacja w Gminie jest znacząco lepsza niż jednostkach porównawczych • Gminny Program Rewitalizacji (w opracowaniu) • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań rewitalizacyjnych

Rezultaty planowanych działań

- 1.1.1. Poprawa ładu przestrzennego gminy:
  - Poprawa spójności i jakości planowania przestrzennego
  - Integracja planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym
  - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
  - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia
  - Rozwój nowej zabudowy i uzupełnienie obecnej zabudowy z zachowaniem przyjętych zasad planowania przestrzennego
- 1.1.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy:
  - Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wieleń
  - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia
  - Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych w gminie w sposób kompleksowy
  - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
  - Przywrócenie do życia zdegradowanych obszarów i zwiększenie ich wartości

Tabela 3. Tabela celu szczegółowego nr 1.2.

Cel szczegółowy	**1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne**
Kierunki działań	
1.2.1. Poprawa jakości powietrza	
1.2.2. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego	
1.2.3. Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury	
1.2.4. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	
1.2.5. Edukacja ekologiczna	
1.2.6. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	
1.2.7. Poprawa czystości wód powierzchniowych	
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• W 2022 roku odsetek mieszkańców w gminie, korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosił 42%, natomiast w powiecie było to 62,4%. W województwie i kraju było to odpowiednio 59,2% i 51,2% • Jednym z kluczowych zagrożeń dla gminy są zmiany klimatyczne.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze – dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego oraz wzrost dynamiki rozwoju w ramach obszaru • W opinii mieszkańców gmina stanowi atrakcyjne i bezpieczne miejsce do zamieszkania i wypoczynku dla seniorów i rodzin z dziećmi, ceniących sobie spokój, ciszę oraz kontakt z naturą (duża lesistość, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, Puszcza Notecka, 10 jezior, 4 rzeki, w tym rzeka Noteć). • Obszary lasów w znacznej części stanowią obszary chronione, o ograniczonym znaczeniu gospodarczym. Zasoby leśne pozwalają jednak na ich wykorzystanie gospodarcze, co stanowi jedną z podstawowych funkcji w gminie. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
• 1.2.1. Poprawa jakości powietrza o Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń atmosferycznych o Poprawa stanu zdrowia ludzi i zwierząt, zmniejszenie ryzyka chorób układu oddechowego, sercowo-naczyniowego i nowotworów o Ochrona warstwy ozonowej i klimatu	

- 1.2.2. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
    - Zapewnienie utrzymania dostępu do czystej i bezpiecznej wody pitnej i sanitarnej
    - Ograniczenie zużycia wody i strat w jej dystrybucji
    - Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, ochrona zasobów wodnych
    - Zmniejszenie ryzyka powodzi, suszy, a przez to erozji gleby
- 1.2.3. Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury
    - Zwiększenie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów
    - Poprawa estetyki i atrakcyjności przestrzeni publicznej
    - Łagodzenie skutków zmian klimatu, takich jak podwyższenie temperatury, susza, powodzie, zanieczyszczenie powietrza
- 1.2.4. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
    - Zmniejszenie uzależnienia od paliw kopalnych i importu energii
    - Zmniejszenie zużycia drewna i węgla jako paliw opałowych, ograniczenie emisji pyłów i zanieczyszczeń powietrza
    - Obniżenie kosztów produkcji i dystrybucji energii
    - Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i stabilności sieci
    - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza, ochrona klimatu i środowiska
- 1.2.5. Edukacja ekologiczna
    - Podniesienie świadomości i wiedzy na temat ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju
    - Kształtowanie postaw i zachowań proekologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
    - Promowanie dobrych praktyk i inicjatyw ekologicznych w społecznościach lokalnych
    - Wspieranie aktywności i zaangażowania obywatelskiego na rzecz środowiska
- 1.2.6. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
    - Zmniejszenie zapotrzebowania na energię i kosztów jej zużycia
    - Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza, ochrona klimatu i środowiska
    - Poprawa warunków termicznych i jakości powietrza wewnątrz budynków, podniesienie komfortu i zdrowia użytkowników
    - Zwiększenie wartości i atrakcyjności budynków, podniesienie standardu i prestiżu usług publicznych
- 1.2.7. Poprawa czystości wód powierzchniowych
    - Polepszenie stanu środowiska naturalnego
    - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy

Tabela 4. Tabela celu szczegółowego nr 1.3.

Cel szczegółowy	**1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny**
Kierunki działań	
1.3.1. Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej	
1.3.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych	
1.3.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii	
1.3.4. Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) – ujemna wartość wskaźnika syntetycznego i ujemna dymnika zmian w ramach obszaru (sytuacja pogarsza się) • Tempo wzrostu łącznej długości dróg gminnych i powiatowych jest wyższe niż w kraju i województwie jednak tempo zmian jest niewystarczające, aby w najbliższych latach dorównać do wartości wskaźnika notowanego dla tych jednostek porównawczych. Analiza jakościowa dróg (odsetek dróg o twardej nawierzchni) wypada jeszcze bardziej niekorzystnie – w całym okresie notowano niemal trzykrotnie niższą wartość wskaźnika niż w kraju i województwie. Z drugiej strony fakt ten można łatwo wyjaśnić bardzo dużą powierzchnią gminy oraz jej lesistością. • Kluczowym deficytem jest słaba zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy (dostęp do dróg szybkiego ruchu i autostrady), w tym brak obwodnicy miasta. • Gmina nie posiada bezpośredniego dostępu do dróg krajowych oraz dróg szybkiego ruchu, co ogranicza jej potencjał rozwojowy. • Dwugniazdowy układ miasta jest barierą, która ogranicza potencjał rozwojowy gminy. • Niezadowalający jest stan infrastruktury okołodrogowej.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Gmina posiada bezpośredni dostęp do kolei, co zwiększa jej dostępność komunikacyjną i umożliwia dotarcie do wielu ośrodków miejskich w przyzwoitym czasie. Bezpośredni dostęp do kolei w gminie jest dużą przewagą gminy i potencjałem dla jej dalszego rozwoju. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań

Rezultaty planowanych działań

- 1.3.1. Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej:
  - Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach
  - Zmniejszenie liczby wypadków drogowych
  - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia
  - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
- 1.3.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych:
  - Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez wyznaczenie nowych dróg rowerowych i chodników
  - Poprawa komfortu korzystania z infrastruktury drogowej przez pieszych i rowerzystów
  - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
  - Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy
- 1.3.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii:
  - Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach dzięki lepszemu oznakowaniu dróg, chodników i dróg rowerowych
  - Zmniejszenie liczby wypadków drogowych dzięki lepszemu zarządzaniu ruchem drogowym
  - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia
  - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
- 1.3.4. Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego:
  - Zwiększenie dostępności transportu publicznego
  - Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z publicznego transportu zbiorowego
  - Zmniejszenie liczby samochodów na drogach dzięki zwiększeniu liczby osób korzystających z transportu publicznego
  - Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza dzięki lepszemu zarządzaniu ruchem drogowym

Tabela 5. Tabela celu szczegółowego nr 1.4.

Cel szczegółowy	**1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego**
Kierunki działań	
1.4.1. Stworzenie warunków rozwoju budownictwa czynszowego i deweloperskiego	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Niezadowalająca sytuacja w ramach obszaru nr 6 Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie – ujemna wartość wskaźnika syntetycznego • Liczba mieszkańców gminy w latach 2012-2022 zmniejszyła się o 7,42% - spadek o 945 osób. W oparciu o powyższe dane można stwierdzić, że w Gminie Wieleń występuje zjawisko depopulacji – gmina znajduje się w wyraźnym trendzie spadkowym liczby mieszkańców. Głównymi przyczynami zmian są niski przyrost naturalny oraz migracje poza gminę. • W latach 2017-2022 największy spadek udziału w ogólnej populacji gminy nastąpił w grupie wiekowej 25-34 – szczególnie ważnej z punktu widzenia gospodarki, rynku pracy i demografii. • W latach 2012-2022 w gminie oddano do użytku łącznie 208 mieszkań. Najwięcej oddano w roku 2013 (29 mieszkań) oraz w 2022 roku (33 mieszkania).
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Gmina Wieleń postrzegana jest jako atrakcyjne miejsca do zamieszkania, pracy i wypoczynku. • W opinii mieszkańców gmina stanowi atrakcyjne i bezpieczne miejsce do zamieszkania i wypoczynku dla seniorów i rodzin z dziećmi, ceniących sobie spokój, ciszę oraz kontakt z naturą (duża lesistość, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, Puszcza Notecka, 10 jezior, 4 rzeki, w tym rzeka Noteć). • Mieszkańcy cenią sobie w szczególności: walory przyrodnicze, bliskość i dostępność obiektów oraz usług, jak również spokój i poczucie bezpieczeństwa. • Gmina posiada bezpośredni dostęp do kolei, co zwiększa jej dostępność komunikacyjną i umożliwia dotarcie do wielu ośrodków miejskich w przyzwoitym czasie. Bezpośredni dostęp do kolei w gminie jest dużą przewagą gminy i potencjałem dla jej dalszego rozwoju. • Zmiany zachodzące w społeczeństwie w związku z epidemią COVID-19 m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, powinny zostać wykorzystane do stymulowania jej rozwoju, w szczególności wśród młodych mieszkańców. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań.

Rezultaty planowanych działań
• Zwiększenie liczby mieszkańców gminy • Wzrost dochodów własnych gminy (w szczególności podatek od nieruchomości oraz udział w PIT) • Zwiększenie liczby miejsc pracy - deweloperzy będą musieli zatrudnić pracowników do budowy nowych domów i mieszkań, co zwiększy liczbę miejsc pracy w gminie • Poprawa infrastruktury - deweloperzy będą musieli zapewnić nowe drogi, chodniki, oświetlenie i inne udogodnienia, co poprawi infrastrukturę gminy

Tabela 6. Tabela celu szczegółowego nr 1.5.

Cel szczegółowy	**1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży**
Kierunki działań	
1.5.1. Utrzymanie infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej	
1.5.2. Polepszenie warunków nauczania w szkołach podstawowych	
1.5.3. Wzrost efektywności i jakości nauczania	
1.5.4. Zwiększenie racjonalności kosztów funkcjonowania oświaty	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 6. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego • Wzrost liczby dzieci w wieku szkolnym jest niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem, jednak spowodował wzrost wydatków gminy na oświatę i wychowanie o 74% (rok 2021 do roku 2012); w 2021 roku wyniosły one 12,3 mln zł. Tylko część środków na utrzymanie szkół podstawowych jest otrzymywana w ramach subwencji, stąd większe obciążenie finansów samorządu. • Na terenie gminy brakuje szkoły branżowej I stopnia.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	

• 1.5.1. Utrzymanie infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej
  ○ Utrzymanie liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach
  ○ Wzrost jakości usług w żłobkach i przedszkolach
  ○ Zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli
• 1.5.2. Polepszenie warunków nauczania w szkołach podstawowych
  ○ Wzrost komfortu nauczania
• 1.5.3. Wzrost efektywności i jakości nauczania
  ○ Zwiększenie efektywności nauczania
  ○ Wzrost jakości nauczania	

- 1.5.4. Zwiększenie racjonalności kosztów funkcjonowania oświaty
    - Zmniejszenie kosztów funkcjonowania oświaty
    - Zwiększenie efektywności wykorzystania środków finansowych

Tabela 7. Tabela celu szczegółowego nr 1.6.

Cel szczegółowy	**1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego**
Kierunki działań	
1.6.1. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
1.6.2. Promocja zdrowego trybu życia	
1.6.3. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej oraz usług i kompetencji cyfrowych	
1.6.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych	
1.6.5. Wzmocnienie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego • Niższa od średniej dla województwa i kraju jest liczba lekarzy i dentystów pracujących według podstawowego miejsca pracy na 1.000 mieszkańców (dane powiatowe). Wartość wskaźnika w 2021 roku wyniosła 1,4, natomiast wartość dla województwa to 2, a kraju 2,3. Pod tym względem sytuacja prezentuje się niekorzystnie. • W latach 2012-2022 w Gminie Wieleń wzrosła liczba porad lekarskich (27%), podobnie jak w pozostałych jednostkach porównawczych, jednak dynamika zmian odnotowana w gminie była najwyższa. W całym okresie notowano także w gminie wartości zbliżone do tych w powiecie oraz znacznie wyższe niż kraju i województwie. W 2022 roku w gminie wartość wskaźnika wyniosła 5.881, natomiast wartość dla województwa wynosiła 4.452, a dla powiatu aż 5.093. Biorąc pod uwagę powyższe wnioski stwierdzić należy, że sytuacja w gminie w zakresie usług zdrowotnych prezentuje się korzystnie.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań • Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie systematycznie spada. W 2012 roku było to 1.396 osób, natomiast w 2022 roku już tylko 507 osób. Spadek w analizowanym okresie wyniósł -826 osób, czyli -59%. W oparciu o powyższe dane wnioskować można, że w gminie poprawia się sytuacja materialna osób najbardziej potrzebujących. • Zmiany zachodzące w społeczeństwie w związku z epidemią COVID-19 m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich,

	powinny zostać wykorzystane do stymulowania jej rozwoju, w szczególności wśród młodych mieszkańców.

Rezultaty planowanych działań

- 1.6.1. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym:
  - Zwiększenie dostępu do pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co pozwoli na lepsze zaspokojenie ich potrzeb i funkcjonowanie w społeczeństwie
  - Zwiększenie skali i form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- 1.6.2. Promocja zdrowego trybu życia:
  - Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat zdrowego stylu życia.
  - Mieszkańcy będą mieli dostęp do informacji na temat zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej.
  - Zmniejszenie liczby osób chorujących na choroby, będące konsekwencją niezdrowego stylu życia
  - Poprawa stanu zdrowia mieszkańców
- 1.6.3. Rozwój usług i kompetencji cyfrowych:
  - Mieszkańcy będą mieli dostęp do nowoczesnych usług cyfrowych.
  - Zwiększenie liczby osób korzystających z usług cyfrowych
  - Mieszkańcy będą mieli możliwość zdobycia nowych umiejętności cyfrowych
  - Zwiększenie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy
- 1.6.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych:
  - Mieszkańcy będą mieli dostęp do nowoczesnych usług społecznych.
  - Zwiększenie liczby osób korzystających z usług społecznych w oparciu o diagnozę potrzeb
  - Zwiększenie dostępności usług społecznych dla mieszkańców
- 1.6.5. Wzmocnienie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy:
  - Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy
  - Zmniejszenie liczby przestępstw na terenie gminy
  - Zwiększenie liczby osób, które będą zgłaszać przestępstwa i wykroczenia

Tabela 8. Tabela celu szczegółowego nr 2.1.

Cel szczegółowy	**2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna**
Kierunki działań	
2.1.1. Wspieranie aktywności i integracji mieszkańców	
2.1.2. Realizacja programu zapewniającego dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	
2.1.3. Zaangażowanie młodzieży w różnorodne formy aktywności i działania innowacyjne	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – ujemna wartość wskaźnika syntetycznego • Deficyty wpisujące się w Ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami • W 2013 roku nastąpiło zrównanie liczby mieszkańców gminy w wieku 20-24 i 60-64, szczególnie ważnej z punktu widzenia gospodarki i rynku pracy. Od tego czasu obie grupy mieszkańców notują spadek, przy czym większa dynamika spadku zauważalna jest w grupie młodszej – sytuacja w tej grupie szybciej się pogarsza niż w grupie osób starszych. • Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupach 70-79 (wzrost o 263 osoby). Niestety ten wzrost nie został zamortyzowany przez analogiczne zmiany w grupach młodszych. Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano bowiem w grupie 25-34 (spadek o 572 osoby), co jest negatywną przesłanką. • Wg prognozy, grupą mieszkańców, która skurczy się najbardziej to osoby do 17 roku życia. Spadek populacji tej grupy w perspektywie do 2040 r. wynosi 40%. Grupą, która zyska najwięcej są osoby w wieku 80+, których przybędzie w perspektywie do 2040 r. o 106%. Największy spadek ilościowy (wartości absolutne) prognozowany jest dla grupy 18-44 (spadek o 1.260 osób).
Jakie potencjały wykorzystuje?	• Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – wzrost dynamiki rozwoju (sytuacja poprawia się) • W przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w gminie funkcjonuje podobna liczba organizacji pozarządowych, jak w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim, województwie, czy kraju. Fakt ten obrazuje poziom zaangażowania mieszkańców gminy oraz ich gotowość do włączania się w życie gminy. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań

Rezultaty planowanych działań

- 2.1.1. Wspieranie aktywności i integracji mieszkańców
  - Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, sportowych i społecznych, które przyciągną mieszkańców z różnych grup wiekowych i zwiększą poczucie wspólnoty
  - Poprawa zdrowia i samopoczucia mieszkańców poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej
  - Wzmocnienie więzi międzyludzkich i zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne
- 2.1.2. Realizacja programu zapewniającego dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami
  - Poprawa dostępności dla osób niepełnosprawnych i starszych, co zwiększy ich niezależność i jakość życia
  - Zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i starszych, co przyczyni się do ich integracji społecznej i ekonomicznej
  - Poprawa infrastruktury i usług publicznych, co zwiększy atrakcyjność gminy dla mieszkańców i turystów
- 2.1.3. Zaangażowanie młodzieży w różnorodne formy aktywności i działania innowacyjne
  - Zwiększenie liczby zajęć i programów dla młodzieży, z optymalnym wykorzystaniem nowoczesnej bazy, które pomogą im rozwijać swoje zainteresowania i umiejętności
  - Poprawa zdrowia i samopoczucia młodzieży poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej
  - Zwiększenie poczucia wartości i znaczenia młodzieży w lokalnej społeczności

Tabela 9. Tabela celu szczegółowego nr 2.2.

Cel szczegółowy	**2.2. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy**
Kierunki działań	
2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-kulturalno-sportowej gminy	
2.2.2. Wdrażanie i promocja usług rekreacyjno-kulturalno-sportowych	
2.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – ujemna wartość wskaźnika syntetycznego • Wysokość wydatków z budżetu gminy na kulturę fizyczną, sport i rekreację jest niska. W 2022 roku wysokość wydatków z budżetu gminy na ten cel wyniosła ok. 681 tys. zł, co daje wydatki rzędu ok. 57 zł na 1 mieszkańca.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – dodatnia dynamika rozwoju (sytuacja poprawia się) • W opinii mieszkańców, gmina stanowi atrakcyjne i bezpieczne miejsce do zamieszkania i wypoczynku dla seniorów i rodzin z dziećmi, ceniących sobie spokój, ciszę oraz kontakt z naturą (duża lesistość, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, Puszcza Notecka, 10 jezior, 4 rzeki, w tym rzeka Noteć). • Mieszkańcy cenią sobie w szczególności: walory przyrodnicze, bliskość i dostępność obiektów oraz usług, jak również spokój i poczucie bezpieczeństwa. • Obszary lasów, w znacznej części, stanowią obszary chronione, o ograniczonym znaczeniu gospodarczym. Zasoby leśne pozwalają jednak na ich wykorzystanie gospodarcze, co stanowi jedną z podstawowych funkcji w gminie. • Strefa przyrodnicza obejmuje przeważający obszar Gminy Wieleń, w którym wyodrębnia się takie obszary chronionego krajobrazu, jak: Puszczy Noteckiej (obszar Natura 2000), Puszczy nad Drawą (obszar Natura 2000), Doliny Noteci (obszar Natura 2000), węzłowe obszary przyrodnicze doliny rzeki Noteci i Gulczanki – biocentra o znaczeniu międzynarodowym, strefę zalewową rzeki Noteci, stanowiącą równocześnie europejski korytarz ekologiczny, strefę ograniczonych przekształceń przyrodniczych wokół miasta Wielenia, obejmującą lasy

	wskazane do ochrony, pozostałe obszary wód otwartych, ekosystemy łąk i lasów. • Rozwojowi funkcji turystycznej gminy powinien towarzyszyć rozwój bazy noclegowej, gastronomicznej i handlowej. Funkcja turystyczna stymulować będzie rozwój innych funkcji usługowych jak i rozwój rolnictwa specjalistycznego: warzywnictwa i sadownictwa oraz hodowli inwentarza drobnego. • Aktywność zewnętrznych podmiotów i współpraca z nimi pozwoli na wykorzystanie potencjału turystycznego gminy i dostępnej infrastruktury (żeglowność rzeki Noteć i szlaków kajakowych, gospodarstwa agroturystyczne oraz przedsiębiorcy branżowi). • Istotną kwestią jest zauważalny rozwój turystki w kraju. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
• 2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-kulturalno-sportowej gminy o Zwiększenie liczby miejsc, w których mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas wolny o Zwiększenie liczby ofert rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców o Poprawa jakości oferty rekreacyjnej gminy o Opracowanie i realizacja strategii promocji dla Gminy Wieleń • 2.2.2. Wdrażanie i promocja usług rekreacyjno-kulturalno-sportowych o Zwiększenie liczby osób korzystających z oferty rekreacyjnej o Zwiększenie zainteresowania ofertami rekreacyjno-kulturalno-sportowymi • 2.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej o Wzrost poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy o Zwiększenie liczby miejsc, w których mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas wolny o Zwiększenie liczby osób korzystających z infrastruktury rekreacyjnej	

Tabela 10. Tabela celu szczegółowego nr 2.3.

Cel szczegółowy	**2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa**
Kierunki działań	
2.3.1. Promowanie systemów wspierania rozwoju przedsiębiorców i rolników	
2.3.2. Promocja i rozwój lokalnych produktów i usług	
2.3.3. Kształtowanie polityki proinwestycyjnej	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki – ujemne wartości wskaźnika syntetycznego w ramach obszaru • Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki - ujemna dymnika zmian obszaru (sytuacja pogarsza się) • Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej– ujemne wartości wskaźnika syntetycznego w ramach obszaru • Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej- ujemna dymnika zmian obszaru (sytuacja pogarsza się) • W Gminie Wieleń obszar przedsiębiorczości rozwija się podobnie, jak w jednostkach porównawczych, jednak sam poziom przedsiębiorczości jest na niższym poziomie. • W 2020 roku łączna liczba formularzy PIT-11 wystawiona przez lokalnych pracodawców wyniosła 4.083. Jest to mniej niż łączna liczba formularzy PIT-11 wystawionych dla mieszkańców gminy (ok. 6,5 tys.). Fakt ten ukazuje, iż na terenie gminy lokalni pracodawcy tworzą mniej miejsc pracy niż wynosi liczba mieszkańców gminy aktywnych zawodowo. • Poziom bezrobocia w gminach powiatu także systematycznie spada. Stopa bezrobocia w całym analizowanym okresie była na poziomie zbliżony do sytuacji w kraju, lecz mniej korzystna niż w województwie i powiecie. • Na terenie gminy brakuje szkoły branżowej I stopnia. • Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują tereny o niskiej przydatności rolniczej, rozczłonkowane, tworzące głównie enklawy śródleśne. Przeważająca część terenów rolnych znajduje się na obszarach poddanych rygorom ochrony środowiska przyrodniczego. • Strefa gospodarcza obejmuje strefę gospodarki leśnej, strefę gospodarki rolnej, z wyodrębnieniem: rolniczej przestrzeni produkcyjnej bez ograniczeń dla gospodarki, rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z ograniczeniami, które mogą wynikać z przepisów prawa miejscowego, ustalonych przez wojewodę wielkopolskiego dla obszarów chronionego krajobrazu; oznaczenie powyższych terenów zachowuje się zgodnie z

	dotychczasowym studium; wyznaczone obszary aktywizacji gospodarczej gminy predysponowane są do działalności usługowo-produkcyjnej.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Najwyższą zaliczkę na podatek odprowadzają osoby prowadzące działalność gospodarczą w średniej kwocie ok. 14,6 tys. zł. Ponadto, grupa ta zanotowała najwyższą dynamikę zmian w analizowanym okresie. Podkreślić jednak należy, iż jest to grupa ilościowo znacznie mniejsza od grupy osób osiągających dochody ze stosunku pracy. Liczba podatników z działalności gospodarczej wynosiła w 2020 roku 548, natomiast liczba podatników ze stosunku pracy wynosiła 3.738, co stanowi ok. 14% liczby podatników ze stosunku pracy. Konieczne jest wykorzystanie lokalnego potencjału do stymulowania bodźców rozwojowych w zakresie przedsiębiorczości, szczególnie wśród osób młodych. • Liczba podatników prowadzących działalność gospodarczą stanowiąca 5,4% wszystkich podatników „wypracowuje" 20% ogólnej wartości dochodów. Fakt ten potwierdza znaczący potencjał tkwiący w lokalnych firmach, który został zahamowany przez pandemię. • W latach 2015-2020 nastąpił wzrost wartości nominalnej uzyskiwanych dochodów – suma dochodów dla całej populacji wzrosła o ok. 28%, co należy uznać za korzystną zmianę.

Rezultaty planowanych działań

- 2.3.1. Promowanie systemów wspierania rozwoju przedsiębiorców i rolników
  - Opracowanie programu wsparcia i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
  - Zwiększenie liczby lokalnych firm i przedsiębiorstw
  - Wzrost jakości usług oferowanych przez lokalne firmy
  - Zwiększenie konkurencyjności lokalnych firm na rynku
  - Zwiększenie zatrudnienia w gminie
  - Wzrost dochodów gminy z podatków od lokalnych firm
- 2.3.2. Promocja i rozwój lokalnych produktów i usług
  - Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat lokalnych produktów i usług poprzez organizację Targów Produktu Lokalnego
  - Zwiększenie sprzedaży lokalnych produktów i usług
  - Wzrost zainteresowania turystów lokalnymi produktami i usługami
- 2.3.3. Kształtowanie polityki proinwestycyjnej
  - Wzrost poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy opartego na potencjale lokalnego biznesu
  - Zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie

- Wzrost dochodów własnych gminy (w szczególności podatek od nieruchomości, udział w PIT oraz udział CIT)
- Zwiększenie liczby inwestycji w gminie
- Poprawa infrastruktury gminnej

3.6. Projekty kluczowe, w tym projekty możliwe do sfinansowania przy wsparciu środków Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027

We wcześniejszych częściach niniejszego rozdziału zostały zaprezentowane: wizja rozwoju gminy, a następnie cele strategiczne i szczegółowe oraz kierunki działań, których realizacja powinna doprowadzić do osiągnięcia stanu docelowego rozwoju gminy, określonego w wizji.

Oczywistym jest, że realizacja różnych przedsięwzięć w różnym stopniu przyczynia się osiągnięcia założonych celów. W planowaniu, a następnie zarządzaniu strategicznym, sprawdza się tzw. reguła Pareto, mówiąca o tym, że 20% nakładów i wysiłków odpowiada za 80% osiąganych efektów. Jej istotą jest znalezienie tych 20% najważniejszych zamierzeń, które decydują o sukcesie.

W przypadku sporządzania niniejszej strategii zastosowanie powyższej reguły polega na **identyfikacji** i **wyborze najważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych** i/lub **nieinwestycyjnych - projektów kluczowych**, które stanowią swoiste **„kamienie milowe".** Wynikają one z kierunków działań i w głównej mierze powinny doprowadzić do realizacji celów strategicznych, a w konsekwencji do osiągnięcia docelowej wizji rozwoju gminy. Mogą to być pojedyncze przedsięwzięcia inwestycyjne lub nieinwestycyjne, wpisujące się w kierunki działań albo kilka powiązanych ze sobą, uzupełniających się przedsięwzięć, stanowiących wiązkę przedsięwzięć (projektów). Takie autorskie podejście pozwala na **skoncentrowanie zasobów** i **wysiłków** gminy na najistotniejszych zagadnieniach, których wykonanie w największym stopniu przyczyni się do zaspokojenia potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej.

Poniżej przedstawiony został pakiet **projektów kluczowych**:

1. Rewitalizacja zdegradowanych obiektów i terenów w gminie Wieleń, w tym wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji.
2. Tworzenie stref gospodarczych na terenie gminy Wieleń
3. Opracowanie i realizacja Strategii Promocji dla Gminy Wieleń
4. Kompleksowa modernizacja Ośrodka Kultury Strzelnica w Wieleniu z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego
5. Kompleksowa modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Rosku z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego
6. „Zielona Energia dla Wspólnego Dobra" – Transformacja Energetyczna Obiektów Użyteczności Publicznej w Gminie Wieleń wraz z utworzeniem spółdzielni energetycznej z gminnymi jednostkami organizacyjnymi.
7. Rozbudowa i kompleksowa modernizacja oświetlenia zewnętrznego na terenie gminy Wieleń, w tym doświetlenie przejść dla pieszych
8. Budowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody
9. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we Wrzeszczynie i Miałach wraz z budową oczyszczalni ścieków w Miałach oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w Wieleniu

10. Przebudowa dróg i ulic wraz z kanalizacją deszczową w Wieleniu, Wrzeszczynie i Miałach wraz z przebudową dróg w Dębogórze, Folsztynie i Nowych Dworach
11. Opracowanie koncepcji oraz budowa dróg rowerowych na terenie gminy Wieleń
12. Przebudowy, modernizacje i remonty sal wiejskich w gminie Wieleń
13. Przebudowy, modernizacje i remonty boisk oraz obiektów sportowych na terenie gminy Wieleń
14. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorem w Białej, w Dzierżążnie Wielkim oraz przy zbiornikach wodnych i w parkach w gminie Wieleń
15. Remonty mieszkań komunalnych
16. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i przestrzeni publicznej w gminie Wieleń
17. Rozwój usług społecznych, oświatowych i kulturalnych na terenie gminy Wieleń
18. Aktywna integracja w Gminie Wieleń
19. Modernizacja remizy OSP w Wieleniu wraz z przebudową placu manewrowego
20. Zakup dla OSP Wieleń samochodu ratowniczo-gaśniczego
21. Sporządzenie planu ogólnego Gminy Wieleń.

Ponadto, zgodnie z rekomendacjami określonymi w Poradniku Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, w szczególności inwestycyjne projekty kluczowe powinny zostać osadzone w przestrzeni gminy, co zostało zaprezentowane w kolejnym rozdziale – „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wieleń oraz rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie".

Część wyżej wymienionych projektów kluczowych jest możliwa do sfinansowania w ramach środków z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW). Są one kluczowymi elementami wdrażania strategii terytorialnej. Projekty te mają na celu harmonijne wsparcie rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz efektywności wykorzystania zasobów.

Każdy z opisanych projektów jest powiązany z konkretnymi celami strategicznymi, co umożliwia ich monitorowanie i ewaluację w kontekście osiągania zamierzonych rezultatów. Wybór projektów opiera się na diagnozie wyzwań i potrzeb obszaru Gminy oraz konsultacjach z interesariuszami, co zapewnia, że przedstawione inicjatywy są odpowiedzią na realne problemy oraz dążą do wzmocnienia potencjału lokalnych społeczności.

Poniżej zaprezentowano listę projektów możliwych do sfinansowania przy wparciu środków Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW) wraz z ich charakterystyką.

Tabela 11. Lista projektów Gminy możliwa do sfinansowania w ramach środków z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW)

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
1	Kompleksowa modernizacja Ośrodka Kultury Strzelnica w Wieleniu z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego	2025-2026	6 365 411,72 PLN	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	2.2.3.	Gmina Wieleń, Nadnoteckie Centrum Kultury w Wieleniu
	Charakterystyka projektu: Przebudowa i modernizacja obiektu stworzy nowoczesną infrastrukturę, która umożliwi organizację wydarzeń na znacznie wyższym poziomie technicznym, co bezpośrednio podniesie jakość oferowanych usług kulturalnych. Dzięki wprowadzeniu nowoczesnych rozwiązań Ośrodek Kultury stanie się miejscem funkcjonalnym, otwartym na różnorodne formy aktywności artystycznej i eksponującym dziedzictwo kulturowe. Zmodernizowana infrastruktura pozwoli na organizowanie większej liczby wydarzeń o zróżnicowanej tematyce, takich jak koncerty, spektakle teatralne, wystawy, warsztaty artystyczne, a także festiwale, czy spotkania edukacyjne. Ośrodek zyska możliwość przyciągnięcia zarówno lokalnych twórców, jak i artystów spoza regionu, co znacząco wzbogaci ofertę kulturalną dostępną dla mieszkańców Wielenia oraz turystów.					
2	Kompleksowa modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Rosku z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego	2025-2026	5 329 071,93 PLN	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	2.2.3.	Gmina Wieleń, Nadnoteckie Centrum Kultury w Wieleniu
	Charakterystyka projektu: Realizacja inwestycji dotyczącej kompleksowej modernizacji Wiejskiego Domu Kultury w Rosku stworzy odpowiednie warunki techniczne i przestrzenne do wdrożenia zróżnicowanej oferty kulturalnej, turystycznej i edukacyjnej, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych i wiekowych. Modernizacja budynku, w tym dostosowanie jego infrastruktury do współczesnych standardów, pozwoli na organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych, takich jak koncerty, przedstawienia, wystawy oraz spotkania integracyjne, skierowane zarówno do młodzieży, dorosłych, jak i seniorów. Jednym z kluczowych elementów nowej oferty jest stworzenie warunków do rozwijania i promowania lokalnej tradycji folklorystycznej, której głównym przedstawicielem jest Zespół Folklorystyczny „Rożanie". Nowoczesne zaplecze obiektu pozwoli na organizację prób, warsztatów i występów zespołu, a także na organizację regularnych wydarzeń promujących lokalną kulturę ludową, takich jak festiwale, konkursy, czy przeglądy. Ponadto planuje się wspólną realizację warsztatów artystycznych, rękodzielniczych oraz kulinarnych, jak również organizację wydarzeń promujących lokalne tradycje kulinarne oraz dziedzictwo wsi. Zmodernizowany Wiejski Dom Kultury stworzy doskonałe warunki do powstania różnorodnych klubów zainteresowań, które będą integrować mieszkańców Roska oraz okolic.					

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
3	Zielona Energia dla Wspólnego Dobra" – Transformacja Energetyczna Obiektów Użyteczności Publicznej w Gminie Wieleń wraz z utworzeniem spółdzielni energetycznej z gminnymi jednostkami organizacyjnymi	2025-2034	2 800 000,00 PLN	Działanie FEWP.02.01 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	1.2.4., 1.2.6.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt „Transformacja Energetyczna Obiektów Użyteczności Publicznej w Gminie Wieleń wraz z utworzeniem spółdzielni energetycznej z gminnymi jednostkami organizacyjnymi" ma na celu poprawę efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, znajdujących się na terenie Gminy Wieleń. Główne cele projektu obejmują modernizację obiektów użyteczności publicznej poprzez instalację nowoczesnych systemów energetycznych, takich jak panele fotowoltaiczne, systemy grzewcze oparte na odnawialnych źródłach energii, wymianę starych pieców na bardziej ekologiczne rozwiązania, a także poprawę izolacji budynków. Celem jest zmniejszenie zużycia energii elektrycznej oraz cieplnej, co przyczyni się do obniżenia kosztów eksploatacyjnych tych obiektów. Projekt zakłada instalację technologii umożliwiających produkcję energii ze źródeł odnawialnych, takich jak fotowoltaika, pompy ciepła, czy systemy termiczne. Dzięki temu gmina zredukuje zależność od zewnętrznych dostawców energii, przyczyniając się do ochrony środowiska poprzez zmniejszenie emisji CO_2. Gmina planuje stworzenie spółdzielni energetycznej, która będzie gromadzić jednostki organizacyjne gminy (szkoły, przedszkola, biblioteki, urzędy) jako swoich członków. Spółdzielnia będzie odpowiedzialna za produkcję, dystrybucję i sprzedaż energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł, a także za zarządzanie infrastrukturą energetyczną. Celem jest zbudowanie lokalnej wspólnoty energetycznej, która umożliwi efektywne zarządzanie zasobami i zapewni niższe koszty energii dla jednostek publicznych. Wszystkie działania w ramach projektu mają na celu zmniejszenie zużycia energii, poprawę efektywności energetycznej oraz zmniejszenie kosztów związanych z dostawą energii do obiektów publicznych. Dzięki temu Gmina Wieleń będzie mogła przeznaczyć zaoszczędzone środki na inne inwestycje lub usługi publiczne. Realizacja zadania przyczyni się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, promując wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz poprawę efektywności energetycznej, co będzie miało korzystny wpływ na ochronę środowiska oraz jakość życia mieszkańców gminy.					

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
4	Rozbudowa i kompleksowa modernizacja oświetlenia zewnętrznego na terenie gminy Wieleń, w tym doświetlenie przejść dla pieszych	2025-2034	3 500 000,00 PLN	Działanie FEWP.02.01 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	1.3.2.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt „Rozbudowa i kompleksowa modernizacja oświetlenia zewnętrznego na terenie gminy Wieleń, w tym doświetlenie przejść dla pieszych" ma na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz efektywności energetycznej na terenie gminy. Głównymi celami projektu są rozbudowa infrastruktury oświetleniowej oraz modernizacja istniejącego oświetlenia. W ramach projektu planowana jest instalacja nowych punktów oświetleniowych w miejscach, które dotychczas były słabiej oświetlone lub pozbawione odpowiedniego oświetlenia, takich jak drogi dojazdowe, ścieżki piesze, parkingi, czy place. Celem jest poprawa komfortu poruszania się po zmroku, zarówno dla pieszych, jak i kierowców. Projekt zakłada wymianę starych, energochłonnych lamp na nowoczesne oświetlenie LED, które jest bardziej efektywne energetycznie i ma dłuższą żywotność. Dzięki temu Gmina Wieleń będzie mogła zredukować koszty związane z eksploatacją oświetlenia oraz zmniejszyć negatywny wpływ na środowisko. Szczególną uwagę poświęcono poprawie bezpieczeństwa pieszych poprzez zainstalowanie dodatkowego oświetlenia na przejściach dla pieszych, zwłaszcza w miejscach o dużym natężeniu ruchu. Projekt przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii elektrycznej, a także poprawi estetykę przestrzeni publicznej. Dodatkowo, wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia LED wspiera cele związane z ochroną środowiska. Całość działań ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa, komfortu oraz jakości życia mieszkańców Gminy Wieleń, przy jednoczesnym uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju.					
5	Budowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody	2025-2034	11 000 000,00 PLN	Działanie FEWP.02.07 Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej	1.2.2.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt ma na celu poprawę jakości zaopatrzenia w wodę na obszarze miejscowości: Rosko, Gulcz, Gulcz Wybudowanie oraz zwiększenie efektywności systemu wodociągowego. Projekt zakłada wykonanie nowych odcinków sieci wodociągowej, które połączą gospodarstwa domowe w Gulczu i Rosku z centralnym źródłem wody. Inwestycja zapewni dostęp do czystej wody pitnej dla mieszkańców, a także umożliwi rozwój tych miejscowości, poprawiając komfort życia i warunki sanitarno-higieniczne. W ramach projektu planowana jest modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody, aby wykorzystać jej wydajność oraz poprawić jakość wody dostarczanej do sieci. Wykorzystanie nowoczesnych technologii uzdatniania pozwoli na skuteczniejsze oczyszczanie wody, zapewniając jej odpowiednie parametry zgodne z obowiązującymi normami zdrowotnymi. Budowa sieci wodociągowej i modernizacja stacji uzdatniania wody znacząco poprawią dostęp do bezpiecznej wody pitnej, co wpłynie na poprawę zdrowia i komfortu życia mieszkańców. Dodatkowo, projekt przyczyni się do zmniejszenia liczby awarii wodociągowych i ograniczenia strat wody, co jest istotne z punktu widzenia efektywności systemu. Projekt ma na celu zapewnienie niezawodnego dostępu do wody pitnej oraz					

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
	poprawę infrastruktury wodociągowej w Rosku, Gulczu, Gulczu Wybudowanie, a także polepszenie jakości wody dostarczanej mieszkańcom tych miejscowości.					
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we Wrzeszczynie i Miałach wraz z budową oczyszczalni ścieków w Miałach	2025-2034	27 100 000,00 PLN	Działanie FEWP.02.07 Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej	1.2.2.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt, polegający na budowie sieci kanalizacji sanitarnej we Wrzeszczynie i Miałach wraz z budową oczyszczalni ścieków w Miałach ma na celu poprawę gospodarki ściekowej w gminie Wieleń, w szczególności w miejscowościach Wrzeszczyna i Miały. W ramach projektu zaplanowano wykonanie sieci kanalizacyjnej, która umożliwi odprowadzanie ścieków sanitarnych z budynków mieszkalnych i publicznych do nowej oczyszczalni ścieków w Miałach oraz tranzyt ścieków z Wrzeszczyny do oczyszczalni w Wieleniu. Celem jest zapewnienie mieszkańcom obu miejscowości dostępu do bezpiecznego systemu odprowadzania ścieków, co poprawi higieniczne warunki życia oraz ochronę środowiska. Zaplanowano również budowę nowoczesnej oczyszczalni ścieków w Miałach, która będzie odpowiedzialna za oczyszczanie ścieków zebranych z sieci kanalizacyjnej. Oczyszczalnia zostanie zaprojektowana z uwzględnieniem najnowszych technologii, co pozwoli na skuteczne usuwanie zanieczyszczeń i spełnienie norm ochrony środowiska. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości wód powierzchniowych i gruntowych, zapobiegając nielegalnemu odprowadzaniu nieoczyszczonych ścieków do rzek i innych zbiorników wodnych. Poprawi to również stan sanitarny terenu, zmniejszając ryzyko rozprzestrzeniania chorób związanych z niewłaściwym odprowadzaniem ścieków. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury kanalizacyjnej poprawi komfort życia mieszkańców, eliminując konieczność stosowania szamb i innych prywatnych systemów odprowadzania ścieków. Zwiększy to także wartość nieruchomości w obydwu miejscowościach. Projekt ma na celu zapewnienie mieszkańcom Wrzeszczyna i Miały dostępu do nowoczesnej i ekologicznej infrastruktury kanalizacyjnej, a także poprawę jakości środowiska i zdrowia publicznego.					
7	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w Wieleniu	2027-2034	1 800 000,00 PLN	Działanie FEWP.02.07 Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej	1.2.2.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt „Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w Wieleniu” ma na celu poprawę jakości gospodarki ściekowej na terenie gminy Wieleń poprzez zwiększenie wydajności i efektywności istniejącej oczyszczalni ścieków. Projekt zakłada rozbudowę infrastruktury oczyszczalni, co pozwoli na zwiększenie jej przepustowości. Nowe instalacje i urządzenia umożliwią przetwarzanie większej ilości ścieków, dostosowując oczyszczalnię do rosnącego zapotrzebowania w regionie. W ramach projektu planuje się modernizację dotychczasowych technologii oczyszczania ścieków. Wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań, takich jak technologie biologiczne, chemiczne i fizyczne, poprawi jakość oczyszczanych ścieków, pozwalając na skuteczniejsze usuwanie zanieczyszczeń i spełnienie norm ochrony środowiska. Projekt przewiduje wdrożenie rozwiązań, które przyczynią się do zmniejszenia zużycia energii, takich jak instalacja systemów odzysku energii lub wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii w					

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
	procesie oczyszczania ścieków. Dzięki temu oczyszczalnia stanie się bardziej ekologiczna i mniej kosztowna w eksploatacji. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni wpłynie na poprawę jakości ścieków trafiających do odbiorników wodnych. Dzięki bardziej zaawansowanemu procesowi oczyszczania ścieki będą spełniały surowsze normy, co przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego i zasobów wodnych gminy. Nowoczesna i wydajna oczyszczalnia ścieków zapewni lepszą jakość wód gruntowych i powierzchniowych oraz poprawi ogólne warunki sanitarno-higieniczne, co ma kluczowe znaczenie dla zdrowia i komfortu życia mieszkańców. Projekt ten stanowi ważny krok w kierunku zrównoważonego rozwoju gminy Wieleń, zapewniając ekologiczne i efektywne zarządzanie gospodarką wodno-ściekową.					
8	Opracowanie koncepcji oraz budowa dróg rowerowych na terenie gminy Wieleń	2025-2034	10 500 000,00 PLN	Działanie FEWP.03.01 Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej	1.3.2.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt „Opracowanie koncepcji oraz budowa dróg rowerowych na terenie gminy Wieleń" ma na celu stworzenie spójnej i bezpiecznej sieci dróg rowerowych, uwzględniającej i wspierającej rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej. Pierwszym etapem będzie opracowanie szczegółowej koncepcji rozwoju sieci dróg rowerowych, uwzględniającej potrzeby mieszkańców. Koncepcja określi optymalne lokalizacje tras rowerowych, które połączą kluczowe punkty w gminie. W ramach projektu planuje się wykonanie dróg rowerowych, które ułatwią mieszkańcom bezpieczne poruszanie się rowerem na trasach łączących różne części gminy. Drogi będą zaprojektowane zgodnie z normami bezpieczeństwa, z odpowiednim oznakowaniem, zapewniając komfort i ochronę dla użytkowników. Projekt ma na celu wspieranie zrównoważonego transportu, promując rower jako ekologiczny, tani i zdrowy sposób poruszania się po gminie. Rozwój sieci dróg rowerowych przyczyni się do ograniczenia emisji spalin, zmniejszenia hałasu oraz poprawy jakości powietrza, wpisując się w cele zrównoważonego rozwoju. Nowa infrastruktura rowerowa zwiększy bezpieczeństwo rowerzystów poprzez oddzielenie ich od ruchu samochodowego. Ścieżki będą również dostępne dla różnych grup wiekowych, w tym dzieci i seniorów, zapewniając komfort i łatwość poruszania się. Realizacja zadania wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, zachęcając do korzystania z rowerów w codziennych podróżach oraz podczas aktywnego wypoczynku. Dodatkowo, rozbudowa infrastruktury rowerowej zwiększy atrakcyjność gminy jako miejsca do turystyki rowerowej. Projekt przyczyni się do stworzenia bardziej przyjaznej i ekologicznej przestrzeni miejskiej, wspierając rozwój zrównoważonej mobilności i poprawiając jakość życia mieszkańców Gminy Wieleń.					

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
9	Przebudowy, modernizacje i remonty sal wiejskich w gminie Wieleń	2025-2034	7 000 000,00 PLN	Działanie FEWP.09.06 Aktywizacja społeczna osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie lokalnego potencjału społeczeństwa obywatelskiego	2.2.3.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt ma na celu poprawę jakości i funkcjonalności obiektów, które pełnią ważną rolę w życiu społecznym mieszkańców. Projekt zakłada przebudowę wybranych sal wiejskich, dostosowując je do współczesnych potrzeb społeczności lokalnych. Celem jest poprawa funkcjonalności i układu pomieszczeń, co umożliwi organizację różnorodnych wydarzeń, takich jak spotkania, imprezy kulturalne, czy warsztaty. Planowana modernizacja obejmuje wymianę instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych oraz grzewczych, co poprawi komfort użytkowania obiektów. Wprowadzenie energooszczędnych rozwiązań, takich jak oświetlenie LED, czy nowoczesne systemy grzewcze, przyczyni się do zmniejszenia kosztów eksploatacji sal. Projekt obejmuje także remonty konstrukcyjne, w tym naprawę elewacji, dachów, okien oraz podłóg. Dzięki temu obiekty będą bardziej estetyczne i bezpieczne dla użytkowników. Przebudowa sal wiejskich przyczyni się do zwiększenia ich dostępności, zarówno pod względem funkcjonalnym, jak i estetycznym. Modernizacja tych obiektów pozwoli na ich szersze wykorzystanie przez różne grupy mieszkańców, w tym dzieci, seniorów, czy lokalne organizacje. Poprawa infrastruktury sal wiejskich wzmocni więzi społeczne, umożliwiając organizację różnorodnych wydarzeń integrujących społeczność lokalną. Nowoczesne i funkcjonalne przestrzenie będą sprzyjać aktywnościom kulturalnym, edukacyjnym i towarzyskim, co wpłynie na jakość życia mieszkańców gminy Wieleń. Projekt przyczyni się do poprawy infrastruktury społecznej gminy, wspierając aktywność mieszkańców oraz rozwój kulturalny regionu. W rezultacie projekt ten nie tylko poprawi infrastrukturę, ale także będzie katalizatorem dla aktywizacji społecznej i rozwój lokalnego społeczeństwa obywatelskiego, umożliwiając mieszkańcom pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i budowaniu silniejszej, bardziej zaangażowanej wspólnoty.					
10	Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni	2026-2030	500 000,00 PLN	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	2.2.3.	Gmina Wieleń

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
	rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorem w Białej					
	Charakterystyka projektu: Projekt ma na celu stworzenie nowoczesnej infrastruktury turystycznej, która przyczyni się do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń. Projekt obejmuje przekształcenie terenu wokół jeziora w atrakcyjną przestrzeń rekreacyjną, dostosowaną do potrzeb mieszkańców i turystów. Planuje się budowę ścieżek spacerowych, punktów widokowych oraz stref relaksu, które umożliwią odpoczynek na świeżym powietrzu. W ramach projektu powstaną miejsca do uprawiania sportów wodnych, pomost i plaża. Dodatkowo, zainstalowane zostaną strefy do grillowania, plac zabaw dla dzieci oraz miejsca do piknikowania, co zwiększy atrakcyjność miejsca jako miejsca wypoczynku dla rodzin. Zagospodarowanie terenu nad jeziorem będzie zgodne z zasadami ochrony środowiska, uwzględniając ekologiczną infrastrukturę i dbałość o zachowanie naturalnego krajobrazu. Projekt przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju turystyki w regionie i stworzenia atrakcyjnego miejsca do wypoczynku, przyczyniając się do wzrostu gospodarczego gminy Wieleń.					
11	Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorem w Dzierżążnie Wielkim	2026-2032	800 000,00 PLN	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	2.2.3.	Gmina Wieleń
	Charakterystyka projektu: Projekt ma na celu stworzenie nowoczesnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, odpowiadającej na rosnące potrzeby mieszkańców oraz turystów, odwiedzających Dzierżążno Wielkie. Jezioro jest często odwiedzane, zarówno przez lokalnych mieszkańców, jak i turystów, jednak brak odpowiednich udogodnień i infrastruktury sprawia, że potencjał tego miejsca nie jest w pełni wykorzystywany. Diagnoza potrzeb wykazała, że istnieje potrzeba stworzenia warunków do aktywnego wypoczynku i integracji społecznej. Projekt przewiduje utworzenie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej, która będzie obejmować ścieżki spacerowe, punkty widokowe oraz strefy odpoczynku, umożliwiające mieszkańcom i turystom relaks w otoczeniu natury. Planowane jest zagospodarowanie plaży, budowa pomostu oraz strefy do uprawiania sportów wodnych, takich jak wypożyczalnie kajaków, czy rowerów wodnych. Dodatkowo, powstaną miejsca do grillowania, plac zabaw dla dzieci oraz miejsca piknikowe, co zwiększy atrakcyjność jeziora jako miejsca do spędzania czasu wolnego dla rodzin i grup przyjaciół. Zagospodarowanie przestrzeni będzie realizowane z poszanowaniem środowiska naturalnego, z uwzględnieniem ekologicznych rozwiązań, takich jak odnawialne źródła energii, naturalne materiały budowlane i systemy ochrony przyrody. Realizacja projektu pozwoli na lepsze wykorzystanie walorów jeziora w Dzierżążnie Wielkim, poprawiając jakość życia mieszkańców oraz zwiększając atrakcyjność turystyczną gminy. Nowoczesna infrastruktura stworzy warunki do aktywnego wypoczynku, a także przyczyni się do integracji społecznej i rozwoju lokalnej gospodarki.					
12	Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni	2026-2034	800 000,00 PLN	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	2.2.3.	Gmina Wieleń

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
	rekreacyjno-wypoczynkowej przy zbiornikach wodnych i parkach w gminie Wieleń					
	Charakterystyka projektu: Projekt zakłada stworzenie atrakcyjnych i dostępnych przestrzeni do aktywnego wypoczynku, które przyczynią się do rozwoju turystyki oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Gmina Wieleń dysponuje cennymi zasobami przyrodniczymi, takimi jak zbiorniki wodne i tereny parkowe, które stanowią duży potencjał turystyczny. Jednak brak odpowiedniej infrastruktury oraz zagospodarowania przestrzeni ogranicza możliwość pełnego wykorzystania tych walorów. Projekt zakłada stworzenie przestrzeni rekreacyjnych wokół istniejących zbiorników wodnych i w parkach, które będą dostosowane do różnych form aktywności. Powstaną ścieżki spacerowe, miejsca do wypoczynku oraz strefy do relaksu na świeżym powietrzu, które umożliwią mieszkańcom i turystom spędzanie czasu w kontakcie z naturą. W planach znajduje się budowa nowych placów zabaw, stref do grillowania, urządzeń do ćwiczeń na świeżym powietrzu oraz pomostów, co umożliwi aktywne spędzanie czasu na wodzie i na lądzie. Dodatkowo zostaną zainstalowane elementy małej architektury, takie jak ławki, czy altany, co zapewni komfortowy wypoczynek. Zagospodarowanie przestrzeni będzie realizowane z poszanowaniem zasad ochrony środowiska, w tym stosowanie ekologicznych rozwiązań, jak energooszczędne oświetlenie, naturalne materiały budowlane, czy systemy ochrony przyrody. Projekt przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz rozwoju lokalnej gospodarki, oferując nowe miejsca do wypoczynku i aktywności na świeżym powietrzu.					
13	Aktywna integracja w Gminie Wieleń	2025-2026	1 500 000,00 PLN	Działanie FEWP.06.10 Aktywna integracja	2.1.1.	Gmina Wieleń
	Celem głównym projektu jest poprawa sytuacji społecznej minimum 80% z 110 osób – beneficjentów projektu oraz sytuacji zawodowej u minimum 22 osób pełnoletnich, biernych zawodowo lub korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej lub kwalifikujących się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniających minimum jedną z przesłanek, określonych w art. 7 tej ustawy lub osobom, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym, zamieszkujących w gminie Wieleń, w tym objęcie wsparciem 5 osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, poprzez udział w kompleksowym wsparciu, tj. w aktywizacji społecznej, zawodowej i zdrowotnej.					
14	Modernizacja remizy OSP w Wieleniu wraz z przebudową placu manewrowego	2025-2032	1 320 000,00 PLN	Działanie FEWP.02.05 Zwiększanie odporności na zmiany klimatu i klęski żywiołowe	1.6.5.	Gmina Wieleń

LP.	Nazwa projektu	Szacowany okres realizacji projektu	Szacowana wartość projektu w PLN	Działanie FEW	Kierunek działań w strategii	Wnioskodawca
	Charakterystyka projektu: Projekt "Modernizacja remizy OSP w Wieleniu wraz z przebudową placu manewrowego" ma na celu poprawę warunków pracy i bezpieczeństwa jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Wieleń, a także zapewnienie lepszej infrastruktury do skutecznego reagowania w sytuacjach kryzysowych. Planowane są prace remontowe w budynku remizy, które obejmą m.in. remont dachu, wymianę instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych, modernizację systemu grzewczego, wymianę bram, remont posadzek. Zwiększenie komfortu pomieszczeń dla strażaków, poprawa jakości pracy w jednostce oraz dostosowanie obiektu do obowiązujących norm zapewnią lepsze warunki do codziennej działalności. Projekt zakłada przebudowę placu manewrowego, co przyczyni się do poprawy warunków do sprawnego parkowania pojazdów strażackich oraz ich szybszego wyjazdu w sytuacjach alarmowych. Przebudowa obejmie utwardzenie nawierzchni, odpowiednie oznakowanie oraz stworzenie stref parkingowych. Nowoczesna infrastruktura pozwoli na lepszą organizację pracy strażaków, skróci czas wyjazdu jednostki, a także umożliwi lepsze przechowywanie sprzętu ratunkowego, co podniesie poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Modernizacja remizy i placu manewrowego wpłynie na poprawę bezpieczeństwa zarówno strażaków, jak i społeczności lokalnej, zapewniając bardziej funkcjonalne i bezpieczne warunki pracy dla OSP.					

3.7. Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu powiązane z realizacją Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW)

3.7.1. Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu dla celów strategicznych

Zgodnie z art. 34 ust. 15 pkt 2 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, strategia terytorialna określa w szczególności cele, jakie mają być zrealizowane w ramach strategii, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu, w tym przypadku z realizacją FEW. W związku z tym strategia powinna definiować oczekiwane efekty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Monitorowaniu w trakcie wdrażania Strategii podlegać będzie osiągnięcie m.in. tychże wskaźników rezultatu, jak i produktu.

Przyjęta wartość bazowa realizacji poszczególnych wskaźników dotyczy stopnia zaawansowania działań w ramach Strategii, a nie wartości bezwzględnego poziomu ich dotychczasowego osiągnięcia w Gminie.

Cel strategiczny nr 1. Atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i pracy

Osiągnięcie celu strategicznego „Atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i pracy" zapewni mieszkańcom i przyjezdnym funkcjonowanie w bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni, tj., w otoczeniu czystego środowiska naturalnego, sprawnego systemu komunikacyjnego oraz w odpowiedniej jakości ładzie przestrzennym. Wpłynie to na atrakcyjność Gminy jako miejsca do życia i osobistego rozwoju.

- **Wskaźnik produktu**: Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej (km):
    - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 km
    - Wartość docelowa w 2034 r.: 7 km
- **Wskaźnik produktu**: Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej i/lub deszczowej (km):
    - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 km
    - Wartość docelowa w 2034 r.: 12 km
- **Wskaźnik produktu**: Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych (sztuki):
    - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 km
    - Wartość docelowa w 2034 r.: 2 sztuki
- **Wskaźnik produktu**: Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (sztuki):
    - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk

- Wartość docelowa w 2034 r.: 10 sztuk

- **Wskaźnik produktu**: Liczba nowych/zmodernizowanych stanowisk pomiarowych na potrzeby monitoringu stanu środowiska (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 3 sztuki
- **Wskaźnik produktu** Wspierana infrastruktura rowerowa (km):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 km
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 7 km
- **Wskaźnik produktu**: Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół i/lub przedszkoli (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 1 sztuka
- **Wskaźnik produktu**: Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 km
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 2 sztuki
- **Wskaźnik rezultatu:** Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 osób
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 3 tys. osób
- **Wskaźnik rezultatu:** Liczba przedsięwzięć proekologicznych (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 10 sztuk
- **Wskaźnik rezultatu:** Zasięg działań/ kampanii edukacyjno-informacyjnych (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 osób
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 5 tys. osób
- **Wskaźnik rezultatu:** Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 osób
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 1 tys. osób
- **Wskaźnik rezultatu:** Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 osób

- Wartość docelowa w 2034 r.: 1 tys. osób

- **Wskaźnik rezultatu:** Roczna liczba użytkowników obiektów świadczących usługi społeczne (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 osób
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 5 tys. osób.

Cel strategiczny 2. Nowoczesna oferta służąca integracji społeczności lokalnej oraz rozwojowi turystyki, rekreacji i aktywnego wypoczynku

Osiągnięcie celu strategicznego „Nowoczesna oferta służąca integracji społeczności lokalnej oraz rozwojowi turystyki, rekreacji i aktywnego wypoczynku" wpłynie pozytywnie w szczególności na stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu, wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczość i rozwój atrakcyjnej oferty rekreacyjno-sportowej. Dzięki temu Gmina może stać się m.in. atrakcyjnym turystycznie miejscem w tej części Wielkopolski.

- **Wskaźnik produktu**: Liczba powstałych lub zmodernizowanych obiektów kulturalnych, turystycznych i/lub rekreacyjno-sportowych (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 8 sztuk
- **Wskaźnik produktu**: Liczba przedsięwzięć, w tym informacyjno-promocyjnych na rzecz rozwoju lokalnej gospodarki (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 8 sztuk
- **Wskaźnik produktu**: Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno- gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 15 osób
- **Wskaźnik rezultatu**: Roczna liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne, turystyczne lub rekreacyjno-sportowe (osoby):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 osób
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 5 tys. osób
- **Wskaźnik rezultatu**: Liczba działalności gospodarczych, które powstały lub rozwinęły się dzięki wsparciu (sztuki):
  - Wartość bazowa w 2025 r.: 0 sztuk
  - Wartość docelowa w 2034 r.: 10 sztuk.

3.7.2. Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu dla listy projektów Gminy możliwych do sfinansowania w ramach środków z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW)

Przyjęta wartość bazowa realizacji poszczególnych wskaźników dotyczy stopnia zaawansowania działań w ramach Strategii, a nie bezwzględnego poziomu ich dotychczasowego osiągnięcia na obszarze Gminy.

Tabela 12. Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu dla listy projektów Gminy, możliwych do sfinansowania w ramach środków z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW)

LP.	Nazwa projektu	Działanie FEW	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
1	Kompleksowa modernizacja Ośrodka Kultury Strzelnica w Wieleniu z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	**WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osób/rok)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 2 tys.
2	Kompleksowa modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Rosku z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	**WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osób/rok)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1 tys.
3	„Zielona Energia dla Wspólnego Dobra" – Transformacja Energetyczna Obiektów Użyteczności Publicznej w Gminie Wieleń wraz z utworzeniem spółdzielni energetycznej z gminnymi jednostkami organizacyjnymi	Działanie FEWP.02.01 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	**WLWK-RCO019 - Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 3	**WLWK-PLRR051 - Liczba przedsięwzięć proekologicznych (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 3
4	Rozbudowa i kompleksowa modernizacja oświetlenia zewnętrznego na terenie gminy Wieleń	Działanie FEWP.02.01 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji	**WLWK-PLRO165 - Liczba nowych/zmodernizowanych punktów świetlnych (szt.)**	**WLWK-PLRR051 - Liczba przedsięwzięć proekologicznych (szt.)** • wartość bazowa: 0

		gazów cieplarnianych	• wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1000	• wartość docelowa: 3
5	Budowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody	Działanie FEWP.02.07 Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno – ściekowej	**WLWK-PLRO045 - Długość wybudowanej sieci wodociągowej (km)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 7 **WLWK-PLRO055 - Liczba przebudowanych stacji uzdatniania wody (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 2	**WLWK-RCR041 - Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę (osoby)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 100
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we Wrzeszczynie i Miałach wraz z budową oczyszczalni ścieków w Miałach	Działanie FEWP.02.07 Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej	**WLWK-PLRO047 - Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 12 **WLWK-PLRO051 - Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR042 - Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia (osoby)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1.200
7	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w Wieleniu	Działanie FEWP.02.07 Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej	**WLWK-PLRO052 - Liczba rozbudowanych / przebudowanych / zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR042 - Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia (osoby)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1.200

8	Opracowanie koncepcji oraz budowa dróg rowerowych na terenie gminy Wieleń	Działanie FEWP.03.01 Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej	**WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 2	**WLWK-RCR064 - Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (osób/rok)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1 tys.
9	Przebudowa i modernizacja sal wiejskich w gminie Wieleń	Działanie FEWP.09.06 Aktywizacja społeczna osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie lokalnego potencjału społeczeństwa obywatelskiego	**PROG-FEW4I-P1 - Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 3	**WLWK-PLKLCR03 - Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 2
10	Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorem w Białej	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	**WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osób/rok)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1 tys.
11	Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorem w Dzierżążnie Wielkim	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	**WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osób/rok)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1 tys.
12	Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej przy zbiornikach wodnych i parkach w gminie Wieleń	Działanie FEWP.07.03 Kultura i turystyka	**WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 2	**WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osób/rok)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1 tys.

13	Aktywna integracja w Gminie Wieleń	Działanie FEWP.06.10 Aktywna integracja	**WLWK-EECO04 - Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (osoby)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 110	**WLWK-PLHILCR01 - Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 88
14	Modernizacja remizy OSP w Wieleniu wraz z przebudową placu manewrowego	Działanie FEWP.02.05 Zwiększanie odporności na zmiany klimatu i klęski żywiołowe	**WLWK-RCO024 - Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych (szt.)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1	**WLWK-RCR036 - Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami (osoby)** • wartość bazowa: 0 • wartość docelowa: 1 tys.

4. OPIS PROCESU ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W PRACACH NAD PRZYGOTOWANIEM I WDRAŻANIEM STRATEGII TERYTORIALNEJ

Na etapie diagnozowania i programowania założeń Strategii kluczową rolę odegrała aktywna partycypacja społeczna, której umożliwienie było priorytetem dla Gminy. W proces partycypacji włączono mieszkańców, partnerów społeczno-gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, a także organizacje działające na rzecz ochrony środowiska oraz promowania włączenia społecznego i równouprawnienia. Podmioty te wniosły istotny wkład merytoryczny, dzieląc się wiedzą na temat specyficznych potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzennych, problemów związanych z funkcjonowaniem lokalnych społeczności oraz możliwościami rozwoju w Gminie.

Proces tworzenia Strategii rozpoczęto od opracowania **diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy**, co pozwoliło na zidentyfikowanie kluczowych deficytów, potencjałów, wyzwań i szans rozwojowych samorządu. W ramach prac diagnostycznych przeprowadzono **badanie ankietowe**, w którym wzięło udział **386 osób.** Formularz ankiety składał się z 8 pytań tematycznych, podzielonych na dwie części. W pierwszej respondenci oceniali obecne warunki życia w Gminie, w drugiej natomiast wskazywali na najważniejsze ich zdaniem problemy/potrzeby oraz związane z tym działania do przeprowadzenia.

Przyjęto, że cel badania zostanie osiągnięty, jeśli spełnione zostaną następujące warunki:

- Respondenci ocenią Gminę pod kątem komfortu życia dla poszczególnych grup społecznych.
- Badani ocenią, w jakim stopniu Gmina jest dla nich dogodnym miejscem do życia.
- Badani ocenią warunki życia w Gminie z punktu widzenia aż 26 kryteriów.
- Określone zostaną przez ankietowanych pozytywne i negatywne aspekty życia w Gminie.
- Wskazane zostaną najbardziej oczekiwane działania inwestycyjne i nieinwestycyjne na obszarze Gminy.
- Badani przekażą dodatkowe uwagi i opinie.
- Respondenci wypełnią metryczkę.

Badanie miało miejsce w okresie **od lipca** do **września 2024 roku**. Ankieta została przeprowadzona zarówno w formie elektronicznej - została udostępniona mieszkańcom na stronie internetowej Gminy, na profilu społecznościowym, poprzez dzienniki elektroniczne placówek oświatowych, jak i dystrybuowana wśród mieszkańców w postaci drukowanej (m.in. za pośrednictwem sołtysów).

Spośród respondentów, którzy podali swoje miejsce zamieszkania, wiodącą i **najliczniejszą grupę** stanowili **mieszkańcy Wielenia (67,62%),** na drugiej pozycji ze znacznie mniej liczną reprezentacją **mieszkańcy Roska (11,40%)**, **dalej Dzierżążno Wielkie (3,89%**, tj. 15 respondentów), Gulcz (3,63%, tj. 14 respondentów), Wrzeszczyna (3,37%, tj. 13 respondentów), Miały (2,33%, tj. 9 respondentów), Folsztyn (1,55%, tj. 6 respondentów), Nowe Dwory (1,04%, tj. 4 respondentów), Biała, Herburtowo, Kocień Wielki, Mężyk (po 0,78%, tj. 3 respondentów), Dębogóra, Węglewo (po 0,52%, tj. 2 respondentów) oraz po 1 ankietowanym z Brzezinek, Marianowa, Potrzebowic i Zielonowa. Nie odnotowano reprezentacji z miejscowości: Brzeźno, Dzierżążno Małe, Gieczynek, Hamrzysko, Jaryń, Kałądek, Kuźniczka, Lipinki, Mniszek, Osina, Usypisko, Zawada i Łaski. Pomimo tego, należy przyjąć, że badanie objęło całą Gminę. Ponad 80% badanych zadeklarowało, że zamieszkuje Gminę Wieleń dłużej

niż 20 lat, a ponad 95% respondentów to osoby zameldowane w Gminie. Szczegółowe dane i wnioski z badania ankietowego zaprezentowano w dokumencie pt. „**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń"**, w punkcie 3. Uwarunkowania rozwoju Gminy Wieleń – wyniki sondażowych badań ankietowych mieszkańców. Informacje te uwzględnione zostały we wnioskach końcowych diagnozy, opisanych w Rozdziale 1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Jako kolejny element prac diagnostycznych, w celu pogłębienia wiedzy na temat opinii i propozycji zmian, dotyczących szczególnie problematyki społecznej i gospodarczej, przeprowadzone zostały także **wywiady z przedstawicielami środowisk i grup społecznych oraz organizacji i instytucji z terenu gminy** (przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Wieleniu i jednostek gminnych, radni, sołtysi, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych i instytucji publicznych). Wywiady przeprowadzono **w dniu 17 września 2024 r.**, w **dziewięciu grupach** i trwały **1-2 godzin** każdy. Łącznie w wywiadach uczestniczyło ok. **90 osób.** Ich uczestnicy w ramach swobodnej dyskusji odpowiadali na następujące pytania:

1) *Krótka ogólna ocena życia na terenie gminy z punktu widzenia Pana(-i) jako mieszkańca – co się podoba, a co nie*
2) *Docelowa wizja gminy - jak Pan(-i) chciałby, żeby gmina wyglądała za 10-20 lat*
3) *Najważniejsze rzeczy do zrobienia w gminie, aby poprawić warunki życia*
4) *Najważniejsze rzeczy do zrobienia w dziedzinie, którą Pan(-i) się zajmuje.*

Odpowiedzi zostały spisane w układzie 3 zagadnień:

1) *Silne strony/plusy, czyli zalety życia na terenie gminy*
2) *Słabe strony/minusy, czyli negatywne aspekty życia w gminie*
3) *„Sprawy do załatwienia", czyli przedsięwzięcia, które w perspektywie kilku lat powinny być zrealizowane, aby poprawić warunki życia w gminie.*

W ramach każdego z powyższych zagadnień odpowiedzi zostały uporządkowane i zaprezentowane w tabelach z podziałem na silne strony/potencjały gminy, słabe strony/bariery rozwoju gminy, szanse dla rozwoju gminy oraz zagrożenia dla rozwoju gminy. W dalszych pracach nad strategią, silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia zostały uwzględnione we wnioskach końcowych diagnozy, opisanych w Rozdziale 1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, natomiast zestaw „spraw do załatwienia" został wykorzystany przy formułowaniu wizji rozwoju gminy, celów strategicznych i szczegółowych oraz identyfikacji projektów w części kierunkowej - dokumencie strategii. Szczegółowe dane i wnioski z wywiadów zaprezentowano w dokumencie pt. „**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń"**, w punkcie 4. Uwarunkowania rozwoju Gminy Wieleń – wyniki wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami gminy.

Kluczowymi elementami **procesu tworzenia strategii** były także **spotkania robocze partnerów społeczno-gospodarczych** oraz **liderów społecznych.**

Pierwsze z nich odbyło się w dniu **22 października 2024 roku**, w którym uczestniczyło ok. **40 osób**, co zapewniło reprezentację różnych perspektyw. Omówiono na nim wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy, a **wspólne dyskusje** pozwoliły na **wypracowanie wizji rozwoju gminy**, a także **głównych celów** i **kierunków działań**, które mają być realizowane w ramach Strategii.

Drugie spotkanie robocze **partnerów społeczno- gospodarczych** oraz **liderów społecznych** odbyło się **27 stycznia 2025 roku**, w którym uczestniczyło ok. **30 osób**. Spotkanie poświęcone było konstrukcji listy projektów wraz z ich zakresem oraz sposobem realizacji. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele zarówno strony samorządowej, jak i interesariusze strategii reprezentujący partnerów społeczno-gospodarczych. Pozwoliło to na wypracowanie listy projektów w oparciu o wzajemny dialog, zachowanie komplementarności działań i zintegrowanego charakteru projektów.

Podsumowując, zaangażowanie różnorodnych partnerów społeczno-gospodarczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, działających na rzecz ochrony środowiska, promujących włączenie społeczne, prawa podstawowe, prawa osób niepełnosprawnych oraz równość płci i niedyskryminację, było kluczowe dla jakości i trafności opracowanych rozwiązań.

Proces ten, oparty na szerokiej partycypacji społecznej, umożliwił dalsze opracowanie strategii odpowiadającej rzeczywistym potrzebom społeczności lokalnej, a jednocześnie dał możliwość wszystkim zainteresowanym stronom aktywnego uczestnictwa w kształtowaniu przyszłości Gminy Wieleń.

5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WIELEŃ ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

5.1. Terytorialny wymiar polityki rozwoju

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw spowodowała wprowadzenie z dniem 13 listopada 2020 r. do Ustawy o samorządzie gminnym zapisów, dotyczących trybu prac nad strategią rozwoju gminy oraz samej zawartości dokumentu Strategii. Zmiany te stanowią krok w stronę **integracji wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego** w dokumentach strategicznych, w tym w ramach strategii rozwoju gminy. Polityka rozwoju zyskuje bardziej widoczny wymiar przestrzenny. Nadanie przestrzennego wymiaru zjawiskom społeczno-ekonomicznym pozwala na większą precyzję procesów diagnostycznych, bardziej adekwatne i trafne określanie priorytetów, celów i kierunków interwencji, a także koordynację i lepsze gospodarowanie zasobami na etapie wdrażania. Strategie rozwoju gminy mają być sporządzane z wykorzystaniem podejścia zintegrowanego. Oznacza to rozwój kształtowany równocześnie w sferach: gospodarczej, społecznej i polityczno-instytucjonalnej, środowiskowej oraz przestrzennej.

Z kolei Ustawa z dnia 7 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw z dniem 24 września 2023 r. wprowadziła do ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym kolejne kluczowe zmiany, dotyczące charakteru Strategii gminy oraz jej zawartości. Obowiązkiem gminy od 1 stycznia 2026 roku jest posiadanie uchwalonej Strategii rozwoju, o ile obszar gminy nie jest objęty strategią rozwoju ponadlokalnego.

Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym spowodowała także znaczące zmiany w prowadzeniu polityki przestrzennej na szczeblu gminnym. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostanie zastąpione Planem ogólnym, będącym aktem prawa miejscowego. Nowy dokument, podobnie jak poprzedni, będzie obejmował obszar całej gminy. Jego głównym zadaniem będzie określenie stref planistycznych oraz gminnych standardów urbanistycznych. Ponadto możliwe będzie wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy czy obszarów zabudowy śródmiejskiej. Plan Ogólny gminy będzie podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; także wydawane decyzje o warunkach zabudowy będą musiały uwzględniać zapisy Planu Ogólnego.

Kolejną znaczącą zmianą, związaną z zagospodarowaniem przestrzennym na szczeblu gminnym, jest określanie ustaleń Planów Ogólnych, w szczególności kreujących politykę przestrzenną gminy, na podstawie strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego. Oznacza to, że strategie rozwoju gminy przejmują sporą część zapisów po studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, tj. w szczególności model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

5.2. Elementy przestrzenne w strategii rozwoju Gminy Wieleń

Celem obecnie obowiązujących regulacji jest włączenie polityki przestrzennej do polityki rozwoju społeczno-gospodarczego i zintegrowanie tych dwóch polityk ze sobą. Oznacza to, że **strategie gmin otrzymały nowe i szerokie zadanie**. Mają one określać istniejące uwarunkowania danej gminy, jak również wyznaczać kierunki polityki rozwoju i być podstawą do określania parametrów rozwoju ujętych w planach ogólnych, a także miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W efekcie wymiar przestrzenny zintegrowanej strategii rozwoju Gminy Wieleń będzie realizowany poprzez:

- Określenie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wieleń, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:
  - struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych
  - system powiązań przyrodniczych
  - główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych
  - główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej
- Określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy, dotyczących:
  - zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
  - zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
  - kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
  - zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.)
  - zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego
  - kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej
  - zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW
  - zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
  - zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
  - zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji
- Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań
- Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań
- Ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów, czyli wskazanie w ramach strategii obszarów strategicznej interwencji, co szczegółowo opisane zostało w Rozdziale 4. dokumentu Strategii.

5.3. Istota modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy, wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych, występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami. Podsumowując, w praktyce model na poziomie lokalnym określa i sytuuje przestrzennie:

- wizję i cele rozwojowe gminy
- obszary kluczowe dla rozwoju gminy
- ogólne zasady gospodarowania konkretnymi strefami/obszarami wskazanymi w modelu
- schematyczne rozmieszczenie inwestycji.

5.4. Kluczowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Wieleń

Na etapie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń dokonano identyfikacji ogólnych, kluczowych uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy w aspekcie czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Poniżej kwestie te zostały szczegółowo przedstawione i opisane.

Gminę tworzy miasto Wieleń i 19 wsi sołeckich (Biała, Dębogóra, Dzierżążno Małe, Dzierżążno Wielkie, Folsztyn, Gieczynek, Gulcz, Hamrzysko, Herburtowo, Kałądek, Kocień Wielki, Kuźniczka, Marianowo, Mężyk, Nowe Dwory, Miały, Rosko, Wrzeszczyna, Zielonowo). Wieleń jest największą gminą województwa wielkopolskiego o powierzchni 428,32 km^2. Administracyjnie gmina należy do powiatu czarnkowsko- trzcianeckiego. Atutem gminy jest jej położenie w samym sercu Puszczy Noteckiej, w Dolinie Noteci. Gmina położona jest w odległości 97 km od Poznania. Przez gminę przebiegają linie kolejowe Tczew - Kostrzyn, Poznań - Szczecin oraz międzynarodowa trasa rowerowa Euro - Route R-1.

Jak wskazano w Studium, rozwój sieci osadniczej związany jest z rozwojem gospodarczym gminy. Poza pasmowym osadnictwem na północnym brzegu doliny rzeki Noteci, gmina posiada jednostki osadnicze zurbanizowane i z wyłączeniem doliny rzeki Miały, posiadające warunki rozwoju przestrzennego. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została podporządkowana, w swoim rozwoju historycznym, naturalnym warunkom przyrodniczym. W rozmieszczeniu jednostek osadniczych, gminę można podzielić na część:

- **Północną** - zabudowa wsi pojawia się w enklawach śródleśnych byłej Puszczy Drawskiej. Są to wsie: Gieczynek, Dębogóra, Dzierżążno Wielkie, Dzierżążno Małe, Kocień Wielki i Kuźniczka. Całe osadnictwo Gminy Wieleń charakteryzuje niski stopień rozproszenia zabudowy. Poza sołectwami Dzierżążno Małe, Kocień Wielki i Gulcz, zabudowa wsi ma charakter zwarty, o dobrej dostępności komunikacyjnej. Przy wielkości gminy, ma to istotne znaczenie dla nakładów inwestycyjnych w zakresie drogownictwa i uzbrojenia technicznego jednostek osadniczych. Jednostkami predysponowanymi do wielofunkcyjnego rozwoju, w tym również

osadnictwa, są wsie Dzierżążno Wielkie, Wrzeszczyna, Rosko i Miały oraz miasto Wieleń, posiadające znaczne tereny rozwojowe. Wsie Mężyk, Biała i Hamrzysko straciły znaczenie wsi rolniczych i nastąpił proces przekształcania ich na wsie usługowo-letniskowe. Rozproszona zabudowa wsi Dzierżążno Małe i Kuźniczka powinna również przekształcić się w zabudowę letniskową. Biorąc pod uwagę rangę miasta, w pozostałych jednostkach sieci osadniczej gminy nie nastąpią istotne przekształcenia przestrzenne. Wielofunkcyjny rozwój wsi uwarunkowany jest ponadto ich wyposażeniem technicznym, które wymaga znacznego zaangażowania środków publicznych.

- **Południową** - charakteryzuje się równoleżnikowym rozmieszczeniem osad wzdłuż północnej i południowej krawędzi doliny rzeki Noteci oraz wzdłuż doliny rzeki Miały. Północna zabudowa, wzdłuż Noteci, wsi Herburtowo, Marianowo, Kałądek, Folsztyn i Nowe Dwory, stanowi zabudowę pasmową o charakterze rzędówki, związanej z gospodarczym wykorzystaniem łąk nadnoteckich. Po południowej stronie, jednostki osadnicze: Wrzeszczyna, Rosko i Gulcz mają charakter skoncentrowany. Oba pasma są dobrze skomunikowane wzdłuż dróg wojewódzkich; zwornikiem układu jest miasto Wieleń, obejmujące zespół jednostek strukturalnych Wielenia Południowego (Wieleń Lewobrzeżny), „Starego Miasta" i Wielenia Północnego (Wieleń Prawobrzeżny). Przez miasto przebiega jedyne powiązanie komunikacyjne obydwu układów równoleżnikowych. Drugie pasmo w części południowej obejmuje wsie wzdłuż doliny rzeki Miały: Miały, Mężyk, Białą i Hamrzysko.

Ponadto w Studium wskazano, iż gmina cechuje się małym stopniem zagrożenia środowiska przyrodniczego. Fakt ten wynika z nieznacznego zainwestowania obszarów oraz braku inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi. Znaczącym elementem ochrony istniejących zasobów przyrodniczych jest utrzymanie stabilnego poziomu wód oraz ochrona ich przed zanieczyszczeniami, w tym pochodzącymi z gospodarki polowej oraz gospodarstw domowych i działalności gospodarczej. Zagrożenie to występuje ze względu na słabe wyposażenie gminy w zbiorowe systemy odbioru ścieków sanitarnych.

Obszary lasów w znacznej części stanowią obszary chronione, o ograniczonym znaczeniu gospodarczym. Zasoby leśne pozwalają jednak na ich wykorzystanie gospodarcze, co stanowi jedną z podstawowych funkcji w gminie.

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują tereny o niskiej przydatności rolniczej, rozczłonkowane, tworzące głównie enklawy śródleśne. Przeważająca część terenów rolnych znajduje się na obszarach poddanych rygorom ochrony środowiska przyrodniczego. Wykorzystanie rolniczej przestrzeni ograniczone jest do ekologicznych form gospodarowania, upraw specjalistycznych, np. zielarstwa i łąkarstwa. Rozwój łąkarstwa posiada istotne uwarunkowania ekonomiczne, z którego podstawowym jest brak rynków zbytu. Predyspozycje gminy przekraczają znacznie potrzeby rynku lokalnego.

Zgodnie z brzmieniem Studium, polityka przestrzenna gminy ukierunkowana jest na działaniach, prowadzących do osiągnięcia celu podstawowego – wielofunkcyjnego rozwoju gospodarczego gminy w warunkach wysokich reżimów ochrony środowiska przyrodniczego, spełniającego zasadę zrównoważonego rozwoju. Ze względu na uwarunkowania, na obszarze gminy wyodrębnia się następujące strefy polityki przestrzennej:

- **Strefa przyrodnicza** - obejmuje przeważający obszar Gminy Wieleń, w którym wyodrębnia się takie formy chronionego krajobrazu, jak: tereny Puszczy Noteckiej (obszar Natura 2000), tereny Puszczy nad Drawą (obszar Natura 2000), Dolina Noteci (obszar Natura 2000), węzłowe obszary przyrodnicze doliny rzeki Noteci i Gulczanki – biocentra o znaczeniu międzynarodowym, tereny zagrożenia i ryzyka powodziowego rzeki Noteci, stanowiącą równocześnie europejski korytarz ekologiczny, strefę ograniczonych przekształceń przyrodniczych wokół miasta Wielenia, obejmującą lasy wskazane do ochrony, pozostałe obszary wód otwartych, ekosystemy łąk i lasów. Ponadto, zgodnie z brzmieniem Studium, na obszarze strefy przyrodniczej ograniczono prowadzenie działalności mogącej pogorszyć stan środowiska; wprowadzono wyłączenie z zabudowy łąk, lasów oraz strefy zalewowej oraz ograniczenia dla gospodarki polowej na obszarach chronionego krajobrazu.
- **Strefa gospodarcza** - obejmuje strefę gospodarki leśnej, strefę gospodarki rolnej, z wyodrębnieniem: rolniczej przestrzeni produkcyjnej bez ograniczeń dla gospodarki, rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z ograniczeniami, które mogą wynikać z przepisów prawa miejscowego, ustalonych przez wojewodę wielkopolskiego dla obszarów chronionego krajobrazu; oznaczenie powyższych terenów zachowuje się zgodnie z dotychczasowym studium; wyznaczone obszary aktywizacji gospodarczej gminy predysponowane do działalności usługowo-produkcyjnej. Jak wskazano w Studium, na tym na obszarze ww. terenów gospodarki rolnej nie zostały wprowadzone ograniczenia, w tym zakazy wynikające z ochrony przyrody objęte aktami prawa lokalnego.
- **Strefa usługowa** – obejmuje strefy wypoczynkowo-przyrodnicze zlokalizowane w południowej części w dolinie rzeki Miały, w północnej części – w dolinie rzeki Dzierżążnej i Bukówki, strefę miejską – centrum usługowe gminy, potencjalną strefę obsługi turystyki wodnej i samochodowej w pradolinie rzeki Noteć, ze wskazaniem wsi Wrzeszczyna i Rosko – w rejonie drogi nr 181.

Ponadto w Studium wskazano kierunki rozwoju sieci osadniczej gminy, które podzielono na:

- **Zabudowę mieszkaniową**, która może być realizowana na obszarze miasta, na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz na obszarach wiejskich, jako uzupełnienie istniejącej zabudowy zagrodowej. Jako tereny wskazane do zagospodarowania przyjmuje się zasięgi wyznaczonych zlewni ścieków sanitarnych, przewidzianych do zorganizowanego odbioru tych ścieków. Zgodnie ze Studium, poza obszarami zlewni zabudowa może być realizowana w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Tereny nieprzewidziane pod zabudowę w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, określone w strukturze jednostek osadniczych, mogą być przeznaczone pod zabudowę, z uwzględnieniem przepisów odrębnych, zasad ustaleń konserwatorskich zawartych studium oraz zasad kontynuacji form zabudowy i funkcji terenów sąsiednich.
- **Miejsca aktywizacji gospodarczej**, gdzie jako zasadę generalną przyjęto w Studium przekształcenie byłych ośrodków produkcji oraz urządzeń obsługi rolnictwa na cele działalności usługowo-wytwórczej. Zgodnie z brzmieniem Studium, działalność prowadzona na tych terenach musi spełniać warunek niepogarszania środowiska przyrodniczego. Wyznaczone tereny obejmują: Dzierżążno Wielkie, Dębogórę, Mniszek, Herburtowo, Jaryń, Miały i Rosko. Obszarem strategicznym rozwoju aktywizacji

gospodarczej jest miasto Wieleń. Możliwość lokalizacji funkcji usługowo-wytwórczych obejmuje obszar Wielenia Prawobrzeżnego (Międzylesie i wsi Kałądek oraz Wielenia Lewobrzeżnego (Zatorze). Miejsca dla działalności gospodarczej (usługowej i produkcyjnej) wyznaczono również w jednostkach struktury przestrzennej jednostek osadniczych, określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Na obszarze wsi Rosko wyznaczono strefy dla rozwoju gospodarczego.

- **Turystyka i wypoczynek** – rozwój tych obszarów w gminie ma być prowadzony poprzez turystykę pobytową, kwalifikowalną lub agroturystykę. Sąsiedztwo Gminy Wieleń z gminami o wysokich walorach turystycznych oraz bliskość Drawieńskiego Parku Narodowego podnoszą ponadlokalne znaczenie tej funkcji w gminie. Turystyka pobytowa w gminie wiąże się przede wszystkim z dużymi zbiornikami wodnymi. Głównymi obszarami predysponowanymi dla turystyki pobytowej wskazanymi w studium są przekształcane wsie: Mężyk, Biała, Hamrzysko, Kuźniczka, Dzierżążno Małe i Dzierżążno Wielkie. Zaznaczono jednak, iż krótki sezon dla turystyki pobytowej wymaga jej łączenia z turystyką kwalifikowaną w formach zbieractwa, łowiectwa, wędkarstwa oraz turystyki rowerowej i pieszej. Turystyka rowerowa i piesza może być podbudowana wykorzystaniem warunków żeglownych rzeki Noteci dla celów turystycznych. Szlak spacerowy rzeką Notecią ma charakter ponadlokalny, a nawet międzynarodowy. Główne miejsca obsługi ruchu turystycznego powinno zapewnić miasto Wieleń, a dla żeglugi również rejon wsi Wrzeszczyna i Nadnoteckiej trasy samochodowej – wieś Rosko.

Walorem rozwojowym miasta jest duża podaż terenów predysponowanych dla rozwoju aktywizacji gospodarczej. Są to tereny Międzylesia (Wieleń Prawobrzeżny) i Kałądka. Wielofunkcyjny rozwój miasta musi być ukierunkowany na stworzenie miejsc pracy dla ludności lokalnej oraz stworzenie ośrodka obsługi międzyregionalnej turystyki kwalifikowanej. Poza miastem Wieleniem, predysponowane do rozwoju przestrzennego są wsie: Dzierżążno Wielkie, Miały i Rosko.

5.4.1. Formy ochrony przyrody

Gmina Wieleń pokryta jest w aż ok. 93% formami ochrony przyrody. Na terenie gminy występują poniższe formy:

- Rezerwat Przyrody „Wilcze Błoto” wraz z otuliną,
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków:
  - „Lasy Puszczy nad Drawą” - PLB320016,
  - „Nadnoteckie Łęgi” - PLB300003,
  - „Puszcza Notecka” - PLB300015,
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk:
  - „Uroczyska Puszczy Drawskiej” - PLH320046,
  - „Dolina Bukówki” - PLH300046,
  - „Dolina Noteci” - PLH300004,
  - „Dolina Miały” - PLH300042,
- Obszary chronionego krajobrazu:
  - Puszcza nad Drawą (woj. wielkopolskie),
  - Dolina Noteci,

  - Puszcza Notecka,
- Użytki ekologiczne:
  - Bagienna Dolina Bukówki,
  - Nenufarowe oczko I,
  - Nenufarowe oczko II,
  - Nenufarowe oczko III,
  - Perkozowe Błota,
  - Torfowiska nad jeziorem Kruteckim,
  - Torfowisko Dzierżążno,
- Korytarze ekologiczne:
  - Środkowa Dolina Noteci,
  - Zachodnia Puszcza Notecka,
- Pomniki przyrody - drzewa:
  - dwa buki pospolite,
  - cztery cisy pospolite,
  - jedna daglezja zielona,
  - osiemnaście dębów szypułkowych,
  - trzy lipy drobnolistne,
  - jeden platan kloniasty,
  - jedna sosna zwyczajna.

Rezerwat przyrodniczy „Wilcze Błoto" został założony zarządzeniem z dnia 5 października 1968 r. w celu ochrony przyrody w rezerwacie poprzez zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowisk roślinności bagiennej i torfowiskowej.

Obszar Natura2000 „Lasy Puszczy nad Drawą" (PLB320016) obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. Występuje co najmniej 27 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej,7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jedna z najważniejszych ostoi puchacza oraz kilku gatunków ptaków drapieżnych w Polsce. Ważne zimowisko łabędzia krzykliwego (do 150 ptaków). Bogata fauna, m.in. duże populacje: bobra, wydry, żółwia błotnego. Bogata ichtiofauna, a szczególnie reofilna fauna wodna z takimi zagrożonymi gatunkami jak: łosoś, minoga rzecznego, certy oraz stosunkowo liczne i trwałe populacje gatunków rzadkich w naszym kraju, jak: głowacz białopłetwy, strzebla potokowa, pstrąg potokowy i lipień. Dobrze zachowane cenne zbiorowiska roślinne, bogate populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.

Obszar Natura2000 „Nadnoteckie Łęgi" obejmuje odcinek doliny Noteci w dolnym jej biegu położony pomiędzy miejscowością Wieleń a ujściem Gwdy. Dolina Noteci jest jedną z najlepiej zachowanych bagiennych dolin rzecznych w zachodniej Polsce. Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej, ponieważ jest miejscem o dużym znaczeniu dla ptaków wodno-błotnych. Występują tu co najmniej 23 gatunki chronionych ptaków. Szczególne populacje gatunków takich jak: podróżniczek, kulik wielki (ponad 40% polskiej populacji lęgowej), bąk, bocian biały, dziwonia i derkacz. Na obszarze ostoi występują również czapla siwa i żuraw. W okresie wędrówkowym gęś zbożowa osiąga koncentracje ponad 3000 osobników. Wśród ssaków najliczniejszym gatunkiem jest bóbr, który wpływa na strukturę przestrzenną i stosunki wodne w tym ekosystemie.

Obszar Natura2000 „Puszcza Notecka" stanowi zwarty i jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, części pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej. Występuje co najmniej 30 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Ogromny obszar leśny (jeden z największych w centralnej i północnej Polsce); ostoja rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, ptaków i ssaków, w tym prawnie chronionych w Polsce. Jest to jedyna w ostatnich latach, stała ostoja wilka w zachodniej Polsce. Występuje tu 9 gatunków storczyków.

Obszar Natura2000 „Uroczyska Puszczy Drawskiej" obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego, położonego na równinie sandrowej, w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część Obszaru, położona w pomiędzy rzekami: Drawy i Płocicznej. Ich doliny i koryta zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Obie rzeki meandrują, a doliny obramowane są wysokimi skarpami. Rzeki w większości płyną szybko ze względu na duży spadek terenu. Występują tu także spore populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków, m.in.: bobra, wydry, żółwia błotnego. Szczególnie bogata jest ichtiofauna, w tym reofilna fauna wodna, z zagrożonymi gatunkami, takimi jak: łosoś, minóg rzeczny, certa oraz liczne i trwałe populacje rzadkich gatunków ryb w naszym kraju, jak: głowacz białopłetwy, pstrąg potokowy i lipień.

Obszar Natura2000 „Dolina Bukówki" zajmuje większą część biegu rzeki Bukówka wraz z jej doliną. Dobrze zachowane łęgi i grądy, w tym grądy z bukiem i kwaśne buczyny na stromych fragmentach zboczy doliny, a na skrzydłach doliny także fragmenty brzezin bagiennych i torfowiska. Duże przestrzenie w dolinie zajęte przez bagienne szuwary, które stanowią ważna ostoję bezkręgowców (stanowisko poczwarówki zwężonej, bogata fauna ważek). Spotykano także migrujące osobniki żółwi błotnych. Doliny rzek na znacznych odcinkach mają charakter zbliżony do naturalnego.

Obszar Natura2000 „Dolina Noteci" jest w dużej części zajęty przez torfowiska niskie, z fragmentami zalewowych łąk i trzcinowisk, z enklawami zakrzewień i zadrzewień. Obszar częściowo pokrywa się z ważną ostoja ptasią o randze europejskiej E-33. Ostoja jest też ważnym korytarzem ekologicznym o randze międzynarodowej.

Obszar Natura2000 „Dolina Miały" chroni zatorfioną dolinę rzeki Miały (Miałki) o ponad 6 km długości, usytuowaną w obszarze wydmowym Puszczy Noteckiej na międzyrzeczu Warty i Noteci. Obszar znajduje się pomiędzy miejscowościami Miały i Mężyk. Ostoja chroni kompleks unikalnych torfowisk mszarnych i nakredowych z kłocią wiechowatą, genetycznie związanych z wydmami śródlądowymi, o krótkiej historii funkcjonowania. Obszar wyróżnia się dużą różnorodnością siedlisk, zajmujących ponad 30% powierzchni.

Obszary chronionego krajobrazu „Puszcza nad Drawą" zajmuje południowo-wschodnią część ogromnego kompleksu leśnego stanowiący pozostałość dawnej Puszczy Drawskiej. Obszar zlokalizowany jest nad rzekami Drawa i Bukówka oraz ich dopływami i cechuje się bardzo cennymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Głównymi elementami wpływającymi na wybitne walory są: malownicze doliny rzek, rynny polodowcowe z wieloma jeziorami, a także bardzo wysoką lesistością.

Obszary chronionego krajobrazu „Dolina Noteci" zlokalizowany jest na terenie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Dominuje krajobraz łąk oraz pól z enklawami zadrzewień i zakrzewień, że sporadycznymi lasami i jeziorami. Obszar stanowi ważną ostoję dla ptaków wodno-błotnych, a są to nadnoteckie łęgi w dolnym biegu rzeki.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Notecka" charakteryzuje się krajobrazem leśnym, sztucznie wprowadzonym na rozległych polach wydmowych. Puszcza jest zaliczana do regionów intensywnego rozwoju gospodarki leśnej. Najatrakcyjniejszymi elementami przyrodniczo-krajobrazowymi tego obszaru są: kompleksy wydm śródlądowych, jeden z największych w Europie, rynnowa dolina rzeki Miały z licznymi jeziorami oraz duża powierzchnia borów sosnowych z bogatą fauną z rzadkimi gatunkami zwierząt, m.in. wilk, bóbr, żuraw i rybołów.

Na obszarze gminy Wieleń występuje również siedem użytków ekologicznych obejmujących najcenniejsze tereny podmokłe, głównie torfowiska i niewielkie zbiorniki wodne.

Korytarze ekologiczne „Środkowa Dolina Noteci” oraz „Zachodnia Puszcza Notecka” stanowią część północno-centralnego korytarza ekologicznego. Koncepcja korytarzy ekologicznych polega na tworzeniu łączników pomiędzy formami ochrony przyrody o podobnych formach siedlisk, umożliwiające bezpieczne i nieprzerwane przemieszczanie się zwierząt oraz rozprzestrzeniania się roślin i grzybów.

Rysunek 3. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Wieleń i w najbliższych okolicach

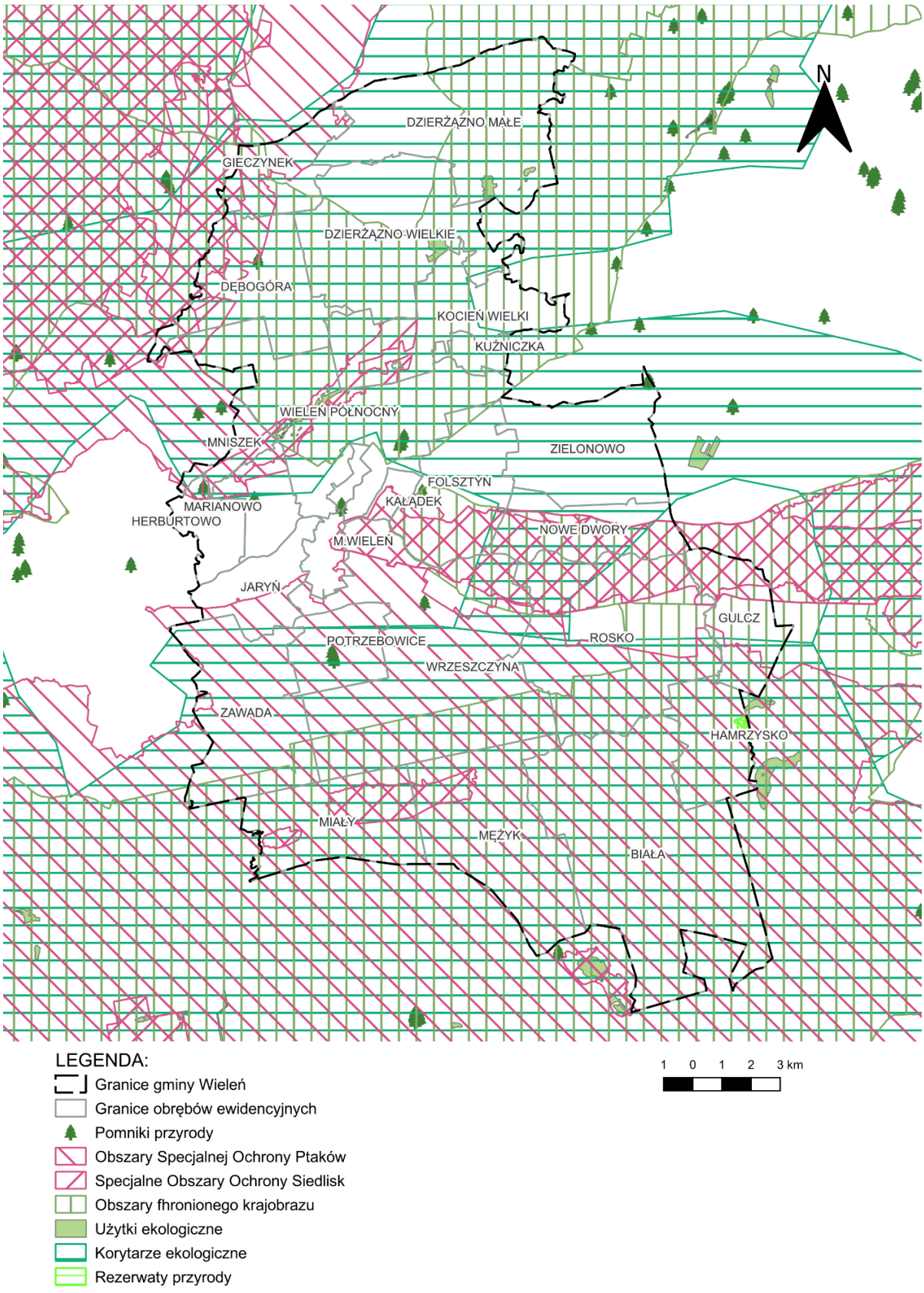

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl

5.4.2. Złoża kopalne

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy na platformie MIDAS, na obszarze Gminy Wieleń występują złoża kopalne:

- Piasków i żwirów:
  - Folsztyn GP,
  - Gulcz – Pole 1 i 2,
  - Gulcz BW,
  - Maciejewo – Pole A i B,
  - Nowe Dwory,
  - Nowe Dwory II,
  - Rosko BW,
  - Rosko MŁ – Pole A, B i C,
  - Rosko MŁ III,
  - Rosko MŁ IV,
  - Rosko MŁ V,
  - Rosko MŁ VI,
  - Rosko MP,
  - Rosko WZ,
  - Rosko-M,
  - Wieleń Północny,
  - Zielonowo,
  - Zielonowo III,
  - Zielonowo MŁ – Pole 1 i 2;
- Piaski kwarcowe d/p cegły wapienno-piaskowej:
  - Wieleń;
- Surowce ilaste ceramiki budowlanej:
  - Folsztyn,
  - Folsztyn II;
- Węgle brunatne:
  - Trzcianka.

Na obszarze gminy Wieleń dominują złoża piasków i żwirów zlokalizowane głównie we wschodniej części, w obrębach: Gulcz, Hamrzysko, Nowe Dwory, Rosko oraz Zielonowo. Pozostałe złoża zajmują bardzo niewielkie fragmenty gminy. Zlokalizowano złoża piasków kwarcowych na obszarze Miasta Wieleń, surowce ilaste – w obrębie Folsztyna, a węgle brunatne – w rejonie miejscowości Kocień Wielki.

Rysunek 4. Złoża kopalin w Gminie Wieleń

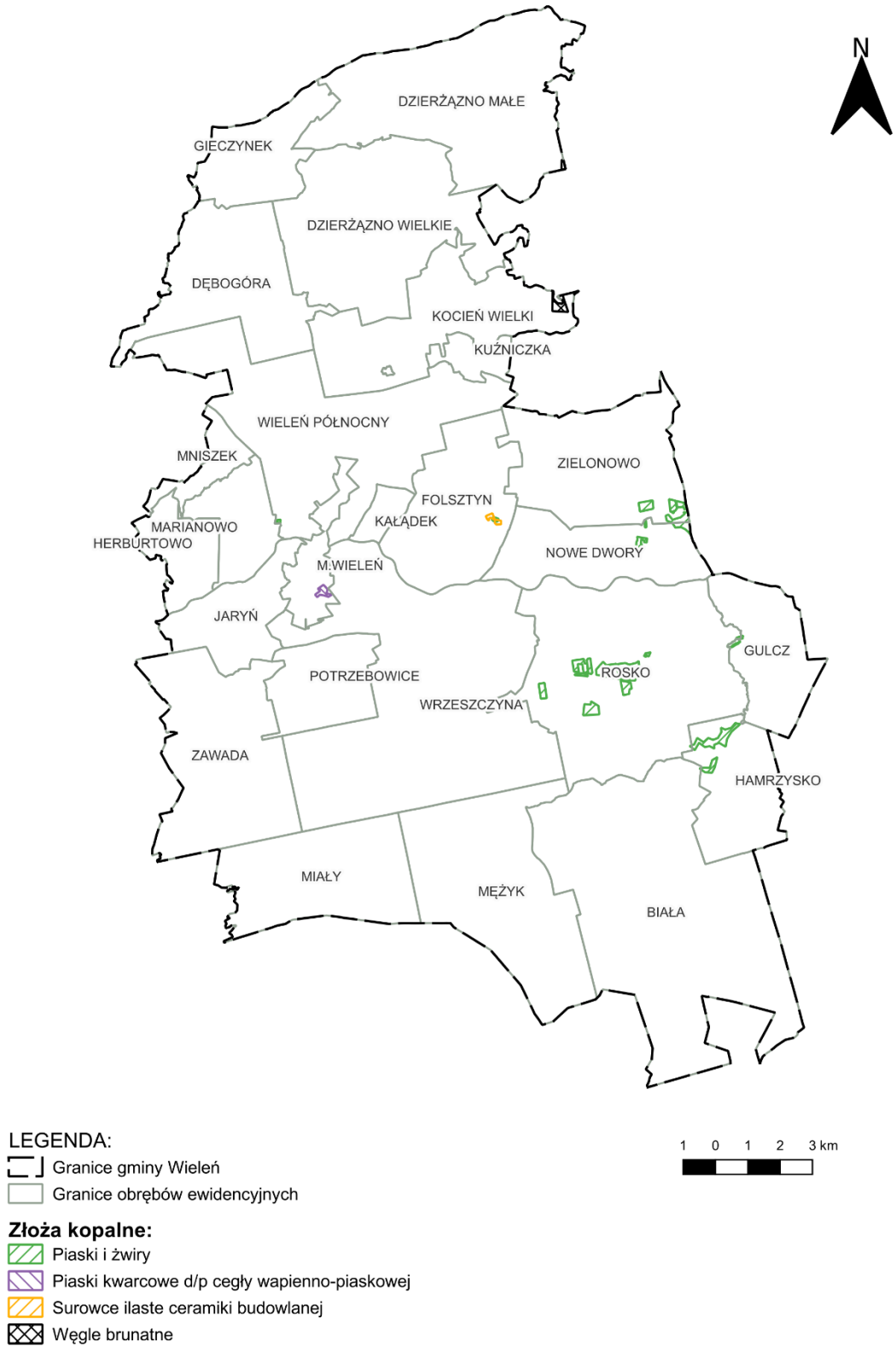

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z pgi.gov.pl

5.4.3. Lokalizacja farm wiatrowych

Na podstawie informacji pozyskanej z portalu mapowego, prowadzonego przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (geoportal.gov.pl) oraz otwartych danych pobranych z podkładu mapowego Open Street Map (https://overpass-turbo.eu/), na terenie Gminy Wieleń brak istniejących elektrowni wiatrowych.

Najbliższe obiekty znajdują się w gminach: Drawsko, Krzyż Wielkopolski, Wronki, jednakże są to tylko pojedyncze obiekty. Największe farmy wiatrowe w tej części Polski znajduje się w gminach: Budzyń, Gołańcz i Margonin.

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 553 z późn. zm.), elektrownie wiatrowe muszą być lokalizowane w odległości równej lub większej dziesięciokrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej. W zmienionej ustawie pojawił się nowy zapis, który umożliwia zmniejszenie tej odległości do minimum 700 m. Określenie mniejszej odległości niż dziesięciokrotność wysokości, ale nie mniejszej niż 700m odbywa się na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 5. Obszary oddziaływania istniejących farm wiatrowych na tle powiatów: chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, międzychodzki, międzyrzecki, obornicki, pilski, strzelecko-drezdenecki, szamotulski i wałecki

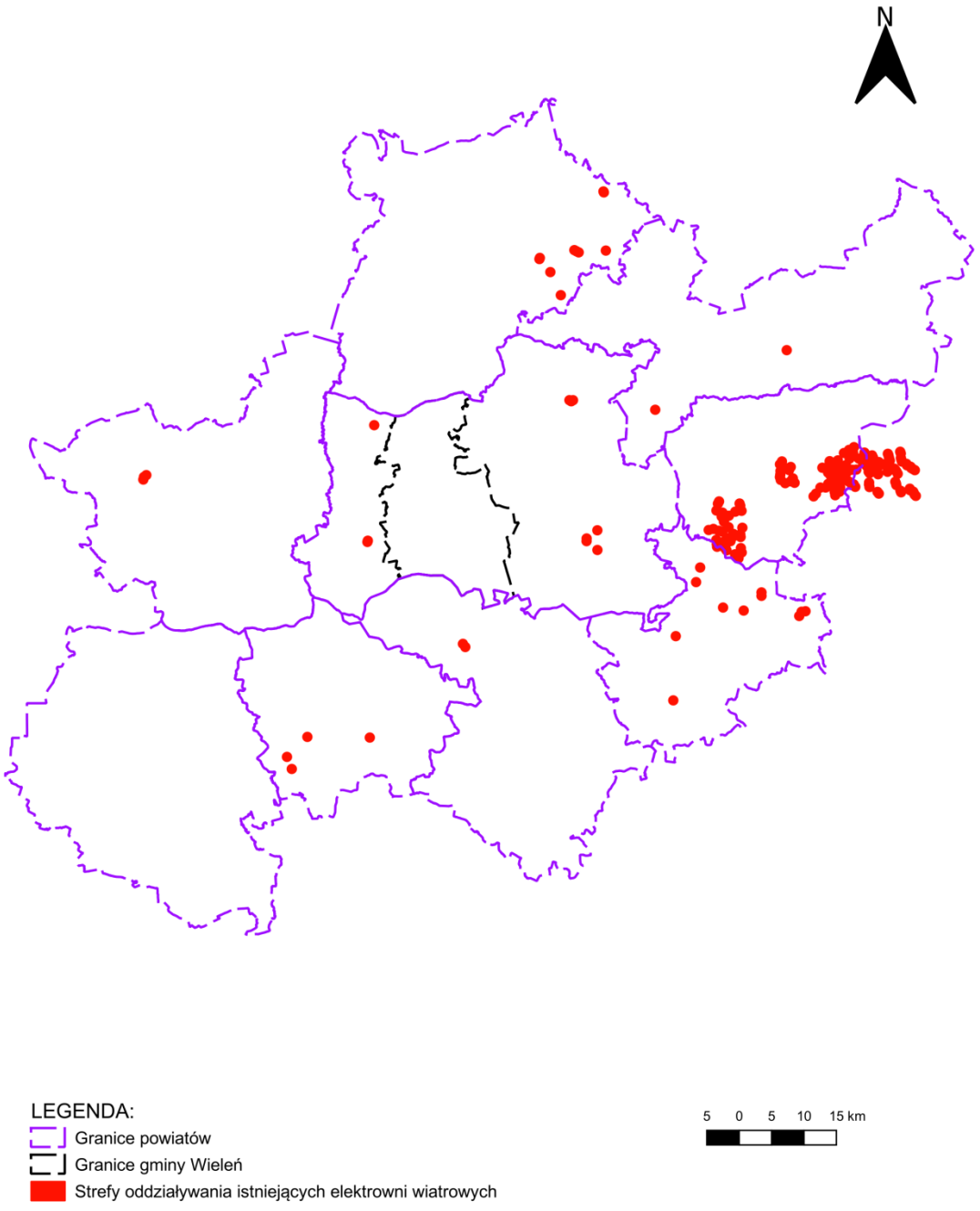

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

5.4.4. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Aktami prawa miejscowego, które regulują politykę przestrzenną gminy, a także jej zagospodarowanie, są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Na terenie Gminy Wieleń obowiązuje 52 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obejmują one ok. 42642 ha gminy, co oznacza, że ok. 96% powierzchni gminy objęta jest mpzp. Najstarszy plan miejscowy został uchwalony w 1996 r., natomiast ostatni mpzp w 2024 r. Widoczne jest kilka głównych celów uchwalenia mpzp w Gminie Wieleń:

1. Utworzenie i uregulowanie istniejących terenów oraz nowych pod przyszłą zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną wraz z otaczającymi je terenami leśnymi i rolnymi,
2. Objęcie ochroną gruntów rolnych i leśnych – zdecydowanie dominujące przeznaczenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmująca większość powierzchni gminy,
3. Utworzenie zaplecza turystyczno-rekreacyjnego poprzez tereny pod zabudowę letniskową na obrzeżach miejscowości, w sąsiedztwie terenów zielonych oraz jezior.

Tabela 13. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w Gminie Wieleń w latach 1996-2024

Rok	Liczba mpzp
1996	4
1998	2
1999	2
2000	2
2001	2
2002	3
2003	1
2004	1
2006	1
2009	3
2010	1
2011	3
2012	1
2013	2
2014	5
2015	1
2016	2
2017	3
2019	2
2021	2
2022	5
2023	2
2024	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gminnego rejestru urbanistycznego

Rysunek 6. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w Gminie Wieleń

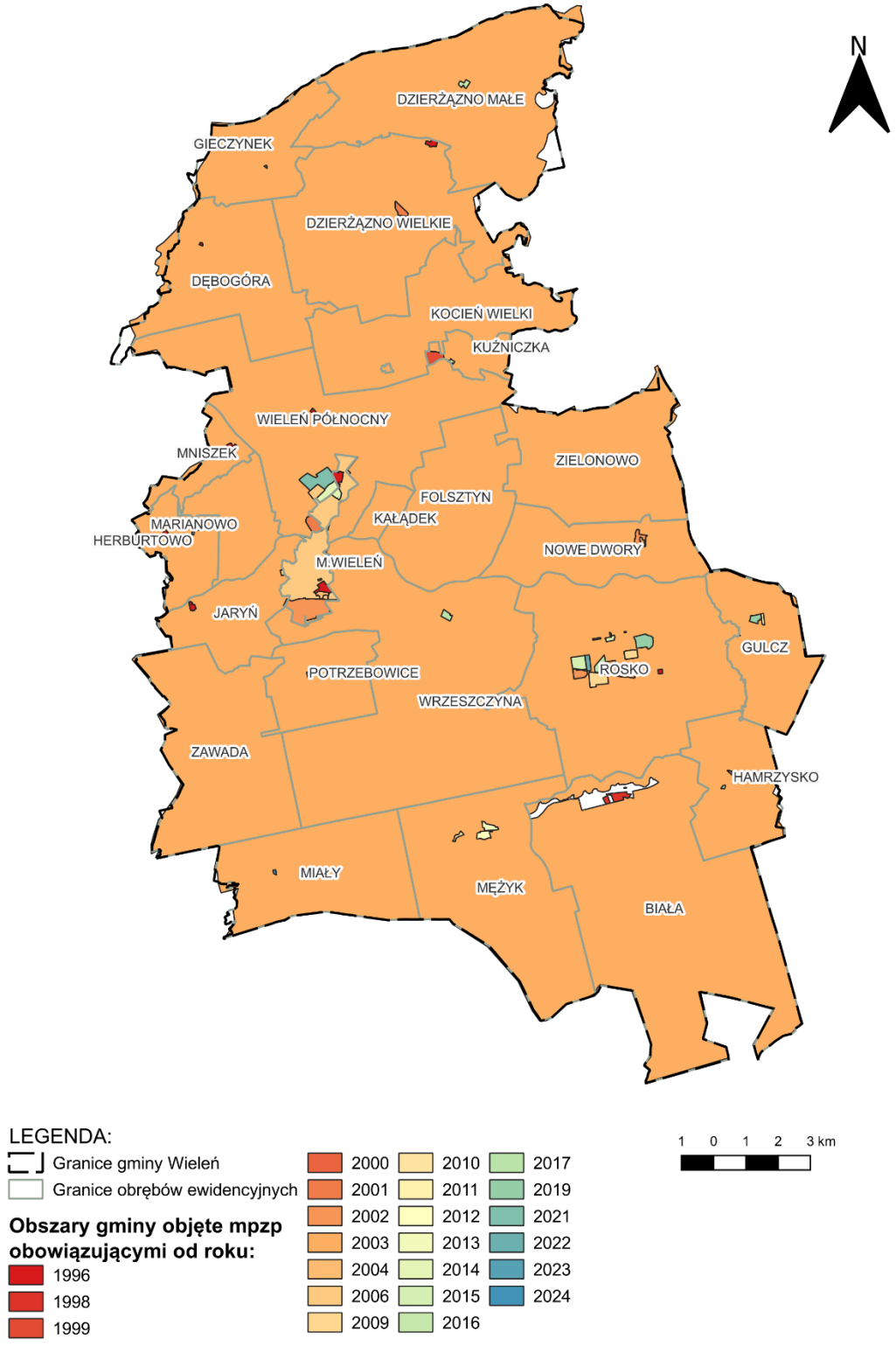

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gminnego rejestru urbanistycznego

5.4.5. Hydrologia

Zgodnie z danymi udostępnianymi przez Wody Polskie, Gmina Wieleń znajduje się w Obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Noteci oraz Warty.

Głównymi ciekami wodnymi są: Noteć, Bukówka, Miała, Człopica oraz Gulczanka.

Na terenie gminy występuje niewielkie jezioro Białe posiadające własne jednolite części wód powierzchniowych.

Gmina Wieleń położona jest w obrębie:

- pięciu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzecznych – Noteć, Bukówka, Miała, Człopica oraz Gulczanka.

Tabela 14. Jednolite Części Wód Powierzchniowych w Gminie Wieleń

Lp.	Krajowy kod JCWP	Nazwa JCWP	Aktualny stan	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
JCWP Rzeczne				
1.	RW60001218879	Noteć od Kanału Romanowskiego do Drawy	Zły	Zagrożona
2.	RW6000091887899	Bukówka	Zły	Zagrożona
3.	RW600011188929	Miała	Zły	Zagrożona
4.	RW6000151888969	Człopica	Zły	Zagrożona
5.	RW600010188769	Gulczanka	Zły	Zagrożona
6.	RW60001018734	Rów Rzeciński	Zły	Zagrożona
7.	RW60001218759	Warta od Samy do Kamionki	Zły	Zagrożona
JCWP Jeziorne				
1.	LW10857	Kruteckie	Zły	Zagrożona
2.	LW10858	Białe	Zły	Zagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wody.isok.gov.pl

Gmina Wieleń położona jest na obszarze Jednolitej Części Wód Podziemnych:

- PLGW600025 – stan JCWPd został określony jako dobry, a poziom ryzyka jako niezagrożony,
- PLGW600034 – stan JCWPd został określony jako dobry, a poziom ryzyka jako niezagrożony,
- PLGW600041 – stan JCWPd został określony jako dobry, a poziom ryzyka jako niezagrożony.

Na obszarze gminy Wieleń zlokalizowane są fragmenty dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie,
- Pradolina Toruń – Eberswalde.

Rysunek 7. Jednolite Części Wód Powierzchniowych i Podziemnych

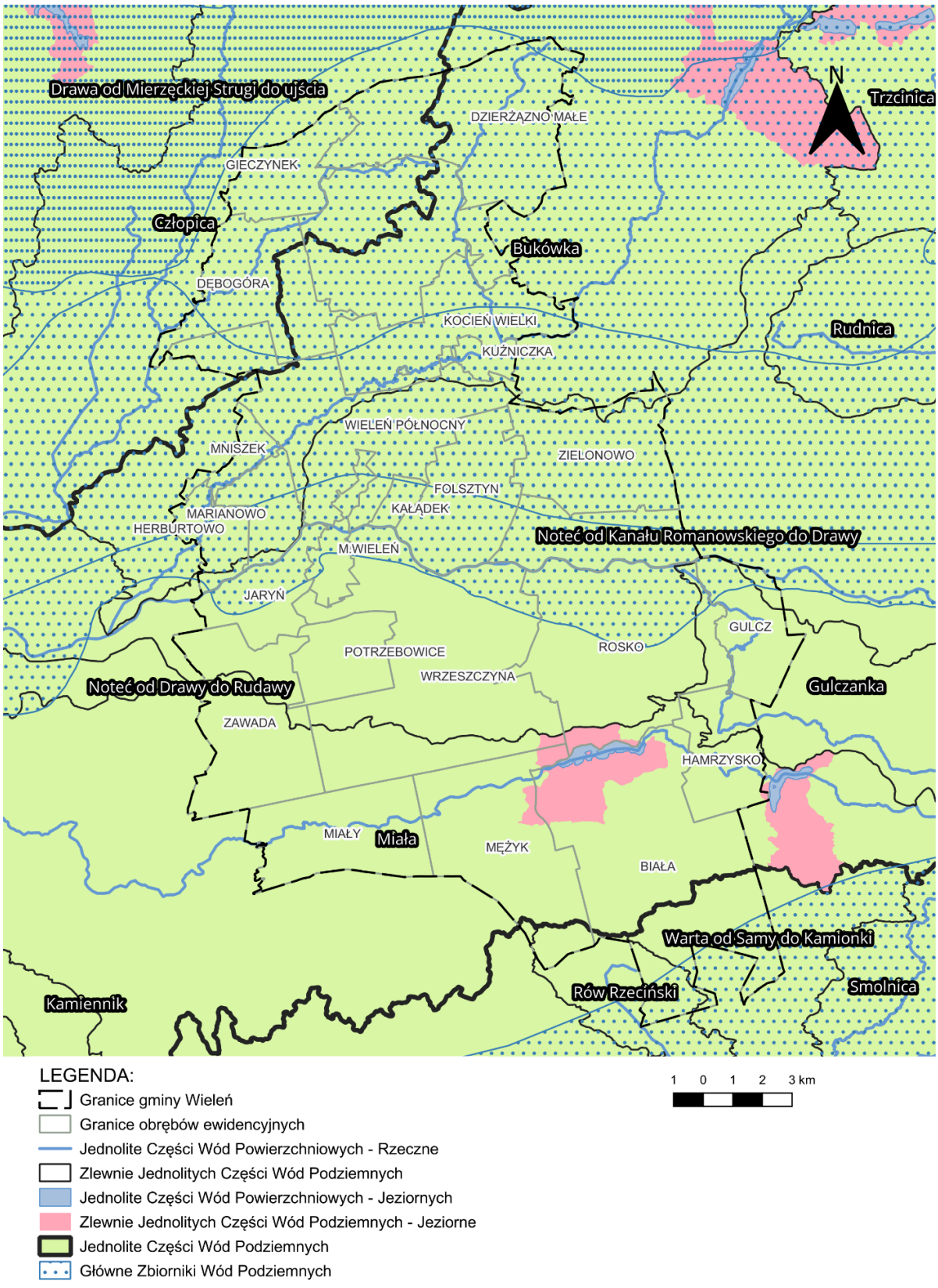

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wody.isok.gov.pl

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie opracowuje:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (PGW Odry) – jest to obligatoryjny, opracowywany cyklicznie (co 6 lat; również podlega on cyklicznym aktualizacjom i przeglądom) dokument strategiczny, który obejmuje: analizę cech hydrologicznych obszaru dorzecza, ocenę stanu ilościowego i chemicznego, identyfikację oddziaływań antropogenicznych, ustalenie celów środowiskowych, opracowanie sieci i programów monitoringu, repertuar działań i środków zaradczych oraz konsultacje społeczne i listę organów odpowiedzialnych. Opracowanie tego dokumentu wynika z wymogów europejskiej Ramowej Dyrektywy Wodnej.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry – celem tego dokumentu jest ograniczenie potencjalnych, negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. Realizacja wybranych działań prowadzi do obniżenia strat powodziowych i minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Celami Planu są: zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, obniżenia istniejącego ryzyka powodziowego, poprawa gotowości i reagowania na powodzie. Dokument jest opracowywany cyklicznie co 6 lat, oraz systematycznie podlega przeglądom i aktualizacjom.
- Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) – jest to strategiczny, krajowy dokument planistyczny. Jego głównym celem jest przeciwdziałania skutkom suszy i jest on podzielony na cztery cele szczegółowe: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód, edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą, stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Dokument ten jest opracowywany raz na 6 lat i podlega on cyklicznym przeglądom i aktualizacjom.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2024 poz.1087 ze zm. - dalej Prawo wodne) ustalono, że na obszarze Gminy Wieleń znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) i b) Prawa wodnego, tj. jest obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi p=1% lub p=10%, a także na obszarze, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (p=0,2%) oraz obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy – obszary te znajdują się w rejonie rzeki Bukówka. Zgodnie z art. 176 prawa wodnego wprowadzane są zakazy mające na celu zapewnienie stabilności i szczelności wałów.

Rysunek 8. Obszary zagrożenia powodziowego

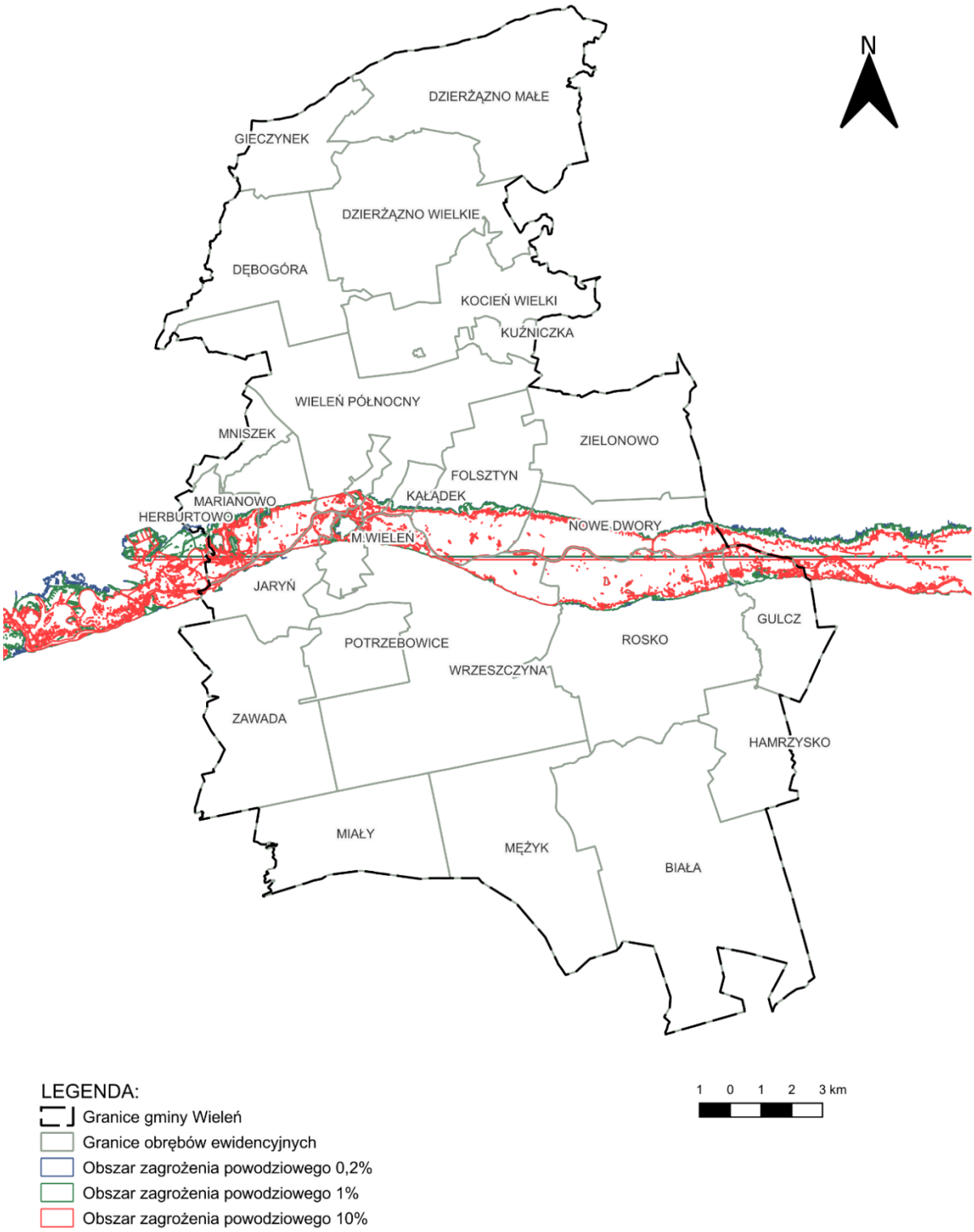

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Zgodnie z obowiązującym Planem przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Wieleń położona jest:

- w większości na obszarze silnego zagrożenia suszą atmosferyczną, obszary gminy zlokalizowane na jej północnym, południowym oraz zachodnim krańcu znajdują się na obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą;
- środkowa oraz wschodnia część gminy znajduje się w obszarze umiarkowanego zagrożenia suszą hydrologiczną, natomiast północna i południowa część – w obszarze silnego zagrożenia;
- w całości na obszarze słabo zagrożonym suszą hydrogeologiczną;
- głównie środkowa i północna część gminy (oraz południowy kraniec gminy) znajduje się w obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą, natomiast południowa część oraz ta zlokalizowana pomiędzy środkową, a północną – w obszarze słabego zagrożenia suszą rolniczą (tereny zalesione).

W łącznym zestawieniu Gmina Wieleń znajduje się w trzech różnych obszarach łącznego zagrożenia suszą. Rozmieszczenie zagrożeń zostało zaprezentowane na rysunku nr 8.

Rysunek 9. Zagrożenia suszą

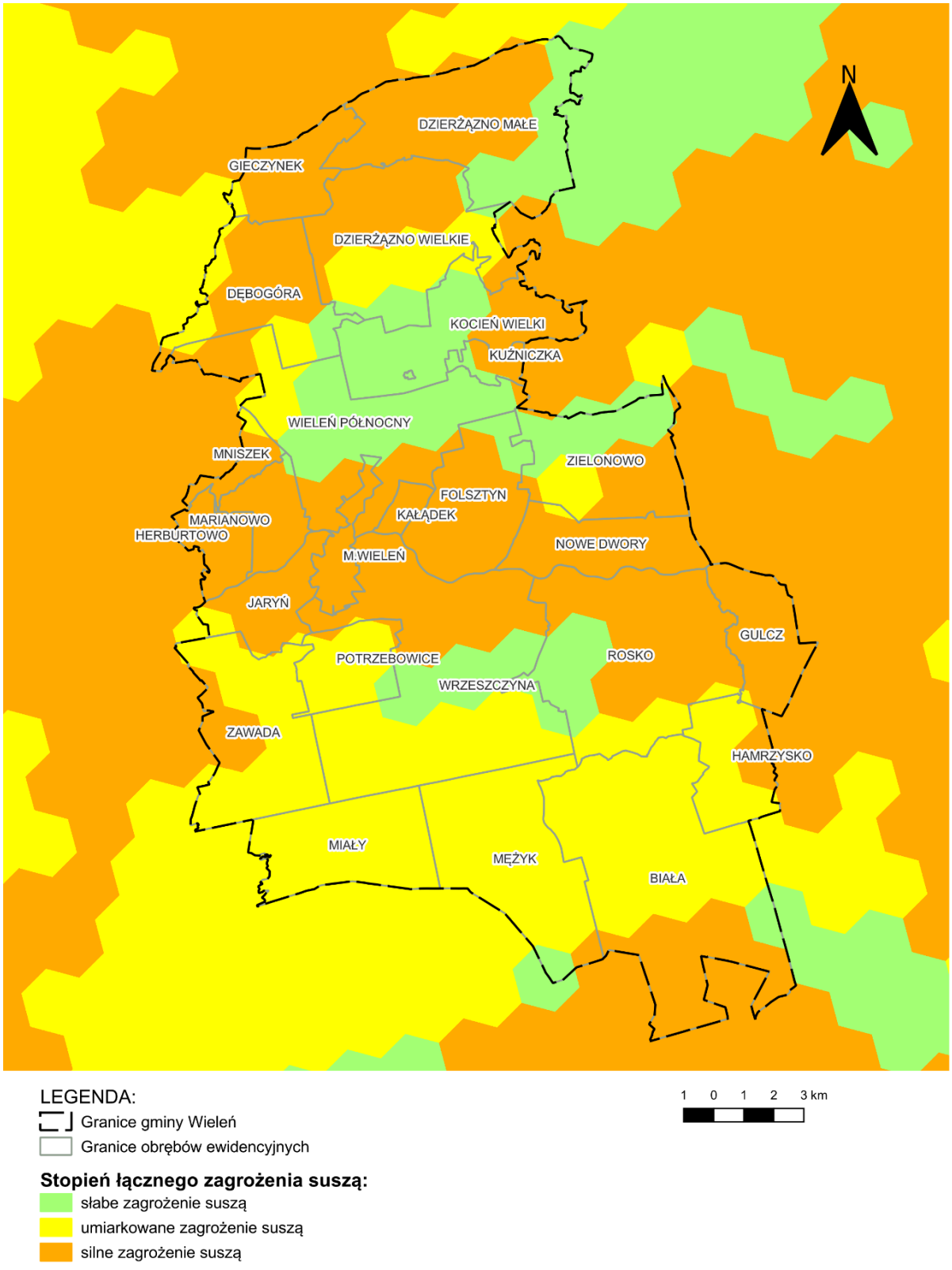

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

5.4.6. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Gmina Wieleń nie posiada aktualnego Gminnego Programu Rewitalizacji (dokument w przygotowaniu). Tym samym nie został wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Wieleń.

5.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wieleń

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wieleń jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych, i wynika z wizji rozwoju gminy i celów strategicznych, które przedstawiają się następująco:

Wizja:

Gmina Wieleń to bogaty historycznie, kulturowo i przyrodniczo ośrodek miejsko-wiejski w północnej Wielkopolsce z rozbudowaną infrastrukturą społeczną, wykorzystującą dla swojego dynamicznego rozwoju położenie i walory środowiska naturalnego. To atrakcyjne miejsce do zamieszkania i pracy. To „serce" Puszczy Noteckiej.

Cele strategiczne

1. **Cel strategiczny nr 1. Atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i pracy**
2. **Cel strategiczny nr 2. Nowoczesna oferta służąca integracji społeczności lokalnej oraz rozwojowi turystyki, rekreacji i aktywnego wypoczynku.**

Docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy Wieleń, wynikającą z modelu i uwzględniającą powyższe aspekty, szczegółowo przedstawiono w punkcie 5.7. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wieleń.

5.5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Wieleń położona jest w północno-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Od północy graniczy z gminą Człopa (województwo zachodniopomorskie); od wschodu z gminami: Trzcianka, Czarnków (gmina wiejska), Lubasz; od południa z gminą Wronki oraz od wschodu z gminami: Drawsko i Krzyż Wielkopolski.

Gmina Wieleń ma specyficzny kształt granic administracyjnych. Jest to gmina wydłużona wertykalnie, natomiast zawężona horyzontalnie. Głównym ośrodkiem jest miasto Wieleń zlokalizowany w centralno-wschodniej części gminy.

Struktura osadnicza gminy została historycznie ukształtowana przez, charakterystyczne dla tego rejonu Polski, uwarunkowania środowiskowe – wysoką lesistość oraz rzekę z bardzo szeroką i uwidocznioną morfologicznie dolinę rzeczną. Gmina jest w bardzo czytelny sposób podzielona poprzez rzekę Noteć oraz jej dolinę na trzy części: środkową – objętą wspomnianą rzeką Noteć (znajduje się tutaj miasto Wieleń), północną oraz południową.

W północnej części zlokalizowanie miejscowości ma charakter rozproszony. Większe wsie położone są poza terenami leśnymi, wokół nich ukształtowane zostały przez działalność człowieka tereny rolnicze.

W południowej części wsie zlokalizowane są w większości w sposób liniowy, wzdłuż południowej krawędzi doliny rzeki Noteć i rzeki Miała oraz w pobliżu licznie występujących na obszarze gminy Wieleń jezior. Ta część charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem lesistości. Występuje zdecydowanie mniejsza powierzchnia terenów rolnych niż w północnej części gminy.

Jednostki osadnicze gminy skomunikowane są pomiędzy sobą drogami lokalnymi (gminnymi i powiatowymi) oraz w skali całej gminy, głównie z centralnym ośrodkiem – Miastem Wieleń, poprzez dobrze rozwiniętą sieć dróg wojewódzkich.

Osadnictwo Gminy Wieleń charakteryzuje niski stopień rozproszenia zabudowy. Poza miejscowościami Dzierżążno Wielkie i Małe, Kocień Wielki, Kuźniczka i Gulcz, zabudowa wsi ma charakter zwarty, o dobrej dostępności komunikacyjnej. Przy wielkości gminy, ma to istotne znaczenie dla nakładów inwestycyjnych w zakresie drogownictwa i uzbrojenia technicznego jednostek osadniczych.

Miasto Wieleń również posiada bardzo charakterystyczną strukturę przestrzenną spowodowaną specyficznym położeniem na obszarze doliny Noteci. Jest on czytelnie podzielony na trzy części: „Stare Miasto” (część środkowa), Wieleń Północy (Wieleń Prawobrzeżny) oraz Wieleń Południowy (Wieleń Lewobrzeżny). Granice miasta, podobnie jak gminy, są wydłużone wertykalnie, a zawężone horyzontalnie.

Pod względem funkcjonalności jednostek osadniczych głównym ośrodkiem w gminie jest miasto Wieleń. Pełni główne funkcje administracyjne, usługowe, kulturowe, oświatowe oraz produkcyjne (co oznacza, że jest głównym miejscem pracy dla sporej części mieszkańców gminy). Jednostkami osadniczymi predysponowanymi do wielofunkcyjnego rozwoju, są wsie Dzierżążno Wielkie, Miały, Rosko i Wrzeszczyna.

Pozostałe miejscowości, ze względu na wysokie skumulowanie funkcji osadniczych w mieście Wieleń, zachowują dotychczasowy rolniczy charakter. Ponadto, w niektórych miejscowościach, szczególnie tych zlokalizowanych w południowej części gminy, w pobliżu jezior, zauważalny jest dokonany proces przekształcania funkcji rolniczej w funkcję turystyczno-letniskową (wsie Biała, Hamrzysko, Mężyk).

Rysunek 10. Hierarchia sieci osadniczej w Gminie Wieleń

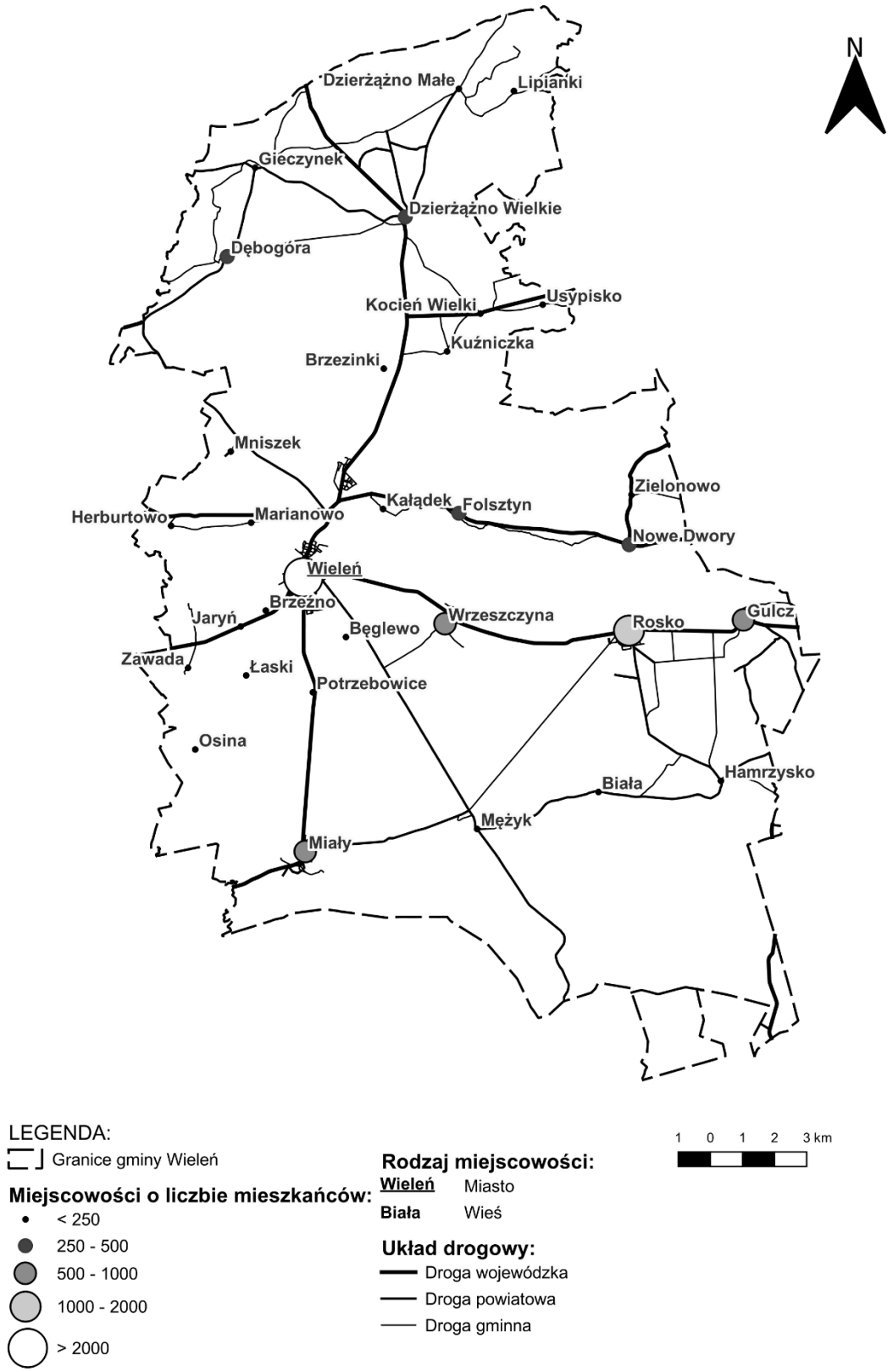

Źródło: Opracowanie własne

Analiza ludności Gminy Wieleń w latach 2013-2023 wykazuje nieprzerwany i w ostatnich latach intensyfikujący się proces zmniejszania liczby mieszkańców gminy. W roku 2023 gminę zamieszkiwało łącznie 11.675 mieszkańców, natomiast w 2013 r. – 12.686. W perspektywie 10 lat liczba mieszkańców Gminy Wieleń zmalała o około 8%.

Poniższy wykres prezentuje liczbę ludności w Gminie Wieleń od 2013 r. do 2023 r. Zauważalny jest proces wyludniania się gminy. Dziesięcioletni stały trend malejący liczby mieszkańców prawdopodobnie będzie się dalej utrzymywał w kolejnych latach. Przedział lat 2019-2023 wskazuje, że proces ten może nabierać na sile w drugiej połowie obecnej dekady.

Wykres 4. Liczba ludności w latach 2013-2023 w Gminie Wieleń

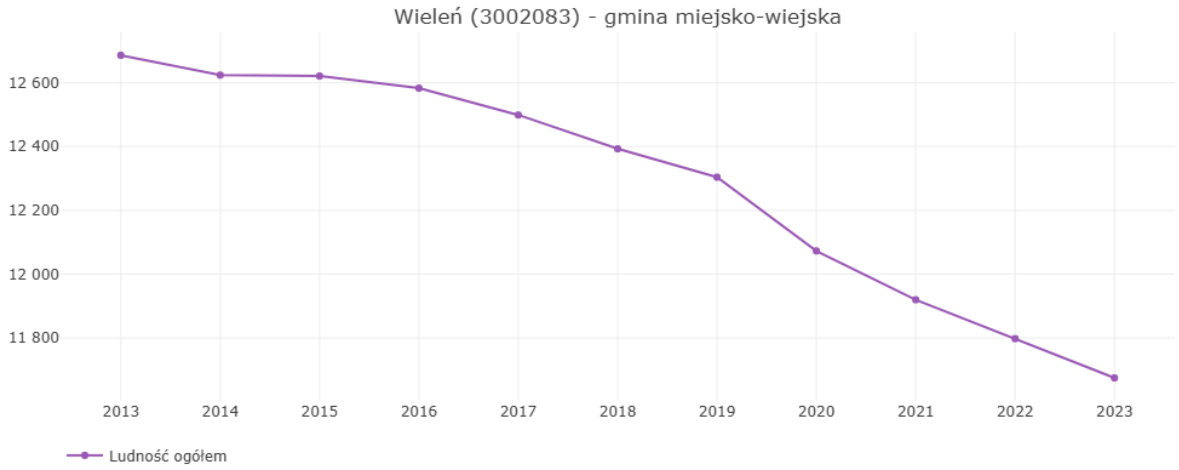

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z https://analizy.monitorrozwoju.pl/

Dzieląc populację Gminy Wieleń ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny można zaobserwować niepokojące zmiany na przestrzeni lat 2013-2023. W gminie zdecydowanie dominuje grupa ludności w wieku produkcyjnym, tj. w wieku od 15 lat do 59 u kobiet i 64 u mężczyzn. Współczynnik obciążenia demograficznego, czyli stosunek liczby osób w wieku przed i poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wahał się na przestrzeni lat. Najniższy odnotowano w 2013 r. i wynosił aż 0,58, natomiast najwyższy wystąpił w roku 2021 - 1,49. Najnowsze dane z 2023 roku wskazują wartość 0,72. W ciągu ostatnich 10 lat wskaźnik ten nieprzerwanie rósł.

Poniższy wykres obrazuje zmiany w udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Widoczny jest ciągły spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2023 przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co jednoznacznie wskazuje na starzenie się społeczeństwa i kończenia przez coraz większą liczbę osób aktywności zawodowej. Ponadto, rok rocznie rodzi się coraz mniej dzieci, co również negatywnie wpłynie na populację gminy.

Wykres prezentuje bardzo negatywny trend w strukturze populacji całej gminy. W ostatnich dziesięciu latach, nieprzerwanie maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy ciągłym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jednoznacznie obrazuje to starzenie się społeczeństwa gminy, przy jednoczesnym niewystarczającym „zabezpieczeniu" populacji przez narodziny nowych mieszkańców.

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Wieleń w latach 2013-2023

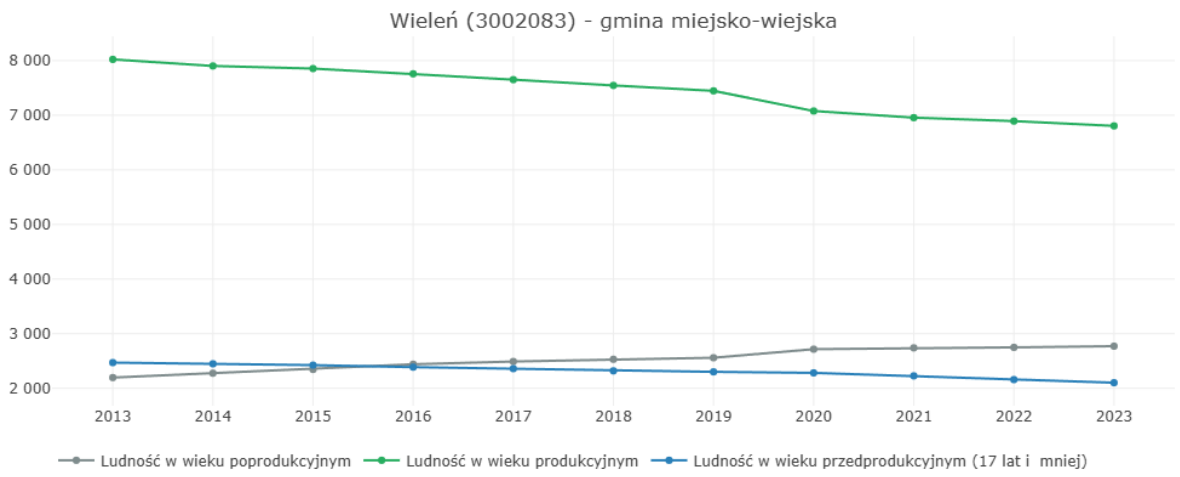

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z https://analizy.monitorrozwoju.pl/

Zgodnie z danymi udostępnianymi przez Monitor Rozwoju Lokalnego, w Gminie Wieleń w latach 2013-2023 postępowało starzenie się społeczeństwa lokalnego. W 2013 r. najliczniejszymi przedziałami wiekowymi były te od 20 do 40 lat oraz od 50 do 54 lat. Na piramidzie wieku widoczne są właśnie te dwa wyże demograficzne w gminie, następujące po sobie co około 25-30 lat. Osoby z drugiego wyżu stanowią w większości potomstwo osób z pierwszego. Jest to klasyczne zastępowanie pokoleń bez większego wpływu migracji na ten stan – niemal niezmienna liczba ludności w przeciągu interwału pokoleniowego. Ponadto pomiędzy wyżami demograficznymi widać niewielki spadek liczebności ludności. U osób w podeszłym wieku (65+) uwidacznia się znaczna różnica w liczbie ludności ze względu na płeć; widoczny się wskaźnik feminizacji. W najstarszych przedziałach wiekowych znajduje się około cztery razy więcej kobiet niż mężczyzn. Piramida wieku, w której podstawa jest węższa od jej środkowej części, oznacza społeczeństwo starzejące się wolno bez możliwości pełnego zastępowania się pokoleń.

Wykres 6. Piramida wieku mieszkańców Gminy Wieleń w 2013 r.

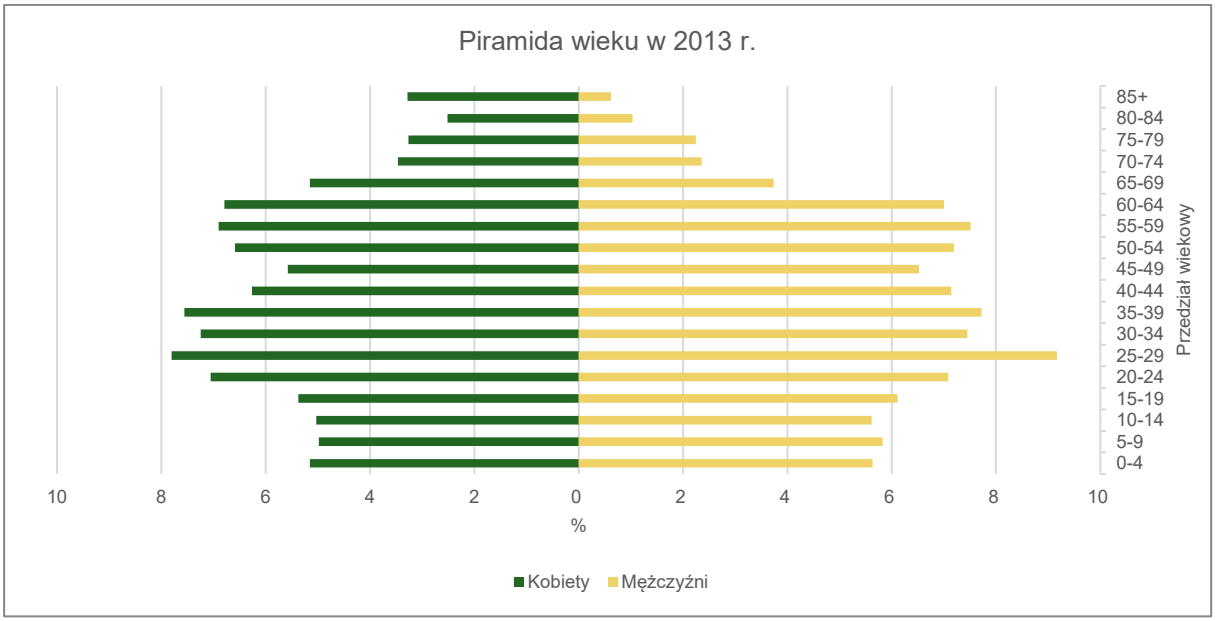

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z https://analizy.monitorrozwoju.pl/

Piramida wielu dla roku 2023 przedstawia nieco inne, ale znacznie bardziej pesymistyczne informacje. Jest zdecydowanie węższa u podstawy i szeroka od połowy w kierunku szczytu. Oznacza to, że ogół społeczeństwa gminy Wieleń przyspieszył proces starzenia się. Rodzi się zdecydowanie mniej dzieci, młodszy szczyt demograficzny w 2013 r. nie doprowadził do pojawienia się kolejnego szczytu w 2013 – brak procesu zastępowania pokoleń. Natomiast starszy szczyt z 2013 r. w sporej części wszedł w poprodukcyjny przedział wiekowy. Prognozuje to w kolejnych latach zawężanie się podstawy piramidy, przy jednoczesnym rozszerzaniu się jej szczytu, co jednoznacznie wskazuje na przyspieszony proces starzenia się społeczeństwa gminy i coraz większego obciążenia demograficznego.

Wykres 7. Piramida wieku mieszkańców Gminy Wieleń w 2023 r.

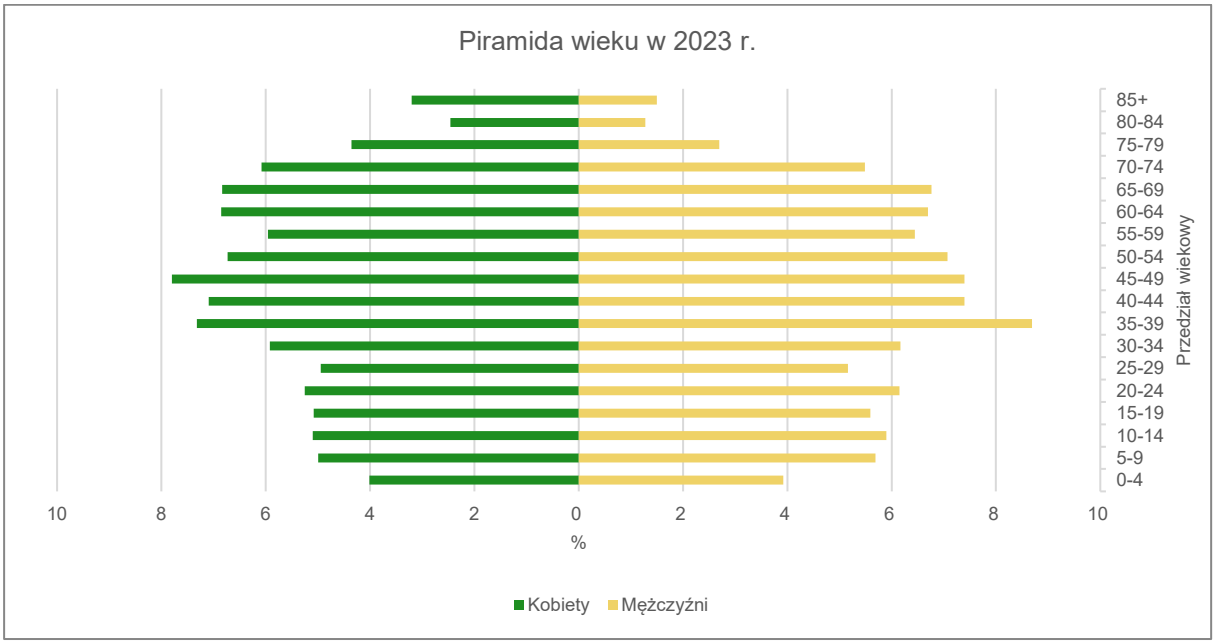

Opracowanie własne na podstawie danych z https://analizy.monitorrozwoju.pl/

Gmina Wieleń w przeciągu ostatnich 10 lat nieustannie się wyludnia i starzeje. Powyżej przedstawione dane pozwalają postawić tezę, iż z biegiem lat liczba ludności nadal będzie się zmniejszać. Średni wiek mieszkańca stanie się coraz wyższy, powodując starzenie się społeczeństwa. Będzie postępować zmniejszanie się liczby osób mogących podjąć pracę, a zwiększy liczba osób w wieku poprodukcyjnym przy jednocześnie malejącej liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym, będących przyszłym pokoleniem osób pracujących. Skutkiem będzie drastyczny wzrost obciążenia demograficznego. Oznacza to, że znacząco będzie maleć zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, a także na nowe miejsca w pracy w gminie, przy jednoczesnym wzroście wydatków na pomoc osobom starszym i dostosowaniu struktury gminy do ich wymagań. W konsekwencji osłabną czynniki wpływające na rozwój struktury osadniczej i przestrzennej gminy.

5.5.2. System powiązań przyrodniczych

Ukształtowanie terenu

Gmina Wieleń, położona w północno-zachodniej Polsce w województwie wielkopolskim, przecięta w połowie szeroką doliną rzeki Noteci, charakteryzuje się urozmaiconym ukształtowaniem terenu. Leży na granicy Pojezierza Wielkopolskiego i Kotliny Gorzowskiej, co sprawia, że teren jest widocznie zróżnicowany pod względem rzeźby. Dominują tu obszary równinne (w środkowej części gminy) i faliste (część północna i południowa), choć występują również wzniesienia morenowe i obszary sandrowe. Ważnym elementem krajobrazu są doliny rzek, zwłaszcza Noteci, która przepływa przez gminę, tworząc szeroką wybitnie wyróżniającą się w krajobrazie regionu pradolinę.

Wzdłuż Noteci rozciągają się obszary o podmokłym charakterze, z torfowiskami i rozlewiskami. Na terenie gminy znajdują się także liczne jeziora polodowcowe, które są pozostałością po ostatnim zlodowaceniu. Wiele z nich otoczonych jest lasami, w tym dużymi kompleksami Puszczy Noteckiej, która zajmuje znaczną część gminy. Sprawia to, że gmina jak i cały region charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi.

Wysokości względne są niewielkie. W rejonie doliny Noteci wahają się od około 30 do 35 m n.p.m. Natomiast w północnym i południowym skraju gminy tereny wznosi się do około 90m n.p.m. Nachylenie terenu jest raczej niewielkie, szczególnie poza terenami leśnymi, co czyni teren sprzyjającym dla rolnictwa. Gleby są różnorodne, od piaszczystych po bardziej żyzne. Naturalne elementy krajobrazu łączą się z działalnością człowieka, tworząc harmonijny, atrakcyjny pod względem przyrodniczym i turystycznym region.

Warunki geologiczne

Warunki geologiczne gminy Wieleń są związane z jej położeniem na obszarze powstałym w wyniku zlodowaceń, szczególnie działalności lodowców plejstoceńskich. Gmina charakteryzuje się dominacją osadów polodowcowych, takich jak: piaski, żwiry, gliny zwałowe i iły. Tworzą one różnorodne formy geologiczne, w tym moreny, sandry oraz równiny akumulacyjne. W szerokiej pradolinie Noteci występują osady rzeczne i torfowiska, które są pozostałością po długoletniej działalności rzek i procesach akumulacji organicznej.

Podłoże gminy składa się głównie z utworów czwartorzędowych, choć miejscami mogą występować starsze skały trzeciorzędowe przykryte grubą warstwą osadów. W dolinach i na terenach podmokłych spotyka się pokłady torfu i gytii, które mają znaczenie gospodarcze i ekologiczne.

Gleby

Cechą charakterystyczną gminy jest dominacja dwóch typów gleb. W dolinie rzek, głownie Noteci, występują gleby aluwialne i mady, które są bardziej żyzne i sprzyjają utrzymaniu i rozwojowi wydajnego rolnictwa. Natomiast pozostała część gminy, poza terenami leśnymi, charakteryzuje się glebami mniej jakościowymi pod kątem prowadzenia działalności rolnej. Na otwartych terenach w północnej części gminy dominują gleby piaszczyste, a w południowej (poza terenami leśnymi) głównie gleby torfowe i murszowe, które powstały w wyniku akumulacji materii organicznej. Wysoka lesistość gminy stanowi

barierę w wykorzystaniu gleb na cele rolnicze, a liczne formy ochrony przyrody ograniczają intensywność ich wykorzystania.

Hydrologia

Wyróżniającym się elementem hydrologii gminy jak i całego regionu jest szeroka pradolina rzeki Noteć. Na jej terenie występują liczne rozlewiska, starorzecza i tereny podmokłe, bardzo ważne w utrzymaniu korzystnych warunków wodnych, zarówno dla działalności człowieka jak i dla środowiska. Na terenie gminy występują licznie jeziora polodowcowe, szczególnie te w południowej części gminy pełnią funkcje przyrodnicze i rekreacyjne. Torfowiska występujące w sąsiedztwie jezior i rzek pomagają magazynować wodę. Obszar cechuje się dużym znaczeniem hydrologicznym w skali regionalnej, a zasoby wodne są chronione w ramach działań związanych z ochroną przyrody.

Szata roślinna

Szata roślinna na terenie gminy jest zróżnicowana, wpływają na to specyficzne uwarunkowania środowiskowe. Wynikają one z przecięcia gminy pradoliną Noteci. W związku z tym w gminie występują głównie dwa rodzaje lasów. Na obszarze doliny i innych terenach podmokłych dominują lasy łęgowe, natomiast poza nią, na terenach znacznie suchszych – lasy sosnowe. Poza lasami, na podmokłej części gminy rozwijają się zróżnicowane zbiorowiska roślinne – roślinność bagienna i szuwarowa. Na terenach wykorzystywanych rolniczo wykształciła się roślinność łąkowa, przeplatająca się z uprawianą przez człowieka. Charakterystycznymi gatunkami chronionymi roślin są storczyki i rosiczki występujące głównie na torfowiskach i obszarach zalesionych.

Przyroda i formy ochrony

Na terenie Gminy Wieleń oprócz krajowych form ochrony przyrody opisanych w podrozdziale 3.4.2. Formy ochrony przyrody występują także inne obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych:

- Lasy chronione, głównie:
  - Glebochronne,
  - Wodochronne,
  - Lasy na stałych powierzchniach naukowo-badawczych,
- Gleby chronione – wszystkie gleby mineralne klasy I-III oraz wszelkie gleby organiczne podlegają ochronie przed zmianą ich przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne. Największą powierzchnię w gminie zajmują gleby leśne, położone w północnym i południowym rejonie. Gleby organiczne dominują na obszarze doliny Noteci oraz w pobliżu jezior, rzek i innych terenów podmokłych. Z kolei gleby mineralne występują poza wymienionymi terenami, na obszarach wykorzystywanych rolniczo.

Wyżej opisane elementy środowiska przyrodniczego oraz prawnie ustanowione formy ochrony przyrody tworzą system powiązań przyrodniczych na terenie Gminy Wieleń. Większość obszaru gminy stanowią gęste kompleksy leśne, poprzecinane ciekami wodnymi, na których rozrzucone są niewielkie jeziora. Stanowi to bardzo zróżnicowany, rozległy oraz cenny przyrodniczo obszar (tylko niewielka część Puszczy Noteckiej znajduje się w obrębie Gminy Wieleń). Środkowa część gminy w większości stanowi fragment Doliny Noteci charakteryzujący się łąkami, pastwiskami oraz terenami podmokłymi,

poprzecinanymi niewielkimi ciekami wodnymi i rowami melioracyjnymi. Natomiast północna i południowa, nieco bardziej zróżnicowana pod względem rzeźby terenu pokryta jest lasami i polami uprawnymi. Całość uwarunkowań przyrodniczych na terenie gminy tworzy bardzo cenne w skali kraju warunki dla bytowania zwierząt, a także dla człowieka – pod kątem turystycznym i rekreacyjnym.

Wybitnie leśny i podmokły charakter gminy stanowi doskonałe warunki dla tworzenia spójnego lokalnego systemu powiązań przyrodniczych. Należy zatem prowadzić działania mające na celu utrzymanie i dalszą poprawę jakości powiązań i doprowadzić do możliwie największego zintegrowania elementów środowiskowych wewnątrz Gminy Wieleń, jak również z terenami wokół.

Najistotniejsze zasady ochrony środowiska i jego zasobów (powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, krajobrazu i przyrody) zostały zamieszczone w podrozdziale 5.6., dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Wieleń.

Rysunek 11. Elementy środowiska przyrodniczego w gminie

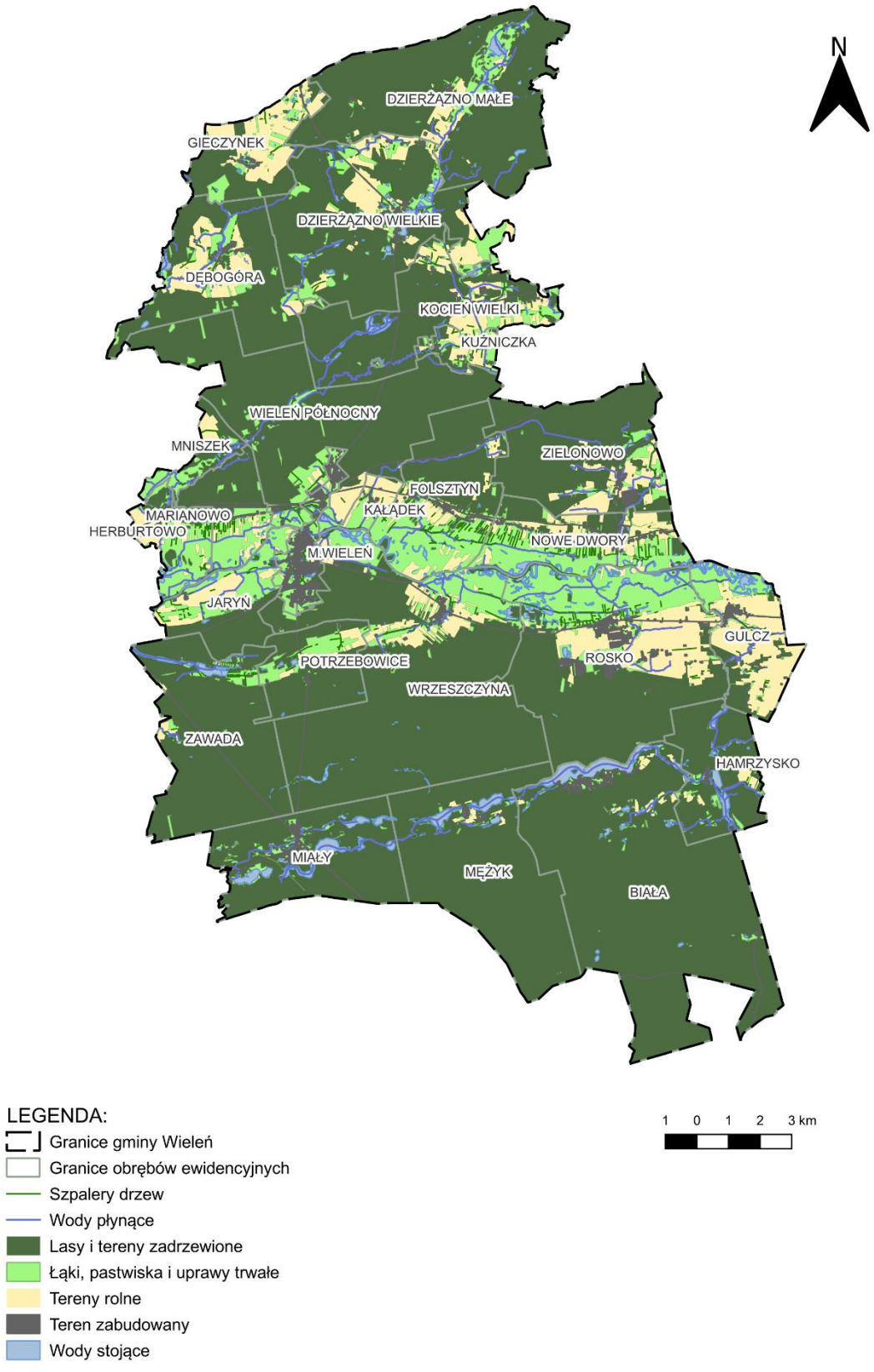

Źródło: Opracowanie własne

5.5.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Układ drogowy w Gminie Wieleń składa się z dróg: wojewódzkich nr 118, 123, 135, 140, 174, 177, 180 oraz 181, powiatowych oraz gminnych. Cechą charakterystyczną układu drogowego gminy jest bardzo rozwinięte skomunikowanie ponadlokalne drogami wojewódzkimi miasta Wieleń z większymi ośrodkami miejskimi wokół, tj. Trzcianką, Czarnkowem, Krzyżem Wielkopolskim i dalej Drezdenkiem oraz Dobiegniewem, pomimo pokrycia z zdecydowanej większości gminy poprzez lasy i tereny pól uprawnych. Uzupełnieniem układu podstawowego dróg w gminie są drogi powiatowe oraz gminne. Drogi powiatowe odpowiadają głównie za obsługę ruchu kołowego wewnątrz gminy, a także przygranicznego z gminami sąsiednimi. Natomiast drogi gminne odpowiadają głównie za obsługę podróżnych w obrębie danej miejscowości, gdzieniegdzie, także za połączenie sąsiednich miejscowości.

Podstawowy szkielet komunikacyjny gminy stanowią fragmenty aż ośmiu dróg wojewódzkich o nr:

- DW118 – ma długość około 4 km i stanowi połączenie dróg wojewódzkich nr 117 i 174. W gminie Wieleń ma długość ok. 3,8 km i prowadzi od miejscowości Nowe Dwory na północ do granicy gminy (miejscowość Zielonowo).
- DW123 – ma długość około 17 km i łączy miejscowość Huta Szklana w gminie Krzyż Wielkopolski z drogą krajową nr 22. Przez gminę Wieleń przebiega tylko niewielki fragment o długości ok. 500m w rejonie miejscowości Dębogóra, wzdłuż zachodniej granicy gminy.
- DW135 – ma długość około 21 km i łączy miasto Wieleń oraz wsie Potrzebowice i Miały z gminą Drawsko, gdzie krzyżuje się z DW133. W gminie Wieleń długość drogi wynosi ok. 11,5 km.
- DW140 – ma długość około 21 km. Łączy miasto Wronki z miejscowością Ciszkowo w gminie Czarnków. Droga przebiega przez południowo-wschodnią część gminy, w rejonie miejscowości Hamrzysko i ma długość ok. 3,7 km.
- DW174 – ma długość ok 54 km i łączy miasto Drezdenko z Kuźnicą Czarnkowską (gm. Czarnków). W gminie Wieleń przebiega horyzontalnie w jej centralnej części oraz przez północną część miasta Wieleń. Długość odcinka drogi wynosi ok. 17,3 km.
- DW177 – ma długość ok. 83 km i łączy miasto Czaplinek (woj. Zachodniopomorskie) z miastem Wieleń. Na terenie gminy odcinek ma długość ok. 16,9 km i znajduje się w jej północnej części.
- DW180 – ma długość ok. 44 km i łączy miasta Piła oraz Trzcianka z gminą Wieleń (w gminie łączy się z DW177 w rejonie miejscowości Kocień Wielki. Gminny odcinek drogi ma długość ok. 4,5 km.
- DW181 – ma długość ok 53 km i łączy Drezdenko z Czarnkowem, przebiegając przez miasto Wieleń. Podobnie jak DW174 ma układ horyzontalny i przebiega przez centralną część miasta Wieleń. Długość odcinka wynosi ok. 21,2 km.

Drugą pod względem kategorią dróg są drogi powiatowe. Przez Gminę Wieleń przebiega sześć dróg powiatowych o łącznej długości ok. 65 km:

- 1321P – Gieczynek - Dzierżążno Wielkie - Dzierżążno Małe; długość ok. 11,5 km,
- 1322P – Gieczynek - Dębogóra - Wieleń (ul. Spółdzielcza); długość ok. 13,2 km,
- 1337P – Miały - Mężyk - Biała - Hamrzysko; długość ok. 15,4 km,
- 1338P – Wieleń - (ul. Mężykowska) - Mężyk – granica gminy; długość ok. 15,5 km,
- 1339P – Rosko – Hamrzysko; długość ok. 6 km,
- 1340P – Gulcz – granica gminy; długość ok. 2,5 km.

Łączna długość dróg gminnych wynosi ponad 113,5 km. Część z nich posiada nawierzchnię asfaltową, jednakże większość (poza granicami miasta Wieleń) nadal pokryta jest nawierzchnią gruntową.

Przez gminę Wieleń przebiegają dwie linie kolejowe nr: 203 oraz 351. Linia kolejowa nr 203 to pierwszorzędna, odcinkowo jedno- i dwutorowa linia o znaczeniu państwowym. Łączy stację kolejową Tczew ze stacją Kostrzyn. Na obszarze gminy ma przebieg horyzontalny i na tym odcinku zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa w mieście Wieleń. Druga linia kolejowa nr 351 stanowi fragment międzynarodowej magistrali E59, łączącej stacje Poznań Główny ze Szczecinem Głównym. Jest głównym łącznikiem województwa zachodniopomorskiego z centralną częścią Polski. Na terenie gminy przebiega w południowo-zachodniej części i przy niej zlokalizowana jest jedna stacja – w miejscowości Miały.

Transport publiczny na terenie Gminy Wieleń prowadzony jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Pile (PKS) oraz prywatnych przewoźników.

Sieć dróg rowerowych na terenie Gminy Wieleń nie jest w wystarczającym stopniu rozbudowana i nie ma charakteru ciągłego. Zgodnie z Wielkopolską Bazą Dróg Rowerowych (opracowana przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu), drogi rowerowe występują tylko w części miasta Wieleń oraz w rejonie miejscowości Gulcz.

Rysunek 12. Infrastruktura transportowa

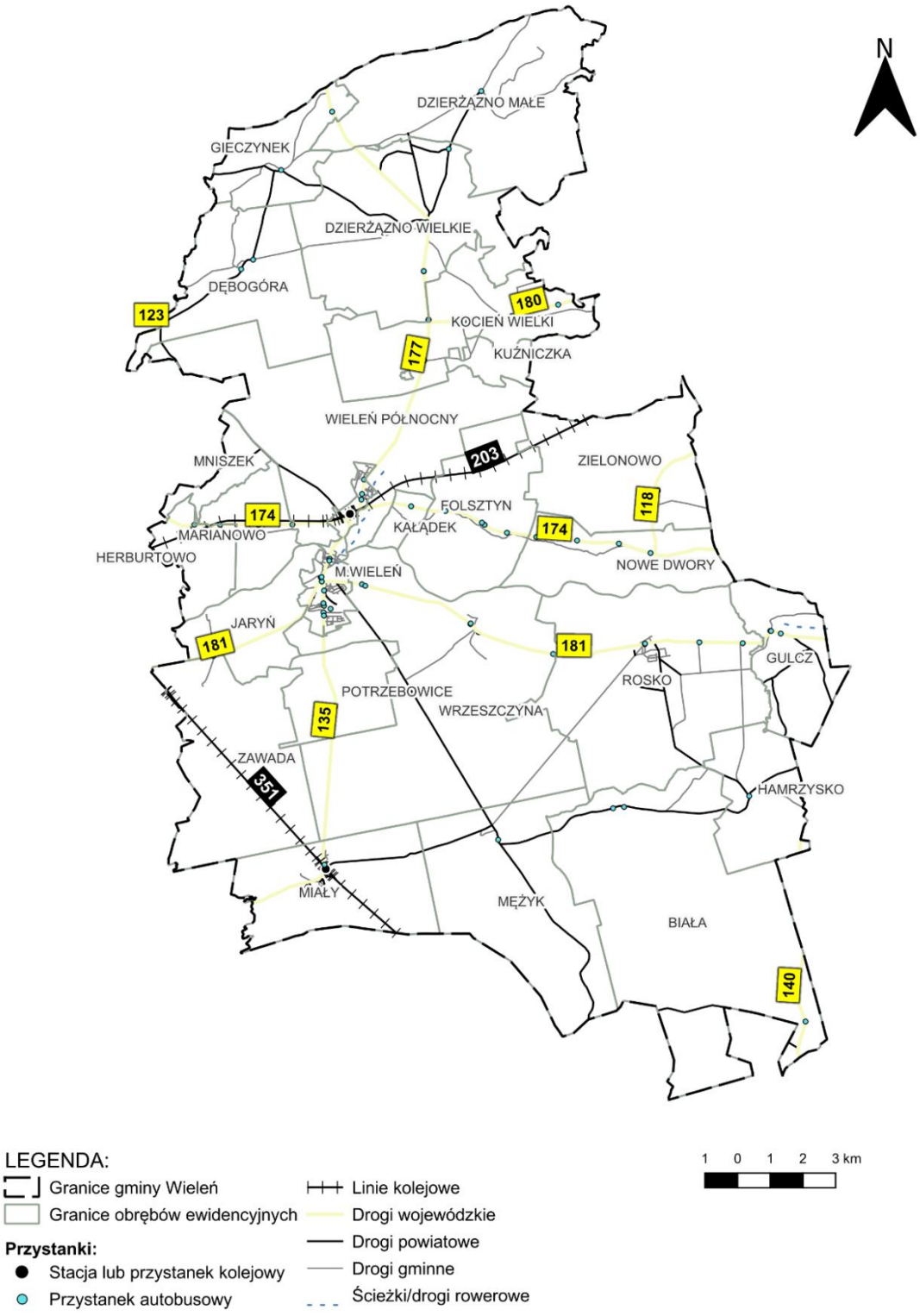

Źródło: Opracowanie własne

5.5.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Sieć wodociągowa

Na terenie gminy Wieleń zlokalizowanych jest pięć stacji uzdatniania wody (SUW):

- W miejscowości Dzierżążno Wielkie, obsługuje miejscowości: Dzierżążno Wielkie, Dzierżążno Małe, Dębogóra, Gieczynek, Kuźniczka i Kocień Wielki z wydajnością studni do 98 metrów sześciennych wody na dobę, wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W miejscowości Rosko, obsługuje miejscowości: Rosko, Biała, Hamrzysko i Mężyk z wydajnością studni do 276 metrów sześciennych wody na dobę, wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W miejscowości Gulcz, obsługuje tylko miejscowość Gulcz z koloniami z wydajnością studni do 101 metrów sześciennych wody na dobę, stacja wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W mieście Wieleń, przy ul. Janka z Czarnkowa obsługuje południową część miasta Wieleń oraz miejscowości Wrzeszczynę, Miały, Bęglewo i Potrzebowice z wydajnością studni do 1728 metrów sześciennych wody na dobę, stacja wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W mieście Wieleń, przy ul. Międzyleskiej obsługuje północną część Wielenia oraz miejscowości: Marianowo, Herburtowo, Kałądek, Folsztyn, Nowe Dwory i Zielonowo z wydajnością studni do 390 metrów sześciennych wody na dobę, wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody.

Rozwój sieci wodociągowej na terenie gminy Wieleń oraz zmiany w długości całkowitej sieci obrazuje poniższy wykres (dane GUS). W latach 1995-2011 zauważalny jest bardzo niewielki stopień wzrostu infrastruktury wodociągowej. Natomiast w dwóch kolejnych latach (2012 i 2013) zauważalny jest początek dalszego rozwoju sieci, by w kolejnych latach znacząco (o ok. 50%) zwiększyć wielkość sieci wodociągowej. Aktualne dane (na rok 2021) wskazują, że na terenie gminy znajduje się ponad 152 km *wodociągów.*

Wykres 8. Długość sieci wodociągowej w latach 1995-2021

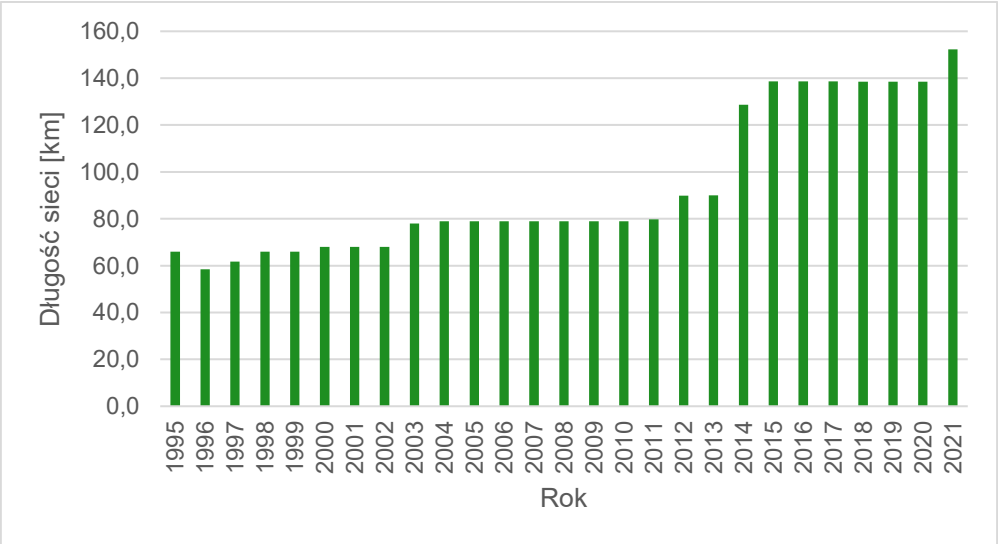

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Pod względem wzrostu liczby przyłączeń budynków mieszkalnych zauważalne są podobne niewielkie zmiany w latach 1995-2011. Intensyfikacja w przyłączaniu nowych obiektów do sieci nastąpiła w latach 2012-2017. Następnie zauważalny jest spadek tej liczby, a następnie wzrost w latach 2022-2023. Zgodnie z najnowszymi danymi GUS, do sieci wodociągowej przyłączonych jest około 2200 budynków mieszkalnych.

Wykres 9. Liczba przyłączeń do sieci wodociągowej w latach 1995-2023

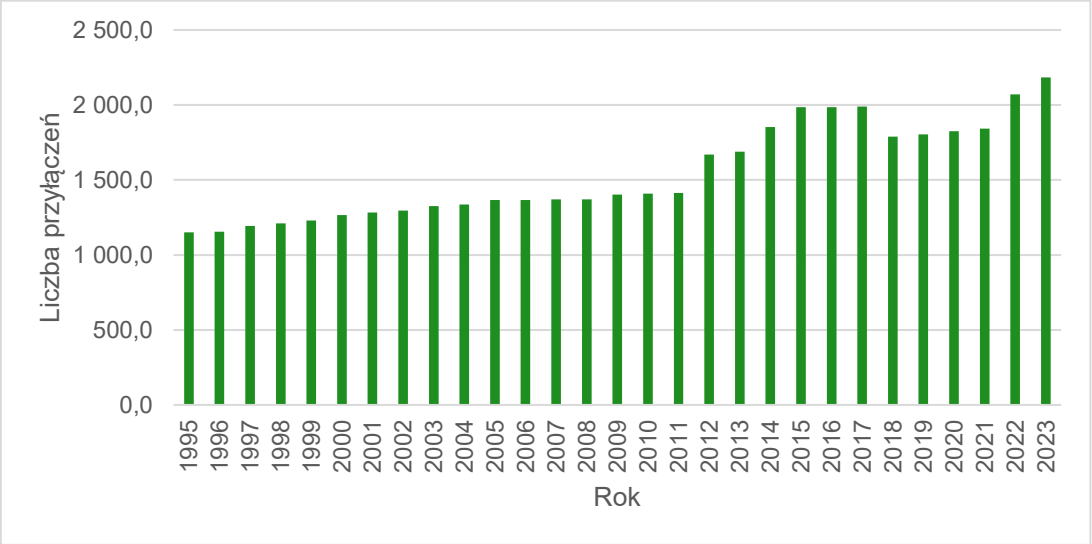

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Pod kątem zużycia wody w Gminie Wieleń sytuacja na przestrzeni lat była bardzo zmienna. Zauważalny jest trend wzrostowy, jednakże, w niektórych przedziałach czasowych następuje spadek ogólnego zużycia wody (największy w latach 2001-2007). Poniższy wykres prezentuje zużycie wody (dam3) w Gminie Wieleń w latach 1995-2023 (dane GUS).

Wykres 10. Zużycie wody w latach 1995-2023

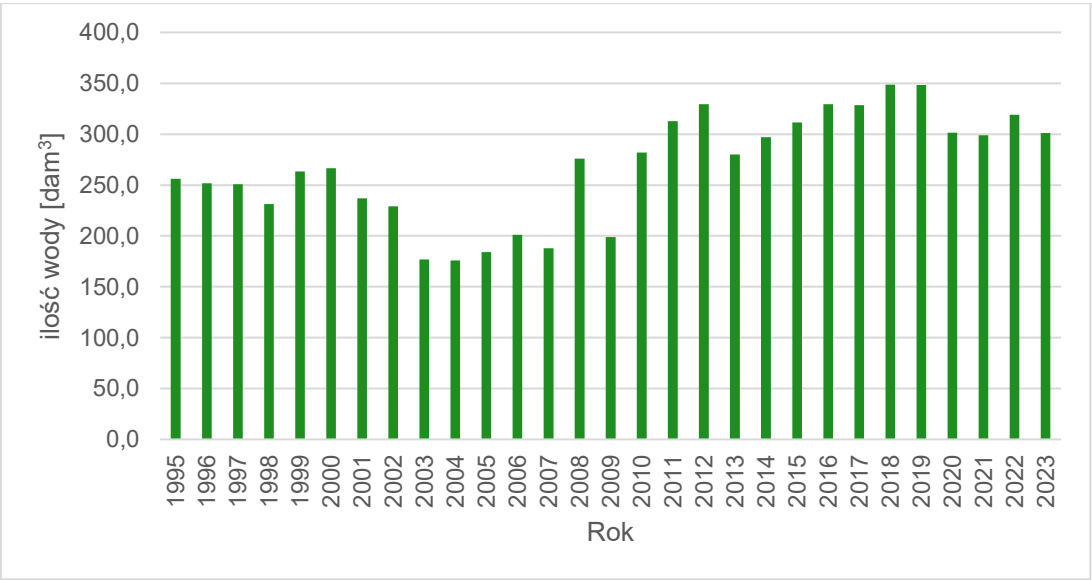

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy Wieleń zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków w mieście Wieleń przy ul. Jaryńskiej. Jej wydajność wynosi średnio ok. 750 metrów sześciennych ścieków na dobę, natomiast maksymalna wydajność 1300 metrów sześciennych ścieków na dobę. Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni poprzez sieć kanalizacji sanitarnej obejmującą część miasta. Pozostała jego część oraz wsie na terenie gminy obsługiwane są przez wozy asenizacyjne dowożące ścieki do oczyszczalni.

Zgodnie z danymi GUS sieć kanalizacyjna w gminie Wieleń pod koniec XX wieku była rozwinięta tylko w niewielkim stopniu. Stan ten trwał do 2009 roku, w którym długość sieci została niemalże podwojona. Następnie, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, największy wzrost długości sieci nastąpił w 2014 r. W kolejnych latach widoczny jest niewielki trend malejący długości sieci kanalizacyjnej.

Wykres 11. Długość sieci kanalizacyjnej w latach 1995-2023

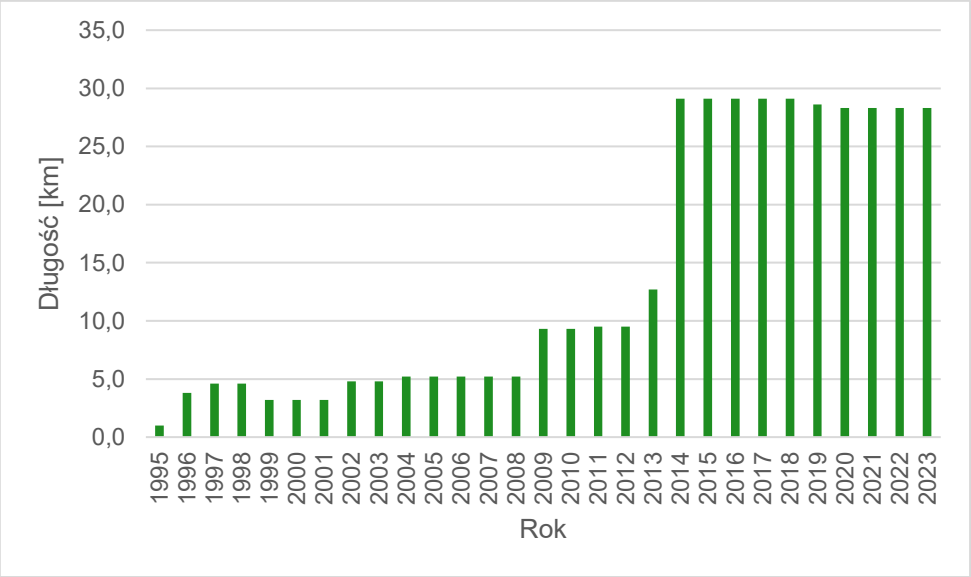

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W przypadku liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, w latach 1995 – 2001, zgodnie z danymi GUS, brak użytkowników. Nieco ponad 2000 osób było przyłączonych w latach 2002 – 2011. Następnie, podobnie jak w przypadku liczy przyłączeń do sieci wodociągowej, zauważalny jest wzrost w dwóch kolejnych latach oraz niemalże podwojenie liczby w roku 2014. Zbiega się to ze znacznym rozwojem sieci na obszarze całej gminy. Od roku 2018 zauważalne jest zmniejszenie liczby użytkowników.

Wykres 12. Liczba przyłączeń do sieci kanalizacyjnej w latach 1995-2023

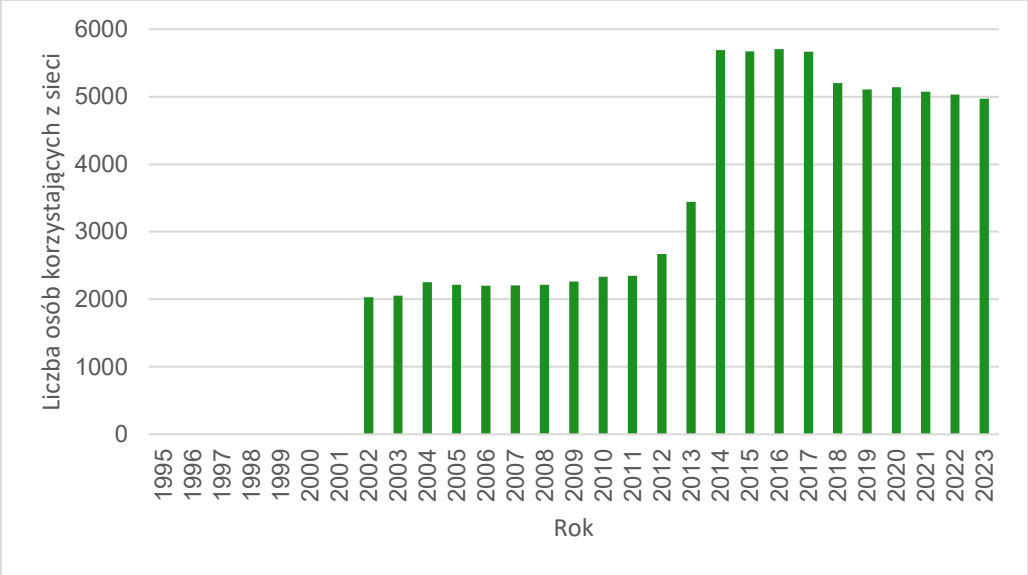

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Podobnie jak w przypadku zużycia wody w gospodarstwach domowych, ilość odprowadzonych ścieków nie rośnie z roku na rok. Generalny trend jest wzrostowy, natomiast zauważalny jest jeden dłuższy okres (2001-2007), w którym generacja ścieków spadła.

Wykres 13. Ilość ścieków w latach 1996-2023

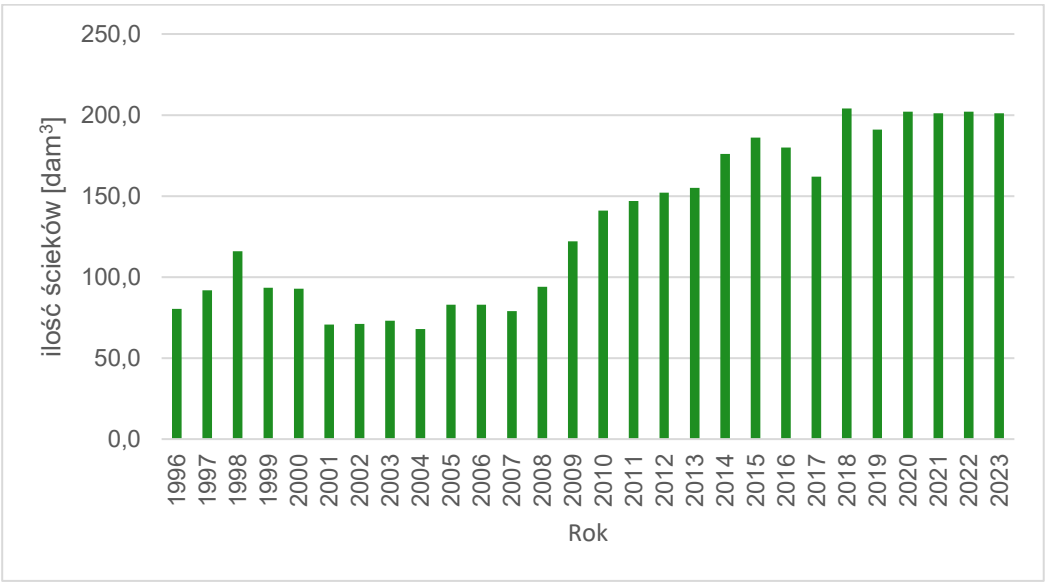

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Sieć kanalizacji deszczowej

W zakresie odprowadzenia wód opadowych ustala się powierzchniowe odprowadzenie ścieków. Dla terenów, na których prowadzona jest działalność mogąca spowodować zanieczyszczenie wód

i ziemi, wprowadza się obowiązek stosowania systemów oczyszczania, z zachowaniem przepisów szczególnych w tym zakresie.

Sieć elektroenergetyczna

Na terenie gminy Wieleń brak Głównego Punktu Zasilania (GPZ). Przez gminę przebiega tylko niewielki odcinek linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia relacji Wronki-Drawski Młyn. System dystrybucyjny energii elektrycznej na terenie gminy składa się z linii e.e. średniego oraz niskiego napięcia. Głównym dostawcą energii elektrycznej jest ENEA OPERATOR Sp. z o.o.

Sieć gazowa

Na terenie gminy Wieleń brak elementów systemu przesyłowego gazu. Lokalna sieć dystrybucyjna gazu jest rozwinięta w bardzo niewielkim stopniu.

Gospodarowanie odpadami

Odbiór odpadów zapewnia komunalny system usuwania odpadów stałych. W zakresie odbioru odpadów – Gmina Wieleń obsługiwana jest poprzez Związek Międzygminny „Pilski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi". Natomiast odbiorem odpadów problemowych zajmuje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Marianowie (PSZOK). Zasady postępowania z odpadami, w tym niebezpiecznymi, określają przepisy odrębne.

Zaopatrzenie w ciepło

W zakresie zaopatrzenia w ciepło, zachowuje się stosowanie indywidualnych systemów grzewczych, z zakazem używania jako źródeł energii takich paliw i urządzeń do ich spalania, które nie spełniają wymogów ochrony powietrza.

Rysunek 13. Infrastruktura techniczna

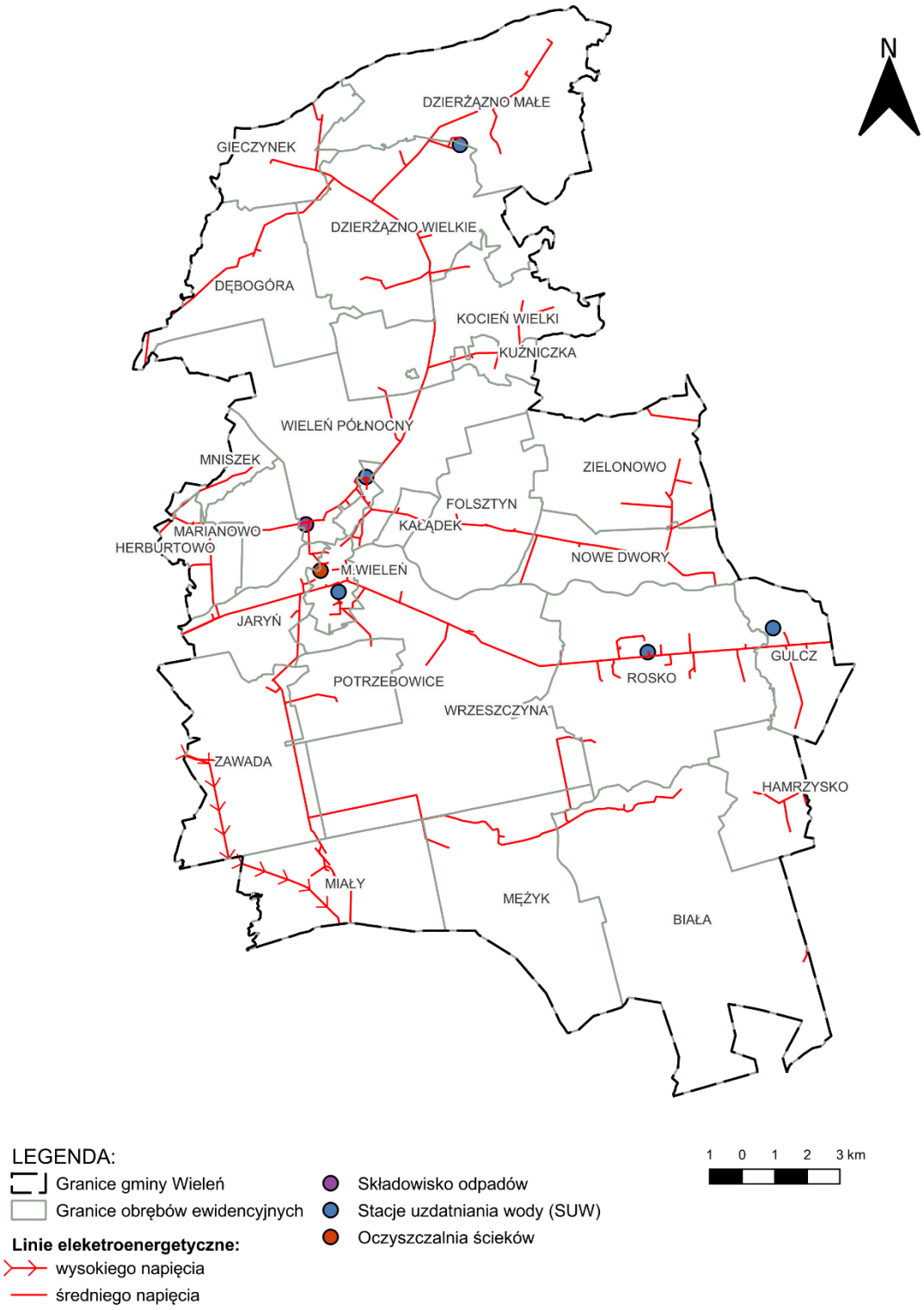

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura społeczna

Na obszarze gminy Wieleń funkcjonuje jedna szkoła średnia. Jest to Zespół Szkół w Wieleniu składający się z:

- Liceum Ogólnokształcącego im. hetmana Stefana Czarnieckiego,
- Technikum im. hetmana Stefana Czarnieckiego,
- Szkoły Policealnej dla dorosłych,
- Liceum Ogólnokształcącego dla dorosłych.

Zgodnie z danymi z portalu Monitor Rozwoju, w roku 2022 do liceum ogólnokształcącego uczęszczało 77 uczniów, podzielonych na cztery oddziały oraz pracowało 7 nauczycieli. Natomiast w technikum uczyło się 184 uczniów w ośmiu oddziałach oraz nauczało 12 nauczycieli.

Na terenie gminy Wieleń funkcjonuje 6 szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Kazimierza Wielkiego w Wieleniu,
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Jana Pawła II w Wieleniu,
- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Rosku,
- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Miałach,
- Szkoła Podstawowa im. Polonii Amerykańskiej w Gulczu,
- Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Dzierżążnie Wielkim.

Pod względem szkolnictwa podstawowego, do szkół w 2022 r. uczęszczało 946 uczniów (w tym 131 w klasach pierwszych) w 61 oddziałach. Nauczanie było prowadzone przez 85 nauczycieli.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminne Przedszkole w Wieleniu. Łącznie do oddziałów przedszkolnych w 2022 r. uczęszczało 190 dzieci.

Usługi ochrony zdrowia na terenie gminy Wieleń prowadzone są przez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej zlokalizowane w mieście Wieleń oraz w miejscowości Rosko. Na terenie gminy brak jest szpitali, zarówno prywatnych, jak i publicznych. Ponadto, w mieście Wieleń funkcjonują Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Dom Pomocy Społecznej. Na terenie gminy zlokalizowane są cztery apteki. Żadna z nich nie pełni dyżurów nocnych.

Działalność kulturalną na terenie gminy prowadzi Nadnoteckie Centrum Kultury w Wieleniu wraz Biblioteką Publiczną w Wieleniu z filiami w miejscowościach Rosko i Miały.

Utrzymaniem bezpieczeństwa zajmują się Komisariat Policji w Wieleniu oraz Ochotnicze Straże Pożarne w mieście Wieleń, a także w miejscowościach: Miały, Rosko.i |Wrzeszczyna.

Rysunek 14. Infrastruktura społeczna na obszarze miasta Wieleń

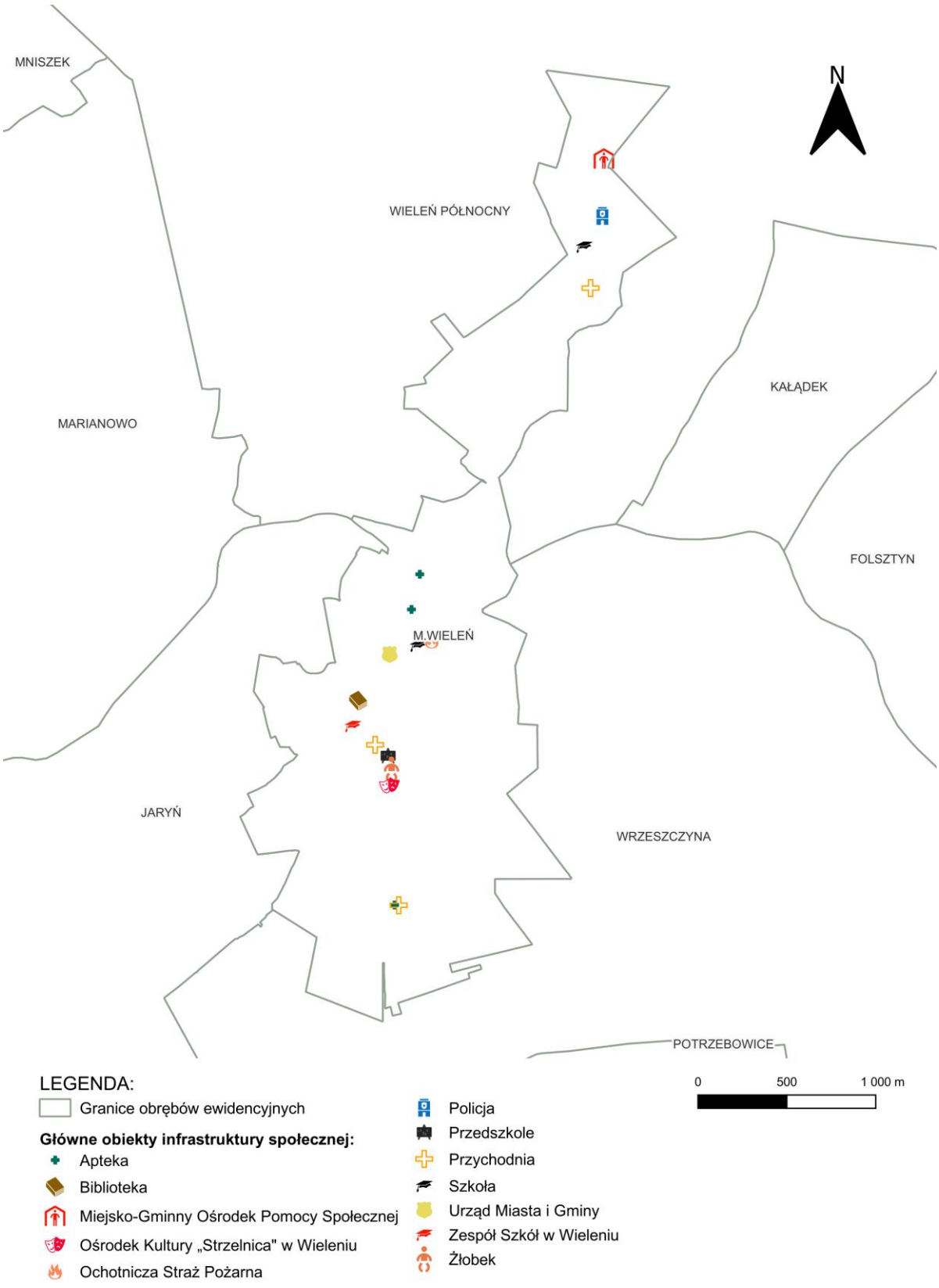

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 15. Infrastruktura społeczna na obszarze wiejskim gminy

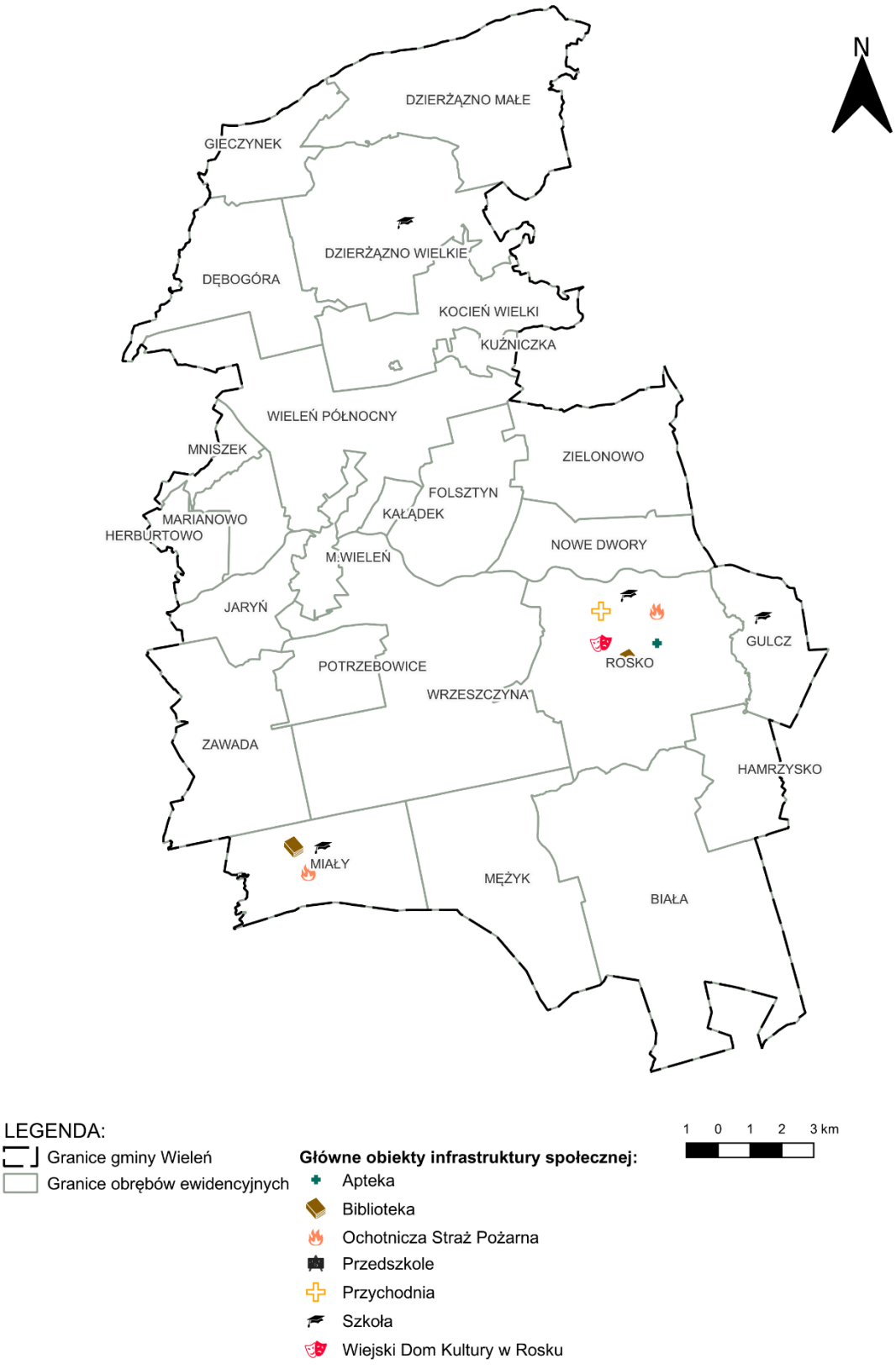

Źródło: Opracowanie własne

5.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Wieleń

5.6.1. Rekomendacja nadrzędna

Rekomendacja nadrzędna:

Aktualny układ przestrzenny Gminy Wieleń należy postrzegać jako *genius loci*[8] tej przestrzeni. Nie jest możliwe stworzenie całkowicie spójnej, jednorodnej w swoim obszarze przestrzeni zurbanizowanej, postrzeganej często jako element ładu przestrzennego. Należy dążyć do poszukiwania spójności struktury poprzez uporządkowanie polityki przestrzennej **względem faktycznego sposobu zainwestowania terenu i jego docelowym planowanym charakterem**.

Przy tworzeniu nowych aktów planowania przestrzennego (Planu ogólnego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian), **rekomenduje się w pierwszej kolejności weryfikację ustaleń dla danego obszaru na podstawie wykorzystania i aktualności obowiązujących mpzp oraz analizy faktycznego sposobu zainwestowania obszaru.**

Zaleca się także, przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, analizę powiązań przestrzennych przedmiotowego obszaru z terenami sąsiednimi, przy jednoczesnej syntezie uwarunkowań tego obszaru, jak również łączenia planowania przestrzennego z planowaniem strategicznym w gminie. W konsekwencji należy dążyć do uporządkowania planowanego sposobu zagospodarowania przestrzeni w gminie przy uwzględnieniu istniejącego zagospodarowania, lokalnych uwarunkowań oraz kierunków i zasad, które winny być uwzględniane, by w połączeniu ze strategicznym charakterem tego dokumentu osiągnąć zamierzone cele.

5.6.2. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Rozwój przestrzenny i gospodarczy gminy winien nie tylko obejmować elementy antropogeniczne, ale także elementy środowiskowe, obejmujące naturę ożywioną i nieożywioną. Proces ten nazywany jest zrównoważonym rozwojem. Oznacza to, że zmiany w strukturze przestrzennej, w tym m. in. poprawa warunków życia mieszkańców, rozbudowa infrastruktury, czy tworzenie nowych miejsc pracy muszą być realizowane z poszanowaniem walorów środowiska przyrodniczego oraz wszystkich jego elementów.

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego, tworzącymi system ekologiczny gminy Wieleń i podlegającymi ochronie są:

- Powierzchnia ziemi, w tym ukształtowania terenu
- Wody powierzchniowe i podziemne
- Powietrze

[8] Łac. „duch opiekuńczy danego miejsca” – według mitologii rzymskiej opiekuńcza siła, coś, co sprawia, że dana przestrzeń jest jedyna w swoim rodzaju; za www.wikipedia.org, dostęp z dnia 20.01.2025.

- Krajobraz
- Przyroda.

Powierzchnia ziemi

Ukształtowanie terenu Gminy Wieleń jest widocznie zróżnicowane, uwidacznia się kilka charakterystycznych obszarów:

- Obniżenie terenu doliny Noteci
- Płaski obszar środkowej części gminy (na północ i południe od doliny Noteci) pokryty gęstymi kompleksami leśnymi,
- Wydmy w południowej części gminy pokryte lasami (rejon miejscowości Biała i Mężyk),
- Wzniesienia w północnej część gminy.

Obszar rzeki Noteci oraz jej rozległej doliny oraz samej rzeki wraz z dopływami narażone są na niekontrolowany spływ substancji szkodliwych, szczególności z pobliskich pól uprawnych. W związku z tym zaleca się wprowadzenie działań, mających na celu ograniczenia lub też całkowitą eliminację niekorzystnego wpływu działalności rolnej na jakość Doliny Noteci. Zbocza wzdłuż brzegów cieków i zbiorników wodnych są najbardziej narażone na erozję wodną. Zaleca się wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień wzdłuż brzegów w celu ochrony zboczy przed degradacją. Cześć doliny użytkowana jest rolniczo i jest fragmentarycznie zasiedlona. W związku z tym należy wprowadzać odpowiednie ekstensywne technologie rolnicze i służące bytowaniu człowieka (w tym nowoczesne rozwiązania w zakresie infrastruktury technicznej) w celu ochrony cennej bioróżnorodności i zapobieganiu degradacji cennych przyrodniczo obszarów podmokłych doliny Noteci.

Gęste kompleksy leśne, stanowiące większość powierzchni Gminy Wieleń, winny być objęte ochroną obejmującą nie tylko sam drzewostan, ale także występujące na ich obszarach unikatowe siedliska fauny i flory. Sposoby ochrony terenów rolnych i leśnych zostały opisane w podrozdziale 3.6.10.

Obszary pól uprawnych, szczególnie tych o najwyższej przydatności do produkcji rolniczej, winny zachować swój dotychczasowych charakter. Zmiana przeznaczenia terenów rolnych na cele nierolnicze powinna odbywać się bezpośrednio przy już istniejącej zabudowie oraz wzdłuż dróg, przy założeniu dostępu do niezbędnej infrastruktury technicznej.

Większość gleb na terenie gminy stanowią gleby leśne. Część terenów objęta użytkowaniem rolniczym charakteryzuje się niższą klasą przydatności rolniczej, dlatego niewielka część gleb przeznaczonych pod produkcję rolną winna być objęta szczególną ochroną. W celu zachowania ich dotychczasowej jakości i przydatności produkcyjnej należy chronić je przed erozją eoliczną oraz zachować odpowiednie stosunki wodne utrzymujące odpowiednią jakość gleb. Ponadto, należy umożliwić rozwój zabudowy na terenach i gruntach rolnych, co pozwoli na wyznaczenie nowych obszarów pod potencjalne inwestycje.

W zakresie przeciwdziałania suszy na terenach rolnych i leśnych istotne jest dostosowanie struktury upraw, użytej technologii i gatunków roślin uprawnych do występującego deficytu wód i zmian klimatycznych. Kluczowe jest realizowanie prac, które wpłyną pozytywnie na rozwój systemów melioracyjnych, aby spełniały funkcję nawadniająco-odwadniającą i przyczyniały się do poprawy stosunków wodnych.

Dla ochrony gleb na całym obszarze gminy należy uwzględnić:

- uprawę roślin odpornych na zmiany klimatu
- rozwój systemów małej retencji
- zachowanie trwałych użytków zielonych oraz zadrzewień śródpolnych oraz wprowadzanie nowych zasadzeń wzdłuż miedz, dróg i cieków wodnych
- ograniczenie występowania wielkoobszarowych monokultur w uprawach
- wapniowanie gleb zakwaszonych zwiększających pH gleby
- stosowanie wsiewek poplonowych i międzyplonowych ścierniskowych
- zalesianie gruntów o niskich walorach przyrodniczych podatnych na erozję wietrzną oraz o żadnej lub niskiej przydatności rolniczej
- zrównoważone stosowanie nawozów, szczególnie w rejonie doliny Noteci.

Wody powierzchniowe i podziemne

Na terenie gminy najważniejszymi działaniami naprawczymi, dotyczącymi wód powierzchniowych i podziemnych są:

- ustanowienie zgodnie z przepisami stref ochronnych dla ujęć wody podziemnej
- zapewnienie ochrony wód Głównym Zbiornikom Wód Podziemnych m.in. przez eliminowanie zanieczyszczeń wody i gleby, z których te zanieczyszczenia mogłyby do nich przeniknąć
- likwidacja dopływu ścieków oraz niekontrolowanych zrzutów innych zanieczyszczeń
- ograniczenie w jak największym stopniu spływów substancji z nawozów rolniczych z pól uprawnych; w tym celu należy stosować w sposób optymalny sztuczne nawozy i środki ochrony roślin
- pełne skanalizowanie gminy w celu eliminacji niekontrolowanego spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i gruntowych
- oczyszczenie wód deszczowych przez budowę kanalizacji deszczowej zakończonej urządzeniami oczyszczającymi
- zwiększanie zasobów wodnych
- likwidację zanieczyszczeń związanych z turystyczno-rekreacyjnym zagospodarowaniem terenów, szczególnie dotyczy to terenów związanych z jeziorami w dolinie rzeki Miały, a głównie jeziora Białego
- działania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększanie mikro- i małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody
- rozbudowa systemu melioracji zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym i innymi przepisami szczególnymi oraz odpowiednie wykorzystanie tego systemu
- możliwość budowy zbiorników wodnych melioracji szczegółowej na terenach rolnych, a w szczególności na nieużytkach lub gruntach V i VI klasy bonitacji w celu retencjonowania wody na terenach rolnych

- przestrzeganie przepisów związanych z występowaniem na terenie gminy obszarów służących przepuszczaniu wód powodziowych, zwanych w świetle ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2021r., poz. 1473 ze zm.) „obszarami szczególnego zagrożenia powodzią”
- zakaz regulacji linii brzegowej cieków wodnych poza niezbędnymi działaniami, związanymi z utrzymaniem wód i sieci melioracyjnej
- umacnianie linii brzegowych cieków wodnych,
- tworzenie wałów przeciwpowodziowych w miejscach, w których ryzyko wystąpienia powodzi może spowodować szkody w otoczeniu człowieka
- prowadzenie działań udrażniających przepływ wody

Na terenie Gminy Wieleń najważniejszymi działaniami ochronnymi dot. wód powierzchniowych i podziemnych są:

- w miarę możliwości dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów do struktur hydrogeologicznych
- tworzenie stref buforowych wzdłuż brzegów cieków i zbiorników wodnych w formie pasów zieleni i zadrzewień
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania wód opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami
- tworzenie filtrów biologicznych w postaci zieleni izolacyjnej w pobliżu zbiorników wodnych ograniczających w ten sposób antropopresję
- utrzymywanie drożności kanałów i rowów melioracyjnych służących odwodnianiu terenów w rejonie doliny Noteci, a także nawadnianiu terenów,
- stosowanie w zabudowie znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych (głównie zabudowa letniskowa), nowoczesnych technologii sanitarnych zachowujących szczelność
- budowanie zbiorników retencyjnych, umożliwiających magazynowanie nadmiaru wody, przeciwdziałając pojawianiu się lokalnych podtopień lub powodzi.

Powietrze

Głównym problemem, z którym mierzy się społeczeństwo naszego kraju, jest zły stan powietrza atmosferycznego. Przez lata zaniedbań w rozwoju infrastruktury energetycznej, zarówno krajowej, jak i indywidualnej, jakość powietrza w Polsce jest bardzo zła w porównaniu ze średnią wartością w Europie. W związku z tym, należy dążyć do jak najszybszej poprawy tego stanu poprzez ograniczanie zanieczyszczeń. Należy stosować do celów grzewczych i technologicznych paliwa, charakteryzujące się najniższymi wskaźnikami emisyjnymi spalanych w urządzeniach o wysokim stopniu sprawności oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, np. nowoczesnych kotłów do spalania paliw stałych, czy biomasy, wykorzystywanie kolektorów ciepła, pomp ciepła oraz indywidualnych źródeł energii pochodzącej z energii słonecznej, czy wiatrowej.

Przy modernizacji, rozbudowie lub budowie nowych obiektów należy korzystać z nowoczesnych technologii, umożliwiających oszczędzanie energii (zarówno elektrycznej, jak i cieplnej) poprzez

termomodernizację istniejących obiektów oraz stosowanie izolacji w nowobudowanych obiektach i wprowadzanie rozwiązań, dotyczących budownictwa energooszczędnego i pasywnego.

Również transport drogowy stanowi ogromne źródło zanieczyszczeń, dlatego należy dążyć do:

- organizacji płynnego ruchu samochodowego na drogach
- rozbudowy dróg, tworzenia obwodnic miejscowości
- popularyzacji ruchu pieszego
- rowerowego oraz rozwoju transportu publicznego w gminie
- zagospodarowania terenów wzdłuż dróg zielenią

W dokumentach planistycznych powinny znaleźć się ustalenia dotyczące poprawy jakości powietrza i redukcji nagrzewania się podłoża poprzez:

- niezabudowanych korytarzy, umożliwiających „przewietrzanie" terenów zabudowanych, ułatwiających wymianę powietrza
- wprowadzanie do obszarów zabudowy terenów zieleni, które miejscowo pomogą oczyszczać powietrze, ale także redukować tworzenie się tzw. wysp ciepła
- zakładanie pasów zieleni izolacyjnej przy uciążliwych obiektach
- lokalizacje zabudowy wykonanej w nowoczesnych technologiach redukujących zanieczyszczenia w trakcie budowy i użytkowaniu
- rekomendowanie stosowania nowoczesnych technologii grzewczych i izolacyjnych budynków mieszkalnych.

Krajobraz

Ochrona krajobrazu Gminy Wieleń winna obejmować działania, polegające na świadomym kształtowaniu przestrzeni gminy poprzez eksponowanie obszarów atrakcyjnych krajobrazowo takich, jak: panoramy, osie, punkty i strefy widokowe, czy dominanty. Należy również systemowo włączać je w pozostałą przestrzeń gminy, by tworzyły harmonijną całość i nadawały prezentowały charakterystyczny krajobraz Gminy Wieleń.

Kształtowanie i ochrona krajobrazu przyrodniczego terenów Gminy Wieleń prowadzone będzie poprzez:

- Objęcie ochroną miejsc i terenów eksponowanych, panoram i punktów widokowych przed wpływem obcych antropogenicznych elementów, takich jak: turbiny wiatrowe, sieci infrastruktury technicznej, tablice reklamowe, zabudowa niezwiązana z resztą architektonicznie i gabarytowo.
- Tereny eksponowane, punkty widokowe i parkowe; należy uatrakcyjnić i usprawnić dostęp poprzez włączenie ich w gminny i lokalny system ciągów pieszych i rowerowych
- Obiektom kubaturowym oraz naziemnym urządzeniom infrastruktury technicznej należy nadawać formy architektoniczne, które będą harmonizować z otoczeniem i stylem nawiązującym do lokalnej kultury.

- Nową infrastrukturę techniczną oraz drogową należy prowadzić z uwzględnieniem lokalizacji obszarów chronionych, zapotrzebowaniem na zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną, na których zlokalizowane są obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi.
- Tereny zielone należy łączyć spójnym systemem zieleni urządzonej i krajobrazowej, celem poprawy wizerunku i walorów krajobrazowych terenów zurbanizowanych.
- Lokalizowanie zabudowy niskiej w rejonie doliny Noteci wraz z tworzenie punktów widokowych umożliwiających pełną ekspozycję doliny.

Przyroda

Na terenie Gminy Wieleń znajduje się kilka form ochrony przyrody:

- Rezerwat Przyrody „Wilcze Błoto" wraz z otuliną,
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków:
  - „Lasy Puszczy nad Drawą" - PLB320016,
  - „Nadnoteckie Łęgi" - PLB300003,
  - „Puszcza Notecka" - PLB300015,
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk:
  - „Uroczyska Puszczy Drawskiej" - PLH320046,
  - „Dolina Bukówki" - PLH300046,
  - „Dolina Noteci" - PLH300004,
  - „Dolina Miały" - PLH300042,
- Obszary chronionego krajobrazu:
  - Puszcza nad Drawą (woj. wielkopolskie),
  - Dolina Noteci,
  - Puszcza Notecka,
- Użytki ekologiczne:
  - Bagienna Dolina Bukówki,
  - Nenufarowe oczko I,
  - Nenufarowe oczko II,
  - Nenufarowe oczko III,
  - Perkozowe Błota,
  - Torfowiska nad jeziorem Kruteckim,
  - Torfowisko Dzierżążno,
- Korytarze ekologiczne:
  - Środkowa Dolina Noteci,
  - Zachodnia Puszcza Notecka,
- Pomniki przyrody - drzewa:
  - dwa buki pospolite,
  - cztery cisy pospolite,
  - jedna daglezja zielona,
  - osiemnaście dębów szypułkowych,
  - trzy lipy drobnolistne,
  - jeden platan kloniasty,
  - jedna sosna zwyczajna.

Na terenie rezerwatu przyrody, Obszarach Specjalnej Ochrony Ptaków oraz Specjalnych Obszarach Ochrony Siedlisk ograniczenia w zagospodarowaniu określają plany zadań ochronnych. Dla Obszarów Chronionego Krajobrazu zapisy regulujące środki ochrony zostały przedstawione w uchwale ustanawiającej ten obszar.

Wyżej wymienione formy ochrony przyrody zostały opisane szerzej w podrozdziale 3.4.2. Formy ochrony przyrody.

Rysunek 16. Elementy podlegające ochronie w Gminie Wieleń

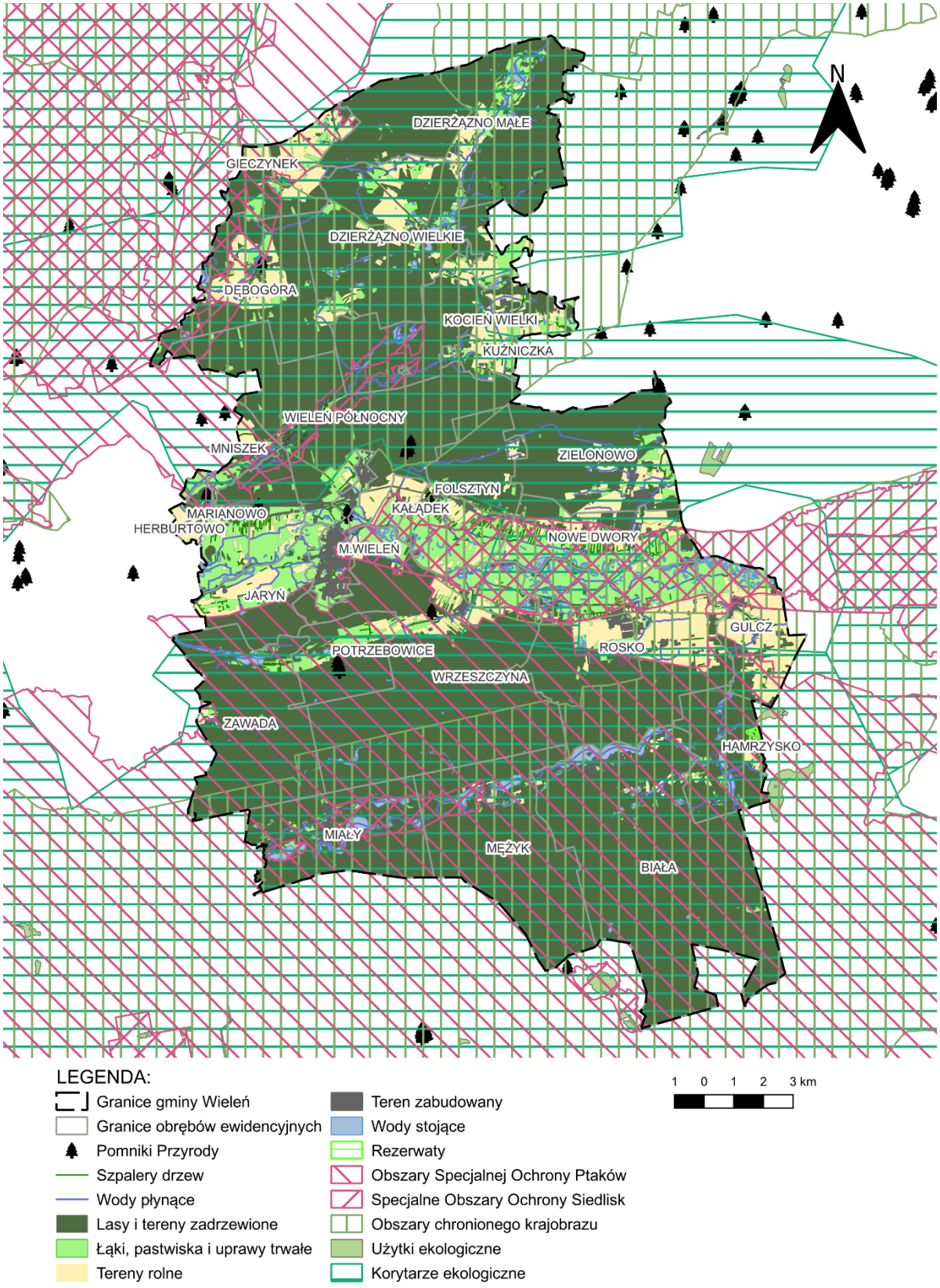

Źródło: Opracowanie własne

5.6.3. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Układ przestrzenny miasta Wieleń zachował swój historyczny charakter, przedstawiający kolejne fazy rozwoju struktury miasta. Najcenniejszą częścią miasta jest obszar Starego i Nowego Miasta oraz teren dawnego zespołu dworsko-parkowego na Ostrowiu. Ten średniowieczny układ został wpisany do rejestru zabytków. obszar ten jest szczególnie ważny jako historyczne świadectwo, na którym elementy dawnego układu przestrzennego zachowane zostały w dobrym stanie. W obrębie tej strefy najważniejsze jest zachowanie poszczególnych jej części składowych. Ochronie konserwatorskiej podlega zachowanie historycznego układu przestrzennego, tj. – rozplanowania placów i ulic, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni. Postuluje się również zachowanie pierwotnej nawierzchni ulic i placów.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków określa Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 2292 t.j.).

Głównymi zadaniami, mającymi na celu ochronę zabytków, są: wpisy do rejestru zabytków, wpisy na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie obiektu za pomnik historii oraz utworzenie parku kulturowego.

Ustawa ustanawia zadania i obowiązki, które wykonuje Gmina, dotyczące opieki nad obiektami zabytkowymi:

- możliwość utworzenia przez Radę Gminy parku kulturowego, stanowiącego specyficzną formę ochrony krajobrazu kulturowego gminy, zachowującego wyróżniające się krajobrazowo tereny z zabytkami nieruchomymi, które są charakterystyczne dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej
- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych, znajdujących się na terenie gminy i objętych wojewódzką ewidencją zabytków
- sporządzanie raz na cztery lata gminnego programu opieki nad zabytkami.

W celu zachowania i ochrony krajobrazu kulturowego miasta i gminy należy:

- chronić zabytkowy układ urbanistyczny miasta oraz charakterystyczne dla regionu układy zabudowy wiejskiej,
- chronić istniejące obiekty objęte ochroną konserwatorską przed zmianą formy, kształtu, koloru elewacji, detali itd.,
- nowe obiekty winny posiadać styl architektoniczny, skalę i układ nawiązujący do historycznego,
- na zabytkowych terenach zieleni należy prowadzić inwestycje z zachowaniem przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o ochronie przyrody. Zieleń należy zachować w historycznym kształcie, konserwować je i w razie ubytków uzupełniać o te same gatunki roślin.

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego wprowadza się następujące zasady dla obiektów i obszarów, które wpisane są do rejestru zabytków:

- archeologiczny nadzór konserwatorski dla prac ziemnych prowadzonych na obszarze stanowisk archeologicznych oraz na terenie najstarszego, historycznego założenia wpisanego do rejestru zabytków. Celem ochrony winno być wszechstronne udokumentowanie śladów

osadniczych poprzez prowadzenie obserwacji archeologicznej w formie nadzoru nad realizacją robót ziemnych, po zakończeniu których teren może być trwale zainwestowany.

- wszystkich elementów formy architektonicznej budowli, tj. brył, kompozycji elewacji, stolarki, zabytkowego wyposażenia i głównych elementów rozplanowania wnętrza obiektu
- uzyskiwanie pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków w przypadku wszelkich prac budowlanych, renowacyjnych, rewaloryzacyjnych, czy konserwatorskich
- uzyskiwanie pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków w przypadku wykonywania wszelkich prac porządkowych i wycinki drzew, jak również wydzielenia nowych działek lub lokalizacji nowych obiektów
- utrzymanie i rewaloryzacja historycznej kompozycji architektoniczno-przestrzennej
- wprowadzanie w nowych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów, wprowadzających ochronę zabytków.

Poniżej zamieszczono zestawienie tabelaryczne zabytków w Gminie Wieleń, wpisanych do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych (stan na 30.09.2022 r.).

Tabela 15. Zabytki wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych

Lokalizacja	Obiekt	Numer rejestru
Biała	Cmentarz katolicki	A-667 z 10.01.1990
Dębogóra	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. MB Wspomożenia Wiernych, 1910	152/Wlkp/A z 29.12.2003
	Cmentarz kościelny	152/Wlkp/A z 29.12.2003
	Zespół dworski, XVIII/XIX: - dwór - park	 A-762 z 22.03.1995 A-564 z 29.09.1987
Dzierżążno Małe	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. św. Stanisława Kostki, drewn., 1746-50	A-789 z 1.12.1969
Dzierżążno Wielkie	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. MB Różańcowej, szach., 1595	A-810 z 26.01.1970
Gniewomierz	Dwór, drewn., 1908	A-546 z 4.07.1987
Herburtowo	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. NMP, drewn., 1787	A-1546 z 4.07.1974
Kocień Wielki	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. św. Anny, szach., pocz. XIX	A-786 z 1.12.1969
	Cmentarz ewangelicki	A-668 z 10.01.1990
Kuźniczka	Cmentarz rodziny młynarzy	A-669 z 10.01.1990
Nowe Dwory	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. św. Jana Chrzciciela, drewn., 1792	A-803 z 12.12.1969
	cmentarz ewangelicki, ob. rzym.-kat.	A-661 z 10.01.1990
Potrzebowice	Park pałacowy	A-533 z 14.02.1986
Rosko	Cmentarz katolicki, przy kościele	A-666 z 10.01.1990
	Stopień wodny „Rosko nr 18”, na rz. Noteć: - urządzenia hydrotechniczne (śluza, jaz, przepławka), 1898 - dom śluzowego, 1884 - budynek gospodarczy, 1884 - budynek mieszkalno- gospodarczy, 1888	590/Wlkp/A z 15.01.2008
Wieleń	Układ i rozplanowanie miasta	A-671 z 12.03.1990
	Zespół kościoła parafialnego, ul. Kościuszki 4: - kościół pw. NMP Wniebowziętej, 1615 - cmentarz kościelny - organistówka, ul. Kasprzaka 15, szach./mur., 1820-50, 1900	859/Wlkp/A z 20.01.1953 i z 8.03.2012
	Cmentarz katolicki, ul. Drawska, 2	A-662 z 10.01.1990
	Cmentarz ewangelicki, ul. Drawska, XIX Kaplica Ogrodzenie	A-595 z 13.03.1989

	Starostwo, ob. dom pomocy społ., ul. Chopina 9, 1895	45/Wlkp/A z 9.01.2001
	Stopień wodny „Wieleń nr 20”, na rz. Noteć, 1913 - urządzenia hydrotechniczne (śluza, jaz, przepławka)	621/Wlkp/A z7.08.2008
Wieleń Południowy	Zespół dworski, ul. Staszica 2, XVII-XIX: - dwór - park	A-1550/A z 18.07.1974
	Cmentarz rodowy rodziny v. Schwarzbach, w parku, ul. Czarnkowska	A-663 z 10.01.1990
Wieleń Północny	Cmentarz ewangelicki, XIX	A-664 z 10.01.1990
	Zespół pałacowy, XVIII, XVIII/XIX: - pałac - park - cmentarz rodowy, 1818, - kaplica – mauzoleum rodziny von Blonkensee von Schlenburg, k. XIX	138/5/A z 4.05.1964 A-665 z 10.01.1990 A-665 z 10.01.1990
Wrzeszczyna	stopień wodny „Wrzeszczyna nr 19”, na rz. Noteć, 1913: - urządzenia hydrotechniczne (śluza, jaz, przepławka) - budynek mieszkalno-gospodarczy - budynek straży granicznej - budynek gospodarczy	598/Wlkp/A z 15.01.2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu

Na terenie Gminy Wieleń zlokalizowane jest jedno stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 16. Stanowiska archeologiczne wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków

Dokładność położenia	Nazwa	Obszar AZP	Nr stano-wiska	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumen-tów	Data wpisu
Dokładny	Rosko, st. 47	43-22	22	epoka brązu	Miejsce kultu	15/Wlkp/C z 2003-12-31	31.12.2003

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu

Zasady ochrony zabytków archeologicznych

Ochroną zabytków archeologicznych są objęte:

- stanowiska archeologiczne oraz zespoły stanowisk archeologicznych ujęte w rejestrze zabytków
- stanowiska archeologiczne oraz zespoły stanowisk archeologicznych ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Zasady ochrony dóbr kultury współczesnej

Na terenie Gminy Wieleń brak jest wartościowych dóbr kultury współczesnej, które mogłyby być wskazane do objęcia ochroną.

Rysunek 17. Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy Wieleń

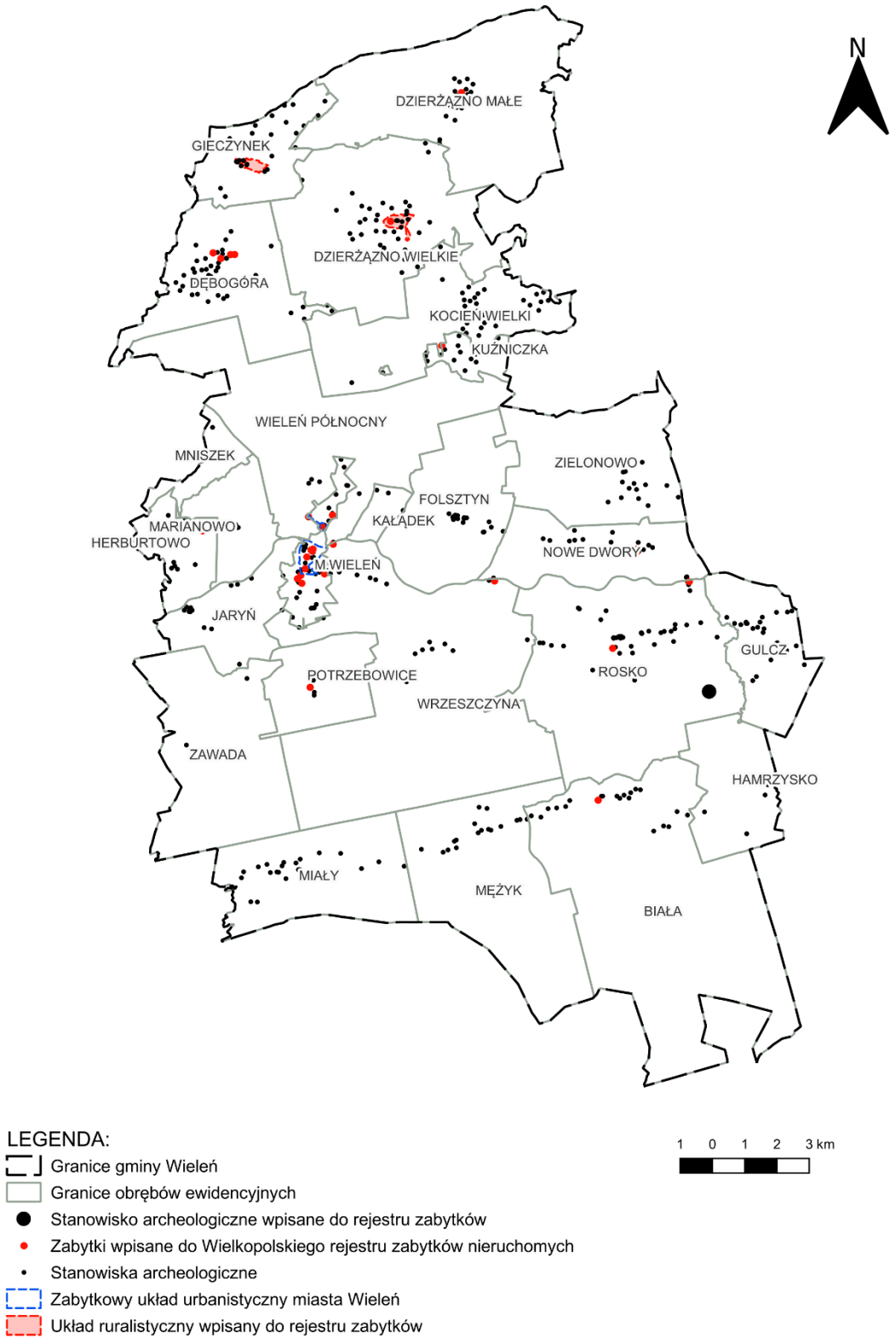

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Instytutu Dziedzictwa

5.6.4. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Wyznaczone zostało sześć głównych stref funkcjonalnych określających dalszy rozwój poszczególnych obszarów Gminy Wieleń:

- Strefa miejska,
- Strefa doliny Noteci
- Strefa przyrodniczo-rekreacyjna,
- Strefa przyrodniczo-rolna,
- Strefa produkcji rolnej,
- Strefa wiejska zurbanizowana.

W powyższych strefach dominują następujące rodzaje zabudowy i zagospodarowania terenu (nie jest to zbiór zamknięty – przedstawione zostały główne rodzaje):

- **Strefa miejska:**
  - Zabudowa mieszkaniowa jedno- i wielorodzinna,
  - Zabudowa usługowa, w tym najważniejsze obiekty administracyjne,
  - Zabudowa usługowa – handlowa,
  - Zabudowa usługowa – zabytki,
  - Zabudowa produkcyjna, składy i magazyny,
  - Tereny sportu i rekreacji,
  - Cmentarze,
  - Ogródki działkowe,
  - Tereny zieleni urządzonej,
  - Tereny infrastruktury technicznej.
- **Strefa doliny Noteci:**
  - Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
  - Zabudowa zagrodowa,
  - Zabudowa usługowa,
  - Zabudowa produkcyjna, w tym produkcji rolnej (ekstensywna),
  - Tereny sportu i rekreacji,
  - Tereny zieleni urządzonej,
  - Tereny infrastruktury technicznej, w tym OZE.
- **Strefa przyrodniczo-rekreacyjna:**
  - Zabudowa letniskowa / rekreacyjna,
  - Zabudowa zagrodowa,
  - Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,

- Zabudowa usługowa,
- Zabudowa produkcji rolnej,
- Tereny sportu i rekreacji.

- **Strefa przyrodniczo-rolna:**
  - Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
  - Zabudowa zagrodowa,
  - Zabudowa usługowa,
  - Zabudowa rekreacyjna / letniskowa,
  - Tereny rolne.
  - Tereny zieleni urządzonej,
  - Tereny infrastruktury technicznej, w tym OZE.
- **Strefa produkcji rolnej:**
  - Zabudowa zagrodowa,
  - Zabudowa mieszkaniowa,
  - Zabudowa produkcyjna, w tym produkcji rolnej i OZE,
  - Tereny rolne,
  - Tereny infrastruktury technicznej.
- **Strefa wiejska zurbanizowana:**
  - Zabudowa mieszkaniowa wielo- i jednorodzinna,
  - Zabudowa produkcyjna, składy i magazyny,
  - Zabudowa usługowa,
  - Zabudowa zagrodowa,
  - Zabudowa rekreacyjna / letniskowa,
  - Tereny sportu i rekreacji,
  - Cmentarze,
  - Tereny zieleni urządzonej,
  - Tereny infrastruktury technicznej, w tym OZE.
  - Tereny rolne.

Głównymi czynnikami wpływającymi na dalszy rozwój struktury przestrzennej i zabudowy w gminie są:

- wysoki stopień zalesienia, który znacząco ogranicza rozwój nowej zabudowy, niewielkie otwarte przestrzenie wokół miejscowości wykorzystywane są głównie pod rolnictwo – jako jedyne dostępne w całej gminie
- bogactwo form ochrony przyrody, z których wynikają szczegółowe ograniczenia w zagospodarowaniu terenu, jej intensywności i różnorodności funkcji

- istniejące zagospodarowanie, głównie zabudowa oraz układ drogowy, które determinują utrzymanie ciągłości funkcji i rozrastaniu się zabudowy wzdłuż korytarzy transportowych oraz pośród istniejącej zabudowy jako jej uzupełnienie.
- trwająca od wielu lat depopulacja Gminy Wieleń, powodująca niewielką dynamikę zmian popytu na nowe tereny przeznaczone pod zabudowę, szczególnie mieszkaniową.
- Oferta lokalizacyjna dla zewnętrznych inwestorów mogąca wpłynąć na pojawienie się nowych obiektów usługowych i produkcyjnych zwiększających wpływy z podatków.
- Walory turystyczne i krajobrazowe mogące wpłynąć na rozwój zabudowy i infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na terenie gminy, generująca nowe miejsca pracy i zyski dla gminy.

Aktualnie widoczne jest zdecydowanie nierównomierne zagospodarowanie przestrzenne gminy, szczególnie pod kątem zabudowy. Widoczne są trzy rodzaje lokalizacji zabudowy:

1. Miasto Wieleń – układ urbanistyczny i przestrzenny jest typowy dla miast tej wielkości, uwidoczniona jest część staromiejska, obszary mieszkaniowe czy produkcyjne,
2. Zwarta zabudowa wiejska, np. we wsiach: Dzierżążno Wielkie, Gulcz, Rosko,
3. Zabudowa zlokalizowana wzdłuż ciągów komunikacyjnych, np. wsie Folsztyn, Herburtowo, Nowe Dwory.

Zgodnie z wieloletnimi danymi, pochodzącymi z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Monitora Rozwoju Lokalnego, widoczny jest powolny spadek liczby ludności w Gminie Wieleń. Na podstawie aktualnie dostępnych danych do roku 2023 r. w podrozdziale 3.5.1. została przedstawiona i szerzej omówiona dynamika zmian w liczbie ludności w latach poprzednich.

Biorąc pod uwagę zakres lat 2013-2023, średnioroczny współczynnik tempa wzrostu populacji w Gminie Wieleń wyniósł zaledwie -0,83 %. Współczynnik został obliczony według poniższego wzoru:

$$T = \left(\sqrt[t]{\frac{L_t}{L_0}} - 1\right) * 100,$$

gdzie:

T – średnioroczny współczynnik tempa zmiany liczby ludności wyrażony w %

L_0 – liczba ludności w pierwszym analizowanym roku

L_t – liczba ludności w ostatnim analizowanym roku

t – liczba analizowanych lat.

Przyjmując dotychczasowy średnioroczny współczynnik tempa zmian liczby ludności, populacja Gminy Wieleń w 2034 r. wyniesie 10.568 osób przy liczbie ludności równej 11.675 w roku 2023.

Główny Urząd Statystyczny udostępnia także dane prognozowanej liczby ludności z dokładnością do gmin. Zgodnie z „Prognozą ludności dla gmin na lata 2023-2040", prognozowana liczba ludności w Gminie Wieleń w 2034 r. ma wynosić 10.430 mieszkańców, natomiast w 2040 r. – 9.662.

Zgodnie z danymi GUS. dotyczącymi populacji Polski, liczba ludności w kraju rokrocznie będzie spadać. Spadek oczywiście nie będzie równomierny dla każdego regionu, czy gminy. Spora część gmin, szczególnie duże miasta i obszary zlokalizowane wokół większych ośrodków miejskich, będą utrzymywać stały wzrost liczby ludności lub dojdzie do zatrzymania dynamiki zmian. Z kolei obszary peryferyjne, gminy typowo wiejskie, czy znajdujące się z dala od dużych miast, będą się wyludniać.

Powyższe obliczania i dane jednoznacznie wskazują, że w Gminie Wieleń w dalszym ciągu będzie dochodzić do zmniejszenia się liczby mieszkańców.

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową

Zgodnie z danymi pochodzącymi z GUS oraz Monitora Rozwoju Lokalnego, zestawionymi dla lat 2013, 2023 i 2033 w poniższej tabeli, zauważalnych jest kilka trendów:

- Średnia powierzchnia mieszkania w Gminie Wieleń do 2033 r. wzrośnie o ponad 2,5 m^2.
- Liczba mieszkań na 1.000 mieszkańców gminy wzrośnie o niecałe 25.
- Średnia powierzchnia mieszkania, przypadająca na jednego mieszkańca gminy, wzrosła o ponad 8 m^2.
- Całkowita powierzchnia mieszkań w gminie wzrosła tylko o ponad 4%.

Tabela 17. Dane dotyczące mieszkań w Gminie Wieleń

Rok	Średnia powierzchnia mieszkania [m^2]	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	Całkowita powierzchnia mieszkań [m^2]	Średnia powierzchnia mieszkania na jednego mieszkańca [m^2]
2013	80,5	288,7	294 827	23,2
2023	82,7	330,8	319 395	27,4
2033	85,2	374,2	332 384	35,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Przy zachowaniu dotychczasowych trendów w zmianie wyżej zestawionych wartości, zostały one określone orientacyjnie dla roku 2033.

Zgodnie z danymi powyżej dotyczącymi prognozowanej zmiany liczby ludności, a także zmian w charakterystyce mieszkań, przy stale malejącej liczbie mieszkańców, wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych nieznacznie wzrosną. Całkowita powierzchnia mieszkań nie ulegnie dużej zmianie, a rosnące wskaźniki jednostkowe – średnia powierzchnia mieszkania oraz powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca jednoznacznie wskazują na prognozowaną poprawę jakości mieszkalnictwa w gminie.

Przy trendzie malejącym liczby mieszkańców, zgodnie z dynamiką ludności, wzrosną wskaźniki obejmujące zabudowę mieszkaniową. Oznacza to, że wymagane jest wyznaczenie terenów pod przyszłą zabudowę mieszkaniową. Wynika to z poprawiających się warunków życia ludności, zwiększania się powierzchni mieszkania przypadającego na jedną osobę oraz potencjalnej migracji do gminy, która może w przyszłości mieć wpływ na liczbę ludności.

Zapotrzebowanie na zabudowę usługową

Dotychczasowe zaplecze usługowe (usługi podstawowe i wyższe) jest w dużym stopniu wystarczające do obsługi ludności gminy. Główne usługi administracyjne, kulturowe, oświatowe czy handlowe skumulowane są w ośrodku gminnym – mieście Wieleń. Dzięki dobremu skomunikowaniu miejscowości gminnych poprzez drogi wojewódzkie i powiatowe, dostęp do zcentralizowanych obiektów usługowych jest ułatwiony. Głównie poza Wieleniem winny być lokalizowane drobne obiekty

usługowe obejmujące edukację, kulturę czy handel, co pozwoli ułatwić codzienne funkcjonowanie mieszkańców wsi gminnych.

Nowe tereny i obiekty usługowe winny być realizowane jako:

- Wydzielone tereny na terenie miasta Wieleń mające na celu obsługę jednostki miejskiej, a także pozostałej części gminy, jak również wzmocnienia funkcji centralnej miasta w kontekście reszty gminy;
- wydzielone jednorodnie funkcje dostosowane do otaczającego zagospodarowania, np. usługi podstawowe w większych miejscowościach gminy odpowiadające zapotrzebowaniu ich mieszkańców i osób dojeżdżających, np. do pracy, a także usługi związane z turystyką i rekreacją w północnej i południowej części gminy;
- pełniące funkcję dodatkową lub uzupełniającą dla innych form zagospodarowania, głównie dla zabudowy mieszkaniowej oraz produkcyjnej w centralnej części gminy i mieście Wieleń, jak również turystycznej i rekreacyjnej czy letniskowej w północnej i południowej części;
- wkomponowane jako niewielkie uzupełnienie funkcji niezwiązanych z zabudową, np. terenów turystycznych, rekreacyjnych, zielonych, cmentarzy;
- funkcje towarzyszące na terenach komunikacyjnych.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową winno być określone w pierwszej kolejności na etapie opracowywania Planu Ogólnego Gminy Wieleń, natomiast uszczegółowienie parametrów na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zapotrzebowanie na zabudowę produkcyjną

Na terenach związanych z przemysłem i działalnością gospodarczą przewiduje się lokalizowanie obiektów produkcyjnych, składów i magazynów. W gminie istnieje duże zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną. Dlaczego szczególnie w rejonie miasta Wieleń oraz większych miejscowości na terenie gminy, przy głównych ciągach komunikacyjnych, należy wyznaczać nowe tereny produkcyjne, umożliwiając uwolnienie potencjału inwestycyjnego i generację nowych miejsc pracy. Na terenach rolnych, zarówno przy zabudowie zagrodowej, jak i na terenach rolnych, dopuszcza się lokalizację wielkopowierzchniowej zabudowy związanej z działalnością rolniczą, m. in. szklarni, magazynów na zboże, silosów, itd., o ile zezwalają na to przepisy odrębne. Dopuszcza się również możliwość lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w przepisach odrębnych.

Główne kierunki zmian i rozwoju w strukturze zagospodarowania terenów Gminy Wieleń

Uregulowanie struktury przestrzennej zagospodarowanych terenów

Struktura przestrzenna terenów zabudowanych jest zróżnicowana na obszarze gminy i w części (szczególnie na obszarze miasta i większych miejscowości) można uznać za zabudowę zwartą. Natomiast część mniejszych miejscowości charakteryzuje się rozproszoną i liniową strukturą zabudowy. Widoczne są także pojedyncze gospodarstwa rolne rozproszone pośród terenów rolnych – niezależnie od wsi. Dalsza rozbudowa miasta jak i pozostałych miejscowości winna uwzględniać zasady ładu przestrzennego i w pierwszej kolejności zabudowywać wolne tereny bezpośrednio i w najbliższym sąsiedztwie terenów zainwestowanych. Zredukuje to koszty związane z doprowadzaniem

infrastruktury drogowej i technicznej do nowej zabudowy, a także nada spójność przestrzeni. Ponadto, w przypadku zaistnienia sytuacji, w której wykorzystane zostaną tereny już częściowo zainwestowane, wymagane będzie wyznaczenie zupełnie nowych terenów. Winno być to poprzedzone analizą rozwoju nowych terenów inwestycyjnych, biorąc pod uwagę dostępność komunikacyjną, infrastrukturalną, strukturę własnościową oraz uwarunkowania środowiskowe i potencjalne zainteresowanie inwestorów.

Uporządkowanie funkcji

Gmina Wieleń charakteryzuje się pewnym stopniem wymieszania funkcji w obrębie tej samej miejscowości. Wyjątek stanowi miasto Wieleń, w którym widoczne jest wykształcenie się obszarów o w miarę jednorodnej funkcji. W celu poprawy czytelności przestrzeni pozostałych miejscowości, a także uporządkowania struktury, należy tak kierować rozwój gminy, by wykrystalizowały się obszary o w miarę jednorodnej funkcji, szczególnie odseparowanie w jak największym stopniu zabudowy o funkcji mieszkaniowej od zabudowy o funkcji niemieszkalnej, głównie produkcyjnej.

Wyznaczenie dominujących funkcji w poszczególnych rejonach gminy

Dalszy rozwój struktury przestrzennej w gminie powinien być prowadzony zgodnie z funkcją nadaną danej miejscowości lub grupie miejscowości w gminie Wieleń. Największe wsie winny rozwijać się jako mniejsze ośrodki mieszkaniowe oraz usługowe – szczególnie te w środkowej części gminy. Tereny w północnej i południowej części gminy, korzystając ze swoich bardzo cennych walorów krajobrazowych i przyrodniczych, powinny stać się obszarami rekreacyjnymi, przyciągającymi turystów z zewnątrz i generującymi zyski dla całego samorządu. Z kolei tereny na obszarze Doliny Noteci powinny zachować swoją dotychczasową formę i przy jednoczesnej poprawie warunków środowiskowych.

Wyznaczenie dominujących obszarów zabudowy mieszkaniowej

Główne obszary do uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej, a także pod wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych, powinny bazować na już istniejących głównych obszarach mieszkalnych i być ich kontynuacją. Prognozowane zmiany w liczbie ludności gminy wskazują potrzebę wyznaczania zupełnie nowych terenów pod zabudowę. W głównej mierze należy uzupełniać już istniejące tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową. W przypadku zaistnienia sytuacji, w której wykorzystane zostaną tereny już częściowo zainwestowane, wymagane będzie wyznaczenie zupełnie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową. Winno być to poprzedzone analizą rozwoju struktury osadniczej. Wyniki określą, które miejscowości na terenie gminy są najatrakcyjniejsze do rozwoju dalszej zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy.

Wyznaczenie dominujących obszarów z zabudową usługową i produkcyjną

Główne kierunki rozwoju obszarów inwestycyjnych dla zabudowy usługowej i produkcyjnej powinny bazować na już istniejących obszarach usługowych i produkcyjnych, biorąc pod uwagę jak najmniejsze oddziaływanie na środowisko, pobliskie tereny mieszkaniowe oraz dobrze rozwiniętą sieć dróg wojewódzkich i powiatowych. Ponadto, zabudowa usługowa związana z funkcjami turystycznymi i rekreacyjnymi powinna się rozwijać w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy letniskowej i terenów wokół jezior.

Określenie terenów z ograniczeniem w zabudowie i zagospodarowaniu terenu

Gmina Wieleń charakteryzuje się wyjątkowo wysokim wskaźnikiem zalesienia i jest w sporej części pokryta formami ochrony przyrody. Tereny, które powinny cechować się ograniczeniami w zabudowie, to te, które pomimo znajdowania się blisko już istniejących terenów zagospodarowanych przez człowieka, przez swoje wartości przyrodnicze, środowiskowe, krajobrazowe i rekreacyjne powinny pozostać w niezmienionej formie lub ich zagospodarowanie powinno cechować się ekstensywną formą i niewielkim stopniem zmiany pierwotnego charakteru. W przypadku potrzeby wykorzystania terenów leśnych pod nową zabudowę, należy w pierwszej kolejności wykorzystywać te tereny, które znajdują się blisko istniejącej zabudowy i cechują się odpowiednią dostępnością komunikacyjną i infrastrukturalną oraz o uwarunkowaniach środowiskowych, które nie są chronione przepisami odrębnymi.

Określenie zabudowy i terenów o specjalnych warunkach zagospodarowania

Terenami o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania są tereny, dla których dopuszczona została zabudowa, ale z ograniczeniami, m. in. w intensywności i funkcji charakterystycznej dla danego terenu. Takie specyficzne tereny to np. tereny cmentarzy, zieleni urządzonej, tereny infrastruktury technicznej i drogowej.

Określenie terenów wyłączonych z zabudowy

Terenami wyłączonymi z zabudowy mogą być tereny m.in. rolnictwa, szczególnie te o najwyższych klasach gruntów rolnych, wód powierzchniowych, zieleni naturalnej, lasów oraz dolesień. Określenie terenów wyłączonych z zabudowy ma na celu ochronę najcenniejszych terenów rolnych i przyrodniczych przez niekontrolowaną zabudową, a także oddziaływaniem terenów zainwestowanych na potencjał przyrodniczy gminy, w tym także na terenach objętymi formami ochrony przyrody.

Szczegółowe określenie terenów, ich kierunków, funkcji i wskaźników powinno być przeprowadzone na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy na podstawie wcześniej opracowanych analiz, dotyczących:

- dynamiki zmian liczby ludności,
- migracji ludności z i do Gminy Wieleń,
- istniejącej zabudowy i zagospodarowania terenu,
- poziomu „wykorzystania” obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- określenia stopnia „niewykorzystania” terenów w obowiązujących mpzp,
- analizy demograficznej,
- prognozy demograficznej,
- określenia dynamiki rozwoju jednostek osadniczych,
- obliczenia bilansu i chłonności terenów
- zapotrzebowania na zabudowę usługową i produkcyjną.

Dalsze uszczegółowienie powyższych parametrów powinno odbywać się na etapie sporządzania Planu ogólnego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian.

Rysunek 18. Główne elementy zagospodarowania terenu gminy

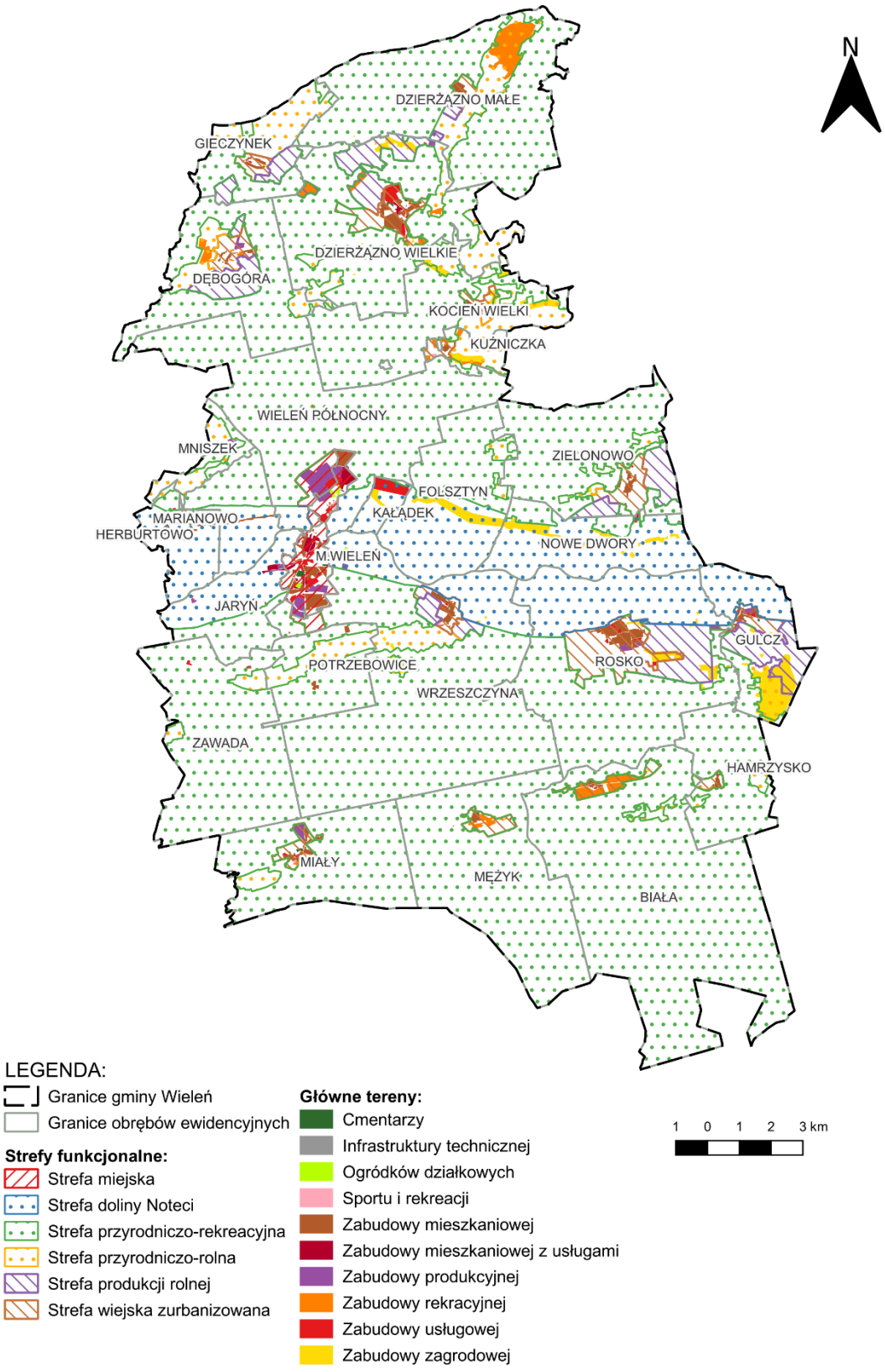

Źródło: Opracowanie własne

5.6.5. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz.1130)

Na terenie Gminy Wieleń wyznacza się orientacyjne lokalizacje obiektów handlu wielkopowierzchniowego powyżej 2.000 m² w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 t.j.).

Obiekty handlu wielkopowierzchniowego mogą być lokalizowane na terenie miasta Wieleń na obszarze osiedla Międzylesie oraz w rejonie miejscowości wsi Kałądek oraz w lokalizacjach ustalonych w Planie Ogólnym.

Rysunek 19. Obszary lokalizacji handlu wielkopowierzchniowego

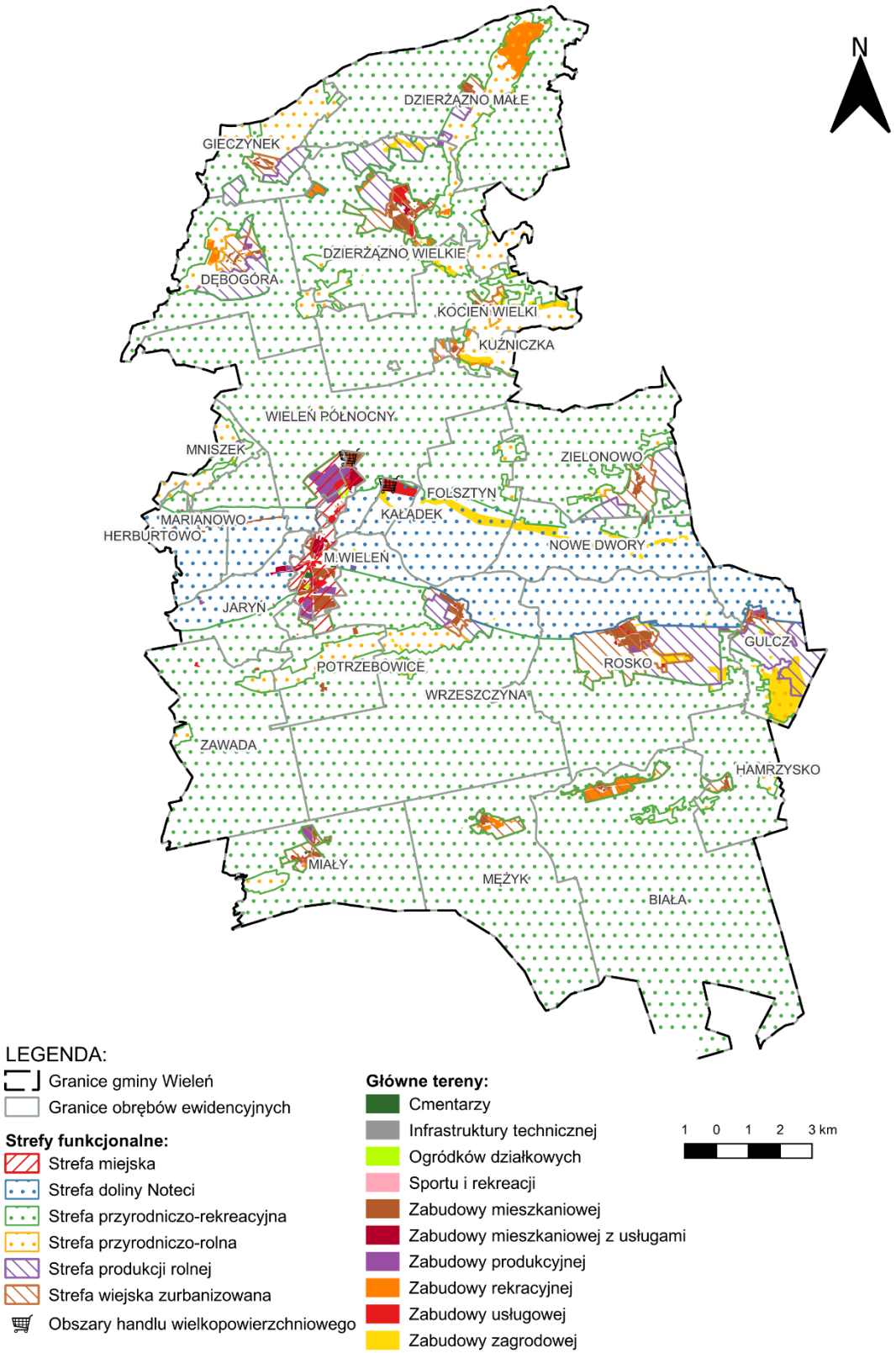

Źródło: Opracowanie własne

5.6.6. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Cele publiczne, które przedstawione są w niniejszej Strategii, zostały określone w art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145 t.j. ze zm.).

Główne zasady lokalizacji inwestycji celu publicznego zostały określone w art. 50 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024 poz. 1130 z t.j.).

Podstawowymi zasadami lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego są:

- Lokalizowanie na podstawie obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego,
- Ochrona interesu publicznego – inwestycja musi obejmować ważne z punktu widzenia lokalnej społeczności cele,
- Ochrona środowiska, przyrody, klimatu i zasobów naturalnych – musi być zgodna z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska,
- Lokalizowanie inwestycji winno odbywać się na terenach publicznych,
- Dostępność – inwestycje winny być lokalizowane w sposób ogólnodostępny (o ile rodzaj inwestycji może spełnić taki warunek),
- Zrównoważony rozwój – proces realizacji i użytkowania inwestycji winien zachowywać zasady zrównoważonego rozwoju,
- Udział społeczeństwa w procesie planowania inwestycji,
- Bezpieczeństwo – lokalizacja inwestycji winna spełniać wymogi bezpieczeństwa w zakresie m. in. przeciwpożarowym czy dotyczących ruchu drogowego.

Jednym z podstawowych zadań samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym jest prowadzenie działań mających na celu rozwój przestrzeni gminy i poprawę życia jej społeczności. Stąd realizacja inwestycji celu publicznego w głównej mierze winna prowadzić do realizacji tego zadania. Głównymi aspektami przestrzeni i społecznymi gminy, które należy obejmować inwestycjami celu publicznego są:

- działania rewitalizacyjne przestrzeni gminy (projekt kluczowy nr 1),
- stworzenie stref gospodarczych poprawiających atrakcyjność inwestycyjną gminy (projekt kluczowy nr 2),
- Modernizacja obiektów kulturalnych (projekty kluczowe nr 4 i 5),
- Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej (projekt kluczowy nr 6),
- Poprawa bezpieczeństwa na drogach publicznych (projekty kluczowe nr: 7, 10 i 11),
- Poprawa jakości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (projekty kluczowe nr: 8, 9 i 10),
- Rozwój infrastruktury rowerowej (projekt kluczowy nr 11),
- Rozwój obiektów kulturowych i wspierających integrację lokalnych społeczności na terenach wiejskich (projekt kluczowy nr 12 i 13),
- Rozwój turystyki i rekreacji (projekt kluczowy nr 14),
- Poprawa warunków socjalnych i wsparcie dla najuboższych (projekt kluczowy nr 15),
- Ulepszenie przestrzeni przyjaznej każdemu użytkownikowi (projekt kluczowy nr 16),
- Rozwój usług społecznych i kulturowych (projekt kluczowy nr 17),
- Poprawa bezpieczeństwa (projekty kluczowe nr 19, 20).

Rysunek 20. ***Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w mieście Wieleń***

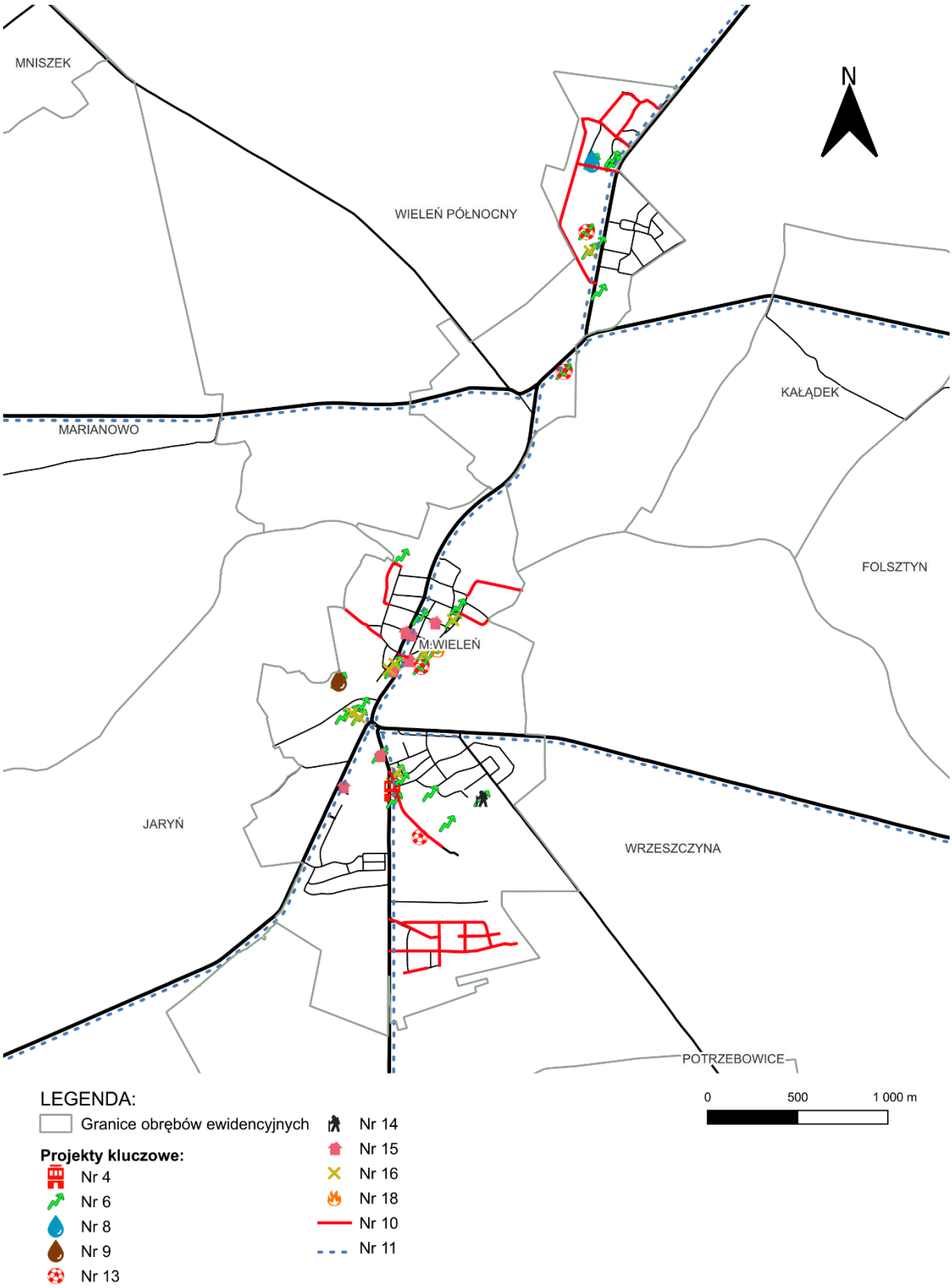

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 21. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego na obszarze wiejskim gminy Wieleń

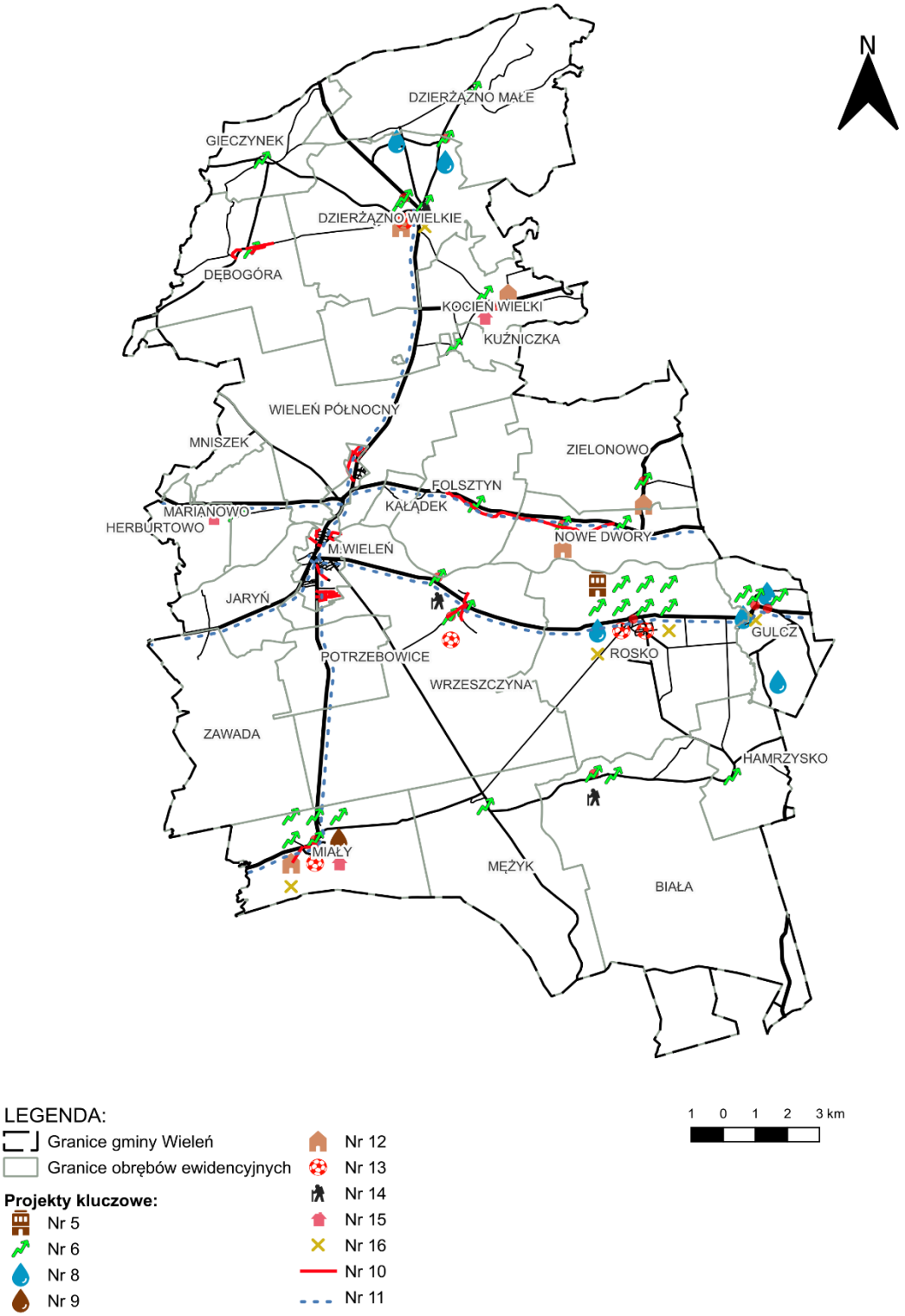

Źródło: Opracowanie własne

5.6.7. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

System komunikacji

Przez gminę Wieleń przebiegają również dwie linie kolejowe nr: 203 oraz 351. Pierwsza łączy stację kolejową Tczew ze stacją Kostrzyn, natomiast druga stanowi fragment międzynarodowej magistrali E59, łączącej stacje Poznań Główny ze Szczecinem Głównym. Układ drogowy w Gminie Wieleń składa się z dróg: wojewódzkich nr 118, 123, 135, 140, 174, 177, 180 oraz 181, powiatowych oraz gminnych.

Zgodnie z informacjami zawartymi w podrozdziale „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wieleń" układ drogowy na terenie gminy Wieleń można uznać za niemal kompletny. Bardzo dobrze rozbudowana sieć dróg wojewódzkich łączących miasto Wieleń poprzez miejscowości gminne z innymi ośrodkami miejskimi w regionie. Obsługa ruchu lokalnego prowadzona jest przez część dróg powiatowych oraz drogi gminne.

W związku z powyższym, dalszy rozwój systemu komunikacyjnego gminy winien skupiać się na poprawie jakości układu kolejowego i drogowego, rozwoju przestrzennego i jakościowego ruchu rowerowego oraz pieszego.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego – Wielkopolska 2020+ dotyczącymi inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zaplanowano inwestycje w zakresie komunikacji kolejowej obejmującej gminę Wieleń:

- Prace na linii kolejowej E-59 (nr 351) na odcinku Poznań Główny – Szczecin Dąbie (Instytucja odpowiedzialna: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.),
- Prace na liniach kolejowych nr 18, 203 na odcinku Bydgoszcz Główna – Piła Główna – Krzyż, etap II: prace na odcinku Piła Główna – Krzyż wraz z elektryfikacją (Instytucja odpowiedzialna: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.).

Układ dróg publicznych na terenie gminy Wieleń winien być rozwijany w kierunku poprawy jakości i bezpieczeństwa poprzez niezbędne modernizacje i polepszania parametrów dróg publicznych. Jedną z ważniejszych zmian w systemie drogowym gminy jest zaplanowana budowa obwodnicy miasta Wieleń w śladzie drogi wojewódzkiej nr 177 wraz z budową nowego mostu na rzece Noteć (zgodnie z Regionalnym planem transportowym dla województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku) – instytucja odpowiedzialna: Samorząd Województwa Wielkopolskiego.

Zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju i coraz większej dbałości o środowisko naturalne, ważnym elementem w przestrzeni dotyczącym układu drogowego jest rozwój sieci dróg rowerowych i pieszych. Planowane jest rozwinięcie systemu tego typu dróg, w pierwszej kolejności wzdłuż dróg wojewódzkich, następnie niższych kategorii. Zarówno sieć dróg i ciągów rowerowych, jak i pieszych, mają w pierwszej kolejności poprawić bezpieczeństwo uczestników ruchu, ale również zwiększenie dostępu do najatrakcyjniejszych rejonów gminy, co pozwoli na rozwój lokalnej turystyki i rekreacji.

Oprócz rozwoju sieci transportu na lądzie, duże znaczenie dla gminy Wieleń ma rozwój dróg wodnych. Należy dążyć do poprawy jakości i parametrów żeglownych poprzez rewitalizację szlaku żeglownego Noteci Dolnej zgodnie z zadaniami:

- Podniesienie Noteci Dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do drogi wodnej II klasy (Instytucja odpowiedzialna: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy),
- Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci Dolnej skanalizowanej od km 38,9 do km 176,2 (Instytucja odpowiedzialna: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy).

Dalszy rozwój układu drogowego nieuwzględniony w Strategii winien być rozstrzygany na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem na dalszy rozwój sieci drogowej w Gminie Wieleń, również biorąc pod uwagę inwestycje ponadlokalne, a także ponadregionalne, czy krajowe oraz wszelkie zapotrzebowania wynikające z odrębnych opracowań.

Rysunek 22. Docelowy układ drogowy w gminie

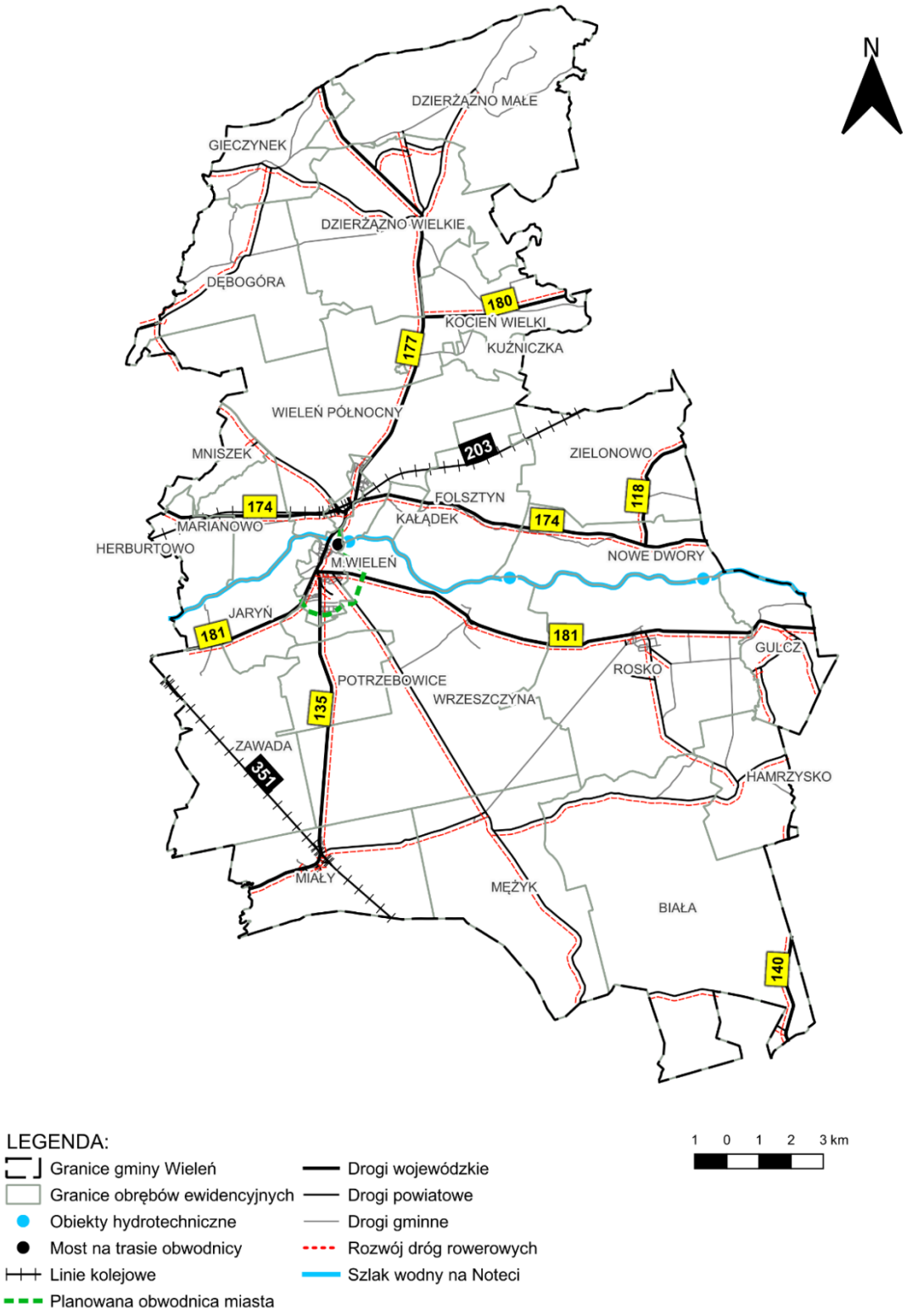

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura techniczna

Główne kierunki zmian w rozwoju infrastruktury technicznej na terenie gminy Wieleń:

- Elektroenergetyki:
  - Sieć przesyłowa – modernizacja i rozbudowa sieci zgodnie z zapotrzebowaniem rozwoju regionalnego i krajowego systemu przesyłowego,
  - Sieć dystrybucyjna – modernizacja i rozbudowa sieci dystrybucyjnej w obrębie gminy winna być uwarunkowana zapotrzebowaniem na nową infrastrukturę wynikającą z rozwoju nowej zabudowy i innych obiektów, a także stanem technicznym istniejącej infrastruktury,
  - Budowa Głównego Punktu Zasilania (GPZ) w celu poprawy jakości przesyłu energii siecią przesyłową w regionie oraz dystrybucyjną na terenie gminy.
- Wodociągowej:
  - Modernizacja stacji uzdatniania wody (SUW) w miejscowościach Gulcz, Dzierżążno Wielkie i Wieleń ul. Międzyleska (wraz z wprowadzeniem dwustopniowego pompowania wody - zbiornik zapasu wody),
  - Ogólny rozwój sieci wodociągowej na terenie gminy dostosowany do zapotrzebowania na wodę nowej zabudowy oraz jej zwiększenia w przypadku istniejących terenów zabudowanych. Rozwój obejmujący modernizację i rozbudowę SUW, sieci wodociągowej, nowe odwierty oraz lokalizowanie nowych pompowni wody.
- Kanalizacyjnej:
  - Modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków oraz przepompowni ścieków m. in. poprzez rozbudowę zbiorników na przetrzymywanie i natlenianie ścieków (dowożonych i doprowadzanych systemem kanalizacyjnym) wraz z wprowadzeniem systemów automatycznych.
  - Ogólny rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie gminy dostosowany do zapotrzebowania na odbiór ścieków z nowej zabudowy oraz jej zwiększenia w przypadku istniejących terenów zabudowanych. Rozwój obejmujący modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnej, nowe zbiorniki oraz lokalizowanie nowych kolektorów tłocznych.
  - W zakresie kanalizacji deszczowej ustala się powierzchniowe jak i skanalizowane odprowadzenie ścieków. Dla terenów, na których prowadzona jest działalność mogąca spowodować zanieczyszczenie wód i ziemi, wprowadza się obowiązek stosowania systemów oczyszczania, z zachowaniem przepisów szczególnych w tym zakresie.
- Gazowej:
  - Zlokalizowania na terenie gminy Wieleń fragmentu sieci przesyłowej gazu (gazociąg wysokiego ciśnienia) wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową zlokalizowaną w rejonie miejscowości Dębogóra.
- Gospodarka odpadami:
  - Odbiór odpadów zapewnia komunalny system usuwania odpadów stałych. Zasady postępowania z odpadami, w tym niebezpiecznymi, określają przepisy odrębne.

W zakresie odbioru odpadów – Gmina Wieleń obsługiwana jest poprzez Związek Międzygminny „Pilski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi”.

Dalszy rozwój sieci infrastruktury technicznej nieuwzględniony w Strategii winien być rozstrzygany na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem na dalszy rozwój sieci infrastruktury technicznej w Gminie Wieleń, również biorąc pod uwagę inwestycje ponadlokalne, a także ponadregionalne, czy krajowe oraz wszelkie zapotrzebowania, wynikające z opracowań odrębnych.

Rysunek 23. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie gminy Wieleń

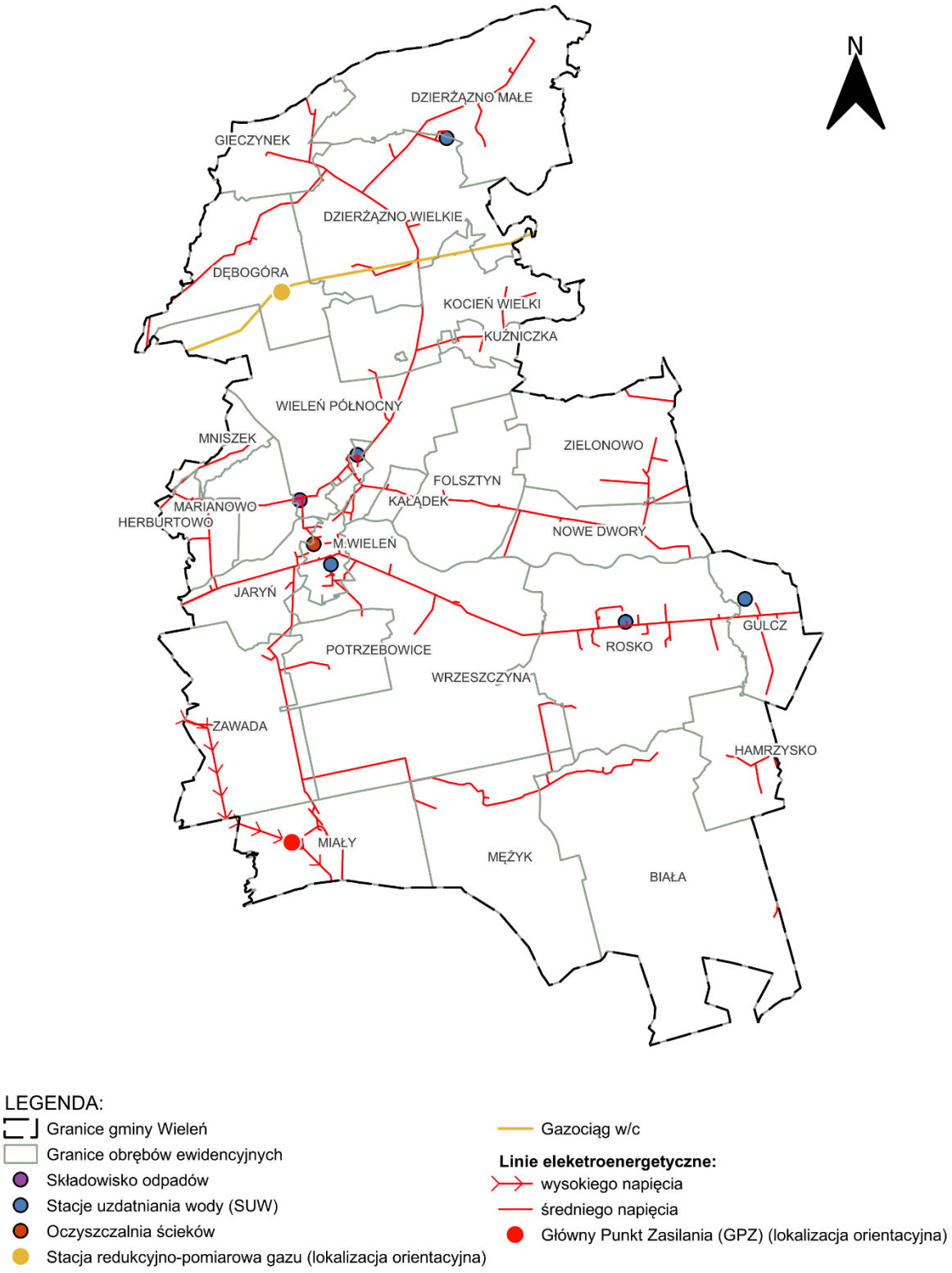

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura społeczna

Rozwój infrastruktury społecznej na terenie Gminy Wieleń dzieli się na kilka grup:

- Kulturowe:
  - Odnowione domy kultury,
  - zmodernizowane sale wiejskie;
- Sportowo-rekreacyjne:
  - nowoczesne boiska sportowe na terenie gminy;
- Socjalne:
  - Wyremontowane mieszkania komunalne;
- Turystyczne:
  - Rozwinięta przestrzeń rekreacyjno-wypoczynkowa wokół jezior,
  - Rozwinięta przestrzeń rekreacyjno-wypoczynkowa na obszarze parków;
- Ekologiczne:
  - Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
  - Transformacja energetyczna budynków użyteczności publicznej.

Przedstawione wyżej najważniejsze obiekty infrastruktury społecznej zostały szerzej opisane w części, poświęconej Projektom Kluczowym.

Dalszy rozwój infrastruktury społecznej, nieuwzględniony w Strategii, winien być rozstrzygany na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem na dalszy rozwój infrastruktury społecznej w Gminie Wieleń, również biorąc pod uwagę inwestycje ponadlokalne, a także ponadregionalne, czy krajowe oraz wszelkie zapotrzebowania wynikające z opracowań odrębnych.

5.6.8. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Uwarunkowania przestrzenne, infrastrukturalne i surowcowe ograniczają możliwości lokalizowania urządzeń głównie do tych, należących do odnawialnych źródeł energii (OZE). Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2015 poz. 478 z późn. zm.) OZE definiowane jest jako: „odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów”.

Gmina Wieleń pokryta jest w zdecydowanej większości lasami i oraz objęta licznymi formami ochrony przyrody. Ponadto na jej terenie znajduje się szeroka dolina rzeki Noteć. Oznacza to, że tylko niewielka część gminy możliwa jest pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię. Gmina charakteryzuje się niewielkim potencjałem pod lokalizację elektrowni wiatrowych i biomasy oraz umiarkowane pod elektrownie fotowoltaiczne i wodne.

Energetyka słoneczna wykorzystuje ogniwa fotowoltaiczne, które konwertują promieniowanie słoneczne w energię elektryczną.

Energetyka wiatrowa wykorzystuje ruchy mas powietrza, przetwarzając ją w energię mechaniczną lub elektryczną.

Biomasa używana jest na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (np. drewno, słoma, osady ściekowe, odpady spożywcze) lub też spalania przetworzonej biomasy na paliwa ciekłe (np. sekty oleju rzepakowego, alkohol), bądź gazowe (np. biogaz rolniczy, biogaz z oczyszczalni ścieków, gaz wysypiskowy, gaz drzewny).

Energetyka wodna wykorzystuje specjalne budowle hydrotechniczne z wbudowanymi turbinami, których zadaniem jest zamiana siły płynącej lub opadającej wody w energię elektryczną lub mechaniczną.

W przypadku energetyki wiatrowej lokalizowanie elektrowni oraz ich oddziaływanie musi uwzględniać przepisy prawne, w szczególności obowiązujące aktualnie zapisy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 553 z późn. zm.). Ustawa ta określa:

- warunki i tryb lokalizowania, budowy i przebudowy elektrowni wiatrowych
- zasady i sposób konsultowania ze społecznością lokalną lokalizowania elektrowni wiatrowych
- zasady lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- zasady lokalizowania, budowy i przebudowy sieci elektroenergetycznych najwyższych napięć w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- zasady partycypacji mieszkańców gminy w korzyściach wynikających z lokalizacji elektrowni wiatrowych
- zasady bezpiecznej eksploatacji elementów technicznych elektrowni wiatrowych.

Całościowo gmina Wieleń charakteryzuje się wysokimi walorami środowiskowymi, przyrodniczymi i krajobrazowymi. Spora jej część pokryta jest formami ochrony przyrody, w tym także obszarami Natura 2000, na obszarze których prawnie obowiązuje zakaz lokalizacji elektrowni wiatrowych. Pozostała część gminy to głównie lasy i dolina Noteci, które również ze względu na swoją charakterystykę winny być wyłączone spod lokalizacji tego typu urządzeń. Potencjalnie niewielkie otwarte obszary rolne gminy mogą być wykorzystane, jednakże winno to być szczegółowo zbadane pod względem oddziaływania na środowisko, przede wszystkich na chronione gatunki ptaków i nietoperzy oraz wpływu na szczególnie cenny w tym regionie krajobraz.

Urządzenia wytwarzające energię z promieniowania słonecznego winny swoim oddziaływaniem mieścić się na obszarze objętym inwestycją. Farmy fotowoltaiczne, szczególnie wielkopowierzchniowe, należy lokalizować poza lokalnymi korytarzami migracji zwierząt, na otwartych przestrzeniach terenów rolnych o niższych klasach bonitacyjnych oraz o korzystnych nachyleniach stoków. Należy zachować odpowiednią odległość od dróg w celu zredukowania, a w najlepszym przypadku unikania efektu olśnienia – oślepiania osób znajdujących się w pojazdach światłem odbitym od paneli fotowoltaicznych.

Biogazownie, w celu optymalizacji produkcji energii, należy lokalizować w pobliżu źródeł paliwa. W związku z tym pod względem lokalizacyjnym biogazownie winny być sytuowane w bezpośrednim pobliżu biomasy, np. przy wysypiskach, dużych gospodarstw rolnych, zakładów, w których występuje produkcja odpadów mogących być użytych w biogazowniach.

Uwarunkowania wodne na terenie gminy tworzą dogodne warunki do lokalizowania małych elektrowni wodnych w korycie rzeki Noteć. Oprócz utrzymania i poprawy parametrów istniejących elektrowni wodnych, uwarunkowania w gminie pozwalają na lokalizacje nowych urządzeń generujących energię elektryczną dzięki działalności rzeki Noteć.

Uniwersalnymi zasadami lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW są:

- Proponuje się lokalizowanie urządzeń OZE poza Strefą doliny Noteci (nie dotyczy lokalizacji elektrowni wodnych).
- Na gruntach rolnych o niskiej przydatności rolniczej (grunty rolne klasy V i VI oraz nieużytki), umożliwiając zasadne finansowo dalsze wykorzystywanie najsłabszych rodzajów gleb; wskazuje się jako zasadne ograniczanie lokalizacji urządzeń na najlepszych klasach gruntów rolnych (I-III), a także glebach organicznych.
- Bez ingerencji w walory krajobrazowe gminy, tj. poza panoramami, osiami, punktami i strefami widokowymi; w szczególnych przypadkach należy wykonać przedinwestycyjne studium krajobrazowe, określające realny wpływ inwestycji na krajobraz gminy.
- Bez ingerencji w elementy środowiska naturalnego, m. In. w odpowiedniej odległości od krawędzi lasów, szpalerów drzew, jezior, stawów i innych zbiorników wodnych; w szczególnych przypadkach należy wykonać przedinwestycyjne monitoringi środowiskowe, dotyczące lokalizacji siedlisk, miejsc żerowania zwierząt, a także miejsc występowania chronionych gatunków roślin i grzybów.
- Zachowywanie minimalnych odległości od infrastruktury technicznej, określonych przez przepisy odrębne oraz wytyczne operatorów sieci.
- Należy zachowywać, odpowiednią dla danego typu urządzeń, odległość od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej w celu eliminacji negatywnego oddziaływania poprzez np. migotanie światła, hałas, zapach, olśnienie, czy degradację wizualną otoczenia.
- W niektórych przypadkach lokalizacja urządzeń zostanie określona poprzez procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
- Jeśli nie zakazują tego odrębne przepisy, na terenach przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną i usługową.

5.6.9. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko są grupa przedsięwzięć, które zarówno w fazie realizacji, jak i fazie użytkowania, mogą w negatywny sposób oddziaływać na klimat, wszelkie elementy przyrodnicze oraz życie mieszkańców. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839 ze zm.) dzielą się one na dwa rodzaje:

- przedsięwzięcia, mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko
- przedsięwzięcia, mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Wyżej wymienione rozporządzenie określa ponad 50 rodzajów przedsięwzięć, mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz ponad 100 przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Oznacza to, że polskie prawo określa ponad 150 różnych rodzajów przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na życie człowieka, pobliskie środowisko oraz klimat.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 t.j.) określa m. in. zasady i tryb postępowania w sprawach dotyczących ocen oddziaływania na środowisko oraz transgranicznego oddziaływania na środowisko, co jest bezpośrednio powiązane z przedsięwzięciami, mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko i sposobem określania ich rodzaju.

Dla planowanych przedsięwzięć, mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko jest obowiązkowe.

Dla planowanych przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko stwierdza, w drodze postanowienia, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, który uwzględnia kryteria takie, jak: rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia, usytuowanie przedsięwzięcia, z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, rodzaj, cechy i skalę możliwego oddziaływania.

Ponadto, w przypadku planowanych przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagane jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w której określone zostaną środowiskowe uwarunkowania realizacji planowanego przedsięwzięcia.

W Gminie Wieleń zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć, mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych (chyba, że przeprowadzona procedura wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko), z wyłączeniem obiektów celu publicznego, w szczególności infrastruktury technicznej i dróg) na terenach przeznaczonych pod:

- zabudowę mieszkaniową
- zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z usługami
- zabudowę mieszkaniową wielorodzinną
- zabudowę zagrodową
- usługi na terenach przeznaczonych na pobyt ludzi
- zabudowę letniskową
- zieleń parkową

- cmentarze
- lasy.

Dopuszcza się lokalizację inwestycji, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej) z zastrzeżeniem, że należy opracować raport oddziaływania na środowisko dla:

- obiektów produkcyjnych, składów i magazynów
- zabudowy usługowej
- zabudowy produkcyjno-usługowej
- tereny rolne.

Zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć w strefie Doliny Noteci, które mogą wpłynąć negatywnie na walory środowiskowe i krajobrazowe oraz na stan jakościowy wód, szczególnie na obszarze Doliny Noteci (chyba, że przeprowadzona procedura wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko).

Dla wszystkich istniejących i ustanowionych w przyszłości form ochrony przyrody ustala się (chyba, że przeprowadzona procedura wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko lub taki stopień oddziaływania umożliwiający zlokalizowanie przedmiotowej inwestycji lub jest to regulowane przez przepisy odrębne):

- Zakaz podejmowania działań mogących, odrębnie lub w kumulacji z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, bądź wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 i pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami Natura 2000.
- Zakaz podejmowania działań mogących znacząco oddziaływać na środowisko na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Puszcza Notecka”.
- Zakaz podejmowania działań mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarze Korytarzy Ekologicznych „Zachodnia Puszcza Notecka”.
- Dla wszystkich planowanych form ochrony przyrody należy stosować przepisy umożliwiające ich ochronę i redukujące negatywny wpływ inwestycji, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.

Położenie potencjalnych obszarów lokalizacji w/w rodzajów przedsięwzięć zostało przedstawione na rysunku nr 17 na terenach związanych z produkcją.

Uszczegółowienie powyższych zapisów i rekomendacji powinno odbywać się na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego obszaru gminy oraz Planu Ogólnego gminy dla całego jej obszaru.

5.6.10. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Zdecydowana większość powierzchni Gminy Wieleń pokryta jest terenami zalesionymi (ok. 66%) oraz w znacznie mniejszym stopniu terenami rolniczymi. W celu ich organizacji i ochrony przed nadmiernym przekształceniem, bardzo ważne jest by usystematyzować najważniejsze zasady kształtowania tych przestrzeni.

Dla obszarów, na których dominują tereny użytkowane rolniczo, wprowadza się poniższe zasady ochrony i kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- Z powodu stosunkowo niewielkiej powierzchni gruntów rolnych na terenie gminy, lepsze klasy gruntów (RIII i RIV) winny być objęte ochroną
- stosowanie zwykłej dobrej praktyki rolniczej i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, zawierających zbiór przyjaznych środowisku praktyk rolniczych i zapewniających zrównoważony rozwój w sferze produkcji rolnej
- zwiększanie powierzchni zadrzewień i zakrzewień na terenach użytkowanych rolniczo, szczególnie w miejscach, gdzie nie występują naturalne bariery redukujące procesy eoliczne
- ochrona i rozwój oczek wodnych i mokradeł z towarzyszącą im zielenią
- zabezpieczanie cieków odwadniających pola przed niekontrolowanym i intensywnym napływem biogenów
- racjonalne wykorzystywanie potencjału przyrodniczego i klasy bonitacyjnej gleb
- ochronę zwartych powierzchni gruntów rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej przed zmianą na cele nierolnicze
- zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu terenów łąk i pastwisk, w szczególności na terenach podmokłych oraz poprawa ich stanu
- zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania, w szczególności rynny jeziornej i dolin rzecznych,
- stosowanie programów działań wyznaczonych dla wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, zabezpieczenie przed dalszą ich degradacją, przywracanie im wymaganych standardów jakości rozwijanie wsi z poszanowaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tworzenie zwartych układów zabudowy związanych z produkcją rolną bez nadmiernego wyłączenia spod produkcji rolnej terenów pod zabudowę
- stosowanie najlepszych dostępnych praktyk rolniczych, doprowadzających do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczania ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do gleby
- zachowaniu możliwości produkcyjnego wykorzystania, w szczególności rodzinnych ogrodów działkowych oraz ogrodów przydomowych
- na gruntach rolnych objętych formami ochrony przyrody rozwój ekstensywnych i ekologicznych gospodarstw rolnych oraz agroturystyki.

W Gminie Wieleń obszary leśne pokrywają ponad 66% jej powierzchni oraz objęte są licznymi formami ochrony przyrody. Dla tych terenów, wprowadza się poniższe zasady ochrony i kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej

- ochrona lasów i w przypadku ryzyka niezachowania odpowiedniego stopnia lesistości, powiększanie zasobów leśnych poprzez m.in. opracowanie i wdrożenie Programu ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do roku 2030, wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień, wspomagających rolę zalesień i lasów, prawidłowe kształtowanie granicy polno-leśnej
- utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez redukcję fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych
- zalesienie gruntów zagrożonych erozją dla uzyskania ciągłości przestrzennej obszarów leśnych
- zwiększanie stopnia zalesienia gruntów o niskich klasach bonitacyjnych
- przywracanie lasów na wylesionych obszarach wododziałowych, celem zwiększenia retencji wodnej
- rekreacyjne użytkowanie lasów, które powinno być dostosowane do naturalnej chłonności siedlisk, zwłaszcza ich odporności na antropopresję, uwzględniające również pełnione funkcje ochronne lasów
- rozwój sieci dróg leśnych w celu poprawy dostępu środków ochrony zasobów leśnych
- zachowanie i rozszerzanie funkcji ochronnych lasów
- sposoby zagospodarowania lasów i kształtowania produkcji leśnej winny uwzględniać specyfikę warunków przyrodniczych, gospodarczych i społecznych, w których będą realizowane oraz pozostawać w zgodzie z ekologicznymi oraz społecznymi funkcjami lasów

Gospodarkę leśną winno się prowadzić na warunkach określonych w planach urządzeniowych lasów (Plan Urządzenia Gospodarstwa Leśnego, Nadleśnictwa Krucz, Krzyż Wielkopolski, Potrzebowice, Wronki i Trzcianka).

Rysunek 24. Obszary objęte zasadami kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wieleń

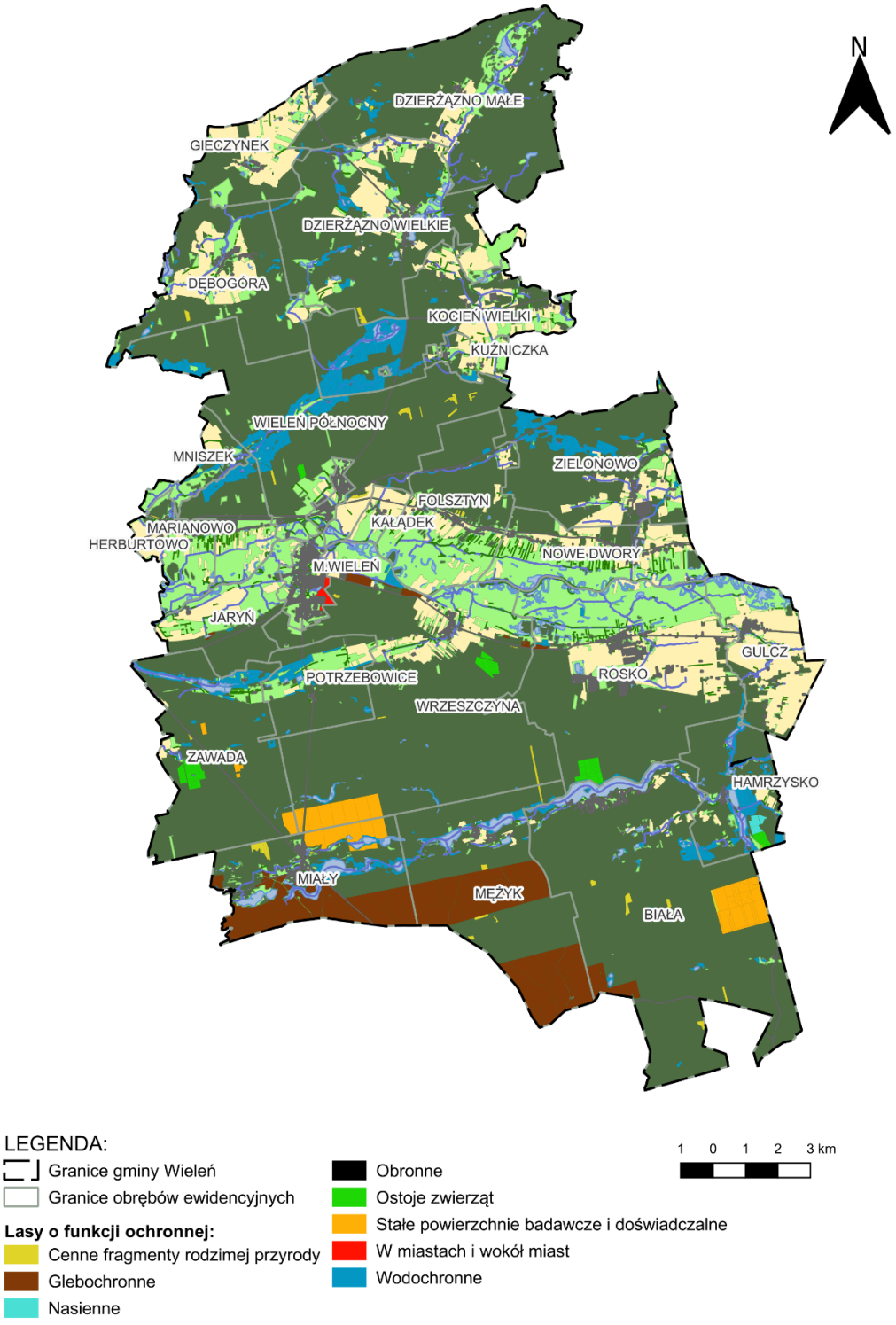

Źródło: Opracowanie własne

5.6.11. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji ujęte zostały w **Gminnym Programie Rewitalizacji** Gminy Wieleń.

5.7. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wieleń

5.7.1. Wprowadzenie

Połączenie planowania rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego na szczeblu gminnym miało na celu zintegrowanie obu tych bardzo ważnych procesów planistycznych w jednym obligatoryjnym dokumencie.

Pierwszym z elementów planowania przestrzennego w Strategii rozwoju gminy jest Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który został zaprezentowany w poprzednim podrozdziale. Zawiera on zarówno aktualny stan przestrzeni w gminie, jak i główne funkcje oraz charakterystyczne uwarunkowania terenu. Pomaga określić główne zagrożenia, ograniczenia i możliwości rozwoju. Drugim elementem planowania przestrzennego są ustalenia i rekomendacje, czyli kierunki, w którym gmina winna się rozwijać, wykorzystując swoje mocne strony oraz walory przestrzenne, przy jednoczesnym zniwelowaniu zagrożeń i ograniczeń.

Łącząc ze sobą powyższe elementy planowania przestrzennego i nadając im strategicznego charakteru poprzez oparcie ich na przedstawionych poniżej głównych celach strategicznych gminy, uzyskuje się docelowy kształt rozwoju gminy, stanowiący hybrydę dwóch typów planowania: rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, w tym badań ankietowych oraz wywiadów, szczegółowo opisanych w rozdziałach: 1. i 2. niniejszego dokumentu, określono następujące cele strategiczne i cele szczegółowe:

1. **Atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i pracy:**
   - 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna
   - 1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne
   - 1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
   - 1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego
   - 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży
   - 1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
2. **Nowoczesna oferta służąca integracji społeczności lokalnej oraz rozwojowi turystyki, rekreacji i aktywnego wypoczynku:**
   - 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna
   - 2.2. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy
   - 2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa

Przekładając cele strategiczne i **cele szczegółowe na rozwój przestrzenny gminy** określono **cele w rozwoju przestrzennym gminy** i podzielono je pod kątem **docelowej struktury przestrzennej na trzy główne aspekty**:

1. Docelowe funkcje elementów sieci osadniczej
2. Kluczowa infrastruktura
3. Środowiskowe i kulturowe elementy Gminy Wieleń podlegające ochronie.

Na podstawie modelu strukturalno-przestrzennego oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy, wyodrębniono cztery główne strefy, na które dzieli się Gmina Wieleń:

- Strefa miejska,
- Strefa doliny Noteci
- Strefa przyrodniczo-rekreacyjna,
- Strefa przyrodniczo-rolna,
- Strefa produkcji rolnej,
- Strefa wiejska zurbanizowana.

Strefa miejska obejmuje granice administracyjne miasta Wieleń. Ośrodek miejski zdecydowanie wyróżnia się w strukturze przestrzennej całej gminy poprzez zwartą zabudowę rozciągniętą wertykalnie, prostopadle do doliny Noteci oraz samej rzeki. Zlokalizowane są tu najważniejsze obiekty usługowe dla całej gminy, spore obszary mieszkaniowe oraz zaplecze produkcyjne, jak również wiele ważnych dla regionu zabytków. Docelowo strefa ta ma umacniać swoje dominujące funkcje stając się ważnym w regionie ośrodkiem miejskim.

Strefa Doliny Noteci obejmuje swoim zasięgiem tereny położone w wyraźnym obniżeniu terenu wzdłuż rzeki Noteć. Obszar ten charakteryzuje się niewielkimi różnicami w ukształtowaniu terenu. Zabudowa w północnej części jest zlokalizowana głównie liniowo, wzdłuż dróg, natomiast w południowej – znacznie bardziej skoncentrowana. Głównie jest to zabudowa o funkcji mieszkaniowej i zagrodowej. Docelowo obszar ten, w głównej mierze powinien zachować swój dotychczasowy charakter i stanowić główny rolniczy region gminy o dobrych, często zalewanych gruntach rolnych.

Strefa przyrodniczo-rekreacyjna obejmuje zdecydowanie największą część Gminy Wieleń. Podzielona jest na dwie części – północną i południową. Aktualnie strefa ta głównie składa się z terenów leśnych, pól uprawnych, łąk i pastwisk oraz niewielkich skupisk zabudowy, na które składa się część mniejszych miejscowości. Docelowo w tej strefie uwidocznią się dwie podstrefy: rekreacyjna i środowiskowa. Różnić się będą głównie postępem zmian zachodzących w ich obrębie. Podstrefa rekreacyjna obejmuje głównie zabudowane fragmenty miejscowości wraz z okolicznymi zbiornikami wodnymi i pozostałymi atrakcyjnymi terenami rekreacyjnymi. Docelowo zostaną one rozwinięte, by znacząco poszerzyć atrakcyjność tej części gminy i pobudzić ruch turystyczny w gminie. Druga podstrefa – środowiskowa, pod względem struktury przestrzennej nie zmieni się znacząco. Obejmuje głównie tereny lasów, które stanowią cenne środowisko dla wielu gatunków zwierząt oraz objęte są formami ochrony przyrody.

Strefa przyrodniczo-rolna obejmuje tereny rolne charakteryzujące się wysokimi walorami przyrodniczymi. W dużej mierze poprzecinane są niewielkimi ciekami wodnymi i rowami melioracyjnymi oraz szpalerami drzew tworząc dogodne warunki do bytowania zwierząt. Obszary objęte strefą głównie zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie lasów oraz pokryte formami ochrony przyrody, co dodatkowo podkreśla ich ważny w kontekście środowiskowym charakter.

Strefa produkcji rolnej obejmuje niewielkie otwarte przestrzenie pól uprawnych w pobliżu terenów zabudowanych miejscowości wiejskich. Są to tereny o nieco mniejszych walorach krajobrazowych i środowiskowych, wykorzystywane rolniczo z istniejącą rozproszoną zabudową (w większości zagrodową). Obszary gminy objęte tą strefą stanowią główne miejsca rozwoju produkcji rolnej.

Strefa wiejska zurbanizowana podzielona jest na kilka części i obejmuje największe miejscowości w zarówno w środkowej jak i północnej części gminy. Obszary te cechują się najbardziej rozwiniętą siecią osadniczą, w której mieszka zdecydowana większość mieszkańców części wiejskiej gminy. Docelowo w tej strefie ma dochodzić do dalszego rozwoju zabudowy, zarówno mieszkaniowej, jak i produkcyjno-usługowej, odciążając w pewnym stopniu ośrodek miejski.

5.7.2. Docelowe funkcje elementów sieci osadniczej

Zgodnie z celami strategicznymi i szczegółowymi (planowanie strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej (rozwój przestrzeni) określono główne cechy Gminy Wieleń, dotyczące docelowych funkcji poszczególnych elementów sieci osadniczej i zagospodarowania terenu pod kątem zabudowy:

- Czytelny podział funkcjonalny wszystkich miejscowości w gminie, bazujący na ich potencjalne rozwojowym i unikatowych uwarunkowaniach (miasto Wieleń – ośrodek dominujący, mieszkaniowe, rolnicze, rekreacyjne oraz małe miejscowości bez określonej dominującej funkcji),
- Ukształtowana i uporządkowana zabudowa poprzez jej dogęszczenie i uregulowanie stref, w których dany rodzaj może występować,
- Realizacja inwestycji mieszkaniowych oraz odnowa istniejących zasobów mieszkaniowych z poszanowaniem zasad ładu przestrzennego,
- Ograniczanie w jak największym, stopniu rozproszenia zabudowy,
- Uzupełnianie luk w zabudowie w celu dopełnienia kwartałów/obszarów zabudowy,
- Jednoznaczny podział funkcji zabudowy, usuwanie mieszających się funkcji w jednym kwartale/obszarze zabudowy,
- Ograniczanie rozciągniętej zabudowy wzdłuż dróg, dążenie do zagęszczenia zabudowy na mniejszych areałach,
- Wyznaczenie nowych terenów pod różne rodzaje zabudowy, z zachowaniem ogólnej separacji funkcji i przenikanie się ich tylko w uzasadnionych przestrzennie miejscach,
- Rozwój miasta Wieleń jako dominującego ośrodka stanowiącego centrum gminy poprzez:
    - Wzmacnianie miejskiej struktury przestrzennej,
    - Uwidocznienie historycznych walorów miasta,
    - Wprowadzanie niezbędnych obiektów użyteczności publicznej, poprawiające jakość życia oraz funkcjonalność miejscowości,
    - Ulepszenie przestrzeni publicznej, ułatwiającej korzystanie z niej przez każdego użytkownika,
    - Rozwój obiektów usługowych, handlowych, kulturowych, socjalnych, sportowych oraz ochrony zdrowia przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego skomunikowania, stanowisk postojowych oraz infrastruktury technicznej,
    - Rozwój obszarów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną,
    - Zwiększanie obszarów zieleni urządzonej i terenów rekreacyjnych,
    - Aranżowanie unikatowych miejsc integracji mieszkańców oraz wzmacniania tożsamości kulturowej regionu,
    - Wykorzystywanie atrakcyjnej lokalizacji (pobliże doliny Noteci) jako motoru napędowego dla rozwoju kulturalno-społecznego i rekreacyjno-turystycznego,
    - Rozwój terenów produkcyjnych i usługowych w celu przyciągnięcia inwestorów i wzmocnienia oferty inwestycyjnej,

  - Rozwój infrastruktury technicznej dostosowany do wysokiej jakości życia i pojawiania się nowych terenów zainwestowanych;
- Miejscowości o charakterze wsi mieszkaniowych:
  - Lokalizacja w centralnej części gminy,
  - Tworzenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną,
  - Umożliwienie wprowadzania obiektów usługowych towarzyszących zabudowie mieszkaniowej,
  - Poprawa skomunikowania z miastem Wieleń oraz ośrodkami sąsiednimi w celu ułatwienia przemieszczania się ludności, wykorzystując dobrze rozwiniętą sieć dróg wojewódzkich,
  - Równoległy rozwój infrastruktury drogowej i technicznej „nadążający" za zabudową mieszkaniową, usługową i produkcyjną,
  - Tworzenie przestrzeni publicznych integrujących lokalną społeczność, tworzące ofertę dla osób w każdym wieku, przy wykorzystaniu unikalnych walorów krajobrazowo-środowiskowych gminy
  - Tworzenie nowych obiektów użyteczności publicznej, a także modernizacja istniejących w celu poprawy jakości lokalnych usług publicznych;
- Miejscowości o charakterze turystycznym:
  - Lokalizacja w północnej (Dzierżążno Wielkie i Dzierżążno Małe) oraz w południowej części gminy,
  - Rozwinięte tereny letniskowe wraz z zabudową jako wizytówka gminy,
  - Wzrost znaczenia zabudowy letniskowej i turystycznej w strukturze przestrzennej gminy,
  - Ochrona strefy rekreacyjno-przyrodniczej przed niekontrolowaną zabudową, szczególnie taką, która wpływa niekorzystnie na krajobraz i środowisko przyrodnicze,
  - Zwiększenie ilości i dostępności, zwłaszcza na potrzeby turystyczne i rekreacyjne, terenów zieleni oraz terenów wodnych,
  - Wykorzystywanie terenów leśnych na dodatkowe cele rekreacyjne i edukacyjne przy jednoczesnym zachowaniu ich dotychczasowego przeznaczenia,
  - Wykorzystanie jezior i innych zbiorników wodnych na cele turystyczne i rekreacyjne,
  - Utrzymanie i rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (ścieżek i szlaków turystycznych, szlaków konnych i innych),
  - Adaptacja i rozwój zabudowy usługowej dostosowanej do obsługi obszarów turystycznych,
  - Wykorzystywanie nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań technologicznych przy budowie, rozbudowie i modernizacji obiektów,
- Miejscowości o charakterze rolniczym:
  - Lokalizacja w północnej części gminy,
  - Ugruntowanie aktualnej funkcji miejscowości,
  - Rozwój zabudowy produkcji rolniczej, łącznie z nowoczesnymi obiektami: szklarnie, silosy, itd.,
  - Ochrona przez niekontrolowaną zabudową najbardziej cennych gruntów rolnych,
  - Przeciwdziałanie rozdrobnieniu terenów rolnych, w tym rozdrobnienia własnościowego,

- Promowanie procedur scaleń i podziałów nieruchomości rolnych jako możliwość optymalizacji produkcji rolnej,
- Wprowadzanie zadrzewień śródpolnych,
- Przeciwdziałanie erozji gleb, ochrona i utrzymanie istniejących urządzeń wodnych retencjonujących wodę, cieków i zbiorników wodnych, mokradeł,
- Przeciwdziałanie niekontrolowanemu emisji zanieczyszczeń do wód gruntowych,
- Wprowadzenie nowoczesnych technologii produkcji rolnej.

Rysunek 25. Docelowe funkcje elementów sieci osadniczej

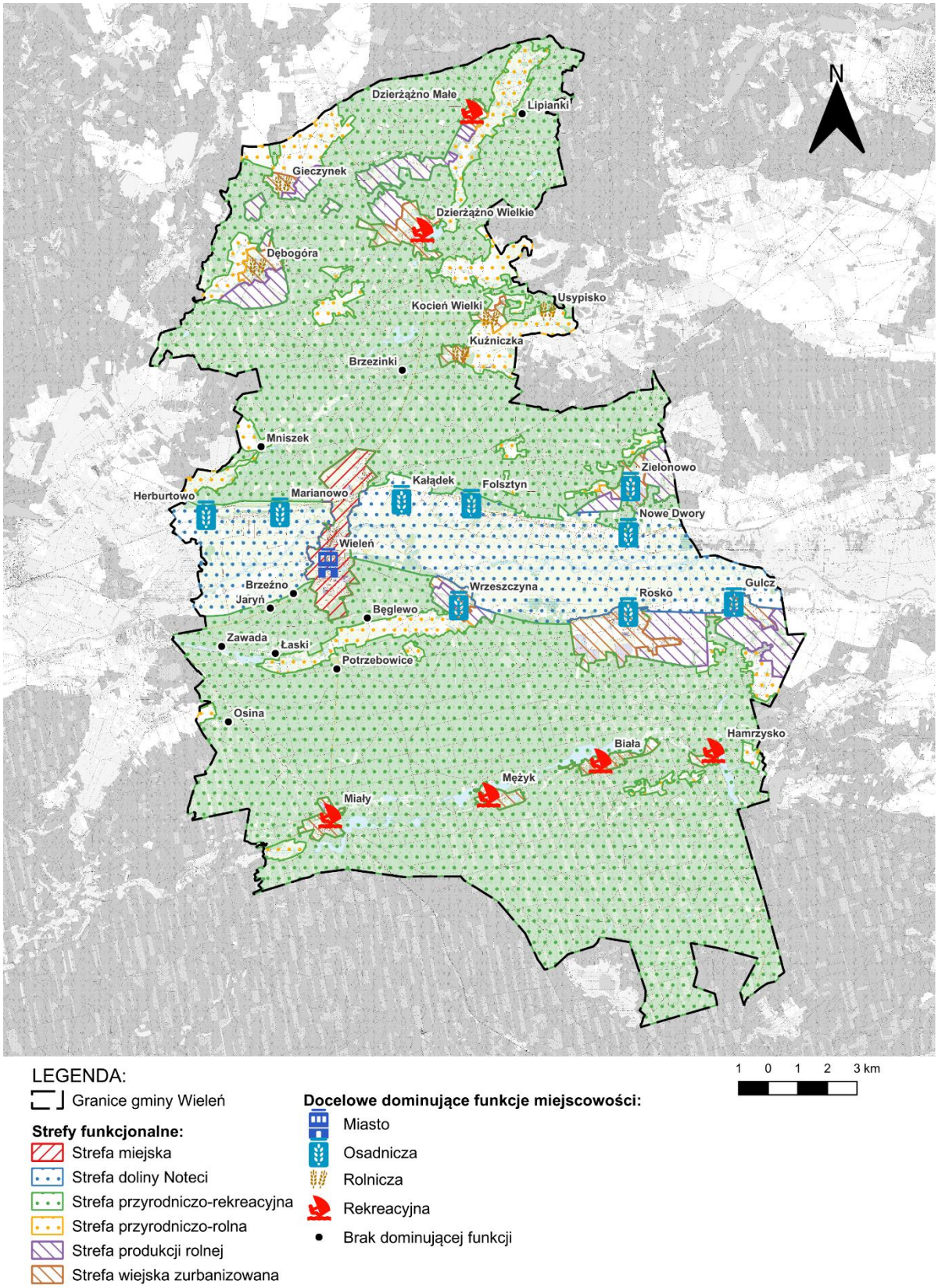

Źródło: Opracowanie własne

5.7.3. Kluczowa infrastruktura

Zgodnie z celami strategicznymi i szczegółowymi (planowanie strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej (rozwój przestrzeni) określono główne cechy Gminy Wieleń, dotyczące docelowych lokalizacji obszarów produkcyjnych oraz kluczowej infrastruktury (drogowej i technicznej) na terenie gminy:

- Infrastruktura drogowa:
  - Poprawa parametrów i jakości istniejących linii kolejowych wraz z poprawą jakości obsługi podróżnych,
  - Wykorzystanie i rozwój potencjału rzeki Noteć do transportu wodnego,
  - Poprawa parametrów i jakości istniejących dróg,
  - Odciążenie dróg na obszarze miasta i poprawa przepustowości poprzez budowę obwodnicy miasta,
  - Uzupełnienie układu drogowego, głównie o drogi niższych klas w obrębie rozwijającej się zabudowy szczególnie w mieście, ale również na terenach wiejskich,
  - Rozwój sieci dróg rowerowych i pieszych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, promując w ten sposób ruch rowerowy i pieszy wewnątrz gminy oraz do gmin sąsiednich, jak również zwiększanie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu,
  - Wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o parametrach zapewniających możliwość wykonania wszystkich niezbędnych elementów towarzyszących, jak chodniki, drogi rowerowe, stanowiska postojowe, zjazdy oraz podziemną infrastrukturę, m. in. kanalizację deszczową,
  - Poprawa bezpieczeństwa ogólnego ruchu na drogach poprzez budowę infrastruktury oświetleniowej w tym solarnej, ułatwiającej ruch w godzinach nocnych;
- Infrastruktura techniczna:
  - Ogólny rozwój liniowej infrastruktury technicznej w mieście i we wszystkich miejscowościach gminnych dostosowany do nierównomiernego rozwoju zabudowy na terenie gminy,
  - Rozwój punktowej infrastruktury wodociągowej poprzez modernizację stacji uzdatniania wody, dostosowany do zwiększającej się liczby mieszkańców w danych rejonach gminy,
  - Rozwój punktowej infrastruktury kanalizacyjnej poprzez rozbudowę oczyszczalni ścieków, dostosowany do zwiększającej się liczby mieszkańców w danych rejonach gminy,
  - Rozwój sieci elektroenergetycznej bazujący na zwiększającym się zapotrzebowaniu na energię elektryczną zarówno pod kątem mocy, lokalizacji jak i stabilności sieci, w tym budowa głównego punktu zasilania (GPZ),
  - Rozwój sieci gazowej (przesyłowej i dystrybucyjnej) bazujący na zmieniającym się zapotrzebowaniu na ten typ paliwa, zarówno pod kątem ilości, jak i lokalizacji;
- Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW:
  - Rozwój inwestycji OZE w celu zwiększenia dywersyfikacji źródeł energii w lokalnym jak i ponadlokalnym systemie energetycznym,

- Wykorzystanie potencjału rzeki Noteć pod rozwój istniejących i lokalizacji nowych małych elektrowni wodnych,
- Umożliwienie pozyskiwania przez właścicieli gruntów środków finansowych z dzierżawy pod instalacje OZE,
- Rozwój sieci elektroenergetycznej gminy, także niezbędnej przy lokalizowaniu urządzeń wytwarzających energię elektryczną,
- Wykorzystanie bliskości wielkopowierzchniowych gospodarstw rolnych pod lokalizację biogazowni,
- Zagospodarowywanie najniższych klas gruntów rolnych elektrowniami fotowoltaicznymi,
- Zakaz lokalizacji powierzchniowej infrastruktury na gruntach cennych rolniczo,
- Ograniczanie i/lub zakazywanie lokalizacji urządzeń na terenach cennych przyrodniczo.

Rysunek 26. Docelowy rozwój kluczowej infrastruktury

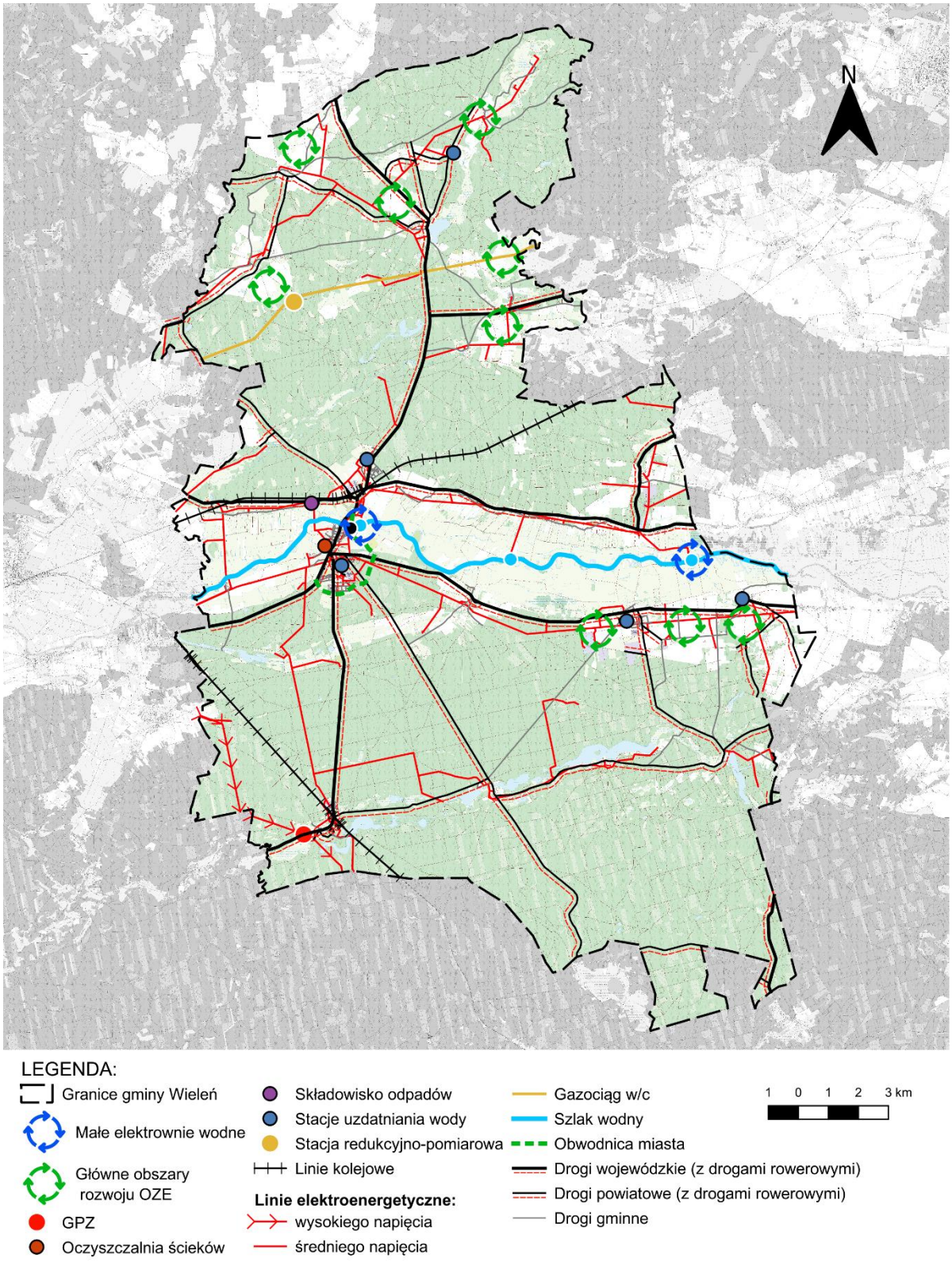

Źródło: Opracowanie własne

5.7.4. Środowiskowe i kulturowe elementy Gminy Wieleń podlegające ochronie

Zgodnie z celami strategicznymi i szczegółowymi (planowanie strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej (rozwój przestrzeni) określono główne cechy Gminy Wieleń, dotyczące ochrony najcenniejszych terenów oraz obiektów w gminie:

- Ułatwiony proces migracji zwierząt na terenach zalesionych i otwartych w obszarze korytarzy ekologicznych na terenie i w sąsiedztwie Gminy Wieleń,
- Zwiększenie powierzchni terenów lasów objętych ochroną,
- Uzupełniona i rozwinięta sieć lasów szczególnie cennych krajobrazowo,
- Zwiększona powierzchnia dolesień, szczególnie na obszarach rolnych o słabych klasach gleb oraz jako kontynuacja obszarów leśnych,
- Poprawa jakości terenów zielonych (lasów, łąk, pastwisk, innych przestrzeni otwartych) w celu rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych w gminie,
- Rozwinięta sieć dróg pieszych i rowerowych na terenach zielonych, z zachowaniem zasad obszarów chronionych,
- Wprowadzenie ekstensywnej zabudowy zagrodowej lub agroturystycznej jako bazy noclegowej podnoszącej jakość turystyczną północnej i południowej części gminy,
- Dalsza ochrona terenów leśnych przed zabudową i nadmierną degradacją,
- Wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m. in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji,
- Regulowanie linii brzegowych cieków i zbiorników wodnych,
- Ochrona terenów sąsiadujących z ciekami wodnymi przed zalaniem,
- Zwiększenie wykorzystania technik retencjonujących wody opadowe, w tym nawierzchni przepuszczalnych, w celu zapobiegania suszom,
- Ochrona wód powierzchniowych i gruntowych przed nadmiernym i niekontrolowanym spływem substancji niebezpiecznych,
- Budowa nowych zbiorników wodnych i sieci rowów melioracyjnych,
- Ochrona flory i fauny wodnej jako element ochrony i utrzymania środowiska przyrodniczego w regionie,
- Przeciwdziałanie erozji gleb, ochrona i utrzymanie istniejących urządzeń wodnych retencjonujących wodę, cieków i zbiorników wodnych, mokradeł,
- Ochrona najcenniejszych gruntów rolnych, szczególnie wyższych klas, poprzez zakazy zabudowy,
- Rekultywacja słabszych jakościowo gruntów rolnych, w tym przeznaczenie ich pod zalesienia lub łąki i pastwiska, szczególnie we pobliżu terenów podmokłych,
- Wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych oraz zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych korytarzy transportowych, miedz i na terenach otwartych,

- Dalsza ochrona zabytków architektonicznych i obejmowania ochroną kolejnych, cennych historycznie i kulturowo dla lokalnej społeczności i regionu,
- Dalsza ochrona stanowisk archeologicznych, śladów bytowania człowieka w przeszłości, identyfikacja nowych i nadawanie im stosownej ochrony,
- Renowacja cennych historycznie obiektów i budynków na obszarze miasta w celu zachowania dziedzictwa,
- Rekultywacja i renowacja obszarów wiejskich w celu odtworzenia historycznego układu i charakteru wsi tego regionu,
- Rozwój świadomości lokalnej społeczności w zakresie dbałości o historię, kulturę i spuściznę społeczeństw z dawnych czasów.

Rysunek 27. Docelowa lokalizacja obiektów środowiskowych i kulturowych podlegających ochronie

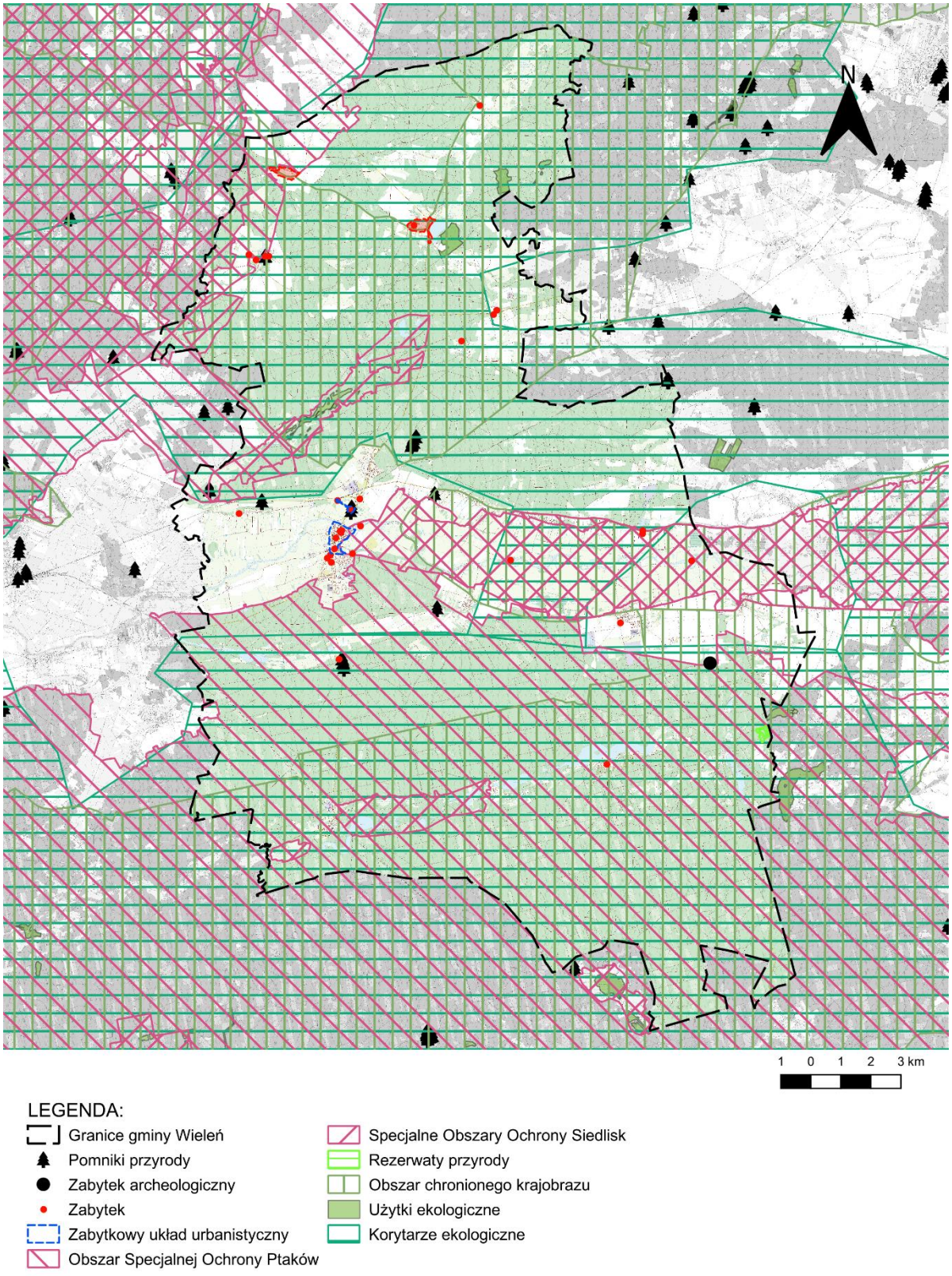

Źródło: Opracowanie własne

6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

6.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego – Wielkopolska 2030

Zgodnie z zasadami tworzenia dokumentów określających kierunki strategicznego rozwoju poszczególnych województw, powiatów i gmin, poniżej uwzględniono i wskazano w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Wieleń cele szczegółowe zbieżne ze strategicznymi planami rozwoju województwa.

Nowa strategia regionalna pod nazwą „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku "(w skrócie „Strategia Wielkopolska 2030") została przyjęta 27 stycznia 2020 roku.

W ramach dokumentu Strategii, wizja województwa wielkopolskiego brzmi następująco:

WIELKOPOLSKA W 2030 ROKU

TO REGION PRZODUJĄCY W KRAJU, LICZĄCY SIĘ W EUROPIE I SZANUJĄCY JEJ UNIWERSALNE WARTOŚCI, ŚWIADOMY SWOJEGO DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I CYWILIZACYJNEGO, SPÓJNY, ZRÓWNOWAŻONY I DOSTĘPNY TERYTORIALNIE, OTWARTY NA NOWE IDEE I LUDZI, SILNY NOWOCZESNĄ GOSPODARKĄ, ASPIRACJAMI I WIEDZĄ SWOICH MIESZKAŃCÓW, ZAPEWNIAJĄCY IM BARDZO DOBRE WARUNKI ŻYCIA, PRACY I WYPOCZYNKU NA CAŁYM OBSZARZE WOJEWÓDZTWA.

Szeroka analiza uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, przyrodniczych, potrzeb społecznych oraz wytyczona misja województwa pozwoliły na wyznaczenie czterech celów strategicznych:

Każdemu z celów strategicznych jest podporządkowanych od dwóch do trzech celów operacyjnych.

Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Wieleń cele szczegółowe są w pełni zgodne z celami strategicznymi i operacyjnymi, przyjętymi w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Dokładne przyporządkowanie przedstawia tabela.

Tabela 18. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z celami strategicznymi i operacyjnymi Województwa Wielkopolskiego

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Wieleń
1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu • 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia • 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	• 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży • 2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa

2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIAL-NYCH REGIONU	• 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie • 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom • 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	• 1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego • 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży • 1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego • 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna • 2.2. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTU-RY Z POSZANO-WANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZE-GO WIELKOPOLSKI	• 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa • 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski • 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	• 1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne • 1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
4. WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKIC H INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	• 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług • 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	• 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna • 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna

6.2. Obszary strategicznej interwencji (OSI) - wojewódzkie

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego wskazuje obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Wyróżnienie OSI wynika z konieczności stymulowania określonych zmian na tych obszarach, aby skuteczniej osiągać cele rozwojowe „Strategii Wielkopolska 2030". Obszary strategicznej interwencji to wyraz zróżnicowanego i nierównomiernie rozłożonego potencjału rozwojowego Wielkopolski – należą do nich zarówno miejskie ośrodki funkcjonalne – bieguny wzrostu, jak i obszary skumulowanych problemów rozwojowych. W przyjętym modelu realizacji Strategii (modelu funkcjonalnym) zakłada się zrównoważony terytorialnie rozwój regionu. Oznacza to z jednej strony wspieranie przez Samorząd Województwa ośrodków wzrostu w ich zdolności do wywierania korzystnego wpływu na otoczenie, z drugiej – włączanie w procesy rozwojowe obszarów słabszych gospodarczo, o niższym poziomie

rozwoju i niskiej odporności na zjawiska kryzysowe dla zachowania spójności przestrzennej, gospodarczej i społecznej.

Rysunek 28. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w Wielkopolsce

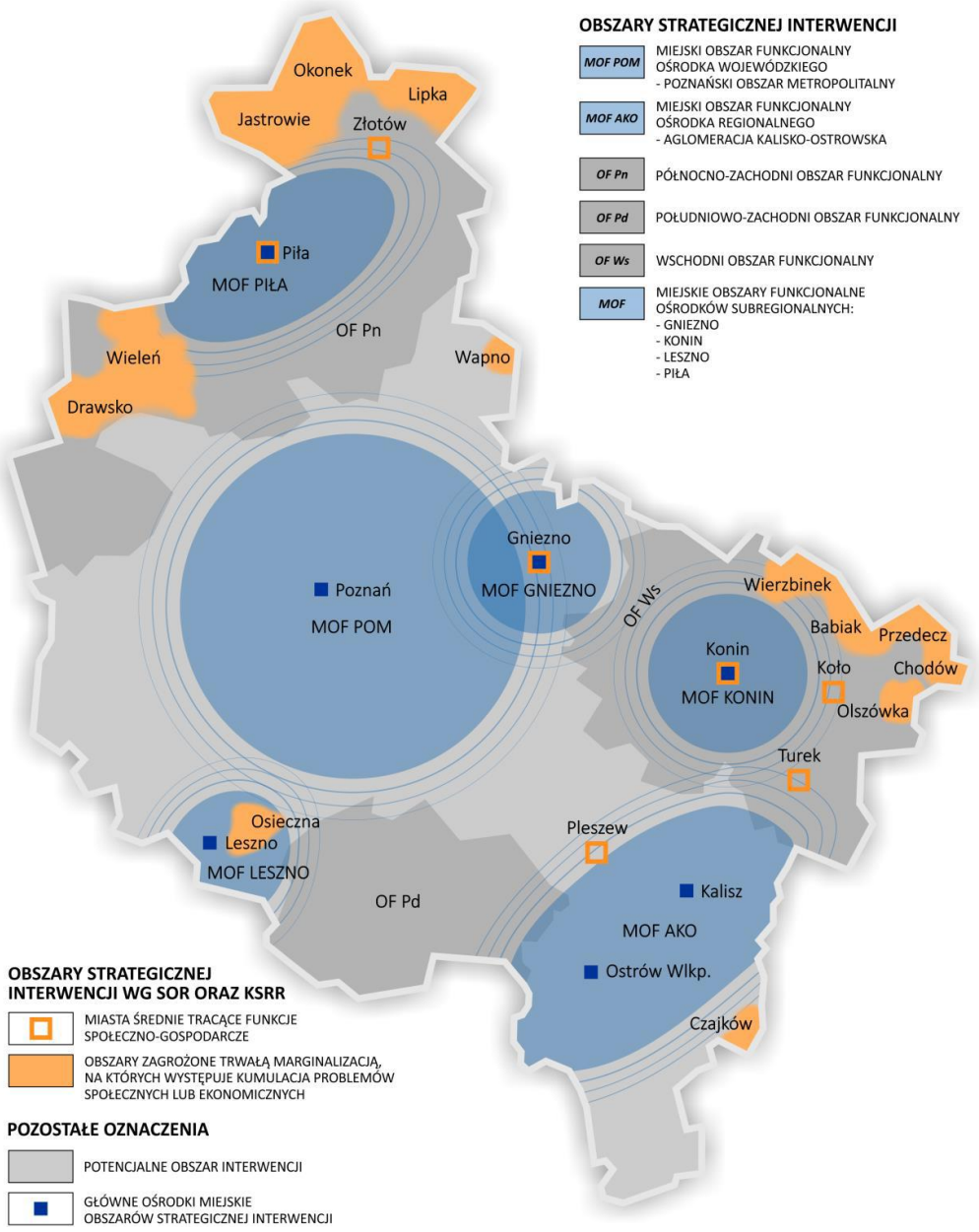

Źródło: „Strategia Wielkopolska 2030”

Na obszarze województwa wielkopolskiego **Gminę Wieleń** zaliczono **do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją**. Gminy te znajdują się w głównej mierze przy granicy regionu, a ich nagromadzenie obserwuje się zwłaszcza w jego wschodniej i północnej części.

Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Wieleń cele szczegółowe są w pełni zgodne z kluczowymi kierunkami działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Dokładne przyporządkowanie przedstawia tabela.

Tabela 19. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z kluczowymi kierunkami działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją

Cele strategiczne SRWW 2030	Kluczowe kierunki działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Wieleń
1.WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, dopasowanie popytu i podaży na rynku pracy, m.in. przez wsparcie szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnej gospodarki, rozwój rzemiosła • Wsparcie w powstawaniu i rozwoju MŚP • Inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby	• 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży • 2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa
2.ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIAL-NYCH REGIONU	• Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej • Wsparcie rozwoju potencjału turystycznego	• 1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego • 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży • 1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego • 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna • 2.2. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTU-RY Z POSZANO-	• Zwiększenia dostępności terytorialnej i komunikacyjnej	• 1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne

WANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZE-GO WIELKOPOLSKI	• Wzmocnienie i integracja powiązań transportowych (połączeń drogowych i kolejowych), zwłaszcza z ośrodkiem metropolitalnym	• 1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
4.WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	• Ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych, działania na rzecz współpracy na wszystkich szczeblach administracji w obrębie województwa jak i poza jego granicami, lepsze wykorzystanie możliwości jakie oferuje współpraca ponadlokalna i międzywojewódzka • Nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym • Prowadzenie polityki służącej sukcesywnej rewitalizacji obszarów zmarginalizowanych	• 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna • 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna

Ponadto, zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (PZPWW)[9], **Gmina Wieleń** zaliczona została do **wiejskiego obszaru funkcjonalnego**. Wiejski obszar funkcjonalny na terenie Wielkopolski obejmuje wszystkie jednostki gminne oraz ośrodki powiatowe, które znalazły się poza granicami miejskich obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i subregionalnym. Obszary te znajdują się poza bezpośrednim wpływem oddziaływania potencjału rozwojowego biegunów wzrostu, a tym samym wymagają wsparcia procesów rozwojowych w oparciu o ich potencjał endogeniczny, wzmacniany o czynniki aktywizujące.

W obrębie wiejskiego obszaru funkcjonalnego znalazły się ośrodki powiatowe, które w hierarchii jednostek osadniczych pełnią rolę uzupełniającą w stosunku do ośrodków subregionalnych. Oferują usługi publiczne podstawowe i ponadlokalne, w szczególności w zakresie edukacji, kultury, transportu publicznego, usług teleinformatycznych oraz administracyjnych. Ośrodki te mają szczególne znaczenie dla obszarów wiejskich, przede wszystkim jako miejsca koncentracji i tworzenia funkcji pozarolniczych. Jednocześnie miasta powiatowe wymagają szeregu działań aktywizujących rozwój społeczno-gospodarczy, a także wymagają poprawy jakości przestrzeni miejskiej, czy też rozbudowy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

[9] Uchwała Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 roku w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania

Wiejski obszar funkcjonalny jest niezwykle istotny z punktu widzenia działań na rzecz zwiększenia spójności regionu. Ograniczony dostęp do głównych ośrodków miejskich, a tym samym mniejsze możliwości rozwojowe, powodują emigrację mieszkańców na tereny bardziej atrakcyjne pod względem społeczno-gospodarczym, powodując depopulację terenów wiejskich. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 za istotną barierę rozwoju tych obszarów wskazuje: niską dostępność do usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych oraz słabą jakość infrastruktury technicznej. Wsparcie wiejskiego obszaru funkcjonalnego służyć będzie eliminowaniu dysproporcji w poziomie rozwoju regionu, poprawi jego spójność, a tym samym zwiększy atrakcyjność całego województwa wielkopolskiego.

W granicach wiejskiego obszaru funkcjonalnego znalazło się **137 gmin**, w tym: 7 gmin miejskich, 59 gmin miejsko-wiejskich (wliczając **Gminę Wieleń**) oraz 71 gmin wiejskich.

Kluczowym celem rozwoju przestrzennego wiejskiego obszaru funkcjonalnego będzie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej ukierunkowane na podnoszenie jakości życia mieszkańców, poprawę dostępności do usług oraz osiągnięcie wysokiego poziomu konkurencyjności i dostępności obszaru. Dla realizacji celu kluczowego zdefiniowano następujące cele polityki przestrzennej:

- Cel 1. Poprawa jakości przestrzeni osadniczej miast i wsi
- Cel 2. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- Cel 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego
- Cel 4. Wzmacnianie potencjału społeczno-gospodarczego
- Cel 5. Poprawa dostępności komunikacyjnej
- Cel 6. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej.

Zgodnie z PZPWW **Gmina Wieleń** zaliczona została również do **Północno-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego**. Głównymi jednostkami osadniczymi Północno-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego (PnZOF) są Piła – miasto o charakterze ośrodka subregionalnego, Chodzież, Międzychód, Trzcianka i Złotów. Obszar wyróżnia wysoki udział terenów cennych przyrodniczo na tle województwa. W granicach obszaru PnZOF wyodrębnia się rejony o dużych zwartych kompleksach leśnych (Puszcza Notecka, Puszcza nad Drawą, Puszcza nad Gwdą, Pojezierze Międzychodzko-Pniewskie, Dolina Noteci) oraz rejony dobrych gleb w północno-wschodniej części tego obszaru. Zasoby i walory środowiska PnZOF odgrywają istotną rolę w kształtowaniu równowagi ekosystemu przyrodniczego nie tylko Wielkopolski, ale i całego kraju. Ze względu na duże walory przyrodnicze i środowiskowe zaleca się, aby rolnictwo na terenie PnZOF miało charakter ekologiczny.

Obszar ten, ze względu na koncentrację terenów o wysokim potencjale przyrodniczym, charakteryzuje stosunkowo niski w skali województwa udział przestrzeni do potencjalnego zainwestowania, co w połączeniu ze słabszą dostępnością obszaru, wynikającą m.in. ze znacznej odległości od stolicy regionu i braku dogodnych rozwiązań komunikacyjnych, stanowi istotne ograniczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Działalność inwestycyjna w tym rejonie wymaga równoważenia zamierzeń gospodarczych z potrzebami ochrony dla zachowania stabilnego i trwałego funkcjonowania ekosystemów oraz stworzenia spójnego systemu przyrodniczego województwa, uwzględniającego powiązania przyrodnicze w granicach regionu oraz z obszarami województw sąsiednich. Gospodarka obszaru bazuje w dużej mierze na rolnictwie i leśnictwie. Obszary leśne stanowią podstawą rozwoju

przemysłu drzewnego. Na terenie obszaru funkcjonalnego rozwija się również turystyka. Wśród najważniejszych branż gospodarczych wymienić należy: produkcję mebli oraz innych wyrobów z drewna, produkcję urządzeń elektrycznych, produkcję wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych oraz produkcję metali.

W granicach Północno-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego znalazły się **34 gminy**, w tym: 4 gminy miejskie, 14 gmin miejsko-wiejskich (wliczając **Gminę Wieleń**) oraz 16 gmin wiejskich.

Kluczowym celem rozwoju przestrzennego Północno-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego będzie wykorzystanie potencjału dla rozwoju funkcji gospodarczych, w tym turystycznych, przy jednoczesnej ochronie wyjątkowych cech ekosystemu, pełniących strategiczną rolę w kształtowaniu równowagi środowiska przyrodniczego w skali regionu i kraju. Dla realizacji celu kluczowego zdefiniowano następujące cele polityki przestrzennej:

- Cel 1. Ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych
- Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem koncepcji „zielonego wzrostu”
- Cel 3. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej.

Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Wieleń cele szczegółowe są w pełni zgodne z kluczowymi kierunkami działań dla Północno-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego. Dokładne przyporządkowanie przedstawia tabela

Tabela 20. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z kluczowymi kierunkami działań dla Północno-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego

Cele strategiczne SRWW 2030	Kluczowe kierunki działań dla Północno-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Wieleń
1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• Rozwój rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego, rozwój specjalizacji rolniczych w szczególności rolnictwa ekologicznego i certyfikowanego, nowoczesnego sadownictwa • Podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego	• 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży • 2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa

	i możliwości przekwalifikowania	
2.ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIAL-NYCH REGIONU	• Rozwój usług zwiększających atrakcyjność osiedleńczą • Rozwój kapitału społecznego przez wsparcie działalności kulturalnej i sportowo–rekreacyjnej • Wsparcie potencjału turystycznego obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem Wielkiej Pętli Wielkopolski, modernizacji infrastruktury turystycznej szlaku wodnego Doliny Noteci • Projektowanie nowych szlaków turystycznych, tworzenie sieci tras turystyki krajobrazowej i kwalifikowanej oraz zaplecza obsługi ruchu turystycznego z uwzględnieniem walorów zabytkowych zespołów urbanistycznych i ruralistycznych PnZOF, wspieranie rozwoju bazy wypoczynkowej na terenach wiejskich, w szczególności agroturystyki • Wykorzystanie walorów przyrodniczych dla poprawy jakości życia, rozwoju usług prozdrowotnych, leczniczych i rehabilitacyjnych • Wspieranie aktywności mieszkańców i rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego m.in. przez tworzenie odpowiednich	• 1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego • 1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży • 1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego • 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna • 2.2. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy

	warunków do powstawania nowych podmiotów ekonomii społecznej, w tym NGO oraz wykorzystanie już istniejących	
3.ROZWÓJ INFRASTRUKTU-RY Z POSZANO-WANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZE-GO WIELKOPOLSKI	• Wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej PnZOF przez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci ścieżek rowerowych, rozwój sieci komunikacji autobusowej, integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych • Ochrona różnorodności i krajobrazu, zapewnienie trwałości i ciągłości systemów leśnych, upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży • Kompleksowe wykorzystanie istniejących potencjałów umożliwiających zwiększenie dywersyfikacji źródeł energii, zastosowanie innowacyjnych technologii w energetyce • Poprawa efektywności energetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem budynków użyteczności publicznej	• 1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne • 1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
4.WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI	• Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, nadanie nowych funkcji obszarom zmarginalizowanym położonym przy granicy	• 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna • 2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna

I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	województwa (skuteczne wykorzystanie krajowego instrumentu OSI) • Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej, zapobieganie zmianie sposobu użytkowania gruntów o wysokich walorach rolniczych za pomocą instrumentów programowych i skutecznego systemu ich wdrażania • Rozwój współpracy samorządów lokalnych, partnerów samorządowych i społecznych podnoszącej efektywność i zasadność realizowanych inwestycji, doskonalenie i upowszechnienie metod partycypacji społecznej we współzarządzaniu (wykorzystanie w tym celu aktywnych lokalnych organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej)	

7. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

7.1. Wdrażanie zapisów Strategii

Wspólny wysiłek wielu osób, które przyczyniły się w pierwszej kolejności do opracowania szczegółowej Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń, a następnie Strategii jej rozwoju na kolejne lata zostanie stracony, jeżeli zaproponowane w niniejszym dokumencie kierunki działania oraz projekty kluczowe nie będą realizowane. Niestety, często zdarza się, że strategia po uchwaleniu staje się martwym dokumentem, do którego nigdy więcej już się nie sięga.

Strategia powinna być dokumentem żywym – powinna być podstawowym planem działania, **wyznaczającym kluczowe kierunki rozwoju samorządu lokalnego** i wskazującym sposoby ich osiągania.

Aby zaakceptowane przez Radę Gminy zapisy Strategii były realizowane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz wprowadzanie do dokumentu nowych propozycji. W przypadku

Gminy Wieleń **organem** tym jest **Burmistrz**. **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń**, powołany przez Burmistrza, w ramach zakresu swoich obowiązków będzie m.in. przygotowywał sprawozdania z realizacji Strategii w poprzednim roku, zawierające informacje o przedsięwzięciach (projektach) ukończonych, przedsięwzięciach będących w trakcie realizacji oraz przedsięwzięciach nie rozpoczętych, wynikających z przyjętych kierunków działań, wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień. Do prac Zespołu zaproszeni zostaną także **przedstawiciele partnerów społeczno- gospodarczych** oraz **liderów społecznych** w celu zapewnienia szerokiej partycypacji społecznej przy realizacji Strategii.

Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniach, może być okresowa propozycja nanoszenia zmian w dokumencie Strategii, polegających m.in. na zmianach terminów, usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów.

7.2. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii

Ewaluacja to badanie, którego zadaniem jest ocena jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Nie jest ona badaniem naukowym, audytem ani monitoringiem, choć dzieli z tymi narzędziami wspólne cechy. Służy nie tylko zdobywaniu wiedzy, lecz również formułuje specyficzne rekomendacje dla konkretnych zadań. Bierze pod uwagę zgodność działań z procedurami oraz ocenia je także w kontekście efektów, które przynoszą.

Ewaluacja *ex ante* jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Jej rolą jest dostarczenie oceny trafności tych założeń, ich spójności i planowanego sposobu realizacji Strategii.

Wyniki przeprowadzonej ewaluacji *ex ante* Strategii Rozwoju Gminy Wieleń wskazują, iż **na moment jej przyjęcia jest ona w pełni wykonalna, gdyż:**

- Istnieją bezpośrednie powiązania między diagnozą, zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniami, a celami strategicznymi, celami szczegółowymi i kierunkami działań.
- Istnieją bezpośrednie powiązania między diagnozą, zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniami, a projektami kluczowymi.
- Istnieje spójność wewnętrzna między celami a kierunkami działań.
- Zidentyfikowane projekty kluczowe w zdecydowanej większości dotyczą zadań własnych gminy.
- Samorząd posiada zasoby organizacyjne, niezbędne do prawidłowej realizacji Strategii, potwierdzone ewaluacją dotychczasowej Strategii rozwoju i programów sektorowych.
- Samorząd posiada środki finansowe, niezbędne do wdrażania Strategii.
- Istnieje pełna spójność założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu, m.in. takich, jak Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego.
- W ciągu całego procesu strategicznego następowały konsultacje społeczne oraz eksperckie, badające plany pod względem ich realności wykonania oraz aktualności.

7.3. Monitoring realizacji Strategii

Monitoring to proces regularnego zbierania i analizowania informacji, dotyczących wdrażania Strategii, prowadzony w trakcie jej realizacji. **Ma on odpowiedzieć na pytanie, czy coś, co zostało zaplanowane, faktycznie zostało zrobione.**

Monitoring jest rodzajem „alarmu", który informuje, gdy wdrażanie przebiega niezgodnie z planem. Dzięki niemu można:

- Podjąć działania zaradcze
- Skorygować plany
- Zminimalizować skutki nieprzewidzianych zdarzeń.

Proces monitorowania obejmuje:

Planując system monitoringu należy pamiętać, że plany to tylko prognozy i nie gwarantują one pełnego wykonania. Trzeba zdawać sobie sprawę, że mogą się zdarzyć odchylenia, należy więc określić, jaka skala tych odchyleń będzie dla nas akceptowalna.

Po to, aby dokument Strategii pełnił faktyczną rolę podstawowego narzędzia zarządzania gminą, powinien on być zaopatrzony w mierniki, za pomocą których będzie można śledzić, czy realizowane zadania faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju, zapisanego w wizji rozwoju gminy.

Do monitoringu wykorzystywane są tzw. wskaźniki produktu, przypisane w szczególności do poszczególnych projektów kluczowych i obrazujące bezpośrednie efekty ich wykonania. Odpowiadają więc one na pytanie „Co zrobiono?”. Najczęściej sama nazwa danego przedsięwzięcia wskazuje, w jaki sposób mierzymy osiągnięty efekt, który jest „zero-jedynkowy” – wykonano/opracowano lub nie wykonano/nie opracowano.

Monitoringiem realizacji Strategii zajmować się będzie **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń,** w tym także **przedstawiciele partnerów społeczno- gospodarczych** oraz **liderów społecznych.** Jego pierwszym zadaniem powinno być podjęcie decyzji co do organizacji procesu monitoringu, w tym ewentualnego przygotowania zestawu wskaźników. Proces ten może

zostać skoordynowany z procesem corocznego, obowiązkowego sporządzania dokumentu Raportu o stanie gminy, w którym należy zawszeć informację o realizacji strategii rozwoju gminy w ciągu ostatniego roku.

Ponadto, w przypadku identyfikacji poważnych problemów w realizacji któregoś z przedsięwzięć (projektów), w tym w szczególności projektów kluczowych, mogących skutkować całkowitym lub częściowym niezrealizowaniem albo opóźnieniem, Przewodniczący Zespołu będzie zgłaszał ten fakt Burmistrzowi w celu omówienia zaistniałej sytuacji i podjęcia środków zaradczych.

7.4. Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

Ocena *ex post* to spojrzenie na realizację Strategii z punktu widzenia osiągnięcia rezultatów, wpływów i potrzeb, które miały być osiągnięte. Ma ona odpowiedzieć na pytanie, czy coś zostało zrobione dobrze. Ocena powinna być prowadzona przez cały okres wdrażania Strategii. Konsekwencjami negatywnej oceny w trakcie realizacji Strategii może być:

- Zakończenie danego przedsięwzięcia wcześniej
- Zmiana celów
- Zmiana sposobów realizacji.

Z kolei ocena końcowa nie wpływa na Strategię w trakcie jej realizacji, ale może skutkować nowymi projektami w nowej Strategii. Służy ona zbieraniu doświadczeń i wyciąganiu wniosków na przyszłość.

W trakcie dokonywania oceny *ex post* należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

Do podstawowego zestawu mierników rezultatów planowanych kierunków działań, oprócz tych opisanych w Punkcie 3.7., w konsekwencji powodujących zmianę poziomu życia mieszkańców na terenie Gminy Wieleń, wybrano następujące:

Tabela 21. Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia

Lp.	Miernik rezultatu	Wskaźnik rezultatu	Pożądane zmiany wskaźnika
1	**Zaludnienie gminy**	Liczba mieszkańców gminy	Wzrost
2	**„Zamożność" budżetu samorządu**	Poziom dochodów samorządu na 1 mieszkańca	Wzrost
3	**Prorozwojowość budżetu samorządu**	Udział wydatków majątkowych w łącznych wydatkach samorządu	Wzrost
4	**Jakość dróg gminnych**	Długość utwardzonych dróg gminnych	Wzrost

5	**Poziom rozwoju infrastruktury rowerowej**	Długość dróg rowerowych	Wzrost
6	**Zamożność mieszkańców**	Liczba beneficjentów usług pomocy społecznej	Spadek
7	**Poziom bezpieczeństwa (1)**	Liczba przestępstw	Spadek
8	**Poziom bezpieczeństwa (2)**	Liczba wykroczeń	Spadek
9	**Jakość planowania przestrzennego**	Powierzchnia Gminy, objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Wzrost
10	**Aktywność gospodarcza na terenie Gminy (1)**	Liczba podmiotów gospodarczych w (REGON) na 10 tys. mieszkańców	Wzrost
11	**Aktywność gospodarcza na terenie Gminy (2)**	Stopa bezrobocia	Spadek
12	**Poziom nauczania**	Wyniki sprawdzianu uczniów klas VIII	Przekroczenie średniej wojewódzkiej

Za **ewaluację skutków wdrażania Strategii** odpowiadać będzie **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń.**

7.5. Aktualizacja zapisów Strategii

Zapisy Strategii nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze – co jakiś czas powinny być one przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe zagadnienia, wynikające z pojawiających się możliwości bądź zgłaszanych potrzeb. Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć także charakter kroczący. Najrzadziej na początku każdej kolejnej kadencji samorządu, powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii będzie pełnić **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń**, w tym także **przedstawiciele partnerów społeczno- gospodarczych** oraz **liderów społecznych.** Będzie on gromadzić propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu, przewodniczących komisji Rady Miejskiej oraz szefów jednostek gminnych, a następnie przedstawiać je Burmistrzowi.

8. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny", luty 2021 r.), jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju gminy należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń jest **dokumentem kierunkowym** i **nadrzędnym** w stosunku do **wszystkich innych obowiązkowych** i **fakultatywnych planów** i **programów rozwojowych gminy**, a w szczególności **stanowi podstawę do sporządnienia planu ogólnego gminy**. Należy pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów rozwojowych, powinny być one spójne ze Strategią.

W ramach **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**, rozumianego jako **docelowy układ elementów składowych przestrzeni** i będącego obligatoryjnym elementem strategii, określona została struktura sieci osadniczej, powiazania przyrodnicze i główne korytarze, elementy sieci transportowych i główne elementy sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej. Ponadto w strategii zawarto także **ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie**, w tym kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów gminy, zasad ochrony środowiska, przyrody i dziedzictwa, rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz pozostałych aspektów, które będą rzutowały na przyszłe rozstrzygnięcia zarówno strategiczne jak i przestrzenne.

Wieloletnia prognoza finansowa gminy oraz coroczne **uchwały budżetowe** powinny także być spójne ze Strategią, jako dokumentem kierunkowym. Tylko zapewnienie przez radę miejską środków na realizację przedsięwzięć strategicznych da możliwość osiągnięcia najważniejszych celów, zidentyfikowanych w wielokierunkowym procesie strategicznym.

9. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

9.1. Ramy finansowe realizacji strategii

Kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Gminy Wieleń są poparte możliwościami i chęcią ich realizacji również w kontekście zapewnienia ich finansowania. **Ramy finansowe** należy traktować nie jako szczegółowy plan finansowy poszczególnych celów i kierunków działań, a jedynie jako **określenie potencjalnej** i **osiągalnej przez gminę skali wydatków** i **możliwości pozyskania środków na ich pokrycie**.

Przy tworzeniu ram finansowych realizacji strategii rozwoju gminy wzięto pod uwagę:

Ostatecznie, w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Wieleń na lata 2024-2043 (WPF)[10] oszacowano, że **prognozowana zdolność finansowa Gminy Wieleń** w horyzoncie obowiązywania strategii wynosi **łącznie ok**. **52 mln zł.** Na tę wartość składają się: skumulowana kwota niepodzielonych wydatków majątkowych oraz zdolność do spłaty i obsługi nowego długu. Szczegółowe dane przedstawia Tabela nr 18. Powyższa kwota może zatem zostać przeznaczona na finansowanie zadań wynikających z wdrażania strategii. Środki, którymi dysponuje gmina, mogą zostać także wykorzystane

[10] Uchwała Nr 51/VII/2024 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 6.11.2024 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wieleń na lata 2024-2043

na finansowanie wkładu własnego w projektach realizowanych ze środków zewnętrznych, w tym w szczególności środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. W tym miejscu należy jednak zastrzec, że powyższe wartości wynikają z bieżącej WPF gminy i mogą ulegać zmianom w poszczególnych miesiącach oraz latach. W związku z tym, rekomenduje się monitorowanie na bieżąco sytuacji finansowej gminy, w tym jej zdolności finansowej oraz przyczyn i ryzyk mających na nią wpływ.

Tabela 22. Prognozowana zdolność finansowa Gminy Wieleń

Wyszczególnienie	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Wartość skumulowana w mln zł
Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych (poz. 2.2 – 10.1. 2)	2,64	2,59	7,19	1,15	5,00	6,44	5,00	5,74	5,70	4,90	5,60	51,95
Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prognozowana zdolność finansowa gminy – łącznie												**51,95**

Źródło: Uchwała Nr 51/VII/2024 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 6.11.2024 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wieleń na lata 2024-2043

9.2. Źródła finansowania strategii

Podstawowymi i potencjalnymi źródłami finansowania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń, oprócz środków własnych gminy, będą w szczególności:

- środki finansowe w formie dotacji i instrumentów zwrotnych, wynikające z Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na lata 2021-2027 w Polsce, tj.: fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej
- środki finansowe pochodzące z budżetu Państwa
- środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego: województwa, powiatu oraz innych gmin
- fundusze celowe, w tym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Funduszu Sprawiedliwości
- środki finansowe z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej, w tym Fundusze Norweskie, fundusze EOG oraz Fundusze Szwajcarskie
- środki finansowe sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego
- kredyty i pożyczki bankowe, obligacje komunalne, obligacje przychodowe oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

SPIS TABEL

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii 30

Tabela 2. Tabela celu szczegółowego nr 1.1. 32

Tabela 3. Tabela celu szczegółowego nr 1.2. 34

Tabela 4. Tabela celu szczegółowego nr 1.3. 36

Tabela 5. Tabela celu szczegółowego nr 1.4. 38

Tabela 6. Tabela celu szczegółowego nr 1.5. 40

Tabela 7. Tabela celu szczegółowego nr 1.6. 42

Tabela 8. Tabela celu szczegółowego nr 2.1. 44

Tabela 9. Tabela celu szczegółowego nr 2.2. 46

Tabela 10. Tabela celu szczegółowego nr 2.3. 48

Tabela 11. Lista projektów Gminy możliwa do sfinansowania w ramach środków z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW) 52

Tabela 12. Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu dla listy projektów Gminy, możliwych do sfinansowania w ramach środków z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW) 64

Tabela 13. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w Gminie Wieleń w latach 1996-2024 85

Tabela 14. Jednolite Części Wód Powierzchniowych w Gminie Wieleń 87

Tabela 15. Zabytki wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych 125

Tabela 16. Stanowiska archeologiczne wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków 126

Tabela 17. Dane dotyczące mieszkań w Gminie Wieleń 132

Tabela 18. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z celami strategicznymi i operacyjnymi Województwa Wielkopolskiego 170

Tabela 19. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z kluczowymi kierunkami działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją 173

Tabela 20. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z kluczowymi kierunkami działań dla Północno-zachodniego Obszaru Funkcjonalnego 176

Tabela 21. Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia 184

Tabela 22. Prognozowana zdolność finansowa Gminy Wieleń 190

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Układ strategii *25*

Rysunek 2. Podejście zintegrowane w procesie realizacji celów *29*

Rysunek 3. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Wieleń i w najbliższych okolicach *80*

Rysunek 4. Złoża kopalin w Gminie Wieleń *82*

Rysunek 5. Obszary oddziaływania istniejących farm wiatrowych na tle powiatów: chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, międzychodzki, międzyrzecki, obornicki, pilski, strzelecko-drezdenecki, szamotulski i wałecki *84*

Rysunek 6. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w Gminie Wieleń *86*

Rysunek 7. Jednolite Części Wód Powierzchniowych i Podziemnych *88*

Rysunek 8. Obszary zagrożenia powodziowego *90*

Rysunek 9. Zagrożenia suszą *92*

Rysunek 10. Hierarchia sieci osadniczej w Gminie Wieleń *95*

Rysunek 11. Elementy środowiska przyrodniczego w gminie *102*

Rysunek 12. Infrastruktura transportowa *105*

Rysunek 13. Infrastruktura techniczna *111*

Rysunek 14. Infrastruktura społeczna na obszarze miasta Wieleń *113*

Rysunek 15. Infrastruktura społeczna na obszarze wiejskim gminy *114*

Rysunek 16. Elementy podlegające ochronie w Gminie Wieleń *122*

Rysunek 17. Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy Wieleń *128*

Rysunek 18. Główne elementy zagospodarowania terenu gminy *136*

Rysunek 19. Obszary lokalizacji handlu wielkopowierzchniowego *138*

Rysunek 20. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w mieście Wieleń *140*

Rysunek 21. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego na obszarze wiejskim gminy Wieleń *141*

Rysunek 22. Docelowy układ drogowy w gminie *144*

Rysunek 23. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie gminy Wieleń *147*

Rysunek 24. Obszary objęte zasadami kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wieleń *155*

Rysunek 25. Docelowe funkcje elementów sieci osadniczej *162*

Rysunek 26. Docelowy rozwój kluczowej infrastruktury *165*

Rysunek 27. Docelowa lokalizacja obiektów środowiskowych i kulturowych podlegających ochronie 168

Rysunek 28. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w Wielkopolsce 172

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – wskaźnik syntetyczny 14

Wykres 2. Oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją – wskaźnik syntetyczny 15

Wykres 3. Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – dynamika rozwoju (2018-2022) 15

Wykres 4. Liczba ludności w latach 2013-2023 w Gminie Wieleń 96

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Wieleń w latach 2013-2023 97

Wykres 6. Piramida wieku mieszkańców Gminy Wieleń w 2013 r. 97

Wykres 7. Piramida wieku mieszkańców Gminy Wieleń w 2023 r. 98

Wykres 8. Długość sieci wodociągowej w latach 1995-2021 106

Wykres 9. Liczba przyłączeń do sieci wodociągowej w latach 1995-2023 107

Wykres 10. Zużycie wody w latach 1995-2023 107

Wykres 11. Długość sieci kanalizacyjnej w latach 1995-2023 108

Wykres 12. Liczba przyłączeń do sieci kanalizacyjnej w latach 1995-2023 109

Wykres 13. Ilość ścieków w latach 1996-2023 109

Załącznik nr 2 do uchwały nr ...
Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia ...

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO STRATEGII ROZWOJU GMINY WIELEŃ NA LATA 2025-2034

Wykonawca prognozy

Weronika Saukens

data sporządzenia: 30 czerwca 2025 r.

SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE O PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO 5

1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE SPORZĄDZENIA PROGNOZY 5
1.2. ZAKRES I CEL PROGNOZY 5
1.3. METODY OPRACOWANIA PROGNOZY 7
1.3.1. Źródła informacji 8
1.3.2. Analiza oddziaływań inwestycji na poszczególne komponenty środowiska 8

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH STRATEGII ORAZ JEJ POWIĄZANIAMI Z INNYMI DOKUMENTAMI 10

2.1. ZAWARTOŚĆ I CELE STRATEGII 10
2.2. POWIĄZANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY WIELEŃ NA LATA 2025-2034 Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI, Z UWZGLĘDNIENIEM ICH CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA I WYZNACZANYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ 19

3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY WIELEŃ 41

3.1. POŁOŻENIE 41
3.2. DEMOGRAFIA 42
3.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 43
3.3.1. Transport i komunikacja 43
3.3.2. Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe 46
3.4. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO 46
3.4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza 46
3.4.2. Zagrożenia hałasem 50
3.4.3. Pola elektromagnetyczne (PEM) 56
3.4.4. Gospodarowanie wodami 56
3.4.5. Gospodarka wodno-ściekowa 69
3.4.6. Zasoby geologiczne 70
3.4.7. Gleby 72
3.4.8. Gospodarowanie odpadami i zapobieganie ich powstawaniu 73
3.4.9. Zasoby przyrodnicze 75
3.4.10. Zapobieganie poważnym awariom 143

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU 144

5. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO 146

5.1. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, FAUNA I FLORA, OBSZARY CHRONIONE ORAZ CELE I PRZEDMIOTY OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 146
5.2. ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO LUDZI 166
5.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE 168
5.4. POWIETRZE I KLIMAT 175
5.5. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ I GLEBY 178
5.6. KLIMAT AKUSTYCZNY 185
5.7. ZASOBY NATURALNE 188
5.8. ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE 188
5.9. ODDZIAŁYWANIA SKUMULOWANE 189

6. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU 191

7. MOŻLIWE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI ZAŁOŻEŃ STRATEGII 196

8. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO 199
9. NAPOTKANE TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCE Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY 200
10. REKOMENDACJE I WNIOSKI DO OSTATECZNEJ WERSJI DOKUMENTU 201
11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ PRZEWIDZIANYCH W PROJEKCIE STRATEGII 202
12. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA 203
13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM 205
14. SPIS TABEL I RYSUNKÓW 209
15. OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU WYMAGAŃ, O KTÓRYCH MOWA W ART. 74A UST. 2 210

1. INFORMACJE O PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

1.1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia prognozy

Podstawą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U z 2024, poz. 1112 ze zm.). Według zapisów art. 46 ust. 1 pkt 1, pkt 2 i pkt 3 ww. ustawy, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

1. planu ogólnego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
2. polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
3. polityki, strategii, planu i programu innego niż wymienione w pkt 1 i 2, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie jest on bezpośrednio związany z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony.

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane także w przypadku projektu dokumentu innego niż wymieniony w art. 46 ust. 1 oraz w przypadku projektu zmiany takiego dokumentu, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57 ustawy, organ opracowujący projekt stwierdzi, że realizacja postanowień danego dokumentu albo jego zmiany może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.
Projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podlega opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Przedmiotowe dokumenty zostaną także udostępnione społeczeństwu w celu zapewnienia jego udziału w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.2. Zakres i cel prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera identyfikację potencjalnych oddziaływań na środowisko, będących wynikiem realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034" oraz ocenę natężenia tych oddziaływań. Jej celem jest analiza potencjalnego oddziaływania na środowisko przedsięwzięć oraz realizacji założeń wskazanego wyżej dokumentu.

Zgodnie z zapisami art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.) organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami (o których mowa w art. 57 i 58) zakres i stopień szczegółowości informacji

wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Uzgodnienia dokonuje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o uzgodnienie.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu po zapoznaniu się z wnioskiem Burmistrza Wielenia z 11.03.2025 roku, w piśmie nr WPP-I.410.22.2025.MG.1 z dnia 08.04.2025 roku uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034". W swym piśmie organ ten wskazał, że prognoza powinna być opracowana zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy ooś.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie z 16.04.2025 r., znak: DN-NS.9011.730.2025 uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034".

Biorąc powyższe pod uwagę niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko (art. 51 ust. 2):

1. zawiera:
   a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
   b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
   c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
   d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
   e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
   f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
   g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;
2. określa, analizuje, ocenia:
   a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
   b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
   c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
   d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
   e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawia:
   a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
   b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto, zgodnie z art. 52 ust. 1 i 2:

- Prognoza oddziaływania na środowisko, została opracowana stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowana do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem;
- w Prognozie zostały uwzględnione informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

1.3. Metody opracowania prognozy

Prognoza została opracowana zgodnie z zaleceniami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1112 ze zm.). Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu zastosowano metody statystyczne i porównawcze, analizy i oceny dostosowane do stanu współczesnej wiedzy. Autor kierował się swoją wiedzą i doświadczeniem

stosownie do stanu wiedzy współczesnej. Wszystkie zastosowane metody oceny są dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Część dotyczącą oceny oddziaływania na środowisko w projektowanym opracowaniu przedstawiono opisowo wraz z merytorycznym uzasadnieniem. Oceny dokonano w oparciu o analizę poszczególnych elementów środowiska w zależności od zagrożeń stwarzanych przez oddziaływanie na środowisko planowanych kierunków działań.

1.3.1. Źródła informacji

Podczas opracowania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 oraz prognozy oddziaływania na środowisko wykorzystano następujące dokumenty stanowione na szczeblu międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym:

- Traktat Lizboński,
- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030,
- Europejski Zielony Ład,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020),
- Europejska Konwencja Krajobrazowa,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- VI aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Polityka wodna Państwa do 2030 r.,
- Krajowy Program Ochrony Powietrza,
- Krajowy Program Gospodarki Odpadami,
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r.,
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego do roku 2030,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+,
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej,
- Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego.

1.3.2. Analiza oddziaływań inwestycji na poszczególne komponenty środowiska

Podczas opracowania prognozy, w celu określenia wpływu i skutków planowanych kierunków działań na stan środowiska, przeprowadzono dokładną analizę wpływu każdego z nich na poszczególne obszary środowiska. Przyjęto, że obszarami tymi są wymienione w art. 51 ust. 2 pkt. 2 lit. e ustawy OOŚ tj. „przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne,

skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.”

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH STRATEGII ORAZ JEJ POWIĄZANIAMI Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Zawartość i cele Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2034 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Wieleń, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Prace nad Strategią rozpoczęto w kwietniu 2024 roku, kiedy to podjęto uchwałę nr 675/XLIX/2024 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034. Przedmiotowa uchwała została zmieniona uchwałą nr 13/II/2024 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034. Prace nad Strategią zostały poprzedzone opracowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wieleń", której celem było uzyskanie kompleksowego wglądu w sytuację Gminy na przedmiotowych płaszczyznach. Diagnoza prezentuje również trendy rozwojowe, stanowiąc podstawę do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy.

W oparciu o przeprowadzoną Diagnozę, w wyniku szczegółowych konsultacji społecznych (wywiady z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy, spotkania, dyskusje, sondaże ankietowe), została sformułowana strategia wskazująca pożądany stan docelowy Gminy Wieleń, cele rozwojowe oraz sposoby ich osiągnięcia.

Niniejszy program strategiczny opiera się na faktycznym stanie zasobów Gminy, stanowiąc kontynuację wieloletniego procesu jego rozwoju.

Wytyczone w tym celu plany realizacyjne będą prawdopodobnie modyfikowane w związku ze zmiennymi na przestrzeni lat warunkami wewnętrznymi i zewnętrznymi, lecz zawsze powinny trzymać się głównych kierunków rozwoju Gminy Wieleń, to jest dążenia do zapewnienia mieszkańcom możliwości nauki, pracy i odpoczynku w bezpiecznej, proekologicznej oraz zintegrowanej wspólnocie lokalnej.

Wizja rozwoju gminy określa pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek) w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem, fotografią" gminy, pokazującym, jak powinna ona docelowo wyglądać i jakie funkcje spełniać. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż przy tworzeniu

wizji w pierwszej kolejności uwzględniono wewnętrzne uwarunkowania rozwoju, a także wewnętrzne potencjały i silne strony, które należy wykorzystać i rozwijać. Innymi słowy, rozwój Gminy Wieleń budowany będzie na jego potencjałach i silnych stronach. Równolegle niwelowane będą bariery rozwojowe samorządu – słabe strony.

W rezultacie przeprowadzonej diagnozy Gminy, badań ankietowych, wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami gminy, przedsiębiorcami oraz konsultacji z szerokim gronem pracowników Urzędu Miejskiego, podległych jednostek, radnych i przedstawicieli innych instytucji, wypracowano następującą wizję rozwoju Gminy Wieleń:

GMINA WIELEŃ - „SERCE" PUSZCZY NOTECKIEJ, TO BOGATY W ZASOBY PRZYRODNICZE I KULTUROWE OŚRODEK MIEJSKO-WIEJSKI, ZAANGAŻOWANY W TWORZENIE ATMOSFERY PRZYJAZNEJ INNOWACJOM, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYCE I AKTYWNEMU WYPOCZYNKOWI, Z NOWOCZESNĄ INFRASTRUKTURĄ ZAPEWNIAJĄCĄ BEZPIECZEŃSTWO. TO ATRAKCYJNE MIEJSCE DO ZAMIESZKANIA I PRACY.

Powyższa wizja rozwoju Gminy Wieleń jest ambitna, ale jednocześnie możliwa do osiągnięcia. Gmina chce być atrakcyjna, dlatego będzie inwestować w szczególności w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rekreacyjną i turystyczną. Gmina chce stworzyć także miejsce, w którym rodziny będą mogły spokojnie żyć i pracować.

W dalszej kolejności sformułowane zostały **2 cele strategiczne** rozwoju Gminy Wieleń, które są ze sobą powiązane. Bazują one także na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych i potencjałach gminy, a więc przede wszystkim na posiadanych wewnętrznych atutach i pojawiających się w otoczeniu szansach. Uwzględniają także najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia, wytyczając główne kierunki jej dalszego rozwoju. Realizacja celów, w perspektywie objętej niniejszym planem, powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji rozwoju.

Strategiczne cele rozwoju Gminy Wieleń przedstawiają się następująco:

Dla każdego mieszkańca ważnym aspektem codziennego życia jest funkcjonowanie w bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni. Atrakcyjnej, czyli w otoczeniu czystego środowiska naturalnego, sprawnego systemu komunikacyjnego oraz w odpowiedniej jakości ładzie przestrzennym. Celem gminy jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i dróg rowerowych, a także rozbudowa systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, aby sprostać rosnącym potrzebom mieszkańców. Ważne jest także posiadanie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Działania w zakresie wymienionych obszarów zostały doprecyzowane i uszczegółowione w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

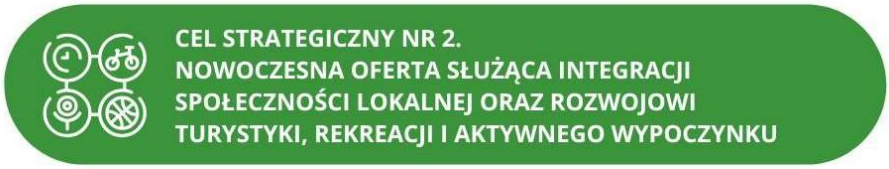

Dla lokalnego rozwoju gospodarczego Gminy zasadnicze znaczenie ma stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu. Konieczne jest aktywne angażowanie samorządu w działania wzmacniające lokalną przedsiębiorczość i rozwijanie atrakcyjnej oferty rekreacyjno-sportowej, w tym budowa oraz rozbudowa niezbędnej infrastruktury. Dzięki temu gmina może stać się m.in. atrakcyjnym turystycznie miejscem w tej części Wielkopolski. Ponadto, realizacja tego celu może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców i tworzenia nowych miejsc pracy. Doprecyzowane i uszczegółowione celu strategicznego nr 2 znalazło swoje odzwierciedlenie w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

Powyższe cele strategiczne bezpośrednio nawiązują do wizji rozwoju gminy i są ze sobą zintegrowane. Do ich osiągnięcia będzie prowadziła realizacja konkretnych przedsięwzięć, wynikających z kierunków działań, szczególnie tych wykorzystujących jej potencjały, a także związanych z poprawą warunków życia. Tym samym będzie następowało stopniowe, konsekwentne przybliżanie się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji.

Podczas formułowania celów szczegółowych i kierunków działań kierowano się poniższymi założeniami:

- Wskazane cele szczegółowe stanowią doprecyzowanie celów strategicznych, są ze sobą powiązane oraz wpisują się we wszystkie trzy wymiary rozwoju Gminy, tj.: wymiar społeczny, gospodarczy oraz środowiskowo-przestrzenny.
- Przedstawione kierunki działań wskazują na najpilniejsze potrzeby społeczności lokalnej, wyrażone w treści celów szczegółowych, w szczególności:
  - zapewnienie dogodnych i bezpiecznych warunków życia i pracy na terenie gminy
  - stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz sportowej
  - rozwój lokalnego biznesu
- Wskazane kierunki działań są, co do zasady, związane z obligatoryjnymi, bieżącymi zadaniami samorządu gminnego, ale nie ograniczają się tylko do tych obszarów.

Poniżej przedstawiono zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii oraz ich powiązanie z celami strategicznymi.

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Kierunki działań
1. ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ZAMIESZKANIA I PRACY	1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	1.1.1. Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy
		1.1.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy
		1.2.1. Poprawa jakości powietrza

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Kierunki działań
	1.2. Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne	1.2.2. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
		1.2.3. Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury
		1.2.4. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		1.2.5. Edukacja ekologiczna
		1.2.6. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
		1.2.7. Poprawa czystości wód powierzchniowych
	1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny	1.3.1. Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej
		1.3.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu ścieżek rowerowych
		1.3.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii
		1.3.4. Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego
	1.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	1.4.1. Stworzenie warunków rozwoju budownictwa czynszowego i deweloperskiego
	1.5. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży	1.5.1. Utrzymanie infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej
		1.5.2. Polepszenie warunków nauczania w szkołach podstawowych
		1.5.3. Wzrost efektywności i jakości nauczania
		1.5.4. Zwiększenie racjonalności kosztów funkcjonowania oświaty
	1.6. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	1.6.1. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
		1.6.2. Promocja zdrowego trybu życia

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Kierunki działań
		1.6.3. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej oraz usług i kompetencji cyfrowych
		1.6.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych
		1.6.5. Wzmocnienie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy
2. NOWOCZESNA OFERTA SŁUŻĄCA INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ORAZ ROZWOJOWI TURYSTYKI, REKREACJI I AKTYWNEGO WYPOCZYNKU	2.1. Wysoka aktywizacja i integracja społeczna	2.1.1. Wspieranie aktywności i integracji mieszkańców
		2.1.2. Realizacja programu zapewniającego dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami
		2.1.3. Zaangażowanie młodzieży w różnorodne formy aktywności i działania innowacyjne
	2.2. Wysoki poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-kulturalno- sportowej gminy
		2.2.2. Wdrażanie i promocja usług rekreacyjno-kulturalno-sportowych
		2.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej
	2.3. Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa	2.3.1. Promowanie systemów wspierania rozwoju przedsiębiorców i rolników
		2.3.2. Promocja i rozwój lokalnych produktów i usług
		2.3.3. Kształtowanie polityki proinwestycyjnej

Oczywistym jest, że realizacja różnych przedsięwzięć w różnym stopniu przyczynia się osiągnięcia założonych celów. W planowaniu, a następnie zarządzaniu strategicznym, sprawdza się tzw. reguła Pareto, mówiąca o tym, że 20% nakładów i wysiłków odpowiada za 80% osiąganych efektów. Jej istotą jest znalezienie tych 20% najważniejszych zamierzeń, które decydują o sukcesie.

W przypadku sporządzania niniejszej strategii zastosowanie powyższej reguły polega na **identyfikacji** i **wyborze najważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych** i/lub **nieinwestycyjnych - projektów kluczowych**, które stanowią swoiste **„kamienie milowe".** Wynikają one z kierunków działań i w głównej mierze powinny doprowadzić do realizacji celów strategicznych, a w konsekwencji do osiągnięcia docelowej wizji rozwoju gminy. Mogą to być pojedyncze przedsięwzięcia inwestycyjne lub nieinwestycyjne, wpisujące się w kierunki działań albo kilka powiązanych ze sobą, uzupełniających się

przedsięwzięć, stanowiących wiązkę przedsięwzięć (projektów). Takie autorskie podejście pozwala na **skoncentrowanie zasobów** i **wysiłków** gminy na najistotniejszych zagadnieniach, których wykonanie w największym stopniu przyczyni się do zaspokojenia potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej.

Poniżej przedstawiony został pakiet **projektów kluczowych**:

1. Rewitalizacja zdegradowanych obiektów i terenów w gminie Wieleń, w tym wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji (projekt kluczowy nr 1).
2. Tworzenie stref gospodarczych na terenie gminy Wieleń (projekt kluczowy nr 2)
3. Opracowanie i realizacja Strategii Promocji dla Gminy Wieleń (projekt kluczowy nr 3)
4. Kompleksowa modernizacja Ośrodka Kultury Strzelnica w Wieleniu z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego (projekt kluczowy nr 4)
5. Kompleksowa modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Rosku z zachowaniem i rewitalizacją obiektów dziedzictwa kulturowego (projekt kluczowy nr 5)
6. „Zielona Energia dla Wspólnego Dobra" – Transformacja Energetyczna Obiektów Użyteczności Publicznej w Gminie Wieleń wraz z utworzeniem spółdzielni energetycznej z gminnymi jednostkami organizacyjnymi (projekt kluczowy nr 6)
7. Rozbudowa i kompleksowa modernizacja oświetlenia zewnętrznego na terenie gminy Wieleń, w tym doświetlenie przejść dla pieszych (projekt kluczowy nr 7)
8. Budowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody (projekt kluczowy nr 8)
9. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we Wrzeszczynie i Miałach wraz z budową oczyszczalni ścieków w Miałach oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w Wieleniu (projekt kluczowy nr 9)
10. Przebudowa dróg i ulic wraz z kanalizacją deszczową w Wieleniu, Wrzeszczynie i Miałach wraz z przebudową dróg w Dębogórze, Folsztynie i Nowych Dworach (projekt kluczowy nr 10)
11. Opracowanie koncepcji oraz budowa dróg rowerowych na terenie gminy Wieleń (projekt kluczowy nr 11)
12. Przebudowy, modernizacje i remonty sal wiejskich w gminie Wieleń (projekt kluczowy nr 12)
13. Przebudowy, modernizacje i remonty boisk oraz obiektów sportowych na terenie gminy Wieleń (projekt kluczowy nr 13)
14. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Wieleń poprzez zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorem w Białej, w Dzierżążnie Wielkim oraz przy zbiornikach wodnych i w parkach w gminie Wieleń
15. Remonty mieszkań komunalnych (projekt kluczowy nr 15)
16. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i przestrzeni publicznej w gminie Wieleń (projekt kluczowy nr 16)
17. Rozwój usług społecznych, oświatowych i kulturalnych na terenie gminy Wieleń (projekt kluczowy nr 17)
18. Aktywna integracja w Gminie Wieleń (projekt kluczowy nr 18)
19. Modernizacja remizy OSP w Wieleniu wraz z przebudową placu manewrowego (projekt kluczowy nr 19)

20. Zakup dla OSP Wieleń samochodu ratowniczo-gaśniczego (projekt kluczowy nr 20)
21. Sporządzenie planu ogólnego Gminy Wieleń (projekt kluczowy nr 21).

Ponadto, zgodnie z rekomendacjami określonymi w Poradniku Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, w szczególności inwestycyjne projekty kluczowe powinny zostać osadzone w przestrzeni gminy, co zostało zaprezentowane w kolejnym rozdziale - „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wieleń oraz rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie".

Na poniższych grafikach przedstawiono: lokalizację wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w mieście Wieleń, lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego na obszarze wiejskim gminy Wieleń oraz docelowy rozwój kluczowej infrastruktury.

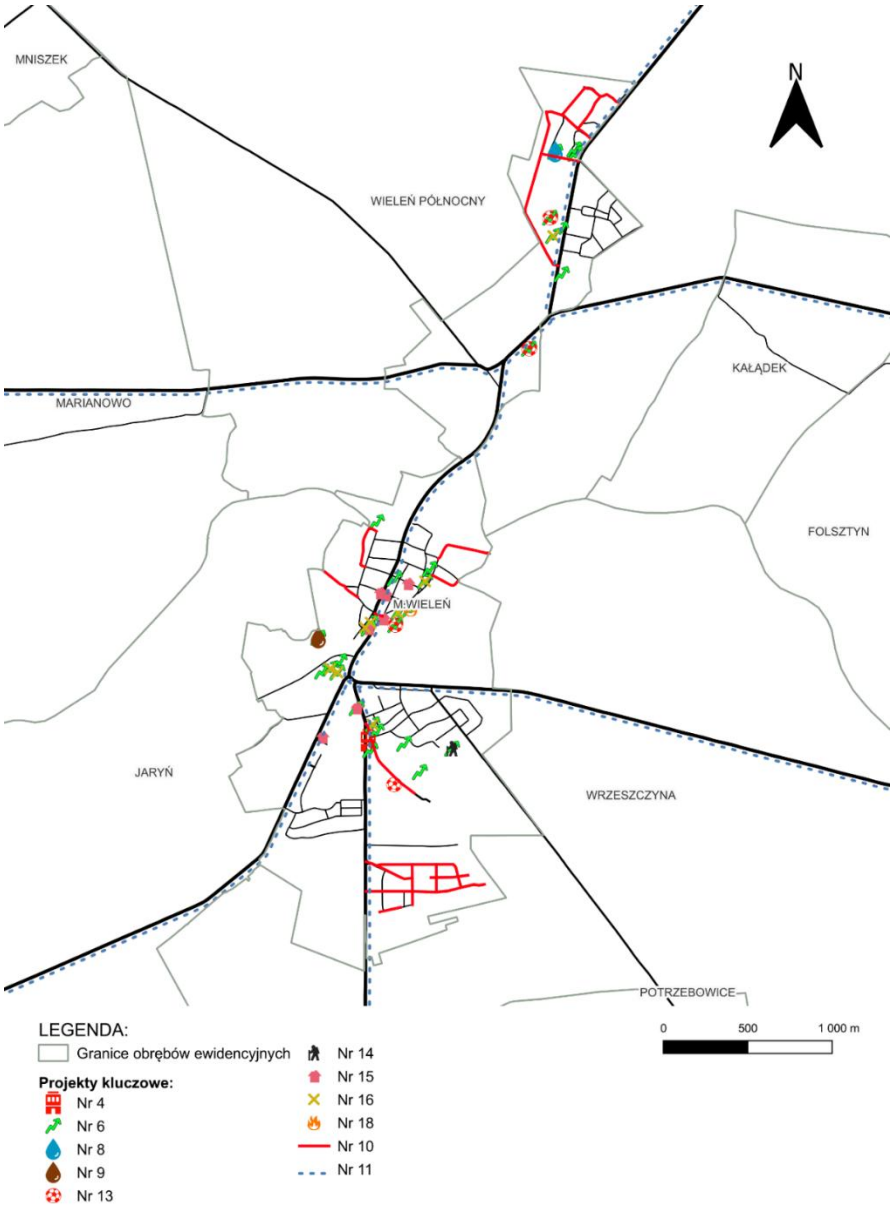

Rysunek 1. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w mieście Wieleń
Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034

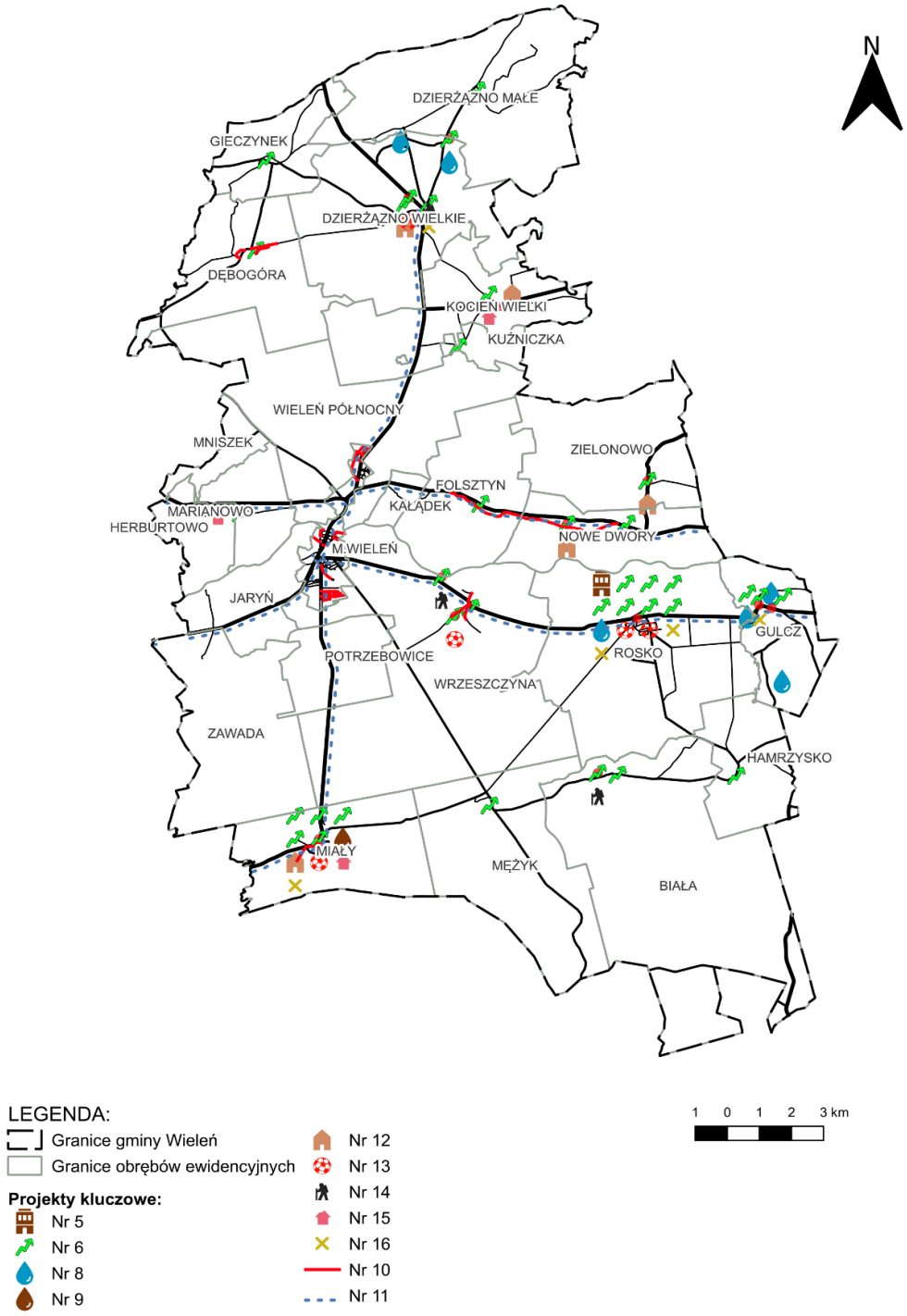

Rysunek 2. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego na obszarze wiejskim gminy Wieleń

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034

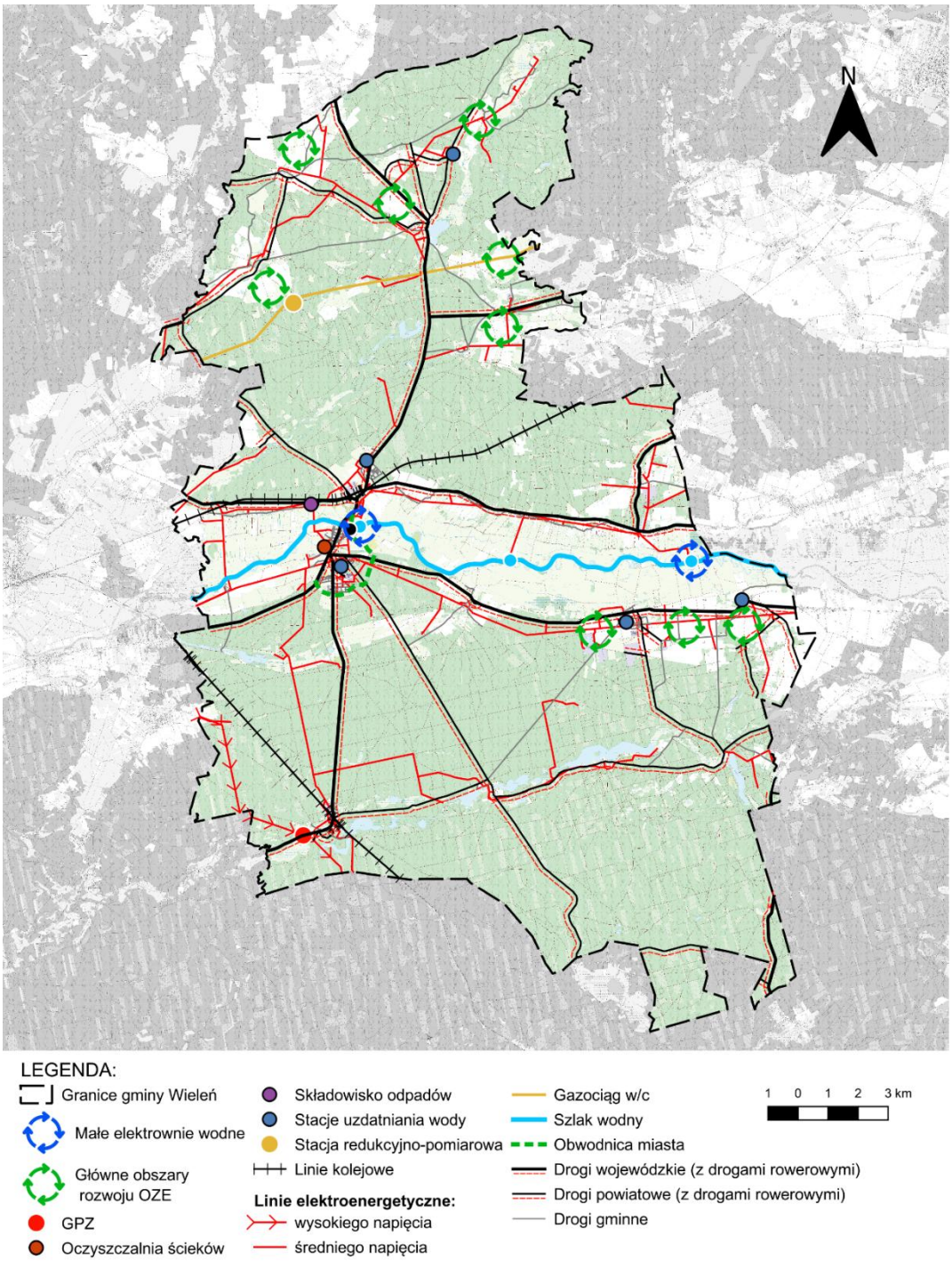

Rysunek 3. Docelowy rozwój kluczowej infrastruktury

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034

2.2. Powiązania Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 z innymi dokumentami strategicznymi, z uwzględnieniem ich celów ochrony środowiska i wyznaczanych kierunków działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań wykreowane w Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034, są powiązane z ochroną środowiska. Strategia określa cele, kierunki i zadania, które odnoszą się do poszczególnych obszarów interwencji. Według założeń, podejmowane działania korzystnie wpłyną na poprawę stanu środowiska, racjonalną gospodarkę zasobami, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, a także ochronę walorów przyrodniczych Gminy Wieleń. Wykreowane cele i zadania są także zgodne z celami ochrony środowiska wyznaczanymi przez dokumenty wyższego szczebla.

Traktat Lizboński jest dokumentem, w którym Unii Europejskiej nadano jednolitą strukturę i osobowość prawną. Traktat wyposażył Unię w instrumenty potrzebne do sprostania przyszłym wyzwaniom, z którymi przyjdzie zmierzyć się Wspólnocie, a także te, dzięki którym spełnione mogą zostać oczekiwania społeczeństwa. W dokumencie zawarto kilka priorytetowych zasad funkcjonowania Unii Europejskiej. Podkreślono, że kształtowanie się zjednoczonej Europy musi odbywać się na przejrzystych i demokratycznych zasadach, sprawnie działającej unii państw członkowskich. Zgodnie z treścią traktatu Wspólnotę Europejską należy budować w myśl zasady: *„Europa praw i wartości, wolności, solidarności i bezpieczeństwa”*. Traktat zakłada także zwiększenie się znaczenia Europy na arenie międzynarodowej. Najważniejszym, z perspektywy ochrony środowiska, jest fakt, iż Traktat Lizboński wprowadził specjalną podstawę prawną dotyczącą „solidarności energetycznej” oraz podkreślił konieczność zwalczania zmian klimatycznych (bez konkretnych zobowiązań krajów członkowskich). W świetle Traktatu Lizbońskiego w projekcie Strategii we właściwy sposób uwzględniono kwestie poruszane w jednym z najważniejszych dokumentów Unii Europejskiej.

Za kluczowy dokument strategiczny na poziomie unijnym uznaje się **Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**. Strategia stanowi odpowiedź na kryzys gospodarczy, jednocześnie uwzględnia nowe wyzwania związane z procesem globalizacji oraz rosnącą potrzebę racjonalnego wykorzystania surowców. W celu osiągnięcia powyższych założeń opracowano trzy podstawowe, powiązane ze sobą priorytety: wzrost inteligentny, zrównoważony rozwój oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. W zakresie zmian klimatu i zrównoważonego wykorzystania energii przyjęto następujące założenia:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu emisji z roku 1990;
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym zużyciu energii o 20%;
- poprawa efektywności energetycznej o 20%.

Zadania zaplanowane do realizacji w Strategii przyczynią się do osiągnięcia ww. założeń w zakresie zmian klimatu i zrównoważonego wykorzystania energii. W projekcie Strategii zaplanowano następujące projekty oraz realizowane w ramach nich zadania, które mogą przyczynić się do realizacji założeń wymienionych w Strategii Europa 2020:

- Poprawa jakości powietrza,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,

- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego.

Cele polityki energetycznej na szczeblu Unii Europejskiej określają obecnie **Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030.** Najważniejsze z nich to:

- ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.);
- zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii;
- poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%.

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 40% jest realizowane za pomocą unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji, rozporządzenia w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego z celami redukcyjnymi państw członkowskich i rozporządzenia w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa. Tym sposobem wszystkie sektory przyczynią się do osiągnięcia 40% celu redukcji poprzez zmniejszenie emisji CO_2 i zwiększenie pochłaniania gazów cieplarnianych.

Cele wyznaczone do osiągnięcia w Strategii są w pełni zgodne z celami polityki energetycznej wskazanymi w Ramach polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost wykorzystania energii z OZE, poprawa efektywności energetycznej). Należą do nich przede wszystkim kierunki działa dotyczące: poprawy jakości powietrza, rozwoju odnawialnych źródeł energii, poprawy efektywności energetycznej oraz rozwoju systemu dróg rowerowych.

Inicjatywy polityczne, które mają pomóc UE osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. przedstawia z kolei Komunikat Komisji Europejskiej o europejskim zielonym ładzie. UE zobowiązała się osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. Realizacja tego celu będzie wymagała transformacji społeczno-gospodarczej w Europie: racjonalnej kosztowo i sprawiedliwej oraz zrównoważonej społecznie. **Europejski Zielony Ład** (EZŁ, ang. European Green Deal) to strategia rozwoju, która ma przekształcić Unię Europejską w obszar neutralny klimatycznie. Jest odpowiedzią na kryzys klimatyczny i silne procesy degradacji środowiska. Europejski Zielony Ład zawiera plan działań umożliwiających:

- bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym;
- przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń.

W Komunikacie omówiono konieczne inwestycje i dostępne narzędzia finansowe. Wyjaśniono, w jaki sposób zapewnić transformację, która będzie sprawiedliwa i sprzyjająca włączeniu społecznemu. Do 2050 r. UE chce stać się kontynentem neutralnym dla klimatu. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało działań we wszystkich sektorach gospodarki, takich jak:

- inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska;
- wspieranie innowacji przemysłowych;
- wprowadzanie czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego;
- obniżenie emisyjności sektora energii;
- zapewnienie większej efektywności energetycznej budynków;
- współpraca z partnerami międzynarodowymi w celu poprawy światowych norm środowiskowych.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w Strategii oraz osiągnięcie celów nakreślonych w dokumencie przyczynią się do osiągnięcia neutralności klimatycznej Unii Europejskiej do 2050 roku (m.in. dzięki obniżeniu emisyjności sektora energii, zapewnieniu większej efektywności energetycznej budynków, wprowadzenie czystszych form transportu publicznego i prywatnego, inwestycje w technologie przyjazne środowisku). W realizacji założeń dokumentu EZŁ mogą pomóc następujące kierunki działań wymienione w Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034:

- Poprawa jakości powietrza,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego,
- Poprawa czystości wód powierzchniowych,
- Edukacja ekologiczna.

Głównym celem **Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020**) jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Cele szczegółowe i kierunki interwencji Strategii, które odnoszą się do aspektów zmian klimatycznych i są spójne z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034:

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
- Kierunek interwencji: 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody.

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię
- Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej.
- Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii.
- Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich.

Cel 3. Poprawa stanu środowiska
- Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki.
- Kierunek interwencji 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych.
- Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Wszelkie działania podejmowane w ramach Strategii będę spójne z założeniami SPA2020. Do realizacji zaplanowane zostały zadania, których celem jest przede wszystkim poprawa stanu środowiska, zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska czy zapewnienie bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię. W ramach Strategii zaplanowano następujące projekty, które wpisują się w założenia SPA2020:

- Poprawa jakości powietrza,

- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego,
- Poprawa czystości wód powierzchniowych,
- Edukacja ekologiczna.

Europejska Konwencja Krajobrazowa została sporządzona we Florencji 20 października 2000 r. Jest jedynym aktem międzynarodowym w całości dedykowanym tematyce krajobrazu. Konwencja została ratyfikowana przez Polskę 27 września 2004 r., a weszła w życie 1 stycznia 2005 r. Celem Europejskiej Konwencji Krajobrazowej jest promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w tym zakresie, opartej na wymianie doświadczeń, specjalistów i tworzeniu dobrej praktyki krajobrazowej. Konwencja traktuje krajobraz jako ważny element życia ludzi zamieszkujących w miastach i na wsiach, na obszarach zdegradowanych, pospolitych, jak również odznaczających się wyjątkowym pięknem, dlatego swoim zasięgiem obejmuje terytorium całej Polski.

W celu realizacji zapisów Konwencji, Strony podejmują działania zmierzające m.in. do:

- prawnego uznania krajobrazów jako istotnego komponentu otoczenia ludzi;
- ustanowienia procedur udziału społeczeństwa w procesach planowania i zarządzania krajobrazem;
- uwzględniania kwestii krajobrazowych we wszelkich działaniach związanych z zarządzaniem przestrzenią.

Ponadto Strony Konwencji zobowiązane są do identyfikacji, charakterystyki oraz oceny własnych krajobrazów, określenia dla nich celów jakości, a także podnoszenia świadomości społecznej oraz współpracy transgranicznej.

Wszystkie cele oraz kierunki działań zaplanowane w ramach Strategii będą uwzględniać lokalne warunki krajobrazowe, tak aby ukierunkowywać i harmonizować rozwój przestrzenny i gospodarczy ze specyfiką terenu gminy. Zmiany gospodarcze i społeczne, a także środowiskowe to nakładające się na siebie czynniki, których nie da się niekiedy uniknąć, ale powinno się je ograniczyć w stosunku do oddziaływania na krajobraz. W Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 zaplanowano następujące projekty, które są spójne z Europejską Konwencją Krajobrazową:

- Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy, w tym sporządzenie planu ogólnego gminy,
- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy,
- Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii,

- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej,
- Kształtowanie polityki proinwestycyjnej,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Rozwój infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy.

Głównym celem Strategii jest *efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zadania zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wpisują się w cele zaplanowane w KSRR. Spośród wszystkich celów tego dokumentu odniesiono się do nich poprzez zaplanowanie działań związanych z rozwojem infrastruktury komunalnej mającej na celu poprawę jakości środowiska, wód, powietrza, a także z efektywnym wykorzystaniem energii i zmniejszaniem zapotrzebowania na tradycyjne źródła energii:

- Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy, w tym sporządzenie planu ogólnego gminy,
- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy,
- Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Edukacja ekologiczna,

- Poprawa czystości wód powierzchniowych,
- Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej,
- Kształtowanie polityki proinwestycyjnej,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Rozwój infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej.

Jednym z instrumentów wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest **VI aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych**. Celem tego opracowania jest realizacja ujętych w nim inwestycji, co wpłynie na ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków. Realizacja założenia KPOŚK wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska wodnego. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji, o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych.

W ramach Strategii zaplanowano również działania wpływające pozytywnie na ochronę środowiska wodnego poprzez: budowę, rozbudowę oraz modernizację systemu wodno-kanalizacyjnego, poprawę czystości wód powierzchniowych oraz budowę oraz rozbudowę zielono-niebieskiej infrastruktury.

Głównym celem **Polityki wodnej Państwa do 2030 r.** jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do czystej i zdrowej wody oraz ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze. Nastąpi to w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych. Działania zaplanowane w ramach Strategii są zbieżne z założeniami Polityki wodnej Państwa, ponieważ wpłyną między innymi na zaspokojenie potrzeb ludności w zaopatrzenie w wodę oraz na ograniczenia zagrożeń wywoływanych przez suszę. Następujące kierunki wpisane do Strategii są spójne z założeniami Polityki wodnej Państwa do 2030:

- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Poprawa czystości wód powierzchniowych.

Na poziomie ogólnopolskim obowiązuje również **Krajowy Program Ochrony Powietrza**. Głównym celem tego dokumentu jest poprawa jakości powietrza na terenie kraju, w szczególności na obszarach, w których zostały przekroczone standardy emisyjne. W Programie za jeden z kluczowych problemów uznano emisję pyłów zawieszonych PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. W celu rozwiązania problemów zaproponowano rozwiązania techniczne, finansowe i organizacyjne. Polityka ochrony powietrza koordynowana będzie za pomocą Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce, która zrzesza organy rządowe i samorządowe. W Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 przewidziano zadania, które mogą przyczynić się do realizacji założeń Krajowego Programu Ochrony Powietrza. Są to działania polegające na:

- Poprawa jakości powietrza,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,

- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r. wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Ustawowym celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko.

Cele szczegółowe PEP2040 obejmują cały łańcuch dostaw energii – od pozyskania surowców, przez wytwarzanie i dostawy energii (przesył i rozdział), po sposób jej wykorzystania i sprzedaży. Każdy z ośmiu celów szczegółowych PEP2040 przyczynia się do realizacji trzech elementów celu polityki energetycznej państwa i służy transformacji energetycznej Polski.

Działania zaplanowane w Strategii wpisują się przede wszystkim w cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej, w ramach których przewidziano działania polegające na termomodernizacji budynków oraz wyposażenie ich w odnawialne źródła energii. Inwestycje polegające w szczególności na termomodernizacji budynków wpłyną zarówno na zapewnienie bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię oraz poprawę stanu środowiska. W Strategii zaplanowano zadania, które wpisują się w założenia Polityki energetycznej Polski do 2040 r:

- Poprawa jakości powietrza,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego.

Głównym celem **Polityki Ekologicznej Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej** jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Państwa poprzez stworzenie ram dla zrównoważonego rozwoju. Dokument zakłada trzy etapy zaplanowanych do realizacji celów, od realizacji celów krótkoterminowych poprzedzających ubieganie się o członkostwo w UE aż do realizacji celów długoterminowych obejmujących założenia Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 roku. Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wspiera przebudowę modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności energetycznej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania gospodarki na zdrowie i środowisko, co w znacznym stopniu wpływa na realizację założeń Polityki Ekologicznej Państwa. W Strategii zaplanowano następujące kierunki działań, które wpisują się w założenia Polityki ekologicznej Państwa do 2030 r.:

- Poprawa jakości powietrza,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,

- Współpraca z właściwymi organami i partnerami w celu rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego,
- Poprawa czystości wód powierzchniowych,
- Edukacja ekologiczna.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry uwzględnia uwagi oraz wytyczne Komisji Europejskiej opracowane w ramach Wspólnej strategii wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, a także dokumenty oceny pierwszych planów. Ponadto, dokument ten uwzględnia zintegrowane podejście w zakresie zarządzania wodami, a także powiązania pomiędzy zarządzaniem wodami a celami środowiskowymi ustalonymi zgodnie z RDW. Najważniejszym celem planowania w gospodarce wodnej jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju dla obszaru dorzecza Odry, przy jednoczesnym zabezpieczeniu potrzeb dotyczących gospodarki wodnej. Jedną z priorytetowych kwestii w procesie planowania inwestycji związanych z gospodarką wodną jest implementacja założeń Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r. w celu zagwarantowania ochrony zasobów środowiska naturalnego, a także niepogorszenie jego stanu.

Realizacja ustaleń projektowanego dokumentu nie spowoduje nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry" przyjętym rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. W Strategii zaplanowano następujące zadania wpisujące się w cele Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry:

- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Poprawa czystości wód powierzchniowych.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku to dokument w większym stopniu niż dotychczas planistyczny, w którym kładzie się nacisk na współzarządzanie i lepszą koordynację polityk publicznych. Strategia jest odpowiedzią na stojące przed Wielkopolską wyzwania. Globalizacja i rewolucja gospodarczo-technologiczna – rozwój technologii przemysłowych i cyfrowych – zmieniają sposób funkcjonowania gospodarek i społeczeństw. Dzięki nowoczesnym technologiom wzrasta wydajność i produktywność gospodarek, ale pojawiają się nowe formy wykluczenia lub marginalizacji jak wykluczenie cyfrowe, „bezrobocie technologiczne". Wyzwaniem jest podnoszenie jakości i efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego. Kluczowe staje się także przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych i dezintegracji społecznej, konieczność wzmacniania tożsamości regionalnej i dążenie do większej spójności społecznej. Starzenie się społeczeństwa wpływa na stabilność systemów zabezpieczenia społecznego, poziom popytu i wydatków na świadczenia zdrowotne, których niezaspokojenie nasila napięcia i osłabia spójność społeczną. Niedobór ludności aktywnej zawodowo skłania do podjęcia przemyślanej polityki migracyjnej. Wyzwaniem jest także poprawa warunków życia i warunków dla rozwoju gospodarki, w szczególności zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego. Działania te muszą przebiegać z poszanowaniem środowiska przyrodniczego. Przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu ma uchronić przed niedoborami wody i żywności.

Dokument, jakim jest Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034, wpisuje się w założenia następujących celów wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego:

Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu,

Cel operacyjny 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia,

Cel operacyjny 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy,

Cel operacyjny 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie,

Cel operacyjny 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom,

Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,

Cel operacyjny 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa,

Cel operacyjny 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski,

Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej,

Cel operacyjny 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług,

Cel operacyjny 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju.

Program ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do roku 2030 został sporządzony w celu realizacji polityki ochrony środowiska, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. W Programie dokonano diagnozy aktualnego stanu środowiska, infrastruktury ochrony środowiska, analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na dalsze planowanie strategii województwa w zakresie ochrony środowiska - mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w postaci analizy SWOT. W oparciu o diagnozę stanu środowiska województwa wielkopolskiego, zdefiniowane zagrożenia i problemy oraz prognozowane zmiany stanu środowiska, cele i kierunki interwencji Programu oraz typy zadań zgłoszonych przez samorządy dla poszczególnych obszarów interwencji. Realizacja zaproponowanych zadań nie dotyczy wszystkich jednostek i będzie uzależniona od uwarunkowań prawnych oraz środowiskowych. Wszystkie programy, projekty oraz zadania zaplanowane w dokumencie pn. „Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034" są spójne z założeniami Programu ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do roku 2030.

W dniu 25 marca 2019 r. uchwałą Nr V/70/19, Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+** wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego jest najważniejszym dokumentem Samorządu Województwa Wielkopolskiego określającym politykę przestrzenną w granicach administracyjnych regionu, w tym dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Plan określa model rozwoju przestrzennego, cele polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a także zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych. Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wpisuje się w założenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego dzięki następującym zadaniom:

- Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy, w tym sporządzenie planu ogólnego gminy,
- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy,
- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,

- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii,
- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej,
- Kształtowanie polityki proinwestycyjnej,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Utrzymanie infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej.

Dokument pn. **„Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej”** został przyjęty na podstawie Uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XXI/391/20 z dnia 13 lipca 2020 r. (uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 20 lipca 2020 r. pod poz. 5954). Dokument opracowano dla substancji zanieczyszczających powietrze, dla których w ocenie rocznej za rok 2018 w strefie wielkopolskiej wskazano przekroczenia norm jakości powietrza i stwierdzono konieczność realizacji działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi, czyli: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. Program ochrony powietrza jest dokumentem określającym działania, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu.

Działania zaplanowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 przyczynią się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery poprzez realizację zadań dotyczących termomodernizacji budynków, budowy oświetlenia ulicznego czy montażu odnawialnych źródeł energii. Zadania określone w Strategii będą zgodne z Programem ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej.

W Programie ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej określone zostały kierunki działań, możliwe do podjęcia, szczególnie w obszarach przekroczeń substancji w powietrzu, ale także poza tymi obszarami, które będą skutkować redukcją poziomów substancji w powietrzu.

W programie ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej wskazano następujące działania naprawcze:

1. Ograniczenie emisji z ogrzewania indywidualnego w komunalnym zasobie mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej - w ramach działania należy systematycznie likwidować stare nisko sprawne kotły, piece i paleniska zasilane paliwem stałym na ogrzewanie proekologiczne w komunalnym zasobie mieszkaniowym i w budynkach użyteczności publicznej we wszystkich gminach strefy wielkopolskiej;

2. Zachęty finansowe na modernizację budynków mieszkalnych oraz na wymianę kotłów, pieców i palenisk w gminach strefy wielkopolskiej. W ramach działania gmina powinna pozyskiwać środki finansowe z programów NFOŚiGW oraz innych. Dodatkowo w miarę potrzeb należy kontynuować sukcesywne udzielanie dotacji końcowym odbiorcom (odpowiednim podmiotom i osobom fizycznym) na wymianę starych nisko sprawnych kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym;

3. Inwentaryzacja źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gmin;

4. Kontrola realizacji uchwały ograniczającej stosowanie paliw stałych;

5. Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej - Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną przez ograniczenie strat ciepła w wyniku termomodernizacji budynków ogrzewanych indywidualnie oraz obiektów należących do mienia miejskiego ogrzewanych indywidualnie. Termomodernizacja budynków ogrzewanych centralnie ciepłem sieciowym przynosi znikomy efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza;

6. Obniżenie emisji komunikacyjnej poprzez regularne utrzymywanie czystości ulic oraz zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści w gminach miejskich i miastach w gminach miejsko-wiejskich;

7. Ochrona i zwiększanie udziału zieleni w przestrzeni gmin miejskich strefy wielkopolskiej;

8. Edukacja ekologiczna.

W dniu 4 lutego 2016 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął Uchwałę nr 1575/2016 w sprawie przystąpienia do sporządzenia **Audytu krajobrazowego dla województwa wielkopolskiego** oraz wyznaczenia jednostki odpowiedzialnej za realizację zadania. Dokument ten został przyjęty na podstawie Uchwały nr LI/1000/23 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 marca 2023 r. Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego to nowe narzędzie ochrony i kształtowania krajobrazu. Wnioski i rekomendacje sformułowane w tym dokumencie będą miały swoje odzwierciedlenie w dokumentach planistycznych poziomu regionalnego i lokalnego. Wzmocnią one także ochronę krajobrazu w obszarach objętych formami ochrony przyrody i zabytków, a także będą mogły stanowić podstawę do prowadzenia polityki krajobrazowej w województwie.

Obszar Gminy Wieleń położony jest w granicach jednego krajobrazu priorytetowego określonego w „Audycie krajobrazowym województwa wielkopolskiego" o nazwie „Dolina Noteci: Walkowice – Krzyż Wielkopolski".

Dolina Noteci: Walkowice – Krzyż Wielkopolski

Krajobraz jest zlokalizowany w północnej części województwa wielkopolskiego, na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, w gminach: Krzyż Wielkopolski, Drawsko, Wieleń, Czarnków i Trzcianka.

Krajobraz ma długość około 59 km i ciągnie się od Walkowic do granicy województwa wielkopolskiego (okolice miasta Krzyż Wielkopolski).

Krajobraz tworzy dolina rzeki Noteci, w której występują liczne starorzecza, torfowiska, trzcinowiska, zalewowe łąki, doły potorfowe i łęgi. Na podtapianych fragmentach łąk znajdują się szuwary z trzciną pospolitą, mozgą, pałką szerokolistną i wiązówką błotną. Spotkać tu można fragmenty bogatych florystycznie łąk trzęślicowych i inne, nieużytkowane rolniczo zbiorowiska roślinne1.

W krajobrazie występują cenne obiekty geologiczne i geomorfologiczne, do których zaliczamy dolinę rzeki Noteci (wykorzystującej dno szerokiej Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej), rynnę subglacjalną, w której płynie rzeka Drawa oraz otaczające dolinę Drawy równiny sandrowe. Ponadto w krajobrazie zaznaczają się meandry, krawędzie rzeczne oraz liczne starorzecza w dolinie Noteci. Pomimo prowadzonych od dawna prac regulacyjnych i melioracyjnych, dolina Noteci jest jedną z najlepiej zachowanych bagiennych dolin rzecznych w zachodniej Polsce.

W strukturze krajobrazu dominują tereny podmokłe i zabagnione (około 70% powierzchni). Znaczny udział mają grunty orne oraz łąki i pastwiska, które łącznie zajmują około 24%. Lasy cechują się niewielkim udziałem w krajobrazie (zajmują około 2% powierzchni jednostki). Są to przede wszystkim zadrzewienia liniowe. Bardziej zwarte skupiska leśne występują w okolicy miejscowości Lubcz Wielki oraz Nowe Dwory. Podobny udział mają obszary zabudowane. Jest to przede wszystkim zabudowa wsi znajdujących się w granicach krajobrazu. Ich największe skupisko znajduje się w zachodniej części krajobrazu.

Na północnym zachodzie krajobrazu, około 1,8 km na północny wschód od centrum Krzyża Wielkopolskiego, znajduje się jezioro Łokacz, zwane także Jeziorem Królewskim. Jest to niewielki, polodowcowy zbiornik, przez który przepływa rzeka Człopica. Nad południowym brzegiem jeziora znajduje się ośrodek wypoczynkowy oraz plaża.

Do zjawisk zagrażających możliwości zachowania wartości krajobrazu, które mają/mogą mieć niekorzystny wpływ na odbiór tego krajobrazu, zaburzają jego estetykę oraz oddziałują negatywnie na wartości przyrodnicze, kulturowe i estetyczno-widokowe należą:

1. Zagrożenia istniejące:
   a) element liniowy wpływający negatywnie na odbiór wizualny krajobrazu:

      − napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV przecinające dolinę Noteci, − teren eksploatacji kruszywa naturalnego (złoże Lubcz Mały),

   b) obszar wpływający negatywnie na odbiór wizualny krajobrazu:
      - teren eksploatacji kruszywa naturalnego (złoże Lubcz Mały),
      - zakłady przemysłowe w granicach krajobrazu (Osuch, gm. Czarnków, na wschodzie m. Czarnków oraz w m. Huta Szklana, gm. Krzyż Wielkopolski) oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie (na południowym zachodzie m. Krzyż Wielkopolski, na zachodzie oraz północnym-zachodzie m. Wieleń, na zachodzie m. Czarnków, na południowym zachodzie eksploatacja kruszywa naturalnego w Walkowicach gm. Czarnków), obniżające walory sanitarne, akustyczne i przyrodnicze,

   c) obszar wpływający negatywnie na zachowanie spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej krajobrazu:
      - presja inwestycyjna w obszarze dolinnym – Stare Bielice, Łokacz Wielki Chełst, Marianowo, Zofiowo, Nowe Dwory, Romanowo Dolne, Czarnków,

   d) obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych – degradacja siedlisk zwłaszcza wilgotnych, zmiana stosunków wodnych,

   e) przekształcanie i osuszanie mokradeł, torfowisk i łąk wilgotnych w wyniku melioracji odwadniających, niewłaściwej gospodarki wodnej, zwiększającego się poboru wód podziemnych przez indywidualne ujęcia, a także w celu realizacji zabudowy,

   f) fragmentacja terenów otwartych, w tym łąkowych, torfowiskowych, murawowych, w wyniku samoistnej sukcesji lasu lub celowego zalesiania – zmiana struktury krajobrazów mozaikowych, utrata bioróżnorodności,

   g) duża presja rekreacyjno-turystyczna na obszary doliny rzeki Noteci (niszczenie siedlisk, wędkarstwo, kajaki, itp.),

h) spływ zanieczyszczeń powierzchniowych, obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) z pól sąsiadujących z krajobrazem, powodujący eutrofizację wód w jeziorze Łokacz oraz wód rzecznych,

i) nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa (niedostateczny poziom skanalizowania).

2. Zagrożenia potencjalne:

− nie zidentyfikowano.

Głównymi źródłami zagrożeń są: procesy urbanizacyjne, intensyfikacja rolnictwa, brak zabiegów ochronnych oraz turystyka.

Rzeki nizinne i ich doliny mają ogromne znaczenie dla ptaków w okresie migracji jesiennej i wiosennej oraz w czasie zimy. Doliną Noteci biegną szlaki migracji ptaków wodno-błotnych wędrujących z północno-wschodniej Europy i Azji. Obszar ten objęty jest zasięgiem korytarzy ekologicznych o randze międzynarodowej. Zmiany stosunków wodnych, przekształcenie i niszczenie stref brzegowych oraz zaprzestanie koszenia i użytkowania pasterskiego łąk, zaburzają funkcjonowanie korytarza ekologicznego oraz mogą przyczynić się do utraty jego funkcji, jako miejsca migracji ptaków.

Zagrożenia mają względnie stałe i narastające natężenie.

W audycie wskazano również rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu priorytetowego, co przedstawiono poniżej.

I. Rekomendacje i wnioski dotyczące form ochrony przyrody oraz zabytków[27]

1. Obszary do objęcia formami ochrony przyrody (o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3, 4 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody):

Forma ochrony przyrody	Rekomendacje i wnioski
park krajobrazowy	– *Park Krajobrazowy Dolina Noteci**
obszar chronionego krajobrazu	– *nie określa się*
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	– *nie określa się*

* Na załączniku graficznym przedstawiono proponowany obszar do objęcia ochroną w formie parku krajobrazowego. Ostateczna granica i nazwa parku krajobrazowego zostanie uszczegółowiona na etapie przygotowania uchwały o utworzeniu formy ochrony

2. Obszary objęte formami ochrony przyrody, które ze względu na znaczący spadek wartości krajobrazu wymagają pogłębionej analizy zasadności ich dalszej ochrony:

Forma ochrony przyrody	Rekomendacje i wnioski
park krajobrazowy	– *nie określa się*
obszar chronionego krajobrazu	– *nie określa się*
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	– *nie określa się*

3. Obszary do objęcia formami ochrony zabytków (o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

wpis do rejestru zabytków	– *nie określa się*
wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa	– *nie określa się*
uznanie za pomnik historii	– *nie określa się*
utworzenie parku kulturowego	– *nie określa się*
ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i innych decyzjach	– *nie określa się*

4. Obszar wskazany do uzupełnienia stanu wiedzy:

obszar analiz mogących stanowić podstawę powołania parku kulturowego	– *obszar o wysokich wartościach kulturowych i krajobrazowych, związany z osadnictwem olęderskim skupionym w Dolinie Noteci***

** Na załączniku graficznym i mapie nr 6 przedstawiono obszar analiz, który nie stanowi docelowego zasięgu parku kulturowego

II. Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów[28]

1. Poziom regionalny

Zadania polityki przestrzennej województwa	Zasady zagospodarowania przestrzennego realizujące zadania polityki przestrzennej województwa
Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej i dbałość o ład przestrzenny	Kształtowanie nowych struktur przestrzennych z zachowaniem rozwoju zrównoważonego, z uwzględnieniem ochrony i zachowania walorów krajobrazowych
	Racjonalny rozwój zainwestowanych struktur przestrzennych
	Kształtowanie struktur przestrzennych z uwzględnieniem walorów krajobrazowych wynikających z ukształtowania terenu
	Stosowanie stref buforowych, w tym ochronnych, w postaci pasów zieleni redukujących negatywny wpływ obiektów przemysłowych i usługowych na walory krajobrazowe
	Zachowanie otwartej przestrzeni pomiędzy jednostkami osadniczymi

	Ograniczanie rozwoju zabudowy w obrębie terenów leśnych i otwartych terenów rolnych
	Zachowanie zwartego charakteru zabudowy poprzez uzupełnianie zabudowy w jednostkach osadniczych z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
	Ograniczanie rozpraszania osadnictwa w strefach podmiejskich i krajobrazach otwartych
	Kształtowanie przestrzeni publicznych wysokiej jakości w oparciu o zasady projektowania uniwersalnego
	Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
Ochrona walorów przyrodniczych	Zachowanie obszarów i obiektów objętych ochroną prawną
	Ochrona oraz właściwe kształtowanie ekotonów stref brzegowych cieków i zbiorników wodnych, w postaci pasów zieleni, redukujących dopływ zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego oraz bytowego
	Obejmowanie nowych obszarów ochroną prawną, zmiana rangi ochrony lub granic istniejących form ochrony przyrody, w tym m.in. utworzenie Parku Krajobrazowego Dolina Noteci
	Kształtowanie przestrzeni w sposób umożliwiający ochronę unikatowych wartości środowiska przyrodniczego
	Dążenie do zachowania dotychczasowej funkcji użytkowania terenów leśnych i rolnych poprzez ograniczanie ich przekształcania na inne cele
	Zachowanie istniejących kompleksów leśnych i ochrona leśnej różnorodności biologicznej
	Zachowanie istniejących ekosystemów łąkowych w obrębie dolin rzecznych i teras zalewowych
	Zachowanie ekosystemów trawiastych i mokradłowych
	Zapewnienie ciągłości i trwałości systemu przyrodniczego województwa, w tym zachowanie i odtwarzanie ciągłości przestrzennej obszarów kluczowych, zapewniających prawidłowe funkcjonowanie przestrzeni przyrodniczej
	Zachowanie drożności korytarzy ekologicznych poprzez ograniczanie zabudowy oraz zainwestowania na ich obszarach
	Zachowanie obszarów wolnych od zabudowy stanowiących naturalne, powiązane ze sobą struktury przyrodnicze (doliny rzeczne, rynny jeziorne itp.) oraz stosowanie stref buforowych ograniczających intensyfikację zabudowy wokół cieków i zbiorników wodnych
	Wprowadzanie zieleni osłonowej wokół obiektów wpływających na negatywny odbiór krajobrazu
	Przeciwdziałanie fragmentacji ekosystemów, w tym kompleksów leśnych oraz zapewnienie ich łączności ekologicznej
	Gospodarowanie kopalinami z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniami
	Ochrona powierzchni ziemi, w tym ograniczanie przekształceń rzeźby terenu
	Przeciwdziałanie skutkom suszy na obszarach rolniczych
	Rozwój turystyki krajoznawczej z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
	Rozwój obszarów rekreacji i wypoczynku z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
Ochrona potencjału kulturowego	Podejmowanie działań na rzecz przeprowadzenia analiz mogących stanowić podstawę wpisania Pradoliny Noteci na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO

	Utrzymanie ochrony prawnej obiektów i obszarów zabytkowych
	Wzmacnianie działań ochronnych obiektów i obszarów zabytkowych, w tym przeprowadzenie analiz wartości kulturowych, stanu zachowania i pozostałości osadnictwa olęderskiego
	Podnoszenie rangi ochrony najcenniejszych obiektów i obszarów zabytkowych
	Obejmowanie ochroną prawną najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych o wysokich wartościach kulturowych, historycznych i krajobrazowych, w tym poprzez wspieranie działań na rzecz przeprowadzania analiz mogących stanowić podstawę powołania parku kulturowego na obszarze o zachowanych wartościach kulturowych i krajobrazowych związanych z osadnictwem olęderskim skupionym w Dolinie Noteci
	Kształtowanie struktur przestrzennych z zachowaniem zgodności z cechami i wartościami zasobów dziedzictwa kulturowego
	Rewaloryzacja struktur funkcjonalno-przestrzennych, w tym historycznych (ruralistycznych) oraz decydujących o tożsamości i specyfice miejsca
	Zachowanie historycznego charakteru otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
	Kształtowanie nowych struktur przestrzennych z poszanowaniem historycznych układów i zespołów cennych kulturowo
	Ograniczanie przekształceń elementów tradycyjnego krajobrazu wiejskiego, w tym historycznych cech zabudowy regionalnej oraz rozplanowania wiejskich jednostek osadniczych (zagród i podziałów gruntów), zieleni przydrożnej, zadrzewień śródpolnych, enklaw leśnych i łąkowych, cieków wodnych oraz małej architektury
	Rozwój turystyki kulturowej z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej	Budowa i modernizacja układu dróg, w tym wojewódzkich, powiatowych oraz dróg rowerowych, wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych oraz z zachowaniem ciągłości systemu przyrodniczego
	Realizacja nowych i reaktywacja istniejących linii kolejowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych oraz zachowaniem ciągłości systemu przyrodniczego
	Modernizacja i budowa infrastruktury śródlądowych dróg wodnych oraz ich rewitalizacja dla celów turystycznych, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych, w tym promocja i podnoszenie atrakcyjności szlaku wodnego na Noteci stanowiącego część szlaku Wielka Pętla Wielkopolski
	Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych oraz z zachowaniem ciągłości systemu przyrodniczego
	Lokalizowanie instalacji odnawialnych źródeł energii z poszanowaniem walorów krajobrazowych obszaru

2. Poziom lokalny

1) Wytyczne odnośnie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów lub zasad ich zagospodarowania określających dopuszczalny zakres i ograniczenia tych zmian, w tym wytycznych odnośnie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów:

a) kształtowanie struktury przestrzennej z uwzględnieniem funkcji przyrodniczej, w tym gruntów rolnych i leśnych, zieleni naturalnej oraz wód powierzchniowych jako dominującej,

b) możliwość lokalizowania nowych obiektów budowlanych w ramach uzupełniania lub kontynuacji zainwestowania w obrębie jednostek osadniczych, z możliwością realizacji zabudowy, poza obszarami zainwestowanymi, związanej z obsługą ruchu turystycznego na rzece m.in.: mariny, przystanie,

c) zmiana funkcji lub poprawa zagospodarowania obszarów wpływających negatywnie na odbiór wizualny krajobrazu, m.in. poprzez realizacje zieleni izolacyjnej,

d) kształtowanie struktury przestrzennej z uwzględnieniem wyróżników kompozycji przestrzennej jako elementów szczególnie odznaczających się w przestrzeni krajobrazu wysokością, gabarytami oraz formą lub sposobem zagospodarowania:

<u>akcent krajobrazowy – obiekt:</u>

- kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Nowych Dworach,
- kościół pw. NMP w Herburtowie,
- kościół pw. MB Częstochowskiej w Hucie Szklanej,
- kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Radolinie,
- pałac Sapiehów w Wieleniu,
- most na Noteci w Czarnkowie,
- śluzy na Noteci: Krzyż nr 22, Drawsko nr 21, Wieleń nr 20, Wrzeszczyna nr 19, Rosko nr 18, Mikołajewo nr 17, Pianówka nr 16, Lipica nr 15, Romanowo nr 14,

e) ochrona obszarów o wysokich walorach kulturowych wymagających szczególnej ochrony, do których należą osady olęderskie,

f) zachowanie terenów ogródków działkowych z możliwością przekształcenia ich na tereny zieleni ogólnodostępnej (np. parki, skwery) i tereny sportowo-rekreacyjne,

g) ograniczanie realizowania napowietrznej infrastruktury technicznej, w tym wolnostojących elementów wysokościowych telefonii komórkowej, w przypadku istniejącej napowietrznej sieci elektroenergetycznej dążenie do jej skablowania.

2) Parametry i wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalna i minimalna intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej:

a) intensywność zabudowy na obszarach zainwestowanych, w ramach uzupełniania zabudowy, w nawiązaniu do parametrów przeważających lub charakterystycznych dla poszczególnych terenów, zgodnie z ich przeznaczeniem, z dostosowaniem do funkcji terenu oraz rodzaju zabudowy na działkach sąsiednich,

b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w nawiązaniu do parametrów i wskaźników przeważających lub charakterystycznych dla poszczególnych ulic.

3) Kształtowanie linii zabudowy, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
   a) w nawiązaniu do utrwalonych linii zabudowy w jednostkach osadniczych w nawiązaniu do linii zabudowy na działkach sąsiednich, z dostosowaniem do funkcji terenu oraz rodzaju zabudowy, z uwzględnieniem walorów estetyczno-widokowych.
4) Zasady kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i harmonizowania planowanej zabudowy z zabudową istniejącą, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
   a) kompozycja przestrzenna nowej zabudowy w nawiązaniu do zabudowy istniejącej, charakterystycznej dla poszczególnych terenów zgodnie z ich przeznaczeniem i pełnioną funkcją z uwzględnieniem walorów estetyczno-widokowych,
   b) w przypadku braku możliwości nawiązania do zabudowy istniejącej kompozycja przestrzenna nowej zabudowy według nowych koncepcji, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych, w szczególności estetyczno-widokowych.
5) Zasady kształtowania form budynków, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
   a) realizacja nowej zabudowy, w nawiązaniu do przeważających, w tym historycznych form budynków, charakterystycznych dla poszczególnych terenów zgodnie z ich przeznaczeniem i pełnioną funkcją, z zachowaniem bryły budynków oraz charakterystycznych dla nich cech elementów elewacji, kształtu dachów czy usytuowania głównych wejść do obiektów,
   b) w przypadku braku możliwości nawiązania do zabudowy istniejącej kompozycja przestrzenna nowej zabudowy według nowych koncepcji, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych, w szczególności estetyczno-widokowych.
6) Zasady stosowania i eksponowania elementów konstrukcyjnych i zdobniczych, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
   – nie określa się.
7) Rodzaje i standardy jakościowe stosowanych materiałów wykończeniowych, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych:
   a) stosowanie materiałów wykończeniowych dla poszczególnych terenów zainwestowanych w danej jednostce osadniczej, w nawiązaniu do charakterystycznych dla istniejących budynków, w tym historycznych, w miejscu realizacji inwestycji,
   b) możliwość stosowania materiałów wykończeniowych o nowoczesnym wyrazie stylistycznym ze szczególnym uwzględnieniem historycznej zabudowy sąsiedniej.
8) Charakterystyczne cechy elewacji budynków, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
   a) lokalizowanie na elewacjach frontowych urządzeń technicznych m.in. urządzeń przesyłowych, klimatyzatorów i urządzeń wentylacyjnych, w sposób niezaburzający estetyki i kompozycji elewacji frontowej budynków oraz w sposób niezakłócający odbioru wizualnego obiektu z ulic i innych przestrzeni dostępnych publicznie.
9) Charakterystyczne cechy dachów budynków, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
   a) dachy budynków realizować w nawiązaniu do charakterystycznych cech dachów (w szczególności cech takich jak: kształt, spadek dachu, układ kalenicy

względem drogi, pokrycie) obiektów, w tym obiektów historycznych, występujących przy poszczególnych ulicach lub w kwartałach zabudowy,

b) jeżeli nie występują powtarzające się charakterystyczne cechy dachów to możliwa jest realizacja dachów o dowolnych parametrach,

c) lokalizowanie urządzeń technicznych, w tym: paneli fotowoltaicznych, klimatyzatorów, urządzeń wentylacyjnych itp. w sposób niezakłócający odbioru wizualnego obiektu z ulic i innych przestrzeni dostępnych publicznie,

d) w przypadku realizacji budynków o nowoczesnej formie architektonicznej możliwe jest stosowanie pokryć dachowych o nowoczesnym wyrazie stylistycznym, wpisujących się harmonijnie w historyczny charakter zabudowy istniejącej.

10) Zasady i warunki dotyczące sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzaje materiałów budowlanych, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych, w tym dla przestrzeni dostępnych publicznie:

a) realizacja małej architektury według spójnej koncepcji dla poszczególnych przestrzeni publicznych,

b) ograniczanie lokalizowania:

- wolnostojących: urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów,
- urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na budynkach, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych,
- urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na ogrodzeniach,
- urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na terenach zieleni,

c) urządzenia i tablice reklamowe oraz szyldy lokalizowane na budynkach należy sytuować w sposób niezaburzający estetyki i kompozycji elewacji budynków oraz w sposób nieprzesłaniający istotnych elementów i detali architektonicznych,

d) urządzenia i tablice reklamowe oraz szyldy lokalizowane jako wolnostojące nie mogą zakłócać odbioru wizualnego obiektów, w szczególności zabytkowych, z przestrzeni publicznych,

e) wykluczanie lokalizowania prefabrykowanych przęsłowych ogrodzeń betonowych lub żelbetowych.

11) Zasady dotyczące zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni dostępnych publicznie:

a) urządzania i sytuowania zieleni, w tym struktury przestrzennej nasadzeń, preferowanych lub wykluczonych gatunków roślin, wysokości zieleni i pełnionej funkcji:

- ochrona i kształtowanie zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych poprzez uzupełnianie brakujących drzew w alejach i szpalerach oraz wypełnianie zielenią wysoką i niską powierzchni wolnych od utwardzenia w pasach drogowych, z uwzględnieniem ciągów widokowych,
- dla nowych nasadzeń zastosowanie gatunków rodzimych zgodnie z naturalnym, przyrodniczym potencjałem siedliska,

b) sposobów wykorzystywania terenów przestrzeni publicznych, w tym wykorzystywania tymczasowego:

- nie określa się,

c) powiązań widokowych terenów przestrzeni publicznych z otoczeniem:

- nie określa się.

12) Określanie warunków działalności usługowej, w tym handlowej, w szczególności maksymalnej powierzchni sprzedaży obiektów handlowych, obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o maksymalnej powierzchni sprzedaży i ich dopuszczalnej liczby:
    a) lokalizowanie nowych usług na obszarach zainwestowanych z wykorzystaniem istniejącej zabudowy lub poprzez uzupełnianie zabudowy z dostosowaniem skali nowych budynków do charakteru miejsca,
    b) umożliwia się lokalizowanie, w obrębie terenów o funkcji turystycznej i rekreacyjnej, zabudowy usługowej, wyłącznie na potrzeby obsługi ruchu turystycznego, w tym sezonowych punktów gastronomicznych,
    c) wykluczanie lokalizacji usług handlu o dużej powierzchni sprzedaży.
13) Wytyczne odnośnie określenia walorów ekspozycji, w szczególności elementów takich jak przedpola ekspozycji, osie widokowe i punkty widokowe oraz zasad ich ochrony i kształtowania, w tym nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów:
    a) zachowanie punktów i ciągów widokowych poprzez ograniczanie zainwestowania przesłaniającego widok.

III. Rekomendacje i wnioski dotyczące zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu w zakresie[29]:

1. Rozpoczęcia, kontynuacji lub zaniechania rożnych form gospodarowania terenem, w tym działalności rolniczej, leśnej oraz gospodarki wodnej:
    1) Możliwość realizacji nowej zabudowy w ramach uzupełniania istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej.
    2) Możliwość realizowania inwestycji celu publicznego z uwzględnieniem walorów przyrodniczych, kulturowych i estetyczno-widokowych krajobrazu.
    3) Dla obszarów wpływających negatywnie na odbiór wizualny krajobrazu, w celu poprawy jakości przestrzeni i postrzeganego krajobrazu w danym rejonie, rekomenduje się podjęcie działań neutralizujących negatywny odbiór wizualny, w tym zabiegów przesłaniających niekorzystne widoki za pomocą realizacji zieleni izolacyjnej.
    4) Podejmowanie działań z zakresu małej retencji skierowanych na zatrzymanie lub spowolnienie spływu wód w celu poprawy stosunków wodnych, poprzez:
        a) wykorzystanie istniejącej sieci melioracyjnej (oraz jej modernizacja w sytuacji, gdy jest niezbędna do poprawnego funkcjonowania obiektów) do sterowania warunkami wodnymi (sieć rowów wraz z systemem śluz i jazów na Noteci, umożliwia lokalne, okresowe zalewanie lub podtapianie łąk),
        b) przywracanie ciekom naturalnego charakteru udrożnienie starorzeczy, umożliwienie naturalnych wylewów,
        c) usunięcie zbędnych zadrzewień z obszarów torfowiskowych (zwiększenie naturalnej retencyjności torfowisk),
        d) budowę i odbudowę systemu urządzeń wodnych odwadniająco-nawadniających, realizowanie oczek wodnych i stawów.

5) Rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji niekolidujących z nadrzędnymi funkcjami ochrony przyrody, kanalizowanie ruchu turystycznego poprzez szlaki turystyczne i przygotowane miejsca odpoczynku, tablice edukacyjne.
6) Kontynuacja gospodarki leśnej.
7) Kontynuacja gospodarki wodnej.
8) Kontynuacja działalności rolniczej.

2. Zabiegów renaturalizacyjnych oraz zabiegów odnowy obiektów kultury materialnej:
   1) Rekultywacja wód powierzchniowych poprawiających ich jakość.
   2) Wykluczanie możliwości odwadniania terenów podmokłych, mokradeł.
   3) Odtwarzanie dawnych starorzeczy, magazynowanie w nich wód rzecznych, w celu polepszenia uwilgotnienia siedlisk.
   4) Wykluczanie możliwości wprowadzania gatunków obcych i eliminowanie gatunków inwazyjnych obcego pochodzenia.
   5) Uzupełnienie zieleni drzewami lub krzewami, spełniającej rolę naturalnej bariery chroniącej przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z okolicznych pól, wzdłuż koryta Noteci na terenie gmin Drawsko, Krzyż Wielkopolski, Wieleń, Czarnków.
   6) Ochrona szczególnie wartościowych obszarów i obiektów przyrodniczych, przede wszystkim obszarów chronionych na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony przyrody oraz elementów krajobrazu kulturowego, olęderskiego układu wsi.
3. Koordynacji działań podejmowanych dla osiągnięcia celów występujących na danym obszarze objętym formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, oraz form ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:
   1) Zachowanie ustanowionych form ochrony przyrody, tj. obszarów chronionego krajobrazu, użytku ekologicznego, pomników przyrody oraz obszarów Natura 2000.
   2) Dążenie do powołania Parku Krajobrazowego Dolina Noteci.
   3) Realizacja działań wynikających z planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, Nadnoteckie Łęgi PLB300003, Puszcza Notecka PLB300015 oraz Dolina Noteci PLH300004.
   4) Sporządzenie planów ochrony lub planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 PLH300046 Dolina Bukówki oraz PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej, w granicach którego znajduje się krajobraz priorytetowy.
   5) Realizacja działań w sposób nie powodujący negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszarów i obiektów chronionych.
4. Konieczności podejmowania działań mających na celu utrzymanie dotychczasowej funkcji danego krajobrazu, w tym funkcji korytarzy ekologicznych:
   1) Postuluje się dla krajobrazu priorytetowego utrzymanie dotychczasowej funkcji Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszcza nad Drawą jako obszarów węzłowych (o randze krajowej) systemu przyrodniczego województwa wielkopolskiego charakteryzującego się wysokimi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi będącego bogatym ekosystemem i miejscem występowania licznej flory i fauny m.in. poprzez zachowanie i przywracanie jego walorów oraz ograniczanie zainwestowania.
   2) Utrzymywanie i konserwacja tras turystycznych znajdujących się na terenie krajobrazu.
   3) Podejmowanie działań na rzecz przeprowadzenia analiz mogących stanowić podstawę powołania parku kulturowego na obszarze o zachowanych wartościach

kulturowych i krajobrazowych związanych z osadnictwem olęderskim skupionym w Dolinie Noteci.

4) Postuluje się dla krajobrazu priorytetowego, który jest objęty zasięgiem korytarzy ekologicznych: Północno-Centralnego Dolina Noteci GKPnC-17, Północno-Centralnego Puszcza Drawska GKPn-25, Północno-Centralnego Lasy Nadnoteckie GKPnC-16 oraz korytarza ekologicznego dolin rzecznych o randze krajowej – Dolina Noteci, zachowanie stref ochronnych, które wyznacza granica krajobrazu priorytetowego, z możliwością lokalizowania nowej zabudowy oraz infrastruktury będącej zapleczem socjalno-technicznym dla rekreacji, jedynie na terenach już zainwestowanych oraz nowo wyznaczanych terenach o funkcji sportowo-rekreacyjnej tylko w granicach jednostek osadniczych.
5) Uwzględnienie w dokumentach planistycznych dla terenów bezpośrednio sąsiadujących z krajobrazem priorytetowym zapisów regulujących zachowanie wartości krajobrazu priorytetowego, w tym:
   a) określenie wysokiego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej na obszarach zurbanizowanych w pasie granicznym,
   b) dążenie do wprowadzania w pasie granicznym z krajobrazem priorytetowym terenów ogólnodostępnych o funkcjach rekreacyjnych, zieleni urządzonej, itp.,
   c) dla obszarów zainwestowanych, w szczególności terenów działalności gospodarczej i terenów przemysłowych stosowanie zieleni izolacyjnej, składającej się z gatunków rodzimych wprowadzanych zgodnie z naturalnym, przyrodniczym potencjałem siedliska, na terenie i na granicy z krajobrazem priorytetowym.
6) Rekomenduje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla: jednostek osadniczych w celu ograniczenia rozlewania się miejscowości i dla terenów, które są lub mogą być w przyszłości wykorzystywane w celach sportowo-rekreacyjnych, dla terenów zagrożonych silną presją turystyczną oraz dla terenów otwartych w celu ochrony ich przed niekontrolowanym zainwestowaniem.

3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY WIELEŃ

3.1. Położenie

Wieleń to gmina miejsko-wiejska. Jej obszar położony jest w północno-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Teren gminy obejmuje miasto Wieleń oraz dziewiętnaście wsi sołeckich: Biała, Dębogóra, Dzierżążno Małe, Dzierżążno Wielkie, Folsztyn, Gieczynek, Gulcz, Hamrzysko, Herburtowo, Kałądek, Kocień Wielki, Kuźniczka, Marianowo, Mężyk, Nowe Dwory, Miały, Rosko, Wrzeszczyna, Zielonowo.

Rysunek 4. Położenie Gminy Wieleń na tle powiatu i województwa
Źródło: https://czarnkowsko-trzcianecka-lgd.pl

Gmina Wieleń sąsiaduje z następującymi gminami:

- Krzyż Wielkopolski (województwo wielkopolskie, powiat czarnkowsko-trzcianecki);
- Drawsko (województwo wielkopolskie, powiat czarnkowsko-trzcianecki);
- Trzcianka (województwo wielkopolskie, powiat czarnkowsko-trzcianecki);

- Czarnków (województwo wielkopolskie, powiat czarnkowsko-trzcianecki);
- Lubasz (województwo wielkopolskie, powiat czarnkowsko-trzcianecki);
- Człopa (województwo zachodniopomorskie, powiat wałecki);
- Wronki (województwo wielkopolskie, powiat szamotulski);

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną J. Kondrackiego, Gmina Wieleń położona jest na terenie podprowincji Pojezierza Wielkopolskie w makroregionie Pradolina Toruńsko – Eberswaldzka, mezoregionie kotlina Gorzowska, w Dolinie Dolnej Noteci oraz w Międzyrzeczu Warty i Noteci.

3.2. Demografia

Stan ludności Gminy Wieleń w 2023 roku według danych GUS wynosił 11 675 osób (z czego 5 868 mężczyzn i 5 807 kobiet). Na przestrzeni lat 2018-2023 odnotowano spadek liczby mieszkańców w gminie. Liczba mieszkańców zmniejszyła się o 718 osób.

Czynniki określające sytuację demograficzną w gminie to przede wszystkim: współczynnik przyrostu naturalnego, saldo migracji, gęstość zaludnienia, współczynnik feminizacji, struktura wieku, migracje. Dane statystyczne w zakresie podstawowych czynników kształtujących lokalną sytuację demograficzną przedstawiono w poniższych zestawieniach.

Tabela 2. Dane demograficzne Gminy Wieleń

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba ludności	osoba	12 393	12 304	12 073	11 920	11 798	11 675
Liczba kobiet	osoba	6 263	6 189	6 038	5 937	5 888	5 807
Liczba mężczyzn	osoba	6 130	6 115	6 035	5 983	5 910	5 868
Gęstość zaludnienia	osoba/km^2	28,8	28,6	28,1	27,7	27,4	27,1
Urodzenia żywe na 1000 ludności	-	9,49	9,90	8,95	7,59	6,83	7,58
Zgony na 1000 ludności	-	12,79	13,72	14,29	15,34	15,01	13,47
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-	-3,30	-3,82	-5,34	-7,75	-8,18	-5,88
Współczynnik przyrostu naturalnego	-	-41	-47	-65	-93	-97	-69
Saldo migracji na 1000 ludności	-	-6,9	-5,8	-6,1	-4,8	-3,0	-5,6
Zameldowania	osoba	88	71	86	100	81	80
Wymeldowania	osoba	174	142	160	158	117	146
Współczynnik feminizacji	osoba	102	101	100	99	100	99

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na podstawie danych demograficznych przedstawionych powyżej wnioskuje się, że w latach 2018-2023 na terenie Gminy Wieleń występował ujemny przyrost naturalny. Gęstość zaludnienia wynosiła w 2023 roku 27,1 osób na km^2.

Liczba kobiet na przestrzeni lat 2018-2020 była nieznacznie wyższa niż liczba mężczyzn, natomiast w latach 2021-2023 liczba kobiet była niższa niż liczba mężczyzn. Współczynnik feminizacji w ostatnich latach przyjmował wartość od 99 do 102. Saldo migracji na 1000 osób na przestrzeni analizowanych lat miało wartość ujemną.

3.3. Infrastruktura techniczna

3.3.1. Transport i komunikacja

Infrastruktura transportowa i łączność są kluczowymi czynnikami wpływającymi na rozwój każdej jednostki samorządowej. Ich jakość ma istotne znaczenie dla życia mieszkańców oraz dla potencjału gospodarczego i społecznego danego obszaru.

Układ drogowy w Gminie Wieleń składa się z dróg: wojewódzkich nr 118, 123, 135, 140, 174, 177, 180 oraz 181, powiatowych oraz gminnych. Cechą charakterystyczną układu drogowego gminy jest bardzo rozwinięte skomunikowanie ponadlokalne drogami wojewódzkimi miasta Wieleń z większymi ośrodkami miejskimi wokół, tj. Trzcianką, Czarnkowem, Krzyżem Wielkopolskim i dalej Drezdenkiem oraz Dobiegniewem, pomimo pokrycia z zdecydowanej większości gminy poprzez lasy i tereny pól uprawnych. Uzupełnieniem układu podstawowego dróg w gminie są drogi powiatowe oraz gminne. Drogi powiatowe odpowiadają głównie za obsługę ruchu kołowego wewnątrz gminy, a także przygranicznego z gminami sąsiednimi. Natomiast drogi gminne odpowiadają głównie za obsługę podróżnych w obrębie danej miejscowości, gdzieniegdzie, także za połączenie sąsiednich miejscowości.

Podstawowy szkielet komunikacyjny gminy stanowią fragmenty aż ośmiu dróg wojewódzkich o nr:

- DW118 – ma długość około 4 km i stanowi połączenie dróg wojewódzkich nr 117 i 174. W gminie Wieleń ma długość ok. 3,8 km i prowadzi od miejscowości Nowe Dwory na północ do granicy gminy (miejscowość Zielonowo).
- DW123 – ma długość około 17 km i łączy miejscowość Huta Szklana w gminie Krzyż Wielkopolski z drogą krajową nr 22. Przez gminę Wieleń przebiega tylko niewielki fragment o długości ok. 500m w rejonie miejscowości Dębogóra, wzdłuż zachodniej granicy gminy.
- DW135 – ma długość około 21 km i łączy miasto Wieleń oraz wsie Potrzebowice i Miały z gminą Drawsko, gdzie krzyżuje się z DW133. W gminie Wieleń długość drogi wynosi ok. 11,5 km.
- DW140 – ma długość około 21 km. Łączy miasto Wronki z miejscowością Ciszkowo w gminie Czarnków. Droga przebiega przez południowo-wschodnią część gminy, w rejonie miejscowości Hamrzysko i ma długość ok. 3,7 km.
- DW174 – ma długość ok 54 km i łączy miasto Drezdenko z Kuźnicą Czarnkowską (gm. Czarnków). W gminie Wieleń przebiega horyzontalnie w jej centralnej części oraz przez północną część miasta Wieleń. Długość odcinka drogi wynosi ok. 17,3 km.
- DW177 – ma długość ok. 83 km i łączy miasto Czaplinek (woj. Zachodniopomorskie) z miastem Wieleń. Na terenie gminy odcinek ma długość ok. 16,9 km i znajduje się w jej północnej części.

- DW180 – ma długość ok. 44 km i łączy miasta Piła oraz Trzcianka z gminą Wieleń (w gminie łączy się z DW177 w rejonie miejscowości Kocień Wielki. Gminny odcinek drogi ma długość ok. 4,5 km.
- DW181 – ma długość ok 53 km i łączy Drezdenko z Czarnkowem, przebiegając przez miasto Wieleń. Podobnie jak DW174 ma układ horyzontalny i przebiega przez centralną część miasta Wieleń. Długość odcinka wynosi ok. 21,2 km.

Drugą pod względem kategorią dróg są drogi powiatowe. Przez Gminę Wieleń przebiega sześć dróg powiatowych o łącznej długości ok. 65 km:

- 1321P – Gieczynek - Dzierżążno Wielkie - Dzierżążno Małe; długość ok. 11,5 km,
- 1322P – Gieczynek - Dębogóra - Wieleń (ul. Spółdzielcza); długość ok. 13,2 km,
- 1337P – Miały - Mężyk - Biała - Hamrzysko; długość ok. 15,4 km,
- 1338P – Wieleń - (ul. Mężykowska) - Mężyk – granica gminy; długość ok. 15,5 km,
- 1339P – Rosko – Hamrzysko; długość ok. 6 km,
- 1340P – Gulcz – granica gminy; długość ok. 2,5 km.

Łączna długość dróg gminnych wynosi ponad 113,5 km. Część z nich posiada nawierzchnię asfaltową, jednakże większość (poza granicami miasta Wieleń) nadal pokryta jest nawierzchnią gruntową.

Przez gminę Wieleń przebiegają dwie linie kolejowe nr: 203 oraz 351. Linia kolejowa nr 203 to pierwszorzędna, odcinkowo jedno- i dwutorowa linia o znaczeniu państwowym. Łączy stację kolejową Tczew ze stacją Kostrzyn. Na obszarze gminy ma przebieg horyzontalny i na tym odcinku zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa w mieście Wieleń. Druga linia kolejowa nr 351 stanowi fragment międzynarodowej magistrali E59, łączącej stacje Poznań Główny ze Szczecinem Głównym. Jest głównym łącznikiem województwa zachodniopomorskiego z centralną częścią Polski. Na terenie gminy przebiega w południowo-zachodniej części i przy niej zlokalizowana jest jedna stacja – w miejscowości Miały.

Transport publiczny na terenie Gminy Wieleń prowadzony jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Pile (PKS) oraz prywatnych przewoźników.

Sieć dróg rowerowych na terenie Gminy Wieleń nie jest w wystarczającym stopniu rozbudowana i nie ma charakteru ciągłego. Zgodnie z Wielkopolską Bazą Dróg Rowerowych (opracowana przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu), drogi rowerowe występują tylko w części miasta Wieleń oraz w rejonie miejscowości Gulcz.

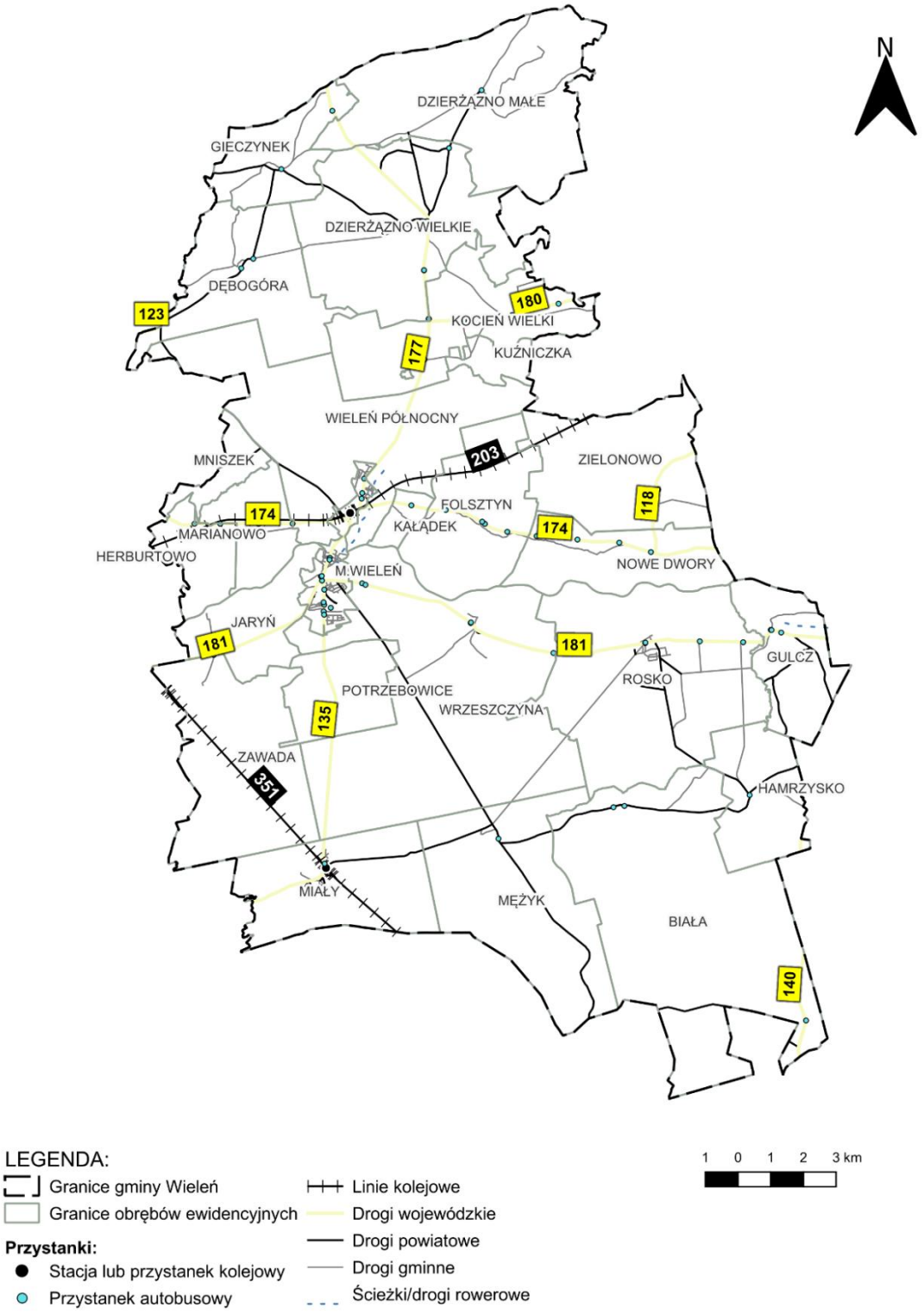

Rysunek 5. Główne elementy sieci transportowej w Gminie Wieleń

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034

3.3.2. Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe

Na terenie gminy Wieleń brak Głównego Punktu Zasilania (GPZ). Przez gminę przebiega tylko niewielki odcinek linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia relacji Wronki-Drawski Młyn. System dystrybucyjny energii elektrycznej na terenie gminy składa się z linii e.e. średniego oraz niskiego napięcia. Głównym dostawcą energii elektrycznej jest ENEA OPERATOR Sp. z o.o.

Na terenie gminy Wieleń brak elementów systemu przesyłowego gazu. Lokalna sieć dystrybucyjna gazu jest rozwinięta w bardzo niewielkim stopniu.

Na obszarze Gminy Wieleń nie ma sieci ciepłowniczej. System zaopatrzenia w ciepło opiera się na indywidualnych źródłach, większej mocy w przypadku kotłowni zaopatrujących w ciepło budynki wielorodzinne i budynki użyteczności publicznej lub mniejszej mocy ogrzewające budownictwo indywidualne. Mieszkańcy korzystają z ogrzewania indywidualnego. Stosowane jest przede wszystkim spalanie paliw stałych (węgiel i drewno). Istniejące źródła ciepła polegające głównie na paliwach stałych systematycznie powinny być zastępowane np. odnawialnymi źródłami energii, gazem czy biomasą. Źródła ciepła opalane węglem charakteryzują się wysoką emisją. Ponadto wykorzystywane w nich urządzenia grzewcze mają z reguły niewielką sprawność cieplną, a kominy wyprowadzające spaliny do powietrza są niskie, co wydatnie utrudnia rozcieńczanie strugi zanieczyszczeń w powietrzu. Istnieje więc pilna konieczność modernizacji i budowy nowych kotłowni, szczególnie takich, które wykorzystywałyby alternatywne surowce energetyczne.

3.4. Istniejący stan środowiska przyrodniczego

3.4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza

3.4.1.1. Ochrona klimatu

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 wskazuje na cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podejmować w następujących sektorach:

- gospodarce wodnej;
- rolnictwie;
- leśnictwie;
- różnorodności biologicznej;
- zdrowiu;
- energetyce;
- budownictwie;
- transporcie;
- gospodarce przestrzennej i obszarach:
    - prawnie chronionych;
    - obszarach górskich;
    - strefie wybrzeża;

- obszarach zurbanizowanych.

Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA 2020 scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi, w szczególności Strategią Rozwoju Kraju - Polska 2030 oraz innymi strategiami rozwoju i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji.

Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym, tj. takich, które powinny być realizowane we wszystkich województwach kraju należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków;
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej;
- planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji;
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów;
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień;
- właściwe gospodarowanie na obszarach rolnych, chronionych, górskich (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych);
- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych;
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej;
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miastach i kotlinach górskich w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w miastach.

Dla Gminy Wieleń nie opracowano Planu adaptacji do zmian klimatu.

3.4.1.2. Jakość powietrza

Uchwałą Nr XXI/391/2020 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 roku został przyjęty Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej. Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do ww. zanieczyszczeń w strefie wielkopolskiej oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 poz. 845).

Ocena jakości powietrza dokonywana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ocena jakości powietrza prowadzona jest pod kątem

ochrony zdrowia i pod kątem ochrony roślin. Ocena jakości powietrza wykonywana jest na obszarze stref. Dla terenu województwa wielkopolskiego obowiązują wymienione niżej strefy:

- strefa aglomeracja poznańska obejmująca Poznań – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- strefa miasto Kalisz – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- strefa wielkopolska obejmująca pozostały obszar województwa.

W województwie wielkopolskim wszystkie strefy stanowią obszary zwykłe, tj. obszary stref nie będące obszarami ochrony uzdrowiskowej.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia, jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
- klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe;
- klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Na terenie Gminy Wieleń nie znajduje się żadna stacja pomiarowa wchodząca w skład systemu monitoringu jakości powietrza w województwie wielkopolskim prowadzonym przez GIOŚ.

Określając stan jakości powietrza na terenie Gminy Wieleń kierowano się wynikami pomiarów dla strefy wielkopolskiej. Oceny przeprowadza się z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych:

- ze względu na ochronę zdrowia ludzi – dla wszystkich stref,
- ze względu na ochronę roślin – dla strefy wielkopolskiej.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje: dwutlenek azotu NO_2, dwutlenek siarki SO_2, benzen C_6H_6, ołów Pb, arsen As, nikiel Ni, kadm Cd, benzo(a)piren B(a)P, pył PM10, pył PM2,5, ozon O_3, tlenek węgla CO. W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględnia się: dwutlenek siarki SO_2, tlenki azotu NO_x, ozon O_3.

Pomiary, na podstawie których wykonywane są oceny, prowadzone są metodą automatyczną i manualną, w oparciu o metodyki referencyjne, a urządzenia podlegają stałemu nadzorowi metrologicznemu Centralnego Laboratorium Badawczego. Oceny wspomagane są modelowaniem matematycznym.

Dla poziomu dopuszczalnego dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego ozonu, kadmu, arsenu, niklu, pyły PM10 strefę wielkopolską w roku 2023 zaliczono do klasy A. W 2024 roku stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu a strefę wielkopolską zaliczono do klasy C. Dokonując oceny dla pyłu zawieszonego PM2,5 dla poziomu dopuszczalnego I fazy – wartości obowiązującej dla roku 2024 – strefa wielkopolska uzyskała klasę A1. Dokonując klasyfikacji dodatkowej:

- w przypadku ozonu odnosząc otrzymane wyniki do poziomu celu długoterminowego strefę wielkopolską zaliczono do klasy D2;

- w przypadku pyłu PM2,5 dla poziomu dopuszczalnego I fazy – strefa wielkopolska uzyskała klasę A.

Tabela 3. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (dane za rok 2024)

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych substancji											
	SO_2	NO_2	C_6H_6	CO	O_3	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
wielkopolska	A	A	A	A	A^1	A	A	A	A	A	C	A^1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za rok 2024

Ocena pod kątem ochrony roślin prowadzona jest wyłącznie dla strefy wielkopolskiej. Klasyfikację wykonano na podstawie wyników pomiarów automatycznych prowadzonych w stałych punktach pomiarowych. Jako metodę uzupełniającą na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza w województwie wykorzystano modelowanie jakości powietrza oraz obiektywne szacowanie.

W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2024 roku w zakresie dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. W dodatkowej klasyfikacji w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego strefie przypisano klasę D2.

Tabela 4. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin (dane za rok 2024)

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych substancji		
	SO_2	NO_2	C_6H_6
wielkopolska	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za rok 2024

Zgodnie z Programem ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej wyodrębniono obszary przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 w strefie wielkopolskiej w 2018 r. Jednym z tym obszarów jest obszar oznaczony kodem Wp18sWpB(a)Pa21 obejmujący gminę miejsko-wiejską Wieleń. Maksymalna wartość stężenia z obliczeń dla B(a)P śr. roczna[ng/m^3]dla tego obszaru wynosi 3,3. Jako główną przyczynę zanieczyszczeń wskazano emisję związaną z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

Duże znaczenie w ogólnej emisji posiadają zarówno emisja powierzchniowa, punktowa jak i liniowa. Jakość powietrza w województwie wielkopolskim zależy również od napływów zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz Europy. Emisję do powietrza powoduje eksploatacja zasobów naturalnych węgla brunatnego, gazu ziemnego i soli kamiennej, a także złóż piasków, żwirów i surowców ilastych ceramiki budowlanej. Wielkopolska jest województwem o dużym udziale rolnictwa w gospodarce, więc i ten sektor gospodarki wpływa znacząco na emisję z obszaru województwa.

Z danych Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE) wynika, że największy udział źródeł emisji w poszczególnych zanieczyszczeniach powietrza należy przypisać emisji komunalno-bytowej w zakresie benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM2,5 i PM10. Znaczący udział w emisji tlenków siarki ma emisja punktowa, a tlenków azotu transport drogowy. Na terenie województwa wielkopolskiego, jak wcześniej wspomniano, znajdują się wyrobiska i hałdy, które są źródłem emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5.

18 grudnia 2017 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego podjął Uchwałę nr XXXIX/941/17 w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, tzw. Uchwałę Antysmogową.

Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą od 1 maja 2018 r. obowiązuje zakaz stosowania najgorszej jakości paliw stałych np. bardzo drobnego miału lub węgla brunatnego czy flotokoncentratu. Ponadto, wprowadzone zostały ograniczenia dla kotłów oraz tzw. miejscowych ogrzewaczy np. kominków i pieców. Wszystkie nowe kotły po 1 maja 2018 r. muszą zapewnić możliwość wyłącznie automatycznego podawania paliwa, wysoką efektywność energetyczną oraz dotrzymanie norm emisyjnych. Nie mogą również posiadać rusztu awaryjnego oraz możliwości jego zamontowania. Zgodnie z zapisami uchwały kotły zainstalowane przed wejściem w życie uchwały antysmogowej i nie spełniające jej wymagań będą musiały być wymienione w 2 etapach:

- do 1 stycznia 2024 r. – w przypadku kotłów bezklasowych,
- do 1 stycznia 2028 r. – w przypadku kotłów spełniających wymagania dla klasy 3 lub 4 według normy PN-EN 303-5:2012.

Kotły tzw. 5 klasy, zainstalowane przed wejściem w życie uchwał, będą mogły być użytkowane dożywotnio. Ponadto miejscowe ogrzewacze pomieszczeń (piece, kominki, kozy) zainstalowane przed wejściem w życie uchwały antysmogowej i nie spełniające ich wymagań będą musiały być wymienione do 1 stycznia 2026 r. Przedmiotowa Uchwała została zmieniona Uchwałą nr XXXVI/700/21 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2021 r.

3.4.2. Zagrożenia hałasem

Pojęcie hałasu definiuje ustawa Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.), za hałas uznaje się wszystkie dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Emisja hałasu jest jednym ze źródeł zanieczyszczeń środowiska, który może być szkodliwy dla zdrowia człowieka oraz stanu środowiska.

Na podstawie definicji hałasu określonej w Dyrektywie 2002/49/WE odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku, hałas w środowisku można podzielić wg źródła powstawania na:

- hałas emitowany przez środki transportu: ruch drogowy, ruch kolejowy, ruch samolotowy;
- hałas pochodzący z obszarów działalności przemysłowej.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Głównym źródłem informacji o hałasie w środowisku jest Państwowy Monitoring Środowiska. Jest to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia i rozpowszechniania informacji o środowisku, powołany na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Innym ze źródeł są Mapy akustyczne przedstawiające oddziaływanie hałasu komunikacyjnego przygotowywane przez zarządców dróg, linii kolejowych i portów lotniczych.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz. 112). Źródłami hałasu, dla których ustalono dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe, w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- linie elektroenergetyczne,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2018-2023 przeprowadził na terenie województwa wielkopolskiego monitoring hałasu, jednak na terenie Gminy Wieleń nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego.

3.4.2.1. Hałas przemysłowy

Zagadnienia dotyczące hałasu przemysłowego są dobrze rozpoznane, istniejące konflikty mają zwykle charakter lokalny, a obowiązujące regulacje prawne oraz dostępne technologie i metody zmniejszania hałasu, umożliwiają na ogół skuteczną eliminację istniejących zagrożeń. Działalność zakładów przemysłowych nie może powodować przekroczenia standardów emisyjnych, jeśli zostały ustalone, ani też powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny, a w przypadku utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, poza tym obszarem. W przypadku stwierdzonego pomiarowo przekraczania dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, powodowanego działalnością zakładu, wydawana jest przez organy ochrony środowiska decyzja o dopuszczalnym poziomie hałasu. W celu przeciwdziałania nadmiernej emisji hałasu do środowiska inspektorzy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska przeprowadzają kontrole podmiotów posiadających decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu. Za przekraczanie poziomów hałasu określonych w wydanych decyzjach Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wymierza w drodze decyzji administracyjne kary pieniężne. Niezależnie od sankcji karnych z tytułu niedotrzymywania dopuszczalnych poziomów hałasu, w przypadku pogorszenia stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska może wstrzymać działalność w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia pogarszaniu stanu środowiska. Hałas przemysłowy na terenie gminy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występuje głównie na terenach sąsiadujących z podmiotami gospodarczymi.

W prowadzonym przez GIOŚ rejestrze danych o stanie akustycznym środowiska, znajdują się wyniki pomiarów okresowych hałasu przemysłowego wykonanych przez Zarządzającego w latach: 2019, 2022, 2023 w otoczeniu zakładu produkcyjnego zlokalizowanego w Drawskim Młynie. W żadnym przypadku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu hałasu w środowisku. Rejestr nie obejmuje jednak wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy.

3.4.2.2. Hałas komunikacyjny

Głównym źródłem hałasu, który wpływa na klimat akustyczny jest hałas związany z transportem, który jest hałasem typu liniowego. Stanowi on jednocześnie jedno z najpowszechniejszych i najbardziej uciążliwych źródeł hałasu, ze względu na obszar, na który oddziałuje oraz liczbę ludności narażoną na jego oddziaływanie. Ponadto wraz ze wzrostem liczby samochodów wzrasta znacznie natężenie ruchu drogowego. Z badań wynika, że narażenie na hałas stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz wykazuje tendencję wzrostową.

Na poziom hałasu drogowego wpływa przede wszystkim:

- natężenie ruchu komunikacyjnego,
- udział transportu ciężkiego w strumieniu ruchu,
- prędkość ruchu pojazdów,
- typ i stan techniczny pojazdów,
- nachylenie drogi,

- stan nawierzchni oraz płynność ruchu.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz. 112) określono standardy akustyczne dla poszczególnych rodzajów terenów, różniących się sposobem zagospodarowania i pełnionymi funkcjami. W przypadku hałasu drogowego i kolejowego, obowiązujące wartości wskaźników długookresowych określone przywołanym rozporządzeniem Ministra Środowiska, mieszczą się w przedziałach:

- dla poziomu dzienno-wieczorno-nocnego LDWN – 50–70 dB,
- dla długookresowego poziomu hałasu w porze nocy LN – 45–65 dB,
- dla wskaźnika krótkookresowego poziomu równoważnego w porze dnia LAeqD – 50-68 dB,
- dla wskaźnika krótkookresowego poziomu równoważnego w porze nocy LAeqN – 45-60 dB,

Wymagania względem hałasu lotniczego przedstawiają się następująco:

- wartość dopuszczalna poziomu dzienno-wieczorno-nocnego LDWN odpowiada wartości dopuszczalnej równoważnego poziomu hałasu w porze dnia LAeqD – 55–60 dB,
- wartość dopuszczalna długookresowego poziomu hałasu w porze nocy LN odpowiada wartości dopuszczalnej równoważnego poziomu hałasu w porze nocy LAeqN – 45–50 dB.

Na potrzeby oceny stanu klimatu akustycznego środowiska, na obszarach objętych przekroczeniami dopuszczalnych wartości poziomu hałasu w środowisku przyjmuje się następującą klasyfikację:

- przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu do 10 dB – stan niedobry,
- przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu powyżej 10 dB i do 20 dB – stan zły,
- przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu powyżej 20 dB – stan bardzo zły.

Zachowanie wartości dopuszczalnych poziomu hałasu nie zawsze gwarantuje eliminację uciążliwości akustycznych w środowisku. Ustalone normy są kompromisem pomiędzy potrzebą zachowania komfortu akustycznego a aktualnymi technicznymi, technologicznymi i ekonomicznymi możliwościami ograniczania emisji hałasu.

Przez gminę Wieleń przebiegają dwie linie kolejowe nr: 203 oraz 351. Linia kolejowa nr 203 to pierwszorzędna, odcinkowo jedno- i dwutorowa linia o znaczeniu państwowym. Łączy stację kolejową Tczew ze stacją Kostrzyn. Na obszarze gminy ma przebieg horyzontalny i na tym odcinku zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa w mieście Wieleń. Druga linia kolejowa nr 351 stanowi fragment międzynarodowej magistrali E59, łączącej stacje Poznań Główny ze Szczecinem Głównym. Jest głównym łącznikiem województwa zachodniopomorskiego z centralną częścią Polski. Na terenie gminy przebiega w południowo-zachodniej części i przy niej zlokalizowana jest jedna stacja – w miejscowości Miały. W ostatnich latach nie prowadzono pomiaru hałasu w otoczeniu linii kolejowych nr 203 i 351.

Podstawowy szkielet komunikacyjny gminy stanowią fragmenty aż ośmiu dróg wojewódzkich o nr:

- DW118 – ma długość około 4 km i stanowi połączenie dróg wojewódzkich nr 117 i 174. W gminie Wieleń ma długość ok. 3,8 km i prowadzi od miejscowości Nowe Dwory na północ do granicy gminy (miejscowość Zielonowo).
- DW123 – ma długość około 17 km i łączy miejscowość Huta Szklana w gminie Krzyż Wielkopolski z drogą krajową nr 22. Przez gminę Wieleń przebiega tylko niewielki fragment o długości ok. 500m w rejonie miejscowości Dębogóra, wzdłuż zachodniej granicy gminy.

- DW135 – ma długość około 21 km i łączy miasto Wieleń oraz wsie Potrzebowice i Miały z gminą Drawsko, gdzie krzyżuje się z DW133. W gminie Wieleń długość drogi wynosi ok. 11,5 km.
- DW140 – ma długość około 21 km. Łączy miasto Wronki z miejscowością Ciszkowo w gminie Czarnków. Droga przebiega przez południowo-wschodnią część gminy, w rejonie miejscowości Hamrzysko i ma długość ok. 3,7 km.
- DW174 – ma długość ok 54 km i łączy miasto Drezdenko z Kuźnicą Czarnkowską (gm. Czarnków). W gminie Wieleń przebiega horyzontalnie w jej centralnej części oraz przez północną część miasta Wieleń. Długość odcinka drogi wynosi ok. 17,3 km.
- DW177 – ma długość ok. 83 km i łączy miasto Czaplinek (woj. Zachodniopomorskie) z miastem Wieleń. Na terenie gminy odcinek ma długość ok. 16,9 km i znajduje się w jej północnej części.
- DW180 – ma długość ok. 44 km i łączy miasta Piła oraz Trzcianka z gminą Wieleń (w gminie łączy się z DW177 w rejonie miejscowości Kocień Wielki. Gminny odcinek drogi ma długość ok. 4,5 km.
- DW181 – ma długość ok 53 km i łączy Drezdenko z Czarnkowem, przebiegając przez miasto Wieleń. Podobnie jak DW174 ma układ horyzontalny i przebiega przez centralną część miasta Wieleń. Długość odcinka wynosi ok. 21,2 km.

Drugą pod względem kategorią dróg są drogi powiatowe. Przez Gminę Wieleń przebiega sześć dróg powiatowych o łącznej długości ok. 65 km:

- 1321P – Gieczynek - Dzierżążno Wielkie - Dzierżążno Małe; długość ok. 11,5 km,
- 1322P – Gieczynek - Dębogóra - Wieleń (ul. Spółdzielcza); długość ok. 13,2 km,
- 1337P – Miały - Mężyk - Biała - Hamrzysko; długość ok. 15,4 km,
- 1338P – Wieleń - (ul. Mężykowska) - Mężyk – granica gminy; długość ok. 15,5 km,
- 1339P – Rosko – Hamrzysko; długość ok. 6 km,
- 1340P – Gulcz – granica gminy; długość ok. 2,5 km.

Łączna długość dróg gminnych wynosi ponad 113,5 km. Część z nich posiada nawierzchnię asfaltową, jednakże większość (poza granicami miasta Wieleń) nadal pokryta jest nawierzchnią gruntową.

Zgodnie z art. 118 ustawy Prawo ochrony środowiska strategiczne mapy hałasu stanowią podstawowe źródło danych wykorzystywanych min. do tworzenia i aktualizacji programów ochrony środowiska przed hałasem. Strategiczne mapy hałasu są sporządzane przez zarządzających głównymi drogami, głównymi liniami kolejowymi lub głównymi lotniskami oraz prezydentów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego. Strategiczne mapy hałasu sporządza się co 5 lat, w terminie do dnia 30 czerwca.

W 2022 r. Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu opracował strategiczną mapę hałasu dla odcinków dróg wojewódzkich na terenie województwa wielkopolskiego. Jednak jak wynika z przedmiotowego opracowania, badaniem nie objęto dróg wojewódzkich nr 133, 135 i 181 zlokalizowanych na terenie Gminy Wieleń. Na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego badaniem objęto jedynie drogi wojewódzkie nr 178, 180 i 182. W poniższej tabeli przedstawiono wyniki pomiarów hałasu dla ww. dróg wojewódzkich.

Tabela 5. Wyniki pomiarów hałasu wykonanych w ramach opracowywania Strategicznej Mapy Hałasu dla dróg wojewódzkich zlokalizowanych na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

Data	Godzina	Numer drogi	Adres	Rodzaj terenu podlegający ochronie akustycznej	Zmierzony poziom	
					LA_{eqD}	LA_{eqN}
07/08.10.2021	15:00:00	178	Trzcianka, Sikorskiego 68	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	65,3	57,9
07/08.10.2021	15:00:00	180	Trzcianka ul. Fałata 12	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	64,1	56,8
07/08.10.2021	17:00:00	182	Czarnków ul. Dworcowa 4	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	66,3	59,8

Źródło: Strategiczna Mapa Hałasu dla głównych dróg wojewódzkich w województwie wielkopolskim

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku dla terenów zabudowy mieszkaniowej wynoszą odpowiednio: 64 dB w porze dnia oraz 59 dB w porze nocy. Z przeprowadzonych pomiarów wynika, że w każdym z punktów pomiarowych odnotowano przekroczenie krótkookresowego wskaźnika dla poziomu równoważnego hałasu w porze dnia, natomiast w porze nocy dla punktu pomiarowego zlokalizowanego w Czarnkowie.

Generalny Pomiar Ruchu 2020/21 na sieci dróg wojewódzkich został przeprowadzony według metody zapewniającej porównywalność wyników z drogami krajowymi. Pomiary przeprowadzono na sieci drogowej o długości 27 678 km, podzielonej na 3111 odcinków pomiarowych. Poniżej przedstawiono wyniki pomiaru ruchu dla dróg wojewódzkich dla punktów pomiarowych zlokalizowanych na terenie Gminy Wieleń.

Średni dobowy ruch roczny (SDRR) pojazdów silnikowych w GPR 2020/21 na drogach wojewódzkich przebiegających przez teren Gminy Wieleń wynosił od 251 do 5769 poj./dobę. W rodzajowej strukturze ruchu, droga ta jest w znacznie większym stopniu wykorzystywana przez samochody osobowe. Ich udział w strukturze ruchu na analizowanych odcinkach wyniósł średnio 81,52%. Na drugim miejscu znajdują się lekkie samochody ciężarowe (dostawcze) – średnio 8,84%, a następnie samochody ciężarowe z przyczepą – 5,03%.

Tabela 6. Ruch kołowy na drodze wojewódzkiej przebiegającej przez Gminę Wieleń

Opis odcinka			SDRR poj. silnik. ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						
Dł. (km)	Nazwa	Nr drogi		Motocykle	Sam. osob. mikrobus	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
							bez przycz.	z przycz.		
20,927	WIELEŃ / UL. CZARNKOWSKA (DW181)/ - BORZYSKO MŁYN /DW133/	135	882	24	780	58	5	8	4	3
4,040	ŚREDNICA /DW117/ - NOWE DWORY /DW174/	118	251	20	192	23	8	0	5	3
16,827	NOWE BIELICE /GR.WOJ./ - WIELEŃ /DW177/	174	2900	32	2315	199	92	219	31	12
25,159	WIELEŃ /DW177/ - CZARNKÓW /DW178/	174	1813	33	1449	152	42	97	21	19
8,403	PIECZYSKA /GR.WOJ./ - KOCIEŃ WIELKI /DW180/	177	1311	4	904	176	31	175	7	11
5,321	KOCIEŃ WIELKI /DW180/ - WIELEŃ /DW174/	177	4263	54	3492	455	41	166	48	7
3,471	WIELEŃ /PRZEJŚCIE: GR. MIASTA – UL. CZARNKOWSKA (DW181)/	177	5769	71	4881	457	96	200	42	22

Źródło: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021

3.4.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Zagadnienia związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.), która definiuje pola elektromagnetyczne jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego.

Zgodnie z zapisami ww. ustawy ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymywane.

Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzony jest przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w sposób ujednolicony dla całego kraju od 2008 roku. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448).

Na terenie Gminy Wieleń prowadzono pomiary promieniowania elektromagnetycznego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2022 r. Punkt pomiarowy PEM zlokalizowano w miejscowości Wieleń przy ul. Jana Pawła II 25. W opomiarowanym punkcie poziom składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego wyniósł <0,5 V/m (zmierzony poziom znajduje się poniżej progu oznaczalności sondy pomiarowej), tj. nie została przekroczona norma, która wynosi 7 V/m. Pomiary pól elektromagnetycznych wykonywane na terenie województwa wielkopolskiego przez GIOŚ w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska nie wykazują przekroczeń dopuszczalnych norm. Mierzone wartości natężenia PEM są dużo niższe od poziomów dopuszczalnych. Dokonując porównania wszystkich wyników pomiarów PEM na przestrzeni ostatnich lat nie obserwuje się znaczących zmian średnich poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. W roku 2023 średnie natężenie pola elektromagnetycznego w województwie wielkopolskim wyniosło 0,87 V/m.

3.4.4. Gospodarowanie wodami

Gmina Wieleń pod względem hydrograficznym w większości należy do regionu wodnego Noteci, tylko niewielki południowo – wschodni fragment gminy (mniej niż 5% powierzchni) należy do regionu wodnego Warty.

Na terenie Gminy Wieleń znajdują się jeziora: Białe, Dzierżążno, Wielkie, Górne, Bąd, Główki, Hamrzyskie, Księże, Mileczki, Święte, Lipniki, Zdręczno, Zdojek. Łączna powierzchnia jezior o powierzchni powyżej 1 ha – 316,08 ha. Na ogólną powierzchnię wód składają się: wody płynące – 246 ha, wody stojące – 401 ha i rowy –149 ha.

Osią hydrograficzną gminy Wieleń jest Noteć. Najważniejszą rzeką gminy jest Miała zwana również Miałką. Jej całkowita długość, z odcinkami jeziornymi, wynosi 64 km. Rozpoczyna swój bieg z jeziora Kruteckiego (gmina Lubasz), a wpływa do Noteci na terenie województwa lubuskiego. W swym biegu przepływa przez kilka jezior, z których największe jest jezioro Białe. Drugą rzeczką w południowej części gminy jest Gulczanka. Całkowita jej długość wynosi 31,5 km, a powierzchnia zlewni 107 km^2. Terenem źródliskowym są łąki na południe od Śmieszkowa (gmina Czarnków), przepływa przez gminę Lubasz i

wschodni fragment Gminy Wieleń i wpływa do Noteci na 77 km jej biegu, na północny – zachód od miejscowości Gulcz. Następny niewielki ciek, o nazwie Zawada – ma źródła na łąkach, na południe od wsi Wrzeszczyna. Ten niewielki ciek (długość 10,4 km, powierzchnia zlewni 25 94 km2) płynie w płaskiej dolinie na północ od Potrzebowic, przepływa przez stawy rybne zasilając Noteć w rejonie Drawskiego Młyna.

Północna część gminy ma sieć rzeczną bardziej rozwiniętą. Największą w tej części gminy rzeką jest Bukówka. Jej całkowita długość wynosi 48,7 km, a powierzchnia zlewni 277 km2. Bukówka wypływa z jeziora Bukowo Długie w gminie Człopa, potem płynie przez północno – zachodnią część gminy Trzcianka m. in. przez jezioro Smolarskie (Straduńskie). Dopływami Bukówki jest rzeczka Dzierżążna, której długość wynosi około 14 km, a powierzchnia zlewni około 53 km2 i niewielki ciek zwany Zbrzycą. Dzierżążna ma swój początek na łąkach na północ od Dzierżążna Małego. Północno – zachodni fragment gminy Wieleń odwadniany jest przez ciek o nazwie Rzeczka (inna nazwa Modrza). Długość cieku wynosi 11,7 km, a powierzchnia zlewni 49,3 km2 . Początek jej znajduje się na łąkach, 4 km na wschód od Gieczynka, przepływa przez Dębogórę i wpływa do Człapi, już na terenie gminy Krzyż Wlkp.

Bardzo ważnym elementem hydrograficznym są jeziora. Gmina Wieleń nie należy do zasobnych w jeziora. Największa ich ilość jest w dolinie rzeki Miały. W północnej części największe znaczenie ma jezioro Dzierżążno w Dzierżążnie Wielkim, które jest jeziorem rynnowym. Łączna powierzchnia jezior o powierzchni powyżej 1 ha, w gminie Wieleń, wynosi 316,08 ha co daje wskaźnik jeziorności około 0,74 %[1].

Na terenie Gminy Wieleń zlokalizowane są:

1. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 138, tj. Pradolina Toruń – Eberswalde. Powierzchnia zbiornika wynosi 1 862,8 km^2.
2. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 127, tj. Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie. Powierzchnia zbiornika wynosi 2470,8 km^2.

3.4.4.1. Charakterystyka JCWPd i JCWP

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) jest dokumentem, który porządkuje i nadzoruje istniejące europejskie przepisy prawne w zakresie wód oraz ma na celu ochronę wszystkich wód przed zanieczyszczeniami u źródła. Na jej podstawie wyznaczone zostały jednolite części wód: powierzchniowych (JCWP) oraz podziemnych (JCWPd), które stanowią podstawowe jednostki gospodarki wodnej. JCWP obejmuje wody powierzchniowe, takie jak: rzeki, jeziora, wody przybrzeżne i przejściowe. Głównym celem wyodrębnienia tych jednostek jest ocena stanu jakościowego i ilościowego wód w obszarze danej JCW.

Według tego podziału Gmina Wieleń położona jest obrębie trzech JCWPd nr 34, 25 i 41. Krótką charakterystykę tego obszaru przedstawia poniższa tabela.

[1] Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieleń na lata 2025 – 2028 z perspektywą do 2030 roku

Tabela 7. Charakterystyka JCWPd na obszarze Gminy Wieleń

Lp.	Numer JCWPd	Kod UE	Stan	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Cel dla stanu chemicznego	Cel dla stanu ilościowego	Termin osiągnięcia celów środowiskowych	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Aktualna jakość wód podziemnych w punkcie pomiarowym położonym najbliżej Gminy Wieleń
1.	34	GW600034	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	nie dotyczy	niezagrożona	wody dobrej jakości (badanie w 2022 r. na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, gm. Wieleń w m. Węglewo (ID punktu pomiarowego 349) wody dobrej jakości (badanie w 2022 r. na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, gm. Wieleń w m. Nowe Dwory (ID punktu pomiarowego 6909)
2.	25	GW600025	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	nie dotyczy	niezagrożona	wody dobrej jakości (badanie w 2022 r. na terenie powiatu strzelecko-drezdeneckiego, gm. Drezdenko w m. Drawiny (ID punktu pomiarowego 2018) wody dobrej jakości (badanie w 2022 r. na powiatu strzelecko-drezdeneckiego, gm. Drezdenko w m. Drawiny (ID punktu pomiarowego 8330)
3.	41	GW600041	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	nie dotyczy	niezagrożona	wody zadawalającej jakości (badanie w 2022 r. na terenie powiatu szamotulskiego, gm. Obrzycko w m. Obrzycko (ID punktu pomiarowego 747)

Źródło: karty.apgw.gov.pl oraz Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2022 (Załącznik 22. Podsumowanie wyników oceny stanu JCWPd za rok 2022)

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), implementowaną ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, jednolite części wód podziemnych są jednostkami wydzielonymi dla potrzeb zarządzania wodami, w tym planowania w gospodarowaniu wodami. Dla tych jednostek w kolejnych cyklach planistycznych sporządzane są programy działań, służące osiągnięciu ustalonych dla nich celów środowiskowych. W odniesieniu do wód podziemnych (art. 59 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r.– Prawo wodne) celem środowiskowym jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Monitoring jakości wód podziemnych jest częścią Państwowego Monitoringu Środowiska, koordynowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). Badania wykonywane są na poziomie krajowym w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. Badania jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Na terenie Gminy Wieleń znajdują się dwa punkty pomiarowe w ramach prowadzonych badań wód podziemnych (opisane powyżej).

Strefę ochronną ujęcia wody podziemnej ustanawia się w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładu wymagającego wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych. Strefa ochronna stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

Strefa ochronna obejmuje:

1) teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej,
2) wyłącznie teren ochrony bezpośredniej.

Strefę ochronną obejmującą teren ochrony bezpośredniej i pośredniej ustanawia wojewoda, w drodze aktu prawa miejscowego, na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody lub z urzędu, jeżeli z przeprowadzonej analizy ryzyka wynika potrzeba jej ustanowienia. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie potrzeby ustanowienia strefy ochronnej, wraz z propozycją granic terenu wskazując zakazy, nakazy, ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują (art. 130 ust. 1 ustawy Prawo wodne).

Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia właściwy organ Wód Polskich w drodze decyzji.

Na terenie Gminy Wieleń nie znajduje się żadna strefa ochronna ujęcia wód.

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) na podstawie wyników klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego, uzyskanych w reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym. Jednolita część wód powierzchniowych to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych. Zarówno stan ekologiczny naturalnych jednolitych części wód oraz potencjał ekologiczny silnie zmienionych i sztucznych jednolitych części wód określa się na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz na podstawie wyników badań elementów wspierających, czyli elementów hydromorfologicznych i elementów fizykochemicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód klasyfikuje się nadając im jedną z pięciu klas jakości.

Stan chemiczny określany jest na podstawie wyników badań substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń chemicznych, prowadzonych w reprezentatywnych punktach pomiarowo-kontrolnych w odniesieniu do środowiskowych norm jakości określonych aktualnym rozporządzeniu Ministra Środowiska.

Zgodnie z danymi PGW Wody Polskie Gmina Wieleń położona jest w obrębie 9 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Wykaz tych JCWP przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Charakterystyka JCWP w obszarze Gminy Wieleń

Lp.	Jednolita Część Wód Powierzchniowych		Typ JCWP	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Wyznaczone cele środowiskowe
	Nazwa	Kod							
1.	Noteć od Kanału Romanowskiego do Drawy	RW60001218879	Wielka rzeka nizinna	silnie zmieniona część wód	umiarkowany potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Noteć w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Noteć w obrębie JCWP (dla troci wędrownej oraz węgorza europejskiego) stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
2.	Miała	RW600011188929	Rzeka nizinna	silnie zmieniona część wód	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
3.	Gulczanka	RW600010188769	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
4.	Warta od Samy do Kamionki	RW60001218759	Wielka rzeka nizinna	silnie zmieniona część wód	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Warta w obrębie JCWP (dla jesiotra); zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Warta w obrębie JCWP (dla troci wędrownej oraz węgorza europejskiego) dobry stan chemiczny
5.	Rów Rzeciński	RW60001018734	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	silnie zmieniona część wód	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D

									stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),benzo(b)fluoranten(w),benzo(g,h,i)perylen(w),fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
6.	Człopica	RW60001518889 69	Potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MIR, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
7.	Bukówka	RW60000918878 99	Potok lub strumień nizinny	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
8.	Białe	LW10858	Jezioro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne	naturalna część wód	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [PMPL, ESMI, LMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości) dobry stan chemiczny
9.	Kruteckie	LW10857	Jezioro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne	naturalna część wód	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [PMPL, ESMI, LMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości) dobry stan chemiczny

Źródło: karty.apgw.gov.pl, Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu – tabela oraz Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu – tabela

W oparciu o obowiązujący Plan dla obszaru Odry w regionie środkowej Odry wszystkie jednolite części wód powierzchniowych – charakteryzuje zły stan wód, w związku z czym są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie jednolite części wód posiadają derogacje od osiągnięcia celów środowiskowych.

W ocenie stanu JCWP uwzględnia się wyniki klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego (stan ekologiczny – dla wód naturalnych, potencjał ekologiczny – dla wód sztucznych i silnie zmienionych) oraz stanu chemicznego.

W celu prawidłowego gospodarowania wodami tworzy się Plany gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza. Gmina Wieleń położona jest na obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Noteci oraz w niewielki stopniu w regionie wodnym Warty. Obowiązujący obecnie zaktualizowany Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (PGW) został zatwierdzony przez Radę Ministrów i opublikowany w dniu 23 lutego 2023 r. w drodze rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. 2023 poz. 335). Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry ustala następujące cele środowiskowe:

- dla jednolitych części wód – będących w dobrym stanie/potencjalne ekologicznym, utrzymanie tego stanu/potencjału;
- dla naturalnych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego;
- dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

3.4.4.2. Zagrożenia powodziowe

Powódź to w rozumieniu art. 16 pkt. 43 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.) czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) to dokumenty planistyczne, których obowiązek opracowania wynika z dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa). Za sporządzenie projektów map zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego odpowiedzialne jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Mapy zagrożenia powodziowego sporządza się dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, tj. obszarów, na których stwierdza się istnienie znaczącego ryzyka powodziowego lub jego wystąpienie jest prawdopodobne. Mapy ryzyka powodziowego określają wartości potencjalnych strat powodziowych oraz przedstawiają obiekty narażone na zalanie w przypadku wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Są to obiekty, które pozwalają na ocenę ryzyka powodziowego dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej, czyli grupy, dla których należy ograniczyć negatywne skutki powodzi zgodnie z celami Dyrektywy Powodziowej.

Na obszarze Gminy Wieleń znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) i b) Prawa wodnego, tj. jest obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi p=1% lub p=10%, a także na obszarze, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (p=0,2%).

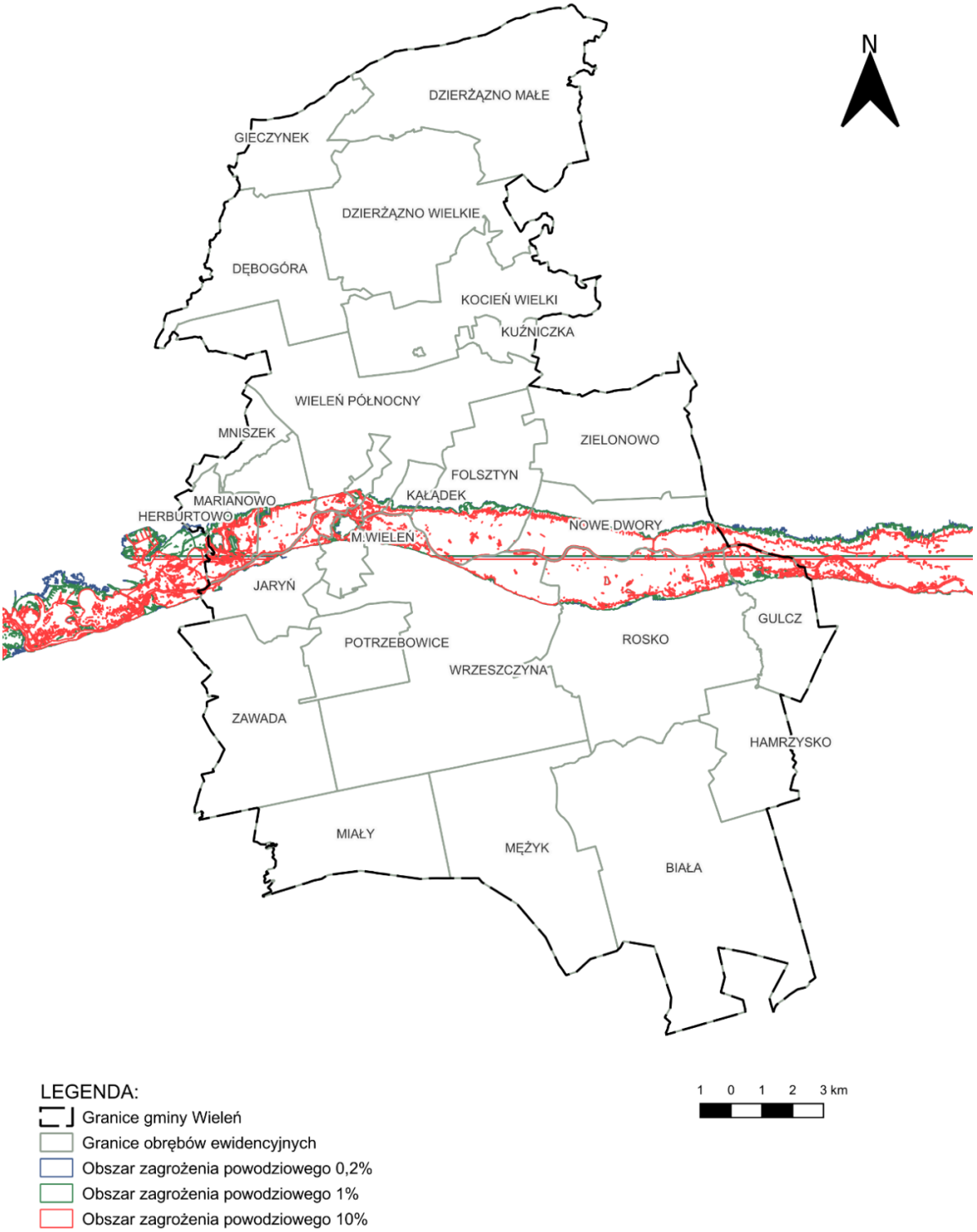

Rysunek 6. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Wieleń
Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034

Zgodnie z art. 172 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego przygotowuje się – z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy oraz regiony wodne – plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP). Dokumenty te obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, określone w art. 163 ust. 6 przedmiotowej ustawy, w szczególności działania służące zapobieganiu powodzi, ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Głównym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i obniżeniu strat powodziowych.

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym zostają przyjęte w drodze rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Podlegają one przeglądowi co 6 lat, a w razie potrzeby zostaje dokonana ich aktualizacja.

Aktualnie do przedmiotowego terenu odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, zawierający w treści Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego Noteci, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r., opublikowany w dniu 22 grudnia 2022 r.

3.4.4.3. Susze

Susza to zjawisko naturalne, wywołane przez długie okresy bez opadów deszczu lub śniegu. Jest jednym z ekstremalnych zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych i obok powodzi jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Zjawisko to może prowadzić do zaburzenia stosunków wodnych w obszarze dorzecza. Jednym z jej skutków może być ograniczenie dostępu ludzi do wody pitnej, a także przesuszenie gleb. Podczas trwania suszy z uwagi na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze wydziela się cztery etapy jej rozwoju: suszę atmosferyczną, glebową, hydrologiczną i hydrogeologiczną.

Dnia 3 września 2021 roku, Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy. (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. z 2021 r. poz. 1615). PPSS opracowywany został na okres od 2021 do 2027 r. Zgodnie z ustawą Prawo Wodne dokument ten podlega nie rzadziej niż raz na 6 lat aktualizacji. Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest głównym dokumentem planistycznym, którego celem jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Główny cel zawiera się już w samej nazwie Planu, jako przeciwdziałanie skutkom suszy. Cel główny PPSS doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z obowiązującym Planem przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Wieleń położona jest:

- w większości na obszarze silnego zagrożenia suszą atmosferyczną, obszary gminy zlokalizowane na jej północnym, południowym oraz zachodnim krańcu znajdują się na obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą;
- środkowa oraz wschodnia część gminy znajduje się w obszarze umiarkowanego zagrożenia suszą hydrologiczną, natomiast północna i południowa część – w obszarze silnego zagrożenia;
- w całości na obszarze słabo zagrożonym suszą hydrogeologiczną;
- głównie środkowa i północna część gminy znajduje się w obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą, natomiast południowa część oraz ta zlokalizowana pomiędzy środkową, a północną – w obszarze słabego zagrożenia suszą rolniczą (tereny zalesione).

W łącznym zestawieniu Gmina Wieleń znajduje się w trzech różnych obszarach łącznego zagrożenia suszą. Rozmieszczenie zagrożeń zostało zaprezentowane na rysunku poniżej.

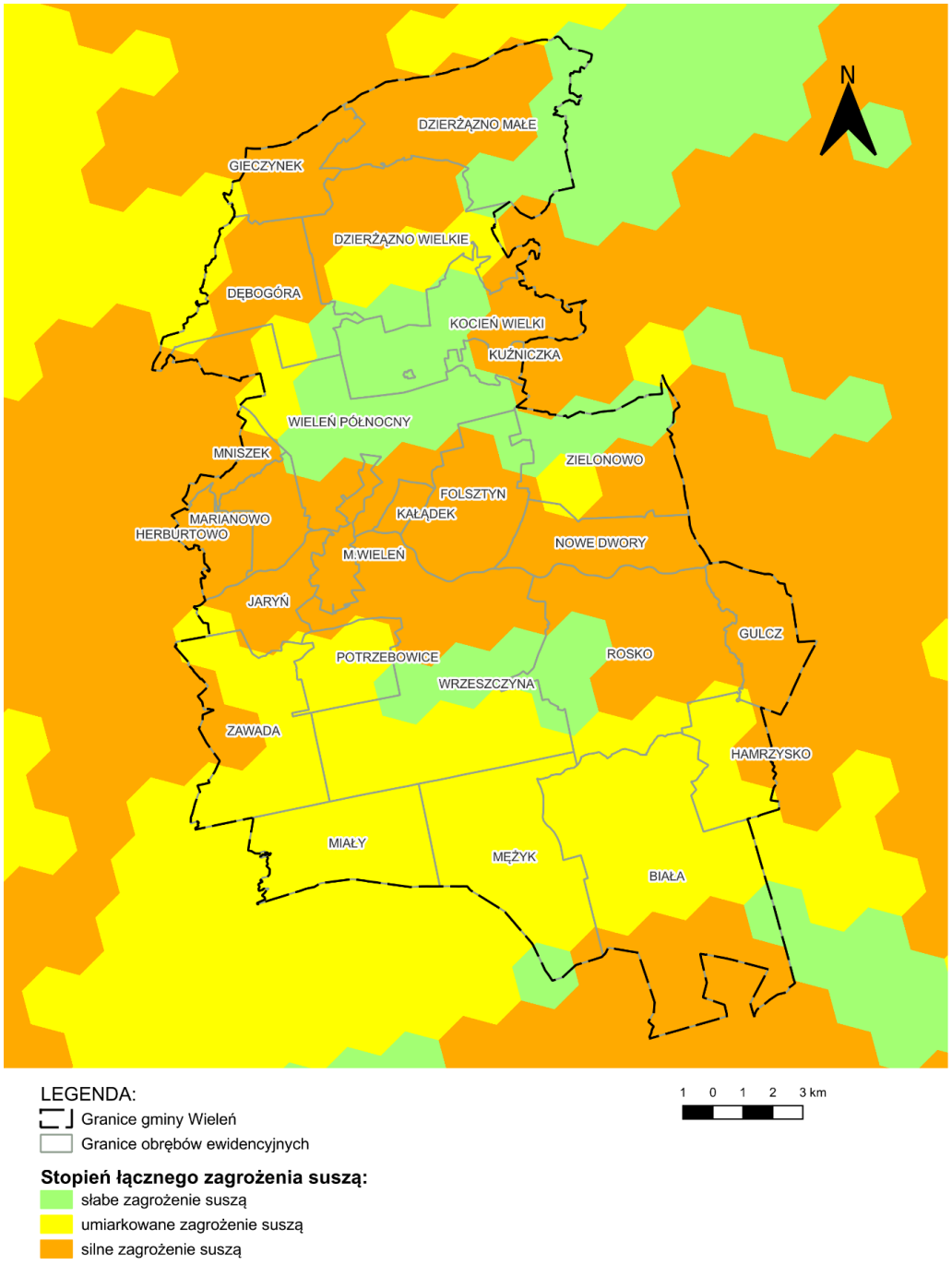

Rysunek 7. Zagrożenie suszą na terenie Gminy Wieleń
Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034

Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

W Planie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano dwa zadanie inwestycyjne przewidziane do realizacji na terenie Gminy Wieleń – „Odbudowa rzeki Gulczanki 00+000 do 19+100 (20+270)" oraz „Odbudowa kanału Zawada".

3.4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2023 rok, łączna długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Wieleń wynosiła 174,8 km, natomiast liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 2184 szt. Stopień zwodociągowania Gminy Wieleń w 2023 r. wynosił 83,4%. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na terenie gminy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, wynosiło w 2023 roku 25,7 m^3.

Łączna długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Wieleń w 2023 r. wynosiła 28,3 km, natomiast liczba przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych wynosiła 641 szt. Stopień skanalizowania Gminy Wieleń w 2023 r. wynosił 42,6%. Łącznie z kanalizacji sanitarnej w 2023 r. korzystało 4969 osób.

Na terenie gminy Wieleń zlokalizowanych jest pięć stacji uzdatniania wody (SUW):

- W miejscowości Dzierżążno Wielkie, obsługuje miejscowości: Dzierżążno Wielkie, Dzierżążno Małe, Dębogóra, Gieczynek, Kuźniczka i Kocień Wielki z wydajnością studni do 98 metrów sześciennych wody na dobę, wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W miejscowości Rosko, obsługuje miejscowości: Rosko, Biała, Hamrzysko i Mężyk z wydajnością studni do 276 metrów sześciennych wody na dobę, wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W miejscowości Gulcz, obsługuje tylko miejscowość Gulcz z koloniami z wydajnością studni do 101 metrów sześciennych wody na dobę, stacja wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W mieście Wieleń, przy ul. Janka z Czarnkowa obsługuje południową część miasta Wieleń oraz miejscowości Wrzeszczynę, Miały, Bęglewo i Potrzebowice z wydajnością studni do 1728 metrów sześciennych wody na dobę, stacja wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody;
- W mieście Wieleń, przy ul. Międzyleskiej obsługuje północną część Wielenia oraz miejscowości: Marianowo, Herburtowo, Kałądek, Folsztyn, Nowe Dwory i Zielonowo z wydajnością studni do 390 metrów sześciennych wody na dobę, wyposażona jest w instalację do odżelaziania i odmanganiania wody.

Na terenie gminy Wieleń zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków w mieście Wieleń przy ul. Jaryńskiej. Jej wydajność wynosi średnio ok. 750 metrów sześciennych ścieków na dobę, natomiast maksymalna wydajność 1300 metrów sześciennych ścieków na dobę. Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni poprzez sieć kanalizacji sanitarnej obejmującą część miasta. Pozostała jego część oraz wsie na terenie gminy obsługiwane są przez wozy asenizacyjne dowożące ścieki do oczyszczalni.

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub tam, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest niekorzystna ekonomicznie, wykorzystywane są zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 roku na terenie Gminy Wieleń funkcjonowało 1564 zbiorników bezodpływowych oraz 185 przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.4.6. Zasoby geologiczne[2]

Pod pojęciem kopaliny rozumie się naturalnie nagromadzone surowce mineralne, skały oraz inne substancje (np. gazowe, ciekłe), których wydobycie może przynieść korzyści gospodarcze (ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze [tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1290]). Wśród nich wyróżnić można kopaliny główne oraz towarzyszące, których nie eksploatuje się samodzielnie, a jedynie równocześnie z kopaliną główną. Kopaliny to nieodnawialne zasoby przyrody. Ich ochrona jest niezbędna nie tylko ze względów środowiskowych, ale również dla zabezpieczenia potrzeb gospodarczych i bytowych oraz dla zachowania zrównoważonego rozwoju, który polega na zapewnieniu dostępu do surowców mineralnych kolejnym pokoleniom.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.) definiuje ochronę złóż kopalin, która polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz ich kompleksowym wykorzystaniu. Według zapisów ustawy eksploatację złoża powinno prowadzić się w przypadku gospodarczo uzasadnionym, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny. Wydobywający kopaliny jest zobowiązany m.in. do rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Erozyjna działalność wód fluwioglacjalnych zaznaczyła się istniejącymi rynnami polodowcowymi koło Dzierżążna Wielkiego. Pozostała część powierzchni Gminy Wieleń ukształtowana została przez wody rzeczne, które żłobiły pradolinę i usypywały terasy pradolinne. Występują również formy akumulacji eolicznej – wydmy i erozji eolicznej – obniżenia między wydmami tzw. niecki deflacyjne. W gminie znajdują się również holoceńskie doliny rzeczne, kształtowane także współcześnie m. in. dolina Bukówki i dolina Gulczanki.

Geneza dolina rzeki Miały posiada szczególnie złożoną genezę, której początek zaznaczył się w okresie, gdy lądolód sięgał na południe od dna pradoliny Noteci – Warty. Obniżenie zostało wyżłobione przez wody płynące pod lodowcem, które następnie było konserwowane przez bryły martwego lodu wytopionego dopiero po ukształtowaniu się teras pradolinnych. Wiejące wiatry usypały z piasków rzecznych wydmy. Główna faza tworzenia się wydm była we wczesnym postglacjale.
Gmina Wieleń położona jest w obrębie jednostki geologiczno – strukturalnej o nazwie Niecka Szczecińsko – Łódzka. Głębszą budowę geologiczną tego rejonu można określić na podstawie głębokiego wiercenia wykonanego w rejonie Mężyka na rzędnej 57,5 m. n. p. m.

Na terenie Gminy Wieleń istnieje możliwość wydobywania kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego oraz jego eksploatacji. Jednym z przykładów jest wydanie koncesji dnia 3 sierpnia 2023 r. Marszałek Województwa Wielkopolskiego na wydobywanie kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego „Rosko BW" w miejscowości Rosko. Koncesja obejmuje wydobywanie systemem odkrywkowym i wydana została na okres do dnia 3 sierpnia 2038 r.

Gminy Wieleń znajdują się następujące przestrzenie górnicze, z których pozyskiwane są kruszywa naturalne. Ogólną charakterystykę obszaru złóż i obszarów górniczych przedstawiają tabele poniżej.

[2] Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieleń na lata 2025 – 2028 z perspektywą do 2030 roku

Tabela 9. Aktualne przestrzenie górnicze na obszarze gminy Wieleń

Nazwa przestrzeni	Data oznaczenia OG	Nr w rejestrze	Położenie
Rosko Mł III Pole 1	2014-01-14	10-15/9/849/a	Rosko, dz. 1919/4, 1919/5
Rosko Mł II Pole 2	2014-01-14	10-15/9/849/b	Rosko, dz. 1531, 1532/1
Rosko M-I	2015-09-03	10-15/10/970	Rosko, dz. 369-377
Rosko MP	2019-02-21	10-15/12/1188	Rosko
Zielonowo III	2005-05-06	10-15/5/327	Zielonowo, dz. 382/4
Rosko BW	2023-08-03	10-15/14/1384	Rosko
Folsztyn GP	2008-08-13	10-15/6/446	Folsztyn, dz. 101/5

Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieleń na lata 2025 – 2028 z perspektywą do 2030 roku

Na terenie Gminy Wieleń prowadzono wiele prac geologiczno – poszukiwawczych i rozpoznawczych dotyczących występowania kruszywa naturalnego, piasków kwarcowych, surowców ilastych, a także torfu i gytii.

Złoża torfu i gytii (kredy jeziornej) rozpoznane zostały w wielu rejonach gminy. Stan ich rozpoznania jest niepełny i mało precyzyjny pod względem ustalenia granicy złóż, obliczenia zasobów i specjalistycznych badań laboratoryjnych. Złoża te nie są eksploatowane. W poniższym zestawieniu podano złoża kopalin występujących na terenie Gminy Wieleń wraz z użytkownikami.

Tabela 10. Charakterystyka złóż kopalin na terenie gminy Wieleń

Nazwa złoża	Opis położenia	Gminy	Użytkownicy
Folsztyn	Folsztyn	Wieleń	-
Folsztyn GP	Folsztyn, dz. Nr 101/5	Wieleń	Zakład Usługowo-Produkcyjny, Przemysław Sanocki Zakład Usługowo-Produkcyjny, Grażyna Sanocka
Folsztyn II	Folsztyn	Wieleń	-
Gulcz	-	Wieleń	-
Gulcz BW	Gulcz dz. Nr 631/2, 636/1, 637, 638/2, 638/1, Rosko dz. 1198/3	Wieleń	-
Maciejewo	Maciejewice	Wieleń	-
Nowe Dwory	Nr 234/2	Wieleń	-
Nowe Dwory II	Nowe Dwory dz. Nr 237/2, 273/3	Wieleń	Piaskownia „Surminex" s. c.; Gabriela Samol, Zbigniew Piskorski, Kruszywa Mineralne „Surminex", Gabriela
Rosko BW	Rosko dz. Nr 485/2	Wieleń	BAKOP Barbara Wieczorek
Rosko Mł	Rosko	Wieleń	ŻWIRPOL s. c.; Małgorzata i Maciej Łuczak
Rosko Mł II	Rosko	Wieleń	ŻWIRPOL s. c.; Małgorzata i Maciej Łuczak
Rosko Mł III	Rosko	Wieleń	ŻWIRPOL s. c.; Małgorzata i Maciej Łuczak
Rosko Mł IV	Rosko	Wieleń	ŻWIRPOL s. c.; Małgorzata i Maciej Łuczak
Rosko Mł V	Rosko	Wieleń	-
Rosko Mł VI	Rosko	Wieleń	-
Rosko Mł VI	Rosko	Wieleń	Rosko MP
Rosko MP	Rosko dz. Nr 1478/2, 1748/4, 1749	Wieleń	„EMAR"; P. Marian Puślecki
Rosko WZ	Rosko	Wieleń	„Autowatin" SJ Zakład Pracy Chronionej; W. Zalaszewski

Nazwa złoża	Opis położenia	Gminy	Użytkownicy
Rosko – M	Rosko dz. Nr 369, 370, 371, 376 części dz. 372, 373, 374, 375, 377	Wieleń	Robert Marcinkowski; Zakład Usługowy Prac Ziemnych
Trzcianka	Trzcianka, Nowa Wieś, Runowo, Radosiew, Kamionki, Rudka, Siedlisko, Radolin, Rychlik, Górnica, Przyłęki, Młynek	Czarnków, Trzcianka, Wieleń	-
Wieleń	-	Wieleń	-
Wieleń Północny	-	Wieleń	ZPUH „SEKUTERSCY”
Zielonowo	Zielonowo	Czarnków, Wieleń	-
Zielonowo II	Zielonowo	Wieleń	Henryk Ciamciak’ Zakład Żwir-Bet
Zielonowo III	Zielonowo	Wieleń	TRANS-BET; Rafał Ciamciak, Henryk Ciamciak; Zakład Żwir-Bet
Zielonowo MŁ	Zielonowo	Wieleń	-
Zielonowo MŁ II	-	Wieleń	-

Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieleń na lata 2025 – 2028 z perspektywą do 2030 roku

Osuwisko jest przemieszczeniem mas ziemnych, powierzchniowej zwietrzeliny i mas skalnych podłoża spowodowanym siłami przyrody lub działalnością człowieka.

Na terenie Gminy Wieleń zgodnie z informacjami Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej nie występują osuwiska.

Należy pamiętać, że jakakolwiek eksploatacja złóż (również prowadzona nielegalnie) powoduje zmiany w przypowierzchniowej warstwie skorupy ziemskiej, między innymi w postaci tymczasowych obszarów wyłączonych z użytkowania (grunty zdewastowane i zdegradowane).

Prowadzone prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopalin. Przy dobrze przeprowadzonych pracach mogą wzbogacać krajobraz w nowe elementy, których zaistnienie nie byłoby możliwe bez eksploatacji.

3.4.7. Gleby [3]

Gminę Wieleń cechuje duże zróżnicowanie fizjograficzne. Środkowa część Gminy zajmuje podmokłe dno pradoliny Noteci – Warty. Po obu jej stronach występują wyższe terasy pradolinne. Północny fragment Gminy Wieleń zajmują powierzchnie ukształtowane przez lądolód i wody topniejącego lądolodu.

Na terenie gminy występują zróżnicowane warunki geologiczne i wilgotnościowe podłoża co skutkuje zmiennością pokrywy glebowej. Największy obszar zajmują gleby strefowe, które są charakterystyczne dla strefy klimatycznej umiarkowanej przejściowej. Wśród nich najwięcej występuje gleb bielicoziemnych reprezentowanych przez gleby rdzawe. Powstają one na piaskach luźnych i żwirach wodnolodowcowych luźnych i słabo gliniastych. Drugą grupę wśród gleb strefowych stanowią gleby brunatnoziemne (gleby brunatne właściwe) powstające z utworów lodowcowych i wodnolodowcowych glin i piasków gliniastych, charakteryzują się brązową barwą powierzchniowych

[3] Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieleń na lata 2025 – 2028 z perspektywą do 2030 roku

poziomów. Na płaskich powierzchniach występują gleby brunatne wyługowane. W granicach gminy można spotkać również gleby śródstrefowe, do powstania których przyczynił się czynnik lokalny, w tym przypadku wysoki poziom wód gruntowych oraz skała macierzysta. Są to gleby hydrogeniczne powstające w warunkach beztlenowych.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ określono klasy bonitacyjne oraz kompleksy przydatności rolniczej gleb występujących na terenie Gminy Wieleń. Nie występują wśród nich gleby w klasie bonitacyjnej I, II i IIIa.

Z przeprowadzonych badań wynika, że na terenie Gminy Wieleń największy udział mają gleby kwaśne – 34, 1% oraz gleby lekko kwaśne – 27,5%. Najmniej występuje gleb o odczynie zasadowym – 2,3%. Pozostałe gleby to gleby bardzo kwaśne – 24,4% oraz gleby obojętne – 11,6%. Jako, że większość gleb stanowią gleby lekko kwaśne i kwaśne warto wskazać, że nadmierne zakwaszenie gleb zmniejsza efektywność większości zabiegów agrotechnicznych, a zwłaszcza nawożenia mineralnego, wpływa na skład i aktywność mikroorganizmów glebowych, zwiększa toksyczne działanie szkodliwych pierwiastków oraz zmniejsza odporność roślin uprawnych na stres. Odczyn gleby można zmienić poprzez wapnowanie. Do wapnowania należy używać tylko środków odkwaszających mających certyfikat upoważniający do stosowania ich w rolnictwie.

3.4.8. Gospodarowanie odpadami i zapobieganie ich powstawaniu

Odpady komunalne, zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 ze zm.) to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Odpady komunalne wytwarzane są przede wszystkim przez gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury (handel, usługi i rzemiosło, targowiska, szkolnictwo itp.).

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 399 ze zm.) gmina odpowiedzialna jest za zorganizowanie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, a mieszkaniec/ właściciel nieruchomości (lub w jego imieniu administrator lub zarządca nieruchomości) wpłaca na konto gminy opłatę za gospodarowanie odpadami. Objęcie gminnym system gospodarowania odpadami komunalnymi nieruchomości niezamieszkałych jest natomiast fakultatywne.

Gmina Wieleń należy do Związku Międzygminnego Pilski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Pile. Do niniejszego związku należą gminy: Białośliwie, Czarnków, Drawsko, Miasto i Gmina Jastrowie, Miasto i Gmina Kaczory, Miasto i Gmina Krajenka, Miasto i Gmina Krzyż Wielkopolski, Miasto i Gmina Miasteczko Krajeńskie, Miasto Piła, Miasto i Gmina Ujście, Miasto i Gmina Wieleń, Miasto i Gmina Wysoka. Gospodarowaniem odpadami w Gminie Wieleń prowadzone jest przez niniejszy Związek Międzygminny.
Na terenie Gminy Wieleń znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK); zlokalizowany jest on w miejscowości Wieleń Północny (teren zrekultywowanego składowiska odpadów komunalnych Marianowo).

Odebrane od właścicieli nieruchomości z terenu ZM „PRGOK" niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne przekazywane były do zagospodarowania w następujących instalacjach:

- Instalacja MBP w m. Kłoda, gm. Szydłowo ALTVATER Piła Sp. z o.o. ul. Łączna 4, 64 -920 Piła,
- Obiekt Zagospodarowania Odpadów w Złotowie (Stawnicy) - instalacja MBP, Novago Złotów Sp. z o.o. ul. Szpitalna 38, 77-400 Złotów.

Z kolei bioodpady przetwarzane były w procesie R3 - Recykling lub odzysk substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania) przez:

- Kompostownię GWDA Sp. z o. o. ul. Na Leszkowie 4, 64-920 Piła,
- Kompostownię Selektywnie Zebranych Odpadów Zielonych i innych odpadów biodegradowalnych prowadzoną przez ATF Sp. z o.o. Zakład Zagospodarowania Odpadów w Mirosławcu,
- Instalację do kompostowania odpadów biodegradowalnych prowadzoną przez NOVAGO Złotów Sp. z o.o. Zakład Mechaniczno - Biologicznego Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Stawnicy.

Przeznaczone do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych przekazywane były na:

- Składowisko Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Kłodzie, 64-930 Szydłowo, Kłoda, Altvater Piła Sp. z o.o. − Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Uniszkach, 06-500 Uniszki, Cegielnia 32A, Novago Sp. z o.o.,
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Uniszkach, 06-500 Uniszki, Cegielnia 32A, Novago Sp. z o.o,
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Mławie, 06-500 Mława, Novago Sp. z o.o.
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Gliwie, 82-500 Gliwa Mała 8,
- Składowisko Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne 88-400 Wawrzynki 35,
- Składowisko Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Mnichach, 06-500 Uniszki-Cegielnia 32A.

Z danych uzyskanych na skutek złożonych sprawozdań podmiotów odbierających odpady komunalne za 2023 rok wynika, że w okresie od początku stycznia do końca grudnia 2023 r. łącznie wytworzonych przez nieruchomości zamieszkałe z terenu Gminy Wieleń (objęte związkowym systemem odbioru odpadów) oraz zebranych w PSZOK zostało 3 593,4070 Mg, z czego 2 437,0200 Mg tj. zebranych odpadów, stanowią niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne. Na kolejnym miejscu plasują się odpady ulegające biodegradacji 433,0100 Mg. Poziomy składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych na terenie Gminy Wieleń wynosi 26,40%, natomiast poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych – 21,43%.

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i dlatego powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. Jeśli włókna azbestu nie są uwalniane do powietrza minerał ten nie stanowi zagrożenia zdrowotnego dla ludzi. W czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, cięcie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania, dlatego też proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być przeprowadzony ze szczególnym

zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy. Azbest wprowadzony do środowiska utrzymuje się w nim bardzo długo dzięki swoim właściwościom. Podstawowymi źródłami przedostawania się azbestu do środowiska w wyniku działalności człowieka jest transport, a także usuwanie oraz przeróbka odpadów przemysłowych. Obowiązek inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest ciąży na właścicielu nieruchomości.

Narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz monitorowania realizacji zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032" jest prowadzona przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii Baza Azbestowa.

Baza Wyrobów Azbestowych pozwoliła zweryfikować ilość azbestu na terenie Gminy Wieleń. Do kwietnia 2025 roku unieszkodliwiono 622 412 kg azbestu, natomiast do unieszkodliwienia zostało jeszcze 1 905 118 kg.

3.4.9. Zasoby przyrodnicze

Powierzchnia lasów na terenie Gminy Wieleń wynosi 29 297,03 ha (wg danych GUS stan na 31.12.2023 r.). Stopień lesistości Gminy Wieleń wynosi 66,3%. Jest to wartość wyższa niż stopień lesistości w Polsce (29,6%), w województwie wielkopolskim (25,80%) oraz w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (51,0%).

Na terenie Gminy Wieleń znajdują się trzy obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji (Obszar nr 8 Dolina Noteci, Obszar nr 9 Puszcza nad Drawą oraz Obszar nr 11 Puszcza Notecka) wyznaczone na podstawie opracowania „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego" (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P., Poznań 2008).

Dolina Noteci to jedno z najważniejszych w zachodniej Polsce miejsc gniazdowania ptaków wodno–błotnych. W obrębie woj. wielkopolskiego gniazduje m.in. bąk (13 par), bocian biały (150–160 par), łabędź niemy (45–60 par), gęgawa (20–25 par), błotniak stawowy (13 par), błotniak łąkowy (9–10 par), derkacz (ok. 180–200 samców), żuraw (66–70 par), kulik wielki (27 par), rycyk (około 20 par). Żerowisko bielików (3–4 par), orlików krzykliwych (1– 2 par), kani rudych (1–2 par) i trzmielojadów (2–3 par) gniazdujących poza doliną. Jedna z najważniejszych w Polsce tras migracyjnych ptaków. W czasie wędrówek na wielkopolskim odcinku doliny Noteci gromadzi się do około 250 bocianów białych, 1000 łabędzi niemych, 100–150 łabędzi czarnodziobych, 300–400 łabędzi krzykliwych, 15 000– 20 000 gęsi zbożowych i białoczelnych, 2500 świstunów, 50 bielików, 4000 żurawi, 3500 łysek, 10 000 czajek.

Puszcza nad Drawą - Lasy Puszczy nad Drawą są jedną z najważniejszych w Polsce ostoi ptaków drapieżnych: bielika (16–20 par), rybołowa (16– 18 par), orlika krzykliwego (15–20 par), kani rudej (15–20 par) oraz puchacza (10–14 par) i żurawia (114–150 par).

Puszcza Notecka jest to fragment większej ostoi ptaków na terenie której gniazdują m.in.: kania czarna (25–30 par), kania ruda (20–25 par), bielik (11–14 par) i rybołów (7–10 par). Ponadto sporadycznie gniazduje tu bardzo rzadki w Wielkopolsce orlik krzykliwy. Na terenie tym do lęgów przystępuje też 7–9 par puchacza oraz sporadycznie włochatka. Gniazdują tu także bąki (16–20 odzywających się samców), bociany czarne (10–12 par), łabędzie nieme (ok. 50 par), łabędzie krzykliwe (1 para), błotniaki stawowe (ponad 40 par) i żurawie (ponad 60 par). Liczne jeziora są miejscem koncentracji ptaków

czasie migracji. Na szczególną uwagę zasługuje jezioro Chrzypskie, na którym znajduje się noclegowisko gęsi zbożowych i białoczelnych gromadzące do 25 000 os.

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia. Na obszarze Gminy Wieleń znajdują się korytarze ekologiczne: Puszcza Notecka GKPnC-18 oraz Dolina Noteci GKPnC-17.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.) reguluje kwestie związane z ochroną przyrody, która według ustawowej definicji polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, m.in. roślin, zwierząt, siedlisk ich bytowania, krajobrazu, tworów przyrody nieożywionej, czy zieleni miejskiej i wiejskiej. Celem ochrony przyrody jest m.in. zachowanie bioróżnorodności, utrzymanie właściwego stanu siedlisk i ekosystemów, ochrona walorów krajobrazowych, czy kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska, na terenie Gminy Wieleń znajdują się: 7 obszarów Natura 2000 (Puszcza Notecka PLB300015, Nadnoteckie Łęgi PLB300003, Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046, Dolina Bukówki PLH300046, Dolina Miały PLH300042, Dolina Noteci PLH300004), 3 obszary chronionego krajobrazu (Puszcza Notecka, Dolina Noteci, Puszcza nad Drawą (woj. wielkopolskie)), 6 użytków ekologicznych (Torfowisko Dzierżążno, Perkozowe Błota, Nenufarowe oczko I, Nenufarowe oczko II, Nenufarowe oczko III, Bagienna Dolina Bukówki) oraz 15 pomników przyrody.

Szczegółową charakterystykę poszczególnych form ochrony przyrody znajdujących się na terenie Gminy Wieleń przedstawiono w dalszej części rozdziału.

Tabela 11. Charakterystyka Obszaru Natura 2000 znajdującego się na terenie Gminy Wieleń

OBSZAR NATURA 2000 Puszcza Notecka	
Kod obszaru	PLB300015
Data wyznaczenia	2007-10-13
Rodzaj ochrony	Dyrektywa ptasia
Powierzchnia	178255,7600 ha
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 marca 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Notecka PLB300015 [Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z 2014r. Poz. 1793] [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego z 2014r. Poz. 698]

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
1.	A021 Bąk *Botaurus stellaris*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszenie powierzchni szuwaru i jego przesuszenie (J03.01). – Zabudowa brzegów jezior (E01.04). – Sporty wodne i rekreacja (G01).
2.	A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Turystyka (G01).
3.	A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszenie powierzchni szuwaru (J03.01). – Zabudowa brzegów jezior (E01.04). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
4.	A060 Podgorzałka *Aythya nyroca*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszanie się dostępności odpowiednich siedlisk, tj. zbiorników z dobrze rozwiniętą roślinnością wynurzoną i roślinnością pływającą (J03.01). – Zabudowa brzegów jezior (E01.04). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
5.	A072 Trzmielojad *Pernis apivorus*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
6.	A073 Kania czarna *Milvus migrans* A074 Kania ruda *Milvus milvus*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Elektrownie wiatrowe (C03.03).
7.	A075 Bielik *Haliaeetus albicilla*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Elektrownie wiatrowe (C03.03). – Kłusownictwo (F03.02.03).
8.	A094 Rybołów *Pandion haliaetus*	Istniejące: – Sporty wodne i rekreacja (G01).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Kłusownictwo (F03.02.03).
9.	A127 Żuraw *Grus grus*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wiosenne wypalanie roślinności (J01.01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
10.	A215 Puchacz *Bubo bubo*	Istniejące: – Turystyka motorowa (G05). – Zmniejszająca się baza pokarmowa (głównie dotyczy malejącej liczebności krzyżówki i łyski) spowodowana m.in. polowaniami oraz drapieżnictwem norki, szopa i jenota (J03.01).
		Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).
11.	A223 Włochatka *Aegolius funereus*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Usuwanie drzew dziuplastych (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).
12.	A224 Lelek *Caprimulgus*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
	europaeus	Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Turystyka i rekreacja (G01).
13.	A229 Zimorodek *Alcedo atthis*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Niszczenie skarp (G02). – Zanieczyszczenie wód skutkujące zmniejszaniem się przezroczystości (H01).
14.	A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius* A238 Dzięcioł średni *Dendrocopos medius* A320 Muchołówka mała *Ficedula parva*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).
15.	A246 Lerka *Lullula arborea*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Turystyka i rekreacja (G01). – Zmniejszanie się powierzchni otwartych (J03.01).
16.	A307 Jarzębatka *Sylvia nisoria* A338 Gąsiorek *Lanius collurio*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Usuwanie zakrzewień (G05).
17.	A036 Łabędź niemy *Cygnus olor*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszenie powierzchni szuwaru (J03.01). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
18.	A039 Gęś zbożowa *Anser fabalis* A041 Gęś białoczelna *Anser albifrons*	Istniejące: – Płoszenie w obrębie noclegowisk w wyniku polowań (F03.01).
		Potencjalne: – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Elektrownie wiatrowe (C03.03). – Zabudowa brzegów Jeziora Chrzypskiego i Jeziora Wielkiego będących noclegowiskami, w szczególności obszaru pomiędzy południowo-wschodnią, wschodnią i północno-wschodnią linią brzegową Jeziora Wielkiego a drogą wojewódzką 186 i drogą gminną Strzyżmin – Kłodzisko (E01.04).
19.	A067 Gągoł *Bucephala clangula*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
		Potencjalne: – Usuwanie drzew dziuplastych w pobliżu rzek i jezior (B02.02). – Zabudowa brzegów jezior i rzek (E01.04). – Ogradzanie działek położonych nad jeziorami, stawami, rzekami (G05.09). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
20.	A070 Nurogęś *Mergus merganser*	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Usuwanie drzew dziuplastych i wykrotów w pobliżu rzek i jezior (B02.02). – Zabudowa brzegów jezior i rzek (E01.04). – Ogradzanie działek położonych nad jeziorami, stawami, rzekami (G05.09). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).

Przy opisie zagrożeń w nawiasach podano ich kody, zgodnie z *Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1* opracowaną przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska.

Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1.	A094 Rybołów *Pandion haliaetus*	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez zapewnienie dostępności odpowiednich miejsc lęgowych i poprawę jakości siedlisk prowadzące do wzrostu liczebności populacji.
2.	A215 Puchacz *Bubo bubo*	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez poprawę jakości siedlisk, ograniczenie antropopresji i zwiększenie dostępności pożywienia w wybranych fragmentach obszaru Natura 2000.
3.	A070 Nurogęś *Mergus merganser*	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez zwiększenie dostępności odpowiednich miejsc lęgowych, tj. dojrzałych drzewostanów w pobliżu cieków i zbiorników oraz wykrotów.
4.	A060 Podgorzałka *Aythya nyroca*	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony. Rozpoznanie rozmieszczenia i liczebności gatunku w obszarze Natura 2000, identyfikacja zagrożeń, ocena stanu ochrony oraz propozycja działań ochronnych.
5.	A021 Bąk *Botaurus stellaris* A030 Bocian czarny *Ciconia nigra* A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* A072 Trzmielojad *Pernis apivorus* A073 Kania czarna *Milvus migrans* A074 Kania ruda *Milvus milvus* A075 Bielik *Haliaeetus albicilla* A127 Żuraw *Grus grus* A223 Włochatka *Aegolius funereus* A224 Lelek *Caprimulgus europaeus* A229 Zimorodek *Alcedo atthis* A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius* A238 Dzięcioł średni *Dendrocopos medius* A320 Muchołówka mała *Ficedula parva* A246 Lerka *Lullula arborea* A307 Jarzębatka *Sylvia nisoria* A338 Gąsiorek *Lanius collurio* A036 Łabędź niemy *Cygnus olor* A039 Gęś zbożowa *Anser fabalis* A041 Gęś białoczelna *Anser albifrons* A067 Gągoł *Bucephala clangula*	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze Natura 2000 poprzez zapewnienie odpowiednich miejsc lęgowych i poprawę jakości siedlisk, obejmujące: pozostawianie grup i/lub kęp drzew do naturalnego rozkładu, ograniczenie turystyki motorowej, ograniczenie polowań, wzrost pozyskania drapieżników czworonożnych, ograniczenie płoszenia ptaków wskutek prowadzonej gospodarki rybackiej, wyłączanie fragmentów lasów z cięć rębnych, pozostawianie wykrotów i drzew dziuplastych, utrzymywanie powierzchni otwartych.

Charakterystyka obszaru	Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej, równiny akumulacyjnej

	przekształconej przez wiatr. Jest to największy w Polsce obszar wydm śródlądowych, głównie o wysokości 20-30 m, maksymalnie do 98 m npm. W środkowej części obszaru uformowały się wały o przebiegu południkowym, leżące 500-600 m od siebie. W części wschodniej mają one kształt paraboliczny. Wydmy pokryte są monotonnym, jednowiekowym lasem, głównie sosnowym (92%), posadzonym tu po wielkiej klęsce spowodowanej pojawieniem się szkodników owadzich w okresie międzywojennym. Pozostałości drzewostanów naturalnych są chronione w rezerwatach np. Cegliniec. Na terenie ostoi znajduje się ponad 50 jezior, raczej płytkich, pochodzenia wytopiskowego, zwykle z grubą warstwą mułu i zakwitami glonów. W zagłębieniach terenu lub na brzegach jezior utrzymują się torfowiska, na ogół w pewnym stopniu przekształcone.
Przedmioty ochrony	Występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% populacji krajowej (C6) bielika (PCK), kani czarnej (PCK) i kani rudej (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), rybołów (PCK), trzmielojad, gągoł, nurogęś; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występuje bocian czarny, błotniak stawowy, ortolan i żuraw. W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2) bielika. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG: — Włochatka *Aegolius funereus;* — Zimorodek *Alcedo atthis;* — Cyraneczka zwyczajna *Anas crecca;* — Krzyżówka *Anas platyrhynchos;* — Cyranka zwyczajna *Anas querquedula;* — Krakwa *Anas strepera;* — Gęś białoczelna *Anser albifrons;* — Gęś zbożowa *Anser fabalis;* — Świergotek polny *Anthus campestris;* — Orlik krzykliwy *Aquila pomarina;* — Czapla siwa *Ardea cinerea;* — Głowienka *Aythya ferina;* — Czernica *Aythya fuligula;* — Podgorzałka *Aythya nyroca;* — Bąk *Botaurus stellaris;* — Puchacz *Bubo bubo;* — Gągoł *Bucephala clangula;* — Lelek *Caprimulgus europaeus;* — Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius;* — Rybitwa czarna *Chlidonias niger;* — Bocian biały *Ciconia ciconia;* — Bocian czarny *Ciconia nigra;* — Błotniak stawowy *Circus aeruginosus;* — Błotniak zbożowy *Circus cyaneus;* — Błotniak łąkowy *Circus pygargus;* — Siniak *Columba oenas;* — Derkacz *Crex crex;*

	— Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus;* — Łabędź niemy *Cygnus olor;* — Dzięcioł średni *Dendrocopos medius;* — Dzięcioł czarny *Dryocopus martius;* — Ortolan *Emberiza hortulana;* — Muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis;* — Muchołówka mała *Ficedula parva;* — Łyska *Fulica atra;* — Sóweczka *Glaucidium passerinum;* — Żuraw *Grus grus;* — Bielik *Haliaeetus albicilla;* — Bączek *Ixobrychus minutus;* — Gąsiorek *Lanius collurio;* — Lerka *Lullula arborea;* — Nurogęś *Mergus merganser;* — Kania czarna *Milvus migrans;* — Kania ruda *Milvus milvus;* — Rybołów *Pandion haliaetus;* — Trzmielojad *Pernis apivorus;* — Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus;* — *Zielonka Porzana parva;* — Kropiatka *Porzana porzana;* — Wodnik *Rallus aquaticus;* — Jarzębatka *Sylvia nisoria*.
OBSZAR NATURA 2000 NADNOTECKIE ŁĘGI	
Kod obszaru	PLB300003
Data wyznaczenia	2004-11-05
Rodzaj ochrony	Dyrektywa ptasia
Powierzchnia	16058,1100 ha
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 czerwca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Nadnoteckie Łęgi PLB300003

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożenia
1.	A031 Bocian biały *Ciconia ciconia* (populacja lęgowa)	Istniejące: – Utrata żerowisk w wyniku: konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny, zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą (J02.01).
		Potencjalne: – Utrata żerowisk w wyniku: zwiększenia areału upraw rolniczych, pogorszenia bazy pokarmowej na skutek intensyfikacji produkcji (A06.01.01). – Śmierć lub uraz w wyniku kolizji z napowietrznymi liniami elektrycznymi i telefonicznymi (D02.01.01). – Śmierć piskląt w wyniku zaplątania w przynoszone do gniazda sznurki z tworzywa sztucznego (E03.04). – Śmierć lub uraz w wyniku kolizji z turbinami wiatrowymi projektowanymi w sąsiedztwie doliny Noteci (C03.03).
2.	A039 Gęś zbożowa *Anser fabalis* A041 Gęś białoczelna *Anser albifrons* (populacje migrujące)	Istniejące: – Utrata lub pogorszenie siedlisk w wyniku konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny (J02.01). – Zmniejszenie powierzchni siedlisk w wyniku lokalizowania w dolinie Noteci nowych plantacji wierzby energetycznej (B01).
		Potencjalne: – Śmierć lub uraz w wyniku kolizji z turbinami wiatrowymi projektowanymi w sąsiedztwie doliny Noteci (C03.03). – Płoszenie ptaków spowodowane wzrostem natężenia presji wędkarskiej związanej z wykorzystywaniem łąk i dróg gruntowych jako miejsc dojazdu do starorzeczy i Noteci oraz w wyniku polowań w czasie gromadzenia się ptaków na noclegowiskach (F02.03, F03.01).
3.	A127 Żuraw *Grus grus* (populacja migrująca)	Istniejące: – Utrata lub pogorszenie siedlisk w wyniku konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny (J02.01). – Płoszenie ptaków w wyniku polowań w czasie gromadzenia się żurawi na noclegowiskach (F02.03, F03.01). – Zmniejszenie powierzchni siedlisk w wyniku lokalizowania w dolinie Noteci nowych plantacji wierzby energetycznej (B01).

		Potencjalne: – Śmierć lub uraz w wyniku kolizji z turbinami wiatrowymi projektowanymi w sąsiedztwie doliny Noteci (C03.03).
4.	A122 Derkacz *Crex crex* (populacja lęgowa)	Istniejące: – Utrata lub pogorszenie siedlisk lęgowych w wyniku konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny (J02.01). – Prace agrotechniczne (włókowanie, koszenie łąk) prowadzone w okresie od 15 maja do 30 czerwca oraz koszenie łąk metodą od peryferii do środka łąki (A11). – Zmniejszenie powierzchni siedlisk lęgowych w wyniku lokalizowania w dolinie Noteci nowych plantacji wierzby energetycznej (B01).
		Potencjalne: – Drapieżnictwo ze strony czworonożnych drapieżników - lisa *Vulpes vulpes*, dzika *Sus scrofa* i norki amerykańskiej *Neovision vision* (K03.04). – Utrata lub pogorszenie siedlisk lęgowych w wyniku: zmiany sposobu użytkowania gruntów, zamiany użytków zielonych na grunty orne lub lasy (A02.01).
5.	A127 Żuraw *Grus grus* (populacja lęgowa)	Istniejące: – Utrata lub pogorszenie siedlisk lęgowych w wyniku: konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny, (J02.01). – Utrata żerowisk w wyniku zmian sposobu użytkowania gruntów oraz zamiany użytków zielonych na grunty orne (A02.01). – Płoszenie ptaków w wyniku presji wędkarskiej na starorzeczach i torfiankach (F02.03).
		Potencjalne: – Drapieżnictwo czworonożnych drapieżników - lisa *Vulpes vulpes*, dzika *Sus scrofa* i norki amerykańskiej *Neovision vision* (K03.04). – Utrata siedlisk i żerowisk w wyniku: zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą (J02.01).
6.	A140 Siewka złota *Pluvialis apricaria* A142 Czajka *Vanellus vanellus* A160 Kulik wielki *Numenius arquata* (populacje migrujące)	Istniejące: – Utrata lub pogorszenie siedlisk w wyniku konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny (J02.01). – Zmniejszenie powierzchni siedlisk w wyniku lokalizowania w dolinie Noteci nowych plantacji wierzby energetycznej (B01).
		Potencjalne: – Śmierć lub uraz w wyniku kolizji z turbinami wiatrowymi projektowanymi w sąsiedztwie doliny Noteci (C03.03). – Płoszenie ptaków spowodowane wzrostem natężenia presji wędkarskiej związanej z wykorzystywaniem łąk i dróg gruntowych jako miejsc dojazdu do starorzeczy i Noteci (F02.03).

7.	A159 Rycyk *Limosa limosa* A160 Kulik wielki *Numenius arquata* (populacje lęgowe)	Istniejące: – Drapieżnictwo wrony siwej *Corvus cornix*, kruka *Corvus corax*, lisa *Vulpes vulpes*, dzika *Sus scrofa* i norki amerykańskiej *Neovision vision* (K03.04). – Prace agrotechniczne (włókowanie, koszenie łąk) prowadzone w okresie od 15 marca do 30 czerwca (A11). – Utrata lub pogorszenie siedlisk lęgowych w wyniku: zamiany łąk na grunty orne, zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą, konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny (A02.03, J02.01). – Płoszenie ptaków spowodowane wzrostem natężenia presji wędkarskiej związanej z wykorzystywaniem łąk i dróg gruntowych jako miejsca dojazdu do starorzeczy i Noteci (F02.03). – Zmniejszenie powierzchni siedlisk w wyniku lokalizowania w dolinie Noteci nowych plantacji wierzby energetycznej (B01).
		Potencjalne: – Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zaniechania gospodarki łąkowo-pasterskiej (A03.03, A04.03).
8.	A272 Podróżniczek *Luscinia svecica* (populacja lęgowa)	Istniejące: – Utrata lub pogorszenie siedlisk w wyniku konserwacji rowów melioracyjnych przyspieszających odpływ wody z doliny (J02.01). – Płoszenie ptaków w wyniku presji wędkarskiej na starorzeczach i torfiankach (F02.03).
		Potencjalne: – Utrata siedlisk lęgowych w wyniku nadmiernego usuwania kęp wierzb wokół torfianek (A11). – Pogorszenie bazy pokarmowej w wyniku zanieczyszczenia wód (H01).

Przy opisie zagrożeń w nawiasach podano ich kody zgodnie z *Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1* opracowaną przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska

Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1.	A031 Bocian biały *Ciconia ciconia* A122 Derkacz *Crex crex* A127 Żuraw *Grus grus* A272 Podróżniczek *Luscinia svecica* (populacje lęgowe)	Utrzymanie obecnego, właściwego* stanu ochrony.
2.	A039 Gęś zbożowa *Anser fabalis* A041 Gęś białoczelna *Anser albifrons* A140 Siewka złota *Pluvialis apricaria* A142 Czajka *Vanellus vanellus* A160 Kulik wielki *Numenius arquata* (populacje migrujące)	Utrzymanie obecnego, właściwego* stanu ochrony.
3.	A127 Żuraw *Grus grus* (populacja migrująca)	Poprawa niewłaściwego stanu ochrony poprzez zapewnienie spokoju na noclegowiskach.
4.	A159 Rycyk *Limosa limosa* (populacja lęgowa)	Poprawa złego stanu ochrony poprzez polepszenie stanu siedliska, zmniejszenie presji drapieżniczej wrony siwej, kruka, norki amerykańskiej, lisa i dzika.
5.	A160 Kulik wielki *Numenius arquata* (populacja lęgowa)	Poprawa złego stanu ochrony poprzez polepszenie stanu siedliska, zmniejszenie presji drapieżniczej wrony siwej, kruka, norki amerykańskiej, lisa i dzika oraz czynną ochronę lęgów.

* Właściwy stan ochrony zdefiniowany został w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.)

Charakterystyka obszaru	Część doliny Noteci między miejscowością Wieleń a ujściem Gwdy. Pokrywają ją łąki zalewowe, torfowiska niskie, pośród których występują kanały i rowy odwadniające, niegdysiejsze koryta rzeczne oraz wypełnione wodą doły potorfowe. Część terenu jest porośnięta krzewami i drzewami. Łąki są intensywnie użytkowane.
Przedmioty ochrony	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków: — Alcedo atthis, — Anas clypeata — Anas crecca, — Anas penelope, — Anas querquedula, — Anser fabalis, — Anthus campestris, — Aquila pomarina, — Botaurus stellaris, — Chilidonias niger, — Ciconia ciconia, — Circus aeruginosus, — Circus pygargus, — Crex crex, — Cygnus columbianus bewickii — Emberiza hortulana, — Gallinago media, — Grus grus, — Haliaeetus albicilla, — Lanius collurio, — Limosa limosa, — Luscinia svecica, — Milvus migrans, — Milvus milvus, — Numenius arquata, — Philimachus pugnax, — Pluvialis apricaria, — Porzana parva, — Sylvia nisoria, — Tringa totanus, — Vanellus vanellus.
OBSZAR NATURA 2000 LASY PUSZCZY NAD DRAWĄ	
Kod obszaru	PLB320016
Data wyznaczenia	2007-10-13
Rodzaj ochrony	Dyrektywa ptasia
Powierzchnia	190279,0500 ha
Plan zadań	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora

Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń	Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

Cele działań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1.	A005 Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony (FV)[2)]. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 130 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
2.	A021 Bąk *Botaurus stellaris*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony (FV). Utrzymanie populacji na poziomie min. 25 odzywających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
3.	A022 Bączek *Ixobrychus minutus*	Rozpoznanie wielkości i rozmieszczenia populacji oraz zagrożeń, ocena stanu ochrony gatunku i zaplanowanie działań ochronnych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
4.	A028 Czapla siwa *Ardea cinerea*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1)[2)]. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 62 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
5.	A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 7 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
6.	A036 Łabędź niemy *Cygnus olor*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 150 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
7.	A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Zachowanie w obszarze siedlisk żerowiskowych i noclegowisk gatunku.
8.	A043 Gęgawa *Anser anser*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 35 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
9.	A067 Gągoł *Bucephala clangula*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 170 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego.
10.	A070 Nurogęś *Mergus merganser*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 60 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego
11.	A072 Trzmielojad *Pernis apivorus*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 30 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.

12.	A073 Kania czarna *Milvus migrans*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 11 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku
13.	A074 Kania ruda *Milvus milvus*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 9 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
14.	A075 Bielik *Haliaeetus albicilla*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 19 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
15.	A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
16.	A089 Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 13 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
17.	A094 Rybołów *Pandion haliaetus*	Poprawa stanu ochrony gatunku w obszarze (z U2 na U1) [2)]. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 7 par lęgowych. Zwiększenie sukcesu lęgowego. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
18.	A127 Żuraw *Grus grus*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 320 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych frakcji rozrodczej, oraz siedlisk żerowiskowych i noclegowisk frakcji migrującej.
19.	A155 Słonka *Scolopax rusticola*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji na poziomie min. 300 odzywających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
20.	A165 Samotnik *Tringa ochropus*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 80 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
21.	A197 Rybitwa czarna *Chlidonias niger*	Poprawa obecnego niezadowalającego stanu ochrony gatunku (U1) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 15 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego.
22.	A207 Siniak *Columba oenas*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 270 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
23.	A215 Puchacz *Bubo bubo*	Poprawa obecnego niezadowalającego stanu ochrony gatunku (U1) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 6 par lęgowych. Zwiększenie sukcesu lęgowego. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
24.	A217 Sóweczka *Glaucidium passerinum*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1) Uzupełnienie stanu wiedzy o liczebności i rozmieszczeniu gatunku w obszarze.

25.	A223 Włochatka *Aegolius funereus*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1) Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 14 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o liczebności i rozmieszczeniu gatunku w obszarze.
26.	A224 Lelek *Caprimulgus europaeus*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 55 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
27.	A229 Zimorodek *Alcedo atthis*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
28.	A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 350 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
29.	A320 Muchołówka mała *Ficedula parva*	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 200 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
30.	A120 Zielonka *Porzana parva*	Rozpoznanie wielkości i rozmieszczenia populacji oraz zagrożeń, ocena stanu ochrony gatunku i zaplanowanie działań ochronnych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.
31.	A119 Kropiatka *Porzana porzana*	Rozpoznanie wielkości i rozmieszczenia populacji oraz zagrożeń, ocena stanu ochrony gatunku i zaplanowanie działań ochronnych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony obszaru oraz ich siedlisk.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1	A005 Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*	1) I01 – obce gatunki inwazyjne 2) K03.04 – drapieżnictwo 3) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 4) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1 i 2. Presja drapieżnicza gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Ad. 3 i 4. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna 2) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Ad. 1. Zabudowa i zagospodarowanie obrzeży zbiorników wodnych oraz związana z nimi fragmentacja i zwiększona penetracja strefy szuwarów, może przyczyniać się do zmniejszenia areału siedlisk gatunku, płoszenia i strat w lęgach. Ad. 2. Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych ogranicza powierzchnię siedlisk lęgowych.
2	A021 Bąk *Botaurus stellaris*	1) I01 – obce gatunki inwazyjne 2) J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 4) K03.04 – drapieżnictwo 5) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 6) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1 i 4. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Gwałtowne wahania poziomu wody mogą powodować straty w lęgach wskutek np. ułatwionej penetracji przez drapieżniki. Ad. 2 i 3. Likwidacja lub przekształcanie (w tym odwadnianie) oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych oraz mokradeł, a także wykaszanie lub wypalanie szuwarów powoduje zmniejszenie zasięgu siedlisk lęgowych i żerowisk. Ad.5 i 6. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			1) G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna 2) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Ad. 1. Zabudowa i zagospodarowanie obrzeży zbiorników wodnych oraz fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja przez ludzi strefy szuwarów może powodować zmniejszenie areału siedlisk gatunku, płoszenie ptaków i straty w lęgach. Ad. 2. Gwałtowne obniżenie poziomu wód może powodować straty w lęgach wskutek ułatwionej penetracji przez drapieżniki. Gwałtowne podniesienie poziomu wody może powodować straty w lęgach wskutek zalewania gniazd.
3	A022 Bączek *Ixobrychus minutus*	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad. 1. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze powoduje brak możliwości pełnego zidentyfikowania zagrożeń.
			1) G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna 2) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 4) I01 – obce gatunki inwazyjne 5) K03.04 – drapieżnictwo	Ad. 1. Zabudowa i zagospodarowanie obrzeży zbiorników wodnych oraz fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja przez ludzi strefy szuwarów może powodować zmniejszenie areału siedlisk gatunku, płoszenie ptaków i straty w lęgach. Ad. 2. Odwadnianie terenów podmokłych, obniżanie poziomu wód może pogarszać jakość siedlisk lub ich całkowity zanik. Gwałtowne obniżenie poziomu wód może powodować straty w lęgach wskutek ułatwionej penetracji przez drapieżniki. Gwałtowne podniesienie poziomu wody może powodować straty w lęgach wskutek zalewania gniazd. Ad. 3. Likwidacja lub przekształcanie (w tym odwadnianie) oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych oraz mokradeł, a także wykaszanie lub wypalanie szuwarów powoduje zmniejszenie zasięgu siedlisk lęgowych i żerowisk. Ad. 4 i 5. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku.
4	A028 Czapla siwa *Ardea cinerea*	1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie 3) F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo 4) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 5) J02 – spowodowane przez		Ad. 1 i 2. Likwidacja lub przekształcanie oraz odwadnianie terenów podmokłych skutkuje zanikiem lub pogorszeniem stanu siedlisk gatunku, obniżanie poziomu wód w zbiornikach stanowiących bazę żerowiskową gatunku powoduje ograniczenie jej zasobności. Ad. 3. Podwyższona śmiertelność w wyniku nielegalnych odstrzałów na stawach rybnych. Ad.4 i 5. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości, w tym zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		człowieka zmiany stosunków wodnych		
			1) F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo	Ad. 1.Płoszenie w koloniach w okresie lęgów może powodować straty i zmniejszony sukces lęgowy.
5	A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*	1) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 3) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1-3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania łąk, celowego osuszania lub zalesiania terenów żerowiskowych. Zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) B02.02 – wycinka lasu 3) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 4) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 5) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 6) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 7) J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie 8) D05 – usprawniony dostęp do obszaru	Ad. 1, 6 i 7. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku osuszania i zalesiania łąk i innych terenów podmokłych. Ad. 2. Niedobór siedlisk lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa (niewielkiej penetracji ludzkiej). Ad. 3, 4 i 5. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi lokalizowanymi w granicach obszaru lub w jego sąsiedztwie (na trasach migracji i lokalnego przemieszczania się w poszukiwaniu żerowisk). Ad. 8. Niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m in. zwiększeniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.
6	A036 Łabędź niemy *Cygnus olor*	1) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 4) K03.04 – drapieżnictwo		Ad. 1- 3. Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych ogranicza zasięg siedlisk lęgowych. Wykaszanie lub wypalanie roślinności szuwarowej skutkuje brakiem możliwości bezpiecznego ukrycia lęgów. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody. Ad. 4 i 5. Presja drapieżnicza gatunków inwazyjnych (jenot, norka

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		5) I01 – obce gatunki inwazyjne		amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku.
			1) C03.02 – produkcja energii słonecznej 2) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 3) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 4) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji	Ad. 1. Rozległe powierzchnie paneli fotowoltaicznych (farmy) mogą być mylone z lśniącą taflą wody i przyczyniać się do kolizji w przypadku podejmowania prób lądowania, powodując zwiększenie śmiertelności lub okaleczanie ptaków i zmiany wzorców wykorzystania terenu poprzez brak dostępności dotychczasowych miejsc żerowiskowych gatunku (zmniejszenie powierzchni bazy pokarmowej). Zagrożenie to nie dotyczy niewielkich paneli słonecznych lokalizowanych na istniejących obiektach budowlanych. Ad. 2, 3 i 4. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi.
7	A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*	1) X – brak zagrożeń i nacisków		Ad.1. Nie stwierdzono zagrożeń.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) C03.02 – produkcja energii słonecznej 3) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 4) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 5) E01.03 – zabudowa rozproszona 6) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji	Ad. 1, 2 i 5. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku osuszania i zalesiania łąk, zabudowy terenów otwartych (w tym – wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Ad. 3 i 4. Ryzyko śmierci w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 6. Rozległe powierzchnie paneli (farmy fotowoltaiczne) mogą być mylone z lśniącą taflą wody i przyczyniać się do kolizji w przypadku podejmowania prób lądowania, powodując zwiększenie śmiertelności lub okaleczanie ptaków i zmiany wzorców wykorzystania terenu poprzez brak dostępności dotychczasowych miejsc żerowiskowych gatunku. Zagrożenie nie dotyczy niewielkich paneli słonecznych lokalizowanych na istniejących obiektach budowlanych.
8	A043 Gęgawa *Anser anser*	1) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie 2) J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 3) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 4) K03.04 – drapieżnictwo 5) I01 – obce gatunki inwazyjne		Ad. 1- 3. Zanik, likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych ogranicza zasięg siedlisk lęgowych. Wykaszanie lub wypalanie roślinności szuwarowej skutkuje brakiem możliwości bezpiecznego ukrycia lęgów. Gwałtowne zmiany poziomu wody, mogą powodować straty w lęgach wskutek np. ułatwionej penetracji przez drapieżniki. W wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania siedlisk następuje zmniejszanie się powierzchni żerowisk. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości, w tym zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
				odpływ wody. Ad. 4 i 5. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku.
			1) C03.02 – produkcja energii słonecznej 2) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 3) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 4) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 5) K03.04 – drapieżnictwo	Ad. 1. Rozległe powierzchnie paneli fotowoltaicznych (farmy) mogą być mylone z lśniącą taflą wody i przyczyniać się do kolizji w przypadku podejmowania prób lądowania, powodując zwiększenie śmiertelności lub okaleczanie ptaków i zmiany wzorców wykorzystania terenu poprzez brak dostępności dotychczasowych miejsc żerowiskowych gatunku (zmniejszenie powierzchni bazy pokarmowej). Zagrożenie to nie dotyczy niewielkich paneli fotowoltaicznych lokalizowanych na istniejących obiektach budowlanych. Ad. 2, 3 i 4. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 5. Presja drapieżnicza gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku.
9	A067 Gągoł *Bucephala clangula*	1) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze 2) I01 – obce gatunki inwazyjne 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 4) K03.04 – drapieżnictwo		Ad. 1. Zwiększona śmiertelność młodych w wyniku płoszenia ptaków wyprowadzających lęgi nad rzekami lub jeziorami poprzez uprawianie różnych form ludzkiej działalności. Ad. 2 i 4. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Ad. 3. Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja strefy obrzeży jezior i szuwarów powodująca płoszenie ptaków i straty w lęgach. Deficyt drzew odpowiednio grubych i starych, by były optymalne do wykuwania w nich dziupli przez dzięcioła czarnego, co z kolei przekłada powoduje niedobór odpowiednich dla gągoła drzew dziuplastych.
			1) B02.02 – wycinka lasu 2) B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Ad. 1 i 2. Niedobór drzew dziuplastych w lasach sąsiadujących ze zbiornikami wodnymi i ciekami.
10	A070 Nurogęś *Mergus merganser*	1) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze 2) I01 – obce gatunki inwazyjne 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech		Ad. 1. Zwiększona śmiertelność młodych w wyniku płoszenia ptaków wyprowadzających lęgi nad rzekami i jeziorami poprzez uprawianie różnych form ludzkiej działalności. Ad. 2 i 4. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		siedliska 4) K03.04 – drapieżnictwo		Ad. 3. Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja strefy obrzeży jezior i szuwarów powodująca płoszenie ptaków i straty w lęgach.
			1) B02.02 – wycinka lasu 2) B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Ad. 1 i 2. Niedobór odpowiednich miejsc lęgowych w lasach sąsiadujących ze zbiornikami wodnymi.
11	A072 Trzmielojad *Pernis apivorus*	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia		Ad. 1. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania łąk.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) J01.01 – wypalanie 3) C03.02 – produkcja energii słonecznej 4) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 5) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 6) G05.11- śmierć lub uraz w wyniku kolizji 7) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk, intensyfikacji rolnictwa, wypalania roślinności, chemizacji upraw, zabudowy (w tym – wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Ad. 4 – 6. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 7. Niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa.
12	A073 Kania czarna *Milvus migrans*	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia 2) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu 3) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 4) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1 i 2. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania. Ad. 3 i 4. Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) E01.04 – inne typy zabudowy 3) C03.02 – produkcja energii słonecznej 4) C03.03 – produkcja energii	Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych, zabudowy terenów otwartych oraz stref brzegowych wód. Ad. 4 – 6. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 7. Niedobór miejsc lęgowych (lasów lub zadrzewień) spełniających

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			wiatrowej 5) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 6) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 7) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa.
13	A074 Kania ruda *Milvus milvus*	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia 2) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu 3) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 4) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1. i 2. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania. Ad. 3 i 4. Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) E01.04 – inne typy zabudowy 3) C03.02 – produkcja energii słonecznej 4) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 5) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 6) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 7) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych, zabudowy terenów otwartych oraz stref brzegowych wód. Ad. 4 – 6. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 7. Niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa.
14	A075 Bielik *Haliaeetus albicilla*	1) X – brak zagrożeń i nacisków		Ad. 1. Nie stwierdzono istniejących zagrożeń.
			1) G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna 2) E01.04 – inne typy zabudowy 3) D05 – usprawniony dostęp do obszaru 4) C03.02 – produkcja energii	Ad. 1 – 4. Zmniejszanie się dostępności odpowiednich żerowisk w wyniku zabudowy stref brzegowych jezior i wzrostu presji rekreacyjnej utrudniających żerowanie. Ad. 5 i 7. Możliwe ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi. Ad. 6 i 7. Ryzyko śmierci lub zranienia ptaków żerujących na padlinie na

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			słonecznej 5) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 6) D01.04 – drogi kolejowe, w tym TGV 7) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 8) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 9) F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo 10) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 11) D05 – usprawniony dostęp do obszaru	linii kolejowej Krzyż-Szczecin. Ad. 7 i 8. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z liniami elektroenergetycznymi. Ad. 9. Zabijanie lub okaleczanie bielików na hodowlanych stawach rybnych (np. wykładanie zatrutych przynęt, strzelanie, płoszenie). Ad. 10. Niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa. Ad. 11. Niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m.in. zwiększaniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.
15	A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia 2) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 4) I01 – obce gatunki inwazyjne 5) K03.04 – drapieżnictwo 6) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 7) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania. Ad. 4 i 5. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Ad. 6 i 7. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości, w tym zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) E01.03 – zabudowa rozproszona 3) C03.02 – produkcja energii słonecznej 4) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 5) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 6) D05 – usprawniony dostęp do obszaru 7) F04 – pozyskiwanie/usuwanie roślin lądowych 8) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 9) J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania lub zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Ad. 2 i 6. Zabudowa stref brzegowych wód może powodować fragmentację siedlisk i zwiększoną penetrację strefy szuwarów a tym samym płoszenie ptaków i straty w lęgach. Ad. 4 i 5. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 7 – 9. Likwidacja niewielkich zarośniętych szuwarami i krzewami zbiorników wodnych leżących w kompleksach upraw i stanowiących odpowiednie miejsce do lęgów, o ile nie są one penetrowane przez ludzi (płoszenie ptaków wysiadujących lęg lub poszukujących pokarmu niekorzystnie wpływa na udatność lęgów).
16	A089 Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 3) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania. Ad. 3 i 4. Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) E01.03 – zabudowa rozproszona 3) C03.02 – produkcja energii słonecznej 4) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 5) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 6) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 7) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 8) D05 – usprawniony dostęp do obszaru	Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk i innych terenów podmokłych oraz w wyniku zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Ad. 4 – 6. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 7. Niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa. Ad. 8. Niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m.in. zwiększaniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.
17	A094 Rybołów *Pandion haliaetus*	1) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad. 1. Niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa, a także dostępności żerowisk przez cały sezon lęgowy.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			1) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 2) F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo 3) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 4) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 5) E01.04 – inne typy zabudowy 6) D05 – usprawniony dostęp do obszaru	Ad. 1 – 4. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z liniami elektroenergetycznymi, turbinami wiatrowymi oraz kłusownictwa (nielegalny odstrzał). Ad. 5. Zmniejszanie się dostępności odpowiednich żerowisk w wyniku zabudowy stref brzegowych jezior i wzrostu presji rekreacyjnej ograniczającej skuteczność polowań. Ad. 6. Niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m.in. zwiększaniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.
18	A127 Żuraw *Grus grus* (populacja lęgowa)	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia 2) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu 3) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 5) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad.1 i 2. Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastanie siedlisk. Ad. 3 - 5. Zmiany warunków wodnych na terenach lęgowych i związane z nimi zmiany warunków siedliskowych. Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) C03.02 – produkcja energii słonecznej 3) E01.04 – inne typy zabudowy 4) J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie 5) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Ad. 1 – 3. Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych oraz w wyniku zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja powodująca płoszenie ptaków i straty w lęgach. Ad. 4 i 5. Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych oraz mokradeł.
19	A127 Żuraw *Grus grus* (populacja migrująca)	1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		Ad. 1. Wahania poziomu wód na noclegowiskach.
			1) B01.01 – zalesianie terenów	Ad. 1 i 2. Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zalesiania łąk i

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			otwartych 2) E01.04 – inne typy zabudowy 3) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 4) D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne 5) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji	terenów podmokłych oraz w wyniku zabudowy terenów otwartych, w tym gruntów rolnych. Ad. 3 – 5. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi.
20	A155 Słonka *Scolopax rusticola*	1) X – brak zagrożeń i nacisków		Ad. 1. Nie stwierdzono istniejących zagrożeń.
			1) I01 – obce gatunki inwazyjne 2) K03.04 – drapieżnictwo 3) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 i 2. Presja drapieżnicza gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Ad. 3 i 4. Zmniejszenie liczby dogodnych miejsc lęgowych i żerowiskowych spowodowane zanikaniem podmokłych siedlisk w lasach, a także upraszczaniem struktury wiekowej i przestrzennej lasów.
21	A165 Samotnik *Tringa ochropus*	1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 3) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad.1 - 3. Utrata siedlisk w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych w lasach, likwidacji zastoisk wody, starorzeczy, śródleśnych stawów, torfowisk i bagienek, utrata żerowisk w wyniku odmulania cieków, likwidacji mielizn, łach i odsypów brzegowych, spowodowanych m.in. niewłaściwie wykonywanymi lub zbędnymi pracami utrzymaniowymi, często nakładających się z niekorzystnymi zmianami spowodowanymi przez susze w okresie wiosenno-letnim.
			1) B02.02 – wycinka lasu 2) J02.02 – usuwanie, mułu 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad.1. Zmniejszanie powierzchni dogodnych siedlisk lęgowych gatunku poprzez wycinanie olsów i lasów łęgowych przy ciekach. Ad.2 i 3. Regulacja koryt cieków i ich odmulanie, pozbawiające gatunek miejsc żerowania np. na mieliznach, łachach i odsypach brzegowych, które są likwidowane również w wyniku prac utrzymaniowych zabezpieczających brzegi przed podmywaniem/erozją.
22	A197 Rybitwa czarna *Chlidonias niger*	1) I01 – obce gatunki inwazyjne 2) K03.04 – drapieżnictwo 3) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze		Ad. 1 i 2. Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Ad. 3. Zmniejszenie sukcesu lęgowego i utraty lęgów wskutek płoszenia.
			4) J02 – spowodowane przez	Ad. 1 i 2. Zmiany reżimów hydrologicznych cieków, zmieniających

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			człowieka zmiany stosunków wodnych 5) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	długość i częstotliwość zalewów w dolinach, zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą, osuszanie źródpolnych zbiorników wodnych, intensyfikacja użytkowania wód połączona z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych, a także odmulenia jezior i ujść rzek mogą prowadzić do zmniejszenia lub zaniku dobrych jakościowo siedlisk lęgowych.
23	A207 Siniak *Columba oenas*	1) X – brak zagrożeń i nacisków		Ad. 1. Nie stwierdzono istniejących zagrożeń.
			1) B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 i 2. Niedobór miejsc lęgowych – lasów, szczególnie bukowych, w odpowiednim wieku. Niedobór drzew z odpowiednio dużymi dziuplami (np. wykuwanymi przez dzięcioła czarnego).
24	A215 Puchacz *Bubo bubo*	1) A03.03 – zaniechanie, brak koszenia 2) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak		Ad. 1. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania i zarastania. Ad. 2. Nieskuteczność ochrony strefowej z uwagi na biologię rozrodu (kilka miejsc rozrodu w obrębie rozległego terytorium, wykorzystywanych naprzemiennie).
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) C03.02 – produkcja energii słonecznej 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 4) C03.03 – produkcja energii wiatrowej 5) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji 6) E01.03 – zabudowa rozproszona 7) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 8) D05 – usprawniony dostęp do obszaru	Ad. 1, 2 i 6. Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych oraz w wyniku zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Ad. 3. Ograniczenie miejsc gniazdowych poprzez usuwanie martwych i zamierających drzew oraz wykrotów, które gatunek ten często wykorzystuje do gniazdowania. Ad. 4 i 5. Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi. Ad. 7. Niedobór miejsc lęgowych – lasów spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa (niewielkiej penetracji ludzkiej). Ad. 8. Niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m.in. zwiększaniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.
25	A217 Sówczka	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad. 1 i 2. Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
	Glaucidium passerinum	2) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak		obszarze oraz istniejących zagrożeń. Ochrona strefowa, z uwagi na wymóg znalezienia gniazda dla utworzenia strefy jest w praktyce sporadycznie stosowana. Nieskuteczność tej formy ochrony wynika także ze specyfiki gatunku (częsta zmiana dziupli lęgowych, najczęściej w cyklu dwuletnim).
			1) B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 i 2. Niedobór lub pogorszony stan siedlisk (mała ilość starodrzewi) – szczególnie zwartych kompleksów lasów i niedobór martwych oraz obumierających starych drzew, niedobór miejsc lęgowych spełniających jednocześnie warunek bezpieczeństwa oraz dostępności żerowisk przez cały sezon lęgowy
26	A223 Włochatka *Aegolius funereus*	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 2) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak		Ad. 1 i 2. Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń. Ochrona strefowa, z uwagi na wymóg znalezienia gniazda dla utworzenia strefy jest w praktyce sporadycznie stosowana i przez to nieskuteczna.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad.1. Zmniejszanie się powierzchni żerowisk i ich dostępności w wyniku zalesiania łąk i nieużytków. Ad. 2. Niedobór miejsc lęgowych – lasów spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku, obecności drzew dziuplastych, bezpieczeństwa.
27	A224 Lelek *Caprimulgus europaeus*	1) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad. 1. Niedobór rozległych obszarów otwartych w obrębie większych kompleksów leśnych w wyniku zarastania i zabudowy terenów otwartych.
			1) B01.01 – zalesianie terenów otwartych 2) B04 - stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych 3) B02 – gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji 4) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Ad. 1. Niedobór rozległych obszarów otwartych w obrębie większych kompleksów leśnych w wyniku zalesiania łąk. Ad. 2. Stosowanie oprysków chemicznych, redukujących bazę pokarmową. Ad.3 i 4. Niedostateczna wiedza na temat rozmieszczenia gatunku w obszarze może skutkować wykonywaniem prac leśnych (wyrąb, składowanie i wywóz drewna, czyszczenie młodników i upraw) w pełni sezonu lęgowego gatunku, powodując płoszenie ptaków oraz straty w lęgach.
28	A229 Zimorodek *Alcedo athis*	1) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze		Ad. 1. Zwiększona śmiertelność młodych w wyniku płoszenia ptaków wyprowadzających lęgi nad rzekami wskutek wzmożonej działalności człowieka poprzez różne formy działalności. Ad. 2 i 3. Likwidacja, profilowanie lub umacnianie nadwodnych skarp nad

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 3) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych		ciekami wodnymi ogranicza lub wyklucza możliwość budowy gniazd. Usuwanie przewróconych w nurt cieków drzew pozbawia gatunek odpowiedniej ilości niezbędnych czatowni podczas polowań. Wycinanie nadwodnych zadrzewień i zakrzaczeń pozbawia brzegi cieków w siedliskach gatunku niezbędnej osłony, zaś brak zacienienia toni wodnej wpływa negatywnie na efektywność żerowania. Działania na ciekach zubażające naturalną strukturę morfologiczną koryta (w tym dna) oraz redukcja mikrosiedlisk (także poprzez nadmierne usuwanie roślinności oraz rumoszu drzewnego) wpływa negatywnie bezpośrednio lub pośrednio na bazę żerową gatunku.
			1) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.	Ad.1. Działania na ciekach zubażające naturalną strukturę morfologiczną koryta (w tym dna) oraz redukcja mikrosiedlisk (także poprzez nadmierne usuwanie roślinności oraz rumoszu drzewnego) może wpłynąć negatywnie bezpośrednio lub pośrednio na bazę żerową gatunku.
29	A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*	1) X – brak zagrożeń i nacisków		Ad. 1. Nie stwierdzono istniejących zagrożeń.
			1) B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 i 2. Niedobór lub pogorszony stan siedlisk (mała ilość starodrzewi, juwenalizacja siedlisk) – szczególnie zwartych kompleksów lasów i niedobór martwych oraz obumierających starych drzew.
30	A320 Muchołówka mała *Ficedula parva*	1) X – brak zagrożeń i nacisków		Ad. 1. Nie stwierdzono istniejących zagrożeń.
			1) B02.02 – wycinka lasu 2) B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Ad. 1 i 2. Potencjalne zagrożenie stanowi wycinka drzew w miejscach gniazdowania (w tym drzew z gniazdami) i żerowania, co może powodować zniszczenia lęgów, płoszenie ptaków przy gniazdach oraz możliwość porzucania lęgów przez ptaki (newralgiczny okres maj – lipiec). Ad.3. Niedobór lub pogorszony stan siedlisk (mała ilość starodrzewi, juwenalizacja siedlisk) – szczególnie zwartych kompleksów lasów bukowych i niedobór martwych oraz obumierających starych drzew.
31	A120 Zielonka *Porzana parva*	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad. 1. Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń.
			1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk	Ad. 1. Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń.
32	A119 Kropiatka *Porzana porzana*	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad. 1. Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń.
			1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk	Ad. 1. Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń.

Charakterystyka obszaru

Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 „Lasy Puszczy nad Drawą" należy do największych obszarów Natura 2000 w kraju. Obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego porastającego równinę sandrową nad środkową i dolną Drawą, a także przyległe obszary pofałdowanych równin morenowych. Rzeźba terenu charakteryzuje się znaczną dynamiką, z uwagi na duży udział zagłębień wytopiskowych, rynien i dolin oraz obecność stromych stoków. Główną osią hydrograficzną obszaru jest Dolina Drawy. Najcenniejsza pod względem przyrodniczym jest jego centralna część, położona w widłach Drawy i jej dopływu Płocicznej. Obie rzeki mają bystry prąd i kręte koryta, płyną głęboko wciętymi dolinami o stromych skarpach. W obrębie obszaru znajdują się liczne jeziora, zróżnicowane pod względem trofizmu wód. Liczne są także oczka wodne oraz położone w zagłębieniach terenu oraz niewielkie torfowiska. W lasach Puszczy nad Drawą dominują bory sosnowe, znaczne powierzchnie zajmują także buczyny o charakterze naturalnym, z partiami starodrzewu. W dolinach rzecznych występują niewielkie fragmenty łęgów, a na obrzeżach mis jeziornych – olsy. W północno-zachodniej części obszaru, w okolicach Dobiegniewa, Recza i Drawna, znajdują się większe tereny bezleśne, zajęte głównie przez pola uprawne oraz łąki i pastwiska, a także niewielkie kompleksy stawów rybnych. W obrębie obszaru znajduje się w całości Drawieński Park Narodowy wraz z otuliną, fragmenty kilku obszarów chronionego krajobrazu, siedliskowe obszary Natura 2000 oraz liczne rezerwaty przyrody.

Zachowaniu i utrzymaniu siedlisk cennych gatunków ptaków w Lasach Puszczy nad Drawą sprzyja słabe zaludnienie terenu i rozległość występujących tu kompleksów leśnych, a także różnorodność siedlisk związana z położonymi wśród lasów jeziorami, torfowiskami, łąkami i dolinami rzecznymi oraz prowadzona na terenach nieleśnych ekstensywna gospodarka rolna. Do najważniejszych zagrożeń dla awifauny i jej siedlisk w obszarze należą rozwój turystyki (m.in. zwiększenie śmiertelności młodych u gatunków wyprowadzających lęgi nad rzekami w wyniku płoszenia ptaków m.in. przez spływy kajakowe) i związanej z nią infrastruktury oraz zabudowy rekreacyjnej, kolidowanie terminów prowadzenia niektórych prac leśnych z sezonem lęgowym ptaków, wyrąb starodrzewów, usuwanie z lasu drzew martwych i dziuplastych,

	intensyfikacja lub porzucenie tradycyjnego użytkowania rolniczego obszarów nieleśnych, zalesianie śródleśnych enklaw i nieużytków porolnych oraz zanieczyszczenie i eutrofizacja wód. Istotnym zagrożeniem dla gatunków związanych z wodami jest rozwój populacji norki amerykańskiej oraz możliwość wzrostu populacji szopa pracza i wynikająca z tego śmiertelność ptaków dorosłych w okresie lęgowym, jak i same straty lęgów.
Przedmioty ochrony	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków: — Aegolius funereus, — Alcedo atthis, — Anser anser, — Anthus campestris, — Aquila pomarina, — Ardea cinerea, — Bonasa bonasia, — Botaurus stellaris, — Bubo bubo, — Bucephala clangula, — Caprimulgus europaeus, — Chlidonias Niger, — Ciconia ciconia, — Ciconia nigra, — Circus aeruginosus, — Circus pygargus, — Columba oenas, — Crex crex, — Cygnus columbianus bewickii, — Cygnus cygnus, — Cygnus olor, — Cygnus olor, — Dendrocopos medius, — Dryocopus martius, — Ficedula parva, — Glaucidium passerinum, — Grus grus, — Haliaeetus albicilla, — Ixobrychus minutus, — Lanius collurio, — Mergus merganser, — Milvus migrans, — Milvus milvus, — Motacilla cinerea,

<table>
<tr><td></td><td>— Pandion haliaetus,
— Pernis apivorus,
— Phalacrocorax carbo sinensis,
— Pluvialis apricaria,
— Podiceps cristatus,
— Porzana parva,
— Porzana porzana,
— Scolopax rusticola,
— Tringa ochropus</td></tr>
<tr><td colspan="2">OBSZAR NATURA 2000 UROCZYSKA PUSZCZY DRAWSKIEJ</td></tr>
<tr><td>Kod obszaru</td><td>PLH320046</td></tr>
<tr><td>Data wyznaczenia</td><td>2009-02-13</td></tr>
<tr><td>Rodzaj ochrony</td><td>Dyrektywa siedliskowa</td></tr>
<tr><td>Powierzchnia</td><td>74768,3600 ha</td></tr>
<tr><td>Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń</td><td>Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Cele działań ochronnych.
<table>
<tr><th>Lp.</th><th>Przedmiot ochrony</th><th>Parametr/wskaźnik stanu ochrony[1)]</th><th>Cel działań ochronnych[2)]</th></tr>
<tr><td rowspan="10">1.</td><td rowspan="10">3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (Charetea)</td><td>Powierzchnia siedliska</td><td>Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 1365 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.</td></tr>
<tr><td>Struktura roślinności ramienicowej</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV). W strukturze roślinności dominują łąki ramienicowe.</td></tr>
<tr><td>Gatunki charakterystyczne</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – występowanie ≥ 4 gatunków charakterystycznych dla siedliska np.: ramienica omszona Chara tomentosa, ramienica zwyczajna Chara rudis, ramienica delikatna Chara virgata, ramienica szorstkaChara aspera, ramienica grzywiasta Chara filiformis, ramienica przeciwstawna Chara contraria, krynicznik giętki Nitella opaca (Nitella opaca/N. flexilis), Nitellopsis obtusa.</td></tr>
<tr><td>Gatunki wskazujące na degenerację siedliska w tym obce gatunki inwazyjne</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – Brak gatunków wykazujących ekspansję oraz obcych.</td></tr>
<tr><td>Maksymalna głębokość występowania łąk ramienicowych</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – ramienice występują na głębokości > 5m (w jeziorach płytkich ramienice dominują w strukturze roślinności). Utrzymanie oceny FV w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska.</td></tr>
<tr><td>Zasięg strefy świetlnej w jeziorze</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – zasięg strefy świetlnej > 15 m (w jeziorach płytkowodnych sięga dna zbiorników). Utrzymanie oceny FV w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska.</td></tr>
<tr><td>Odczyn wody</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – odczyn pH (6,5-9) bez istotnych zmian. Utrzymanie oceny FV w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska.</td></tr>
<tr><td>Konduktywność (przewodnictwo)</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny właściwym (FV) – przewodnictwo (200-600 µS/cm) bez istotnych zmian. Utrzymanie oceny FV w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska.</td></tr>
<tr><td>Plankton</td><td>Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – dominacja zielenic lub innych grup z wyjątkiem sinic. Utrzymanie oceny FV w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska.</td></tr>
<tr><td>Ogólny cel działań ochronnych</td><td>Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze.</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>3150 Starorzecza i</td><td>Powierzchnia siedliska</td><td>Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 2360 ha) z</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

	naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion, Potamion*		uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Charakterystyczna kombinacja zbiorowisk	Utrzymanie wskaźnika z poziomie niezadowalającym (U1) – brak nymfeidów lub elodeidów, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego *Ceratophyllum demesum* więcej niż 25%. Pleustofity obecne lub nie (jeśli obecne to: w jeziorach powyżej 25 %, a w starorzeczach: powyżej 50 %).
		Gatunki wskazujące na degenerację siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak gatunków obcych i inwazyjnych (z dopuszczeniem moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*)
		Barwa wody	Utrzymanie wskaźnika z poziomie niezadowalającym (U1) – wyraźnie zielone zabarwienie wody.
		Konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) przewodnictwo (200-600 µS/cm) bez istotnych zmian.
		Przezroczystość wody	Utrzymanie wskaźnika co najmniej na poziomie niezadowalającym (U1) – 1,0 m-2,5 m (dla zbiorników głębokich). W przypadku jezior bardzo płytkich widzialność krążka Secchiego nie sięgająca dna ale > 1 m).
		Odczyn wody	Utrzymanie wskaźnika co najmniej na poziomie niezadowalającym (U1)– pH 8,0-9,0.
		Ogólny cel działań ochronnych	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie niezadowalającym (U1) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze.
3.	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 74 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – liczba gatunków i zajęta przez nie powierzchnia bez zmian lub większa w porównaniu do badań poprzednich. Obecność m.in. grzybieni białych *Nymphaea alba*, grążela żółtego *Nuphar lutea*, pływacza drobnego *Urticularia minor*, pływacza pośredniego *Urticularia intermedia*, skorpionowca brunatnawego *Scorpidium scorpioides*, wywłócznika kłosowatego *Myriophyllum spicatum*, krynicznika giętkiego *Nitella flexilis*. Możliwy również całkowity brak roślin, jeżeli jest to stan naturalny, a roślinność nie zanikła z powodu negatywnych zmian w środowisku wodnym.
		Gatunki ekspansywne rodzime	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków ekspansywnych.
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków obcych inwazyjnych z dopuszczeniem obecności moczarki kanadyjskiej *Elodea canasensis*.
		Barwa wody	Utrzymanie wskaźnika co najmniej na poziomie właściwym (FV) – < 50 mg Pt/dm^3 (lub barwa wody brązowa, klarowna lub o niewielkiej mętności).
		Odczyn wody	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – bez istotnych zmian w porównaniu z poprzednimi badaniami (pH 3-7). W jeziorach makrofitowych dopuszczalny nieznaczny wzrost.
		Konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – bez istotnych zmian w porównaniu z poprzednimi badaniami (poniżej 100 µS/cm). W jeziorach makrofitowych dopuszczalny nieznaczny wzrost.
		Melioracje	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak sieci rowów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej, bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana" na skutek podjętych działań ochronnych.
		Wskaźnik hydrochemiczny HDI (Hydrochemical Dystrophy Index)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – utrzymanie poziomu > 50.
		Przeźroczystość wody	Utrzymanie wskaźnika co najmniej na poziomie niezadowalającym (U1) – przeźroczystość 0,5-1,5 m.
		TDS (Total dissolved solid) – całkowita zawartość substancji rozpuszczonych w wodzie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – utrzymanie poziomu poniżej 60 mg dm^3.
		Ogólny cel działań ochronnych	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony siedliska (FV) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze.
4.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 170 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Gatunki charakterystyczne – włosieniczniki	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – obecność włosieniczników. m.in. włosienicznika rzecznego *Batrachium fluitans*, włosienicznika skąpopręcikowego *Batrachium trichophyllum*. Możliwy ich brak, jeżeli jest to stan naturalny – rzeka typu o „liściach wstęgowatych" z bogatą florą roślin naczyniowych i mszaków.
		Gatunki charakterystyczne – inne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – obecność co najmniej dwóch gatunków charakterystycznych, m.in. zdrojka pospolitego *Fontinalis antipyretica*, rzęśli długoszyjkowej *Callitriche cophocarpa*, potocznika wąskolistnego *Berula erecta*.
		Materiał dna koryta	Utrzymanie właściwej oceny wskaźnika (FV) – co najmniej 20% gruboziarnistego materiału dna (kamienie, kamyki/żwir, narzut kamienny) oraz maksymalnie 20% mułu w obrębie co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze.
		Ocena stanu ekologicznego	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – co najmniej dobry stan ekologiczny (I lub II klasa).
		Pokrycie transektu przez moczarkę kanadyjską	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – pokrycie równe 0-2 (skala MMOR).
		Przepływy	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – powyżej 40% szybkich typów przepływu (kipiel, rwący, wartki).
		Spiętrzenie wód rzeki	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak.
		Wskaźnik naturalności siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – wartość wskaźnika HQA większa lub równa 50.
		Wskaźnik przekształcenia siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – wartość wskaźnika mniejsza lub równa 20.
		Naturalne elementy morfologiczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – obecność co najmniej 3 naturalnych elementów morfologicznych (np. bystrza, plosa, erodujące i stabilne podcięcie brzegów, odsypy meandrowe pokryte roślinnością i bez roślin, odsypy brzegowe i śródkorytowe, zastoiska boczne, odsłonięte i porośnięte glazy).
		Gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – dopuszczona obecność 1-2 obcych gatunków inwazyjnych, z których żaden nie jest liczny (poniżej 33%).
		Scieki	Utrzymanie wskaźnika przynajmniej na poziomie niezadowalającym (U1) – obecność

				nielicznych zrzutów zanieczyszczeń o niewielkim lub umiarkowanym wpływie na jakość wody.
			Zacienienie rzeki	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – maksymalnie 50% stopień zacienienia rzek.
			Ogólny cel działań ochronnych	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony siedliska (FV) w obrębie co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze.
	5.	6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 25 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
			Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – występują co najmniej 2-5 gatunków roślin naczyniowych.
			Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Poprawa wskaźnika z poziomu oceny U2 na ocenę U1 – pokrycie drzew i krzewów waha się od 10 do 25% powierzchni (krzewy nie tworzą zwartych zarośli) i występują w rozproszeniu.
			Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – obecny jeden lub dwa gatunki, występujące w rozproszeniu.
			Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – gatunki inwazyjne występują pojedynczo i nie zajmują więcej niż 5% powierzchni (do 2 gatunków).
			Struktura przestrzenna płatów muraw	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – płaty muraw ze związku *Koelerion glaucae* tworzą większościową mozaikę ze zbiorowiskami łąkowymi *Arrhenatherion elatioris*.
			Zachowanie strefy ekotonowej	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – najczęściej granica murawa-las nie sąsiadująca z płatami zbiorowisk okrajkowych.
			Ogólny cel ochrony	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego z poziomu złego (U2) na poziom niezadowalający (U1).
	6.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 11 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
			Struktura przestrzenna płatów siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – średni stopień fragmentacji (płaty po kilkanaście arów).
			Gatunki typowe	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – średnioliczne gatunki charakterystyczne (3-5) i obecne gatunki wyróżniające są związku *Molinion*. Utrzymanie występowania lokalnie wskaźnikowych gatunków, np.: czarcikęsa łąkowego *Succisa pratensis*, nasięźrzała pospolitego *Ophioglosum vulgatum*, omana łąkowego *Inula britannica*, kukułek *Dactylorhiza sp.*
			Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – obecne gatunki dominujące, dominują gatunki łąkowe (pokrycie powyżej 50%).
			Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków inwazyjnych.
			Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – gatunki ekspansywne o pokryciu do 30%.
			Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Poprawa wskaźnika z poziomu złego (U2) na poziom niezadowalający (U1) – łączne pokrycie w transekcie 5-20%.
			Wojłok (martwa materia organiczna)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – średnia grubość 2-5 cm
				warstwy nierozłożonej materii organicznej odkładającej się ponad poziomem próchnicznym.
			Ogólny cel ochrony	Poprawa stanu ochrony siedliska z poziomu złego (U2) na poziom niezadowalający (U1).
	7.	6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 2 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
			Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – występują 2 lub 3 gatunki charakterystyczne.
			Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – gatunki ekspansywne nie występują lub występują na powierzchni mniejszej niż 10%.
			Bogactwo gatunkowe	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – występowanie 10-20 gatunków w zdjęciu fitosocjologicznym.
			Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków inwazyjnych.
			Naturalność koryta rzecznego (brak regulacji)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak regulacji cieków, utrzymanie naturalnego charakteru cieków.
			Naturalny kompleks siedlisk	Utrzymanie wskaźnika co najmniej na poziomie niezadowalającym (U1) – w otoczeniu płatów siedliska znajdują się zbiorowiska półnaturalne lub naturalne (typowe w zonacji użytkowanych ekstensywnie dolin rzecznych.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego stanu ochrony (U1) siedliska przyrodniczego lub jego poprawa.
	8.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego co najmniej 475 ha.
			Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie przynajmniej niezadowalającym (U1) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Średnioliczne gatunki charakterystyczne/diagnostyczne (≥3) dla związku *Arrhenatherion* (dla zb. *Poa pratensis-Festuca rubra* ≥2) oraz niższych syntaksonów (U1). Do grupy gatunków charakterystycznych zaliczono m.in.: rajgrasa wyniosłego *Arrhenatherum elatius*, szczawia rozpierzchłego *Rumex thyrsiflorus*, pępawę dwuletnią *Crepis biennis*, dzwonka rozpierzchłego *Campanula patula*, przytulię pospolitą *Galium mollugo*, przytulię białą *Galium album*, świerzbnicę polną *Knautia arvensis*, kozibroda łąkowego *Tragopogon pratensis*, kozibroda wschodniego *Tragopogon orientalis*, bodziszka łąkowego *Geranium pratense*, pasternaka zwyczajnego *Pastinaca sativa*, kostrzewę czerwoną *Festuca rubra*, wiechlinę łąkową *Poa pratensis*.
			Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie przynajmniej niezadowalającym (U1) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Dominują gatunki łąkowe, dopuszczalna dominacja jednego gatunku właściwego dla siedliska > 50% (od 4 w skali B-B) pokrycia (U1).
			Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Brak lub pojedyncze osobniki gatunków o niskim stopniu inwazyjności (FV).
			Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie przynajmniej niezadowalającym (U1) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Łączne pokrycie gatunków ekspansywnych < 50% – U1 (np. śmiałek darniowy

			Deschampsia caespitosa, kłosówka wełnista *Holcus lanatus*, trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos*, mietlica pospolita *Agrostis capillaris*).
		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie oceny na poziomie właściwym (FV) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Pokrycie krzewów i podrosty drzew < 5%.
		Wojłok	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Grubość wojłoku < 2 cm.
		Struktura przestrzenna płatów siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – średni stopień fragmentacji, płaty w dość dużym rozproszeniu.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego stanu ochrony (U1).
9.	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 27 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – typowa kombinacja gatunkowa torfowiska wysokiego, tj. co najmniej 3 gatunki torfowców (np. torfowiec magelański *Sphagnum magellanicum*, torfowiec czerwony *Sphagnum rubellum*, torfowiec brunatny *Sphagnum fuscum* i 2 gatunki roślin naczyniowych, np. rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, żurawina błotna *Vaccinium oxycoccus*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*).
		Pokrycie i struktura gatunkowa torfowców	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – pokrycie torfowców ponad 50 % z przewagą torfowców o brunatnej i czerwonej barwie oraz torfowców pośrednich.
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie oceny wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze. –Brak gatunków inwazyjnych.
		Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków ekspansywnych.
		Odpowiednie uwodnienie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – odpowiednie uwodnienie, tj. poziom wody równo lub poniżej 10 cm w stosunku do powierzchni torfowiska.
		Struktura powierzchni torfowiska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – dobrze wykształcone mszary kępkowo-dolinkowe.
		Pozyskanie torfu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak pozyskania torfu obecnie.
		Melioracje odwadniające	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych odwadniających torfowiska.
		Obecność krzewów i drzew	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – pokrycie warstwy drzew (sosna) 10-30 % oraz krzewów 30-50%. Pomimo niezadowalającej wartości wskaźnika udział drzew i krzewów jest typowy dla naturalnych torfowisk w obszarze, jest stabilny i nie jest zagrożeniem siedliska.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie niezadowalającym (U1). Utrzymanie co najmniej 25% płatów siedliska w stanie właściwym (FV), z uwzględnieniem naturalnych procesów.
10.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 335 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – 80-100 %.
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – na dobrze wykształconych płatach siedliska obecność co najmniej 6 gatunków charakterystycznych (dla klasy *Oxycocco-Sphagnetea* oraz klasy *Scheuzerio-Caricetea* w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze.
		Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze – dominują gatunki charakterystyczne dla siedliska.
		Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze – pokrycie mchów ponad 50%, głównie mchów torfowców.
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze – brak gatunków inwazyjnych.
		Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak lub pojedyncze.
		Obecność krzewów i podrostu drzew	Poprawa wskaźnika z poziomu zlego (U2) na poziom niezadowalający (U1) – udział krzewów i podrostu drzew mniejszy niż 15%.
		Stopień uwodnienia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze – poziom wody równo lub do 10 cm poniżej powierzchni torfowiska (z uwzględnieniem naturalnych procesów).
		Pozyskanie torfu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak pozyskania torfu obecnie.
		Melioracje odwadniające	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak sieci kanałów i rowów oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana" na skutek podjętych działań ochronnych oraz działań zaplanowanych w pzo.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze z uwzględnieniem naturalnych procesów.
11.	7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 7 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – dominacja kłoci wiechowatej *Cladium mariscus* (min. 50 %).
		Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – dominacja gatunków siedliskotwórczych.
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze – brak gatunków inwazyjnych.
		Rodzime gatunki ekspansywne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze – udział do 5 % trzęślicy modrej *Molinia caeruela*, do 20 % trzciny pospolitej *Phragmites australis*.
		Gatunki synantropijne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak.
		Zwarcie szuwarów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – co najmniej 40 % kłoci wiechowatej *Cladium mariscus* oraz co najmniej 30 % pozostałych gatunków siedliskotwórczych.

			Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Poprawa wskaźnika z poziomu niezadowalającego (U1) na poziom właściwy (FV) – obecność pojedynczych krzewów.
			Stopień uwodnienia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – woda równo z powierzchnią gruntu, nieznacznie poniżej lub powyżej powierzchni torfowiska.
			Mechaniczne zniszczenie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak zniszczeń lub do 5 % powierzchni.
			Ogólny cel ochrony	Przywrócenie właściwego stanu ochrony (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze z uwzględnieniem naturalnych procesów.
	12.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 170 ha) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
			Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze – występowanie powyżej ośmiu gatunków charakterystycznych (np. turzyca obła *Carex diandra*, turzyca prosowata *Carex panicea*, turzyca tunikowa *Carex appropinquata*, sit alpejski *Juncus alpinus*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, turzyca łuszczykowata *Carex lepidocarpa*, kozlek dwupienny *Valeriana dioica*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris*).
			Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – udział gatunków charakterystycznych dola siedliska i innych (np. łąkowych, szuwarowych) mniej wiecej równy.
			Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – pokrycie mchów ponad 50%, (dominacja mchów brunatnych oraz gatunków torfowców właściwych dla siedliska).
			Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków inwazyjnych.
			Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – gatunki ekspansywne zajmują do 5% powierzchni płatów siedliska (obecnie spotyka się trzęślicę modrą *Molinia caeruela*, trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos*, trzcinnika lancetowatego *Calamagrostis canescens*, pałkę waskolistną *Typha angustifolia*, turzycę prosowatą *Carex paniculata*).
			Zakres pH	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – powyżej 7.
			Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Poprawa wskaźnika z poziomu niezdowalającego (U1) na poziom właściwy (FV) – brak lub pojedyncze.
			Stopień uwodnienia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze (z uwzględnieniem procesów naturalnych) – poziom wody do 2 cm, powyżej, równo lub do 10 cm poniżej powierzchni torfowiska.
			Pozyskanie torfu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak pozyskania torfu obecnie.
			Melioracje odwadniające	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak kanałów i rowów oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana" na skutek podjętych działań ochronnych oraz działań zaplanowanych w pzo.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa z uwzględnieniem procesów naturalnych.
	13.	9110 Kwaśne buczyny	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego (min. 1490 ha).
		(*Luzulo-Fagetum*)	**Charakterystyczna kombinacja florystyczna**	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – kombinacja florystyczna typowa dla siedliska, także z runem „nudum", charakterystycznym dla regionu. Do gatunków charakterystycznych i wyróżniających należą: kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, konwalijka dwulistna *Maiantemum bifolium*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, nareczmica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, widłozab miotlowy *Dicranum scoparium*. Akceptowane są stany niemal całkowitego braku runa. Utrzymanie stanu FV w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze.
			Skład drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – w części płatów drzewostanie dominuje buk *Fagus zylvatica* (70-80 %) lub współdominuje z sztucznie wprowadzoną sosną *Pinus silvestris* (20-30 %).
			Obce gatunki inwazyjne w podszycie i runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków obcych o charakterze inwazyjnym.
			Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków ekspansywnych lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych w runie (dopuszczalny udział do 5 % gatunków ekspansywnych np.: trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos*, jeżyna *Rubus* sp.)
			Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalajacym (U1) – struktura drzewostanu uproszczona, zazwyczaj jednowarstwowa.
			Wiek drzewostanu (udział starodrzewu)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym FV – >10% udziału drzew starszych niż 100 lat
			Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – obecne odnowienie naturalne, jednak niewielkie.
			Gatunki obce w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak gatunków geograficznie obcych w drzewostanie na większości stanowisk siedliska.
			Martwe drewno (łączne zasoby)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – 10-20 m^3/ha na co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze.
			Martwe drewno wielkowymiarowe	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – 3-5 szt./ha w obrębie na co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze.
			Inne zniekształcenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak zniekształceń na co najmniej 90% powierzchni siedliska w obszarze.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa
	14.	9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 2335 ha siedliska.
			Charakterystyczna kombinacja florystyczna	Typowa kombinacja florystyczna z uwzględnieniem specyfiki regionalnej na obecnym poziomie właściwym (FV). Do gatunków charakterystycznych i wyróżniających zaliczono np.: kostrzewę leśną *Festuca altissima*, marzankę wonną *Galium odoratum*, prosownicę rozpierzchłą *Millium effusum*, nareczniczę samczą *Dryopteris filix-mas*, gajowca żółtego *Galeobdolon luteum*, , zawilca gajowego *Anemone nemorosa*, fiołka leśnego *Viola reichenbachiana*, kokoryczkę wielkokwiatową *Polygonatum multiflorum*, wiechlinę gajową *Poa nemoralis*, żywca

			cebulkowego *Dentaria bulbifera*, perłówkę jednokwiatową *Melica uniflora*. Drzewostan buduje buk, z ew. domieszką (do 30%) dębu bezszypułkowego, sosny zwyczajnej, brzozy brodawkowatej, jawora, klona zwyczajnego, grabu. Warstwa krzewów na ogół skąpa z występującym bzem czarnym. Podrosty zdominowane przez buka. Utrzymanie ocen: FV wskaźnika w obrębie co najmniej 50% i U1 (kombinacja nieznacznie zniekształcona lub zubożona) w obrębie co najmniej 30% powierzchni siedliska w obszarze.
		Skład drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze. Gatunki obce ekologicznie buczynom stanowią <1% (np. świerk, sosna, modrzew) udziału w drzewostanie (FV).
		Obce gatunki inwazyjne w podszycie i runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym oceny FV – brak obcych gatunków inwazyjnych w podszycie i runie. Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 70% powierzchni siedliska w obszarze. Na pozostałej powierzchni najwyżej sporadyczny udział obcych gatunków inwazyjnych: niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*, czeremchy amerykańskiej *Padus serotina* w podszycie i runie (U1).
		Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie na obecnym właściwym poziomie wskaźnika (FV) w obrębie co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze. Brak gatunków ekspansywnych gatunków rodzimych w runie lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych (np. jeżyna Bellardiego *Rubus pedemontanus*, malina właściwa *Rubus idaeus*).
		Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie obecnej oceny właściwej (FV) w obrębie co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze. Struktura zróżnicowana, drzewostan różnowiekowy z łukami (FV).
		Wiek drzewostanu (udział starodrzewu)	Utrzymanie obecnej oceny właściwej (FV) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze, tj. utrzymanie poziomu >10% udziału drzew starszych niż 100 lat.
		Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie obecnej oceny właściwej (FV) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze, tj. obecne naturalne odnowienie buka wahające się od 5 do 25%, wypełniające dogodne do odnowienia miejsca, w szczególności naturalne luki i prześwietlenia.
		Gatunki obce w drzewostanie	Utrzymanie obecnej oceny właściwej (FV) w obrębie co najmniej 50% powierzchni siedliska w obszarze, tj. utrzymanie poziomu <5% (gatunki obce w drzewostanie występują miejscami lub pojedynczo i nie odnawiają się)
		Martwe drewno (łączne zasoby)	Utrzymanie obecnej oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze, tj. utrzymanie martwego drewna na poziomie 10-20 m^3/ha.
		Martwe drewno wielkowymiarowe	Poprawa obecnej oceny złej (U2) na ocenę niezadowalającą (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze, tj. do poziomu 3-5 szt./ha.
		Inne zniekształcenia	Utrzymanie obecnej oceny właściwej (FV), tj. brak zniekształceń, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie niezadowalającym
			(U1).
15.	9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 830 ha siedliska.
		Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa	Utrzymanie oceny niezadowającej (U1) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Kombinacja florystyczna zubożona oraz nieznacznie zniekształcona w stosunku do typowej dla siedliska w regionie (U1). Do gatunków charakterystycznych i wyróżniających zaliczono m.in.: gajowca żółtego *Galeobdolon luteum*, przytulię wonną *Galium odoratum*, gwiazdnicę wielkokwiatową *Stellaria holostea*, prosownicę rozpierzchłą *Millium effusum*, fiołka leśnego *Viola reichenbachiana*, nareczniczę samczą *Dryopteris filix-mas*, zawilce *Anemone sp.*, przylaszczkę pospolitą *Hepatica nobilis*, wiechlinę gajową *Poa nemoralis*, kokoryczkę wielkokwiatową *Polygonatum multiflorum*, turzycę leśną *Carex sylvatica*, czyśca leśnego *Stachys sylvatica*, dzwonka pokrzywolistnego *Campanula trachelium*, trędownika bulwiastego *Scrophularia nodosa*, turzycę palczastą *Carex digitata*.
		Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. W każdej warstwie zbiorowiska dominują gatunki właściwe dla siedliska przy czym zaburzone są relacje ilościowe (U1). Drzewostan grądów w obszarze budują występujące w różnych proporcjach: buk, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, grab pospolity, klon pospolity, klon jawor. W domieszce istotny udział ma ponadto brzoza, osika, sosna zwyczajna. W warstwie podszytu i podrostu dominują: leszczyna, głogi, trzmielina, buk, jawor, klon zwyczajny, grab pospolity. W runie współdominują gatunki typowo leśne.
		Udział w drzewostanie gatunków liściastych (bez wczesnosukcesyjnych)	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Udział gatunków liściastych typowych dla siedliska w regionie na poziomie 50-90 %.
		Udział grabu	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Udział grabu w drzewostanie na poziomie 1 – 10%.
		Udział gatunków „wczesnosukcesyjnych" w drzewostanie	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Udział gatunków wczesnosukcesyjnych tj. np. brzoza brodawkowata *Betula pendula*, na poziomie 10-30% lub ich brak.
		Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	Utrzymanie obecnej oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika tj. 10-50% udziału drzew obcych ekologicznie (sosna, modrzew, świerk).
		Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Utrzymanie obecnej oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika tj. 1-10% udziału (p.. czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*).
		Martwe drewno (łączne zasoby)	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Martwe drewno (łączne zasoby): 10 -20 m^3/ha (U1).

			Martwe drewno leżące lub stojące >3m długości i >50 cm grubości	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Martwe drewno wielkowymiarowe 3-5 szt./ha (U1).
			Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny niezadowalającej (U1), tj. <10% udziału drzew starszych niż 100 lat ale >50% udziału drzew starszych niż 50 lat.
			Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Pojedyncze, z udziałem gatunków typowych, w tym grabu.
			Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Struktura słabo zróżnicowana zazwyczaj jedno-dwu piętrowa.
			Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Obecne (np. niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, czeremcha amerykańska *Prunus serotina*), lecz nieliczne i nieekspansywne.
			Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze – rodzime gatunki ekspansywne występują co najwyżej pojedynczo
			Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak zniszczeń.
			Inne zniekształcenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak zniekształceń na > 90% powierzchni siedliska w obszarze.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa
	16.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 975 ha siedliska.
			Charakterystyczna kombinacja florystyczna	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Kombinacja florystyczna zubożona oraz nieznacznie zniekształcona w stosunku do typowej dla siedliska (U1). Do gatunków charakterystycznych i wyróżniających (w tym lokalnie) zaliczono m.in.: klona polnego *Acer campestre*, szaklaka pospolitego *Rhamnus catharticus*, gruszę polną *Pyrus pyraster*, jarząba brekinię *Sorbus torminalis*, głoga jednoszyjnkowego *Crataegus laevigata*, wiąza górskiego *Ulmus glabra*, derenia świdwę *Cornus sanguineus*, gajowca żółtego *Galeobdolon luteum*, przytulię wonną *Galium odoratum*, przytulię leśną *Galium sylvaticum*, kłosownicę leśną *Brachypodium sylvaticum*, prosownicę rozpierzchłą *Millium effusum*, fiołka leśnego *Viola reichenbachiana*, narecznicę samczą *Dryopteris filix-mas*, zawilce *Anemone sp.*, przylaszczkę pospolitą *Hepatica nobilis*, wiechlinę gajową *Poa nemoralis*, kokoryczkę wielkokwiatową *Polygonatum multiflorum*, turzycę leśną *Carex sylvatica*, czyśca leśnego *Stachys sylvatica*, dzwonka pokrzywolistnego *Campanula trachelium*, trędownika bulwiastego *Scrophularia nodosa*, zerwę kłosową *Phyteuma spicatum*, turzycę palczastą *Carex digitata*, kupkówkę Aschersona *Dactylis polygama*, jaskra różnolistnego *Ranunculus*
				auricomus, świerząbka gajowego *Chaerophyllum temulum*, czerńca gronkowego *Actaea spicata*, kłosownice pierzastą *Brachypodium pinnatum*, pierwiosnka lekarskiego *Primula veris*, fiołka przedziwnego *Viola mirabilis*, miodunkę plamistą *Pulmonaria officinalis*, dzwonika brzoskwiniolistnego *Campanula persicifolia*, rutewkę mniejszą *Thalictrum minus*.
			Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie oceny U1 wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Obecne (np. niecierek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, czeremcha amerykańska *Prunus serotina*), lecz nieliczne i nieekspansywne.
			Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Udział podwyższony lecz nie bardzo ekspansywne, do 5% pokrycia (głównie gatunki zielne nitrofilne oraz jeżyny) .
			Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – uproszczona struktura, 1-2 warstwowa.
			Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Dominują drzewostany w wieku ok lub > 100 lat.
			Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika na co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Pojedyncze, z udziałem gatunków typowych, w tym grabu.
			Gatunki obce w drzewostanie	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika. Gatunki obce <10%, nie odnawiające się.
			Martwe drewno (łączne zasoby)	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Martwe drewno (łączne zasoby): 10 -20 m^3/ha (U1).
			Martwe drewno wielkowymiarowe	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Martwe drewno wielkowymiarowe 3-5 szt./ha (U1).
			Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny właściwej (FV) – brak zniekształceń.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa
	17.	9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 4185 ha siedliska.
			Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny właściwej (FV) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze – kombinacja florystyczna typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego w regionie. Występowanie typowego spektrum gatunków charakterystycznych/wskaźnikowych runa dla każdego z podtypów siedliska (oraz wariantów troficzno-wilgotnościowych), m.in.: trzęślica modra *Molinia caerulea*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, kłosówka wełnista *Luzula pilosa*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, groszek skrzydlasty *Lathyrus montanus*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, śmialek pogięty

				Deschampsia flexuosa, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, jastrzębiec sabaudzki *Hieracium sabaudum*, jastrzębiec leśny *Hieracium murorum*, jastrzębiec gładki *Hieracium laevigatum*, jastrzębiec Lachenala *Hieracium lachanalii*, rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, brodawkowiec czysty *Pseudoscleropodium purum*, złotowłos strojny *Polytrichastrum formosum*, widłozab *Dicranum sp.*
			Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy	Utrzymanie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. We wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym zaburzone są relacje ilościowe.
			Udział dębu w drzewostanie	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Udział rodzimych dębów w drzewostanie > 70 %.
			Udział sosny w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – udział sosny 10-40%.
			Ekspansywne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny właściwej (FV) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze – brak.
			Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – udział podwyższony, lecz nie bardzo ekspansywne.
			Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 10-50% powierzchni.
			Wiek drzewostanu (udział starodrzewu)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze – >10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat.
			Naturalne odnowienie dębu	Osiągnięcie oceny niezadowalającej (U1) wskaźnika. Występują pojedyncze odnowienia.
			Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze – udział <1% i nie odnawiające się.
			Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	Osiągnięcie oceny właściwej (FV) wskaźnika w obrębie co najmniej 75% powierzchni siedliska w obszarze. Udział gatunków obcych ekologicznie <10%.
			Martwe drewno (łączne zasoby)	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Martwe drewno (łączne zasoby): 10 -20 m^3/ha (U1).
			Martwe drewno leżące lub stojące wielkowymiarowe	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) w obrębie co najmniej 25% powierzchni siedliska w obszarze. Martwe drewno wielkowymiarowe 3-5 szt./ha (U1).
			Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak zniszczeń.
			Inne zniekształcenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) – brak zniekształceń.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa
	18.	91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio*	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 415 ha siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne	Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika. Występowanie co najmniej 50% następujących gatunków charakterystycznych (roślin naczyniowych), w tym co najmniej 2 gatunków torfowców (dla poszczególnych podtypów), w obrębie przynajmniej 50% stanowisk siedliska: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, żórawina błotna *Oxycoccus palustris*, modrzewnica pospolita *Andromeda polifolia*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, bażyna czarna *Empetrum nigrum*, wrzosiec bagienny *Erica tertralix*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, torfowiec błotny *Sphagnum palustre*, torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, torfowiec ostrolistny *Sphagnum capillifolium*, torfowiec nastroszony *Sphagnum squarrosum*, torfowiec obły *Sphagnum teres*. Drzewostan w zależności od podtypu tworzą występujące w różnych proporcjach: sosna zwyczajna, brzoza omszona, olsza czarna.
			Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie przynajmniej 50% stanowisk siedliska. We wszystkich warstwach dominują gatunki, które dominują w naturalnym zbiorowisku roślinnym.
			Inwazyjne gatunki obce w runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie przynajmniej 90% stanowisk siedliska. Brak gatunków obcych w runie.
			Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie przynajmniej 25% stanowisk siedliska. Brak gatunków ekspansywnych.
			Uwodnienie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – siedlisko nieco przesuszone.
			Wiek drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – <20% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat.
			Gatunki obce geograficzne w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. Udział <1% i nie odnawiające się.
			Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym FV w obrębie co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. – Udział <10%.
			Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 25% stanowisk siedliska w obszarze – występuje obfite.
			Występowanie mchów torfowców	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie przynajmniej 50% stanowisk siedliska w obszarze (dotyczy borów i brzezin bagiennych). Występują o pokryciu > 50%.
			Występowanie charakterystycznych krzewinek	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie przynajmniej 50% stanowisk siedliska w obszarze (dotyczy borów i brzezin bagiennych). Występują z obfitością charakterystyczną dla lokalnej specyfiki.
			Pionowa struktura roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – antropogenicznie zmieniona, ale zróżnicowana.
			Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze – brak zniszczeń.
			Inne zniekształcenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 90% stanowisk siedliska w obszarze – brak zniszczeń.

			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa z uwzględnieniem naturalnych procesów.
	19.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 1445 ha siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów.
			Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym U1 – kombinacja florystyczna zubożona, lecz oparta na gatunkach typowych dla łęgu. Do głównych gatunków wskaźnikowych dla różnych postaci 91E0 w obszarze należy zaliczyć: olsza czarna *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, leszczyna pospolita *Corylus avellana*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, czartawa drobna *Circaea alpina*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, turzyca gładkokłosa *Carex remota*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, rzeżucha gorzka *Cardamine amara*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, *Athyrium filix-femina*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, płaskomerzyk falisty *Plagiomnium undulatum*, krótkosz strumieniowy *Brachythecium rivulare*.
			Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym(FV) w obrębie przynajmniej 50% stanowisk siedliska. We wszystkich warstwach dominują gatunki, które dominują w naturalnym zbiorowisku roślinnym.
			Gatunki obce geograficzne w drzewostanie	Utrzymanie wskaźniaka na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 90% stanowisk siedliska w obszarze . Płaty siedliska bez gatunków obcych geograficznie (<1%).
			Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wskaźnika co najmniej na poziomie niezadowalającym (U1) – gatunki obce obecne (głównie niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*) ale nie bardzo ekspansywne.
			Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) na co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. Występują gatunki niepożądane lecz nieliczne i nie wykazują tendencji do ekspansji, np. pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, śmiałek darniowy *Deschampsia caespitosa*.
			Martwe drewno (łączne zasoby)	Osiągnięcie właściwego poziomu (FV) wskaźnika na co najmniej 25% stanowisk siedliska w obszarze. Martwe drewno min 20m^3/ha.
			Martwe drewno wielkowymiarowe	Osiągnięcie oceny właściwej FV wskaźnika na co najmniej 25% stanowisk siedliska w obszarze. Minimum 5szt./ha.
			Naturalność koryta rzecznego (stosować tylko, jeżeli występowanie łęgu jest związane z ciekiem)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – widoczne ślady „miękkiej" regulacji cieków (głównie pogłębiania) w przeszłości wpływające na zaburzenie funkcjonowania łęgów.
			Reżim wodny (w tym rytm zalewów, jeśli występują)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym FV w obrębie co najmniej 50% stanowisk (częstość zalewów normalna), w ok. 50% płatów obniżona wskutek nadmiernego drenażu (pogłębienia) rzeki (U1).
			Wiek drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – <20% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat.
			Pionowa struktura roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie niezadowalającym (U1) – antropogenicznie zmieniona, ale zróżnicowana.
			Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 25% stanowisk siedliska w obszarze – występowanie obfite.
			Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze – brak zniszczeń.
			Inne zniekształcenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 90% stanowisk siedliska w obszarze – brak zniekształceń.
			Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie niezadowalającym (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
	20.	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska przyrodniczego min. 285 ha siedliska z uwzględnieniem naturalnych procesów.
			Charakterystyczna kombinacja florystyczna	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. Charakterystyczna kombinacja typowa dla siedliska w regionie. Występuje większość gatunków wskaźnikowych (FV). Drzewostan tworzy sosna pospolita. W podszycie oraz podroście poza sosną spotykany jest jałowiec pospolity. W warstwie zielnej o obniżonym pokryciu (optymalnie do 20%) występują: wrzos zwyczajny *Calluna vilgaris*, borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, śmiałek pogięty *deschampsia flexuosa*, kostrzewa owcza *Festuca ovina*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*. W warstwie mszystej (z typowymi gatunkami mchów borowych i psammofilnych, np. widłozęb miotlasty*Dicranum spurium*) kluczową rolę odgrywają porosty z rodzaju chrobotek *Cladonia* (m.in.: chrobotek leśny *C. arbuscula*, chrobotek reniferowy *C. rangiferina*, chrobotek wysmukły *C. gracilis*, chrobotek gwiazdkowaty *C. uncialis*, chrobotek widlasty *C. furcata*, chrobotek smukły *C. ciliata*, chrobotek najeżony *C. portentosa*).
			Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. Brak gatunków inwazyjnych.
			Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. Pokrycie gatunków niepożądanych nie przekracza 10%.
			Występowanie i stan populacji chrobotków	Utrzymanie oceny na poziomie co najmniej niezadowalającym (U1). Kondycja zdrowotna plech dobra do średniej.
			Ogólny stosunek pokrycia porostów i mchów do pokrycia roślin naczyniowych	Utrzymanie oceny na poziomie co najmniej niezadowalającym (U1). Pokrycie porostów wynosi od 40 do 60%.
			Wiek drzewostanu	Utrzymanie oceny na poziomie co najmniej niezadowalającym (U1). Drzewostan w wieku 50-90 lat.
			Obecność drewna martwego w dnie lasu	Osiągnięcie oceny niezadowalającej (U1) w obrębie co najmniej 75% stanowisk siedliska w obszarze. Niewielka ilość martwego drewna pochodzącego z naturalnego.
			Gatunki obce w drzewostanie	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 90% stanowisk siedliska w

			obszarze. Brak gatunków obcych.
		Naturalne odnowienie w drzewostanie	Utrzymanie oceny na poziomie co najmniej niezadowalającym (U1). Niemal całkowity brak naturalnego odnowienia lub odnowienia liczne.
		Obecność nasadzeń drzew	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 90% stanowisk siedliska w obszarze. Brak nasadzeń drzew.
		Przekształcenia związane z użytkowaniem	Utrzymanie oceny na poziomie co najmniej niezadowalającym (U1). Widoczne ale nie znaczące.
		Zniszczenia drzewostanów – wiatrołomy, gradacje owadów	Utrzymanie oceny właściwej (FV) wskaźnika na co najmniej 90% stanowisk siedliska w obszarze. Brak zniszczeń.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego z uwzględnieniem naturalnych procesów.
21.	6216 Sierpowiec błyszczący (*Hamatocaulis vernicosus*)	Stan populacji	Utrzymanie wskaźników stanu populacji na poziomie niezadowalającym (U1): – powierzchnia darni: osobniki skupione są na łącznej pow. min. 3 m² (U1); – typ rozmieszczenia: gatunek występuje w małych skupiskach, rozrzuconych na powierzchni siedliska (U1); – liczba darni: występują przynajmniej 2 darnie na jednym stanowisku (U1); – liczba (%) osobników generatywnych: Osobniki generatywne stanowią <10% populacji (U1); – stan zdrowotny: występują pojedyncze zniszczone osobniki.
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1): – powierzchnia potencjalnego siedliska: obecna duża powierzchnia potencjalnego siedliska – kilkunastokrotnie przewyższająca zajęte siedlisko (FV); – powierzchnia zajętego siedliska: mała powierzchnia zajętego siedliska (U1); – fragmentacja siedliska: mała fragmentacja siedliska (U1); – gatunki ekspansywne: brak gatunków ekspansywnych (FV); – gatunki obce, inwazyjne: brak obcych gatunków inwazyjnych (FV); – ocienienie przez drzewa i krzewy: <20% ocienienia przez drzewa i krzewy (U1); – wysokość runi: 15-30 cm wysokości runi (U1); – uwodnienie terenu (wilgotność podłoża): właściwe uwodnienie terenu (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska gatunku na co najmniej obecnym niezadowalającym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
22.	1831 Elisma wodna (*Luronium natans*)	Stan populacji	Utrzymanie wskaźników stanu populacji na obecnym poziomie (U2 stan zachowania zły): – liczebność: zachowanie liczebności populacji na poziomie przynajmniej kilkunastu osobników (U2) z uwzględnieniem naturalnych procesów; – zagęszczenie: utrzymanie zagęszczenia 3-6 osobników/m² (U2); – stan zdrowotny: brak osobników kwitnących (U2).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1): – powierzchnia potencjalnego siedliska: utrzymanie powierzchni ok. 3 ha potencjalnego siedliska (FV); – powierzchnia zajętego siedliska: utrzymanie powierzchni ok. 3m² zajętego siedliska (U2); – fragmentacja siedliska: utrzymanie niepofragmentowanego siedliska (FV); – głębokość maks. RH: utrzymanie dotychczasowej w miejscu występowania osobników gatunku (FV); – stopień zarośnięcia siedliska przez wysoką roślinność szuwarową i pływającą: utrzymanie niewielkiego udziału trzciny pospolitej *Phragmites australis* (U1); – gatunki typowe da siedliska 3110: brak innych gatunków roślin wodnych (U2); – odczyn wody powierzchniowy: utrzymanie pH w przedziale 5,0-6,0 (FV); – przewodnictwo elektrolityczne wody: utrzymanie przewodnictwa elektrolitycznego wody w przedziale 30-40 cm^{-1} (FV); – barwa wody: utrzymanie barwy wody w przedziale 40-60 mg Pt dm^{-3} (FV); – azot całk.: utrzymanie azotu całkowitego na poziomie 0,3-0,4 mgN/dm^3 (U1); – fosfor całk.: utrzymanie fosforu całkowitego w przedziale 0,2-0,3 mgP/dm^3 (U1); – widzialność: widzialność w przedziale 2-3 m (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony gatunku na obecnym poziomie (U2 stan zachowania zły) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
23.	1903 Lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*)	Stan populacji	Utrzymanie wskaźników stanu populacji na poziomie niezadowalającym (U1): – liczebność: zachowanie liczebności populacji na poziomie 100-120 osobników (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów; – struktura: obecność juwenilnych i rozmnażających się osobników (FV); – stan zdrowotny: brak uszkodzeń (FV).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie właściwym (FV): – powierzchnia potencjalnego siedliska: utrzymanie ok. 30 ha potencjalnego siedliska gatunku (FV); – powierzchnia zajętego siedliska: utrzymanie co najmniej 5 stałych i stabilnych stanowisk gatunku (FV); – fragmentacja siedliska: brak lub mała fragmentacja siedliska (FV); – stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiasta i krzewiastą (dla siedliska otwartych – także siewki i nalot): Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą <25% (FV); – wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne: brak lub obecność pojedynczych osobników wysokich bylin (FV); – wysokość runi: wysokość runi< 25cm (FV); – wojlok (martwa materia organiczna): grubość wojloku <5cm (FV); – miejsca do kiełkowania: >10% miejsca do kiełkowania (FV);

			– stopień uwodnienia: duże uwodnienie (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska gatunku na co najmniej obecnym niezadowalającym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
24.	1324 Nocek duży (*Myotis myotis*)	Stan populacji	Utrzymanie wskaźników stanu populacji na poziomie niezadowalającym (U1): – liczebność: utrzymanie liczebności na poziomie 500-1200 osobników (FV), zgodnie z naturalnymi fluktuacjami; – struktura wiekowa Liczebność młodych pokrytych futrem przed uzyskaniem zdolności lotu na poziomie powyżej 30% dorosłych osobników (U1).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1): – powierzchnia schronienia dostępna (dogodna) dla nietoperzy: utrzymanie trzech stanowisk (kolonii rozrodczych) w obszarze (FV); – zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy: dostęp ludzi do schronisk lęgowych nie zabezpieczony, jednak przy niewielkiej presji (U1). – dostępność wylotów dla nietoperzy: zapewnienie stałego dostępu do wylotów (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska gatunku na co najmniej obecnym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów. Uzupełnienie wiedzy o żerowiskach, rozmieszczeniu i zagrożeniach oraz ocena stanu ochrony gatunku w obszarze Natura 2000.
25.	1337 Bóbr europejski (*Castor fiber*)	Stan populacji	Utrzymanie wskaźników stanu populacji na poziomie właściwym (FV): – liczebność populacji: utrzymanie populacji przynajmniej na dotychczasowym poziomie min. 300 osobników; – udział pozytywnych stwierdzeń gatunku: utrzymanie >40% pozytywnych stwierdzeń gatunku (FV); – indeks populacyjny: utrzymanie >60 indeksu populacyjnego (FV); – zagęszczenie rodzin: utrzymanie zagęszczenia 10 rodzin/100 km² (FV).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie właściwym (FV): – baza pokarmowa: >0,80 (FV); – udział siedliska kluczowego dla gatunku: >0,65 (FV); – charakterystyka strefy brzegowej: >0,80 (FV); – stopień antropopresji: >0,75.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie we właściwym stanie ochrony gatunku (FV)
26.	1355 Wydra (*Lutra lutra*)	Stan populacji	Utrzymanie wskaźników stanu populacji na poziomie właściwym (FV): – liczebność populacji: utrzymanie populacji przynajmniej na dotychczasowym poziomie min. 80 osobników. – udział pozytywnych stwierdzeń gatunku: utrzymanie >60% pozytywnych stwierdzeń gatunku (FV). – indeks populacyjny: utrzymanie >15 indeksu populacyjnego (FV). – zagęszczenie populacji: utrzymanie zagęszczenia populacji ≥2/10 km (FV).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie właściwym (FV): – baza pokarmowa: Utrzymanie bazy pokarmowej na dotychczasowym poziomie 0,80 (FV); – udział siedliska kluczowego dla gatunku: >0,65 (FV); – charakterystyka strefy brzegowej: >0.85 (FV); – stopień antropopresji: >0,70 (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku (FV), w tym przeprowadzenie działań edukacyjnych przeciwdziałających negatywnemu odbiorowi społecznemu gatunku.
27.	1352 Wilk (*Canis lupus*)	Stan populacji	Utrzymanie stanu populacji gatunku na obecnym poziomie (U2 Stan zachowania zły): Liczebność populacji: utrzymanie populacji przynajmniej na dotychczasowym poziomie min. 5 osobników (U2) z uwzględnieniem naturalnych procesów. Zagęszczenie populacji: utrzymanie zagęszczenia populacji 0,8/100 km² (U2). Liczba watah: utrzymanie występowania co najmniej trzech watah i ich rozrodu oraz migracji i łączności z populacjami sąsiednimi (U2).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie właściwym (FV): – lesistość: utrzymanie wskaźnika na poziomie 86% (FV); – fragmentacja siedliska: utrzymanie wskaźnika na poziomie 0,25km/km² (FV); – dostępność bazy pokarmowej: utrzymanie wskaźnika na poziomie >100kg/km² (FV); – zagęszczenie dróg: utrzymanie wskaźnika na poziomie 0,1-0,2 km² (U1); – stopień izolacji siedlisk: utrzymanie wskaźnika na poziomie 1 (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony gatunku na obecnym poziomie (U2 stan zachowania zły) z uwzględnieniem naturalnych procesów. Przeprowadzenie działań edukacyjnych przeciwdziałających negatywnemu odbiorowi społecznemu gatunku.
28.	1166 Traszka	Stan populacji	Utrzymanie stanu populacji na poziomie właściwym (FV) poprzez utrzymanie gatunku w

	grzebieniasta (*Triturus cristatus*)		obszarze na 49 stanowiskach,z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – utrzymanie obecnej powierzchni zbiorników: 400-2000 m² (FV); – utrzymanie wskaźnika liczba lat, w których zbiorniki wysychają w 10 latach: 3-6 (U1); – utrzymanie wskaźnika jakość wody: średnia (U1); – utrzymanie obecnego zacienienia zbiorników: do 60% (FV); – utrzymanie obecnego wpływu ptaków wodnych: 0-2 ptaki/1000m² (FV); – utrzymanie wskaźnika wpływu ryb: możliwy (U1); – utrzymanie liczby zbiorników w odległości ≤500m; – utrzymanie średniej oceny jakości środowiska lądowego (U1); utrzymanie obecnego zarośnięcia lustra wody przez roślinność: 60-80% zarośnięte lustro wody (FV)..
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
29.	1188 Kumak nizinny (*Bombina bombina*)	Stan populacji	Utrzymanie stanu populacji na poziomie niezadowalającym (U1) poprzez utrzymanie gatunku w obszarze na 64 stanowiskach z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów: – udział szuwaru w powierzchni zbiorników: 10-25% (U1);udział wysokości roślinności szuwarowej: obecność szuwaru o wysokości 1m lub niższego (FV); – udział roślinności zanurzonej i pływającej: kępkowa i nieliczna lub liczna ale nie o pionowych pędach (U1); – łagodne nachylenie brzegów zbiorników (FV); – zacienienie zbiorników: <50% (FV); – występowanie płycizn w obrębie zbiorników wodnych (U1); – brak ryb na dotychczasowym poziomie (FV); – bariery wokół brzegu zbiornika na dotychczasowym poziomie: <5% (FV); – otoczenia zbiornika na dotychczasowym poziomie: obecna zabudowa wiejska lub brak zabudowy (U1); – droga asfaltowa na poziomie dotychczasowym: minimum 100 m, za wyjątkiem jednego stanowiska – Jez. Puste, położonego w odległości ok. 60 m (U1).
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
30.	1220 Żółw błotny (*Emys orbcularis*)	Stan populacji i siedliska	Utrzymanie potencjalnych stanowisk gatunku (populacja nieznana, wymaga kontynuacji poszukiwań).
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
31.	1096 Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*)	Stan populacji	Utrzymanie obecnego stanu populacji (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów:
			– EFI+: <2 (FV);jakość hydromorfologiczna: 1-2,5 (FV); – stan ekologiczny wody (klasa jakości wody): I-III (FV); – występowanie niezbędnych mikrosiedlisk: liczne (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony gatunku na co najmniej obecnym poziomie (U1) poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto, renaturyzację koryta Drawy, likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń oraz poprawę ciągłości ekologicznej w ciekach z uwzględnieniem wymagań gatunku. Uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000. Z przyczyn naturalnych nie należy oczekiwać zagęszczeń gatunku odpowiadających parametrom stanu właściwego (FV) na większości stanowisk, co jednak nie wyklucza właściwego stanu ochrony populacji.
32.	1106 Łosoś atlantycki (*Salmo salar*)	Stan populacji	Zachowanie gatunku w obszarze z uwzględnieniem naturalnych procesów. Poprawa stanu złego (U2) na stan niezadowalający (U1).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – EFI+: 1-2 (FV); – jakość hydromorfologiczna: 1-2,5 (FV).
		Ogólny cel ochrony	Poprawa stanu ochrony gatunku (z U2 na U1) poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto, renaturyzację koryta Drawy, likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń oraz poprawę ciągłości ekologicznej w ciekach z uwzględnieniem wymagań gatunku. Uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000. Wzmocnienie populacji gatunku poprzez zarybianie rzek w Drawieńskim Parku Narodowym. Nie ma możliwości oceny, jak dalece uda się w ciągu 10 lat zbliżyć do stanu właściwego (FV), który oznaczałby istnienie samodzielnie funkcjonującej, niepotrzebującej zarybień populacji.
33	1163 Głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*)	Stan populacji	Zachowanie gatunku w obszarze z uwzględnieniem naturalnych procesów. Utrzymanie stanu ochrony gatunku na obecnym poziomie U2 (stan zachowania zły).
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów: – EFI+: 1-2 (FV); – jakość hydromorfologiczna: 1-2,5 (FV); – stan ekologiczny wody: I-III (FV); – mozaika siedlisk: liczne występowanie trzech elementów struktury dna zapewniających kryjówki dla osobników dorosłych, potencjalne tarliska i miejsca odrostu narybku (FV); – zarybienia gatunkami gospodarczymi bezpośrednio zagrażającymi głowaczowi białopłetwemu.
		Ogólny cel ochrony	Poprawa stanu ochrony gatunku (z U2 na U1)poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto, renaturyzację koryta Drawy,

			likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń oraz poprawę ciągłości ekologicznej w ciekach z uwzględnieniem wymagań gatunku. Uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
34.	5339 Różanka (*Rhodeus amarus*)	Stan populacji	Utrzymanie obecnego właściwego stanu populacji (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów: – EFI+: 1-2 (FV); – jakość hydromorfologiczna: 1-2,5 (FV); – stopień porośnięcia linii brzegowej przez roślinność: >50% (FV); – względna liczebność małży skójkowatych: >0,1 (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku (FV) poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto. Uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
35.	1149 Koza (*Cobitis taenia*)	Stan populacji	Utrzymanie obecnego właściwego stanu populacji (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów: – EFI+: 1-2 (FV); – jakość hydromorfologiczna: 1-2,5 (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku (FV) poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto, renaturyzację koryta Drawy, likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń oraz poprawę ciągłości ekologicznej w ciekach z uwzględnieniem wymagań gatunku. Uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
36.	1145 Piskorz (*Misgurnus fossilis*)	Stan populacji	Zachowanie gatunku w obszarze z uwzględnieniem naturalnych procesów. Ocena XX.
		Stan siedliska	Utrzymanie wskaźników stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – EFI+: 1-2 (FV); – jakość hydromorfologiczna: 1-2,5 (FV).
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
37.	1014 Poczwarówka zwężona (*Vertigo angustior*)	Stan populacji	Utrzymanie gatunku w obszarze na 27 stanowiskach w obszarze (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – poprawę wskaźnika stopień zarośnięcia ze stanu niezadowalającego (U1) do stanu właściwego (FV); – utrzymanie obecnego stopnia wilgotności (U1); – utrzymanie jednorodnych płatów (FV).
		Ogólny cel ochrony	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku (FV)Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
38.	1016 Poczwarówka jajowata (*Vertigo moulinsiana*)	Stan populacji	Utrzymanie gatunku w obszarze na 20 stanowiskach w obszarze (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – brak zmian w składzie gatunkowym roślinności (FV); – poprawę wskaźnika stopień zarośnięcia ze stanu niezadowalającego (U1) do stanu właściwego (FV); – utrzymanie obecnego stopnia wilgotności (U1); – utrzymanie jednorodnych płatów (FV).
		Ogólny cel ochrony	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku (FV)1) poprzez eliminację ekspansywnej roślinności zielnej oraz niedopuszczenia do zarastania drzewami i krzewami siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
39.	1013 Poczwarówka Geyera (*Vertigo geyeri*)	Stan populacji	Zachowanie gatunku przynajmniej na jednym stanowisku w obszarze z uwzględnieniem naturalnych procesów. Ocena XX.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: poprawę wskaźnika stopień zarośnięcia ze stanu niezadowalającego (U1) do stanu właściwego (FV); utrzymanie obecnego stopnia wilgotności (U1); fragmentacja siedliska – jednorodne płaty (FV).
		Ogólny cel ochrony	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku (FV) poprzez eliminację ekspansywnej roślinności zielnej oraz niedopuszczenia do zarastania drzewami i krzewami siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
40.	1032 Skójka gruboskorupowa (*Unio crassus*)	Stan populacji	Utrzymanie gatunku w obszarze na 28 stanowiskach w obszarze (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – stan ekologiczny wód: bardzo dobry lub dobry (FV), zasiedlenie odcinka rzeki: 100-60% (FV), – obecność antropogenicznych zmian w budowie koryta: niewielkie zniekształcenia obejmujące nie więcej niż 50% odcinków cieków będących siedliskiem gatunku (U1), – obecność punktowych zanieczyszczeń: więcej niż 1 (U2), nie pogardzanie istniejącego planu, – utrzymanie wskaźnika optymalnego siedliska na poziomie oceny właściwej (FV), na który składają cię wskaźniki pomocnicze takie jak: naturalność koryta cieku, prędkość przepływu wody, profil dna, stopień porośnięcia brzegów, szerokość koryta, właściwości

			fizyko-chemiczne wody, zarastanie lustra wody przez roślinność, zasiedlenie cieku.
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie we właściwym (FV) stanie ochrony gatunku, poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto poprzez prowadzenie prac utrzymaniowych i konserwacyjnych w sposób umożliwiający utrzymanie charakteru cieków w stanie zbliżonym do naturalnego oraz zmniejszenie oddziaływania presji turystycznej. Utrzymanie populacji gatunku w rzece Drawie i Płocicznej przepływających przez Drawieński Park Narodowy. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000 poza Drawieńskim Parkiem Narodowym.
41.	1037 Trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*)	Stan populacji	Utrzymanie gatunku w obszarze na 25 stanowiskach (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – udział 80-100% siedliska potencjalnego (FV); – 80-100% udział siedlisko zasiedlonego na siedlisku potencjalnym (FV); – I-III klasa czystości wody (FV); – naturalne koryto rzeki (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie we właściwym (FV) stanie ochrony gatunku, poprzez zachowanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto poprzez prowadzenie prac utrzymaniowych i konserwacyjnych w sposób umożliwiający utrzymanie charakteru cieków w stanie zbliżonym do naturalnego. Utrzymanie populacji gatunku w rzece Drawie i Płocicznej przepływających przez Drawieński Park Narodowy. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000 poza Drawieńskim Parkiem Narodowym.
42.	1042 Zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*)	Stan populacji	Utrzymanie gatunku w obszarze na 51 stanowiskach w obszarze (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów.
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska w obecnym stanie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – występowanie ≥ 2 gatunków roślin towarzyszących wysokiej liczebności i zagęszczeniu zalotki większej (FV); – występowanie siedliska dogodnego dla gatunku na ≥75% długości (lub powierzchni) roślinności przybrzeżnej lub ≥50% całej powierzchni zbiornika (FV); – znikomy udział obszarów intensywnie użytkowanych, tj. ≤2%, oraz udział otoczenia naturalnego ≥25% (FV).
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
43.	1060 Czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*)	Stan populacji	Utrzymanie gatunku w obszarze na 42 stanowiskach (U2) z uwzględnieniem naturalnych procesów (nieznane są przyczyny spadku liczebności gatunku w porównaniu do poprzednich lat).
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów, poprzez: – utrzymanie łąk będących potencjalnym siedliskiem gatunku w obszarze (FV), – udział roślin żywicielskich i miododajnych przynajmniej na obecnym poziomie (U1), – poprawa wskaźnika stopień zarośnięcia przez drzewa i krzewy z oceny niezadowalającej (U1) do oceny właściwej (FV).
		Ogólny cel ochrony	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1) poprzez przywrócenie właściwej ekstensywnej gospodarki łąkarskiej na stanowiskach gatunku. Osiągniecie postawionych celów, w tym utrzymanie siedlisk, jest w pełni możliwe. Perspektywy ochrony gatunku są jednak niejasne – nieznane są przyczyny spadku liczebności gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
44.	1084 Pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*)	Stan populacji	Utrzymanie potencjalnych stanowisk gatunku (populacja nieznana, wymaga kontynuacji poszukiwań).
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu ochrony gatunku na co najmniej obecnym poziomie (U2), mimo że odbiega od optymalnego – nie jest realny do poprawienia w okresie obowiązywania tego planu zadań ochronnych), poprzez zachowywanie w obszarze starych drzew (dębu, lipy, wierzby) z dziuplami i próchnowiskami, zapewniających trwałość siedlisk gatunku.
		Ogólny cel ochrony	Osiągniecie postawionych celów, w tym utrzymanie i poprawienie stanu potencjalnych siedlisk, jest procesem długofalowym, niemożliwym do realizacji w ciągu 10 lat. W okresie realizacji planu można i trzeba stworzyć jednak do tego podstawy. Ocena szans osiągnięcia stanu FV będzie możliwa dopiero po uzupełnieniu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
45.	1088 Kozioróg dębosz (*Cerambyx cerdo*)	Stan populacji	Utrzymanie potencjalnych stanowisk gatunku (populacja nieznana, wymaga kontynuacji poszukiwań).
		Stan siedliska	Utrzymanie stanu ochrony gatunku na co najmniej obecnym poziomie (U2), mimo że odbiega od optymalnego (nie jest realny do poprawienia w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych), poprzez zachowywanie w obszarze starych drzew z dziuplami i próchnowiskami, zapewniających trwałość siedlisk gatunku. Ocena szans osiągnięcia stanu FV będzie możliwa dopiero po uzupełnieniu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku.
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.
46.	4056 Zatoczek łamliwy (*Anisus vorticulus*)	Stan populacji i siedliska	Utrzymanie potencjalnych stanowisk gatunku (populacja nieznana, wymaga kontynuacji poszukiwań).
		Ogólny cel ochrony	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
1.	3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (*Charetea*)	1) H01.08 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych 2) H01.05 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem 3) H01.09 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych 4) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 5) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów 6) G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna 7) G05.01 – wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		Ad 1-3. Zanieczyszczenia wód i antropogeniczne przyspieszenie eutrofizacji, w wyniku niewłaściwej gospodarki wodno-ściekowej, dopływu wód ze zdegradowanych torfowisk lub w wyniku nieskanalizowanej rekreacji na brzegach jezior jak również dopływu oczyszczonych ścieków z tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków powoduje degradację jezior. Może zachodzić także za pośrednictwem zasilających jeziora wód podziemnych. Zagrożenie dotyczy również jezior położonych w rolniczej zlewni (np. Radęcino, Lipie, Szczuczarz, Dłuskowe) oraz jezior przepływowych (Adamowo w Drawnie), które narażone są przez nadmierne nawożenie gruntów rolnych w zlewni (dot. także gruntów poza granicami obszaru Natura 2000) lub stosowanie do nawożenia gruntów odpadów z biogazowni rolniczych (stosunkowo nowe, ale coraz częstsze zjawisko). Ad 4 Niezidentyfikowane przyczyny zmętnienia wód w jeziorach źródleśnych. Ad 5. Zmiany klimatyczne (długie w ostatnich latach okresy suszy, niewielkie sumy opadów) pogarszają funkcjonowanie ekosystemów jeziornych (obniżenie poziomu wód w wielu jeziorach, mętnienie wody, rozwój glonów nitkowatych, okresowe niedoboray tlenu itp.) Ad 6-7. Budowa pomostów, organizacja plaż, wycinanie roślinności, w tym zadrzewień nadbrzeżnych celem przeznaczania terenów nad jeziorami pod rekreację.
			1) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze	Ad 1. Nadmierna i nieskanalizowana rekreacja na brzegach wód może powodować niszczenie strefy brzegowej jezior, roślinności szuwarowej i litoralnej. Ad 2. Nadmierne wędkarstwo może powodować naruszanie strefy

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
			2) F02.03 – wędkarstwo 3) F02 – rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych 4) E01.03 - zabudowa rozproszona 5) J02.06.01 – pobór wód powierzchniowych na potrzeby rolnictwa 6) J02.07.01 – pobór wód podziemnych na potrzeby rolnictwa	brzegowej i litoralnej w wyniku wydeptywania roślinności, nielegalnej budowy kładek i pomostów oraz wzmożenie eutrofizacji akwenów w wyniku zanęcania. Ad 3. Nadmierne lub niewłaściwe użytkowanie rybackie i wędkarskie może powodować ograniczanie udziału ryb drapieżnych, a dominację karpiowatych i za pośrednictwem tych wpływać negatywnie na stan całego ekosystemu, w tym nasilić procesy ichtioeutrofizacji. Połowy ryb z użyciem sieci ciągnionych, mogą niszczyć łąki ramienicowe. Ad 4. Zabudowa mieszkaniowa i rekreacyjna w zlewni jezior ramienicowych, a szczególnie w pasie do 500m od ich brzegów, mogłaby zwiększać presję na jeziora, przyczyniając się do generowania oddziaływań związanych ze zwiększoną obecnością ludzi oraz oddziaływań związanych ze zwykłym korzystaniem z wód (m. in. rozsączaniem ścieków do gruntu). Ad 5-6. Pobory wód na cele rolnicze, w tym realizowane bez odpowiednich pozwoleń, a w ramach zwykłego korzystania z wód mogą pogłębiać negatywne skutki długotrwałych susz.
2.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion, Potamion*	1) H01.08 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z gospodarstw domowych 2) H01.05 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem 3) H01.09 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych 4) J02.03 – regulowanie (prostowanie koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych) 5) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 6) M01.02 – susze i		Ad 1-3. Zanieczyszczenia wód i antropogeniczne przyspieszenie eutrofizacji, w wyniku niewłaściwej gospodarki wodno-ściekowej, dopływu wód ze zdegradowanych torfowisk lub w wyniku nieskanalizowanej rekreacji na brzegach jezior jak również dopływu oczyszczonych ścieków z tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków powoduje degradację jezior. Może zachodzić także za pośrednictwem zasilających jeziora wód podziemnych. Zagrożenie dotyczy również jezior przepływowych narażonych przez nadmierne nawożenie gruntów rolnych w zlewni (dot. także gruntów poza granicami obszaru Natura 2000) lub stosowanie do nawożenia gruntów odpadów z biogazowni rolniczych (stosunkowo nowe, ale coraz częstsze zjawisko). Ad 4. Przyspieszony zanik starorzeczy odciętych od głównego nurtu rzeki w wyniku dawniejszych prac regulacyjnych. Ad 5 Niezidentyfikowane przyczyny zmętnienia wód w jeziorach źródleśnych. Ad 6. Zmiany klimatyczne (długie w ostatnich latach okresy suszy, niewielkie sumy opadów) pogarszają funkcjonowanie ekosystemów jeziornych (obniżenie poziomu wód w wielu jeziorach, mętnienie wody, rozwój glonów nitkowatych, okresowe niedoboray tlenu itp.)

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		zmniejszenie opadów		
			1) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze 2) F02.03 – wędkarstwo 3) F02 – rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych	Ad 1. Nadmierna i nieskanalizowana rekreacja na brzegach wód może powodować niszczenie strefy brzegowej jezior, roślinności szuwarowej i litoralnej. Ad 2. Nadmierne wędkarstwo może powodować wydeptywanie, naruszanie strefy brzegowej i litoralnej w wyniku nielegalnej budowy kładek i pomostów oraz wzmożenie eutrofizacji akwenów w wyniku zanęcania. Ad 3. Nadmierne lub niewłaściwe użytkowanie rybackie może powodować ograniczanie udziału ryb drapieżnych, a dominację karpiowatych i za pośrednictwem ryb wpływać negatywnie na stan całego ekosystemu, w tym nasilić procesy ichtioeutrofizacji.
3.	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	1) F02 – rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych 2) F02.03 – wędkarstwo 3) G05.01 – wydeptywanie, nadmierne użytkowanie 4) H05.01 – odpadki i odpady stałe 5) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 1-2. Negatywny wpływ na stan ekosystemów jeziorek dystroficznych wywiera użytkowanie wędkarskie i rybackie. Ad 3-4. W przypadku wykorzystywania zbiorników do wędkowania dochodzi do niszczenia, uszkadzania i zaśmiecania torfowej strefy okalającej. Ad 5. Utrzymujące się objawy suszy, wyrażające się m. in. obniżonym stanem wody jeziorek dystroficznych i przesuszeniem przylegających do nich torfowisk.
			J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Konserwowanie rowów odwadniających kompleksy torfowe stanowi potencjalne zagrożenie dla siedliska.
4.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*	1) H01.08 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych 2) H01.05 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem 3) H01.09 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych		Ad 1-3. Degradacja siedliska następuje w wyniku zanieczyszczenia wód, w tym powodowanego nadmiarem biogenów, nadmierną trofią wód rzecznych, oraz nadmiernym rozwojem fitoplanktonu w jeziorach, przez które przepływają rzeki włosieniczkowe. Skutkuje to brakiem wolnego dwutlenku węgla w wodach rzek i tym samym zaburza warunki rozwoju gatunków typowych dla siedliska. Spływ drobnocząsteczkowych osadów z terenów rolniczych, dróg oraz zrębów leśnych prowadzi do zamulania powodującego kolmatację osadów dennych. Eutrofizację z rozproszonych źródeł rolniczych wzmaga nadmierne nawożenie gruntów rolnych w zlewni (dot. także gruntów poza granicami obszaru Natura 2000) lub stosowanie do nawożenia gruntów odpadów z biogazowni rolniczych (stosunkowo nowe, ale coraz częstsze zjawisko); problemy te są stymulowane przez strukturę upraw z dominacją kukurydzy. Ad 4. Zagrożenie dla siedliska stanowi brak ciągłości ekologicznej, ograniczającej występowanie gatunków typowych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		4) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 5) J02.02 – usuwanie osadów (mułu…) 6) J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych 7) G05.01 – wydeptywanie, nadmierne użytkowanie 8) G01.01.02 – niemotorowe sporty wodne 9) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 5-6. Pogłębianie lub odmulanie rzek oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, w tym w naturalną dynamikę występowania rumoszu drzewnego, pod wpływem którego naturalnie powstaje zróżnicowanie koryta rzecznego. Ad 7-8. Niszczenie płatów roślinności wodnej (w szczególności zbiorowisk włosieniczników) podczas spływów kajakowych poprzez wyrywanie roślin wiosłami. Ad 9. Utrzymujące się objawy suszy, wyrażające się m. in. bardzo niskim przepływem źródłowych odcinków niektórych cieków. Dotyczy to m. in. cieków w źródliskowych obszarach Korytnicy i Plocicznej (także poza obszarem Natura 2000), zasilających włosieniczkowe odcinku tych rzek, cieku Sucha i innych. Skutkuje to zaburzeniem funkcjonowania ekosystemów rzek włosieniczkowych.
			1) M01 – zmiana czynników abiotycznych 2) G05 – inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka 3) G01.01.02 – niemotorowe sporty wodne 4) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 5) J02.06.01 – pobór wód powierzchniowych na potrzeby rolnictwa 6) J02.07.01 – pobór wód podziemnych na potrzeby rolnictwa 7) H01.03 – inne zanieczyszczenia wód powierzchniowych ze źródeł punktowych	Ad 1-2. Zmiany klimatyczno-hydrologiczne, kumulacja biogenów w osadach dennych lub nie w pełni poznane procesy, zarówno naturalne jak i wywoływane pośrednio działalnością człowieka, mogą powodować obniżanie zasilania rzek przez wody podziemne i prowadzić do niewłaściwej jakości wód hyporeicznych. Ad 3. Nieuporządkowana turystyka kajakowa, w przypadku wzrostu jej natężenia, może powodować naruszanie dna, brzegów i roślinności rzek podczas spływów. Ad 4. Nieumyślne negatywne oddziaływania w przypadku nieprawidłowego rozpoznania siedliska. Ad 5-6. Pobory wód na cele rolnicze, w tym realizowane bez odpowiednich pozwoleń, a w ramach zwykłego korzystania z wód mogą pogłębiać negatywne skutki długotrwałych susz. Ad 7. Nieprawidłowe funkcjonowanie oczyszczalni ścieków w Plocicznej, Niemieńsku, Drawnie i Zatomiu.
5.	6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) A03.03 – zaniechanie/brak koszenia		Ad 1-3. W wyniku naturalnej sukcesji roślinności, spowodowanej zaniechaniem użytkowania muraw, dochodzi do zmiany składu gatunkowego siedliska i jego przekształcania w kierunku zbiorowisk zaroślowych, a docelowo leśnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		3) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu 4) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak		Ad 4. Koszenie niewłaściwym sprzętem powoduje uszkadzanie podłoża i runi. Użytkowanie wyłącznie kośne, bez wypasu, powoduje powolną degenerację siedliska i upodabnianie się do pospolitszych postaci łąk. Koszenie bez zebrania pokosu (w tym koszenie z mulczowaniem) powoduje szybką degenerację i eutrofizację siedliska.
			U – nieznane zagrożenie lub nacisk	Nie stwierdzono dotychczas potencjalnych zagrożeń.
6.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) A03.03 – zaniechanie/brak koszenia 3) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu 4) K02.02 – nagromadzenie materii organicznej 5) I02 – problematyczne gatunki rodzime 6) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak		Ad 1-5. Zagrożenie dla siedliska stanowi niewłaściwe użytkowanie, w szczególności pozostawienie pokosu na powierzchni łąki – warstwa martwej materii organicznej uniemożliwia wzrost części gatunków w kolejnych sezonach wegetacyjnych, a nawet w przypadku jej rozdrobnienia, powoduje eutrofizację i zubożenie gatunkowe. W wyniku braku użytkowania następuje przekształcenie siedliska w wilgotne ziołorośla lub zarastanie krzewami i drzewami. Ad 6. Koszenie niewłaściwym sprzętem, a także bronowanie i przeorywanie powodują uszkadzanie podłoża i runi. Zbyt wczesny termin koszenia (okres kwitnienia) uniemożliwia pełny rozwój roślin i wysyp nasion.
			1) A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja 2) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Ad. 1. Zbyt intensywne lub zbyt niskie koszenia (poniżej 10 cm) mogą prowadzić do utraty różnorodności biologicznej siedliska. Ad. 2. Odtwarzanie i konserwacja zarośniętych rowów może potencjalnie prowadzić do zmiany stosunków wodnych.
7.	6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)	J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk		Niewielka powierzchnia płatów siedliska znajdujących się w rozproszeniu głównie wzdłuż rzeki Drawy i Mierzęckiej Strugi.
			1) A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja 2) J02.02 – usuwanie osadów (mułu...)	Ad 1-2. Potencjalnie zagrożenie dla siedliska stanowi jego niszczenie podczas wykonywania prac utrzymaniowych wód lub prac „porządkujących" teren (np.: intensywne wykaszanie, ingerencja w strefę korzeniową, zdzieranie darni, zasypywanie namułami wydobywanymi z koryt cieków.
8.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) A03.03 – zaniechanie/brak koszenia 3) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu		Ad 1-5. Zagrożenie dla siedliska stanowi niewłaściwe użytkowanie, w szczególności pozostawienie pokosu na powierzchni łąki – warstwa martwej materii organicznej uniemożliwia wzrost części gatunków w kolejnych sezonach wegetacyjnych, a nawet w przypadku jej rozdrobnienia, powoduje eutrofizację i zubożenie gatunkowe. W wyniku braku użytkowania następuje przekształcenie siedliska w wilgotne ziołorośla lub

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		4) K02.02 – nagromadzenie materii organicznej 5) I02 – problematyczne gatunki rodzime		zarastanie krzewami i drzewami.
			A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja	Zbyt intensywne lub zbyt niskie koszenia (poniżej 10 cm) mogą prowadzić do utraty różnorodności biologicznej siedliska.
9.	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) I01 – obce gatunki inwazyjne		Ad 1-2. Negatywny wpływ na stan siedliska wywierają funkcjonujące odwodnienia oraz obecność inwazyjnego gatunku obcego – tawuły kutnerowatej (*Spiraea tomentosa*).
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych 3) B02.02 – wycinka lasu 4) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 5) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	Ad 1-5. Negatywny wpływ na stan siedliska mogą wywierać: - zmiany stosunków wodnych, w tym wahania warunków wodnych, - konserwowanie rowów odwadniających, - intensywne cięcia w drzewostanach w bezpośrednim sąsiedztwie torfowisk - procesy sukcesji (wkraczanie nalotu drzew i krzewów) na skutek wysuszenia torfowiska spowodowanego czynnikami antropogenicznymi (odwodnienia) i/lub naturalnymi (susza i brak opadów)
10.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)	1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) I01 – obce gatunki inwazyjne 3) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		Ad 1-2. Negatywny wpływ na stan siedliska wywierają funkcjonujące odwodnienia oraz obecność inwazyjnego gatunku obcego – tawuły kutnerowatej *Spiraea tomentosa*. Ad 3. Zakłócenie warunków wodnych prowadzi do sukcesji, przejawiającego zarastaniem siedliska krzewami i drzewami.
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych 3) B02.02 – wycinka lasu 4) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	Ad 1-4. Negatywny wpływ na stan siedliska mogą wywierać: - zmiany stosunków wodnych, w tym wahania warunków wodnych, - konserwowanie rowów odwadniających, - intensywne cięcia w drzewostanach w bezpośrednim sąsiedztwie torfowisk. - spadek poziomu wody w torfowiskach spowodowany przez susze i brak opadów

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
11.	7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum mariści, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis*)	1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		Ad 1-2. Zmiana stosunków wodnych prowadzi do przesuszenia siedliska i jego zarastania drzewami.
			1) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych 2) I01 – obce gatunki inwazyjne 3) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	Ad 1-3. Negatywny wpływ na stan siedliska mogą potencjalnie wywierać: - konserwowanie rowów odwadniających, - inwazja gatunku obcego – tawuły kutnerowatej *Spiraea tomentoza* - spadek poziomu wody w torfowiskach spowodowany przez susze i brak opadów.
12.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	1) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych 2) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 3) K02.03 - eutrofizacja (naturalna) 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 5) G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak		Ad 1-4. Funkcjonujące rowy odwadniające zaklócają przesiąkanie wód podziemnych przez torfowisko. Zaklócenie warunków wodnych w połączeniu z zaprzestaniem koszenia prowadzi do sukcesji, przejawiającego się m.in. ekspansją trzciny, wkraczaniem ziołorośli, zarastaniem siedliska drzewami. Wkraczanie gatunków szuwarowych na mechowisko w obiekcie Storczykowe Mechowisko, w wyniku podwyższenia poziomu wody (podtopienia spowodowane w przeszłości działalnością bobrów oraz intensywnymi opadami) Ad 5. Koszenie niewłaściwym sprzętem powoduje uszkadzanie podłoża i runi.
			1) I01 – obce gatunki inwazyjne 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	Ad 1. Inwazja gatunku obcego – tawuły kutnerowatej *Spiraea tomentosa* – może potencjalnie wywierać negatywny wpływ na stan siedliska. Ad 2. Spadek poziomu wody w torfowiskach spowodowany przez susze i brak opadów

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
13.	9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) I02 – problematyczne gatunki rodzime 3) I01 – obce gatunki inwazyjne 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1. Fragmentacja naturalnego areału występowania siedliska przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie. będące rezultatem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej (np. efektem wprowadzenia sosny na siedliskach kwaśnych buczyn jest występowanie w obszarze płatów o charakterze borów mieszanych z bukiem *Pino-Quercetum fagetosum*, leśnych zbiorowisk zastępczych, czy tez lasów nawiązujących do swieżych borów sosnowych *Leucobryo-Pinetum* Ad 2. Ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego na skutek prześwietlania drzewostanów ~~podczas prowadzenia rębni częściowych~~. Ad 3. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*. Rozprzestrzenianie się niecierpka następuje na skutek użytkowania dróg leśnych, szlaków turystycznych, prowadzonych prac leśnych. Ad 4. Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej.
			B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie martwych i umierających drzew może powodować dalsze zubożanie różnorodności biologicznej i ujednolicanie struktury przestrzennej
14.	9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) I01 – obce gatunki inwazyjne 3) I02 - problematyczne gatunki rodzime 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1. Fragmentacja naturalnego areału występowania siedliska przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie. Ad 2. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*. Rozprzestrzenianie się niecierpka następuje na skutek użytkowania dróg leśnych, szlaków turystycznych, prowadzonych prac leśnych. Ad 3. Ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego. Ad 4. Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych, będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej.
			B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie martwych i umierających drzew może powodować dalsze zubożanie różnorodności biologicznej i ujednolicanie struktury przestrzennej
15.	9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) I02 – problematyczne		Ad 1. Fragmentacja naturalnego areału występowania przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie. Ad 2. Ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		gatunki rodzime 3) I01 – obce gatunki inwazyjne 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 3. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*. Rozprzestrzenianie się niecierpka następuje na skutek użytkowania dróg leśnych, szlaków turystycznych, prowadzonych prac leśnych. Ad 4. Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych. będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej.
			B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie martwych i umierających drzew może powodować dalsze zubożanie różnorodności biologicznej i ujednolicanie struktury przestrzennej
16.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) I02 – problematyczne gatunki rodzime 3) I01 – obce gatunki inwazyjne 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1. Fragmentacja naturalnego areału występowania przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie. Ad 2. Ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego. Ad 3. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*. Ad 4. Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych,będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej.
			B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie martwych i umierających drzew może powodować dalsze zubożanie różnorodności biologicznej i ujednolicanie struktury przestrzennej
17.	9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) I02 – problematyczne gatunki rodzime 3) I01 – obce gatunki inwazyjne 4) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1. Fragmentacja naturalnego areału występowania przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie. Ad 2. Ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego. Ad 3. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*. Ad 4. Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych, będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej.
			B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	Usuwanie martwych i umierających drzew może powodować dalsze zubożanie różnorodności biologicznej i ujednolicanie struktury przestrzennej
18.	91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum)* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne	M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	1) B02.02 – wycinka lasu 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 3) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 4) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych	Ad 1-3. Intensywne cięcia w drzewostanach w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska mogące skutkować wahaniem warunków wodnych. Ad 3-4. Negatywnie mogą oddziaływać zmiany stosunków wodnych oraz konserwowanie rowów odwadniających.
19.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)	1) G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze 2) H05.01 – odpadki i odpady stałe 3) K04.03 – zawleczone choroby (patogeny mikrobowe) 4) J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 5) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 6) I01 – obce gatunki inwazyjne 7) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 1-2. Zaśmiecenie i lokalne niszczenie siedliska w wyniku rekreacji na brzegach jezior i wzdłuż rzek oraz w wyniku prac utrzymaniowych cieków i rowów. Ad 3. Chorobowe zamieranie jesionu spowodowało zubożenie gatunkowe łęgów w obszarze przez niemal zupełne wyeliminowanie jesionu, co uniemożliwia odtworzenie jego udziału. Ad 4-5. Brak łączności płatów siedliska z rzekami co jest wynikiem wykonanych w przeszłości pogłębianiem cieków i usuwaniem osadów. Ad 6. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* i czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*. Ad 7. Spadek poziomu wody w łęgach spowodowany przez susze i brak opadów
			J02.02 – usuwanie osadów (mułu...)	Negatywny wpływ na stan siedliska mogą wywierać zmiany stosunków wodnych, w wyniku ingerencji w sąsiadujące z siedliskiem cieki i rowy tj. prac utrzymaniowych polegających na ich odmulaniu oraz usuwaniu rumoszu drzewnego. W wyniku prac utrzymaniowych łęgi tracą łączność z rzeką (brak okresowych zalewów lub podtopień łęgów przy wyższych stanach wód), niemożliwa staje się sedymentacja pozakorytowa.
20.	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-*	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		Ad 1-2. Zanik pokrywy porostowej, najprawdopodobniej związany z depozycją azotu z powietrza oraz z procesami naturalnych przemian

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
	Pinetum i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*)	2) M01 – zmiana czynników abiotycznych 3) I01 – obce gatunki inwazyjne		ekosystemów leśnych. Ad 6. Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*.
			B02.02 – wycinka lasu	Negatywnie na siedlisko wpływa intensyfikacja gospodarki leśnej (np. zręby zupełne i związane z nimi działania powodujące zniszczenie mechaniczne powierzchni gleby).
21.	6216 Sierpowiec błyszczący (*Hamatocaulis vernicosus*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1-2. Wkraczanie gatunków szuwarowych na mechowisko w obiekcie Storczykowe Mechowisko (siedlisko gatunku), w wyniku podwyższenia poziomu wody (podtopienia spowodowane w przeszłości działalnością bobrów oraz intensywnymi opadami).
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) M01 – zmiana czynników abiotycznych 3) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 4) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	Ad 1-2. Długookresowe oddziaływania na wody podziemne, w tym ograniczenie ich alimentacji, ich pobory, bądź zmiany hydrologiczno-klimatyczne mogą prowadzić do zaklóceń zasilania torfowisk wodami podziemnymi skutkujących ich przesuszeniem. Ad 3. Zagrożeniem może być zarośnięcie torfowiska drzewami i krzewami, do czego może dojść w konsekwencji przesuszenia. Ad 4. Spadek poziomu wody w siedliskach gatunku spowodowany przez susze i brak opadów.
22.	1831 Elisma wodna (*Luronium natans*)	1) F02.03 - wędkarstwo 2) G05.01 - wydeptywanie, nadmierne użytkowanie 3) H05.01 – odpadki i odpady stałe 4) K02.03 – eutrofizacja 5) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1-3. Penetracja Jeziora Jeleń - jedynego znanego stanowiska gatunku w obszarze związana z użytkowaniem wędkarskim, w tym śmiecenie, wydeptywaniem roślinności, budowa nielegalnych kładek wędkarskich. Ad 4-5. Dynamiczne przemiany związane z wahaniami poziomu wody i spływem wód z torfowisk skutkującymi zmianą trofii (okresowe połączenie wód jeziora Sołtyskiego o wyższej trofii z wodami jeziora Jeleń o niższej trofii), degradacją siedliska i w konsekwencji zanikiem populacji gatunku.
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) K02.03 – eutrofizacja (naturalna) 3) G01 - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane	Ad 1-3. Ciągły wzrost trofii, wahania poziomu wody oraz wzrost presji rekreacyjnej i wędkarskiej na Jezioro Jeleń pogorszy stan ochrony gatunku.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
			w plenerze	
23.	1903 Lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*)	1) J02.01. 02 – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych 2) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 3) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1-3. Funkcjonujące rowy odwadniające zaklócają przesiąkanie wód podziemnych przez torfowiska stanowiące siedlisko gatunku. Zaklócenia warunków wodnych w połączeniu z zaprzestaniem koszenia prowadzi do sukcesji (ekspansja trzciny i roślinności zielnej, zarastanie siedliska drzewami). Wkraczanie gatunków szuwarowych na mechowisko w obiekcie Storczykowe Mechowisko, w wyniku podwyższenia poziomu wody (podtopienia spowodowane w przeszłości działalnością bobrów oraz intensywnymi opadami).
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) M01 – zmiana czynników abiotycznych 3) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 4) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów	Ad 1-3. Długookresowe oddziaływania na wody podziemne, w tym ograniczenie ich alimentacji, ich pobory bądź zmiany hydrologiczno-klimatyczne mogą prowadzić do zaklóceń zasilania torfowisk wodami podziemnymi skutkujących ich przesuszeniem, a w dalszej kolejności zarastaniem krzewami i drzewami. Ad 4. Spadek poziomu wody w siedliskach gatunku spowodowany przez susze i brak opadów.
24.	1324 Nocek duży (*Myotis myotis*)	1) G – ingerencja i zaklócenia powodowane przez działalność człowieka 2) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1. Niepokojenie nietoperzy w okresie rozrodu przez obsługę techniczną obiektów, gdzie bytują nietoperze (dotyczy głównie kolonii rozrodczej w Niemieńsku). Ad 2. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować wszystkich zagrożeń.
			1) A07 - stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych 2) E06.02 – odbudowa, remont budynków 3) G05.04 – wandalizm	Ad 1. Stosowanie oprysków insektycydami może ograniczać zasobność bazy żerowiskowej nocków i przyczyniać się do podtruwania organizmów nietoperzy. Ad 2. Remont zamku w Niemieńsku lub strychu w Głusku i w Jaglicach, gdzie występują kolonie nocka, w szczególności zablokowanie wlotów nietoperzy, zmiana charakteru otoczenia obiektów, w tym ich oświetlenia. Nieumyślne negatywne oddziaływania w przypadku nieprawidłowego rozpoznania kryjówek rozrodczych nietoperzy. Ad 3. Zagrożeniem może być wandalizm – celowe płoszenie nietoperzy w koloniach rozrodczych lub w rozproszonych miejscach zimowania.
25.	1337 Bóbr europejski (*Castor fiber*)	X – brak zagrożeń lub nacisków		Nie stwierdzono zagrożeń.
			F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo	Zagrożeniem może być nielegalne zabijanie osobników tego gatunku.
26.	1355 Wydra (*Lutra lutra*)	1) D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe		Ad 1-2. Rozbudowa sieci dróg powodująca wzrost ryzyka wypadków komunikacyjnych na tych drogach. Wypadki komunikacyjne na istniejących

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		2) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji		drogach, zwłaszcza o dużym natężeniu ruchu
			F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo	Zagrożeniem może być nielegalne zabijanie osobników tego gatunku, zwłaszcza w sąsiedztwie stawów rybnych.
27.	1352 Wilk (*Canis lupus*)	1) G01 - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze 2) F03.01 – polowanie 3) D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe 4) G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji		Ad 1. Niepokojenie i penetracja ludzka w miejscach rozrodu. Wzmożona penetracja lasu w okresach grzybobrań. Ad 2. Nielegalne zabijanie podczas polowań. Ad 3-4. Rozbudowa sieci dróg powodująca wzrost ryzyka wypadków komunikacyjnych na tych drogach. Wypadki komunikacyjne na istniejących drogach, zwłaszcza o dużym natężeniu ruchu (w tym DK nr 22 i DW nr 123). Wzrost śmiertelności związany jest również modernizacją istniejących dróg (możliwość rozwijania większych prędkości pojazdów).
			1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo	Ad 1. Potencjalnie zagrożenie stanowi powstanie barier ekologicznych pogarszających możliwość migracji i łączność z populacjami sąsiednimi, w szczególności w wyniku wzrostu ruchu na drogach krajowych nr 10 i 22 lub w wyniku inwestycji drogowych i kolejowych. Ad 2. Kłusownictwo.
28.	1166 Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*)	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 1. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń. Ad 2. W wyniku spadku poziomu wód gruntowych, niezależnie od jego przyczyny (w tym suszy i braku opadów) może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku.
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe 3) E01.03 – zabudowa rozproszona	Ad 1. W wyniku odwadniania terenu przez człowieka może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku. Ad 2-3. Zabudowa lub budowa dróg może skutkować zaburzeniem funkcjonowania metapopulacji, w tym ograniczeniem możliwości przemieszczania się osobników traszki pomiędzy miejscami zimowania i miejscami rozrodu oraz między różnymi zbiornikami wodnymi, a także ograniczeniem powierzchni siedlisk lądowych gatunku.
29.	1188 Kumak nizinny (*Bombina bombina*)	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 1. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń. Ad 2. W wyniku spadku poziomu wód gruntowych, niezależnie od jego przyczyny (w tym suszy i braku opadów) może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany	Ad 1. W wyniku odwadniania terenu przez może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
			stosunków wodnych 2) D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe 3) E01.03 – zabudowa rozproszona	Ad 2-3. Zabudowa lub budowa dróg może skutkować zaburzeniem funkcjonowania metapopulacji, w tym ograniczeniem możliwości przemieszczania się osobników kumaka pomiędzy miejscami zimowania i miejscami rozrodu oraz między różnymi zbiornikami wodnymi, a także ograniczeniem powierzchni siedlisk lądowych gatunku.
30.	1220 Żółw błotny (*Emys orbicularis*)	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 2) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 1. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń. Ad 2. W wyniku spadku poziomu wód gruntowych, niezależnie od jego przyczyny (w tym suszy i braku opadów) może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku.
			1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 3) K03.04. – drapieżnictwo	Ad 1. Zagrożenie stanowić może zarastanie miejsc lęgowych. Ad 2. Obniżenie poziomu wody w zbiornikach wodnych oraz ich zarastanie na skutek naturalnej sukcesji. Ad 3. Presja ze strony drapieżników, szczególnie szopa pracza, który jest jedynym zwierzęciem mogącym zabijać dorosłe żółwie błotne.
31.	1096 Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) J02.02.05 - niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy 3) J03.02.01 – bariery dla migracji 4) J02.02 – usuwanie osadów 5) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1-3. Brak pełnej ciągłości ekologicznej cieków w obszarze, w szczególności istnienie barier: przegród na częściowo już udrożnionej Korytnicy, progów na Cieszynce, progu na Szczucznej oraz innych jazów i przegród na pozostałych ciekach, powodujących fragmentację lokalnej populacji i ograniczających możliwości przemieszczania się między miejscami bytowania, tarliskami, siedliskami stadiów juwenilnych. Budowle hydrotechniczne, w szczególności niewyposażone w przepławki, prowadzą do śmierci ryb i kręgloustych spływających po turbinach elektrowni wodnych. Jednakże bez barier kierunkujących spływ ichtiofauny w dół cieków, zagrożenie spływu na turbiny jest również tam, gdzie przepławki już są wybudowane. Zagrożenie generują także nowe inwestycje w postaci niewłaściwie wykonywanych przepustów na ciekach, na przecięciu z remontowanymi drogami publicznymi i leśnymi. Ad 4. Pogłębianie rzek, usuwanie namulisk oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, w tym w naturalną dynamikę występowania rumoszu drzewnego, pod wpływem którego naturalnie powstaje zróżnicowanie koryta rzecznego wpływa niekorzystnie na stan ochrony gatunku. Ad 5. Zagrożenie nieumyślnymi negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku. Niepełna wiedza o występowaniu gatunku w obszarze powoduje brak możliwości pełnego zidentyfikowania zagrożeń.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych 2) J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach, przekształcanie koryt rzecznych w ciekach oraz zanieczyszczenie wód mogą stanowić zagrożenie dla gatunku.
32.	1106 Łosoś atlantycki (*Salmo salar*)	1) K05.01 zmniejszenie płodności / depresja genetyczna (inbredowa) u zwierząt 2) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 3) J02.02.05 - niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy 4) J03.02.01 – bariery dla migracji		Ad 1. Niska liczebność osobników i mało zróżnicowana struktura wiekowa populacji w rzekach Drawa, Płociczna i Cieszynka. Ad 2-4. Brak ciągłości ekologicznej cieków w obszarze, w szczególności istnienie barier na Płocicznej i Cieszynce uniemożliwia zasiedlenie wszystkich potencjalnych siedlisk gatunku w obszarze. Budowle hydrotechniczne, w szczególności niewyposażone w przepławki prowadzą do śmierci ryb spływających po turbinach elektrowni wodnych. Jednakże bez barier kierunkujących spływ ichtiofauny w dół cieków, zagrożenie spływu na turbiny jest również tam, gdzie przepławki już są wybudowane. Zagrożenie generują także nowe inwestycje w postaci niewłaściwie wykonywanych przepustów na ciekach, na przecięciu z remontowanymi drogami publicznymi i leśnymi.
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) 2) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 3) F02 – rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach, przekształcanie koryt rzecznych, usuwanie rumoszu z cieków oraz zanieczyszczenie wód mogą stanowić zagrożenie dla gatunku. Ad 3. Kłusownictwo może stanowić zagrożenie dla gatunku.
33.	1163 Głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) J02.02.05 - niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy 3) J03.02.01 – bariery dla migracji 4) J02.02 – usuwanie osadów 5) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1-3. Brak ciągłości ekologicznej cieków w obszarze, w szczególności istnienie barier: przegród na częściowo już udrożnionej Korytnicy, progów na Cieszynce, progu na Szczucznej oraz innych jazów i przegród na pozostałych ciekach, powodujących fragmentację siedliska gatunku. Budowle hydrotechniczne, w szczególności niewyposażone w przepławki prowadzą do śmierci ryb spływających po turbinach elektrowni wodnych. Jednakże bez barier kierunkujących spływ ichtiofauny w dół cieków, zagrożenie spływu na turbiny jest również tam, gdzie przepławki już są wybudowane. Zagrożenie generują także nowe inwestycje w postaci niewłaściwie wykonywanych przepustów na ciekach, na przecięciu z

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
				remontowanymi drogami publicznymi i leśnymi. Ad 4. Pogłębianie rzek, usuwanie rumoszu oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, powodujące uproszczenie struktury koryta rzecznego i pogorszenie stanu ochrony siedlisk gatunku. Ad 5. Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku.
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) 2) J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach oraz zanieczyszczenie wód mogą stanowić zagrożenie dla stanu ochrony gatunku.
34.	5339 Różanka (*Rhodeus amarus*)	1) J02.02 – usuwanie osadów 2) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1. Pogłębianie rzek, usuwanie namulisk oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, w tym w naturalną dynamikę występowania rumoszu drzewnego, powodujące uproszczenie struktury koryta rzecznego i pogorszenie stanu ochrony siedlisk gatunku. Ad. 2. Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku.
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) 2) J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych 3) F02.03 – wędkarstwo	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach, usuwanie namulisk w ciekach, zanieczyszczenie wód oraz zanik populacji małży w wyniku ewentualnego zanieczyszczenia wód mogą stanowić zagrożenie dla gatunku. Ad 3. Nielegalne wykorzystywanie gatunku, jako żywca przy połowach wędkarskich może stanowić zagrożenie dla populacji gatunku.
35.	1149 Koza (*Cobitis taenia*)	1) J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk 2) J02.02.05 - niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy 3) J03.02.01 – bariery dla		Ad 1-3. Brak ciągłości ekologicznej cieków w obszarze, w szczególności istnienie barier: przegród na częściowo już udrożnionej Korytnicy, progów na Cieszynce, progu na Szczucznej oraz innych jazów i przegród na pozostałych ciekach, powodujących fragmentację siedliska gatunku. Budowle hydrotechniczne, w szczególności niewyposażone w przepławki prowadzą do śmierci ryb spływających po turbinach elektrowni wodnych. Jednakże bez barier kierunkujących spływ ichtiofauny w dół cieków,

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		migracji 4) J02.02 – usuwanie osadów 5) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		zagrożenie spływu na turbiny jest również tam, gdzie przepławki już są wybudowane. Zagrożenie generują także nowe inwestycje w postaci niewłaściwie wykonywanych przepustów na ciekach, na przecięciu z remontowanymi drogami publicznymi i leśnymi. Ad 4. Pogłębianie rzek, usuwanie namulisk oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, w tym w naturalną dynamikę występowania rumoszu drzewnego, powodujące uproszczenie struktury koryta rzecznego i pogorszenie stanu ochrony siedlisk gatunku. Ad 5. Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku.
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) 2) J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych 3) F02.03 – wędkarstwo 4) F0202.01 – zbieranie przynęty	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach, usuwanie namulisk w ciekach oraz zanieczyszczenie wód mogą stanowić zagrożenie dla gatunku. Ad 3-4. Nielegalne wykorzystywanie gatunku, jako żywca przy połowach wędkarskich może stanowić zagrożenie dla gatunku.
36.	1145 Piskorz (*Misgurnus fossilis*)	U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń.
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) 2) J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach oraz zanieczyszczenie wód mogą stanowić zagrożenie dla gatunku.
37.	1014 Poczwarówka zwężona (*Vertigo angustior*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) K02.03 - eutrofizacja (naturalna) 3) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1-2. Eutrofizacja siedliska gatunku prowadząca do sukcesji roślinnej, głównie drzew i krzewów oraz ekspansywnej roślinności zielnej (m.in. pokrzywy). Ad 3. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze uniemożliwiająca identyfikację głównych zagrożeń. Ad 4. Spadek poziomu wody w siedliskach gatunku spowodowany przez

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
		4) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		susze i brak opadów.
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Ad 1-2. Zarośnięcie siedlisk lub zmiana stosunków wodnych w obrębie stanowisk.
38.	1016 Poczwarówka jajowata (*Vertigo moulinsiana*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) K02.03 - eutrofizacja (naturalna) 3) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 4) M01.02 – susze i zmniejszenie opadów		Ad 1-2. Eutrofizacja siedliska gatunku prowadząca do sukcesji roślinnej, głównie drzew i krzewów oraz ekspansywnej roślinności zielnej (m.in. pokrzywy zwyczajnej). Ad 3. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze uniemożliwiająca identyfikację głównych zagrożeń. Ad 4. Spadek poziomu wody w siedliskach gatunku spowodowany przez susze i brak opadów.
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Ad 1-2. Zarośnięcie siedlisk lub zmiana stosunków wodnych w obrębie stanowisk.
39.	1013 Poczwarówka Geyera (*Vertigo geyeri*)	U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozawala zidentyfikować zagrożeń.
			1) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 2) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Ad 1-2. Zarośnięcie siedlisk lub zmiany ich stosunków wodnych.
40.	1032 Skójka gruboskorupowa (*Unio crassus*)	1) J02.02 – usuwanie osadów 2) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1. Pogłębianie rzek, usuwanie rumoszu oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, powodujące uproszczenie struktury koryta rzecznego i pogorszenie stanu ochrony siedlisk gatunku. Ad 2. Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku.
			1) H01 – zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych)	Ad 1-2. Prace regulacyjne lub utrzymaniowe w ciekach oraz zanieczyszczenia wody – w szczególności azotanami . Ad 1, 3 i 5. Wydeptywanie dna przy wędkarstwie muchowym i zanieczyszczenie wody zanętami

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
			2) J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych 3) F02.03 – wędkarstwo 4) G01.01.02 – niemotorowe sporty wodne 5) G05.01 – wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	Ad 4 i 5. Wzrastająca ilość kajaków i skomasowanie ich na rzekach w sezonie letnim (okres ok. 2 miesięcy) może stwarzać zagrożenie dla biocenoz rzeki i siedlisk skójki gruboskorupowej *Unio crassus* oraz innych gatunków bentosowych. Zagrożenie stanowi wydeptywanie dna, zaśmiecanie miejsc w okolicy przenosek i wywrotek kajaków oraz nadmierna eksploatacja brzegów rzek w okolicach miejsc biwakowania turystów.
41.	1037 Trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*)	1) J02.02 – usuwanie osadów 2) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1. Pogłębianie rzek, usuwanie rumoszu oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, powodujące uproszczenie struktury koryta rzecznego i pogorszenie stanu ochrony siedlisk gatunku. Ad 2, Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku.
			U – nieznane zagrożenie lub nacisk	Nie stwierdzono dotychczas potencjalnych zagrożeń.
42.	1042 Zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*)	U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia akwenu dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku.
			U – nieznane zagrożenie lub nacisk	Nie stwierdzono dotychczas potencjalnych zagrożeń.
43.	1060 Czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*)	1) K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja) 2) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1. Pogarszanie się siedlisk gatunku na skutek sukcesji w wyniku zaprzestania użytkowania łąk i pastwisk. Ad 2. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku poza granicami Drawieńskiego Parku Narodowego uniemożliwiająca identyfikację głównych zagrożeń na tych stanowiskach. Nieznane przyczyny silnego spadku liczebności w obszarze.
			1) A03.03 – zaniechanie/brak koszenia 2) A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Ad 1-2. Niewłaściwe użytkowanie łąk oraz brak użytkowania powodujący ich zarastanie, mogą prowadzić do pogorszenia stanu ochrony gatunku.
44.	1084 Pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*)	1) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska 2) U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Ad 1. Niedostatek w obszarze starych drzew z próchnowiskami, drzew osiągających wiek, w którym tworzą się próchnowiska oraz niedostatek mikrosiedlisk wykształcających się na drzewach starych, uszkodzonych i zamierających. Ad 2. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń.
			1) G05.06 chirurgia drzewna,	Ad 1. Potencjalne ryzyko wycięcia drzew przydrożnych zasiedlonych oraz

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis
		Istniejące	Potencjalne	
			ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych 2) B02.02 wycinka lasu 3) B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew	drzew stanowiących potencjalne siedlisko gatunku. Zagrożenie wiąże się przede wszystkim z budową i modernizacją dróg, jak również przycinaniem gałęzi i konarów, co może powodować likwidację stanowisk rozrodczych i miejsc żerowania larw, a przez to wpływać niekorzystnie na populację gatunku. Ad 2 i 3. Nieodpowiednia ochrona dobrze wykształconych siedlisk leśnych, zapewniających zróżnicowanie struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów, w tym usuwanie starych, zamierających dziuplastych drzew może powodować pogorszenie stanu żerowisk oraz zmniejszanie się lub utratę potencjalnych miejsc bytowania i rozrodu gatunku.
45.	1088 Kozioróg dębosz (*Cerambyx cerdo*)	1) U – nieznane zagrożenie lub nacisk 2) J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska		Ad 1. Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń. Ad 2. Niedostatek w obszarze starych drzew z próchnowiskami, drzew osiągających wiek, w którym tworzą się próchnowiska oraz niedostatek mikrosiedlisk wykształcających się na drzewach starych, uszkodzonych i zamierających.
			1) G05.06 chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych 2) B02.02 wycinka lasu 3) B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew	Ad 1. Potencjalne ryzyko wycięcia drzew przydrożnych zasiedlonych oraz deficyt drzew do zasiedlenia. Zagrożenie wiąże się przede wszystkim z budową i modernizacją dróg, jak również przycinaniem gałęzi i konarów, co może powodować likwidację stanowisk rozrodczych i miejsc żerowania larw, a przez to wpływać niekorzystnie na populację gatunku. Ad 2 i 3. Nieodpowiednia ochrona dobrze wykształconych siedlisk leśnych, zapewniających zróżnicowanie struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów, w tym usuwanie starych, zamierających dziuplastych drzew może powodować pogorszenie stanu żerowisk oraz zmniejszanie się lub utratę potencjalnych miejsc bytowania i rozrodu gatunku.
46.	4056 Zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*	U – nieznane zagrożenie lub nacisk		Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń.
			U – nieznane zagrożenie lub nacisk	Nie stwierdzono dotychczas potencjalnych zagrożeń.

Charakterystyka obszaru	Ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów; niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie - 370 ha). W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Na terenie ostoi rozproszone są liczne, małopowierzchniowe ale bardzo cenne torfowiska przejściowe i kilka dobrze zachowanych torfowisk alkalicznych.
Przedmioty ochrony	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

	— 3140 Twardowodne oligotroficzne i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (Charcteria spp.), — 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z All. Nymphaeion, All. Potamion pectinati, — 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, — 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (All. Ranunculion fluitantis), — 4030 Suche wrzosowiska (All. Calluno-Genistion, All. Pohlio-Callunion, All. Calluno-Arctostaphylion), — 6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (All. Koelerion glaucae), — 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (All. Molinion caeruleae), — 6430 Ziołorośla górskie (All. Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (O. Convolvuletalia sepium), — 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (All. Arrhenatherion elatioris), — 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) — 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Cl. Scheuchzerio-Caricetea fuscae), — 7210 Torfowiska nakredowe (Ass. Cladietum marisci, Ass. Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis), — 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, — 9110 Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum), — 9130 Żyzne buczyny (SubAll. Dentario glandulosae-Fagenion, SubAll. Galio odorati-Fagenion), — 9160 Grąd subatlantycki (Ass. Stellario holosteae-Carpinetum betuli), — 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Ass. Galio sylvatici-Carpinetum betuli, Ass. Tilio cordatae-Carpinetum betuli), — 9190 Kwaśne dąbrowy (All. Quercion robori-petraeae), — 91D0 Bory i lasy bagienne (Ass. Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Ass. Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris, Ass. Pino mugo-Sphagnetum, Ass. Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne) — 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Ass. Salicetum albae, Ass. Populetum albae, SubAll. Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe), — 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ass. Ficario-Ulmetum minoris), — 91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (Ass. Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Ass. Peucedano-Pinetum) Gatunki roślin i zwierząt: — Kumak nizinny (Bombina bombina), — Wilk szary (Canis lupus), — Bóbr europejski (Castor fiber), — Zatoczek łamliwy (Anisus vorticulus),

	— Boleń pospolity (Aspius aspius), — Mopek zachodni (Barbastella barbastellus), — Kozioróg dębosz (Cerambyx cerdo), — Koza pospolita (Cobitis taenia), — Głowacz białopłetwy (Cottus gobio), — Żółw błotny (Emys orbicularis), — Haczykowiec błyszczący (Hamatocaulis vernicosus), — Minóg rzeczny (Lampetra fluviatilis), — Minóg strumieniowy (Lampetra planeri), — Zalotka większa (Leucorrhinia pectoralis), — Lipiennik Loesela (Liparis loeselii), — Jelonek rogacz (Lucanus cervus), — Elisma wodna (Luronium natans), — Wydra europejska (Lutra lutra), — Czerwończyk nieparek (Lycaena dispar), — Piskorz (Misgurnus fossilis), — Nocek Bechsteina (Myotis bechsteinii), — Nocek duży (Myotis myotis), — Trzepla zielona (Ophiogomphus cecilia), — Pachnica dębowa (Osmoderma eremita), — Różanka europejska (Rhodeus amarus), — Łosoś szlachetny (Salmo salar), — Traszka grzebieniasta (Triturus cristatus), — Skójka gruboskorupowa (Unio crassus), — Poczwarówka zwężona (Vertigo angustior), — Poczwarówka Geyera (Vertigo geyeri), — Poczwarówka jajowata (Vertigo moulinsiana).
OBSZAR NATURA 2000 DOLINA BUKÓWKI	
Kod obszaru	PLH300046
Data wyznaczenia	2011-02-08
Rodzaj ochrony	Dyrektywa siedliskowa
Powierzchnia	776,1000 ha
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń	Brak
Charakterystyka obszaru	Obszar zajmuje większą część biegu rzeki Bukówka wraz z jej doliną. Rzeka uchodzi do Noteci w pobliżu Wielenia. W części objętej obszarem dolina jest stosunkowo wąska z

	stromymi brzegami porośniętymi starodrzewami. Na dnie doliny wąskie pasy łęgów i szuwarów. W części północno-wschodniej obszaru stawy hodowlane.
Przedmioty ochrony	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk: — 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z All. Nymphaeion, All. Potamion pectinati — 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk — 9110 Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum) — 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Ass. Galio sylvatici-Carpinetum betuli, Ass. Tilio cordatae-Carpinetum betuli) — 91D0 Bory i lasy bagienne (Ass. Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Ass. Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris, Ass. Pino mugo-Sphagnetum, Ass. Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne) — 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Ass. Salicetum albae, Ass. Populetum albae, subAll. Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe) — 91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (Ass. Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Ass. Peucedano-Pinetum) Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków: — Bóbr europejski (Castor fiber), — Głowacz białopłetwy (Cottus gobio), — Żółw błotny (Emys orbicularis), — Minóg strumieniowy (Lampetra planeri), — Zalotka większa (Leucorrhinia pectoralis), — Wydra europejska (Lutra lutra), — Czerwończyk nieparek (Lycaena dispar), — Trzepla zielona (Ophiogomphus cecilia), — Poczwarówka zwężona (Vertigo angustior).
OBSZAR NATURA 2000 DOLINA BUKÓWKI	
Kod obszaru	PLH300042
Data wyznaczenia	2011-02-08
Rodzaj ochrony	Dyrektywa siedliskowa
Powierzchnia	582,4300
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń	Brak

Charakterystyka obszaru	Ostoja chroni zatorfioną dolinę rzeki Miały (Miałki) o ponad 6 km długości, usytuowaną w obszarze wydmowym Puszczy Noteckiej na międzyrzeczu Warty i Noteci. Obszar znajduje się pomiędzy miejscowościami Miały i Mężyk. Silnie meandrująca rzeka połączona jest z czterema kaskadowymi jeziorami przepływowymi, powstałymi w związku z antropogenicznymi pogłębiającymi piętrzeniami w jej dolinie. Szerokim pasem przylegają do rzeki Miały lasy łęgowe, miejscami przechodzące w olsy. Na przestrzeni 2 km równolegle do północnego brzegu rzeki, w zagłębieniu śródwydmowym położone jest jezioro Święte oraz kompleks torfowisk przejściowych. Krawędź doliny, porośnięta jest młodymi lasami sosnowymi. Teren nosi wyraźne ślady przekształcenia w wyniku rozległego pożaru oraz następującej po nim eutrofizacji i zakłóceniu stosunków wodnych w latach 90-tych.
Przedmioty ochrony	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków: — Bóbr europejski (Castor fiber), — Kumak nizninny (Bombina bombina), — Głowacz białopłetwy (Cottus gobio), — Haczykowiec błyszczący (Drepanocladus vernicosus) — Zalotka większa (Leucorrhinia pectoralis), — Lipiennik Loesela (Liparis loeselii), — Wydra europejska (Lutra lutra), — Czerwończyk nieparek (Lycaena dispar).
OBASZR NATURA 2000 DOLINA NOTECI	
Kod obszaru	PLH300004
Data wyznaczenia	2008-01-15
Rodzaj ochrony	Dyrektywa siedliskowa
Powierzchnia	50531,9900 ha
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy; Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 listopada 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 9 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004

Cele działań ochronnych

Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion, Potamion*	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni min. 62 ha, na 46 stanowiskach. 2. Utrzymanie właściwego (FV^1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego położonych w woj. wielkopolskim na siedmiu stanowiskach poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie transektu – na poziomie właściwym (FV^2), tj. obecność nymfeidów i elodeidów, pleustofitów brak lub obecne do 50% starorzeczy; b) gatunki wskazujące na degradację siedliska – na poziomie właściwym (FV^2), tj. brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*); c) barwa wody – na poziomie właściwym (FV^2), tj. słabo zielona, słabo przezroczysta lub przezroczysto-brązowa; d) konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne) – na poziomie niezadowalającym (FV^2), tj. wartość niższa lub równa niż 600 µS/cm; e) przezroczystość wody – na poziomie niezadowalającym (FV^2), tj. do dna lub powyżej 2,5 m. 3. Utrzymanie niezadowalającego ($U1^1$) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na 14 stanowiskach w woj. wielkopolskim poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie transektu – na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. brak nymfeidów lub elodeidów lub obecne obie grupy, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego *Ceratophyllum demersum* więcej niż 25%; pleustofitów brak lub obecne powyżej 25%, b) gatunki wskazujące na degradację siedliska – na poziomie właściwym (FV^2), tj. brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*) na wszystkich stanowiskach; c) barwa wody – na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. wyraźnie zielone zabarwienie; d) konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne) – na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. 600-899 µS/cm; e) przezroczystość wody – na poziomie niezadowalającym ($U1^3$), tj. widzialność krążka Secchiego 1,0-2,0 m. 4. Utrzymanie złego ($U2^1$) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 25 stanowiskach (3 położonych w woj. wielkopolskim oraz 22 w woj. kujawsko-pomorskim) poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:

	a) na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. brak nymfeidów lub elodeidów lub obecne obie grupy, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego *Ceratophyllum demersum* więcej niż 25%; pleustofitów brak lub obecne powyżej 25%, na co najmniej 75% stanowisk; b) gatunki wskazujące na degradację siedliska – na poziomie właściwym (FV^2), tj. brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*), na wszystkich stanowiskach; c) barwa wody – na poziomie właściwym (FV^2), tj. słabo zielona, słabo przezroczysta lub przezroczysto-brązowa na co najmniej 16 stanowiskach w woj. kujawsko-pomorskim, na pozostałych dopuszczalny stan na poziomie U1 lub U2; d) konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne) – na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. 600-899 µS/cm; e) przezroczystość wody – na poziomie niezadowalającym ($U1^3$), tj. widzialność krążka Secchiego 1,0-2,0 m., co najmniej na 75% stanowisk.
3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri p.p.* i *Bidention p.p.*	Nie określono z powodu braku występowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000.
4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion*)	Nie określono z powodu braku występowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000.
6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenio septentrionalis-Festucion pallentis*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni min. 24 ha. 2. Utrzymanie złego ($U2^1$) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na czterech stanowiskach (3 w woj. wielkopolskim, 1 w woj. kujawsko-pomorskim) oraz utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska na trzech stanowiskach w województwie kujawsko-pomorskim poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno–pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) ekspansja krzewów i podrostów drzew – na poziomie właściwym (FV^2), tj. pokrycie drzew i krzewów nie przekracza 10%, na co najmniej 50% stanowisk siedliska; b) gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV^2), tj. występuje minimum pięć gatunków charakterystycznych, na co najmniej 50% stanowisk siedliska; c) rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych - na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. dopuszcza się występowanie 1-2 gatunków w rozproszeniu, na co najmniej 50% stanowisk siedliska, na pozostałych dopuszczalny stan na poziomie U2.
6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 8 ha. 2. Poprawa złego ($U2^1$) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na sześciu stanowiskach (w woj. wielkopolskim) oraz utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska na jednym stanowisku w woj. kujawsko-pomorskim)

	poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno–pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki typowe (charakterystyczne i wyróżniające dla związku *Molinion*) – na poziomie przynajmniej niezadowalającym ($U1^2$) tj. średniolicznе gatunki charakterystyczne (3-5) i obecne gatunki wyróżniające dla związku *Molinion*; b) gatunki dominujące – na poziomie niezadowalającym ($U1^2$), tj. obecne gatunki dominujące, dominują gatunki łąkowe, charakterystyczne dla klasy *Molinio-Arrhenatheretea*; c) ekspansja krzewów i podrostów drzew – poprawa do stanu poziomie właściwego (FV^2), tj. łączne pokrycie na powierzchni płatu siedliska nie przekracza 5%, na co najmniej 50% stanowisk siedliska, na pozostałych dopuszczalny stan na poziomie U1.
6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 16 ha. 2. Utrzymanie niezadowalającego ($U1^1$) stanu siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 34 stanowiskach w woj. wielkopolskim, poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczne – na poziomie przynajmniej niezadowalającym ($U1^2$) tj. stwierdzenie występowania co najmniej 2 gatunków przynależących do *Convolvuletalia sepium*; b) gatunki ekspansywne roślin zielnych – na poziomie właściwym (FV^2), tj. gatunki ekspansywne nie występują, lub występują na powierzchni mniejszej niż 10%, na co najmniej 75% stanowisk siedliska; c) obce gatunki inwazyjne – na poziomie właściwym (FV^2) tj. gatunki inwazyjne nie występują lub niezadawalającym ($U1^2$), tj. obce gatunki inwazyjne poniżej 1% pokrycia, z wyłączeniem kolczurki klapowanej *Echinocystis lobata*. 3. Utrzymanie złego ($U2^1$) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na jednym stanowisku w woj. kujawsko-pomorskim poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczne – na poziomie przynajmniej niezadowalającym ($U1^2$) tj. utrzymanie występowania co najmniej 2 gatunków przynależących do *Convolvuletalia sepium*; b) gatunki ekspansywne roślin zielnych – na poziomie ($U2^2$), tj. akceptuje się znaczący udział trzciny pospolitej (>25%), co wynika z charakteru istniejących układów przyrodniczych w otoczeniu siedliska występują trzcinowiska c) obce gatunki inwazyjne – na poziomie właściwym (FV^2), tj. gatunki inwazyjne nie występują.
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 99 ha. 2. Utrzymanie właściwego (FV^1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na dwóch stanowiskach w woj. kujawsko-pomorskim poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno–pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV^2), tj. występują > 4 gatunki charakterystyczne z *Arrhenatherion elatioris*; b) ekspansywne gatunki zielne – na poziomie właściwym (FV^2), tj. dominują łąki bez gatunków silnie gatunków ekspansywnych

	c) występowanie podrostu drzew i krzewów – zachowanie stanu właściwego (FV²), tj. płatów łąk bez drzew i krzewów. 3. Utrzymanie niezadowalającego (U1¹) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 16 stanowiskach (12 w woj. wielkopolskim, 4 w woj. kujawsko-pomorskim) poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno–pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczne – na poziomie niezadowalającym (U1²), tj.: występowanie 3-4 gatunków charakterystycznych z *Arrhenatherion elatioris* na co najmniej 75% stanowisk siedliska, na pozostałych na poziomie właściwym (FV²); b) ekspansywne gatunki zielne – na poziomie niezadowalającym (U1²), tj. pokrycie gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczające 10% oraz łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych poniżej 50%; c) występowanie podrostu drzew i krzewów – utrzymanie lub poprawa do poziomu właściwego (FV²), tj.: brak krzewów i podrostu drzew na powierzchni siedliska, na co najmniej 75% stanowisk. 4. Poprawa złego stanu ochrony (U2¹) do co najmniej niezadowalającego (U1¹) na trzech stanowiskach w woj. kujawsko-pomorskim poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno–pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczne – na poziomie niezadowalającym (U1²), tj. dominują łąki gdzie występują 3-4 gatunki charakterystyczne z *Arrhenatherion elatioris*; b) ekspansywne gatunki zielne – na poziomie właściwym (FV²), tj. łąki bez gatunków ekspansywnych na lub na poziomie niezadowalającym (U1²), tj. pokrycie gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczające 10% oraz łączne pokrycie gatunków ekspansywnych poniżej 50%. c) występowanie podrostu drzew i krzewów – poprawa do stanu właściwego (FV²), tj.: docelowo łączne pokrycie krzewów i podrostu drzew nie powinno być niższe niż 1%
9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)	Nie określono z powodu braku występowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000.
9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 32 ha. 2. Poprawa złego (U2¹) stanu ochrony siedliska przyrodniczego poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) charakterystyczna kombinacja gatunków – na poziomie niezadowalającym (U1²), tj. utrzymanie zniekształconej w stosunku do typowej dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem charakterystyki regionalnej) charakterystycznej kombinacji florystycznej z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 75% stanowisk siedliska; b) martwe drewno (łączne zasoby) – na poziomie właściwym (FV²), tj.: >20m³/ha; c) martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV²), tj.: >5 szt./ha.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 568 ha. 2. Utrzymanie niezadowalającego (U1¹) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 37 stanowiskach (6 w woj. wielkopolskim, 31 w woj. kujawsko-pomorskim) poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) charakterystyczna kombinacja florystyczna – na poziomie właściwym (FV²), tj. utrzymanie typowej dla siedliska w regionie kombinacji florystyczne z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska, na co najmniej 75% stanowisk siedliska; b) martwe drewno (łączne zasoby) – na poziomie niezadowalającym (U1²), tj.: 10-20m³/ha; c) martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV²), tj.: >5 szt./ha, na co najmniej 50% stanowisk siedliska.
9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)	Nie określono z powodu braku występowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000.
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo- fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 157 ha. 2. Utrzymanie złego (U2¹) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 53 stanowiskach (6 w woj. wielkopolskim, 47 w woj. kujawsko-pomorskim) poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV²), tj. utrzymanie kombinacji florystycznej typowej dla łęgów *Fraxino-Alnetum* z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 25% stanowisk siedliska; b) gatunki dominujące – na poziomie niezadowalającym (U1²), tj. we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla łęgów *Fraxino-Alnetum*, przy czym zaburzone są relacje ilościowe między nimi, na co najmniej 75% stanowisk siedliska; c) inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie – na poziomie złym (U2²), tj. występują co najmniej dwa gatunki obce, z czego jeden jest liczny na nie większej liczbie stanowisk niż 10%; d) martwe drewno (łączne zasoby) – na poziomie właściwym (FV²), tj.: >20m³/ha na co najmniej 25% stanowisk siedliska; e) martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV²), tj.: >5 szt./ha na co najmniej 25% stanowisk siedliska na co najmniej 25% stanowisk siedliska; f) reżim wodny – co najmniej na poziomie właściwym (FV²), tj. dynamika zalewów i przewodnienia podłoża normalne na co najmniej 75% stanowisk siedliska.
91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni ok. 8,5 ha. 2. Utrzymanie złego (U2¹) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 5 stanowiskach (1 w woj. wielkopolskim, 4 w woj. kujawsko-pomorskim) poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) charakterystyczna kombinacja florystyczna runa– na poziomie właściwym (FV²), tj. utrzymanie kombinacji florystycznej typowej dla łęgowych lasów *Querco-Ulmetum minoris* z uwzględnieniem specyfiki regionalnej

	siedliska na co najmniej 50% stanowisk siedliska; b) gatunki dominujące – na poziomie niezadowalającym (U1[2]), tj. we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla łęgowych lasów *Querco-Ulmetum minoris*, przy czym zaburzone są relacje ilościowe między nimi, na co najmniej 50% stanowisk siedliska; c) gatunki obce geograficznie w drzewostanie– na poziomie właściwym (FV[2]), tj. <1% pokrycia i nieodnawiające się; d) martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV[2]), tj.: >5 szt./ha na co najmniej 25% stanowisk siedliska; e) stosunki wodno-wilgotnościowe – utrzymanie na poziomie właściwym (FV[2]) i zachowanie naturalnych warunków wilgotnościowych (poza strefą zalewów rzecznych), na co najmniej 75% stanowisk siedliska. 3. Szczegółowe rozpoznanie zasobów siedliska w granicach województwa kujawsko-pomorskie, w tym weryfikacja potencjalnych stanowisk na pow. ok 23 ha. Doprecyzowanie celów działań ochronnych po uzupełnieniu stanu wiedzy w tym zakresie
9110 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)	1. Utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni ok. 7,7 ha. 2. Utrzymanie złego (U2[1]) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 11 stanowiskach (10 w woj. wielkopolskim, 2 w woj. kujawsko-pomorskim) poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki charakterystyczna – na poziomie właściwym (FV[2]), tj. utrzymanie kombinacji florystycznej typowej dla dąbrów przynależących do rzędu *Quercetalia*; b) obce gatunki inwazyjne w runie i podszycie – na poziomie niezadowalającym (U1[2]), tj. poniżej 5% pokrycia na powierzchni siedliska; c) gatunki ciepłolubne – na poziomie właściwym (FV[2]), tj.: >20 % pokrycia na powierzchni siedliska; d) zwarcie podszytu – na poziomie właściwym (FV[2]), tj.: <20 % pokrycia na powierzchni siedliska; e) reżim koron drzew – na poziomie właściwym (FV[2]), tj. <70%.
1617 Starodub łąkowy *Angelica palustris* (= *Ostericum palustre*)	1. Utrzymanie właściwego (FV[1]) stanu ochrony populacji na 90% stanowisk, przy liczebności na każdym z nim min. 100 osobników. 2. Utrzymanie właściwego (FV[1]) stanu ochrony siedliska gatunku poprzez właściwe użytkowanie kośne lub kośno–pastwiskowe siedliska gatunku oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników: a) gatunki ekspansywne na poziomie właściwym (FV[2]), tj. <30% pokrycia siedliska; b) uwodnienie terenu właściwe (FV[2]) – duże; c) łączna powierzchnia siedliska zajętego przez gatunek na ok. 2162 ha.
1355 wydra *Lutra lutra*	1. Utrzymanie właściwego (FV[1]) stanu ochrony populacji poprzez: a) utrzymanie wskaźnika procent pozytywnych stwierdzeń gatunku[2] na poziomie min. 90; b) utrzymanie indeksu populacyjnego[2] na poziomie min. >15. 2. Utrzymanie niezadowalającego (U1[1]) stanu ochrony siedliska gatunku lub jego poprawa poprzez utrzymanie

	wskaźników na następującym poziomie: a) baza pokarmowa na poziomie właściwym (FV[2]), tj. duże zróżnicowanie gatunkowe ryb oraz obecność miejsc rozrodu płazów na poziomie min. 60% punktów monitoringowych, b) udział siedliska kluczowego dla gatunku na poziomie właściwym (FV[2]), c) charakter strefy przybrzeżnej na poziomie niezadowalającym (U1[2]).
1188 kumak nizinny *Bombina bombina*	1. Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na minimum 53 stwierdzonych stanowiskach (30 w woj. wielkopolskim, 23 w woj. kujawsko-pomorskim). 2. Utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1[1]) poprzez: a) utrzymanie obecnego, łagodnego nachylenia brzegów zbiornika[2], b) utrzymanie zacienienia zbiorników[2] na poziomie < 50%, c) utrzymanie istniejących płycizn[2] w obrębie zbiorników, d) utrzymanie parametru droga asfaltowa[2] na poziomie dotychczasowym tj. brak dróg asfaltowych w promieniu do 100 m od każdego ze zbiorników, na co najmniej 80% stanowisk.
1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*	1. Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na minimum 6 stwierdzonych stanowiskach. 2. Utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1[1]) poprzez: a) utrzymanie oceny stanu ekologicznego[2] wód na poziomie klasy 3, b) utrzymanie oceny stanu hydromorfologicznego[2] na poziomie klasy 3 lub 4.
4038 Czerwończyk fioletek *Lycaena helle*	1. Zachowanie jednego potencjalnego siedliska gatunku w obszarze o powierzchni ok 1 ha. 2. Szczegółowe rozpoznanie w zakresie występowania gatunku i określenie celów działań ochronnych po uzupełnieniu stanu wiedzy w tym zakresie.

[1] zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34 poz. 186, z późn. zm.)

[2] parametry/wskaźniki stanu ochrony, odrębne dla każdego siedliska przyrodniczego lub gatunku, zostały oparte na podstawie wskaźników stanu zachowania zawartych w metodyce monitoringu, o którym mowa w art. 112 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, i raportów, o których mowa w art. 38 tej. ustawy

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i rośliny i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		istniejące	potencjalne	
1.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaion, Potamion*	G05 - inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka G05.01- wydeptywanie, nadmierne użytkowanie H01 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) J02.04.02 - brak zalewania J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska J03.02 - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K02.02 - nagromadzenie materii organicznej	A04 - wypas F02.03 - wędkarstwo	Istniejące: Zagrożeniem dla siedliska jest brak zalewów - brak kontaktu z wodami wezbraniowymi rzeki Noteci. Jednocześnie obserwowane są przyspieszone procesy wypłycania będące wynikiem wzrastającej eutrofizacji (przeżyźnienia), pogarszanie się właściwości fizykochemicznych wód, a także przedzielanie starorzeczy na izolowane części poprzez budowę grobli. Na siedlisko 3150 negatywnie wpływa również przekształcanie i niszczenie stref brzegowych (penetracja, usuwanie drzew, niszczenie szuwaru). Potencjalne: Wędkarstwo może być jednym z powodów eutrofizacji w wyniku nadmiernej ilości zanęty dostającej się do zbiornika. Również wypas może sprzyjać eutrofizacji i wydeptywaniu.
2.	3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p.	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	W związku z brakiem rozpoznania rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
3.	4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion*)	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	W związku z brakiem rozpoznania rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
4.	6210 Murawy kseroterniczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*)	A04.03 - zarzucenie pasterstwa A08 - nawożenie /nawozy sztuczne A11 - inne rodzaje praktyk rolniczych niewymienione powyżej B01 - zalesianie terenów otwartych C01.01 - wydobywanie piasku i żwiru J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K02.03 - eutrofizacja	E01 - tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	Istniejące: Jednym z zagrożeń dla muraw kseroternicznych jest wydobywanie kruszywa (żwiru) ze zboczy doliny na odcinku pomiędzy miejscowościami Mikołajewo – Gulcz. Siedlisko cechuje bardzo ograniczony zasięg i niewielka powierzchnia, dodatkowo zmniejszane przez celowe zalesianie sosną zwyczajną - w ten sposób zniszczeniu uległo wiele płatów muraw na krawędziach i stokach na odcinku pomiędzy miejscowościami Mikołajewo i Gulcz. Siedlisko 6210 zanika również w wyniku spontanicznej sukcesji (zarastanie murawy tarniną oraz innymi gatunkami drzew i krzewów) będącej rezultatem zaniechania użytkowania i gospodarki pasterskiej, co obserwowano m.in. w okolicach Białej oraz na odcinku pomiędzy miejscowościami Mikołajewo i Gulcz. Zjawisko

				to prowadzi do przekształcania zbiorowiska w cieplolubne zarośla i grądy. Przypadkowe lub celowe zaorywanie fragmentów murawy i zwiększanie w ten sposób powierzchni upraw dodatkowo uszczupla areał siedliska 6210. Zagrożeniem jest również eutrofizacja będąca wynikiem spływania nawozów z pól położonych na terenach wysoczyznowych, przez co możliwe jest wkraczanie gatunków ruderalnych (zmiana składu gatunkowego zbiorowiska) i miejscami przechodzenie murawkseroterniczych w łąki świeże. Potencjalne: Na murawy kseroterniczne może negatywnie oddziaływać ewentualna zabudowa letniskowa atrakcyjnych pod względem krajobrazowym partii krawędziowych doliny.
5.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)	J02.01 - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K.02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Zagrożeniem dla siedliska jest przesuszenie oraz sukcesja. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
6.	6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)	I01 - obce gatunki inwazyjne J02.03.02 - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych J03 - inne zmiany ekosystemu	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Zagrożeniem dla ziołorośli jest konserwacja rowów melioracyjnych, jednakże utrzymują się one również w zmodyfikowanych przez człowieka warunkach hydrologicznych. Problemem jest także inwazja gatunków obcych, takich jak niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* i nawłoć późna *Solidago gigantea*. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
7.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)	A03 - koszenie/ścinanie trawy A03.03 - zaniechanie/brak koszenia A04.03 - zarzucenie pasterstwa A11 - inne rodzaje praktyk rolniczych niewymienione powyżej B01 - zalesianie terenów otwartych B01.02 - sztuczne plantacje B07 - inne rodzaje praktyk leśnych, niewymienione powyżej K02 - ewolucja biocenotyczna K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K02.02 - nagromadzenie materii organicznej	A03.01 - intensywne koszenie lub intensyfikacja A04.01 - wypas intensywny A11 - inne rodzaje praktyk rolniczych niewymienione powyżej E06 - inne rodzaje aktywności człowieka związane z urbanizacją, przemysłem etc.	Istniejące: Negatywnie na stan siedliska w obszarze wpływa zaprzestanie koszenia i użytkowania pasterskiego łąk - zwłaszcza mniejszych pod względem powierzchni płatów, albo okazjonalny pokos fragmentów niżej położonych. Działania te uruchamiają procesy zarastania siedliska przez krzewy i drzewa. Jednocześnie wczesne i niskie koszenie (również pokos niski, dwukrotny, coroczny) uniemożliwia pełen cykl rozwojowy wielu gatunków późno kwitnących. Część powierzchni siedliska 6510 zalesiana jest sosną, brzozą i topolą co powoduje zmniejszanie jego areału. Zagrożeniem jest również odkładanie się wojloku (zbitej, zalegającej warstwy materii organicznej) oraz zamiana gruntów łąkowych na orne. Jednym z negatywnych zjawisk jest także wzrost udziału gatunków nitrofilnych. Potencjalne: Potencjalnym zagrożeniem jest możliwość intensyfikacji gospodarki łąkowej poprzez tworzenie wielkopowierzchniowych upraw łąkowych - intensywnie nawożonych, niskokoszonych z zastosowaniem nowoczesnych metod zbierania siana oraz

				zwiększenie intensywności wypasu. Jednym z negatywnych zjawisk jest także obecność w bezpośredniej bliskości wyrobiska piasku i wkraczanie zabudowy na tereny przyległe (możliwość zabudowania w niedalekiej przyszłości).
8.	9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenum*)	B02 - gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Zagrożeniem dla siedliska jest zbyt duży udział drzew iglastych w drzewostanie. Ponadto obserwowano niski udział martwego drewna w płatach siedliska < 10 m^3 /ha. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
9.	9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)	B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Stwierdzono niski udział martwego drewna w drzewostanie < 10 m^3 /ha. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie innych istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
10.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)	B02 - gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew I01 - obce gatunki inwazyjne	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Zagrożeniem dla siedliska są obce gatunki inwazyjne. Stwierdzono również niski udział martwego drewna w drzewostanie (< 10 m^3 /ha), a także zbyt duży udział drzew iglastych oraz ujednolicenie gatunkowe i wiekowe drzewostanów. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
11.	9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)	I - inwazyjne oraz inne problematyczne gatunki i geny K02.03 - eutrofizacja	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Zagrożeniem dla siedliska jest przeżyźnienie spowodowane oddziaływaniem drzewostanów *Robinia pseudoacacia*. Negatywnym zjawiskiem jest dominacja gatunków parkowych (*Lonicera sp., Spir a ea sp.*) w podszycie. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
12.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe	B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew F02.03 - wędkarstwo G05 - inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka G05.06 - chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych I - inwazyjne oraz inne problematyczne gatunki i geny	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Zagrożeniem dla siedliska jest obniżenie retencyjności gleby oraz jej uwilgotnienia w wyniku regulacji i obwałowania Noteci (dotyczy łęgów wierzbowych *Salicetum albae*). Miejscami brak jest ważnego dla łęgów zalewania, a jednocześnie w innych płatach wysoki poziom wód powoduje obumieranie olszy. Na jednym ze stanowisk stwierdzono ponadto niski udział martwego drewna w drzewostanie < 10 m^3 /ha. Presja wędkarska polegająca na wydeptywaniu ścieżek i stanowisk, pozostawianiu śmieci oraz paleniu ognisk, niszczy strukturę i pokrywę roślinności łęgów (dotyczy łęgów wierzbowych *Salicetum albae*). Problemem jest izolacja

		I01 - obce gatunki inwazyjne J02.03 - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska J03.02 - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk		poszczególnych płatów siedliska 91E0 i ich mała powierzchnia będąca wynikiem działalności człowieka. Zagrożenie usuwaniem drzew i krzewów na terenach zagrożonych powodzią dotyczy łęgów wierzbowych *Salicetum albae*. Obserwuje się ekspansję neofitów (gatunków obcego pochodzenia przybyłych do kraju po XV w.), takich jak: klon jesionolistny *Acer negundo*, uczep amerykański *Bidens fro n dosa*, rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japonica*, nawłoć późna *Solidago gigantea*, nawłoć kanadyjska *Solidago canade n sis* czy przymiotno białe *Erigeron annuus*. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
13.	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)	B01.02 - sztuczne plantacje B02.03 - usuwanie podszytu B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew B07 - inne rodzaje praktyk leśnych, niewymienione powyżej G01.02 - turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych G05.01 - wydeptywanie, nadmierne użytkowanie I01 - obce gatunki inwazyjne J03 - inne zmiany w ekosystemie K02 - ewolucja biocenotyczna, sukcesja	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: W siedlisku obserwowano chorobowe zamieranie wiązu i jesionu. Zagrożeniem jest ujednolicenie gatunkowe drzewostanów (preferencja olszy lub dębu). Utrzymywanie siedliska w stanie jednogatunkowej plantacji *Alnus glutinosa*, usuwanie wyższych krzewów z podszytu (*Cornus sanguinea, Sambucus nigra*, podrost *Ulmus minor i Ulmus laevis*) oraz usuwanie pojedynczych, martwych drzew prowadzi do utraty istotnych cech siedliska. Istnienie plantacji i nasadzeń w obrębie i w okolicy stanowisk skutkuje szeregiem negatywnych zjawisk, jak eutrofizacja powodowana przez obecność plantacji *Robinia pseudoacacia* na obszarach znajdujących się wyżej czy punktowe zakwaszanie w sąsiedztwie nasadzeń *Pinus sylvestris*. Obserwowano grądowienie wskutek niedogodnych dla łęgów warunków wilgotnościowych. Negatywny wpływ na siedlisko ma również obecność użytkowanych ścieżek pieszych i rowerowych. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
14.	91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)	K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Negatywnym zjawiskiem jest intensywny rozwój gatunków drzew i krzewów w podszycie. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony siedliska w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
15.	1617 Starodub łąkowy *Angelica palustris* (= *Ostericum palustre*)	A08 - nawożenie/nawozy sztuczne A11 - inne rodzaje praktyk rolniczych, niewymienione powyżej J02.01 - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	U - nieznane zagrożenie lub nacisk	Istniejące: Stwierdzono zagrożenia w postaci osuszania łąk, nadmiernego nawożenia oraz przeorywania stanowisk. Istotnym negatywnym zjawiskiem jest zarastanie siedlisk starodubu łąkowego w wyniku sukcesji po zaprzestaniu gospodarki łąkowej. Potencjalne: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony gatunku w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego

				wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń.
16.	1355 Wydra *Lutra lutra*	F01.01 - intensywna hodowla ryb, intensyfikacja F02.03 - wędkarstwo F03.02.03 - chwytanie, trucie, kłusownictwo G05 - inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka G05.06 - chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych H01 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) J02.02.02 - bagrowanie/usuwanie osadów limnicznych J02.03 - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.06.01 - pobór wód powierzchniowych na potrzeby rolnictwa J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska K02.02 - nagromadzenie materii organicznej	E01.03 - zabudowa rozproszona F03.02.05 - przypadkowe schwytanie I - inwazyjne oraz inne problematyczne gatunki i geny	Istniejące: Głównym zagrożeniem dla populacji wydry na obszarze Natura 2000 są negatywne zmiany jej siedliska, jak: pogarszanie się właściwości fizykochemicznych wód, przekształcanie i niszczenie stref brzegowych (penetracja, wędkarstwo, usuwanie drzew i krzewów), sztuczne profilowanie koryta rzecznego i skarp brzegowych, ograniczony zasięg zalewów wodami wezbraniowymi Noteci zbiorników wodnych (starorzeczy), przyspieszone procesy wypłycania będące następstwem wzrastającej eutrofizacji i niewłaściwie przeprowadzonych prac melioracyjnych lub ich braku. W ich wyniku wydra traci miejsca schronienia, rozrodu i żerowania. Silny wzrost penetracji ludzkiej - głównie wędkarzy, może powodować jej płoszenie. Potencjalne: Istnieje potencjalne zagrożenie powstania zabudowy w pobliżu jej siedlisk, co wpływać będzie niepokojąco na te zwierzęta. Na obszarach użytkowanych rybacko stwierdzono możliwość przypadkowego schwytania osobników tego gatunku oraz celowego, nielegalnego redukowania populacji wydr traktowanych jako szkodniki gospodarcze. Również powstawanie w obszarze Natura 2000 i w jego otoczeniu ferm zwierząt futerkowych obcych gatunków drapieżnych jest zagrożeniem w przypadku ucieczek tych zwierząt i m.in. konkurencji pokarmowej z wydrą, czy drapieżnictwa.
17.	1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*	G05 - inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka J02.03 - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska K02.02 - nagromadzenie materii organicznej	I - inwazyjne oraz inne problematyczne gatunki i geny	Istniejące: Stwierdzone negatywne oddziaływania na kumaka nizinnego dotyczą przede wszystkim jego siedlisk. Ograniczony zasięg zalewów starorzeczy wodami wezbraniowymi Noteci, przyspieszone procesy wypłycania zbiorników będące następstwem wzrastającej eutrofizacji i niewłaściwie przeprowadzonych prac melioracyjnych lub ich braku oraz pogarszanie się właściwości fizykochemicznych wód powoduje zmniejszanie się ilości odpowiednich miejsc rozrodu i bytowania tego płaza. Przekształcanie i niszczenie stref brzegowych oraz usuwanie roślinności szuwarowej może powodować płoszenie tego zwierzęcia i problemy ze znalezieniem miejsca do przyczepienia skrzeku. Potencjalne: Potencjalnym zagrożeniem jest powstawanie w obszarze Natura 2000 i w jego otoczeniu ferm zwierząt futerkowych obcych gatunków drapieżnych. W przypadku ucieczek tych zwierząt może dochodzić do m.in. drapieżnictwa - zjadania dorosłych i młodych kumaków.
18.	1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*	G05 - inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka J02.03 - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana	I - inwazyjne oraz inne problematyczne gatunki i geny	Istniejące: Ograniczony zasięg zalewów wodami wezbraniowymi Noteci, przyspieszone procesy wypłycania zbiorników będące następstwem wzrastającej eutrofizacji i niewłaściwie przeprowadzonych prac melioracyjnych lub ich braku, przekształcanie i niszczenie stref

	<table><tr><td></td><td></td><td>przebiegu koryt rzecznych J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska K02.02 - nagromadzenie materii organicznej</td><td></td><td>brzegowych (penetracja, wędkarstwo, usuwanie drzew) oraz pogarszanie się właściwości fizykochemicznych wód powoduje utratę siedlisk przez piskorze. Potencjalne: Potencjalnym zagrożeniem jest powstawanie w obszarze Natura 2000 i w jego otoczeniu ferm zwierząt futerkowych obcych gatunków drapieżnych. W przypadku ucieczek tych zwierząt może dochodzić do m.in. drapieżnictwa - zjadania piskorzy.</td></tr><tr><td>19.</td><td>4038 Czerwończyk fioletek Lycaena helle</td><td>U - nieznane zagrożenie lub nacisk</td><td>A03.01 - intensywne koszenie/intensyfikacja K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja)</td><td>Istniejące: W związku z niepełnymi danymi dotyczącymi rozmieszczenia i stanu ochrony gatunku w obszarze nie jest możliwe podanie pełnego wykazu istniejących ani potencjalnych zagrożeń. Potencjalne: Zaprzestanie koszenia i/lub wypasu łąk, co uruchamia procesy zarastania przez krzewy i drzewa. Jednocześnie konieczna jest obecność ww. roślin stanowiących osłonę od wiatru. Ponadto zagrożeniem dla gatunku jest nieodpowiednia wysokość koszenia lub pokos zbyt wczesny, co ma negatywny wpływ na jego źródła pokarmu, a także powoduje śmiertelność stadiów preimaginalnych (jaja, gąsienice, poczwarki). Optymalne dla gatunku są siedliska półotwarte oraz rozproszone zarośla wierzbowe, których kwiaty wiosną stanowią dodatkowo cenne źródło nektaru.</td></tr></table>
Charakterystyka obszaru	Obszar obejmuje fragment doliny Noteci między miejscowością Wieleń a Bydgoszczą. Obszar jest w dużej części zajęty przez torfowiska niskie, z fragmentami zalewowych łąk i trzcinowisk, z enklawami zakrzewień i zadrzewień. Na zboczach doliny znajdują się płaty muraw kserotermicznych. W okolicach Goraja, Pianówki i Góry oraz Ślesina występują kompleksy buczyn i dąbrów, w tym m. in. siedlisk przyrodniczych: ciepłolubnej dąbrowy i mieszanych lasów zboczowych. Teren przecinają kanały i rowy odwadniające. Liczne są starorzecza i wypełnione wodą doły potorfowe. Miejscami występują rozległe płaty łęgów. Łąki są intensywnie użytkowane.
Przedmioty ochrony	Obszar obejmuje bogatą mozaikę siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (16 rodzajów), z priorytetowymi lasami łęgowymi i dobrze zachowanym kompleksami łąkowymi, choć łącznie zajmują one poniżej 20% powierzchni obszaru. Notowano tu też 8 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W okolicach Nakła na początku XX w. występowała bogata populacja Coenagrion ornatum. Rekomenduje się jego restytucję na tym terenie. Obszar częściowo pokrywa się z ważną ostoja ptasią o randze europejskiej E-33. Ostoja jest też ważnym korytarzem ekologicznym o randze międzynarodowej. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk: — 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, — 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością Chenopodion rubri p.p. i Bidention p.p., — 4030 Suche wrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion), — 6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea i ciepłolubne murawy z Asplenion septentrionalis Festucion pallentis), — 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion),

	— 6430 Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium), — 6440 łąki selernicowe (Cnidion dubii), — 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris), — 9110 Kwaśne buczyny (Luzulo-Fage tum), — 9130 Żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion), — 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), — 9190 Kwaśne dąbrowy (Quercion robori-petraeae), — 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae) i olsy źródliskowe, — 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum), — 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae), — 1617 Starodub łąkowy Angelica palustris (= Ostericum palustre) Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG: — 1617 Starodub łąkowy Angelica palustris (= Ostericum palustre), — 1355 Wydra Lutra lutra, — 1188 Kumak nizinny Bombina bombina, — 1145 Piskorz Misgurnus fossilis, — 4038 Czerwończyk fioletek Lycaena helle — 1130 Boleń pospolity Aspius aspius, — 1337 Bóbr europejski Castor fiber, — 1163 Głowacz białopłetwy Cottus gobio.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Standardowych Formularzy Danych dla obszarów Natura 2000

Tabela 12. Charakterystyka obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy Wieleń

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU PUSZCZA NOTECKA	
Data wyznaczenia	1989-07-01
Obecnie obowiązujący akt prawny	Uchwała Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim
Powierzchnia	58170,0000 ha
Położenie (powiaty)	szamotulski, czarnkowsko-trzcianecki, obornicki, międzychodzki
Położenie (gminy)	Czarnków (gmina wiejska), Chrzypsko Wielkie (gmina wiejska), Ryczywół (gmina wiejska), Obrzycko (gmina wiejska), Drawsko (gmina wiejska), Połajewo (gmina wiejska), Wieleń (gmina miejsko-wiejska), Wronki (gmina miejsko-wiejska), Oborniki (gmina miejsko-wiejska), Lubasz (gmina wiejska)
Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej	Obejmuje część Pojezierza Poznańskiego i Kotliny Gorzowskiej, w skład obszaru wchodzi znaczna część Puszczy Noteckiej, która stanowi jeden z większych kompleksów leśnych kraju.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINA NOTECI	
Data wyznaczenia	1989-07-01
Obecnie obowiązujący akt prawny	Uchwała Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim
Powierzchnia	68840,0000 ha
Położenie (powiaty)	czarnkowsko-trzcianecki, pilski, wągrowiecki, chodzieski
Położenie (gminy)	Czarnków (gmina wiejska), Trzcianka (gmina miejsko-wiejska), Chodzież (gmina wiejska), Wyrzysk (gmina miejsko-wiejska), Wysoka (gmina miejsko-wiejska), Wieleń (gmina miejsko-wiejska), Szamocin (gmina miejsko-wiejska), Chodzież (gmina miejska), Gołańcz (gmina miejsko-wiejska), Kaczory (gmina miejsko-wiejska), Budzyń (gmina miejsko-wiejska), Ujście (gmina miejsko-wiejska), Piła (gmina miejska), Czarnków (gmina miejska), Margonin (gmina miejsko-wiejska), Miasteczko Krajeńskie (gmina miejsko-wiejska), Lubasz (gmina wiejska), Białośliwie (gmina wiejska)
Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej	Obszar obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.
OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU PUSZCZA NAD DRAWĄ (WOJ. WIELKOPOLSKIE)	
Data wyznaczenia	1989-07-01
Obecnie obowiązujący akt prawny	Uchwała Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim
Powierzchnia	62200,0000 ha
Położenie (powiaty)	wałecki, czarnkowsko-trzcianecki
Położenie (gminy)	Trzcianka (gmina miejsko-wiejska), Krzyż Wielkopolski (gmina miejsko-wiejska), Człopa (gmina miejsko-wiejska), Wieleń (gmina miejsko-wiejska), Wałcz (gmina wiejska)
Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej	Podłoże geologiczne buduje złożona mozaika czwartorzędowych utworów polodowcowych: glin zwałowych i (przeważających powierzchniowo) piasków sandrowych. W zagłębieniach i rynnach terenowych powstały płaty torfów. Pasmo wzniesień w okolicy Dzierżążna jest prawdopodobnie pochodzenia morenowego, w okolicy Smolarni zachował się oz. W okolicy Trzcianki i Dzierżążna na głębokości ok. 45 m ciągną się złoża węgla brunatnego W rzeźbie terenu zaznaczają się rynny polodowcowe, wykorzystywane dziś przez jeziora i rzeki, a także wydatna krawędź pradoliny Noteci (np. w okolicy Kuźnicy Żelichowskiej). Bardzo urozmaiconą rzeźbę ma teren między Dzierżążnem Małym a Rychlikiem (Bycze Górki, Zajęcze Góry, Diabelski Kocioł). Wydatne formy rzeźby to poza tym: dolina Człopicy, ciągnąca się od Człopy aż po Noteć, dolina Drawy z systemem teras, dolina Cieszynki oraz dolina Runicy i jezior tuczyńskich. Malownicza jest także rynna jezior Straduń i Smolarnia z zachowanym wałem ozowym. Dominują gleby rdzawe, tworzące siedliska borów i borów mieszanych, są także płaty gleb płowych i brunatnych Północna i zachodnia cześć obszaru należy do zlewni rzeki Drawy, będąc odwadniana przez jej dopływy: Płociczną, Runicę, Cieszynkę i Szczyczną. Leżą tu bardzo malownicze jeziora:

	Liptowskie i Tuczno na linii Runicy, Młyńskie, Kamień, Załom i Dypa na linii Cieszynki, oraz największy z akwenów Obszaru - jezioro Szczuczarz, przez które przepływa Szczyczna. Szczególnie to ostatnie, w kształcie krzyża, z wznosząca się na tafli wody wyspą, z wysokimi, zalesionymi brzegami, należy do najpiękniejszych akwenów Pomorza Zachodniego. Do znamiennych akcentów w dolinie Runicy i Cieszynki należą bijące spod ziemi źródła, zasilające te rzeki. Są to jedne z ciekawszych obiektów źródliskowych na Pomorzu. W okolicy Tuczna dla ich ochrony utworzono dwa rezerwaty. Środkową cześć obszaru odwadnia Człopica, płynąca szeroką, w dużym stopniu odlesioną doliną i wpadająca do Drawy tuż przed jej ujściem do Noteci. I w jej systemie hydrograficznym trafiają się ładne źródła, jak np. źródełko dopływu Modrzy, bijące pod wzniesieniem zwanym Babią Górą. Wody z południowo-wschodniej części Obszaru odprowadza Bukówka z dopływami: Dzierżążką i Kamionką. Do tego systemu należą malownicze jeziora: Smolarnia i Straduń koło Trzcianki. W zagłębieniach po lasach rozproszonych jest ponadto kilkadziesiąt jezior i oczek wodnych; każde z nich ma inny charakter i swoje uroki. Większość z nich otoczona jest też malowniczymi torfowiskam Szczególnie ciekawe ekosystemy związane są z wodami. Wśród kilkudziesięciu jezior są akweny eutroficzne, ale są i mezotroficzne jeziora o zielonobłękitnej wodzie, z łąkami ramienic na dnie. Spokojne zatoczki jeziora Szczuczarz zarasta rzadka osoka aloesowata. Najrzadsze gatunki flory skupiają się na śródleśnych torfowiskach. Są wśród nich takie osobliwości jak turzyca strunowa i lipiennik Loesela. Jedną z większych osobliwości regionu są ekosystemy źródliskowe. W dolinach Cieszynki i Runicy bije łącznie kilkaset źródeł. Są wśród nich wysięki, na których rozwinęły się kopułowe torfowiska (np. chronione w rezerwacie k. Tuczna, na którym wiosną licznie zakwitają storczyki). Są także wypływy, w których woda bije spod ziemi i spływa strumieniami do rzeki lub jeziora. Krajobraz jest zdominowany przez lasy gospodarcze, z dominacją drzewostanów sosnowych. Region żyje z gospodarki leśnej. W okolicy Dzierżążna, Człopy, Wołowych Lasów i Tuczna są jednak także płaty pól. Najstarsze pamiątki kultury, jakie znaleźć można na tym terenie są bardzo stare: to ślady mezolitycznego osadnictwa sprzed kilku tysięcy lat, spotykane szczególnie licznie koło Tuczna i Człopy. Nieco młodsze są, zagubione wśród lasów: kurhan na południe od Kuźnicy Żelichowskiej oraz średniowieczne grodziska nad jeziorem kamień i w uroczysku Leśna Cisza.

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://crfop.gdos.gov.pl

Na obszarze chronionego krajobrazu zgodnie z ustawą o ochronie przyrody mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,

- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnobłotnych,
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od: linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego,

Na obszarze chronionego krajobrazu, dla terenów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1 (ustawy o ochronie przyrody), wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, zalesiania oraz nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej, lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m, zalesiania. Na terenie OChK zakazuje się niszczenia i uszkadzania obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w uchwale, o której mowa w art. 23a ust. 1.

Na terenie Gminy Wieleń znajduje się 6 użytków ekologicznych:

- **Użytek ekologiczny „Torfowisko Dzierżążno”** – znajduje się na działce o nr geodezyjnym 7218/14 w obrębie ewidencyjnym Dzierżążno Wielkie, na terenie Nadleśnictwa Trzcianka. Utworzony na podstawie Uchwały nr 197/XIX/12 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych. Użytek ekologiczny ma powierzchnię 0,9000 ha. Stanowi śródleśne, niewielkie torfowisko przejściowe, niedaleko jeziora Dzierżążno połączone z jeziorem zarastającym kanałem. Dobrze uwodnione, jednak widoczne są oznaki czasowego przesuszenia w przeszłości. Roślinność torfowiskowa w dobrym stanie. Liczne gatunki typowe dla torfowisk (żurawina błotna, wełnianka pochwowata, modrzewnica, siedmiopalecznik, bobrek trójlistny, turzyca nitkowata). Zagrożeniem jest sukcesja naturalna (samosiew brzozy). Brak objawów eutrofizacji. Siedlisko przyrodnicze – 7140 – torfowiska przejściowe i trzęsawiska – pokrycie 100%.
- **Użytek ekologiczny „Perkozowe Błota”** - znajduje się na działce o nr geodezyjnym 7184/4 w obrębie ewidencyjnym Dzierżążno Małe. Utworzony na podstawie Uchwały nr 197/XIX/12 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych. Użytek ekologiczny ma powierzchnię 4,0500 ha. Stanowi zarastające jezioro śródleśne z

otaczającymi rozległymi szuwarami wielkoturzycowymi oraz młodymi, częściowo zasadzonymi drzewostanami olszowymi. Zarówno szuwary, jak i drzewostan mocno zalane i niedostępne. Miejscami widoczne fragmenty dawnych wilgotnych łąkostrożeniowych, obecnie w większości zarośnięte lub zalesione. Ostoja ptactwa wodno-błotnego. Siedlisko przyrodnicze 3150 – starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne – pokrycie 10%.

- **Użytek ekologiczny „Nenufarowe oczko I”** - znajduje się na działce o nr geodezyjnym 7181 w obrębie ewidencyjnym Dzierżązno Małe. Utworzony na podstawie Uchwały nr 197/XIX/12 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych. Użytek ekologiczny ma powierzchnię 6,8300 ha. Stanowi śródleśne jezioro z przyległą nieużytkowaną łąką. Jezioro – eutroficzne z licznymi nymefeidami (żabiściek, grążel, grzybienie) oraz dosyć wąskim pasem szuwarów pałkowych, trzcinowych i wielkoturzycowych. Naokoło jeziora wąski pas olsu. Łąka bogata gatunkowo, ale od dawna nieużytkowana, przez co stopniowo ubożejąca w typowe dla tego rodzaju łąk gatunki, lekko przesuszona, ostoja ptactwa wodno-błotnego.
- **Użytek ekologiczny „Nenufarowe oczko II”** - znajduje się na działce o nr geodezyjnym 7181 w obrębie ewidencyjnym Dzierżązno Małe. Utworzony na podstawie Uchwały nr 197/XIX/12 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych. Użytek ekologiczny ma powierzchnię 1,1800 ha. Stanowi śródleśne jezioro z przyległą nieużytkowaną łąką. Jezioro – eutroficzne z licznymi nymefeidami (żabiściek, grążel, grzybienie) oraz dosyć wąskim pasem szuwarów pałkowych, trzcinowych i wielkoturzycowych. Naokoło jeziora wąski pas olsu. Łąka bogata gatunkowo, ale od dawna nieużytkowana, przez co stopniowo ubożejąca w typowe dla tego rodzaju łąk gatunki, lekko przesuszona, ostoja ptactwa wodno-błotnego.
- **Użytek ekologiczny „Nenufarowe oczko III” -** znajduje się na działce o nr geodezyjnym 7182/3 w obrębie ewidencyjnym Dzierżązno Małe. Utworzony na podstawie Uchwały nr 197/XIX/12 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych. Użytek ekologiczny ma powierzchnię 1,5800 ha. Stanowi śródleśne jezioro z przyległą nieużytkowaną łąką. Jezioro – eutroficzne z licznymi nymefeidami (żabiściek, grążel, grzybienie) oraz dosyć wąskim pasem szuwarów pałkowych, trzcinowych i wielkoturzycowych. Naokoło jeziora wąski pas olsu. Łąka bogata gatunkowo, ale od dawna nieużytkowana, przez co stopniowo ubożejąca w typowe dla tego rodzaju łąk gatunki, lekko przesuszona, ostoja ptactwa wodno-błotnego.

Na terenie ww. użytków ekologicznych obowiązują następujące zakazy:

1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru,
2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
3) uszkadzania i zanieczyszczania gleby,
4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,

7) zmiany sposobu użytkowania ziemi,
8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
10) zbioru, niszczenia, uszkadzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych,
11) umieszczania tablic reklamowych.

— **Użytek ekologiczny „Bagienna Dolina Bukówki" -** położony w Leśnictwie Zwierzyniec obejmującego oddziały: 602a, b,549d, f, g, 550a, 551b, d, j, 552i, k, l, o, 553h, 506j oraz w Leśnictwie Wizany obejmującego oddziały: 554h, 603a, g, m, j, 604d, h, j, k, m, 605f, h, i, j, k. Utworzony na podstawie Uchwały nr 359/XXXII/14 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 29 stycznia 2014 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego. Użytek ma powierzchnię 50,7300 ha. Użytek obejmuje tereny stanowiące łąki, pastwiska i i nieużytki. Znajdują się na nim liczne zadrzewienia i zakrzewienia oraz dwa oczka wodne. Znaczenie przyrodnicze omawianego terenu polega na nagromadzeniu na niewielkim obszarze różnych typów ekosystemów takich jak bagienna zatorfowiona dolina Bukówki o płaskim dnie, zasilana niewielkimi wysiękami wód źródliskowych, która tworzy dogodne warunki bytowania dla gatunków roślin i zwierząt. Dno doliny pokrywają bagienne szuwary trzcinowe i turzycowe. Skrzydła doliny opanowały olszowe lasy o charakterze łęgów i olsów oraz łąki i pastwiska. Celem jest ochrona ptactwa błotno-wodnego, rzadkich gatunków motyli, cennych gatunków roślin oraz zachowanie wilgotnych, podmokłych i wodnych siedlisk przyrodniczych o dużych wartościach krajobrazowych.

Na terenie ww. użytku ekologicznego obowiązują następujące zakazy:

1. niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru,
2. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
3. uszkadzania i zanieczyszczania gleby,
4. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
5. likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
6. wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,
7. zmiany sposobu użytkowania ziemi,
8. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
9. umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką.

Na terenie Gminy Wieleń znajduje się również **15** pomników przyrody. Informacje na ich temat przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Wykaz pomników przyrody ustanowionych na terenie Gminy Wieleń

Lp.	Typ	Rodzaj tworu	Gatunek	Obwód pnia na wys. 1,3 m [cm]	Lokalizacja
1.	Jednoobiektowy	drzewo	Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris	311	obręb Wrzeszczyna, gm. Wieleń
2.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Platan klonolistny - Platanus xacerifolia (Platanus xhispanica) Dąb szypułkowy - Quercus robur	650 565	w zabytkowym parku miejskim obok zamku Sapiechów
3.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur	374 418 468	na skarpie przy strumieniu Bukówka, obok drogi Wieleń-Krzyż (teren prywatny)
4.	Jednoobiektowy	drzewo	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	641	zabytkowy park na terenie Zakladu Rolnego PGR
5.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica	346 371	w pasie drogowym za skarpą,przy drodze Krzyż-Wieleń na odcinku do Marianowa (ok.500m od przystanku PKS Marianowo, po drugiej stronie drogi biegnie tor kolejowy)
6.	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	741	na posesji prywatnej p.R.Lewy przy zabudowaniach gosp. Od strony wschodniej w bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się pola uprawne
7.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur	412 339	Nadl. Krzyż Oddz.313 i L-ctwo Kuźniczka
8.	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	302	Nadl.Krzyż Oddz.312g i L-ctwo Kuźniczka
9.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur	481 609	Nadl.Krzyż Oddz.313g i L-ctwo Kuźniczka

			Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur	298 295 210 305	
10.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur Dąb szypułkowy - Quercus robur	459 503 399 302	Rosną obok leśniczówki
11.	Jednoobiektowy	drzewo	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	481	przy pałacu, gospodarstwo agroturystyczne, teren prywatny
12.	Jednoobiektowy	drzewo	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	540	przy pałacu, gospodarstwo agroturystyczne, teren prywatny
13.	Jednoobiektowy	drzewo	Cis pospolity - Taxus baccata	bd	bd
14.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Cis pospolity - Taxus baccata Cis pospolity - Taxus baccata Cis pospolity - Taxus baccata	bd	drzewa rosną przy domu mieszkalnym leśniczego
15.	Jednoobiektowy	drzewo	Daglezja zielona (Jedlica Douglasa) - Pseudotsuga menziesii	355	Drzewo rośnie na terenie Nadleśnictwa Potrzebowice, gm. Wieleń, w zabytkowym Parku Pałacowym z XIX w. znajdującym się w Puszczy Noteckiej w m. Potrzebowice.

Źródło: https://crfop.gdos.gov.pl

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478 ze zm.), w stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
3) uszkadzania i zanieczyszczania gleby;
4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
10) zbioru, niszczenia, uszkadzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
11) umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy, o których mowa powyżej nie dotyczą:

1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
2) realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

3.4.10. Zapobieganie poważnym awariom

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi rejestr zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu na terenie Gminy Wieleń nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) ani zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR). Generalny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr poważnych awarii. Zgodnie z nim, w latach 2010-2023 na terenie województwa wielkopolskiego doszło do 10 poważnych awarii przemysłowych. Na terenie Gminy Wieleń nie doszło do żadnej awarii mającej znamiona poważnej awarii przemysłowej.

4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Na podstawie powyższego opisu stanu środowiska określono najważniejsze zagrożenia środowiska mogące mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi. Główne zagrożenia środowiska na terenie Gminy Wieleń związane są z działalnością człowieka oraz z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów przyrody. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

Tabela 14. Zagrożenia/problemy istotne z punktu widzenia ochrony środowiska występujące na terenie Gminy Wieleń

OBSZAR	ZAGROŻENIE/PROBLEM
Ochrona klimatu i jakość powietrza	Przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza (benzo(a)pirenu) - głównym źródłem jest spalanie w indywidualnych systemach grzewczych paliw stałych (węgla, koksy, drewna) oraz odpadów (kartony, odpady organiczne, butelki PET), a także niezadawalający stan techniczny tychże kotłów. Dodatkowo ww. problem potęguje wzmożony ruch samochodowy, z którego wynika również uciążliwość dla mieszkańców w postaci hałasu drogowego.
Zagrożenie hałasem	Hałas komunikacyjny, który wpływa nie tylko na degradację środowiska naturalnego, ale również negatywnie oddziałuje na zdrowie i komfort życia ludzi (hałas kolejowy – lokalizacja linii kolejowej nr 203 i 351, hałas drogowy – drogi wojewódzkie nr 118, 123, 135, 140, 174, 177, 180 i 181).
Pola elektromagnetyczne	Zwiększenie ilości źródeł pól elektromagnetycznych oraz zwiększenie ich koncentracji - rozwój telekomunikacji i zwiększająca się liczba stacji bazowych telefonii komórkowej (w tym wprowadzanie technologii 5G).
Gospodarowanie wodami	Zła jakość wód powierzchniowych – charakteryzuje zły stan wód, w związku z czym są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie jednolite części wód posiadają derogacje od osiągnięcia celów środowiskowych. Zagrożenie powodzią – obszar Gminy Wieleń znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) i b) Prawa wodnego, tj. jest obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi p=1% lub p=10%, a także na obszarze, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (p=0,2%). Zagrożenie suszą oraz degradacja ilościowa zasobów wodnych - Gmina Wieleń jest słabo, silnie i umiarkowanie zagrożona suszą.
Gospodarka wodno-ściekowa	Gmina Wieleń jest skanalizowana w 42,6%, co może przyczynić się do nielegalnego zrzutu ścieków. Duża ilość zbiorników bezodpływowych na terenie gminy – 1564 szt.

Zasoby geologiczne i gleby	Działania związane z pracami budowlanymi mogą przyczynić się do przekształceń gleb.
Gospodarowanie odpadami	Wysoka ilość wyrobów zawierających azbest – pomimo działań zmierzających do ich likwidacji, w dalszym ciągu na terenie Gminy odnotowano dużą ilość wyrobów do unieszkodliwienia (do marca 2025 roku unieszkodliwiono 622 412 kg azbestu, natomiast do unieszkodliwienia zostało jeszcze 1 905 118 kg).
Zasoby przyrodnicze	Presja turystyczna i rekreacyjna na obszary cenne przyrodniczo. Presja urbanizacyjna na obszary cenne przyrodniczo.
Zagrożenie poważnymi awariami	Na terenie Gminy Wieleń nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR) oraz zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR). Awarie są zdarzeniami trudnymi do przewidzenia, stąd konieczne jest doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego, wpojenie zasad postępowania mieszkańcom na wypadek wystąpienia awarii oraz utrzymanie infrastruktury umożliwiającej podjęcie działań w przypadku zaistnienia awarii.

Źródło: Opracowanie własne

5. Przewidywane oddziaływanie na środowisko

Realizacja działań zaplanowanych w ramach „Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034" wiąże się z przejściowym i krótkotrwałym negatywnym oddziaływaniem na środowisko, głównie na etapie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Po realizacji inwestycji teren zostanie uprzątnięty. Pozytywny wpływ na elementy środowiska przyrodniczego zaobserwuje się po zakończeniu prac budowlanych. Ocenę wpływu poszczególnych działań na elementy środowiska przyrodniczego wykonano w formie opisowej wraz z merytorycznym uzasadnieniem.

Zadania zaplanowane w ramach Strategii zostały przeanalizowane w aspekcie oddziaływania na następujące komponenty środowiska: różnorodność biologiczna, ludzie, zwierzęta, rośliny, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat (w tym mikroklimat), klimat akustyczny, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne, obszary chronione, cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Szczegółową analizę przedstawiono poniżej.

5.1. Różnorodność biologiczna, fauna i flora, obszary chronione oraz cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000

W ramach dokumentu zaplanowano działania polegające na poprawie efektywności energetycznej budynków. Należy jednak pamiętać, że prace termomodernizacyjne stanowią zagrożenie dla ptaków gniazdujących w budynkach (np. jaskółki, wróble) oraz dla nietoperzy. Dlatego też przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Prace termomodernizacyjne powinny być prowadzone poza okresem lęgowym ptaków, tj. poza okresem od 1 marca do 15 października, a po przeprowadzeniu prac lub w ich trakcie należy instalować budki lęgowe. Zadanie to na etapie budowy będzie wiązało się z krótkookresowym negatywnym oddziaływaniem w zakresie hałasu oraz ilości wytwarzanych odpadów. W dłuższym horyzoncie czasowym będzie oddziaływać pozytywnie, w sposób pośredni na jakość powietrza, klimat, zasoby naturalne. Wyżej wymienione działania będą miały bezpośredni i pozytywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego oraz na wpływ na zdrowie ludzi.

W kategorii negatywnych oddziaływań pośrednich można wskazać wzrost presji urbanizacyjnej i aktywizacji gospodarczej na tereny po ich uzbrojeniu w sieć kanalizacyjną i wodociągową. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej nie będzie negatywnie oddziaływać na gatunki dziko żyjących zwierząt, oddziaływanie takie może wystąpić jedynie na etapie prowadzenia prac budowlanych. Będzie to jednak oddziaływanie chwilowe i odwracalne. Negatywne oddziaływanie o charakterze krótkoterminowym związane będzie z koniecznością przekształcenia powierzchni ziemi. Z uwagi na konieczność prac ziemnych wystąpić może bezpośrednie, krótkoterminowe, negatywne oddziaływanie na roślinność występującą w rejonie inwestycji (głównie na strefę korzeniową drzew). Oddziaływanie na środowisko związane z realizacją inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wystąpi na etapie budowy i wykonania obiektów i urządzeń. Z uwagi na charakter działań, wystąpić mogą chwilowe, negatywne oddziaływania na elementy biotyczne (np. niszczenie siedlisk roślin i zwierząt). W ogólnym rozrachunku, korzyści wynikające z uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej są o wiele większe.

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 przewiduje do realizacji działanie pn. „Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury". Jednym ze sposobów na uczynienie gminy przyjaznej dla mieszkańców jest zielona infrastruktura. Zieleń aktualnie określana jest często mianem „zielonej infrastruktury", ponieważ dokładnie tak jak infrastruktura techniczna, pełni bardzo istotną rolę dla poprawy warunków życia, podnosząc jego komfort. Zieleń pełni także funkcję klimatyczną, bowiem duże powierzchnie terenów zieleni wysokiej, parkowej, a także lasy miejskie ograniczają efekt „wyspy ciepła", który bywa szczególnie uciążliwy w trakcie letnich upałów. Wówczas różnica temperatur między centrami miast, gdzie tej zieleni jest stosunkowo mało, a przedmieściami, gdzie jest jej więcej, może dochodzić nawet do 4 st. C. Kluczowe są również drzewa – będące jednym z głównym elementów zielonej infrastruktury. Stanowią one nie tylko schronienie przed promieniami słonecznymi, ale także ochładzają. Drzewa produkują tlen, obniżają temperaturę, nawilżają i oczyszczają powietrze, a także ułatwiają retencjonowanie wody. Pozytywnie wpływają też na nasze samopoczucie.

Zielono-niebieska infrastruktura to koncepcja wykorzystania terenów zieleni i zasobów wodnych w obszarach miejskich do łagodzenia negatywnych skutków urbanizacji oraz zmian klimatycznych. Zieleń i woda traktowane są jako infrastruktura, ponieważ są projektowane jako system, który ma użytkowy charakter i jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania współczesnych terenów zurbanizowanych. Koncepcja polega na zastępowaniu terenów utwardzonych w przestrzeni miasta wielofunkcyjnymi rozwiązaniami bazującymi na elementach przyrodniczych oraz wodnych. W zielono-niebieskiej infrastrukturze powierzchnie biologicznie czynne w mieście stanowią system rozwiązań technologicznych, który wspomaga tradycyjne rozwiązania infrastruktury miejskiej (np. kanalizacji deszczowej) – a z czasem może je zastępować. Najważniejsze funkcje obiektów zielono-niebieskiej infrastruktury to zatrzymywanie wody deszczowej, oczyszczanie, nawilżanie i ochładzanie powietrza. Dodatkowymi zaletami tych rozwiązań są niskie koszty utrzymania, możliwość dopasowania ich do zróżnicowanych funkcji miejskich oraz walory estetyczne[4].

Celem zarówno małej jak i dużej retencji jest zachowanie wody opadowej w miejscu, gdzie ona spadła. Zbiorniki retencyjne gromadzą ją w okresie nasilonych opadów i stanowią rezerwuar wody na czas suszy. To pozwala na przetrwanie wodnym ekosystemom, znacznie spowalnia również procesy suszowe. Zbiorniki retencyjne zmniejszają także ryzyko powodziowe. Budowa małych i dużych zbiorników wodnych ma kluczowe znaczenie dla zmniejszenia skutków skrajnych zjawisk hydrologicznych, jakich obecnie doświadczamy na skutek zmian klimatu. Działania małej retencji mają na celu likwidację przyczyn i skutków pogorszenia naturalnych stosunków wodnych poprzez spowalnianie odpływu wody na terenie całego kraju, minimalizację skutków suszy, przeciwdziałanie powodzi i odtworzenie lub zachowanie istniejących obszarów wodno-błotnych m.in. poprzez wspieranie prośrodowiskowych metod retencjonowania wody tj. zachowanie naturalnych „zbiorników retencyjnych", renaturyzacja siedlisk podmokłych, czy integracja działań różnych podmiotów pozwalająca na uzyskanie efektu ekologicznego. W ramach przedmiotowego dokumentu przewidziano do realizacji zadanie pn. „Program retencji i melioracji, w tym budowa zbiornika wodnego oraz odtworzenie rowów melioracyjnych". W obrębie terenów użytkowanych rolniczo (zwykle w obrębie różnego rodzaju użytków zielonych) istnieje gęsta sieć rowów i kanałów, będących składnikami rozwiniętej sieci melioracyjnej. Prace obejmujące kanały i rowy podlegające stałemu, regularnemu

[4] https://ade.niaiu.pl/archipediapl/zielono-niebieska-infrastruktura (data dostępu: 26.04.2025 r.)

utrzymaniu nie powinny powodować z reguły drastycznych zmian w warunkach wodnych otoczenia, ich wpływ na otoczenie generalnie jest umiarkowany. Dotyczy to przypadków kiedy działania służą utrzymaniu pewnego poziomu drożności cieków, zapobiegają nadmiernemu zabagnianiu otoczenia, ale uwzględniają jednocześnie potrzebę retencjonowania wody w ich obrębie, tzn. nie służą wyłącznie do ukierunkowanego, jak najszybszego odprowadzenia wody. W większości przypadków oddziaływania na obszary chronione i ekosystemy zależne od wód obejmują także strefę przyległą do koryta rzeki, tj. siedliska przyrodnicze w obrębie których warunki wodne powiązane są z korytem cieku. Wszystkie działania mają na celu służyć ochronie przyrody, nawet jeżeli będzie konieczne krótkotrwałe przekształcenie jednego z komponentów środowiska, np. podczas prac inwestycyjnych, budowlanych. Będą one przeprowadzane z uwzględnieniem wszystkich zasad ustawy o ochronie przyrody.

W dokumencie przewidziano do realizacji działania polegające na modernizacji i budowie dróg oraz ścieżek rowerowych. Tego typu działania wiążą się ze znaczącym oddziaływaniem o charakterze lokalnym, powodującym zaburzenia stosunków wodnych (melioracja, budowa systemów odwadniających), przekształcenia powierzchni ziemi, degradację krajobrazu oraz emisję hałasu. Emisja substancji z silników pojazdów jest znaczna i oddziałuje na stan czystości powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, jednak ich wpływ maleje wraz z odległością. Oprócz tego, zarówno podczas budowy, jak i eksploatacji, istnieje wysokie ryzyko znacznej fragmentacji przestrzeni, czego jednym z elementów może być przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt. Fragmentacja przestrzeni przyrodniczej wiąże się także z niekorzystnymi skutkami m. in. dla ochrony siedlisk i gatunków, ochrony lasów i gospodarki wodnej. Na etapie samej eksploatacji dróg przewiduje się wystąpienie zmian mikroklimatu, degradację krajobrazu oraz emisję zanieczyszczeń do atmosfery i pogorszenie klimatu akustycznego. Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie drogi mogą wystąpić zanieczyszczenia gleb i wód związane ze spływami powierzchniowymi substancji chemicznych stosowanych przy ich utrzymaniu, wyciekami z pojazdów. Zagrożenie stanowią także wytwarzane odpady (remonty dróg, ale też ich eksploatacja, np. zmiotki z oczyszczania ulic, odpady powstałe w wyniku zdarzeń losowych, w tym wypadków i kolizji drogowych). Rozbudowa układu komunikacyjnego może wpłynąć na zwiększenie natężenia ruchu, a przez to na wzrost emisji spalin. Rozwój sieci drogowej sprzyjać będzie rozrastaniu się terenów zurbanizowanych, a także zwiększonej presji na tereny cenne przyrodniczo w związku z łatwiejszą dostępnością do nich. Uciążliwości pochodzenia komunikacyjnego mogą wpływać na obniżenie jakości warunków zamieszkiwania na terenach mieszkaniowo-usługowych i komfortu wypoczynku na terenach rekreacyjnych (hałas, emisje, rozczłonkowanie terenów zieleni). Biorąc pod uwagę zadania wyznaczone w projekcie Strategii polegające na rozbudowie i przebudowie dróg, ze względu na istniejące zadrzewienia przydrożne należy wziąć pod uwagę, że drzewa wymagają szczególnej uwagi podczas wszystkich etapów procesu inwestycyjnego. Najgroźniejszymi dla życia drzew są wszystkie te czynniki, które negatywnie wpływają na rozwój ich korzeni. Nie wolno dopuścić aby wokół drzew sąsiadujących z planowaną inwestycją doszło do zmiany poziomu gruntu ani zagęszczenia gleby, wskutek składowania materiałów budowlanych pod drzewami. Należy również pamiętać, aby zabezpieczyć drzewa przed zmianą właściwości chemicznych gleby przez zanieczyszczenie wodą używaną na budowie np. z wapnem i cementem. Podczas prac inwestycyjnych sąsiadujących z drzewami należy pamiętać o zastosowaniu rozwiązań zapewniających ochronę drzew i gleby tj. zastosowanie ogrodzenia tymczasowego strefy ochrony drzew (SOD) - wyznaczonej przez inspektora nadzoru dendrologicznego, zastosowanie murków oporowych na granicy SOD w celu zachowania oryginalnego poziomu gruntu, zabezpieczenie konarów i pni (nie należy wycinać całych konarów, ogławiać ani podkrzesywać koron drzew). W przypadku konieczności pozostawienia otwartej

ściany wykopu w SOD, na czas robót budowlanych, konieczne jest zamontowanie ekranu korzeniowego w celu ochrony przed przesuszeniem i przemarznięciem korzeni żywicielskich. Należy pamiętać że ochrona systemu korzeniowego jest konieczna dla przyszłego stanu zdrowia, wzrostu i bezpieczeństwa drzew. (Suchocka M., 2016, Organizacja prac budowlanych na terenach zadrzewionych, Warszawa).

Inwestor zobowiązany jest do przestrzegania art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.), tj. uwzględnienia ochrony środowiska w trakcie prac budowlanych. Zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska zobowiązują inwestora do oszczędnego korzystania z terenu w trakcie przygotowywania i realizacji inwestycji oraz ochrony gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Zgodnie z art. 75 ust. 2 ww. ustawy wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych przy prowadzeniu prac budowlanych dopuszcza się wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją inwestycji. Drogi, podobnie jak linie kolejowe, są przedsięwzięciami liniowymi, które mogą przecinać trasy migracyjne zwierząt. Tym samym pojawia się możliwość wtargnięcia zwierzęcia przed samochód, co może prowadzić do jego śmierci, a jednocześnie jest niebezpieczne dla kierowcy i pasażerów samochodu. Aby zmniejszyć śmiertelność zwierząt, często instaluje się siatki zabezpieczające przy drogach, szczególnie o większych dopuszczalnych maksymalnych prędkościach poruszania się pojazdów. Instalowanie siatek i innych zabezpieczeń uniemożliwia migrację zwierząt. Dlatego budując drogi, należy zaplanować miejsca, w których zwierzęta będą mogły bezpiecznie pokonywać taką przegrodę liniową. Dla małych zwierząt i płazów mogą być stosowane przepusty.

Gmina Wieleń pokryta jest w zdecydowanej większości lasami i oraz objęta licznymi formami ochrony przyrody. Ponadto na jej terenie znajduje się szeroka dolina rzeki Noteć. Oznacza to, że tylko niewielka część gminy możliwa jest pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię. Gmina charakteryzuje się niewielkim potencjałem pod lokalizację elektrowni wiatrowych i biomasy oraz umiarkowane pod elektrownie fotowoltaiczne i wodne.

W ramach dokumentu zaplanowano również działania wpływające na zwiększenie efektywności energetycznej pn. „Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii”. Elektrownie fotowoltaiczne służą do bezpośredniej konwersji energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną. Jest to jedyna technologia konwersji energii, która jest w pełni pasywna. Zjawisko konwersji fotowoltaicznej jest bezgłośne, bezwibracyjne oraz nie posiadające skutków ubocznych. Praca paneli fotowoltaicznych w fazie eksploatacji nie zanieczyszcza powietrza oraz nie wytwarza odpadów. Poza okresową obsługą konserwacyjną oraz pracami pobocznymi (koszenie traw wokół paneli), praca farmy fotowoltaicznej odbywa się bezobsługowo, bez udziału człowieka. Oddziaływanie może powstawać jednak poprzez wprowadzenie nowego elementu do krajobrazu, co spowoduje zmniejszenie niewielkiej powierzchni. Może to być również bariera migracyjna dla zwierząt. W celu ograniczenia takiego oddziaływania zakłada się lokalizację inwestycji związanych z panelami fotowoltaicznymi w postaci punktowych urządzeń na budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych. Kluczowy w tym przypadku może być wpływ na ptaki. Jednym ze skutków oddziaływania paneli fotowoltaicznych na ptaki, mogą być liczne kolizje z takimi instalacjami. Panele odbijają nieboskłon lub imitują wodę, co prowadzi do masowego zderzenia przy próbie lądowania lub lotu. Zdarza się również, że ptaki drapieżne w pogoni za ofiarą, wlatują z dużą prędkością w panele, które

imitują niebo. Innym zagrożeniem ze strony energetyki słonecznej jest przypadkowe wlatywanie ptaków w strefy przepływu energii słonecznej. W takich strefach, temperatura może sięgać nawet 500-800°C, przy czym pióra ptaków ulegają zniszczeniu już w temperaturze 160°C. W wyniku tak wysokich temperatur następuje śmierć lub trwała niezdolność do lotu. Panele w przeciwieństwie do turbin wiatrowych nawet, gdy w danej chwili nie są używane – generują ciepło i zagrażają ptakom. Problem odbicia może również dotyczyć owadów składających jaja w wodzie (np. jętki, widelnice), które również mogą traktować kolektory jako obiekty wodne i składać na nich jaja, co w efekcie może oznaczać znaczny spadek sukcesu rozrodczego owadów, a co za tym idzie ograniczenie zasobów pokarmowych dla ptaków. W związku z powyższym zaleca się stosowanie powłok antyrefleksyjnych, które zmniejszą współczynnik odbicia światła od powierzchni ogniw, jednocześnie zwiększając absorpcję promieniowania słonecznego i poprawiając parametry elektryczne ogniwa. Powłoka antyrefleksyjna eliminuje efekt tafli wody. W celu zapobiegania, ograniczania lub kompensacji przyrodniczej oddziaływań na środowisko zaleca się także zastosowanie proekologicznej technologii prac budowlanych, dobór technologii oraz parametrów technicznych planowanych elektrowni ograniczający wpływ na środowisko. Wprowadzenie odnawialnych źródeł energii mimo wprowadzenia w teren nowych instalacji i powstanie hałasu przy pracach budowlanych w konsekwencji przyczyni się do zmniejszonego zapotrzebowania na energię z konwencjonalnych źródeł energii. Zmniejszy się więc emisja zanieczyszczeń do atmosfery szkodliwych substancji powstałych np. przy spalaniu węgla kamiennego.

Urządzenia wytwarzające energię z promieniowania słonecznego winny swoim oddziaływaniem mieścić się na obszarze objętym inwestycją. Farmy fotowoltaiczne, szczególnie wielkopowierzchniowe, należy lokalizować poza lokalnymi korytarzami migracji zwierząt, na otwartych przestrzeniach terenów rolnych o niższych klasach bonitacyjnych oraz o korzystnych nachyleniach stoków. Należy zachować odpowiednią odległość od dróg w celu zredukowania, a w najlepszym przypadku unikania efektu olśnienia – oślepiania osób znajdujących się w pojazdach światłem odbitym od paneli fotowoltaicznych.

W ramach kierunków działań zaplanowano rozwój odnawialnych źródeł energii, do czego może zaliczyć się również energetyka wiatrowa. Powszechnie uważa się, że turbiny elektrowni wiatrowych mogą być poważnym zagrożeniem dla ptaków i nietoperzy. Z tego względu zaleca się dokonać rocznej inwentaryzacji przyrodniczej w miejscu planowanego przedsięwzięcia. Elektrownie wiatrowe stwarzają dwa główne zagrożenia populacji ptaków – utratę siedlisk oraz śmiertelność w wyniku kolizji z elementami turbin wiatrowych, głównie łopat. Negatywne oddziaływanie elektrowni wiatrowych na nietoperze jest podobne jak w przypadku ptaków. Następuje albo utrata siedlisk albo śmierć w kolizji z wiatrakami. Nietoperze giną wskutek bezpośrednich kolizji z elementami ruchomymi turbiny wiatrowej, a także z powodu szoku ciśnieniowego, który powoduje pękanie ich pęcherzyków płucnych, gdy dostają się w obszar obniżonego ciśnienia za obracającą się łopatą wirnika. Szczególnie niebezpieczne dla nietoperzy są wiatraki w okolicy zalesionej i na grzbiecie wzniesienia, ale zdarzają się elektrownie wiatrowe z wysoką śmiertelnością nietoperzy zlokalizowane na obszarze nizinnym, pozbawionym otoczenia drzew. Z tych względów ważna jest wcześniejsza ocena terenu planowanej lokalizacji masztu elektrowni wiatrowej pod kątem możliwości występowanie nietoperzy.
Realizacja projektów wiatrowych może powodować:

a) śmiertelność ptaków w wyniku kolizji z pracującymi siłowniami i/lub elementami infrastruktury towarzyszącej, w szczególności napowietrznymi liniami energetycznymi;
b) zmniejszanie liczebności ptaków wskutek utraty i fragmentacji siedlisk spowodowanej odstraszaniem z okolic siłowni i/ lub w wyniku rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej energetycznej związanej z obsługą elektrowni wiatrowych,
c) zaburzenia funkcjonowania populacji, w szczególności zaburzenia krótko- i długodystansowych przemieszczeń ptaków (efekt bariery).

Zasadnicze znaczenie z uwagi na możliwe negatywne skutki dla populacji ptaków mają dwa pierwsze rodzaje oddziaływań – śmiertelność w wyniku kolizji oraz utrata siedlisk. Wpływ na rodzaj i skalę oddziaływania ma również typ turbin wiatrowych wykorzystywanych w projekcie (wysokość wieży, średnica wirnika, oświetlenie, osiągana prędkość liniowa wierzchołków śmigieł), liczba turbin w ramach parku i powierzchnia zajmowana przez projekt, lokalizacja turbin w ramach projektu (turbin względem siebie i wobec elementów środowiska), czy występowanie w sąsiedztwie innych parków wiatrowych (oddziaływania skumulowane). Ten ostatni element będzie nabierał znaczenia wraz z zagęszczaniem lokalizacji farm wiatrowych. ryzyko wystąpienia negatywnego oddziaływania na ptaki jest wyższe w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenach intensywnie wykorzystywanych przez ptaki. Inwestycje lokalizowane na takich obszarach, w szczególności terenach o wysokim natężeniu przemieszczeń ptaków w przestrzeni powietrznej, mają większy potencjał negatywnego oddziaływania niż przedsięwzięcia realizowane w lokalizacjach o małym natężeniu wykorzystania przestrzeni powietrznej przez ptaki. I odwrotnie – tereny o niskim natężeniu przemieszczeń cechuje niższe ryzyko negatywnego oddziaływania. Znaczenie ma jednak również sposób wykorzystania przestrzeni powietrznej przez ptaki (pułapy przelotów, czas i sposób użytkowania terenu - np. czy jest to noclegowisko, żerowisko, teren lęgowy) oraz skład gatunkowy ptaków występujących na obszarze lokalizacji (badania wykazują, iż ryzyko kolizji z elektrowniami wiatrowymi jest różne dla poszczególnych gatunków). Podstawowe znaczenie dla minimalizacji ewentualnych negatywnych oddziaływań elektrowni wiatrowych na ptaki ma właściwy wybór lokalizacji, w szczególności unikanie lokalizowania elektrowni wiatrowych:

a. na obszarach użytkowanych intensywnie przez ptaki,
b. w miejscach koncentracji występowania gatunków znanych ze swej kolizyjności, takich jak np.: ptaki drapieżne (szponiaste), mewy i rybitwy, ptaki migrujące nocą, sowy oraz wybrane gatunki wykonujące w powietrzu pokazy godowe,
c. w miejscach koncentracji ptaków blaszkodziobych oraz siewkowych, w odniesieniu do których stwierdzono silne reakcje unikania elektrowni wiatrowych, prowadzące do utraty siedlisk tych ptaków,
d. na obszarach wyjątkowo cennych dla awifauny lęgowej[5].

Aby ograniczyć wpływ elektrowni wiatrowej na nietoperze zaleca się następujące działania zapobiegawcze i łagodzące:

1) wyłączanie turbin w pewnych okresach w czasie aktywności nietoperzy przy prędkościach wiatru poniżej 6 m/s;
2) niezalesianie terenów, na których staną turbiny, i niewprowadzanie ciągów zieleni w ich pobliże (dotyczy głównie prognoz dla zmian w miejscowych planach zagospodarowania

[5] PSEW (2008). Wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki. Szczecin.

przestrzennego, a w raportach może dotyczyć terenów zarządzanych przez inwestora – np. dróg dojazdowych);

3) unikanie oświetlania turbin światłem białym – zastrzeżenie to nie dotyczy oświetlenia wynikającego z przepisów dotyczących bezpieczeństwa ruchu powietrznego;
4) zachowanie co najmniej 200 m odległości elektrowni wiatrowych od ważnych żerowisk i miejsc zwiększonej aktywności nietoperzy, przy czym przyjęta odległość powinna być uzależniona od stwierdzonych gatunków, rodzaju siedliska i innych okoliczności;
5) zachowanie co najmniej 200 m odległości elektrowni wiatrowych od liniowych elementów krajobrazu (np. alei, szpalerów drzew, innych zadrzewień i zakrzewień), których wykorzystywanie przez nietoperze potwierdzono w wyniku badań;
6) rezygnacja z części elektrowni wiatrowych na farmie lub zmiana ich umiejscowienia, w celu uniknięcia lokalizacji elektrowni wiatrowych na przecięciu istotnych szlaków migracji lub w innych miejscach o wysokiej aktywności nietoperzy[6].

Dla każdej planowanej inwestycji konieczne jest przeprowadzenie całorocznych lub zbliżonych do całorocznych badań (obejmujących co najmniej okres od kwietnia do października). Dla każdej planowanej farmy wiatrowej (zwartego kompleksu elektrowni wiatrowych lub pojedynczych elektrowni wiatrowych posadowionych w znacznym oddaleniu od innych) konieczne są osobne badania. Niedopuszczalne jest określanie aktywności nietoperzy na podstawie analogii z innym, nawet bardzo podobnym siedliskowo obszarem[7].

Powstanie farmy wiatrowej na terenie dotychczas niezainwestowanym może skutkować obniżeniem zagęszczeń lęgowych ptaków w sąsiedztwie takiej inwestycji (Pearce-Higgins i in. 2009). Szerokość takiego buforu spadku może wynosić od 500-800 m dla mniejszych ptaków gniazdujących w siedliskach pól uprawnych, a także podmokłych łąk. Przejawia się to zmniejszeniem sukcesu lęgowego, co w efekcie prowadzi do obniżenia przeżywalności populacji i ograniczenia jej rozwoju. Dla większych gatunków negatywny wpływ, jaki może wywierać powstanie zespołu turbin wiatrowych może sięgać kilku kilometrów (Sikora i in., 2008, Chylarecki 2009). W związku z tym, w cytowanym powyżej opracowaniu proponuje się następujące szczegółowe zasady lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na ochronę ptaków: efekt odstraszający pracujących siłowni wiatrowych na ptaki lęgowe stwierdzono w odległości do 200 m od siłowni. Wielkość tę (200 m) należy więc przyjąć jako wielkość graniczną odległości lokalizacji elektrowni wiatrowej od atrakcyjnych lęgowisk ptaków; efekt odstraszający pracujących siłowni wiatrowych na ptaki nielęgowe - żerujące lub odpoczywające na terenach otwartych ustępuje zazwyczaj w odległości 200-500 m, zaś wyjątkowo może się on pojawiać aż do odległości 800 m. Dla bezpieczeństwa projektowego jako wielkość graniczną odległości lokalizacji elektrowni wiatrowej od miejsc licznego przebywania ptaków nielęgowych należy przyjąć 800 m; pracujące siłownie wiatrowe działają odstraszająco na ptaki przelatujące, mogą więc zakłócać przemieszczanie się ptaków wzdłuż korytarzy ekologicznych. Dla bezpieczeństwa projektowego jako wielkość graniczną odległości lokalizacji elektrowni wiatrowej od korytarzy ekologicznych należy przyjąć 800 m.

[6] Tymczasowe wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze (wersja II, grudzień 2009), Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra" oraz Porozumienie dla Ochrony Nietoperzy

[7] Tymczasowe wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze (wersja II, grudzień 2009), Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra" oraz Porozumienie dla Ochrony Nietoperzy

Biomasa używana jest na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (np. drewno, słoma, osady ściekowe, odpady spożywcze) lub też spalania przetworzonej biomasy na paliwa ciekłe (np. sekty oleju rzepakowego, alkohol), bądź gazowe (np. biogaz rolniczy, biogaz z oczyszczalni ścieków, gaz wysypiskowy, gaz drzewny). Obecnie głównym źródłem biomasy stosowanej do fermentacji metanowej są odpady pochodzenia zwierzęcego, roślinnego i przemysłowego. Odpady te charakteryzują się niską wydajnością metanu z tony suchej masy (ts), która wynosi poniżej 300 m^3/ts, a często poniżej 100 m^3/ts. Wykorzystanie takiej biomasy do produkcji biogazu charakteryzuje się niską opłacalnością a ich ilość liczona w skali kraju nie pokryje zapotrzebowania na energię odnawialną przez bioekoenergetykę. Dlatego odpady tego typu mogą być stosowane jako dodatkowe źródło biomasy. Podstawowym źródłem biomasy dla potrzeb bioekoenergetyki powinny być celowe uprawy roślin charakteryzujących się dużą wydajnością wytwarzania biometanu z jednej tony suchej masy dochodzącą nawet do 840 m3. Do takich roślin należą np. buraki pastewne czy trawy (tabela 1). Drugim, dużym źródłem biomasy mogą być produkty uboczne produkcji roślinnej tj. liście, łęty ziemniaczane, słomy zbóż i innych roślin lub też odpady poprodukcyjne z buraków cukrowych ziemniaków itp. Zastosowanie energii ze źródeł odnawialnych niesie ze sobą wiele korzyści, w tym zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, dywersyfikację dostaw energii czy zmniejszoną zależność od rynków paliw kopalnych (w szczególności węgla, ropy naftowej i gazu). Budowa oraz eksploatacja biogazowni może wpływać na stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego (powodować przekroczenia m.in. dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla czy substacji odorowych), środowisko gruntowo-wodne (pobór wody, zanieczyszczenia wód ściekami i wodami opadowymi) oraz klimat akustyczny (emisja hałasu).

W przypadku energetyki wiatrowej lokalizowanie elektrowni oraz ich oddziaływanie musi uwzględniać przepisy prawne, w szczególności obowiązujące aktualnie zapisy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 553 z późn. zm.). Ustawa ta określa:

- warunki i tryb lokalizowania, budowy i przebudowy elektrowni wiatrowych
- zasady i sposób konsultowania ze społecznością lokalną lokalizowania elektrowni wiatrowych
- zasady lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- zasady lokalizowania, budowy i przebudowy sieci elektroenergetycznych najwyższych napięć w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- zasady partycypacji mieszkańców gminy w korzyściach wynikających z lokalizacji elektrowni wiatrowych
- zasady bezpiecznej eksploatacji elementów technicznych elektrowni wiatrowych.

Całościowo gmina Wieleń charakteryzuje się wysokimi walorami środowiskowymi, przyrodniczymi i krajobrazowymi. Spora jej część pokryta jest formami ochrony przyrody, w tym także obszarami Natura 2000, na obszarze których prawnie obowiązuje zakaz lokalizacji elektrowni wiatrowych. Pozostała część gminy to głównie lasy i dolina Noteci, które również ze względu na swoją charakterystykę winny być wyłączone spod lokalizacji tego typu urządzeń. Potencjalnie niewielkie otwarte obszary rolne gminy mogą być wykorzystane, jednakże winno to być szczegółowo zbadane pod względem oddziaływania na środowisko, przede wszystkich na chronione gatunki ptaków i nietoperzy oraz wpływu na szczególnie cenny w tym regionie krajobraz.

Aby ograniczyć oddziaływanie biogazowni na ww. elementy środowiska należy budować takie obiekty w odpowiedniej odległości od siedlisk ludzkich, z uwzględnieniem występowania przeważających kierunków wiatrów, tak żeby przez jak najdłuższą część roku znajdowała się po stronie zawietrznej względem obiektów mieszkalnych. Wskazane jest również eliminowanie transportu surowców i odpadów pofermentacyjnych przez tereny zabudowane. Zaleca się również odizolowanie biogazowni od przyległych terenów zamieszkanych ogrodzeniem systemowym np. metalowym oraz pasami zieleni średnio- i wysokopiennej. Istotne jest również osiągnięcie i utrzymanie właściwej stabilności procesu fermentacji; odpowiednie uszczelnienie urządzeń, a w szczególności komór fermentacyjnych m.in. poprzez zastosowanie betonu, materiałów uszczelniających oraz zabezpieczających ścian zbiorników o odpowiedniej klasie.

Biogazownie, w celu optymalizacji produkcji energii, należy lokalizować w pobliżu źródeł paliwa. W związku z tym pod względem lokalizacyjnym biogazownie winny być sytuowane w bezpośrednim pobliżu biomasy, np. przy wysypiskach, dużych gospodarstw rolnych, zakładów, w których występuje produkcja odpadów mogących być użytych w biogazowniach.

Energetyka wodna przynosi duże korzyści energetyczne, ale jednocześnie ingeruje w środowisko naturalne. Każda budowa tego typu obiektu związana jest ze zmianą środowiska, powoduje przerwanie ciągłości biologicznej cieku wodnego. Rzeka (ciek wodny) bardzo często jest wtedy podzielona na fragmenty (samodzielne odcinki), co skutkuje zmniejszeniem różnorodności zawartej w niej fauny. Elektrownie wodne wprowadzają szereg zmian w środowisku rzecznym, które mogą wpłynąć na bioróżnorodność. Zmiany w krajobrazie, spiętrzenie rzeki, zmiana charakteru nurtu wody i zmiana warunków hydrologicznych, mogą wpłynąć na rośliny, zwierzęta i organizmy wodne, a w szczególności na ryby migrujące w górę rzeki. Elektrownie wodne wprowadzają również zmiany w jakości wody. Woda po przepłynięciu przez turbinę elektrowni jest mniej tlenowa, co może wpłynąć na ilość i skład organizmów wodnych, a także na jakość wody. Elektrownie wodne również wprowadzają do wody zanieczyszczenia, takie jak oleje, smary i metale ciężkie, co może mieć negatywny wpływ na organizmy wodne. Aby zminimalizować negatywny wpływ na środowisko należy: korzystać z turbin o małym wpływie na środowisko, stosować przepusty dla ryb, kontrolować ilość zanieczyszczeń. Mimo że elektrownie wodne mogą mieć negatywny wpływ na bioróżnorodność, mogą również przyczynić się do jej ochrony. Przykładowo, elektrownie wodne mogą pomagać w ochronie siedlisk rzecznych, a także mogą stanowić dogodne środowisko dla różnych gatunków zwierząt, takich jak ptaki i ssaki.

Uwarunkowania wodne na terenie gminy tworzą dogodne warunki do lokalizowania małych elektrowni wodnych w korycie rzeki Noteć. Oprócz utrzymania i poprawy parametrów istniejących elektrowni wodnych, uwarunkowania w gminie pozwalają na lokalizacje nowych urządzeń generujących energię elektryczną dzięki działalności rzeki Noteć.

W projekcie Strategii wskazano uniwersalne zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW są:

- Proponuje się lokalizowanie urządzeń OZE poza Strefą doliny Noteci (nie dotyczy lokalizacji elektrowni wodnych).
- Na gruntach rolnych o niskiej przydatności rolniczej (grunty rolne klasy V i VI oraz nieużytki), umożliwiając zasadne finansowo dalsze wykorzystywanie najsłabszych rodzajów gleb;

wskazuje się jako zasadne ograniczanie lokalizacji urządzeń na najlepszych klasach gruntów rolnych (I-III), a także glebach organicznych.

- Bez ingerencji w walory krajobrazowe gminy, tj. poza panoramami, osiami, punktami i strefami widokowymi; w szczególnych przypadkach należy wykonać przedinwestycyjne studium krajobrazowe, określające realny wpływ inwestycji na krajobraz gminy.
- Bez ingerencji w elementy środowiska naturalnego, m. In. w odpowiedniej odległości od krawędzi lasów, szpalerów drzew, jezior, stawów i innych zbiorników wodnych; w szczególnych przypadkach należy wykonać przedinwestycyjne monitoringi środowiskowe, dotyczące lokalizacji siedlisk, miejsc żerowania zwierząt, a także miejsc występowania chronionych gatunków roślin i grzybów.
- Zachowywanie minimalnych odległości od infrastruktury technicznej, określonych przez przepisy odrębne oraz wytyczne operatorów sieci.
- Należy zachowywać, odpowiednią dla danego typu urządzeń, odległość od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej w celu eliminacji negatywnego oddziaływania poprzez np. migotanie światła, hałas, zapach, olśnienie, czy degradację wizualną otoczenia.
- W niektórych przypadkach lokalizacja urządzeń zostanie określona poprzez procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
- Jeśli nie zakazują tego odrębne przepisy, na terenach przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną i usługową.

Dla obszarów najbardziej cennych pod względem bioróżnorodności konieczne jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które w szczegółach będą określać wymogi zagospodarowania terenu względem wymogów ochrony środowiska (doliny rzeczne, tereny leśne). Zatem w ramach przedmiotowego dokumentu zaplanowano do realizacji zadania polegające na: regulacji polityki przestrzennej m.in. poprzez wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy.

Zwraca się też uwagę na właściwy dobór roślinności podczas prowadzenia jakichkolwiek nasadzeń, gdyż gatunki obce mogą się rozsiewać poza teren inwestycji i zagrażać gatunkom rodzimym i chronionym. W związku z tym zaleca się stosowanie wyłącznie gatunków rodzimych np. klon polny, klon zwyczajny, klon jawor, olsza czarna, olsza szara, brzoza brodawkowata, topola biała, dąb bezszypułkowy, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, lipa szerokolistna.

W ostatnich latach wskazuje się na efekty globalnego ocieplenia, dlatego w planowanych działaniach Strategii należy uwzględnić również zachodzące zmiany klimatu. Nie są one obojętne dla bioróżnorodności. Zmiany klimatu zachodzące w strefie klimatu umiarkowanego przejawiają się przyspieszeniem wiosny i zmianami rozkładu temperatur latem. Wcześniej kwitną wiosenne kwiaty, przyspieszona jest pora godów płazów, ptaki zakładają gniazda o kilkanaście dni wcześniej. Zauważalne jest przyspieszenie wegetacji wczesną wiosną, a następnie jej wcześniejsze zamieranie jesienią. Zmiany klimatyczne wpływają i wpływać będą, na zasięg i rozmieszczenie gatunków, ich cykle rozrodcze, okresy wegetacji i interakcje ze środowiskiem. Jednakże różne gatunki i siedliska różnie reagują na zmiany klimatyczne – niektóre europejskie gatunki mogą na nich skorzystać, inne – mogą znacznie ucierpieć. Większość prognoz zmian klimatu opiera się o zmiany średnich wartości parametrów klimatycznych tj.:

opady, temperatura, kierunek wiatru. Warto jednak zaznaczyć, że często zmiany w zasięgu, wielkości populacji, parametrach rozrodu, a w konsekwencji – całej bioróżnorodności, wynikają ze zmiany frekwencji i amplitudy zjawisk ekstremalnych, takich jak powodzie, wichury, ulewy. Zjawiska ekstremalne wpływające na parametry biologiczne populacji, a w konsekwencji na bioróżnorodność, mogą oddziaływać znacznie intensywniej niż przewiduje to większość współczesnych modeli.

Wszystkie działania proponowane w ramach Strategii mają na celu służyć ochronie przyrody, nawet jeżeli będzie konieczne krótkotrwałe przekształcenie jednego z komponentów środowiska, np. podczas prac inwestycyjnych, budowlanych. Będą one przeprowadzane z uwzględnieniem wszystkich zasad ustawy o ochronie przyrody.

Działania inwestycyjne prowadzone na terenach objętych formami ochrony przyrody muszą być tak prowadzone, aby nie naruszać przedmiotu ich ochrony oraz nie wpływać znacząco negatywnie na integralność tych obszarów, także w skali ponadregionalnej. Wszystkie plany i inwestycje, które nie będą wywierały istotnie negatywnego wpływu na obszary chronione, są dopuszczalne. Nawet w razie stwierdzenia znacząco negatywnego oddziaływania na obszary chronione nie wyklucza się w bezwzględny sposób możliwości zrealizowania przedsięwzięcia czy przyjęcia planu. Odpowiednie władze mogą zezwolić na takie przedsięwzięcie lub plan, jeśli realizuje on wymogi nadrzędnego interesu publicznego, a interes ten nie może być osiągnięty w inny sposób. Każde działanie, które powodowałoby znaczący negatywny wpływ musi uwzględniać konieczność przeprowadzenia działań kompensacyjnych lub przynajmniej działania mające zminimalizować to oddziaływanie.

Dla przedstawienia obszarów, które należy w szczególności chronić, ze względu na występującą w ich rejonie faunę i florę oraz ze względu na to, że stanowią cenne siedliska (np. kompleksy leśne, doliny cieków), żerowiska lub trasy przelotów. Wszelkie inwestycje na tych terenach powinny być szczegółowo przeanalizowane pod kątem ich wpływu na faunę i florę w ujęciu lokalnym i regionalnym.

Przedsięwzięcia zaplanowane w Strategii prowadzone będą głównie na terenach zurbanizowanych. W przypadku realizacji zadań inwestycyjnych na obszarach Natura 2000 konieczne jest rozważenie czy planowana inwestycja może znacząco wpłynąć na ekosystem terenów chronionych. Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy ooś, to organ właściwy do przyjęcia zgłoszenia, o którym mowa w art. 72 ust. 1a, oraz do wydania decyzji wymaganej przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia, innego niż przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, które nie jest bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony, jest obowiązany do rozważenia, przed wydaniem tej decyzji oraz przed przyjęciem tego zgłoszenia, czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000.

Nie przewiduje się zmniejszenia liczebności populacji, kurczenia się siedlisk niezbędnych do ich prawidłowego funkcjonowania lub ograniczenia zasięgu występowania gatunków objętych ochroną. Przy ocenie potencjalnego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na siedliska przyrodnicze należy przede wszystkim ocenić je pod kątem wymagań poszczególnych siedlisk. W kontekście stanu ochrony zaniechanie dotychczasowej działalności może być również traktowane jako działanie potencjalnie negatywnie oddziałujące na siedliska. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków należy przed przystąpieniem do prac dokonać obserwacji lokalizacji inwestycji pod kątem

występowania gatunków chronionych. Dla złagodzenia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze należy unikać prowadzenia prac w okresie lęgowym oraz rozrodczym. W miarę posiadanych możliwości powinno się umożliwić ptakom gniazdowanie np. poprzez powieszenie budek lęgowych lub pozostawienie/stworzenie miejsc korzystnych do zakładania gniazd. Wskazanych powyżej danych nie można jednak traktować jako wytycznych do obszarów koniecznych do wyłączenia z jakiegokolwiek zainwestowania. Zwraca się jedynie uwagę na tereny, które charakteryzują się dużą bioróżnorodnością i dlatego każde działanie w ich rejonie musi być dokładnie przeanalizowanie pod kątem oddziaływań środowiskowych.

Uwzględniając wskazania w formularzu danych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie Gminy Wieleń stwierdzono iż, założenia Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 nie wpłyną na cele ochrony oraz integralność tego obszaru. Po analizie zaplanowanych przedsięwzięć stwierdzono, że realizowane zadania nie stanowią zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony ww. obszaru Natura 2000. Dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na obszarze Gminy Wieleń zostały ustanowione plany zadań ochronnych (oprócz obszarów Natura 2000 Dolina Miały i Dolina Bukówki). Działania podejmowane w ramach niniejszego dokumentu będą realizowane w taki sposób, aby nie spowodować negatywnego wpływu na cele ochrony obszarów Natura 2000. W standardowych formularzach danych jako potencjalne zagrożenie dla wybranych gatunków ptaków wskazano np. elektrownie wiatrowe, turystykę, sporty wodne i rekreację – są to działania które zostały zaplanowane w ramach niniejszego dokumentu. Będą one jednak realizowane w taki sposób, aby nie wpłynąć negatywnie na obszary Natura 2000. Wszelkie działania będą odbywały się z uwzględnieniem zakazów obowiązujących na terenie obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie Gminy Wieleń. Wobec powyższego, działania przewidziane do realizacji w ramach Strategii nie wpłyną negatywnie na środowisko w tym obszar Natura 2000.

W przypadku obszarów Natura 2000 mogą one być chronione w różny sposób – gospodarka człowieka nie musi być w ogóle ograniczana, a niekiedy nawet dla zachowania ekosystemów półnaturalnych, wspiera się pewne jej formy. Ochrona musi być po prostu skuteczna, co jest weryfikowane w ramach obowiązkowego monitoringu. Zgodnie z zapisami art. 33, ust. 1 ustawy o ochronie przyrody na obszarach Natura 2000 są zabronione działania, które mogą w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w istotny sposób mogą wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Realizacja założeń Strategii odbywać się będzie zgodnie z ww. przepisami. Przestrzegane będą obowiązujące na tym obszarze zakazy oraz uwzględniane istniejące i potencjalne zagrożenia oraz cele ochrony. Wobec powyższego nie stwierdza się, aby przewidziane do realizacji przedsięwzięcia znacząco oddziaływały na liczne obszary chronione występujące na terenie gminy.

Wpływ działań wyznaczonych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 na obszary objęte ochroną na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478 ze zm.) będą oceniane zgodnie z zapisami określonymi w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).

Na obszarach chronionego krajobrazu zlokalizowanych na terenie Gminy Wieleń (Puszcza Notecka, Dolina Noteci, Puszcza nad Drawą (woj. wielkopolskie)) nie obowiązują zakazy. Obszary chronionego krajobrazu zostały wyznaczone Uchwałą Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim. Zakazy wymienione w ww. akcie prawnym utraciły moc na podstawie art. 11 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21), zgodnie z którym przepisy wykonawcze wydane na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492), zachowują moc do czasu wejście w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie upoważnień ustawowych w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w zakresie, w jakim nie są z nią sprzeczne, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Obszary te jednak, zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz na podstawie art. 153 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, zachowały byt prawny, lecz z braku wydania nowej uchwały pozbawiony jest ram prawnych. Ww. obszary chronionego krajobrazu nadal funkcjonują jako formy ochrony przyrody, jednak nie obowiązują w stosunku do nich żadne zakazy z katalogu określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Wpływ realizacji zadań zawartych w projekcie Strategii na ww. obszary chronionego krajobrazu odnosi się do celu ochrony zawartego w art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Realizacja Strategii nie przyczyni się do degradacji obszaru chronionego krajobrazu. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji nie będą negatywnie oddziaływać na środowisko, ponieważ ich głównym celem jest poprawa jego jakości. Jedynie część z zaplanowanych inwestycji może ewentualnie oddziaływać na obszary chronionego krajobrazu położone na terenie gminy (przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Należy jednak wskazać, iż przed rozpoczęciem realizacji inwestycji przeprowadzona zostanie procedura oceny oddziaływania na środowisko, a przedsięwzięcia będą realizowane tylko i wyłącznie w przypadku braku negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu.

Ustawodawca określił zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1478 ze zm.) katalog zakazów. Może nastąpić sytuacja, że przeprowadzenie planowanych czynności będzie mogło być zrealizowane dopiero po uzyskaniu stosownego odstępstwa od generalnej reguły, jaką jest ochrona gatunkowa. Realizacja zadań przewidzianych w Strategii będzie miała pośredni, neutralny oraz długoterminowy pozytywny wpływ na różnorodność występujących na tym terenie organizmów żywych. Na etapie realizacji inwestycji zwłaszcza liniowych potencjalne zagrożenie dla chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt i ich siedliska, tereny zieleni, zadrzewienia przydrożne może być związane z zajęciem terenu pod inwestycję, robotami ziemnymi, składowaniem materiałów budowlanych, budową dróg dojazdowych, jak również rozjeżdżaniem terenu przez ciężkie maszyny. Należy pokreślić, że tego rodzaju oddziaływania mają charakter odwracalny i krótkookresowy. Miejsca występowania cennych roślin, zwierząt i grzybów należy chronić przed zainwestowaniem. Zmiany te mogą być uzależnione od możliwości uzyskania ewentualnych odstępstw od obowiązujących zakazów, przy czym należy dążyć do maksymalnej ochrony tych siedlisk. Należy w

dalszym ciągu chronić i pielęgnować różnorodność biologiczną gminy poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych. Należy uwzględniać potrzeby rozwoju obszarów zurbanizowanych przy jednoczesnym poszanowaniu przyrody, różnorodności biologicznej i krajobrazu. Należy chronić już istniejące formy ochrony przyrody przed ich degradacją lub przed zmniejszeniem obszaru objętego ochroną. Pomniki przyrody powinny być pielęgnowane zgodnie z podjętą uchwałą rady gminy. Przed podjęciem uchwały uzgadniającej zakres i warunki przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych muszą zostać przeprowadzone oględziny drzewa pomnikowego. Działania te będą mieć długoterminowy pozytywny wpływ na liczebność zwierząt, różnorodność roślin, zachowanie spójności krajobrazu. Pośrednio wpłynie to także na jakość powietrza – pochłanianie nadmiaru dwutlenku węgla przez rośliny, na jakość gleb oraz zasoby i jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

Na etapie realizacji działań przewidzianych w projekcie Strategii, należy przestrzegać przepisów dotyczących ochrony gatunkowej (w tym w głównej mierze: zakazów niszczenia siedlisk i miejsc związanych z rozrodem gatunków chronionych, umyślnego zabijania, okaleczania lub chwytania oraz przypadkowego płoszenia i niepokojenia), określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408), rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380), rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409), a także określonych w ustawie o ochronie przyrody. Przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację pod kątem występowania chronionych gatunków płazów i gadów. W razie stwierdzenia występowania chronionych gatunków płazów i gadów termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów ich migracji i rozrodu. Na etapie realizacji ustaleń projektu Strategii należy przestrzegać przepisów dotyczących ochrony gatunkowej, w tym w głównej mierze: niszczenia gniazd i siedlisk gatunków chronionych oraz przypadkowego płoszenia, określonych w rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej grzybów, rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej roślin, a także określonych w ustawie o ochronie przyrody.

Wzmocnienie odporności istniejących terenów zielonych m.in. poprzez ich odnowienie oraz zwiększenie bioróżnorodności oraz zachowanie właściwości ekosystemowych poprzez dbałość i istniejące zasoby przyrodnicze, zachowanie form ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej, wpłynie pozytywnie na rośliny i zwierzęta poprzez zwiększenie liczebności ich siedlisk. Poprawi się jakość powietrza poprzez pochłanianie dwutlenku węgla przez rośliny. Utworzy się specyficzny mikroklimat. Nastąpi poprawa jakości gleb, będą one bardziej zasobne w wodę, a przez to nie zostanie zakłócona gospodarka wodna obszarów leśnych. Krajobraz gminy będzie bardziej spójny, harmonijny i będzie korzystnie wpływać na jakość życia mieszkańców. Liczne obszary leśne to także potencjalne miejsce do wypoczynku dla mieszkańców. Działania te przyniosą korzyści dla roślin i zwierząt – zwiększenie populacji zwierząt i liczebności siedlisk roślin, poprawa stanu zdrowotnego. Szczególnie ważne jest to na obszarach prawnie chronionych i obszarze Natura 2000. Działania te nie mogą wpływać na spójność i integralność tych obszarów oraz na cele i przedmiot ochrony.

W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków należy przed przystąpieniem do prac dokonać obserwacji lokalizacji inwestycji pod kątem występowania gatunków chronionych. Dla złagodzenia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze należy unikać prowadzenia prac

w okresie lęgowym oraz rozrodczym. W miarę posiadanych możliwości powinno się umożliwić ptakom gniazdowanie np. poprzez powieszenie budek lęgowych lub pozostawienie/stworzenie miejsc korzystnych do zakładania gniazd.

Wskazanych powyżej danych nie można jednak traktować jako wytycznych do obszarów koniecznych do wyłączenia z jakiegokolwiek zainwestowania. Zwraca się jedynie uwagę na tereny, które charakteryzują się dużą bioróżnorodnością i dlatego każde działanie w ich rejonie musi być dokładnie przeanalizowanie pod kątem oddziaływań środowiskowych.

Gmina Wieleń zlokalizowana jest w granicach korytarzy ekologicznych: Puszcza Notecka GKPnC-18 oraz Dolina Noteci GKPnC-17. W związku z planowanymi w ramach dokumentu działaniami w zakresie infrastruktury liniowej istnieje ryzyko zagrożenia dla zachowania łączności ekologicznej. Spośród licznych form oddziaływań największe znaczenie w skutkach ekologicznych mają:

- Tworzenie barier ekologicznych uniemożliwiających lub utrudniających przemieszczanie się zwierzą - efekt barierowy w przypadku dróg związany jest z natężeniem ruchu pojazdów – drogi o natężeniu ruchu zaledwie 1000 pojazdów/dobę powodują utrudnienie w przemieszczaniu się zwierząt, drogi o natężeniu ruchu >10.000 pojazdów/dobę stanowią już nieprzekraczalną barierę dla większości lądowych gatunków zwierząt. Konstrukcja techniczna drogi decyduje o obecności fizycznych barier dla przemieszczania się zwierząt – np. zastosowanie ogrodzeń ochronnych całkowicie uniemożliwia przemieszczanie się gatunków naziemnych, a prowadzenie dróg w nasypach i wykopach znacznie je utrudnia. W efekcie istnienia barier ekologicznych następuje izolacja populacji i siedlisk, ograniczenie możliwości wykorzystania areałów osobniczych (do zdobywania pożywienia, szukania schronienia, dostępu do miejsc rozrodu). Z powodu zahamowania lub ograniczenia migracji i wędrówek gatunki nie mogą kolonizować nowych siedlisk, ograniczony zostaje zasięg przepływu genów, obniżeniu ulega zmienność genetyczna lokalnych populacji, co prowadzi do ich osłabienia i stopniowego wymierania.
- Utrata i degradacja siedlisk - ze względu na wysoki poziom emisji fizykochemicznych związanych z ruchem pojazdów zasięg oddziaływania infrastruktury znacząco wykracza poza obszar zajęty przez drogę. Emisje akustyczne, świetlne, chemiczne oraz zmiany stosunków wodnych powodują degradacje siedlisk flory i fauny nawet w odległości > 500 m od źródła. Budowa dróg powoduje dodatkowo szereg negatywnych oddziaływań na siedliska przyrodnicze o charakterze wtórnym, takich jak: rozwój zabudowy kubaturowej (przemysłowej, usługowo-handlowej) wzdłuż nowych traktów, poprawa dostępności terenu i wzrost penetracji obszarów cennych przyrodniczo przez ludzi.
- Zabijanie zwierząt gatunków dzikich i domowych w wyniku wypadków i kolizji - śmiertelność zwierząt na drogach zależy przede wszystkim od obecności ogrodzeń ochronnych i ich parametrów, natężenia ruchu pojazdów oraz charakteru obszarów przecinanych przez drogę. Najczęstsze ofiary kolizji to płazy, ptaki, małe i średnie ssaki leśne i polno-leśne, rzadziej giną duże ssaki kopytne i drapieżne. Śmiertelność zwierząt zmienia się sezonowo – najwyższa jest zwykle w okresie nasilonych migracji wiosennych i jesiennych oraz dobowo – większość wypadków zdarza się przy zapadającym zmroku i w nocy.

Najpowszechniejszą i najskuteczniejszą metodą ograniczenia śmiertelności zwierząt na drogach są właściwie zaprojektowane i wykonane ogrodzenia ochronne. Rodzaj ogrodzenia musi być dobrany do

wymiarów ciała gatunków występujących w sąsiedztwie drogi oraz dostosowany do ich umiejętności pokonywania przeszkód (przeskakiwanie, przeciskanie, wspinanie). Ogrodzenia powinny dodatkowo skutecznie naprowadzać zwierzęta do powierzchni przejść. W przypadku dróg niższych kategorii, gdy nie wprowadzono ogrodzeń ochronnych, powinno się stosować szereg rozwiązań, które ułatwiają zwierzętom bezpieczne przekraczanie dróg:

- Kształtowanie otoczenia drogi. Otoczenie dróg bez ogrodzeń ochronnych powinno być kształtowane w taki sposób by zapewnić możliwie najwyższy poziom bezpieczeństwa zarówno dla kierowców, jak i zwierząt przemieszczających się w poprzek jezdni. Kluczowe jest zapewnienie odpowiedniej widoczności z poziomu jezdni i otoczenia drogi oraz unikanie tworzenia wszelkich barier, które mogą utrudniac zwierzętom dojście do drogi i swobodne jej przekraczanie. W przypadku, gdy droga nie posiada typowych przejść dla zwierząt i ich ruch odbywa się po powierzchni, w otoczeniu dróg nie powinny znajdowac się obiekty ograniczające widoczność i utrudniające zwierzętom dojście, w szczególności: głębokie rowy, wysokie nasypy, obiekty odwodnieniowe (zbiorniki, osadniki etc.), bariery energochłonne.
- Ograniczanie barierowego oddziaływania umocnień (ubezpieczeń) koryt cieków wodnych. Budowa i przebudowa dróg wiąże się zazwyczaj ze znaczącą ingerencją w sieć hydrologiczną w ich otoczeniu, w szczególności dotyczy to przebudowy i umacniania koryt cieków. Koryta cieków (o nachyleniu skarp > 1 : 2), jak również umocnienia przy użyciu gabionów, narzutu kamiennego o grubej frakcji lub płyt betonowych stanowią przeszkodę fizyczną dla zwierząt utrudniając przechodzenie w poprzek cieku i wychodzenie po wpadnięciu zwierzęcia. Niewłaściwie umocnione koryta powodują ukierunkowanie ruchu wzdłuż cieku, zmieniając przebieg tradycyjnych szlaków migracji oraz blokując dojście do przejść (także po powierzchni drogi). Rowy umocnione przy użyciu prefabrykowanych korytek betonowych o stromych ściankach („korytka krakowskie") stanowią pełną barierę dla przemieszczania się płazów, gadów i niektórych małych ssaków; zwierzęta uwięzione w korytkach przemieszczają się wzdłuż umocnionych rowów i giną z wycieńczenia lub wpadają do studni wpadowych/kanalizacyjnych.
- Roślinność osłonowa. Rzędowe nasadzenia drzew i wysokich krzewów wzdłuż krawędzi dróg lub ogrodzeń ochronnych ograniczają kolizje z udziałem nietoperzy i ptaków, poprzez ukierunkowanie ich przelotów wzdłuż i w poprzek drogi. Przy doborze gatunków należy wybierać takie, które nie stanowią atrakcyjnej bazy żerowej i nie powodują tym samym nadmiernego wabienia ptaków w sąsiedztwo drogi. W przypadku nietoperzy nasadzenia dodatkowo powinny spełniać funkcje naprowadzające do obiektów zapewniających im bezpieczne przeloty w poprzek drogi (np. przejścia dla zwierząt, wiadukty)[8].

W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków należy przed przystąpieniem do prac dokonać obserwacji lokalizacji inwestycji pod kątem występowania gatunków chronionych. Dla złagodzenia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze należy unikać prowadzenia prac w okresie lęgowym oraz rozrodczym. W miarę posiadanych możliwości powinno się umożliwić ptakom gniazdowanie np. poprzez powieszenie budek lęgowych lub pozostawienie/stworzenie miejsc korzystnych do zakładania gniazd.

[8] https://korytarze.pl (dostęp: 26.04.2025 r.)

W trakcie realizacji inwestycji powinny być zastosowane odpowiednie, skuteczne rozwiązania zabezpieczające wykopy i studzienki przed dostawaniem się do nich zwierząt, szczególnie płazów, gadów i drobnych ssaków. Wskazane jest zasypywanie wykopów każdego dnia, w przypadku konieczności pozostawienia otwartego wykopu zostanie on zabezpieczony ogrodzeniem lub przykryty siatką tak, aby uniemożliwić wpadanie do niego drobnych zwierząt. Zamontowane studzienki rewizyjne powinny być zamykane pokrywami uniemożliwiającymi dostanie się zwierząt do wnętrza budowanej sieci kanalizacyjnej. Rozpoczęcia prac w terenach niezurbanizowanych (cieki, nieużytki, grunty orne, tereny zadrzewione) dokonać należy poza głównym okresem lęgowym zwierząt. W celu ograniczenia ryzyka związanego z bezpieczeństwem pracy oraz zabezpieczeniu przed możliwością uwięzienia zwierząt w wykopach przy większości prac Wykonawca powinien wykonywać dziennie tyle wykopów ile jest w stanie zasypać. Wykopy podlegające długotrwałemu odkryciu wykonywane w szczególnie trudnych warunkach gruntowo-wodnych można zabezpieczyć, np. poprzez zastosowanie płotków foliowych, a w przepadku długotrwałego odkrycia wykopów krat zabezpieczających wykop, umożliwiających migracje zwierząt. Przed zasypaniem wykopów należy dokładnie sprawdzić jego dno i ściany pod kątem obecności w nich zwierząt i umożliwić ich ewakuację. Zaplecze budowy zlokalizowane będzie na wyznaczonych placach (przystosowanych do stacjonowania sprzętu), wyposażonych w urządzenia zabezpieczające przed szkodliwym oddziaływaniem na grunty i wody. Wszelkie prace związane z naprawą lub konserwacją sprzętu będą dokonywane poza terenem inwestycji. Roboty ziemne w pobliżu drzew i krzewów mogą być prowadzone wyłącznie w sposób najmniej szkodzący drzewom i krzewom. Warunki wykonywania prac ziemnych w pobliżu drzew uzależnione są od odległości i przebiegu projektowanego przedsięwzięcia w stosunku do istniejącego drzewostanu, jego wieku, gatunków i obwodu pni. Należy unikać manewrowania sprzętem ciężkim w pobliżu drzew, składowania materiałów ziemnych w obrębie koron i korzeni drzew, w obrębie korzeni zaniechać zagęszczania gruntu. Należy dokonać przywrócenia do stanu pierwotnego trawników, na których prowadzone będą ewentualne prace, w przypadku uszkodzeń korzeni lub gałęzi i pni należy zlecić specjalistycznej firmie usunięcie szkód, w celu niedopuszczenia do przesuszenia systemu korzeniowego, wykopy przy drzewach należy zasypywać w jak najkrótszym czasie. W przypadku prowadzenia robót w okresie wegetacyjnym, drzewa po zasypaniu wykopów należy obficie podlać, zaś w przypadku prowadzenia robót w okresie jesienno-zimowego spoczynku drzew, korzenie podczas wykopów należy owinąć jutą lub matami w celu ochrony przed niską temperaturą.

Teren położony w granicach dorzecza Odry i tzw. prace utrzymaniowe wykonywane w obrębie jego wód mają istotne znaczenie w kontekście zapewnienia odpowiedniej ochrony w obszarowych formach ochrony przyrody, jak i zachowania ekosystemów zależnych od wód występujących poza jego granicami. Cały obszar dorzecza Odry odznacza się bardzo wysokim udziałem różnego rodzaju siedlisk przyrodniczych, czy też szerzej ekosystemów w różnym stopniu powiązanych z wodami. Wynika to głównie z gęstej sieci rzecznej oraz topografii terenu: w większości płaskie obszary posiadają naturalne predyspozycje do zabagniania i retencjonowania wody. Cały rejon cechuje się także wysokim udziałem użytków zielonych, które najczęściej znajdują się właśnie w dolinach rzek. Tego rodzaju obszary są miejscem koncentracji cennych siedlisk przyrodniczych, a także gatunków roślin i zwierząt. Rolę pewnej grupy wskaźnikowej w ocenie stanu obszarów mogą pełnić gatunki ptaków, w szczególności tworzące grupę tzw. ptaki wodno-błotne. Jest to grupa ptaków powiązana ze szczególnie wrażliwymi na zmiany poziomu wód gruntowych (zwykle obniżenie i przesuszenie siedlisk) siedliskami. Obszar dorzecza Odry odznacza się dużymi walorami i potencjałem, jeśli chodzi o tę grupę ptaków. W dorzeczu Odry

większość rzek, na których zlokalizowane są obszarowe formy ochrony przyrody, znajduje się w ogólnym dobrym stanie, na co wskazuje obecność istotnych populacji gatunków zależnych od obecności naturalnego charakteru dna cieków i funkcjonowania procesów hydromorfologicznych w korycie (m.in. obecność gatunków takich jak: minóg rzeczny, różanka, głowacz białopłetwy, koza), a także siedlisk przyrodniczych powiązanych z mało przekształconymi korytami rzek. Analizy dostępnych ortofotomap regionu i rozpoznanie takich parametrów jak krętość rzeki, czy też ogólne rodzaje pokrycia brzegów rzek, wskazują, iż ekosystemy bezpośrednio z nimi powiązane są dość powszechnie reprezentowane w regionie i pozostają nadal w dobrym stanie zachowania.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Strategii nie będą stanowić zagrożenia dla gatunków roślin, zwierząt i siedlisk, dla których ochrony zostały one powołane.

Na terenach chronionych wszelkie działania podporządkowane są ochronie przyrody. Działania Strategii nie wpłyną na zakłócenie integralności i funkcjonowania ekosystemów obszarów chronionych. Na obecnym etapie rozpoznania nie przewiduje się niszczenia siedlisk chronionych roślin, zwierząt i grzybów. Zachodzi konieczność wykonania inwentaryzacji chronionych gatunków w miejscu prowadzenia inwestycji, a w przypadku ich stwierdzenia konieczne jest przeniesienie gatunków lub ich siedlisk po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia w myśl art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody.

Projekt Strategii uwzględnia zakazy, jakie obowiązują w stosunku do poszczególnych form ochrony przyrody, wynikające z ustawy o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.) oraz aktów ustanawiających te obszary, w związku z tym nie planuje się działań, które mogłyby naruszać cele ochrony określone dla tych terenów.

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 nie planuje się zadań, które mogłyby wpłynąć negatywnie na cele ochrony obszarów chronionych występujących na terenie Gminy Wieleń. Zaplanowane do realizacji zadania nie wpłyną negatywnie na liczebność i kondycję populacji, na niszę ekologiczną gatunku, siedliska przyrodnicze, fragmentację siedlisk, izolację siedlisk, zaburzenia funkcji pełnionych przez siedlisko.

Wszelkie przedsięwzięcia podejmowane w celu realizacji założeń Strategii muszą uwzględniać właściwe prowadzenie prac infrastrukturalnych, aby w skali regionu nie powodować negatywnych zmian, w tym zmian stosunków wodnych, żyzności siedliska, warunków siedliskowych na obszarach chronionych położonych też poza terenem danej inwestycji (oddziaływania skumulowane i pośrednie).

Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej spowoduje pozytywny wpływ na środowisko. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie Gminy spowoduje zmniejszenie ilości odprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych i w efekcie będzie korzystna dla środowiska. Uporządkowanie gospodarki ściekowej w wymiarze długofalowym przyczyni się do poprawy jakości wód podziemnych i powierzchniowych, a tym samym wpłynie pozytywnie na stan środowiska siedlisk obszarów będących pod ochroną. Negatywne oddziaływanie może jedynie występować na etapie budowy, jednak będą to oddziaływania krótkoterminowe i odwracalne, związane z pracami budowlanymi. Na etapie eksploatacji inwestycji negatywne

oddziaływanie może być związane z ewentualnymi wykopami związanymi z usuwaniem potencjalnych awarii.

W przypadku inwestycji na obszarze chronionym zagrożenie dla świata przyrody stanowi bezpośrednie, fizyczne oddziaływanie człowieka na florę i faunę poprzez fragmentację jednorodnych obszarów przyrodniczych (np. zwartych kompleksów leśnych), powodując m.in. izolację niektórych gatunków zwierząt oraz populacji, ograniczenie lub zahamowanie migracji. W przypadku budowy nowych dróg może wystąpić negatywne oddziaływanie na świat roślin, zwierząt i grzybów w wyniku emisji spalin i hałasu oraz oddziaływanie związane z potencjalnym skażeniem wód i gleby. Dodatkowo funkcjonowanie dróg potencjalnie może przyczynić się do wzrostu presji urbanizacyjnej oraz nasilenia presji turystycznej na obszar chroniony. Poprawa stanu technicznego dróg spowoduje upłynnienie ruchu samochodowego, a w efekcie ograniczenie emisji spalin i pozytywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego oraz na stan klimatu akustycznego i w sposób pośredni pozytywnie wpłynie na organizmy żywe. Ponadto podobnie jak w przypadku działań w zakresie budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej negatywne, krótkotrwałe, odwracalne oddziaływanie wystąpi tylko i wyłącznie na etapie budowy.

Projekt Strategii uwzględnia zakazy, jakie obowiązują w stosunku do poszczególnych form ochrony przyrody, wynikające z ustawy o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.) oraz aktów ustanawiających te obszary, w związku z tym nie planuje się działań, które mogłyby naruszać cele ochrony określone dla tych terenów. Dotyczy to zarówno obszarów chronionych występujących na terenie Gminy Wieleń oraz obszarów chronionych występujących w najbliższym sąsiedztwie.

Wszelkie przedsięwzięcia podejmowane w celu realizacji założeń Strategii muszą uwzględniać właściwe prowadzenie prac infrastrukturalnych (związanych z rozwojem urbanizacji, sieci energetycznych, obszarów działalności gospodarczej o funkcji rekreacyjnej, hodowli zwierząt, prowadzenia działań utrzymaniowych dróg wodnych i melioracji), aby w skali regionu nie powodować negatywnych zmian, w tym zmian stosunków wodnych, żyzności siedliska, warunków siedliskowych na obszarach chronionych położonych też poza terenem danej inwestycji (oddziaływania skumulowane i pośrednie).

W obrębie terenów użytkowanych rolniczo (zwykle w obrębie różnego rodzaju użytków zielonych) istnieje gęsta sieć rowów i kanałów, będących składnikami rozwiniętej sieci melioracyjnej. Prace obejmujące kanały i rowy podlegające stałemu, regularnemu utrzymaniu nie powinny powodować z reguły drastycznych zmian w warunkach wodnych otoczenia, ich wpływ na otoczenie generalnie jest umiarkowany. Dotyczy to przypadków, kiedy działania służą utrzymaniu pewnego poziomu drożności cieków, zapobiegają nadmiernemu zabagnianiu otoczenia, ale uwzględniają jednocześnie potrzebę retencjonowania wody w ich obrębie, tzn. nie służą wyłącznie do ukierunkowanego, jak najszybszego odprowadzenia wody.

W większości przypadków oddziaływania na obszary chronione i ekosystemy zależne od wód obejmują także strefę przyległą do koryta rzeki, tj. siedliska przyrodnicze, w obrębie których warunki wodne powiązane są z korytem cieku. Wszystkie działania mają na celu służyć ochronie przyrody, nawet jeżeli będzie konieczne krótkotrwałe przekształcenie jednego z komponentów środowiska, np. podczas prac

inwestycyjnych, budowlanych. Będą one przeprowadzane z uwzględnieniem wszystkich zasad ustawy o ochronie przyrody.

Wszystkie plany i inwestycje, które nie będą wywierały istotnie negatywnego wpływu na obszary chronione, są dopuszczalne. Nawet w razie stwierdzenia znacząco negatywnego oddziaływania na obszary chronione nie wyklucza się w bezwzględny sposób możliwości zrealizowania przedsięwzięcia czy przyjęcia planu. Odpowiednie władze mogą zezwolić na takie przedsięwzięcie lub plan, jeśli realizuje on wymogi nadrzędnego interesu publicznego, a interes ten nie może być osiągnięty w inny sposób. Każde działanie, które powodowałoby znaczący negatywny wpływ musi uwzględniać konieczność przeprowadzenia działań kompensacyjnych lub przynajmniej działania mające zminimalizować to oddziaływanie. W takiej sytuacji konieczne jest jednak skompensowanie szkód poniesionych przez przyrodę tak, aby utrzymać spójność i integralność sieci (np. poprzez stworzenie w innym miejscu siedlisk dogodnych dla chronionych gatunków). Jeśli negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk lub gatunków priorytetowych, zgoda może być wydana tylko, jeżeli nadrzędny interes publiczny wiąże się z ochroną zdrowia i życia ludzi, zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego albo uzyskaniem korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W innych, wyjątkowych przypadkach przed udzieleniem zgody, państwo członkowskie musi wystąpić o opinię do Komisji Europejskiej. Szerokość strefy oddziaływania drogi na strukturę, skład i kluczowe procesy ekologiczne kształtujące dane siedlisko uzależniona jest od zasięgu zmian stosunków wodnych, dyspersji biogenów, zanieczyszczeń i wrażliwości siedlisk. Skutki funkcjonowania ciągów komunikacyjnych to:

- utrudnienie przemieszczania się zwierząt i roślin,
- wypadki i kolizje drogowe z dzikimi zwierzętami,
- zniszczenie siedlisk w zasięgu przebiegu i oddziaływania drogi,
- przekształcanie terenu przyległego do drogi (osiedlanie się człowieka wzdłuż dróg),
- ekspansja gatunków obcych na danym terenie, związanych z człowiekiem.

Proponowane działania minimalizujące oddziaływania na człowieka, ale również na środowisko, można pogrupować na następujące części: ekrany akustyczne, urządzenia podczyszczające wody opadowe, ogrodzenia, przejścia dla zwierząt, przekrycia ochronne, pasy zieleni izolacyjnej.

Dla przedstawienia obszarów, które należy w szczególności chronić, ze względu na występującą w ich rejonie faunę i florę oraz ze względu na to, że stanowią cenne siedliska (np. kompleksy leśne, doliny cieków), żerowiska lub trasy przelotów. Wszelkie inwestycje na tych terenach powinny być szczegółowo przeanalizowane pod kątem ich wpływu na faunę i florę w ujęciu lokalnym i regionalnym.

W planach nie ma budowy dróg, które negatywnie oddziaływałyby na gatunki, siedliska gatunków lub siedliska przyrodnicze, stanowiące przedmioty ochrony obszarów chronionych ani na ich integralność lub ich powiązania z innymi obszarami. Aby uniknąć ewentualnych negatywnych oddziaływań inwestycji zawartych w harmonogramie Strategii na zwierzęta należy budować przejścia dla zwierząt: małych (przepusty), średnich (przejścia dolne – np. zespolone i przejścia górne) i dużych (przejścia górne - wiadukty ekologiczne), wprowadzać ograniczenia ostrzegające kierowców przed możliwością wystąpienia kolizji ze zwierzętami, a także tworząc nowe miejsca siedliskowe i żerowiskowe (nasadzenia krzewów i drzew, zbiorniki wodne). Negatywny wpływ inwestycji drogowych na grzyby,

rośliny, tereny zieleni i zadrzewienia przydrożne można ograniczyć poprzez odpowiednie prowadzanie dróg, tak by nie dochodziło do fragmentaryzacji siedlisk. Częstsze kontrole na drogach (w tym także kontrole stanu pojazdów, które mogą zanieczyszczać środowisko) ograniczą możliwość wystąpienia poważnej awarii (w razie wycieku substancji do środowiska).

Budowa infrastruktury związanej z odprowadzaniem ścieków komunalnych oraz wód opadowych i roztopowych niewątpliwie będzie miała pozytywny wpływ na bioróżnorodność zwłaszcza organizmów żyjących w glebie, ponieważ mniejszy udział zanieczyszczeń kierowanych bezpośrednio do gleb to większy udział organizmów w glebie, co za tym idzie lepsza żyzność gleb i jej urodzajność. Gleba o bogatej różnorodności biologicznej pozwala na lepsze kontrolowanie szkodników, ponieważ zawiera cały szereg gatunków drapieżników oraz różne zasoby składników pokarmowych. Niektóre z nich mogą stanowić źródło pożywienia dla szkodników, lecz inne będą dla nich szkodliwe.

W Strategii nie wspomina się o konieczności zaprzestania produkcji rolniczej na analizowanym terenie, tak więc następować będzie dalszy rozwój funkcji rolniczej. Zgodnie z aktualnym sposobem użytkowania gruntów ornych należy dążyć do utrzymania mozaikowatego charakteru w strukturze pól uprawnych, łąk, zadrzewień. Pod kątem wpływu rolnictwa zachowanie mozaikowatości użytkowania stworzy warunki ostojowe dla zwierząt i roślin. Zaleca się wręcz zachowanie rolniczego charakteru wsi szczególnie na obszarach o korzystnych uwarunkowaniach środowiskowych. Należy podkreślić, że w ramach realizacji działań zaplanowanych w Strategii nie przewiduje się negatywnego wpływu na zadrzewienia śródpolne. W przypadku wycinki drzew i krzewów, tworzących aleje o dużych walorach krajobrazowych, realizacja inwestycji będzie sprzeczna z celami ochrony obszarów i wpłynie na obniżenie ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Konieczne jest zastosowanie wariantu technologicznego umożliwiającego pozostawienie alei przydrożnych. Na etapie prowadzenia robót należy zabezpieczyć drzewa (pnie oraz bryły korzeniowe) przed uszkodzeniami. Istotne znaczenie ma również zachowanie i popularyzacja zrównoważonego krajobrazu rolniczego oraz zachowanie populacji rzadkich i chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt oraz ich siedlisk.

W ramach zaplanowanych działań nie przewiduje się naruszenia przepisów obowiązujących na terenie obszarów chronionych. Zaplanowane działania będą realizowane tylko i wyłącznie w przypadku, jeśli będą wynikać z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych.

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034, dla której wykonywana jest prognoza oddziaływania na środowisko ma z zasady charakter proekologiczny. Nie zakłada się zatem realizacji przedsięwzięć, których skutkiem czy efektem byłoby występowanie znaczących negatywnych oddziaływań na wybrane komponenty środowiska, lub pogorszenie zasobów przyrodniczych, jako koszt rozwoju gospodarczego jednostki.

5.2. Zdrowie i bezpieczeństwo ludzi

Zaplanowane działania będą wpływały pozytywnie i długoterminowo na mieszkańców Gminy Wieleń. Inwestycje polegające na budowie i przebudowie infrastruktury przyczynią się do poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej na terenie Gminy, dzięki zwiększeniu jej dostępności

komunikacyjnej. Przedsięwzięcia te wpłyną bezpośrednio na poprawę standardu życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności terenów inwestycyjnych oraz poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych.

Ponadto zwiększy się również dostępność do obiektów użyteczności publicznej w związku z poprawą stanu technicznego bazy istniejącej oraz poprawa bezpieczeństwa życia i zdrowia mieszkańców. Powstaną także nowe możliwości do aktywnego spędzania wolnego czasu. Realizacja wskazanych działań nie tylko wzmocni atrakcyjność Gminy, ale także podniesie jakość życia mieszkańców. Działania w zakresie realizacji programów wspomagających wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne przez mieszkańców Gminy oraz wsparcie mieszkańców w usuwaniu azbestu wpłyną pozytywnie na efektywność energetyczną budynków, zmniejszając tym samym konieczne koszty ich eksploatacji. Pomimo ewentualnych, krótkoterminowych, lokalnych uciążliwości na etapie realizacji planowanych zadań infrastrukturalnych, ich realizacja będzie mieć pozytywny wpływ na życie ludzi.

Teren Gminy powinien zostać pokryty opracowanymi MPZP. W MPZP powinny zostać określone warunki dotyczące minimalizacji hałasu, co będzie ograniczało powstawanie obiektów, które mogłyby ponadnormatywnie oddziaływać na obszary wymagające ochrony pod kątem narażenia na emisję hałasu, czy też innych emisji i czynników negatywnie wpływających na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka.

Modernizacja ciągów komunikacyjnych (oraz wszelkie prace związane z budową), o ile, lokalnie i w krótkim okresie czasu, może negatywnie wpływać na jakość środowiska, w tym na człowieka, mieszkańca Gminy, to w efekcie ma doprowadzić również do zmniejszenia natężenia hałasu na drogach. Nie ulega jednak wątpliwości, że hałas komunikacyjny będzie wzrastał, ponieważ na drogach pojawia się coraz więcej samochodów. Rozprzestrzenianie się zabudowy na tereny wiejskie będzie powodować konieczność rozbudowy dróg lokalnych, wprowadzanie w dalszej kolejności ograniczeń w prędkości (ze względów bezpieczeństwa), czy modernizacji układów komunikacyjnych w celu upłynnienia ruchu na odcinkach, gdzie będą występować korki. W związku z powyższym promocja transportu publicznego jest jak najbardziej zasadna, aby ułatwić i usprawnić komunikację pomiędzy największymi miejscowościami Gminy.

Obecnie na terenie Gminy nie planuje się inwestycji, które mogą doprowadzić do wystąpienia poważnej awarii, jednak nie można wykluczyć, że zamierzenia inwestycyjne nie ulegną zmianie. W tej sytuacji Strategia, z braku potrzeby, nie określa ewentualnych, niezbędnych działań zapobiegawczych. Proponuje się natomiast, aby wzmożyć kontrolę transportu substancji niebezpiecznych przez teren Gminy, tak aby zapobiegać awariom. Zapisy dotyczące modernizacji dróg niewątpliwie wpłyną także na poprawę bezpieczeństwa na drogach, a tym samym na bezpieczeństwo transportowanych substancji i materiałów.

Brak realizacji działań związanych z wdrażaniem założeń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, może spowodować, iż woda, która jest użytkowana przez społeczeństwo, nie będzie spełniała odpowiednich wymagań. Nie będzie też możliwości odpowiedniej reakcji na skażenie, czy jego zapobieganie, co może przyczynić się do zatruć bądź zachorowań.

Poprawa warunków środowiska wpłynie pozytywnie na krajobraz, walory turystyczne, co wymiernie przełoży się na poprawę warunków życia oraz zdrowie ludzi.

Jak wskazano w Wytycznych w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych (Stryjecki M., Mielniczuk K., GDOŚ, Warszawa 2011), elektrownie wiatrowe, z racji charakteru pracy i wymogów odnośnie odpowiedniej siły wiatru, są niewątpliwie również źródłem hałasu infradźwiękowego, który według wielu obiegowych opinii osiąga duże poziomy i stanowi zagrożenie dla otoczenia. Infradźwięki mogą wystąpić w środowisku nawet w znacznych odległościach od źródeł. Podstawową drogą percepcji infradźwięków są receptory czucia wibracji człowieka. Energia towarzysząca infradźwiękom może wywoływać zjawisko rezonansu narządów wewnętrznych człowieka, odczuwalne już od 100 dB. Poziom ciśnienia akustycznego 162 dB, przy częstotliwości 2 Hz, wywołuje ból ucha środkowego. W kwestii dźwięków emitowanych przez turbiny wiatrowe, większość naukowców jest zgodnych – nie ma przekonywujących dowodów na to, by hałas czy infradźwięki, których źródłem są elektrownie wiatrowe, wywierały negatywny wpływ na zdrowie lub samopoczucie człowieka, o ile turbiny nie są zlokalizowane zbyt blisko miejsc stałego przebywania ludzi. Należy również mieć na uwadze, że w przypadku realizacji inwestycji w zakresie budowy elektrowni wiatrowych mogą występować konflikty społeczne, zatem na każdym etapie planowania i projektowania takiego zadania należy zapewnić możliwość udziału społeczeństwa.

Przeprowadzona ocena wykazała, że praktycznie wszystkie działania wskazane w Strategii mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, będą pośrednio, pozytywnie i długotrwale wpływać na jakość życia i zdrowie ludzi. Potencjalny, pośredni, negatywny wpływ działań obejmujących budowę nowych obiektów infrastruktury technicznej, związany ze wzrostem zapylenia powietrza i hałasem występującym na etapie budowy obiektów, będzie nieznaczny, lokalny i ustąpi wraz z zakończeniem realizacji inwestycji.

Ze względu na walory przyrodnicze Gminy jedną z coraz ważniejszych jej funkcji staje się turystyka i rekreacja. Jest to funkcja mająca wpływ na samopoczucie mieszkańców i ich zadowolenie z funkcjonowania na danym terenie, ale z drugiej strony mająca wpływ na środowisko przyrodnicze. Rozwój usług rekreacji powinien być zrównoważony i zharmonizowany ze środowiskiem przyrodniczym, ponieważ rekreacja rozwija się głównie w oparciu o zasoby przyrodnicze. Każda forma zagospodarowania turystycznego oraz zaplanowanie wykorzystania konkretnych miejsc pod rekreację musi być szczegółowo ocenione pod kątem wpływu na środowisko. Obszary chronione są często narażone na wydeptywanie, niszczenie roślinności, co powoduje cofanie się lub zanikanie siedlisk, przebywanie turystów w niewłaściwych miejscach również może negatywnie wpływać na tereny cenne pod względem przyrodniczym, a położone w miejscach o największych walorach.

W ramach Strategii zaplanowano szereg działań polegających na poprawie dostępności infrastrukturalnej i administracyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami (np. osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom starszym).

5.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Dla właściwej ochrony zasobów i stosunków wodnych istotne są zatem wszystkie ustalenia projektu dokumentu, których realizacja pozwoli ograniczyć spływ powierzchniowy wód opadowych i

roztopowych w obrębie analizowanych terenów. Z ekologicznego punktu widzenia za najbardziej korzystne uznaje się rozwiązania sprzyjające możliwie maksymalnemu utrzymaniu wód opadowych i roztopowych w granicach poszczególnych terenów, a tym samym i danej zlewni. Zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenie jest szczególnie korzystne w przypadku terenów charakteryzujących się dużym udziałem powierzchni zagospodarowanych zielenią i niewielkim udziałem powierzchni trwale uszczelnionych. Odprowadzania wód opadowych i roztopowych do sieci kanalizacji deszczowej umożliwia natomiast właściwe gospodarowanie wodami opadowymi i roztopowymi na terenach, w obrębie których możliwości ich zagospodarowania na terenie są ograniczone (np. istnieje duży udział powierzchni trwale uszczelnionych, warunki gruntowe uniemożliwiające szybką infiltrację wód, płytkie zaleganie zwierciadła wód gruntowych).

Dlatego mając na uwadze konieczność ograniczenia negatywnych oddziaływań na zasoby wodne, zwłaszcza w kontekście obecnie już obserwowanych zmian klimatu i coraz częściej obserwowanych zjawisk ekstremalnych, np. deszczy nawalnych, należy dołożyć wszelkich starań aby część wód z opadu została zagospodarowana w granicach działek budowlanych. Niezbędne jest zatem zachowanie powierzchni biologicznie czynnych, chłonnych, które będą w stanie opóźnić odpływ wód, odciążyć system kanalizacji deszczowej i częściowo zredukować przepływ w przypadku opadów ekstremalnych. Należy jednocześnie podkreślić, że zachowanie powierzchni przepuszczalnych dla wód z opadów stanowi obecnie jeden z podstawowych działań planistycznych służących adaptacji do zmian klimatu w obrębie terenów zurbanizowanych, ponieważ to właśnie od rodzaju pokrycia powierzchni ziemi zależy wielkość spływu wód opadowych i roztopowych.

Pozytywnie ocenia się również wszystkie ustalenia projektu dokumentu w zakresie ochrony istniejącej w granicy planu zieleni i kształtowania jej nowych elementów. Roślinność odgrywa ważną rolę w cyklu hydrologicznym terenów, pozwala na zwiększenie powierzchni chłonnej dla wód opadowych i roztopowych, a w konsekwencji również na ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk takich jak deszcze nawalne. Zieleń zapobiega erozji gleby, a przez to spowalnia odpływ powierzchniowy. Dodatkowo dzięki temu, że pobiera i magazynuje wilgoć, wspomaga też retencję gruntową i glebową i uczestniczy w procesie infiltracji wody opadowej do wód gruntowych. Poza tym, woda zatrzymuje się na powierzchni roślin, co pozwala w pewnym stopniu zmniejszyć wielkość opadu, który następnie albo spada na ziemię z opóźnieniem, albo wchłaniany jest częściowo przez samą roślinę albo z niej odparowuje.

Rozbudowa sieci wodociągowej oraz modernizacja urządzeń wodociągowych przełoży się na poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, a przez to bezpośrednio i długoterminowo na zdrowie mieszkańców oraz ogólne podniesienie standardu życia. Dzięki realizacji zadań modernizacyjnych możliwe będzie ograniczenie strat wody na sieci, a tym samym ograniczenie zużycia wody.

Zadania związane z rozbudową systemu kanalizacyjnego przyczynią się do ograniczenia niekontrolowanej emisji zanieczyszczeń do wód, ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych, a tym samym do poprawy jakości tych wód. Generalnie realizacja zadań i inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej będzie miała bezpośredni, długoterminowy, pozytywny wpływ na środowisko wodne m.in. poprzez zmniejszenie ilości odprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych ze źródeł komunalnych, a pośrednio również na zdrowie ludzi. Realizacja tych działań jest niezbędna i w efekcie korzystna dla środowiska.

Na etapie robót budowlanych ścieki bytowe będą gromadzone w przenośnych kontenerach sanitarnych zlokalizowanych na zapleczu socjalnym. Będą one systematycznie wywożone i opróżniane zgodnie z obowiązującymi zasadami. W związku z powyższym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na środowisko wodne. Pozytywny wpływ na jakość wód mogą mieć działania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej oraz zwiększenie retencji. Podniesie się komfort życia mieszkańców Gminy, a rozbudowa sieci kanalizacyjnej wpłynie na minimalizację niekontrolowanego odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych. Modernizacja tej infrastruktury ma z kolei na celu zwiększenie bezpieczeństwa funkcjonowania całej gospodarki wodno-ściekowej w Gminie, co pozwoli na zminimalizowanie ryzyka wystąpienia szkód dla środowiska i mieszkańców, na terenie gdzie występują obszary cenne pod względem przyrodniczym. W ostatnich pięciu latach w Polsce wystąpiły niekorzystne zjawiska pogodowe i zmiany w klimacie, które obserwuje się na całym świecie. Wielkopolska jest regionem, który odczuwa największe deficyty wodne w kraju. Susza, która jest największym wyzwaniem dla Wielkopolski, osiągnęła maksymalny zasięg i intensywność od 2015 roku. Od tego czasu występuje niedobór wody. Na systematyczne obniżenie poziomu wody w rzekach całego kraju ma wpływ przede wszystkim niedobór opadów.

Realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej może skutkować krótkotrwałym negatywnym wpływem na środowisko. Podczas realizacji przedsięwzięcia wody opadowe z rejonu budowy mogą być odprowadzane bezpośrednio do wód powierzchniowych, co może wiązać się z negatywnym na nie wpływem ze względu na zawartość substancji biogennych i ksenobiotycznych. Brak realizacji działań służących osiągnięciu celów środowiskowych będzie przyczyniać się do nieprawidłowego korzystania z wód, co z kolei przyczyni się do pogorszenia jakości wód np. na skutek wzrostu ich eutrofizacji. Będzie to niosło za sobą szereg konsekwencji np. w postaci niepożądanego zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie wielu parametrów oceny wód powierzchniowych.

Ponadto należy stwierdzić, że działania przewidziane w Strategii nie spowodują znaczącego negatywnego oddziaływania na jednolite części wód. Obowiązujący obecnie zaktualizowany Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (PGW) został zatwierdzony przez Radę Ministrów i opublikowany w dniu 23 lutego 2023 r. w drodze rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. 2023 poz. 335). Przy ustalaniu celów środowiskowych dla JCWP brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego. Biorąc powyższe pod uwagę, następujące zadania podjęte w ramach Strategii przyczynią się do realizacji celów określonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry: budowa oraz rozbudowa zielono-niebieskiej infrastruktury oraz budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego. Są to również następujące projekty kluczowe:

- Budowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody,

— Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we Wrzeszczynie i Miałach wraz z budową oczyszczalni ścieków w Miałach oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w Wieleniu.

Działania podejmowane w ramach Strategii przyczynią się do realizacji celów określonych w ww. Planie, ponieważ ograniczone zostanie m.in. przedostawanie się zanieczyszczeń do wód i gleb, co również wpłynie pozytywnie na stan JCWP.

Powołując się na zapisy prognozy oddziaływania na środowisko dla PGW wskazuje się najważniejsze oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne. Wdrożenie działań na szczeblu krajowym dla wszystkich jednolitych części wód ma zapewnić osiągnięcie założonych celów środowiskowych oraz wpływać będzie w sposób pozytywny na komponenty środowiska, w tym na stan różnorodności biologicznej, flory i fauny poprzez ochronę siedlisk oraz gatunków. Realizacja zapisów prawa umożliwi wskazanie potencjalnych źródeł oddziaływań planowanej inwestycji na bioróżnorodność, florę i faunę oraz wdrożenie działań minimalizujących negatywny wpływ na środowisko bądź też wykonanie inwestycji w wariancie mniej uciążliwym. Ponadto realizacja działań przyczyni się do ograniczenia wprowadzanych do wód ścieków komunalnych oraz zanieczyszczeń pochodzących z terenów rolniczych, jak również z innych źródeł związanych z działalnością antropogeniczną. Na obszarze dorzecza Odry wskazuje się do realizacji m.in. działania z kategorii: gospodarka komunalna, rolnictwo czy działania organizacyjno-prawne i edukacyjne. Realizacja tych działań w głównej mierze przyczyni się do ograniczenia dopływu do wód zanieczyszczeń w tym substancji biogennych z różnych źródeł. Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń pozytywnie wpłynie na stan wód, a pośrednio na siedliska oraz organizmy wodne. Realizacja działań z kategorii monitoring pozwoli na śledzenie zmian w wodach i w razie konieczności, dobór odpowiednich działań w celu poprawy stanu omawianego komponentu. W przypadku realizacji działań zmierzających do udrożnienia cieków w zakresie ciągłości morfologicznej oddziaływania będą miały charakter pozytywny głównie na ichtiofaunę i bezkręgowce. Główne pozytywne oddziaływanie będzie skupione wśród gatunków ryb dwuśrodowiskowych oraz reofilnych.

Przeprowadzenie działań zaplanowanych w dokumencie Strategii może wpłynąć pozytywnie na stan wód powierzchniowych na obszarze dorzecza Odry, zarówno w sposób bezpośredni poprzez ograniczenie emisji substancji biogennych i ksenobiotycznych, zachowanie naturalnej bioróżnorodności, jak i w sposób pośredni poprzez ograniczenie spływu powierzchniowego substancji biogennych ze źródeł rolniczych, zapobieganie eutrofizacji zbiorników. Należy zauważyć, iż przy zastosowaniu działań minimalizujących oraz biorąc pod uwagę pozytywne aspekty realizacji tych działań, możliwe negatywne oddziaływanie można uznać za pomijalne. Utrzymanie bioróżnorodności cieków decyduje o ich naturalnej pojemności samooczyszczania, w związku z tym planowane inwestycje wpłyną pozytywnie na stan/potencjał ekologiczny udrożnionych cieków.

Jednolite części wód, dla których w Planie gospodarowania wodami określono zły stan lub wskazano jako zagrożone osiągnięciem celów środowiskowych, należy traktować jako szczególnie wrażliwe w kontekście generowanych przez poszczególne przedsięwzięcia oddziaływań. Należy podkreślić, że ocena wpływu konkretnego przedsięwzięcia na jcw jest dokonywana na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Prawidłowo przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko skutecznie wskazuje możliwości eliminacji potencjalnych negatywnych oddziaływań na cele ochrony jcw.

W ramach Strategii zaplanowano rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Wieleniu. Wpływ inwestycji uzależniony będzie od zakresu planowanych prac. Uwarunkowania środowiskowe obszaru objętego planowaną inwestycją mają ogromny wpływ na skale oddziaływania na poszczególne elementy środowiska. Istotne jest by na etapie projektowania, realizacji poszczególnych inwestycji uwzględniać rozwiązania mające na celu zapobieganiem, ograniczanie negatywnych oddziaływań:

- Przed rozpoczęciem prac budowlanych należy:
  - w sytuacji konieczności wycinki drzew należy uzyskać pozwolenie na wycinkę, a prace prowadzić poza okresem lęgowym.
- Przekształcenie powierzchni ziemi, usuwanie roślinności powinno zostać ograniczone do niezbędnego minimum, tak aby w jak najmniejszy stopniu ingerować w istniejące środowisko naturalne.
- Plac budowy należy lokalizować poza obszarami cennymi przyrodniczo.
- Dojazdy do placu budowy należy organizować wykorzystując istniejące drogi, obszary utwardzone.
- Teren placu budowy należy zaopatrzyć w sorbenty służące neutralizacji potencjalnych wycieków niebezpiecznych substancji do środowiska gruntowo - wodnego.
- W okresie prac budowlanych – maszyny budowlane powinny być parkowane na terenie utwardzonym i zabezpieczonym przed ewentualnym wpływem substancji ropopochodnych do środowiska gruntowo - wodnego.
- Należy odpowiednio zabezpieczyć składowane materiały budowlane oraz obszar budowy, w celu ograniczenia pylenia. Transport materiałów sypkich powinien być odpowiednio zabezpieczony w celu ograniczenia pylenia.
- Powstające odpady należy zagospodarowywać zgodnie z zapisami ustawy o odpadach.
- Powstające w trakcie prowadzenia prac ścieki bytowe, odprowadzać do szczelnych przenośnych zbiorników sanitarnych, a następnie wywozić z obszaru inwestycji w celu właściwego oczyszczenia.
- Sprzęt budowlany wykorzystywany w trakcie prowadzenia prac budowlanych powinien być sprawny technicznie, tak by ograniczyć nadmierną emisję zanieczyszczeń do powietrza, zanieczyszczeń do gruntu, czy nadmierną emisję hałasu.
- W sytuacji odnalezienia podczas prac budowlanych przedmiotu mogącego być zabytkiem, należy niezwłocznie zawiadomić właściwe organy i prowadzić postępowanie zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Na etapie prac budowlanych, w sytuacji identyfikacji cenny obszarów - powinien być zapewniony nadzór przyrodnika.

Na etapie eksploatacji oczyszczalni ścieków, działaniami ograniczającymi wpływ generowany podczas pracy obiektów związany jest ze stosowaniem odpowiednich rozwiązań technicznych oraz technologicznych. Na etapie eksploatacji inwestycji powinno się:

- Prowadzić okresowe kontrole szczelności systemu w celu eliminowania sytuacji awaryjnych;
- Zapewnić odpowiednią hermetyzację procesu w celu ograniczania oddziaływania na jakość powietrza;
- Zapewnić odpowiedni dobór parametrów emitorów, umożliwiających odpowiednie rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń w powietrzu;

- Odpowiednio lokalizować obiekty/ urządzenia o wysokich poziomach akustycznych w budynkach, w celu ograniczenia emisji hałasu;
- Stosować zabezpieczenia akustyczne w celu ograniczenia pogorszenia klimatu akustycznego;
- Prowadzić monitoring ścieków odprowadzanych do odbiorników;
- Gospodarować odpadami, z uwzględnieniem segregacji, ponownego wykorzystania, zgodnie z przepisami ustawy o odpadach.

Ekosystem, który obejmuje wszystkie żyjące organizmy (ludzi, rośliny, zwierzęta oraz mikroorganizmy) i ich naturalne siedliska (glebę, wodę, powietrze) potencjalnie może ulec degradacji z powodu nadużycia przez turystów i prowadzących działalność turystyczną. Istnieje wiele różnych dróg prowadzących do degradacji, włączając w nie zanieczyszczenia, hałas, zabrudzenia, niewłaściwy sposób odprowadzania ścieków czy zanieczyszczenie krajobrazu (drastyczna zmiana krajobrazu naturalnego wywołana budową ośrodków czy dróg). Proces degradacji gleb wskutek wydeptania rozpoczyna się od zmiany ich struktury mechanicznej, przesuszenia wierzchnich warstw, zmiany temperatury, wypłukania soli mineralnych. Dalszymi konsekwencjami bezpośrednich oddziaływań są m.in.: zmiana pojemności sorpcyjnej gleby, ograniczenie przepływu wody i obniżenie wilgotności gleby, co nieuchronnie prowadzi do erozji gleb. Zmiany właściwości gleby mają ogromny wpływ na szatę roślinną, ograniczają możliwości rozwoju warstwy korzeniowej roślin, a następnie powodują stopniowe niszczenie drzewostanu i przekształcenie całego ekosystemu. Duże zagrożenie dla zasobów wody stanowią odpady wytwarzane zarówno przez organizatorów ruchu turystycznego, powstające w prowadzonych przez nich obiektach turystycznych, jak i pozostawiane przez samych turystów. Odpady dryfujące w wodzie i zanieczyszczenia płynne to bardzo poważny problem dla zwierząt i całego ekosystemu. Unoszone z prądem kawałki plastiku, nakrętki, torby foliowe, mogą być przyczyną śmierci zwierząt, które mylą je z pokarmem roślinnym lub zwierzęcym. Z kolei wodę zanieczyszczają wycieki benzyny lub ropy z łodzi wyposażonych w silniki, ale też ścieki z toalet. Obiekty produkują niebezpieczne ścieki i często zrzucają je jako nieoczyszczane, zawierające duże ilości związków azotu i fosforu, chlorków, substancji organicznych oraz bakterii. Tego typu zanieczyszczenia prowadzą do tak zwanego „zakwitu" wody, czyli eutrofizacji – procesu, który powoduje obniżenie dostępności tlenu dla organizmów żyjących w zanieczyszczonych zbiornikach. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na realizację działań w obrębie zbiornika wodnego, aby zminimalizować wpływ na środowisko przyrodnicze należy:

- zamontować odpowiednią ilość pojemników na odpady,
- wyznaczyć miejsca przeznaczone do kąpieli oraz wędkowania czy innej formy wypoczynku,
- prowadzić akcję i kampanie promocyjne zwiększające świadomość ekologiczną użytkowników,
- ograniczyć liczbę łodzi korzystających z silników spalinowych na traktach wodnych i udzielając wolnego dostępu dla łodzi bezsilnikowych (na przykład tradycyjnych tratw i kajaków, by zachęcić do ochrony krajobrazu),
- gromadzić ścieki w szczelnych pojemnikach, aby ograniczyć przedostawanie się ich do środowiska.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Strategii są w większości ukierunkowane pośrednio lub bezpośrednio na ochronę lub poprawę stanu wód powierzchniowych oraz podziemnych.

Bezpośrednio największe korzyści dla stanu wód powierzchniowych przyniesie realizacja działań polegających na budowie, rozbudowie i modernizacji sieci kanalizacyjnych i wodociągowych, jak również infrastruktury towarzyszącej, które służą ochronie wód. Podobne oddziaływanie niosą ze sobą

działania, związane z racjonalnym zużyciem wody. Pozytywnie oddziaływać na wody będą działania związane z przeciwdziałaniem występowania powodzi i suszy. Swobodny przepływ rzeki możliwość meandrowania sprzyja naturalnemu oczyszczaniu się wód płynących, a okresowe zalewanie dolin rzecznych sprzyja rozwojowi naturalnych siedlisk nadrzecznych, tj. lasy łęgowe, które charakteryzują się bogactwem flory i fauny.

Planowane działania w ramach gospodarki wodnej oraz ochrony będą więc prowadziły nie tylko do ograniczenia ryzyka oraz skutków wywołanych ponadnormatywnymi wezbraniami prowadzącymi do powodzi, ale także do poprawy jakości wód. Pośrednie i bezpośrednie zwiększanie zasobów wodnych będzie przeciwdziałało występowaniu i negatywnym skutkom suszy.

Ze środowiskiem wodnym powiązany jest także sektor energetyczny. Dlatego projekty związane z poprawą efektywności energetycznej, z popularyzacją oszczędzania energii oraz promowaniem odnawialnych źródeł energii, pośrednio pozytywnie będą wpływać na wody poprzez zmniejszenie ich poboru do celów chłodniczych przez sektor energetyczny. Pozytywny wpływ na wody wykazują także działania zmniejszające zanieczyszczanie powietrza poprzez ograniczenie ich depozycji w wodach. Na redukcję zanieczyszczeń przedostających się do wód mają również wpływ niektóre z działań z zakresu rozbudowy i przebudowy infrastruktury drogowej regionu. Woda wykazuje cechy mobilności w środowisku, co za tym idzie poprawa stanu jakości powietrza wpływa na poprawę stanu jakości wody.

Na terenie gminy najważniejszymi działaniami naprawczymi, dotyczącymi wód powierzchniowych i podziemnych są:

- ustanowienie zgodnie z przepisami stref ochronnych dla ujęć wody podziemnej
- zapewnienie ochrony wód Głównym Zbiornikom Wód Podziemnych m.in. przez eliminowanie zanieczyszczeń wody i gleby, z których te zanieczyszczenia mogłyby do nich przeniknąć
- likwidacja dopływu ścieków oraz niekontrolowanych zrzutów innych zanieczyszczeń
- ograniczenie w jak największym stopniu spływów substancji z nawozów rolniczych z pól uprawnych; w tym celu należy stosować w sposób optymalny sztuczne nawozy i środki ochrony roślin
- pełne skanalizowanie gminy w celu eliminacji niekontrolowanego spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i gruntowych
- oczyszczenie wód deszczowych przez budowę kanalizacji deszczowej zakończonej urządzeniami oczyszczającymi
- zwiększanie zasobów wodnych
- likwidację zanieczyszczeń związanych z turystyczno-rekreacyjnym zagospodarowaniem terenów, szczególnie dotyczy to terenów związanych z jeziorami w dolinie rzeki Miały, a głównie jeziora Białego
- działania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększanie mikro- i małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody
- rozbudowa systemu melioracji zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym i innymi przepisami szczególnymi oraz odpowiednie wykorzystanie tego systemu
- możliwość budowy zbiorników wodnych melioracji szczegółowej na terenach rolnych, a w szczególności na nieużytkach lub gruntach V i VI klasy bonitacji w celu retencjonowania wody na terenach rolnych

- przestrzeganie przepisów związanych z występowaniem na terenie gminy obszarów służących przepuszczaniu wód powodziowych, zwanych w świetle ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2021r., poz. 1473 ze zm.) „obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią”
- zakaz regulacji linii brzegowej cieków wodnych poza niezbędnymi działaniami, związanymi z utrzymaniem wód i sieci melioracyjnej
- umacnianie linii brzegowych cieków wodnych,
- tworzenie wałów przeciwpowodziowych w miejscach, w których ryzyko wystąpienia powodzi może spowodować szkody w otoczeniu człowieka
- prowadzenie działań udrażniających przepływ wody.

Na terenie Gminy Wieleń najważniejszymi działaniami ochronnymi dot. wód powierzchniowych i podziemnych są:

- w miarę możliwości dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów do struktur hydrogeologicznych,
- tworzenie stref buforowych wzdłuż brzegów cieków i zbiorników wodnych w formie pasów zieleni i zadrzewień,
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania wód opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- tworzenie filtrów biologicznych w postaci zieleni izolacyjnej w pobliżu zbiorników wodnych ograniczających w ten sposób antropopresję,
- utrzymywanie drożności kanałów i rowów melioracyjnych służących odwodnianiu terenów w rejonie doliny Noteci, a także nawadnianiu terenów,
- stosowanie w zabudowie znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych (głównie zabudowa letniskowa), nowoczesnych technologii sanitarnych zachowujących szczelność,
- budowanie zbiorników retencyjnych, umożliwiających magazynowanie nadmiaru wody, przeciwdziałając pojawianiu się lokalnych podtopień lub powodzi.

5.4. Powietrze i klimat

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 przewiduje realizację szeregu zadań. W trakcie prac budowlanych należy spodziewać się okresowych emisji pyłów i gazów, spowodowanych pracami budowlanymi i konstrukcyjno-montażowymi (wykopy, wzmożony ruch pojazdów itp.). Uciążliwości z nimi związane ustąpią po zakończeniu prac budowlanych.

Część działań przewidzianych w Strategii ukierunkowana jest bezpośrednio lub pośrednio na poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz minimalizację emisji gazów cieplarnianych, a także przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Szczególną rolę w tym zestawieniu pełnią projekty obejmujące termomodernizację budynków, montaż odnawialnych źródeł energii, modernizację oświetlenia oraz rozbudowę sieci ścieżek rowerowych oraz tworzenie warunków do rozwoju sieci transportu publicznego wewnątrz Gminy oraz na zewnątrz, w tym współpraca z podmiotami zewnętrznymi w tym zakresie. Pozwoli to na ograniczenie

zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną dla potrzeb tych budynków, a także zwiększy wykorzystanie transportu niezmotoryzowanego i publicznego, co za tym idzie ograniczy niską emisję.

Zaplanowana budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury drogowej wpłynie na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Pozwoli na wyemitowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z zanieczyszczeniem powietrza. Działania te mają charakter pozytywny i długotrwały. Polegają na zmniejszeniu emisji niezorganizowanej z systemu transportowego poprzez zwiększenie płynności ruchu, poprawę stanu technicznego nawierzchni dróg. Poprawa stanu technicznego dróg spowoduje upłynnienie ruchu samochodowego oraz redukcję pracy przewozowej, a w efekcie ograniczenie emisji spalin i pozytywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego i klimat. W sposób pośredni pozytywnie wpłynie to na zdrowie ludzi i na organizmy żywe. W przypadku realizacji inwestycji takich, jak budowa nowych dróg istnieje ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Rozwój infrastruktury drogowej w niesprzyjających warunkach atmosferycznych może powodować okresowy wzrost poziomów zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w okresie grzewczym i w trakcie warunków inwersyjnych. Realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy ooś, zostanie poprzedzona procedurą oddziaływania na środowisko, w ramach której zostaną przeprowadzone obliczenia prognozowanej emisji zanieczyszczeń powietrza, a decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach będzie określać warunki korzystania ze środowiska uwzględniając obowiązujące normy. Mając powyższe na uwadze, zakłada się, że realizacja inwestycji nie spowoduje przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 poz. 845).

Przewiduje się również rozwój infrastruktury rowerowej, w tym zwiększenie liczby i długości ścieżek rowerowych, jak i rozbudowę infrastruktury wspierającej przy ścieżkach rowerowych (np. modernizacja oświetlenia ulicznego). Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wpłynie pozytywnie na stan zdrowia mieszkańców, stan fauny i flory, a także na dobrą kondycję dóbr materialnych i kulturowych. Ścieżki rowerowe wzbogacą ponadto estetykę krajobrazu. Z uwagi na charakter prac wykonawczych możliwe jest wystąpienie także negatywnych, krótkoterminowych i odwracalnych oddziaływań bezpośrednich na powierzchnię ziemi oraz elementy biotyczne.

Pozytywny wpływ na jakość powietrza mają działania edukacyjne. Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy, na tematy związane z emisją zanieczyszczeń, doprowadzi do zmniejszenia się ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza atmosferycznego. Podobny będzie efekt działań edukacyjnych związanych z popularyzacją OZE.

Realizacja zaplanowanych inwestycji w znacznym stopniu przyczyni się do poprawy jakości powietrza na obszarze, na którym zdiagnozowano występowanie przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyle PM10 (strefa wielkopolska).

Szczególną rolę pełnią projekty obejmujące rozwój odnawialnych źródeł energii. Zaplanowane zadania mają na celu poprawę efektywności energetycznej procesów technologicznych i redukcję zużycia energii pierwotnej, co spowoduje zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych emitowanych w procesie wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej opartym na wykorzystaniu nieodnawialnych paliw kopalnych. Oddziaływanie zadania będzie pozytywne, długoterminowe,

pośrednie na klimat, ponieważ przyczyni się do zmniejszenia efektu cieplarnianego oraz bezpośrednie na surowce naturalne, ponieważ spowoduje ograniczenie ich zużycia.

Wprowadzanie ustaleń Strategii nie będzie negatywnie oddziaływać na klimat lokalny tych terenów, może jednak nieco je modyfikować, ze względu na rozwój zabudowy, rozwój obszarów leśnych, zielonych. Rozwój obszarów biologicznie czynnych wpływa na kształtowanie się specyficznych topoklimatów, zmienia się wilgotność powietrza, a także wartość prędkości wiatru. Natomiast występowanie przeszkód w postaci zabudowy, powoduje problemy z nawietrzaniem i przewietrzaniem obszaru. Pozytywnie na klimat (podobnie jak na powietrze) wpłynie także promocja alternatywnych dla spalania źródeł energii, gdyż zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pośrednio wpływa na ograniczenie zmian klimatu. Poza tym rodzajem planowanych działań nie przewiduje się zmian klimatu lokalnego.

W związku jednak z szeroko rozwiniętymi pracami nad analizą działań inwestycyjnych, rozwojem gospodarczym na zmianę klimatu i adaptację do zmian klimatu, konieczne staje się zwrócenie uwagi na kompleksowe podejście nie tylko do inwestycji związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń powietrza, rozwojem terenów czynnych biologicznie, ale do każdego rodzaju zainwestowania i rozwoju infrastruktury, przestrzeni i wynikających z tych działań długofalowych działań, jakie będą wynikać z adaptacji do zmian klimatu. Perspektywiczne zmiany klimatu i ich skutek mający swoje odzwierciedlenie w jakości powietrza mają swój wpływ na całą działalność przemysłową i sektor komunalny. Głównie należy zwrócić uwagę na sektor energetyczny, uwzględniając w szczególności prognozowane wahanie średniej temperatury. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i cieplną, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii. W przyszłości będzie zachodzić konieczność intensyfikacji działań w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji (ze względu na coraz częstsze okresy upalne). Ze względu na przekroczenia emisji zanieczyszczeń i ich kumulację konieczne jest szersze stosowanie w nowym budownictwie źródeł ciepła opartych na innych nośnikach niż węgiel.

Adaptacja przestrzeni do warunków dużego wzrostu temperatury i jej wpływu na hałas to jedno z kolejnych wyzwań współczesnej gospodarki przestrzennej. Wysoka temperatura generuje rozwój i zwiększenie ilości urządzeń mających na celu minimalizację zagrożeń termicznych, czyli urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych, co w zwartej zabudowie może generować nadmierną emisję hałasu.

Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, typu huragany czy intensywne burze, może doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia elektrowni wiatrowych, masztów telefonii komórkowej, linii elektroenergetycznych, a zatem ograniczenia w dostarczaniu energii do odbiorców. Zmiany klimatyczne będą miały swoje odzwierciedlenie w konieczności konserwacji infrastruktury mogącej emitować pola elektromagnetyczne i zapewnienia bezpieczeństwa jej funkcjonowania, w kontekście zamarzających i ulegających przerwaniu linii energetycznych w okresie zimowym).

Zmiany klimatu, wzrastająca temperatura oraz zwiększenie intensywności deszczy nawalnych będzie skutkować koniecznością dostosowania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w obszarach zabudowanych, w odniesieniu do rozwoju sieci kanalizacji deszczowej. Sieć musi zostać przygotowana do odbioru gwałtownie przybierającej ilości wody opadowej, aby nie doprowadzać do lokalnych podtopień. Ponadto urbanizacja powoduje, że nowe osiedla powstają bez wyposażenia w sprawny system odwodnienia. Najgroźniejsza w skutkach jest ich lokalizacja na terenach bezodpływowych, przy

braku systemu odwadniania. Ważne są bieżące prace odwodnieniowe w trakcie prowadzenia innych robót drogowych.

W związku z przewidywanym ociepleniem klimatu, nowego znaczenia nabierze problem oddziaływania wysokich temperatur na nawierzchnie powierzchni komunikacyjnych. Zmiany klimatyczne mogą spowodować konieczność reorganizacji gminnych systemów odbioru odpadów komunalnych, zwiększenia częstotliwości odbioru odpadów zmieszanych czy biodegradowalnych.

Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym obcych inwazyjnych wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy. W kontekście pojawiającego się zjawiska suszy wystąpi ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, w tym stopniowe wysychanie i zanik torfowisk, wilgotnych lasów i borów.

Wydłużony okres z dodatnimi temperaturami na jesieni z intensywnymi opadami rozmiękczającymi glebę w połączeniu z osłabieniem drzew przez choroby i szkodniki może dodatkowo zwiększać wrażliwość lasów na wiatry i sprzyjać zwiększaniu wiatrołomów. W warunkach oczekiwanych zmian klimatu, które przyczynią się do migracji i zmian zasięgów występowania poszczególnych gatunków, zachowanie drożności korytarzy ekologicznych postrzegane jest jako czynnik pozwalający łagodzić antropopresję. Sieci ekologiczne, stanowić mogą ważny element adaptacji do zmian klimatu. Zmianom klimatu wywołanym ocieplaniem się klimatu będą towarzyszyły zmiany, które powinny być uwzględniane w gospodarowaniu przestrzenią w kontekście mogącej się pojawić poważnej awarii lub nadzwyczajnego zagrożenia środowiska. Dotyczą one wielu aspektów o charakterze horyzontalnym, od gospodarki rolnej, leśnej i wodnej (niszczące susze, pożary, powodzie i podtopienia, itd.), przez przemysł i energetykę (zmiany technologii), bezpieczeństwo ludzi i mienia (ekspozycja na powodzie i podtopienia, osuwiska i pożary) po infrastrukturę (ekspozycja na nadmiar lub niedobór wód, wichury). Na możliwość wystąpienia poważnych awarii ma wpływ występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, typu huragany czy intensywne burze co może doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia linii przesyłowych i dystrybucyjnych, a zatem ograniczenia w dostarczaniu energii do odbiorców.

Transformacja energetyczna w kierunku gospodarki zeroemisyjnej jest kluczowym elementem mającym na celu ograniczenie dalszych zmian klimatu i związanych z tym konsekwencjami.

5.5. Powierzchnia ziemi, krajobraz i gleby

W wyniku realizacji założeń Strategii nastąpi lokalne przekształcenie powierzchni ziemi oraz zmiana struktury. Wszelkie przekształcenia prowadzące do realizacji nowego zainwestowania wiążą się z trwałym oddziaływaniem na powierzchnię terenu.

Należy mieć na uwadze, że krajobraz jak i powierzchnia ziemi są elementami antropogeniczne przekształconymi, a więc realizacja działań zapisanych w dokumencie w głównej mierze dotyczyć będzie terenów już przekształconych.

Budowa nowych elementów infrastruktury oddziałuje w sposób znaczący na powierzchnię ziemi, ponieważ następuje zmiana ukształtowania terenu oraz zmniejsza się powierzchnia biologicznie czynna, zmianie ulegają stosunki gruntowo-wodne oraz sposób odpływu i retencjonowania wód opadowych i roztopowych. Modernizacja (przebudowa) dróg, budowa sieci kanalizacyjnych,

uzbrojenie nowych terenów będą prowadzone głównie na terenach zurbanizowanych, gdzie pokrywa glebowa jest już przekształcona.

Rozwój gospodarczy i społeczny Gminy musi być spójny z założeniami polityki przestrzennej oraz nie powodować negatywnych oddziaływań w przestrzeni. Gospodarowanie przestrzenią będzie oparte o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowiące akty prawa miejscowego.

Nie przewiduje się możliwości powstania zasadniczych zmian czy przekroczeń określonych prawem parametrów i standardów jakości środowiska, naruszenia trwałości zasobów i ciągłości funkcji ekologicznych na dużą skalę, zagrożenia dla liczebności i bioróżnorodności gatunków, istotnych barier dla migracji, zagrożenia dla obszarów przyrodniczo cennych, w tym dla celu i przedmiotu ochrony obszarów chronionych oraz ich integralności w związku z opracowywaniem dokumentu.

Planowane zmiany użytkowania terenu polegać będą na przekształceniu części przestrzeni zielonej w zurbanizowaną. W miejscu powierzchni porośniętej roślinnością niską pojawią się obszary obiekty kubaturowe, elementy sieci infrastruktury technicznej i tereny komunikacji. Realizacja działań zaplanowanych w Strategii spowoduje przekształcenie morfologii terenu na potrzebę wykopania fundamentów budynków oraz wykonania innych prac ziemnych na potrzeby realizacji zabudowy, dróg oraz obiektów infrastruktury technicznej. Przekształcenia w rzeźbie terenu będą miały charakter miejscowy. Wprowadzenie nowych elementów zainwestowania wiąże się ze zwiększonym poborem wody z sieci wodociągowej i wzrostem zużycia energii elektrycznej. Powstałe odpady oraz ścieki będą stanowić obciążenie dla środowiska w miejscu ich utylizacji.

Lokalny ład przestrzenny może zostać zaburzony budową ekranów akustycznych, remontami. Jest to jednak bardzo subiektywne odczucie. Właściwie przeprowadzone prace, projekty wkomponowane w lokalny krajobraz nie powinny negatywnie wpłynąć na wygląd estetyczny obszaru.

W ramach *Strategii Rozwoju istnieje możliwość* realizacji działań dotyczących budowy farm wiatrowych. Jak wskazano w Wytycznych w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych (Stryjecki M., Mielniczuk K., GDOŚ, Warszawa 2011), negatywny wpływ farmy wiatrowej na otaczający ją krajobraz maleje wraz ze wzrostem odległości od inwestycji. Posiłkując się następującym uproszczonym schematem podziału na strefy tzw. „wizualnego oddziaływania" elektrowni wiatrowych dla terenu płaskiego wyróżnić można:

1. Strefa I (w odległości do 2 km od farmy wiatrowej) – farma wiatrowa jest elementem dominującym w krajobrazie. Obrotowy ruch wirnika jest wyraźnie widoczny i dostrzegany przez człowieka.

2. Strefa II (w odległości od 2 do 4,5 km od farmy wiatrowej) – elektrownie wiatrowe wyróżniają się w krajobrazie i łatwo je dostrzec, ale nie są elementem dominującym. Obrotowy ruch wirnika jest widoczny i przyciąga wzrok człowieka.

3. Strefa III (w odległości od 4,5 do 7 km od farmy wiatrowej) – elektrownie wiatrowe są widoczne, ale nie są „narzucającym się" elementem w krajobrazie. W warunkach dobrej widoczności można dostrzec obracający się wirnik, ale na tle swojego otoczenia same turbiny wydają się być stosunkowo niewielkich rozmiarów.

4. Strefa IV (w odległości powyżej 7 km od farmy wiatrowej) – elektrownie wiatrowe wydają się być niewielkich rozmiarów i nie wyróżniają się znacząco w otaczającym je krajobrazie. Obrotowy ruch wirnika z takiej odległości jest właściwie niedostrzegalny.

Należy zaznaczyć, że powyższe wartości są orientacyjne i mogą bardzo często przyjmować daleko odmienne parametry. W terenie pagórkowatym te odległości mogą być znacząco niższe, lub wyższe w zależności od położenia punktu obserwacyjnego oraz lokalizacji elektrowni. Elektrownie położone poza wzniesieniami znajdującymi się na linii obserwacyjnej mogą być niewidoczne, pomimo bliskiej odległości. Jeśli jednak umiejscowione są na szczytach wzniesień, ich widzialność będzie znacząco wzrastać. Przy niektórych lokalizacjach może ona sięgnąć wartości nawet 20 km. Biorąc powyższe pod uwagę, opracowano szereg wytycznych, których uwzględnienie na etapie projektowania farmy może znacząco ograniczyć jej potencjalny negatywny wpływ na otaczający ją krajobraz oraz negatywne podejście ze strony społeczeństwa, w tym m.in.:

- stosowanie w obrębie jednej farmy wiatrowej lub kilku sąsiadujących ze sobą farm wiatrowych elektrowni wiatrowych o tej samej wielkości,
- jasne kolory wież i łopat wirnika (np. szary, beżowy, ewentualnie biały) lub kolor elektrowni wiatrowych dopasowany do otoczenia,
- wybór elektrowni wiatrowych, których wirniki składają się z trzech łopat,
- farma wiatrowa jest bardziej „przyjazna", gdy składa się na nią mniejsza liczba turbin, ale o większej mocy niż większa liczba turbin o małej mocy,
- należy unikać lokalizowania elektrowni wiatrowych w pobliżu miejsc, dla których wyznaczono normy w zakresie klimatu akustycznego i w miejscach gdzie będą dominującym składnikiem w krajobrazie przedstawiającym szczególne walory widokowe.

Istotne jest również unikanie lokalizowania elektrowni wiatrowych na terenach o wybitnych walorach krajobrazowych, ze szczególnym wyróżnieniem parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu[9]

Przedmiotowy dokument jest zgody również z rekomendacjami zawartymi w Audycie krajobrazowym województwa wielkopolskiego. Jak wskazano w rozdziale 2.2 niniejszej prognozy, obszar gminy Wieleń jest położony w granicach 1 krajobrazu priorytetowego: „Dolina Noteci: Walkowice – Krzyż Wielkopolski". Ustalenia projektu dokumentu są zgodne z wnioskami i rekomendacjami dotyczącymi kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych. Realizowane inwestycje będą wykonywane zgodnie z rekomendacjami dotyczącymi kształtowania i ochrony krajobrazu, zawartymi w audycie. Ponadto, po przeprowadzonej analizie działań planowanych do realizacji w ramach Strategii stwierdzono, iż nie stanowią one zagrożeń określonych w audycie dla wskazanych wyżej krajobrazów priorytetowych. Dla przedmiotowego krajobrazu priorytetowego wskazano zagrożenia:

a) element liniowy wpływający negatywnie na odbiór wizualny krajobrazu: napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV przecinające dolinę Noteci, − teren eksploatacji kruszywa naturalnego (złoże Lubcz Mały),

[9] Wytyczne w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych (Stryjecki M., Mielniczuk K., GDOŚ, Warszawa 2011)

b) obszar wpływający negatywnie na odbiór wizualny krajobrazu:
   - teren eksploatacji kruszywa naturalnego (złoże Lubcz Mały),
   - zakłady przemysłowe w granicach krajobrazu (Osuch, gm. Czarnków, na wschodzie m. Czarnków oraz w m. Huta Szklana, gm. Krzyż Wielkopolski) oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie (na południowym zachodzie m. Krzyż Wielkopolski, na zachodzie oraz północnym-zachodzie m. Wieleń, na zachodzie m. Czarnków, na południowym zachodzie eksploatacja kruszywa naturalnego w Walkowicach gm. Czarnków), obniżające walory sanitarne, akustyczne i przyrodnicze,
c) obszar wpływający negatywnie na zachowanie spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej krajobrazu:
   - presja inwestycyjna w obszarze dolinnym – Stare Bielice, Łokacz Wielki Chełst, Marianowo, Zofiowo, Nowe Dwory, Romanowo Dolne, Czarnków,
d) obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych – degradacja siedlisk zwłaszcza wilgotnych, zmiana stosunków wodnych,
e) przekształcanie i osuszanie mokradeł, torfowisk i łąk wilgotnych w wyniku melioracji odwadniających, niewłaściwej gospodarki wodnej, zwiększającego się poboru wód podziemnych przez indywidualne ujęcia, a także w celu realizacji zabudowy,
f) fragmentacja terenów otwartych, w tym łąkowych, torfowiskowych, murawowych, w wyniku samoistnej sukcesji lasu lub celowego zalesiania – zmiana struktury krajobrazów mozaikowych, utrata bioróżnorodności,
g) duża presja rekreacyjno-turystyczna na obszary doliny rzeki Noteci (niszczenie siedlisk, wędkarstwo, kajaki, itp.),
h) spływ zanieczyszczeń powierzchniowych, obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) z pól sąsiadujących z krajobrazem, powodujący eutrofizację wód w jeziorze Łokacz oraz wód rzecznych,
i) nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa (niedostateczny poziom skanalizowania).

Podczas realizacji inwestycji należy zatem w szczególny sposób zachować ostrożność podczas realizacji działań budowlanych, aby nie spowodować degradacji krajobrazu priorytetowego. W rozdziale 5.1 prognozy wskazano działania, które należy podjąć, aby uniknąć degradacji środowiska oraz krajobrazu. Należy również wskazać, że wszelkie inwestycje zaplanowane w ramach dokumentu będą realizowane zgodnie z przepisami prawa, przy zastosowaniu technologii prac przyjaznej środowisku, aby uniknąć niekorzystnych zmian w krajobrazie. W ramach dokumentu Strategii zaplanowana zadania w zakresie wdrożenia zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy, gdzie uwzględnione zostaną rekomendacje dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych.

Szczególnie ważnym elementem jest ochrona krajobrazu w myśl ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774). W myśl powyższego dokumentu należy dążyć do takiego ustalania lokalizacji, aby ograniczyć do minimum negatywny wpływ nie tylko na zdrowie ludzi, ale także na krajobraz przyrodniczy i kulturowy. Szczegóły lokalizacji tego typu obiektów ustalane będą w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Oddziaływanie przyjętych w Strategii rozwiązań na krajobraz w aspekcie środowiskowym opiera się na ocenie stopnia naturalności krajobrazu, jego struktury i zniekształceń. Krajobraz, jako komponent wielu

czynników, ulega przemianom pod wpływem naturalnych procesów zachodzących w środowisku biotycznym i abiotycznym oraz oddziaływań antropogenicznych. Działalność człowieka jest czynnikiem, który najsilniej ingeruje w struktury przyrodnicze, a więc i krajobraz. Zmiany użytkowania terenów doprowadzają do poważnych i nieodwracalnych przekształceń krajobrazu. Prognozuje się jednak, że istniejący krajobraz w szczególności terenów wiejskich zmieni się w małym zakresie, tylko w okolicach wprowadzenia nowej zabudowy, bądź budowy dróg. Założenia ochrony krajobrazu wynikają z Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (Dz. U. z 2006 r., nr 14, poz. 98), która wskazuje na potrzebę ochrony krajobrazu oraz konieczność prowadzenia działań na rzecz zachowania i utrzymania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu. Stąd też wszystkie działania inwestycyjne powinny uwzględniać lokalne warunki krajobrazowe tak, aby ukierunkowywać i harmonizować rozwój przestrzenny i gospodarczy ze specyfiką terenu Gminy. Zmiany gospodarcze i społeczne, a także środowiskowe to nakładające się na siebie czynniki, których nie da się niekiedy uniknąć, ale powinno się je ograniczyć w stosunku do negatywnego oddziaływania na krajobraz.

Dzięki planowanym działaniom znacznie poprawi się krajobraz obszaru, który zdecydowanie zyska na wartości. Zachowane zostaną jednak dotychczasowe, charakterystyczne cechy krajobrazu Gminy Wieleń. Dodatkowo znaczna cześć działań dotyczy obiektów umieszczonych pod powierzchnią ziemi, a wszelkie powstałe z tym niegodności zostaną natychmiastowo usunięte, nie powodując zmian w krajobrazie. Teren, na którym zadanie będzie realizowane zostanie uporządkowany. Realizacja zaplanowanych działań nie będzie zakłócała postanowień Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Wśród wszystkich działań zaplanowanych w Strategii należy wskazać takie, dzięki którym znacznie poprawi się krajobraz gminy. Należą do nich m.in.:

- Wdrożenie zmian wynikających z nowego sytemu planowania przestrzennego w celu poprawy ładu przestrzennego gminy, w tym sporządzenie planu ogólnego gminy,
- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie gminy,
- Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej,
- Kształtowanie polityki proinwestycyjnej,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Rozwój infrastruktury żłobkowej oraz modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej.

Ochrona krajobrazu Gminy Wieleń winna obejmować działania, polegające na świadomym kształtowaniu przestrzeni gminy poprzez eksponowanie obszarów atrakcyjnych krajobrazowo takich, jak: panoramy, osie, punkty i strefy widokowe, czy dominanty. Należy również systemowo włączać je w pozostałą przestrzeń gminy, by tworzyły harmonijną całość i nadawały prezentowały charakterystyczny krajobraz Gminy Wieleń.

Kształtowanie i ochrona krajobrazu przyrodniczego terenów Gminy Wieleń prowadzone będzie poprzez:

- Objęcie ochroną miejsc i terenów eksponowanych, panoram i punktów widokowych przed wpływem obcych antropogenicznych elementów, takich jak: turbiny wiatrowe, sieci infrastruktury technicznej, tablice reklamowe, zabudowa niezwiązana z resztą architektonicznie i gabarytowo.
- Tereny eksponowane, punkty widokowe i parkowe; należy uatrakcyjnić i usprawnić dostęp poprzez włączenie ich w gminny i lokalny system ciągów pieszych i rowerowych
- Obiektom kubaturowym oraz naziemnym urządzeniom infrastruktury technicznej należy nadawać formy architektoniczne, które będą harmonizować z otoczeniem i stylem nawiązującym do lokalnej kultury.
- Nową infrastrukturę techniczną oraz drogową należy prowadzić z uwzględnieniem lokalizacji obszarów chronionych, zapotrzebowaniem na zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną, na których zlokalizowane są obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi.
- Tereny zielone należy łączyć spójnym systemem zieleni urządzonej i krajobrazowej, celem poprawy wizerunku i walorów krajobrazowych terenów zurbanizowanych.
- Lokalizowanie zabudowy niskiej w rejonie doliny Noteci wraz z tworzenie punktów widokowych umożliwiających pełną ekspozycję doliny.

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 przewiduje do realizacji również działania dotyczące budowy dróg i ścieżek rowerowych, a także sieci infrastruktury technicznej. Uciążliwość dla środowiska glebowego będzie związana z realizacją robót ziemnych oraz pracy maszyn drogowych. Faza realizacji będzie wymagała zajęcia całego terenu dróg, a nawet obszaru poza nimi szczególnie w tych miejscach gdzie przewiduje się budowę chodników. Poza terenem modernizacji dróg, oddziaływanie omawianego przedsięwzięcia na bezpośrednie otoczenie glebowe ograniczy się do pasa drogowego, wyznaczonego planem zagospodarowania terenu. Przebudowa dróg spowoduje całkowitą zmianę formy jej dotychczasowego użytkowania. Na obecnym etapie nie jest możliwe wskazanie miejsc tymczasowej lokalizacji obiektów pomocniczych – dojazdów na plac budowy, placów składowych, parkingów dla maszyn roboczych.

W określeniu stopnia zagrożenia gleb, związanego z planowanymi inwestycjami w zakresie budowy dróg, ścieżek rowerowych oraz sieci infrastruktury technicznej, istotne znaczenie mają: tracona powierzchnia gleb, ich wartość bonitacyjna oraz wrażliwość na zmiany spowodowane modernizacją istniejących dróg. Przy wykonywaniu prac ziemnych, w czasie pracy maszyn budowlanych nastąpi silne przekształcenie gleb w pasie technicznym robót budowlanych, obejmujące:

- usunięcie wierzchniej warstwy humusowej (o znacznej zawartości próchnicy) staje się to często przyczyną zniszczenia głębiej leżących warstw geologicznych;
- mechaniczne zniszczenie gleby w obrębie nowych fragmentów jezdni i poboczy;
- zniekształcenie struktury gleby wskutek jej zagęszczania i ugniatania, spowodowanego pracą ciężkiego sprzętu zmechanizowanego; prace te mogą spowodować poprzez ugniatanie części stałych gleby, zmniejszenie jej porowatości i usunięcie głazów (powietrza glebowego);
- lokalne przesuszenie lub zawodnienie gleb spowodowanych zaburzeniem stosunków wodnych przy wykonywaniu wykopów lub w czasie ich odwadniania;

- zanieczyszczenie gruntu substancjami ropopochodnymi w wyniku wycieków z maszyn drogowych i taboru samochodowego;
- narażenie zwałowanej ziemi na przesuszenie, przemarznięcie i inne wpływy środowiska zależnie od warunków pogodowych.

Bezpośrednie oddziaływanie w czasie realizacji inwestycji na powierzchnię ziemi i glebę będzie lokalne i ograniczy się praktycznie do pasa o wielkości kilku metrów od osi w obie strony drogi.

Ukształtowanie terenu Gminy Wieleń jest widocznie zróżnicowane, uwidacznia się kilka charakterystycznych obszarów:

- Obniżenie terenu doliny Noteci
- Płaski obszar środkowej części gminy (na północ i południe od doliny Noteci) pokryty gęstymi kompleksami leśnymi,
- Wydmy w południowej części gminy pokryte lasami (rejon miejscowości Biała i Mężyk),
- Wzniesienia w północnej część gminy.

Obszar rzeki Noteci oraz jej rozległej doliny oraz samej rzeki wraz z dopływami narażone są na niekontrolowany spływ substancji szkodliwych, szczególności z pobliskich pól uprawnych. W związku z tym zaleca się wprowadzenie działań, mających na celu ograniczenia lub też całkowitą eliminację niekorzystnego wpływu działalności rolnej na jakość Doliny Noteci. Zbocza wzdłuż brzegów cieków i zbiorników wodnych są najbardziej narażone na erozję wodną. Zaleca się wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień wzdłuż brzegów w celu ochrony zboczy przed degradacją. Cześć doliny użytkowana jest rolniczo i jest fragmentarycznie zasiedlona. W związku z tym należy wprowadzać odpowiednie ekstensywne technologie rolnicze i służące bytowaniu człowieka (w tym nowoczesne rozwiązania w zakresie infrastruktury technicznej) w celu ochrony cennej bioróżnorodności i zapobieganiu degradacji cennych przyrodniczo obszarów podmokłych doliny Noteci.

Gęste kompleksy leśne, stanowiące większość powierzchni Gminy Wieleń, winny być objęte ochroną obejmującą nie tylko sam drzewostan, ale także występujące na ich obszarach unikatowe siedliska fauny i flory. Sposoby ochrony terenów rolnych i leśnych zostały opisane w podrozdziale 3.6.10.

Obszary pól uprawnych, szczególnie tych o najwyższej przydatności do produkcji rolniczej, winny zachować swój dotychczasowych charakter. Zmiana przeznaczenia terenów rolnych na cele nierolnicze powinna odbywać się bezpośrednio przy już istniejącej zabudowie oraz wzdłuż dróg, przy założeniu dostępu do niezbędnej infrastruktury technicznej.

Większość gleb na terenie gminy stanowią gleby leśne. Część terenów objęta użytkowaniem rolniczym charakteryzuje się niższą klasą przydatności rolniczej, dlatego niewielka część gleb przeznaczonych pod produkcję rolną winna być objęta szczególną ochroną. W celu zachowania ich dotychczasowej jakości i przydatności produkcyjnej należy chronić je przed erozją eoliczną oraz zachować odpowiednie stosunki wodne utrzymujące odpowiednią jakość gleb. Ponadto, należy umożliwić rozwój zabudowy na terenach i gruntach rolnych, co pozwoli na wyznaczenie nowych obszarów pod potencjalne inwestycje.

W zakresie przeciwdziałania suszy na terenach rolnych i leśnych istotne jest dostosowanie struktury upraw, użytej technologii i gatunków roślin uprawnych do występującego deficytu wód i zmian klimatycznych. Kluczowe jest realizowanie prac, które wpłyną pozytywnie na rozwój systemów

melioracyjnych, aby spełniały funkcję nawadniająco-odwadniającą i przyczyniały się do poprawy stosunków wodnych.

Dla ochrony gleb na całym obszarze gminy należy uwzględnić:

- uprawę roślin odpornych na zmiany klimatu
- rozwój systemów małej retencji
- zachowanie trwałych użytków zielonych oraz zadrzewień śródpolnych oraz wprowadzanie nowych zasadzeń wzdłuż miedz, dróg i cieków wodnych
- ograniczenie występowania wielkoobszarowych monokultur w uprawach
- wapniowanie gleb zakwaszonych zwiększających pH gleby
- stosowanie wsiewek poplonowych i międzyplonowych ścierniskowych
- zalesianie gruntów o niskich walorach przyrodniczych podatnych na erozję wietrzną oraz o żadnej lub niskiej przydatności rolniczej
- zrównoważone stosowanie nawozów, szczególnie w rejonie doliny Noteci.

5.6. Klimat akustyczny

Podczas prac budowlanych i modernizacyjnych obiektów użyteczności publicznej, dróg, infrastruktury sportowej, kulturalnej i komunalnej, może wystąpić krótkoterminowe zwiększenie się poziom hałasu, a także pojawić się mogą wibracje i drgania. Zmiany te będą miały jednak charakter przejściowy i krótkotrwały.

Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej może oddziaływać na klimat akustyczny. Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A [dB], zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112) dla dróg i linii kolejowych wynosi:

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, terenów domów opieki społecznej i terenów szpitali w miastach – 64 dB dla wszystkich dób w roku, 59 dB dla wszystkich pór nocy;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, terenów zabudowy zagrodowej, terenów mieszkaniowo-usługowych, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych – 68 dB dla wszystkich dób w roku, 59 dB dla wszystkich pór nocy.

Określając przewidywane znaczące oddziaływania na klimat akustyczny, należy zwrócić uwagę głównie na przebiegające przez jednostkę ciągi komunikacyjne, gdyż klimat akustyczny na tym terenie kształtują przede wszystkim źródła komunikacyjne - głównie trasy ruchu samochodowego. Głównym powodem uciążliwej emisji hałasu, ogólnie, obok stosunkowo wysokiego natężenia ruchu pojazdów, jest wysoki udział w potoku ruchu pojazdów ciężkich, który w szczególności negatywnie oddziałuje na terenach zwartej zabudowy miejscowości.

W ramach działań mających poprawić klimat akustyczny na terenie Gminy Wieleń, można wyróżnić działania administracyjne oraz inwestycyjne. Te pierwsze polegają na wprowadzaniu standardów akustycznych w planach zagospodarowania przestrzennego, co ma na celu zmniejszenie uciążliwości związanych z hałasem, poprzez odpowiednie planowanie, np. ciągów komunikacyjnych. Działania inwestycyjne obejmują modernizację dróg oraz instalację urządzeń ograniczających hałas.

Modernizacja nawierzchni dróg zmniejsza ilość hałasu i wibracji przedostających się do otoczenia, co ma korzystny wpływ na organizmy żywe jak i budynki.

Podsumowując, polepszenie stanu klimatu akustycznego, jak również zmniejszenie obszarów narażonych na hałas powinno nastąpić głównie poprzez:

- odciążanie ciągów komunikacyjnych (budowa alternatywnych odcinków dróg),
- metody organizacyjne (np. kontrole i/lub ograniczanie prędkości pojazdów),
- stosowanie nawierzchni SMA (Stone Mastic Asphalt),
- wprowadzenie ekranów akustycznych (w ostateczności),
- strefy ograniczonego użytkowania (Jeżeli z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaganej przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, albo z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem zakładu lub innego obiektu, to dla oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, trasy komunikacyjnej, lotniska, linii i stacji elektroenergetycznej, obiektów sieci gazowej oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej tworzy się obszar ograniczonego użytkowania).

Oddziaływania na klimat akustyczny mogą być również notowane podczas prowadzenia prac budowlanych, nie tylko przy budowie i modernizacji ciągów komunikacyjnych. Uciążliwości dla środowiska mogą być powodowane także przez proces budowy systemów kanalizacyjnych i wodociągowych. Niemniej jednak, wszystkie prace budowlane powinny być prowadzone z zastosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT).

Uciążliwość ze strony zakładów produkcyjnych czy usługowych może wynikać z braku zachowania standardów i dopuszczalnych norm, odpowiedzialność za negatywne oddziaływania należy przede wszystkim do użytkowników urządzeń, instalacji będących źródłami hałasu. Źródła te nie mogą powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny.

Projekt Strategii przewiduje podejmowanie działań, które będą wpływały na środowisko. Działania te, to przede wszystkim działania inwestycyjne, które będą ingerować w środowisko głównie na etapie ich realizacji, powodując przejściowe uciążliwości. W wyniku realizacji ustaleń Strategii na terenach, na których wprowadzone zostanie nowe zainwestowanie, dojdzie do przekształceń w środowisku, typowych dla terenów nowych inwestycji w zakresie powierzchni biologicznie czynnych, roślinności, krajobrazu, zagrożeń hałasem. Jednocześnie ustalenia Strategii porządkują zasady zagospodarowania na tym terenie, wprowadzając szereg zapisów, których celem jest ograniczenie przekształceń środowiska przyrodniczego. Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko, na etapie realizacji poszczególnych zadań leży w gestii wykonawców i dotyczy sprzętu (hałas, emisja spalin), organizacji prac (unikanie prac będących źródłem hałasu w porze nocnej).

Analiza działań zaplanowanych w Strategii pozwoliła stwierdzić, że nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na pogorszenie stanu klimatu akustycznego. Krótkotrwałe negatywne oddziaływania mogą pojawić się jedynie na etapie realizacji inwestycji (np. przebudowy drogi). Jednak w

konsekwencji prowadzonych prac (np. modernizacji nawierzchni) osiągnięta zostanie trwała poprawa jakości klimatu akustycznego.

Oddziaływanie na środowisko budowy nowych dróg jest odmienne od realizacji prac modernizacyjnych na istniejących już drogach i zwykle powoduje przeniesienie negatywnego oddziaływania akustycznego, w tym stałego z jednego miejsca w inne.

Realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej zostanie poprzedzona procedurą oddziaływania na środowisko, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy ooś, w ramach której zostaną przeprowadzone obliczenia prognozowanej emisji hałasu, a decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach będzie określać warunki korzystania ze środowiska uwzględniając obowiązujące normy. Zakłada się, że uciążliwość inwestycji realizowanych w ramach Strategii ograniczać się będzie do uciążliwości w granicach władania poszczególnych inwestycji i nie będzie przekraczać dopuszczalnych norm określonych ww. rozporządzeniem.

Wg Wytycznych w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych (Stryjecki M., Mielniczuk K., GDOŚ, Warszawa 2011), turbina wiatrowa jest źródłem dwóch rodzajów hałasu:

- hałasu mechanicznego, emitowanego przez przekładnię i generator,
- szumu aerodynamicznego, emitowanego przez obracające się łopaty wirnika, którego natężenie jest uzależnione od „prędkości końcówek" łopat (tzw. tip speed).

Dzięki zaawansowanym technologiom izolacji gondoli, hałas mechaniczny został w stosowanych obecnie modelach turbin ograniczony do poziomu poniżej szumu aerodynamicznego. Wynika to również z faktu, iż poziom emitowanego hałasu mechanicznego nie wzrasta wraz ze wzrostem wielkości turbiny w takim tempie, jak obserwuje się to w przypadku szumu aerodynamicznego. W związku z tym, że źródłem szumu aerodynamicznego jest przepływające przez łopaty wirnika powietrze, hałas ten jest nieunikniony i dominuje w bezpośrednim sąsiedztwie farmy wiatrowej. Pomimo zmian konstrukcyjnych, mających na celu obniżenie natężenia szumu aerodynamicznego poprzez obniżenie „prędkości końcówek" (najlepiej tak, by nie przekraczała ona 65 m/s [W specyfikacji technicznej turbin wiatrowych producenci podają zakres „prędkości końcówek". O ile dolna granica jest dość niska, górna granica zwykle przekracza próg 65 m/s, np. Enercon E-70: 22-80 m/s, Enercon E-82: 25-80 m/s]) czy też wprowadzenie regulacji ustawienia kąta łopat (tzw. pitch control system), hałas ten został już w znacznym stopniu ograniczony, ale niestety nie udało się go całkowicie wyeliminować. Natężenie emitowanego przez farmę hałasu uzależnione jest od wielu czynników, przede wszystkim od:

- sposobu rozmieszczenia turbin w obrębie farmy oraz ich modelu,
- ukształtowania terenu,
- prędkości i kierunku wiatru oraz
- rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu.

Przykładowo, wraz ze wzrostem prędkości wiatru wzrasta poziom szumu aerodynamicznego emitowanego przez turbinę. Jednocześnie jednak wzrasta natężenie szumu wiatru, który w dużym stopniu maskuje dźwięki emitowane przez turbinę. To, w jaki sposób człowiek będzie odbierać dźwięki emitowane przez turbiny (czy będą one dla niego uciążliwe czy nie), w głównej mierze uzależnione jest od poziomu tzw. hałasu tła oraz od odległości od farmy. Jeżeli natężenie hałasu tła jest zbliżone do

poziomu hałasu emitowanego przez pracującą turbinę, dźwięki emitowane przez farmę wiatrową stają się właściwie „nierozróżnialne” od otoczenia. Należy zatem na terenie, na którym planowana jest FW wykonać pomiary tła akustycznego. Podstawowym sposobem na ograniczenie uciążliwości hałasu generowanego przez elektrownie wiatrowe jest utrzymanie odpowiedniej odległości tych instalacji od terenów, dla których wyznaczono normy w zakresie klimatu akustycznego. Odległość ta powinna wynikać z przeprowadzonych przez ekspertów analiz.

Przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej Gminy pozwoli na skoncentrowanie zabudowy przemysłowej w obrębie terenów inwestycyjnych, co spowoduje lokalny wzrost poziomu hałasu, jednakże pozwoli na zmniejszenie uciążliwości akustycznej na obszarach mieszkaniowych lub innych terenach chronionych.

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 nie zaplanowano kierunków działań, które mogłyby przyczynić się do emisji pól elektromagnetycznych.

5.7. Zasoby naturalne

Realizacja wskazanych działań w ramach niniejszego obszaru będzie miała w większości pozytywny wpływ na zasoby naturalne Gminy. Nastąpi poprawa stanu środowiska naturalnego, a tym samym warunków i jakości życia. W ramach planowanych działań nie planuje się realizacji jakichkolwiek zadań lub wytworzenia infrastruktury, które mogłyby negatywnie wpływać na stan zasobów naturalnych. Odstąpienie od realizacji założeń Strategii byłoby utratą szansy na realizację działań sprzyjających rozwojowi gospodarki niskoemisyjnej i gospodarki o obiegu zamkniętym. Wynika to z tego, że w wyniku realizacji kierunków wskazanych w projekcie Strategii możliwe będzie:

1) zmniejszenie zapotrzebowania na nieodnawialne surowce energetyczne i mineralne,
2) wspieranie projektów z dziedziny gospodarki o obiegu zamkniętym,
3) wspieranie projektów związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

5.8. Zabytki i dobra materialne

Działania wyznaczone w projekcie Strategii w większości mają charakter neutralny lub pozytywny, i odnoszą się także do obszarów zidentyfikowanych jako zdegradowane i wymagające pilnych działań rewitalizacyjnych odnoszących się zarówno do sfery społecznej, przestrzennej jak i gospodarczej. Wynika z tego, że wszelkie działania realizowane w oparciu o te wytyczne będą miały wpływ na ogólną poprawę stanu i jakości dóbr materialnych i dóbr kultury. Do działań tych zaliczyć należy wszelkie projekty obejmujące modernizację i rewitalizację obiektów użyteczności publicznej, obiektów o znaczeniu kulturowym, obiektów edukacyjnych, sportowych itp.

Oczywiste pozytywne oddziaływanie będą miały projekty bezpośrednio ukierunkowane na ochronę i popularyzację dziedzictwa kulturowego Gminy Wieleń a, a także tworzenie poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej, dbanie o lokalne dziedzictwo historyczne i tradycje.

Z uwagi na występowanie obiektów zabytkowych na obszarze gminy, należy każdorazowo stosować przepisy odrębne dotyczące ich ochrony, a w przypadku prowadzenia robót budowlanych przy obiektach lub na obszarach wpisanych do rejestru zabytków uzyskać pozwolenie konserwatorskie (art. 36 pkt. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1292).

5.9. Oddziaływania skumulowane

Oddziaływania skumulowane są definiowane jako zmiany w środowisku, wywołane wpływem danego rodzaju działalności, w połączeniu z innymi przeszłymi, obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami[10]. W związku z tym oddziaływanie na środowisko, należy rozpatrywać nie tylko w kontekście poszczególnych jego komponentów, ale także w kontekście środowiska jako całości, biorąc pod uwagę sumę oddziaływujących na nie jednocześnie czynników. Kumulacja oddziaływań następuje w wyniku jednoczesnego oddziaływania kilku czynników lub różnych działań oraz kumulacji oddziaływań skutków w czasie.

Analiza potencjalnego oddziaływania skumulowanego wskazuje, że niebezpieczna jest kumulacja oddziaływania przede wszystkim następujących kierunków działań:

- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego,
- Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,
- Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej,
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych,
- Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii,
- Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych,
- Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej.

W celu minimalizacji tego oddziaływania zaleca się aby nowe strefy aktywizacji gospodarczej były lokalizowane na obszarach już zagospodarowanych/zabudowanych. Ponadto w przypadku realizacji obu kierunków w tych samych lub sąsiadujących ze sobą obszarach należy tak zaplanować inwestycje aby były realizowane w tym samym lub następującym po sobie czasie. Pozwoli to uniknięcia np. wjeżdżania ciężkim sprzętem dwa razy w ten sam teren. Nie może być tak, że realizacja jednego z tych kierunków, będzie degradowała powierzchnię ziemi już uporządkowaną po realizacji innego z ww. kierunków. Ponadto, duże znaczenie ma unikanie lokalizacji tego rodzaju inwestycji zarówno na obszarach, jak i w sąsiedztwie obszarów o najlepszych glebach, o wysokiej przydatności rolniczej. Ważne jest też prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami w czasie realizacji oraz eksploatacji inwestycji.

Ponadto, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów lęgowych, rozrodczych i hibernacji. Wykonywane prace muszą być poprzedzone szczegółową inwentaryzacją przyrodniczą.

Skumulowane oddziaływania planowanych inwestycji nie powinny powodować znaczących niekorzystnych oddziaływań w środowisku. Kumulacja oddziaływań w środowisku związana będzie przede wszystkim ze wzmocnieniem działań budowlanych i związanych z tym procesem oddziaływań.

[10] Gerlée A., Kaim K. (2011), *Metody oceny oddziaływań skumulowanych w procedurze OOŚ – wybrane zagadnienia*, „Czasopismo Techniczne. Architektura", nr 108(6-A), s. 107-111

Uporządkowanie terenu z ukierunkowaniem przyrostu zabudowy, określenie zasad kształtowania nowego zainwestowania wykorzystującego walory kulturowe i przyrodnicze terenu inwestycji i terenów sąsiednich spowoduje podniesienie rangi obszaru.

Na tą chwilę przewiduje się, że zakres i skala planowanych w Strategii inwestycji nie powoduje ryzyka skumulowania oddziaływań – realizacja zadań będzie rozłożona w czasie, także ze względu na ograniczone środki finansowe.

Realizacja zadań, w wyniku których nastąpi zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i ich prekursorów wpłynie pozytywnie na łagodzenie zmian klimatu. Nie przewiduje się również negatywnego oddziaływania zadań na różnorodność biologiczną. W wyniku realizacji zadań ujętych w Strategii siedliska występujące na analizowanym obszarze oraz objęte ochroną gatunki flory i fauny nie zostaną poddane negatywnym oddziaływaniom.

Inwestycje będą prowadzone przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i minimalizacji uciążliwości ich prowadzenia. W celu uniknięcia uciążliwości związanych z oddziaływaniami skumulowanymi należy dokładnie zaplanować harmonogram prac oraz na bieżąco informować interesantów z określonym wyprzedzeniem o zamiarze i harmonogramie prowadzenia prac budowlanych. Zaplanowanie zadania nie będą oddziaływały w sposób skumulowany na środowisko.

Jednocześnie należy podkreślić, iż w niektórych sytuacjach korzystne dla poszczególnych komponentów środowiska oraz dla ludzi jest łączenie realizacji niektórych przedsięwzięć, np. budowa sieci kanalizacyjnej i budowa ścieżek rowerowych. Pozwoli to na zmniejszenie negatywnego oddziaływania w trakcie prowadzonych prac (skrócenie okresu uciążliwości).

6. Przewidywane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji Strategii Rozwoju

Większość z wyznaczonych działań zakłada poprawę stanu środowiska oraz warunków życia mieszkańców analizowanego obszaru. Zaplanowane do realizacji działania cechuje uwzględnienie aspektów środowiskowych oraz wspieranie idei zrównoważonego rozwoju. W ramach Strategii Rozwoju nie przewidziano kierunków działań ani inwestycji, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko. Realizacja przede wszystkim działań o charakterze infrastrukturalnym może czasowo negatywnie wpływać na środowisko, co wiąże się z prowadzeniem robót budowlanych. Jednakże oddziaływania te będą miały charakter odwracalny i będą występowały krótkoterminowo.

Możliwe negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko można ograniczyć poprzez podjęcie wszelkich możliwych działań łagodzących, zapobiegających już na etapie planowania negatywnym oddziaływaniom na środowisko. Poniższej przedstawiono propozycje działań łagodzących dla poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego.

Tabela 15. Propozycje możliwych sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNNICZEGO	PROPOZYCJE DZIAŁAŃ ŁAGODZĄCYCH
Różnorodność biologiczna/rośliny /zwierzęta	➢ inwentaryzacja przyrodnicza pod kątem występowania ptaków czy innych zwierząt oraz cennych gatunków roślin, szczególnie objętych ochroną; przeprowadzanie wszelkich prac poza okresem lęgowym ptaków czy okresem godowym innych zwierząt; ➢ zapewnienie stałego monitorowania wpływu inwestycji na różnorodność biologiczną, faunę i florę; ➢ wprowadzenie dodatkowych nasadzeń drzew i zieleni urządzonej (gatunków rodzimych) w celu ewentualnej kompensacji przyrodniczej,
Ludzie	➢ oznakowanie obszarów w miejscach prowadzenia robót budowlanych; ➢ realizacja robót zgodnie z zasadami BHP i PPOŻ; ➢ wykorzystywanie wyłącznie sprawnych maszyn i urządzeń; ➢ wykonywanie działań inwestycyjnych tylko w dozwolonych godzinach w celu minimalizacji emisji zanieczyszczeń i uciążliwego hałasu; ➢ stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych; ➢ stosowanie roślinności izolacyjnej.
Woda	➢ odpowiednie zabezpieczenia terenów przed przedostaniem się niepożądanych substancji do wód dbałość o szczelność zbiorników paliw w maszynach wykorzystywanych podczas prac; ➢ zachowanie szczególnej ostrożności podczas prowadzenia prac w bezpośrednim sąsiedztwie rzek czy zbiorników wodnych; ➢ zapewnienie pracownikom dostępu do przenośnych toalet; ➢ ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych np. poprzez stosowanie materiałów przepuszczalnych do budowy parkingów, ciągów pieszych i rowerowych;
Powietrze	➢ tworzenie pasów zieleni izolacyjnej; ➢ propagowanie alternatywnych form transportu (ruch pieszy, rowerowy, komunikacja zbiorowa); ➢ przeprowadzanie termomodernizacji budynków na terenie Gminy; ➢ promowanie odnawialnych źródeł energii;

Powierzchnia ziemi	➢ odpowiednie przechowywanie/składowanie materiałów budowalnych; kontrolowanie szczelności zbiorników paliwowych w pojazdach wykorzystywanych przy pracach; ➢ odpowiednie składowanie odpadów powstałych podczas pracy;
Krajobraz	➢ tworzenie miejsc z zielenią urządzoną;
Klimat	➢ stosowanie nasadzeń drzew i krzewów oraz zieleni urządzonej; ➢ dbałość o przestrzeganie zasad ochrony środowiska naturalnego; ➢ promowanie niezmotoryzowanych form transportu;
Zabytki i dobra materialne	➢ odpowiednie planowanie realizacji projektów, tak by nie zakłócić istniejącego układu przestrzeni publicznej; ➢ szczegółowe uzgadnianie przeprowadzania działań inwestycyjnych w obiektach o szczególnym znaczeniu historycznym lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie;
Obszary objęte ochroną, w tym Obszary Natura 2000	➢ przestrzeganie przepisów ochrony przyrody na tych terenach i ustanowionych planów zadań ochronnych; ➢ wzmocnienie kontroli realizacji danego przedsięwzięcia, szczególnie w zakresie możliwego wpływu na stan środowiska; ➢ uwzględnienie okresów lęgowych i rozrodczych ptaków, nietoperzy i zwierząt; ➢ prawidłowe zabezpieczenia terenów prowadzenia inwestycji oraz pracujących, maszyn i urządzeń; ➢ selektywne gromadzenie wszelkich powstających odpadów; ➢ systematyczne prowadzenie prac porządkowych.

Źródło: opracowanie własne

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji, tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

Potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko zaplanowanych w Strategii działań można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ skala wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. W poniższej tabeli zestawiono zadania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na poszczególne elementy środowiska i ludzi oraz przedstawiono sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań.

Tabela 16. Sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań zaplanowanych działań w ramach Strategii

ZADANIA ZAPLANOWANE W STRATEGII	SPOSOBY ZAPOBIEGANIA, OGRANICZANIA I KOMPENSACJI NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ
Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego	➢ racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów, ➢ sprawne przeprowadzenie prac, ➢ stosowanie sprzętu, który powoduje jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska, ➢ ponowne wykorzystanie usuniętych mas ziemi i warstwy humusu, ➢ w przypadku kolizji z terenami zieleni, niezbędne jest zabezpieczenie drzew wraz z ich bryłą korzeniową w pobliżu której prowadzone są prace, ➢ odtwarzanie siedlisk w miejscach zastępczych, ➢ nasadzanie drzew w celu kompensacji przyrodniczej, ➢ przeprowadzenie prób szczelności nowej sieci wod-kan,

	➢ budowa przydomowych oczyszczalni ścieków tylko na terenach, gdzie nie ma możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej i gdzie budowa sieci kanalizacyjnej nie ma ekonomicznego uzasadnienia.
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	➢ szczegółowa analiza lokalizacji przedsięwzięcia – różne warianty lokalizacyjne, ➢ w przypadku obsiewu powierzchni biologicznie czynnej zespołu instalacji fotowoltaicznych nie używać gatunków roślin obcego pochodzenia, ➢ w przypadku gdy na etapie funkcjonowania instalacji fotowoltaicznych planuje się koszenie terenu, to dla ochrony ptaków lęgowych należy planować koszenia poza okresem lęgowym ptaków, który dla większości gatunków ptaków krajobrazu rolniczego przypada przeciętnie od 1 marca do 31 sierpnia; w przypadku lokalizacji w pobliżu cieków i zbiorników wodnych, planowane terminy koszenia należy dostosować także do okresów migracji płazów, który dla większości gatunków płazów w Polsce przypada przeciętnie od 15 lutego do końca maja (migracja wiosenna) oraz od 15 sierpnia do końca października (migracja jesienna), ➢ wybór optymalnej lokalizacji z dala od zabudowań mieszkalnych, ➢ uwzględnienie opinii społeczeństwa w trakcie planowania inwestycji i przeprowadzenie rzetelnych kampanii informacyjnych, ➢ przeprowadzenie monitoringu ornitologicznego i chiropterologicznego, ➢ wyłączanie turbin wiatrowych w newralgicznych okresach nasilonej ekspozycji ptaków narażonych na wysokie ryzyko kolizji (np. szczyt przelotu gęsi, szczyt aktywności ptaków szponiastych przypadający na okres toków oraz karmienia piskląt itd.), ➢ zastosowanie powłoki antyrefleksyjnej na panelach fotowoltaicznych, która ma za zadanie niwelowanie efektu odbicia promieni słonecznych oraz poprawia ich pochłanianie, zwiększając wydajność urządzenia; powłoka minimalizuje ewentualny efekt oślepiania ptaków oraz mylenia powierzchni paneli jako powierzchni wody, co może powodować kolizje ptaków z panelami, ➢ stosowanie paneli fotowoltaicznych posiadających białe granice i białe paski podziału, które zmniejszają znacznie przyciąganie bezkręgowców wodnych, ➢ wybranie właściwego projektu uwzględniającego potrzeb ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również na etapie eksploatacji każdej inwestycji, ➢ zabezpieczenie w trakcie robót budowlanych warstwy humusowej ziemi, i wykorzystanie jej po zakończeniu robot budowlanych na terenie inwestycji, ➢ prowadzenie prac tylko w porze dziennej, ➢ odpowiednie odsunięcie lokalizacji poszczególnych urządzeń od zadrzewień i kompleksów leśnych, ➢ znaczne oddalenie inwestycji od obszarów chronionych i nie wkraczanie na obszary cenne przyrodniczo, ➢ odtworzenie ewentualnych strat w roślinności powstałych w trakcie prac budowlanych ➢ zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu, ➢ prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów (jeżeli jest wskazane), ➢ maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu, ➢ prowadzenie monitoringu poinwestycyjnego.
Poprawa efektywności energetycznej	➢ wykonanie inwentaryzacji pod kątem występowanie ptaków i nietoperzy w elewacji, na strychu lub w dachu budynku, ➢ wykonywanie termomodernizacji poza okresem lęgowym,

budynków użyteczności publicznej	➢ stworzenie siedlisk zastępczych (np. budki lęgowe, skrzynki dla nietoperzy)
Budowa, przebudowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury	➢ uwzględnianie zakazów jakie zostały ustanowione na obszarach prawnie chronionych (jeżeli dana inwestycja będzie realizowana na tego typu obszarze), ➢ uwzględnienie ochrony krajobrazu podczas realizacji inwestycji, ➢ wcześniejsza inwentaryzacja przyrodnicza miejsc planowanych prac, ➢ ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko, ➢ odtwarzanie siedlisk w miejscach zastępczych, ➢ prowadzenie prac budowlanych w określonym czasie – poza okresem lęgowym i tarła ryb, ➢ kompensacja przyrodnicza – nasadzenia drzew i krzewów, ➢ wykorzystanie mas ziemnych do wyrównania powierzchni ziemi (jeżeli jest to uzasadnione), ➢ stosowanie nowoczesnego i sprawnego sprzętu budowlanego, w celu uniknięcia wycieków substancji ➢ toksycznych i ograniczenia nadmiernej emisji hałasu, ➢ po zakończeniu prac zadbać o przywrócenie stanu powierzchni ziemi, dna czy brzegu rzeki do stanu sprzed prowadzenia prac, co ułatwi reintrodukcję gatunków
Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii	➢ ograniczenie propagacji hałasu poprzez zastosowanie obudów, ekranów akustycznych, wałów z ziemi itp., ➢ stosowanie materiałów dźwiękochłonnych w celu zmniejszenia odbić dźwięku, ➢ organizacja pracy, ograniczająca liczbę osób i czas ekspozycji na hałas, ➢ stosowanie harmonogramów prac, ograniczających narażenie na hałas lokalnych mieszkańców, ➢ polewania placu budowy wodą w celu zmniejszenia pylenia z dróg, ➢ stosowanie tzw. cichych nawierzchni, ➢ ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko, ➢ racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów, ➢ sprawne przeprowadzenie prac, ➢ stosowanie sprzętu, który powoduje jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska, ➢ wykorzystanie mas ziemnych do wyrównania powierzchni ziemi (jeżeli jest to uzasadnione), ➢ w przypadku kolizji z terenami zielni, niezbędne jest zabezpieczenie drzew wraz z ich bryłą korzeniową w pobliżu której prowadzone są prace, ➢ ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją, ➢ wcześniejsza inwentaryzacja przyrodnicza miejsc planowanych prac, ➢ prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów (tam, gdzie zidentyfikowano ich obecność i takie działania są uzasadnione), ➢ zaplanowanie optymalnej organizacji ruchu na czas prac, ➢ prowadzenie prac w porze dziennej, ➢ stosowanie zieleni izolacyjnej - nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż ciągów komunikacyjnych, które stanowią skuteczny środek ograniczający niekorzystny wpływ szlaków komunikacyjnych w zakresie emisji substancji do powietrza, ➢ tam, gdzie to konieczne należy budować przejścia dla zwierząt w celu ochrony korytarzy ekologicznych i umożliwienia migracji zwierząt.

Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych	➢ w przypadku kolizji z terenami zielni, niezbędne jest zabezpieczenie drzew wraz z ich bryłą korzeniową w pobliżu której prowadzone są prace, ➢ ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją, ➢ ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko, ➢ racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów, ➢ sprawne przeprowadzenie prac, ➢ stosowanie sprzętu, który powoduje jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska, ➢ wykorzystanie mas ziemnych do wyrównania powierzchni ziemi (jeżeli jest to uzasadnione),
Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-kulturalno-sportowej gminy Wdrażanie i promocja usług rekreacyjno-kulturalno-sportowych Budowa, rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjno-kulturalno-sportowej	➢ inwentaryzacja przyrodnicza przed wykonaniem prac, ➢ wykonywanie prac poza okresem lęgowym i rozrodczym, ➢ wybór najkorzystniejszego wariantu lokalizacyjnego dla danej inwestycji, ➢ minimalizacja strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko, ➢ stosowanie nowoczesnego sprzętu budowlanego, ➢ ograniczanie do minimum powstawania odpadów i eliminacja ewentualnych wycieków z maszyn budowlanych, ➢ w przypadku kolizji z drzewami niezbędne jest zabezpieczenie ich wraz z bryłą korzeniową przed ich ewentualnym uszkodzeniem, ➢ w przypadku konieczności wycinki drzew i krzewów stosowanie kompensacji przyrodniczej, ➢ zabezpieczenie wód jeziora i rzeki przed nadmiernym zamuleniem oraz zmianą struktury i kształtu nabrzeża, ➢ wykorzystanie mas ziemnych do wyrównania powierzchni ziemi (jeżeli jest to uzasadnione)

Źródło: opracowanie własne

7. Możliwe zmiany w przypadku braku realizacji założeń Strategii

W przypadku braku realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji założeń tego dokumentu najprawdopodobniej przyczyniać się będzie do utrwalania i występowania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska. Potencjalne zmiany aktualnego stanu środowiska zależą od:

- czasu,
- nakładów finansowych, jakimi dysponują: budżet państwa, samorządy i podmioty gospodarcze,
- aktywności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych w tym dotacji z UE, przeznaczanych na cele rozwojowe infrastruktury i ochronę środowiska.

Brak realizacji założeń Strategii przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku, zwłaszcza w zakresie: jakości wód podziemnych i powierzchniowych, jakości powietrza, terenów pozostających pod presją szkodliwego oddziaływania ruchu komunikacyjnego, zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, iż w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

- niezgodność z przepisami krajowymi i międzynarodowymi, skutkująca, m.in. konsekwencjami finansowymi,
- konieczność ponoszenia wysokich (i stale wzrastających) opłat za korzystanie ze środowiska,
- uniknięcie zysków możliwych do osiągnięcia w wyniku stosowania nowoczesnych i odnawialnych technologii,
- dalsze pobłażliwe traktowanie obowiązujących przepisów o ochronie środowiska,
- postępujący zanik świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Ocenia się, że w wariancie braku realizacji ustaleń Strategii, w szczególności dotyczących określenia kierunków ochrony cennych zasobów przyrodniczych oraz kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, poprawa stanu środowiska oraz utrzymanie i ochrona walorów przyrodniczych byłaby trudna do realizacji. Zaniechanie realizacji zapisów dokumentu, w odniesieniu do zaniechania realizacji planowanych inwestycji spowoduje dalszy rozwój i miejscowe zanieczyszczanie środowiska, co najmniej na poziomie takim, jaki to ma miejsce obecnie.

O ile w efekcie długofalowym planowane działania mają na celu poprawę stanu środowiska, to w skali krótkoterminowej mogą zachodzić pewne negatywne oddziaływania i uciążliwości związane z realizacją inwestycji, które mogą w pewnym stopniu pogarszać stan środowiska w stosunku do jego stanu obecnego, przed realizacją zapisów Strategii (dotyczy to prowadzenia robót budowlanych). Mając jednak na uwadze efekt ekologiczny planowanych działań, ocenia się, że brak realizacji zapisów Strategii spowoduje pogorszenie lub co najmniej utrzymywanie się stanu środowiska na obecnym poziomie, co w niektórych przypadkach oznacza utrzymywanie się stanu środowiska i jakości poszczególnych komponentów na niskim poziomie.

Zaniechanie realizacji założeń „Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034” tj. zaplanowanych działań wypracowanych w ramach projektów i programów, a także zaplanowanych inwestycji, mogłoby przyczynić się do zakłócenia dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Wieleń oraz wywołać niekorzystne zmiany środowiska przyrodniczego m.in.:

- pogorszenie klimatu akustycznego Gminy;
- pogorszenie stanu infrastruktury technicznej na terenie Gminy;
- wykluczenie społeczne mieszkańców oraz wpadanie w ubóstwo;
- zwiększenie ryzyka zachorowań na choroby układu oddechowego i nowotworowe, związane z brakiem działań ograniczających niską emisję;
- pogorszenie stanu jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze;
- zmniejszenie poziomu bioróżnorodności;
- pogorszenie stanu wód powierzchniowych i podziemnych, obniżenie ich klas czystości;
- zwiększenie udziału terenów zdegradowanych, zdewastowanych z postępującą degradacja środowiska;
- dewastację trenów zielonych czy miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, na skutek braku oznaczeń takich miejsc, brak ochrony wspomnianych terenów;
- niewystarczająca retencja wodna;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców przyczyniająca się do degradacji środowiska;
- powstanie zanieczyszczeń powierzchni ziemi, m.in. poprzez prowadzenie nieprzemyślanej gospodarki odpadami;
- pogorszenie stanu budynków, które pełnią istotne funkcje dla mieszkańców Gminy;
- pogorszenie estetyki krajobrazu.

Zaniechanie realizacji działań na poziomie ogólnokrajowym, może również skutkować niekontrolowanym wzrostem zanieczyszczenia środowiska, ograniczeniem terenów rekreacyjnych oraz degradacją walorów krajobrazowych. Związane jest to z pośrednim, bądź bezpośrednim wpływem braku realizacji działań na poszczególne komponenty środowiska takie jak woda, gleby czy powietrze, które stanowią integralną sferę życia ludzi.

Na skutek nadmiernej eksploatacji zasobów może dochodzić do obniżenia zwierciadła wód podziemnych. W związku z tym niezrealizowanie działań związanych z kontrolą gospodarowania wodami bądź obowiązkiem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego może negatywnie oddziaływać na wody podziemne. Brak realizacji działania polegającego na zakazie odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych będzie powodował niekontrolowany bezpośredni dopływ zanieczyszczeń do wód podziemnych. Zaniechanie działania polegającego na przeprowadzeniu procedury oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć na środowisko może przyczynić się do braku rozpoznania źródeł negatywnego oddziaływania realizacji i funkcjonowania przedsięwzięcia na zasoby wód podziemnych. W związku z brakiem rozpoznania źródeł oddziaływań nie zostaną wdrożone działania łagodzące i eliminujące potencjalne oddziaływanie, co może doprowadzić do zanieczyszczenia zasobów wód podziemnych lub zubożenia zasobów wód podziemnych w wyniku prowadzonej działalności. Ponadto, brak realizacji działań wynikających z dyrektyw wskazanych w katalogu działań krajowych będzie negatywnie wpływać na omawiany komponent w związku z emisją substancji związanych z działalnością antropogeniczną ze źródeł takich jak przemysł i rolnictwo wykorzystujące osady ściekowe, mogących przedostawać się do wód podziemnych.

Zaniechanie realizacji działań może wpłynąć negatywnie na stan wód podziemnych poprzez obniżenie poziomu wód gruntowych oraz pogorszenie stanu chemicznego ze względu na nieograniczenie nieczystości dostających się z wodą do cieków jezior oraz gruntów. Działania zawarte w projekcie PWŚK, zwłaszcza mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych mają pozytywny wpływ na stan JCWPd na obszarze dorzecza Odry. Zaniechanie realizacji działań z kategorii działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych może wpłynąć w sposób pośredni negatywnie na stan chemiczny oraz ilościowy JCWPd. Brak realizacji działań z kategorii: gospodarka komunalna, nie wpłynie na zmiany ilości wód podziemnych oraz nie zmieni w żadnym stopniu położenia zwierciadła wód podziemnych przypowierzchniowych poziomów wodonośnych. Natomiast brak realizacji działań – zwłaszcza związanych z budową i modernizacją sieci kanalizacyjnych, przyczyni się do pogorszenia stanu chemicznego JCWPd. Brak realizacji działań kontrolnych spowoduje utrzymanie presji antropogenicznej i z pewnością wzrost ładunku zanieczyszczeń trafiającego do najpłytszych warstw wodonośnych (do lokalnych systemów krążenia).

Brak realizacji zaplanowanych działań będzie negatywnie wpływało na wszystkie komponenty środowiska. Należy mieć na uwadze fakt, że negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko może wystąpić wyłącznie na etapie prowadzenia robót budowlanych. Na etapie użytkowania nowopowstałej lub zmodernizowanej infrastruktury należy spodziewać się pozytywnych oddziaływań na środowisko.

8. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.) podczas stwierdzenia możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji założeń zawartych w projektach polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie w zakresie możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Gmina Wieleń zlokalizowana jest w odległości około 180 km od najbliższej granicy. Ze względu na charakter i specyfikę kierunków działań oraz celów strategicznych zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu nie przewiduje się wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko.

9. Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

W trakcie sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie. Jednakże, ze względu na ogólny charakter dokumentu, jakim jest strategia, wyznaczająca ogólne kierunki rozwoju, określenie oddziaływania na środowisko realizacji poszczególnych celów jest bardzo trudne. W skonstruowaniu w pełni rzetelnej prognozy przeszkadzały pewne braki informacji na temat konkretnych sposobów realizacji strategii. Zatem, jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter kierunków działań proponowanych w Strategii. Brak wskazania konkretnych zadań w ramach poszczególnych celów utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego działania. Ponadto, strategia rozwoju powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, posłużono się informacjami dotyczącymi inwestycji o podobnym charakterze i skali. Ocena oddziaływania na środowiska ma charakter prognostyczny, wskazuje możliwe do wystąpienia oddziaływania, uwzględniając różne warianty realizacji przedsięwzięcia – najbardziej niekorzystne dla środowiska.

10. Rekomendacje i wnioski do ostatecznej wersji dokumentu

Podczas tworzenia ostatecznej wersji dokumentu należy uwzględnić następujące elementy:

- wszystkie zaplanowane kierunki działań powinny być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju i celami w zakresie ochrony środowiska wyznaczonymi w dokumentach obowiązujących na szczeblu międzynarodowym, unijnym, krajowym, regionalnym oraz lokalnym,
- konieczne jest prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, które przyczynią się do kreowania wśród lokalnej społeczności postaw proekologicznych;
- konieczne jest wskazanie odpowiednich działań kompensacyjnych pozwalających na minimalizację negatywnego oddziaływania na środowisko w przypadku inwestycji nawet krótkotrwale negatywnie wpływających na środowisko.

W Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wskazano następujące cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny 1: Atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i pracy

a. Cel szczegółowy 1.1: Funkcjonalna przestrzeń publiczna
b. Cel szczegółowy 1.2: Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne
c. Cel szczegółowy 1.3: Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
d. Cel szczegółowy 1.4: Rozwój budownictwa mieszkaniowego
e. Cel szczegółowy 1.5: Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży
f. Cel szczegółowy 1.6: Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

Cel strategiczny 2: Nowoczesna oferta służąca integracji społeczności lokalnej oraz rozwojowi turystyki, rekreacji i aktywnego wypoczynku

a. Cel szczegółowy 2.1: Wysoka aktywizacja i integracja społeczna
b. Cel szczegółowy 2.2: Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy
c. Cel szczegółowy 2.3: Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa.

Strategia powinna być zgodna przede wszystkim z ideą zrównoważonego rozwoju, zapewniając przyszłym i obecnym pokoleniom taki sam dostęp do godnego życia. Należy pamiętać o uwzględnieniu w ostatecznej wersji dokumentu aspektów związanych z poszanowaniem środowiska przyrodniczego, zapewniając tym samym poprawę warunków życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy regionu.

11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań przewidzianych w projekcie Strategii

Analizując wpływ kierunków działań oraz inwestycji zaplanowanych w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 na poszczególne komponenty środowiska stwierdzono, że będą one pozytywnie wpływały na środowisko i ludzi. Przewidziano ewentualne negatywne oddziaływania na etapie prowadzenia robót budowlanych, jednak będzie to krótkotrwałe i ograniczone tylko i wyłącznie do czasu prowadzenia prac. Ewentualne negatywne oddziaływanie dotyczy w głównej mierze oddziaływania na powietrze, hałas i powierzchnię ziemi. Możliwe oddziaływanie na wspomniane komponenty będzie wyłącznie krótkotrwałe, występujące na etapie prac budowlanych. Istnieje możliwość, iż nastąpi miejscowy wzrost hałasu, zapylenia, emisji spalin, odpadów budowlanych. Jest to jednak proces krótkotrwały, ograniczony tylko i wyłącznie do czasu prowadzenia prac. Wszystkie wymienione wyżej zakłócenia są odwracalne. Po zakończeniu realizacji należy spodziewać się braku oddziaływania na środowisko. Zadania zaplanowane zostaną z dużą dbałością o środowisko naturalne i nie zakłócą funkcji przyrodniczych obszarów chronionych znajdujących się na terenie Gminy Wieleń. Inwestycje nie tylko nie będą stanowiły zagrożenia, ale przyczynią się do poprawy stanu środowiska. Efektem prac będzie zbudowana bądź zmodernizowana infrastruktura wpływająca na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru, również ze względów ekologicznych.

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 nie wpływają w sposób długotrwały, negatywnie na stan środowiska, a znaczna część zaplanowanych kierunków działań wykazuje oddziaływanie pozytywne. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania projektu dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy oraz sukcesywne konsultacje z przedstawicielami różnych środowisk, w tym ankietowanie mieszkańców Gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii. W związku z tym proponowanie rozwiązań alternatywnych nie jest konieczne.

Zdefiniowane w Strategii działania, będące narzędziem służącym do spełnienia celów dokumentu nie mają charakteru tzw. twardych założeń, a wskazują raczej kierunek aktywności, pozwalający na elastyczny dobór formy ich realizacji.

12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Ważnym elementem w zakresie monitoringu środowiska jest ocena jakości środowiska przyrodniczego na analizowanym obszarze. Monitoring polega na gromadzeniu, analizowaniu i udostępnianiu danych odnoszących się do jakości środowiska naturalnego oraz zmian w nim zachodzących. Przeprowadzenie rzetelnego monitoringu wymaga doboru odpowiednich wskaźników określonych ilościowo oraz jakościowo. Założone cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034, a także osiągnięte rezultaty odpowiadają na potrzeby wynikające z analizy stanu obecnego obszaru. Założone efekty realizacji Strategii pozwolą wzmocnić posiadany potencjał obszaru oraz wyeliminować lub ograniczyć słabe strony.

Jednym z najczęściej stosowanych sposobów prowadzenia monitoringu jest zastosowanie metod wskaźnikowych. Poniżej w zestawieniu tabelarycznym zaprezentowane zostały wskaźniki proponowane do zastosowania w celu monitorowania skutków realizacji postanowień zawartych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034. Dodatkowo zasadniczą częścią może być monitoring prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Dokonując analizy i oceny stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska należy pamiętać, że muszą się one odnosić do terenów objętych projektem Strategii.

Tabela 17. Wskaźniki proponowane do zastosowania w celu monitorowania skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Pożądane zmiany	Cykliczność gromadzenia danych
Wysokość nakładów na inwestycje drogowe	zł	↑	raz na rok
Długość zmodernizowanych dróg i chodników oraz ścieżek rowerowych	km	↑	raz na rok
Długość nowo wybudowanych dróg i chodników oraz ścieżek rowerowych	km	↑	raz na rok
Odsetek powierzchni Gminy pokryty aktualnymi mpzp	%	↑	raz na rok
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	szt.	↑	raz na rok
Liczba budynków, w których zamontowano odnawialne źródła energii	szt.	↑	raz na rok
Moc instalacji odnawialnych źródeł energii	MW	↑	raz na rok
Odsetek wymienionych indywidualnych źródeł ogrzewania	%	↑	raz na rok
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	↑	raz na rok
Liczba nieruchomości podłączonych do sieci kanalizacyjnej	szt.	↑	raz na rok
Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	↓	raz na rok
Przeprowadzania okresowych kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się osadów ściekowych oraz nieczystości ciekłych	szt.	↑	raz na rok
Ilość odpadów zebranych w sposób selektywny	Mg	↑	raz na rok
Średnia roczna poziomu PM10 w powietrzu	µg/m^3	↓	raz na rok
Częstość przekraczania dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych PM10 w roku	szt.	↓	raz na rok
Średnia roczna poziomu PM2,5 w powietrzu	µg/m^3	↓	raz na rok
Średnia roczna poziomu benzo(a)pirenu w powietrzu	µg/m3	↓	raz na rok
Stan jakości wód powierzchniowych i podziemnych	zły/dobry	↑	raz na rok z rozbiciem powierzchniowe

			raz na cztery lata, podziemne raz na rok
Liczba zmodernizowanych urządzeń melioracyjnych	szt.	↑	raz na rok
Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów do liczby ubytków	%	↑	raz na rok
Wysokość nakładów na inwestycje związane z utrzymaniem zieleni i nowymi nasadzeniami	zł	↑	raz na rok
Powierzchnia powstałych, urządzonych lub zmodernizowanych terenów zieleni	ha	↑	raz na rok
Udział terenów zieleni w powierzchni Gminy	%	↑	raz na rok
Udział terenów chronionych w powierzchni Gminy	%	-	raz na rok
Liczba zorganizowanych wydarzeń i imprez proekologicznych	szt.	↑	raz na rok
Stopień lesistości Gminy	%	↑	raz na rok

Źródło: opracowanie własne

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Konieczność wykonania Prognozy Oddziaływania na Środowisko „Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034" wynika z obowiązku zawartego w art. 51 ust. 1. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 1112 ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu po zapoznaniu się z wnioskiem Burmistrza Wielenia z 11.03.2025 roku, w piśmie nr WPP-I.410.22.2025.MG.1 z dnia 08.04.2025 roku uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034". W swym piśmie organ ten wskazał, że prognoza powinna być opracowana zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy ooś.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie z 16.04.2025 r., znak: DN-NS.9011.730.2025 uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034".

W niniejszej prognozie, w rozdziale 1 przedstawiono podstawy prawne opracowania prognozy, jej zakres i cel, metody opracowania, źródła informacji oraz analizę oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska. Głównym celem opracowania prognozy jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie Strategii celów strategicznych oraz programów i projektów.

W rozdziale 2 przedstawiono krótką charakterystykę projektu Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034. Przedstawiono w nim zawartość i cele Strategii, w tym jej wizję, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań. W Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 wskazano następujące cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny 1: Atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i pracy

a. Cel szczegółowy 1.1: Funkcjonalna przestrzeń publiczna
b. Cel szczegółowy 1.2: Adaptacja do zmian klimatu oraz czyste środowisko naturalne
c. Cel szczegółowy 1.3: Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
d. Cel szczegółowy 1.4: Rozwój budownictwa mieszkaniowego
e. Cel szczegółowy 1.5: Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży
f. Cel szczegółowy 1.6: Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

Cel strategiczny 2: Nowoczesna oferta służąca integracji społeczności lokalnej oraz rozwojowi turystyki, rekreacji i aktywnego wypoczynku

a. Cel szczegółowy 2.1: Wysoka aktywizacja i integracja społeczna
b. Cel szczegółowy 2.2: Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjałach gminy
c. Cel szczegółowy 2.3: Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa.

W rozdziale 2 przedstawiono również powiązania tematyczne Strategii z założeniami i wymaganiami innych dokumentów szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju. Odniesiono się między innymi do następujących dokumentów: Traktat Lizboński, Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i

zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, Europejski Zielony Ład, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020), Europejska Konwencja Krajobrazowa, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, VI aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Polityka wodna Państwa do 2030 r., Krajowy Program Ochrony Powietrza, Krajowy Program Gospodarki Odpadami, Polityka energetyczna Polski do 2040 r., Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej; Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego do roku 2030; Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+, Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, Audyt krajobrazowy dla województwa wielkopolskiego.

Rozdział 3 stanowi charakterystykę istniejącego stanu środowiska Gminy Wieleń, z uwzględnieniem położenia, ukształtowania terenu, budowy geologicznej, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu, jakości powietrza atmosferycznego, zagrożenia hałasem, szaty roślinnej i świata zwierzęcego, form ochrony przyrody. Cechami charakterystycznymi Gminy Wieleń są między innymi: zły stan jakości wód powierzchniowych, zła jakość powietrza atmosferycznego, przebieg przez teren Gminy dróg wojewódzkich oraz linii kolejowych, co wiąże się z występowaniem hałasu, a także niski stopień skanalizowania gminy.

W rozdziale 4, prognoza wskazuje istniejące problemy środowiska. Dla poszczególnych komponentów środowiska wskazano między innymi następujące zagrożenia/problemy: przekroczenia parametrów jakości powietrza atmosferycznego, złą jakość wód powierzchniowych, występowanie dużej ilości wyrobów zawierających azbest, zagrożenie powodzią czy zagrożenie suszą.

W rozdziale 5, prognoza wskazuje również przewidywane oddziaływanie na środowisko na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne oraz cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe. Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w formie opisowej wraz z uzasadnieniem.

Rozdział 6 wskazuje propozycje możliwych sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko. W rozdziale tym wskazano również sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań dla działań zaplanowanych w Strategii.

W rozdziale 7 opisane zostały możliwe zmiany w przypadku braku realizacji dokumentu. Wskazano wśród nich:

- pogorszenie klimatu akustycznego;
- pogorszenie stanu infrastruktury technicznej;
- wykluczenie społeczne mieszkańców oraz wpadanie w ubóstwo;
- zwiększenie ryzyka zachorowań na choroby układu oddechowego i nowotworowe, związane z brakiem działań ograniczających niską emisję;
- pogorszenie stanu jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze;

- zmniejszenie poziomu bioróżnorodności;
- pogorszenie stanu wód powierzchniowych i podziemnych, obniżenie ich klas czystości;
- zwiększenie udziału terenów zdegradowanych, zdewastowanych z postępującą degradacja środowiska;
- dewastację trenów zielonych czy miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, na skutek braku oznaczeń takich miejsc, brak ochrony wspomnianych terenów;
- niewystarczająca retencja wodna;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców przyczyniająca się do degradacji środowiska;
- powstanie zanieczyszczeń powierzchni ziemi, m.in. poprzez prowadzenie nieprzemyślanej gospodarki odpadami;
- pogorszenie stanu budynków, które pełnią istotne funkcje dla mieszkańców Gminy;
- pogorszenie estetyki krajobrazu.

W rozdziale 8 stwierdzono, że realizacja niniejszego dokumentu nie spowoduje transgranicznego oddziaływania.

Rozdział 9, dotyczący napotkanych trudności i braków dostępnej wiedzy wskazuje, że jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter kierunków działań proponowanych w Strategii. Brak wskazania konkretnych zadań w ramach poszczególnych celów utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego działania. Ponadto, Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034 powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Rozdział 10 poświęcony został rekomendacjom i wnioskom do ostatecznej wersji dokumentu, gdzie wskazano, że Strategia powinna być zgodna przede wszystkim z ideą zrównoważonego rozwoju, zapewniając przyszłym i obecnym pokoleniom taki sam dostęp do godnego życia. Należy pamiętać o uwzględnieniu w ostatecznej wersji dokumentu aspektów związanych z poszanowaniem środowiska przyrodniczego, zapewniając tym samym poprawę warunków życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy regionu.

W rozdziale 11, dotyczącym rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w Strategii, stwierdzono, że dokument strategii charakteryzuje się wysokim stopniem ogólności, często nie zawierając propozycji konkretnych działań i nie mając odniesienia w wytycznych lokalizacyjnych. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Strategii, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania projektu dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje z przedstawicielami różnych środowisk, w tym ankietowanie mieszkańców Gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii.

W rozdziale 12 wskazano liczne propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień Strategii. W celu określenia stopnia realizacji celów strategicznych, zbudowano

system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w Strategii. Regularna analiza wskaźników wskazanych w poniższej tabeli pozwoli na analizę skuteczności podjętych działań oraz określenie poziomu rozwoju jednostki w danej dziedzinie i aktualizację priorytetów Gminy Wieleń.

14. Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii 12
Tabela 2. Dane demograficzne Gminy Wieleń 42
Tabela 3. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (dane za rok 2023) 49
Tabela 4. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin (dane za rok 2023) 49
Tabela 5. Wyniki pomiarów hałasu wykonanych w ramach opracowywania Strategicznej Mapy Hałasu dla dróg wojewódzkich zlokalizowanych na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego 54
Tabela 6. Ruch kołowy na drodze wojewódzkiej przebiegającej przez Gminę Wieleń 55
Tabela 7. Charakterystyka JCWPd na obszarze Gminy Wieleń 58
Tabela 8. Charakterystyka JCWP w obszarze Gminy Wieleń 61
Tabela 9. Aktualne przestrzenie górnicze na obszarze gminy Wieleń 71
Tabela 10. Charakterystyka złóż kopalin na terenie gminy Wieleń 71
Tabela 11. Charakterystyka Obszaru Natura 2000 znajdującego się na terenie Gminy Wieleń 76
Tabela 12. Charakterystyka obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy Wieleń 135
Tabela 13. Wykaz pomników przyrody ustanowionych na terenie Gminy Wieleń 141
Tabela 14. Zagrożenia/problemy istotne z punktu widzenia ochrony środowiska występujące na terenie Gminy Wieleń 144
Tabela 15. Propozycje możliwych sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko 191
Tabela 16. Sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań zaplanowanych działań w ramach Strategii 192
Tabela 17. Wskaźniki proponowane do zastosowania w celu monitorowania skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu 203

Rysunek 1. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w mieście Wieleń 16
Rysunek 2. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego na obszarze wiejskim gminy Wieleń 17
Rysunek 3. Docelowy rozwój kluczowej infrastruktury 18
Rysunek 4. Położenie Gminy Wieleń na tle powiatu i województwa 41
Rysunek 5. Główne elementy sieci transportowej w Gminie Wieleń 45
Rysunek 6. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Wieleń 65
Rysunek 7. Zagrożenie suszą na terenie Gminy Wieleń 68

15. OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU WYMAGAŃ, O KTÓRYCH MOWA W ART. 74A UST. 2

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.), w nawiązaniu do art. 74a ust. 2 tejże ustawy oświadczam, że jako autor prognozy oddziaływania na środowisko do:

„Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025-2034”

spełniam wymagania, o których mowa w wyżej wymienionych przepisach prawnych. Posiadam ukończone studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku związanym z kształceniem w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych z dziedzin nauk rolniczych, nauk leśnych (art. 74a ust. 2 pkt 1 lit. d).

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Uzasadnienie

do uchwały Rady Miejskiej w Wieleniu w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2024-2035 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025–2034 stanowi kluczowy dokument planowania strategicznego, określający wizję, misję, cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań wyznaczone do realizacji w okresie jej obowiązywania. Dokument odpowiada na zmieniające się uwarunkowania społeczne, środowiskowe, gospodarcze i przestrzenne Gminy oraz otoczenia zewnętrznego, w tym dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym.

Szczegółowy harmonogram prac nad Strategią został przyjęty uchwałą Nr 675/XLIX/2024 Rady Miejskiej w Wieleniu z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025–2034. Proces opracowania dokumentu realizowany był w modelu partycypacyjnym. W jego ramach przeprowadzono szerokie konsultacje z mieszkańcami oraz lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi. Na etapie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej przeprowadzono badanie ankietowe, które pozwoliło określić mocne i słabe strony Gminy, szanse i zagrożenia oraz doprecyzować misję i wizję rozwoju.

Projekt Strategii został poddany analizie pod kątem spójności z „Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku". Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr 1430/2025 z dnia 27 lutego 2025 r. wydał pozytywną opinię w sprawie zgodności projektu Strategii Rozwoju Gminy Wieleń z dokumentem regionalnym. Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025–2034 została opracowana z uwzględnieniem wytycznych dotyczących Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT), zgodnie z podejściem stosowanym w perspektywie finansowej UE 2021–2027. Dokument ten zawiera nie tylko klasyczne elementy strategii (diagnozę, cele, działania), ale także odniesienie do możliwości wykorzystania mechanizmów terytorialnych w finansowaniu projektów rozwojowych. Strategia wykorzystuje potencjał endogeniczny Gminy – bazuje na lokalnych zasobach, mocnych stronach oraz specyfice społeczno-gospodarczej – co stanowi podstawę do zrównoważonego, oddolnego rozwoju.

Zgodnie z art. 6 ust. 3–6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2025 r. poz. 198), projekt Strategii przedłożono do zaopiniowania odpowiednim instytucjom i sąsiednim gminom, m.in.: Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie w Poznaniu i Bydgoszczy, a także gminom: Wronki, Lubasz, Człopa, Krzyż Wielkopolski, Czarnków, Trzcianka oraz Drawsko. Odpowiedzi udzielił RZGW w Poznaniu oraz Wójt Gminy Drawsko.

W związku z koniecznością przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wskazaną przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu – opracowano prognozę oddziaływania na środowisko.

Projekt Strategii wraz z prognozą został poddany konsultacjom społecznym ogłoszonym Zarządzeniem Burmistrza Wielenia z dnia 29 maja 2025 r. Konsultacje trwały od 9 czerwca do 14 lipca 2025 r. Dokumenty były dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także w wersji papierowej w Urzędzie Miejskim w Wieleniu. W trakcie trwania konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag – ani na formularzu, ani ustnie do protokołu.

Projekt wraz z prognozą został także przekazany do zaopiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. RDOŚ w opinii z dnia 27 czerwca 2025 r. (znak: WPP-I.410.83.2025.MC.1) zaopiniował projekt z uwagami, natomiast Inspektor Sanitarny wydał pozytywną opinię sanitarną (znak: DN-NS.9011.730.2025). Zgłoszone uwagi zostały rozpatrzone przez Burmistrza Wielenia, a część z nich uwzględniono w finalnym dokumencie.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, konsultacji i uzgodnień wypracowano ostateczny kształt dokumentu. Strategia Rozwoju Gminy Wieleń na lata 2025–2034 jest efektem szerokiej współpracy i stanowi ważne narzędzie koordynacji działań samorządu lokalnego w perspektywie kolejnych lat.

Mając na uwadze powyższe, podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii jest w pełni zasadne i celowe.